

Kinnitatud Ämmuste Kooli
direktori käskkirjaga 1-2/24/2,
30.08.2024

ÄMMUSTE KOOLI ÕPPEKAVA

Üldosa.....	5
1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted.....	5
2. Taotletavad pädevused.....	12
3. Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted.....	14
4. Hindamise korraldus.....	14
6. Vääramatust jõust tingitud eriõppe rakendamise kord.....	39
7. Nõuded õpetaja töökavale.....	39
8. Karjäärinõustamine.....	40
9. Õpilaste ja lastevanemate teavitamine, nõustamine ja õpiabi osutamine.....	42
10. Koostöö lastevanemate ja hoolekoguga.....	43
11. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	44
Lihtsustatud õppe õppekava.....	44
1. Ämmuste Kooli lihtsustatud õppe õppekava üldsätted.....	44
2. Lihtsustatud õppe õppekava üldosa.....	45
3. Õppe- ja kasvatustegevuse taotletavad pädevused ja rõhuasetused.....	47
4. Õppekorraldus.....	52
5. Hindamine.....	55
6. Läbivad teemad.....	55
7. Ainekavad.....	58
Eesti keel.....	58
Võõrkeel.....	150
Matemaatika.....	162
Loodusõpetus.....	196
Inimeseõpetus.....	230
Ajalugu.....	285
Muusikaõpetus.....	301

Kunstiõpetus.....	343
Kehaline kasvatus.....	356
Tööõpetus.....	379
Praktiline eluõpetus (valikaine).....	436
Lisaõpe lihtsustatud õppe õpilasele.....	442
Toimetulekuõppe õppekava.....	466
Üldalused.....	466
Õpilastel kujundatavad üldpädevused.....	467
Toimetulekuõppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja ülesanded.....	473
Õppe ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	474
Õpitulemuste hindamine.....	485
IÕK toimetulekuõppes.....	487
Lisaõpe.....	492
Ainekavad.....	495

I Õppekava üldalused

1. Ämmuste Kooli õppekava on Ämmuste Kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis kehtestab põhihariduse standardi õpilasele, kes koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul õpivad lihtsustatud või toimetulekuõppes. Põhikooli lõpetamisel saavutatud õpitulemused on lihtsustatud õppe puhul kooskõlas Eesti kvalifikatsiooniraamistiku 2. tasemel kirjeldatud üldnõuetega ja toimetulekuõppe puhul 1. tasemel kirjeldatud üldnõuetega. Lihtsustatud õpet rakendatakse üldjuhul kerge intellektipuudega õpilastele ja toimetulekuõpet mõõduka intellektipuudega õpilastele. Põhjendatud juhtudel võib lihtsustatud õppekava rakendada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul pervasiivse ja/või spetsiifilise segatüüpi arenguhäirega õpilasele, keda on toetatud, kuid kellel sellest hoolimata on ületamatud raskused õppetöös.
2. Ämmuste Kooli õppekava terviktekst on kooli raamatukogus köidetuna kättesaadav ja avaldatud kooli koduleheküljel.
3. Ämmuste Kooli õppekava koostamisel on arvestatud:
 - a) põhikooli ja gümnaasiumi seadust;
 - b) põhikooli riiklikku õppekava;
 - c) lihtsustatud riiklikku õppekava;
 - d) kooli arengukava;
 - e) koolipere kokkuleppeid kooli õppesuundade ja eripära kohta;
 - f) kooli vaimseid ja materiaalseid ressursse;
 - g) õpilaste ja lastevanemate soove.
4. Õppekavas on üldosa ja ainekavad põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi lihtsustatud õppes ja toimetuleku õppes õppijatele.
5. Õppekava üldosas esitatakse:
 - a) õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted;
 - b) taotletavad üldpädevused;
 - c) ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted;
 - d) õppeaja pikendamise kord;

- e) hindamise korraldus;
- f) õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus;
- g) karjääriteenuste korraldus;
- h) õpetaja töökava koostamise põhimõtted;
- i) kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord;
- j) kooli õppekava kinnitamise kord.

ÜLDOSA

1. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

1.1. Kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusväärtused

1. Ämmuste Kooli õppekava ülesanne on toetada kõigi õpilaste integreerumist Eesti ühiskonda, arvestades nende erivajadusi, kultuuritraditsioone ning õpilaste rahvuslikku identiteeti.
2. Ämmuste Kooli õppekava õppe- ja kasvatusesmärkide määratlemisel on peetud silmas järgmist:
 - a) inimese areng selle terviklikkuses on kooli kõrgeim siht ja väärtus;
 - b) muutuvast maailmas erinevate maailmakäsitlustega kokku puutudes määratleb inimene end, võtab endale vastutuse oma elukäigu kujundamise eest;
 - c) kõige tähtsam on õppida õppima, sest kiiresti arenevas maailmas aeguvad teadmised kiiresti;
 - d) soov areneda ja õppida, koostööoskused, käitumiskultuur ning eeldused elus toime tulekuks ning muutuvast maailmas orienteerumiseks;
 - e) üldarenduslik õpe toetab kodanikuühiskonna arengut.

1.2. Kooli põhiväärtused

Ühiselt on kokku lepitud Ämmuste Kooli põhiväärtustes, millest juhindutakse nii kooli tegevust planeerides, igapäevaelu korraldades, kui ka tehtut analüüsides.

1. **Väärikus.** Hoolime üksteisest ja suhtume kaaslastesse lugupidavalt. Väärtustame traditsioone.
2. **Koostöövõime ja -tahe.** Oleme koostöine ja üksteist hoidev koolipere.
3. **Eripära ja eelduste arvestamine.** Arvestame õpilase vanust, eeldusi, kogemusi ja vajadusi. Oleme kannatlikud tulemuste ootamisel.
4. **Loovus.** Oleme avatud uuendustele. Keskendume positiivsele.
5. **Avatus.** Teeme koostööd haridus-, meditsiini- ja sotsiaalvaldkonna asutustega, oleme avatud kogukonnale, Eesti ja rahvusvahelistele koostööpartneritele ning tunneme huvi ümbritseva maailma vastu.

1.3. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Lihtsustatud õppe sihiseade lähtub põhikooli riikliku õppekava üldosa §-s 3 sätestatust, arvestades seejuures lihtsustatud õppel õpilaste individuaalseid hariduslikke erivajadusi.

1. Lihtsustatud õppe põhiülesanne on toetada ja suunata tõhustatud või erituge vajava õpilase arengut. Iga õpilase hariduslike erivajaduste ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud nõuded õpitulemustele.
2. Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 koostatakse igale lihtsustatud õppe õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.
3. Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise kaudu). Reegleid ja teoreetilisi teadmisi õpetatakse minimaalselt, aga sel määral, et üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud.
4. Kooli õppe- ja kasvatusprotsessis kujundatakse õpilasel suutlikkust ja oskusi, et pingutada jõukohasel viisil ning teha koostööd nii eakaaslaste kui ka erinevate täiskasvanutega. Taotletakse, et õpilasel kujuneksid teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad neil (vajaduse korral suunamise või abiga) jälgida, hinnata ning kohendada oma õpitegevust.

5. Väärtushoiakute kujundamisel taotletakse, et õpilane tunneb vastutust oma tegude tagajärgede eest, järgib üldlevinud väärtusi, määratleb end riigi kodanikuna.
6. Lihtsustatud õppel põhikooli lõpetaja on praktilist tööd väärtustav ja täiendus-ning kutseõppeks valmis olev ühiskonnaliige. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele isiksusteks, kes on motiveeritud jätkama õpinguid ja tulevad võimalikult iseseisvalt toime erinevates rollides: perekonnas, võimetekohasel tööl ja avalikus elus.
7. Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste kujunemist toetab järjepidev koostöö erinevate osaliste vahel. Tähtis on õpetajate, tugispetsialistide ja lapsevanemate koostöö (ühised nõudmised, samalaadne abi jms). Vajaduse korral kaasatakse tugispetsialiste väljastpoolt kooli, kohaliku omavalitsuse esindajaid jt.
8. Kool tagab kõigile õpilastele võrdsed võimalused hariduse omandamiseks ja igakülgses arengus ning elus toimetulekuks.
9. Kooli tegevuse eesmärgiks on tagada õpilastele ja koolitöötajatele kindlustunne ning liikuda pideva arengu suunas. Vajadusel antakse nõu ja toetust kolleegidele, et kõik personaliliikmed oleksid positiivselt meelestatud ja näeksid lapsi nende individuaalsuses.

1.4. Haridusliku erivajadusega õpilase õppekorralduse põhimõtted

1. Aidata ja toetada õpilasi, kellel on hariduslikke erivajadusi, luues koolis sõbraliku ja perekeskse miljöö, kus õppimisprotsess tervikuna on lapsele meelepärane.
2. Aidata lastel tunda end turvaliselt ja uskuda endasse.
3. Arvestada õppetöös läbivõetava materjali tihedat seost praktilise eluga ning kujundada seeläbi terviklik maailmapilt.
4. Õppe- ja kasvatustegevuses lähtuda humanismi ja demokraatia põhimõtetest.
5. Pidev õpilaste arengu korrigeerimine. Viia õpilased lähemale sallivusele teistsuguse suhtes ning suunata kaaslaste erivajaduste mõistmisele. Kasvatada ja arendada õpilastes ausust, loovust, usaldust, vastutust, koostöötahet, oskust hinnata tehtut.
6. Õpilaste õpitegevuse kujundamisel ja õpilaste aktiveerimisel tugineda sotsiaalsete kogemuste omandamisele, seejuures valides sobivad ja jõukohased tegevused, konkretiseerida arusaadavalt eesmärgid ning stimuleerida positiivse hinnaga kaudu.
7. Õppekava on avatud pidevaks täiendamiseks ja korrigeerimiseks.

1.5. Töömeetodid õppekava eesmärkide ja põhimõtete elluviimiseks

1. Kaitsta nõrgemate laste õigusi saada sobivat, nende vajadustele vastavat abi, lähtuda õpetamisel lapse tasemest (IÕK).
2. Tegelus õpilastega on eesmärgistatud ja sihipärane.
3. Huvi tundmine õpilaste käekäigu vastu ja eduelamuse kindlustamine esimesest punktist lähtuvalt:
 - * anda lapsele lühikese ajaga saavutatavaid eesmärke, sihte;
 - * anda aega ja individuaalseid ülesandeid, kodutöid, kirjandeid jne.
4. Kujundada õiged tööharjumused.
5. Välja tuua ja rõhutada neid tegevusi, milles laps on tugev (muusika, käeline tegevus, kehaline kasvatus jne.); kasutada lapse „mina“ arendavaid ja tugevdavaid kõneteemasid; aidata lapsel leida usk endasse ja anda eneseteostamise võimalusi.
6. Anda laialdased teadmised inimese- ja praktilises eluõpetuses.
7. Luua võimalused omandamiseks kutseõpetusalaseid teadmisi, oskusi ja vilumusi, mille alusel õpilased oleksid võimelised valima ning omandama talle sobivat elukutset.
8. Pidada sidet õpilaste kodudega, nõustada lapsevanemaid pedagoogiliste, meditsiiniliste ja sotsiaalsete probleemide lahendamisel.
9. Teha koostööd lapsevanematega; algatada kohtumisi ideede ja informatsiooni vahetamiseks.

1.6. Õppekava läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted

Õppekava läbivad teemad tulenevad põhikooli riiklikust õppekavast. Õpe toimub erinevate ainete või tegevusvaldkondade sisu lõimumisel. Eesmärgiks on kujundada õpilase võimalikult iseseisev toimetulek.

Õppekasvatustöö läbivad teemad on:

- elukestev õpe ja karjääri planeerimine- taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutavas õpi-, elu-ja töökeskkonnas;

- väärtused ja komberuum - taotletakse inimese kujunemist kõlbeliseks inimeseks, kes peab lugu endast ja teistest, väärtustab ausust, õiglust ja hoolivust;
- tervis ja ohutus – taotletakse õpilase kujunemist tervislikke eluviise järgivaks inimeseks, kes püüab hoiduda ohtudest ning oskab ohu olukorras võimalikult asjakohaselt käituda ja abi otsida;
- tehnoloogia ja innovatsioon – taotletakse õpilase oskust kasutada kaaasaegseid seadmeid ja IT-vahendeid;
- teabekeskond – taotletakse õpilase oskust leida enda jaoks vajalikku ja huvitavat teavet erinevatest infoallikatest;
- keskkond – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda.

1.7. Õpilaste arengu ja õppimise toetamine ning tugiteenused

1.7.1. Individuaalse õppekava (edaspidi IÕK) koostamine toimetuleku õpilasele:

* IÕK on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks õpilase arengulisi erivajadusi arvestava õppe individuaalsed eesmärgid ja abivajadused, mis on vajalikud õppe-eesmärkide saavutamiseks.

* IÕK koostatakse igale õpilasele, pärast õpilase arengu mitmekülgset hindamist.

* IÕK koostamist juhib klassijuhataja, osalevad kõik õpilasega tegelevad erialaspetsialistid ja õpilase vanemad.

* IÕK koostamisel lähtutakse ainekavades märgitud tegevustest ja teemadest, õpilase arengutasemest ning individuaalsetest vajadustest, huvidest. Iga arenguvaldkond esitatakse konkreetsest õpilasest lähtuvate õppe-eesmärkidena, millest juhenduvad nii kooli töötajad kui ka lapsevanemad. Vajalik on lastevanematele tutvustada õpilase õppetöö eesmärgid ja meetodeid.

Lihtsustatud õppel olevale õpilasele koostatakse IÕK vajadusel, kus esitatakse:

* õpilase pedagoogilis-psühholoogiline kirjeldus (õpilase arengutaseme kirjeldamine, kokkuvõtva hinnangu koostamine õppeaasta lõpus);

* erisused õppe sisus ja õpitemustes;

* õpilase abivajadused ja rakendatavad tugiteenused, õppe läbiviimise eritingimused;

* IÕK rakendamine (eeldatavad õpitulemused);

* IÕK rakendamise aeg;

* IÕK koostamise ja täitmisega seotud isikud ja nende kohustused.

Õpilaste IÕK vaadatakse üle ja vajadusel muudetakse igal õppeaastal.

1.7.2 Tugimeetmete rakendamine:

* Õpilase arengu toetamiseks rakendatakse tugisüsteeme (kasvataja, abiõpetaja, eripedagoog, logopeed, ravivõimlemine, terviseedendaja, sotsiaalpedagoog, psühholoog). Tugisüsteemide rakendamine on kooskõlas koolivälise nõustamismeeskonna soovitustega ning toimub õpilaste vajadusi arvestavalt.

* Kasvatusajal saavad õpilase osaleda erinevates huvitegevustes.

1. Kasvataja

* korraldab õpilaskodus õppekavavälist tegevust, millega tagatakse õpilasele tema vajadustele ja huvidele vastavad õppimis-, elamis- ja kasvatustingimused;

* jälgib rühmas toimuvat ja reageerib sellele paindlikult, ennetab ning lahendab distsipliiniprobleeme;

* märkab õpilase individuaalset eripära, hariduslikke erivajadusi ja isiksuse probleeme ning reageerib sobivalt;

* arendab õpilase sotsiaalseid oskusi.

2. Abiõpetaja/ õpetaja-abi/ kasvataja-abi

* abistab õpetajat tundide läbiviimisel, töötab individuaalselt osa lastega, valmistab õppevahendeid ja näidismaterjale;

* on õpilastele abiks nende igapäevavajaduste rahuldamisel ja eneseabitoimingute läbiviimisel;

* öises vahetuses organiseerib rahustavat tegelust magamajäämisel, vajadusel abistab eneseabitoimingutes.

3. Logopeed/eripedagoog

* logopeed selgitab välja ja viib läbi kõneravi kõnepuudega lastele;

* arendab õpilaste suulist ja kirjalikku kõnet;

- * eripedagoog toetab tunnetustegevust ja kõne arengut;
- * hindavad õpilastele rakendatud tugimeetmete tulemuslikkust ja vajadusel soovivad täiendavaid uuringuid või nõustamist kooliväliste spetsialistide juurde;
- * teevad selgitustööd ja nõustavad ning jõustavad pedagooge ja lapsevanemaid.

4. Füsioterapeut/ravivõimlemise õpetaja

- * selgitab välja õpilase füsioteraapia vajadused, hindab ja planeerib protseduurid (massaaž, liikumisravi, asendravi);
- * teeb koostööd ja nõustab lapsevanemaid, kooli töötajaid, hooldajaid;
- * planeerib ja tellib vajalikud abivahendid.

5. Terviseedenduse spetsialist

- * planeerib ja korraldab terviseedendamise ja haiguste ennetamise abinõude elluviimist;
- * koordineerib tervisele ohutu elukeskkonna loomist, tervisehäirete ja haiguste ennetamisele suunatud riiklike terviseprogrammide ja strateegiate elluviimist koolis;
- * algatab ja töötab välja terviseedenduse alaseid programme ja projekte, korraldab ja koordineerib nende elluviimist.

6. Sotsiaalpedagoog

- * teeb koostööd koolisiseste ning väliste tugisüsteemidega aidates õpilasel ületada õpi-, käitumis- ja kodusest kasvukeskkonnast tingitud sotsiaalseid raskusi;
- * loob õpilasele tervisliku, turvalise ja hooliva keskkonna kasutades tõhusaid sekkumismeetodeid ja kaasates tugivõrgustikku;
- * toetab õpilaste ühiskonda integreerimist; kohanemiss-, käitumis- ja õpiprobleemidega õpilaste ning nende vanemate sotsiaalset tegutsemisvõimet ja toimetulekut;
- * korraldab õpilaste õppe- ja arengu toetamiseks vajalikku koostööd tugispetsialistide, õpetajate, kasvatajate ja juhendajate vahel.

7. Psühholoog

- * hindab õpilase psühholoogilist arengut ja toimetulekut (psüühilisi protsesse, isiksuseomadusi, emotsionaalset seisundit, vaimse tervise probleeme, suhtlemis- ja käitumisoskusi);

* kavandab, juhib ja viib läbi sekkumisi, mis vastavad õpilase vajadustele ning hindamistulemustele, tehes seejuures koostööd lapsevanemate ja kooli meeskonnaga. Kaasab vajadusel teisi spetsialiste.

* nõustab lapsevanemaid lapse arengut, õppimist ja käitumist puudutavates küsimustes, abistades uute kasvatusvõtete ja lahenduste leidmisel õpilase isikliku arengu toetamisel ning oma igapäevaelu ja kohustustega toimetulemisel.

1.7.3 Arenguestlus

* viiakse õpilasega läbi vähemalt 1 kord õppeaasta jooksul ja on ettevalmistatud;

* eesmärgiks on õpilase võimetekohase arengu toetamine, vastastikkuse tagasiside saamine, koostöövõimaluste otsimine kooli ja kodu vahel õpilase arendamiseks ning võimalus saada tööks vajalikku teavet õpilase arendamisel;

* parandab suhteid õpilaste ja lastevanematega ning ennetab probleeme, mis võivad tekkida lapse arengus.

2. TAOTLETAVAD PÄDEVUSED

1. Lihtsustatud õppes käsitletakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida.
2. Lihtsustatud õppes eristatakse üldpädevusi ja arenguperioodidel taotletavaid pädevusi. Pädevuste kujundamist kirjeldatakse kooli õppekavas.
3. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad ning tugispetsialistid omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.
4. Lihtsustatud õppes taotletavad üldpädevused on kohandatud lähtuvalt riikliku õppekava § 4 punktist 4. Õpilastel kujundatavad üldpädevused on:

a) kultuuri- ja väärtuspädevus – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teisest rahvusest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut, tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;

b) sotsiaalne ja kodanikupädevus – on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust, teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seist, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi, järgib vastutustundlikult ühiselu reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme;

c) enesemääratluspädevus – mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades, väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne;

d) õpipädevus – õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatud. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele;

e) suhtluspädevus – suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus, loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid, mõistab ja kasutab võõrkeeles lihtsamaid igapäevaseid väljendeid ning fraase, tuginedes vajaduse korral abivahenditele;

f) matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus – lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi- oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt;

g) ettevõtlikkuspädevus – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest;

h) digipädevus – orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraal- ja väärtuspõhimõtteid.

5. Lihtsustatud õppe puhul tuleb arvestada õpilaste arenguperioode, mis jagunevad järgmiselt: 1.-2. kl., 3.-5.kl., 6.-7. kl., 8.-9.kl. Selline jaotus, mis ei ühti kooliastmetega, tuleneb õpilaste arengu seaduspärasustest- muutustest õppijate kognitiivses arengus ning kõne ja isiksuse arengus. Eri arenguperioodidel taotletavad pädevused kirjeldavad kokkuvõtvalt õpilase arengut eakohaste üldpädevuste ning õpitulemuste kaudu.

6. Lihtsustatud õppe puhul esitatakse õpitulemused ainekavades kooliastmeti ja klassiti. Õpitulemuste esitamine klassiti toetab õppe planeerimist vastavalt õpilase potentsiaalsele arenguvallale ning võimaldab seada õpilasele jõukohaseid õppe-eesmärgid.

7. Ainepädevused tuuakse välja iga õppeaine juures.

8. Õpetaja ja kasvataja töökava koostamise ja selle elluviimise kaudu loovad õpetaja ja kasvataja tingimused õppekavas määratud pädevuste saavutamiseks.

3. ÜLEKOOLILISTE JA KOOLIDEVAHELISTE PROJEKTIDE KAVANDAMISE PÕHIMÕTTED

1. Ülekoolilised üritused toimuvad vastavalt õppenõukogu poolt kinnitatud ülekooliliste ürituste plaanile.
2. Üritused on koostatud ja korraldatud arvestades õpilaste igakülgset arengut ja kooli üldpädevuste omandamise täiendamiseks.
3. Ülekoolilistest üritustest võtavad reeglina osa kõik kooli õpilased ja pedagoogiline personal.
4. Õpilased võtavad võimalusel osa kõikidest üritustest, mis toimuvad üleriigiliselt erivajadustega laste koolide õpilastele.
5. Kool toetab igakülgset osalemist rahvusvahelistes projektides.

4. HINDAMISE KORRALDUS

1. Õpitulemuste hindamine on osa õppe- ja kasvatusprotsessist. Hinnatakse nõutavate õpitulemuste saavutatust, teadmiste ja oskuste omandatust. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.
 2. Teadmiste ja oskuste hindamisel lähtutakse õpilasele kohaldatava lihtsustatud riikliku õppekavaga ja selle alusel koostatud kooli õppekavaga nõutavatest teadmistest ja oskustest.
 3. Õpitulemuste hindamise põhieesmärgid on:
 - 1) motiveerida õpilasi sihikindlalt õppima;
 - 2) läbi tagasiside toetada õpilaste arengut;
 - 3) suunata õpilaste enesehinnangu kujunemist ja olla abiks sotsialiseerumise protsessil.
 4. Käitumise ja hoolsuse hindamisel lähtutakse kooli õppekava ja kooli kodukorra nõuetest ning õpilasreeglitest.
- Käitumise ja hoolsuse hindamine motiveerib ning suunab õpilast:
- 1) järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme;

2) täitma kooli kodukorranõudeid ja õpilasreegleid;

3) täitma õpiülesandeid;

4) täitma koolikohustust.

5. Ämmuste Kooli õpilaste hindamise ja järgmisse klassi üleviimise ning klassikursust kordamajätmise alused, tingimused ja korra kinnitab õppenõukogu.

Hindamise aluseks on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ning põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud ja toimetulekuõppe hindamise ning klassi ja põhikooli lõpetamise kord.

4.1. Hindamise alused

Hindamise eesmärk on:

1) toetada õpilase arengut;

2) anda tagasiside õpilase õppe edukuse kohta;

3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;

4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;

5) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;

6) anda alus õpilase järgmisse klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid, hindamisvahendeid ja -viise. Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa.

Kool annab õpilasele ja vanemale (eestkostjale, hooldajale) kirjalikku tagasisidet õpilase õpitulemuste ja käitumise (sealhulgas hoolsuse) kohta 3 korda õppeaastas.

Õpilasel ja vanemal on õigus saada teavet hindamise korralduse ning saadud hinnete ja hinnangute kohta. Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtvale hindale ja hinnangule. Hindamise korraldus ning õpilaste ja vanemate hinnetest ja hinnangutest teavitamise kord sätestatakse kooli kodukorras.

Nõuded õpilase käitumisele esitatakse Ämmuste Kooli kodukorras.

4.2. Kujundav ehk õppimist toetav hindamine.

Kujundav hindamine on numbrilise hinde osa.

Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämiste kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisel õppimisel ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

Õppetunni vältel saab õpilane suulist või kirjalikku tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatuseesmärkide ja läbivate teemade) kohta. Kogu õppepäeva vältel annavad pedagoogid õpilasele tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist.

Õpilane kaasatakse enese ja kaaslaste hindamisse, et arendada tema oskust eesmäärke seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.

4.3. Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus lihtsustatud õppes.

Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes.

Hindamisel viie palli süsteemis:

- 1) hindegaga „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;
- 2) hindegaga „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;
- 3) hindegaga „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus;
- 4) hindegaga „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus;
- 5) hindegaga „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub.

Ämmuste Koolis kasutatakse õpilase hindamisel I ja II klassis kirjeldavaid sõnalisi hinnanguid. Õpilase koolist lahkumisel tuleb jooksva õppeaasta sõnalised hinnangud teisendada lõikes 2 sätestatud hindekskaalasse.

Kui hindamisel tuvastatakse ebaausate võtete kasutamine, võib kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindega „nõrk”.

„Puuduliku“ ja „nõrgaga“ hinnatud õppeülesannet on õpilasel õigus teist korda täita õpetajaga kokkulepitud ajal.

4.4. Kokkuvõtvad hinded ja järgmise klassi üleviimine.

Kokkuvõttev hindamine on hinnete koondamine perioodihinnateks ning nende koondamine aastahinnateks.

Õpilast ja vanemat teavitatakse kokkuvõtvatest hinnetest e-kooli ja klassitunnistuse kaudu.

Kui õppeperioodi keskel on õppeaine perioodihinne või -hinnang jäänud andmata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, hinnatakse aastahinde või -hinnangu väljapanekul vastaval perioodil omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele „nõrk” või antakse tulemustele samaväärne sõnaline hinnang.

Õpilasele, kelle perioodihinne on „puudulik” või „nõrk”, kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata, koostatakse selles õppeaines individuaalne õppekava või määratakse mõni muu põhimääruses sätestatud tugisüsteem.

Perioodihinnete või -hinnangute alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmise klassi, jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama. Õpilaste järgmise klassi üleviimise otsus tehakse enne õppeperioodi lõppu.

Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt perioodihinnetest või -hinnangutest tuleks välja panna aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang. Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne õppeperioodi lõppu. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetul juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused. Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast õppeperioodi lõppu kahe nädala jooksul kokkuleppel õpetajaga. Aastahinne või -hinnang pannakse välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi.

Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib erandjuhul jätta õpilase klassikursust kordama, kui täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse. Õppenõukogu otsuses peavad olema esile toodud kaalutlused, mille põhjal peetakse otstarbekaks jätta õpilane klassikursust kordama.

Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib jätta klassikursust kordama õpilase, kellel on põhjendamata puudumiste tõttu kolmes või enamas õppeaines aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse.

9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.

Lõigetes 6 ja 8 sätestatud tähtaegu ei kohaldata õpilase suhtes, kellele on koostatud individuaalne õppekava, kus on ette nähtud erisused järgmisse klassi üleviimise ajaks.

Üleminekueksami sooritavad lihtsustatud õppe 8. klassi õpilased ühes kooli õppenõukogu poolt kinnitatud õppeaines. Eksami hinne kantakse klassitunnistusele ja seda arvestatakse aastahinde väljapanekul. Eksami võib asendada loovtöö, praktilise töö või võistlusega.

4.5. Põhikooli lõpetamine

Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad”, ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami kooli valikul. Eksamid toimuvad aineõpetajate koostatud ja direktori poolt kinnitatud eksamitöödega ja õppenõukogu poolt kinnitatud aegadel.

Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:

- 1) kellel on üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
- 2) kellel on kahes õppeaines kummaski üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.

Õpilasele, kes on tulnud teisest keelekeskkonnast koostatakse IÕK

Ämmuste Kooli lõpetanuks peetakse eksterni, kes on sooritanud põhikooli lõpueksamid ning aineksamid nendes õppeainetes, milles tal puuduvad põhikooli lõputunnistusele kantavad hinded või milles tal ei ole tõendatud teadmisi ja oskusi varasemate õpi- ja töökogemuste arvestamise kaudu. Eksterni ei hinnata kehalises kasvatuses ning tööõpetuses. Mittetatsionaarse õppevormi rakendamisel loob Ämmuste Kool võimaluse kooli lõpetamiseks eksternina koolikohustusliku ea ületanud isikule, kes on esitanud koolile sellekohase kirjaliku taotluse hiljemalt jooksva õppeaasta 1. novembriks. Kooli lõpetamisel eksternina võimaldatakse lõpetajale kooli poolt juhendatud õppetegevust kokku vähemalt 15 arvestusliku õppetunni ulatuses. Muus osas toimub õppimine iseseisvalt.

4.6. Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnangute alus toimetulekuõppes

Õppimise potentsiaalne edukus sõltub toimetulekuõppes õppiva õpilase intellektipuude sügavusest ja lokaalsete anatoomiliste kahjustuste esinemisest, reaalne edukus aga tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast. Õpilasel peab olema võimalus saada jõukohases töös võimetekohase osalemise ning töö tulemuse kohta konkreetne positiivne hinnang.

Hindamine toimetulekuõppes toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega. Hindamisel kohaldatakse põhikooli riiklikus õppekavas hindamise kohta sätestatud.

Sõnalise hinnangu osa on kujundav hindamine, mille käigus analüüsitakse lapse arengut ning innustatakse teda läbi edusammude õppetöös, olles toetavaks teguriks kokkuvõtva hinnangu kujunemisel.

Kujundavat hindamist teostab kogu lapsega tegelev personal, seetõttu on võimalik anda kompleksne hinnang nii lapse arengule, edusammudele ja võimekusele, kui ka vajakajäämistele õppetöös.

Hinnangu põhieesmärkidena kohaldatakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ sätestatud eesmärgid, rõhutades seejuures, et hindamise eesmärgiks on:

- 1) motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele või etalonile;
- 2) mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
- 3) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
- 4) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast.

Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“, „tuleb toime abiga“ ja „ei tule toime“.

- 1) Hinnangut „tuleb toime“ võib täpsustada hinnangutega „tuleb hästi toime“, „tuleb rahuldavalt toime“ või muul viisil.
- 2) Hinnangut „tuleb toime abiga“ võib täpsustada hinnangutega „tuleb toime sõnalise abiga“, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi“, „tuleb toime koostegevuses“, „tuleb toime füüsilise abiga“ või muul viisil.
- 3) Hinnang „ei tule toime“ viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

Õpetaja teeb lapse arengu kohta iga päev märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.

Toimetuleku riikliku õppekava järgi õppiv põhikoolilõpetaja põhikooli lõpetamiseks eksameid ei soorita.

Toimetuleku riikliku õppekava läbinud õpilasele antakse õppenõukogu otsusega põhikooli lõputunnistus.

4.7. Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete või hinnangute alus lisaõppes

Lisaõppes toimub hindamine lihtsustatud õppekava lõpetanutele üldainetes hindeliselt ja kutsealases ettevalmistuses sõnalistes hinnangutes ja õpitud oskuste kirjeldamises.

Lisaõppes toimub hindamine toimetuleku õppekava lõpetanutele sõnalistes hinnangutes ja õpitud oskuste kirjeldamises.

Lisaõppe õppeaja lõppedes saab õpilane Ämmuste Kooli poolt väljatöötatud ja õppenõukogu kinnitatud tunnistuse.

4.8. Käitumise ja hoolsuse hindamine

Lihtsustatud õppekava järgi õppiva õpilase käitumist ja hoolsust hinnatakse igal õppeperioodil. Õppeaasta kokkuvõtvad hinnad märgitakse e-kooli, klassitunnistusele ning õpilasraamatusse. Põhikooli lõputunnistusele märgitakse ainult käitumishinne.

Õpilase käitumist ja hoolsust hinnatakse hindegaga “eeskujulik”, “hea”, “rahuldav” või “mitterahuldav”.

Õpilase käitumise hindamise aluseks on kooli kodukorra ja õpilasreeglite täitmine ning üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine koolis ning väljaspool kooli.

Käitumishindegaga “eeskujulik” hinnatakse õpilast, kellele üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine on harjumuspärane, kes täidab kooli kodukorra nõudeid ning õpilasreegleid eeskujulikult ja järjepidevalt.

Käitumishindegaga “hea” hinnatakse õpilast, kes järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab üldreeglina kooli kodukorra nõudeid ja õpilasreegleid.

Käitumishindegaga “rahuldav” hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ja täidab kooli kodukorra nõudeid ning õpilasreegleid, kuid kellel on esinenud eksimusi, mistõttu vajab pedagoogide ja lastevanemate tähelepanu ning suunamist. Käitumishindegaga “mitterahuldav” hinnatakse õpilast, kes ei täida kooli kodukorra nõudeid, õpilasreegleid ega järgi üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme, ei allu õpetajate ega lastevanemate nõudmistele. Erandjuhtudel võib õpilase käitumise hinnata “mitterahuldavaks” ka üksiku ühiskonna- või kõlblusvastase teo eest.

Käitumise perioodi- ja aastahinne pannakse “mitterahuldav” kooli õppenõukogu otsuse alusel. Selleks esitab klassijuhataja õppenõukogule põhjenduse, milles võib olla arvestatud ka õpilasesinduse seisukohti ja ettepanekuid.

Hoolsuse hindamise aluseks on õpilase suhtumine õppimisse ja ülesannetesse, tema kohusetunne, töökus, järjekindlus õppeülesannete täitmisel.

Hoolsushindegaga “eeskujulik” hinnatakse õpilast, kes suhtub õppimisse ja ülesannetesse kohusetundlikult, õpib kõiki õppeaineid oma võimete kohaselt, on ülesannete täitmisel püüdlik ja hoolas, ilmutab omaalgatust ja viib alustatud töö lõpuni.

Hoolsushindegaga “hea” hinnatakse õpilast, kes suhtub õppimisse ja ülesannetesse kohusetundlikult, on hoolikas ning õpib oma võimete kohaselt.

Hoolsushindegaga “rahuldav” hinnatakse õpilast, kes üldiselt täidab oma õppeülesandeid ja muid kohustusi, kuid ei ole piisavalt järjekindel ega õpi kõiki aineid oma võimete ja arengutaseme kohaselt.

Hoolsushindega “mitterahuldav” hinnatakse õpilast, kes ei õpi võimetekohaselt, suhtub õppimisse ja ülesannetesse lohakalt ja vastutustundetult, ei täida tundides õpetajate nõudmisi, jätab sageli tegemata oma kodused ülesanded ning muud ülesanded koolis, puudub põhjuseta.

4.9. Hinde ja hinnangu vaidlustamine

Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teada saamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega.

Õpilase hindamisel koolis tekkinud eriarvamusi ja vaidlusküsimusi lahendavad õpilase või lapsevanema nõudmisel õpetaja ja kooli direktor või õppenõukogu. Hinde pannud õpetaja on kohustatud selgitama hindamisnorme ja –kriteeriume ning põhjendama hinde õigsust ja nõuetele vastavust. Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab sellest lõikes 1 nimetatud taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast arvates.

Kui õpilane või lapsevanem ei ole otsusega nõus, on tal õigus pöörduda riikliku järelvalve ametniku poole.

4.10. I kooliastme sõnalise hindamise alused

Õpetaja kasutab hindamisel järgmisi hinnanguid:

EESTI KEEL

LOED Väga hästi, hästi, ladusalt, aeglaselt, veerides

KIRJUTAD Väga hästi, hästi, ilusasti, korralikult, püüdliselt, kiirustades,
rahuldavalt, lohakalt

JUTUSTAD Väga hästi, hästi, huvitavalt, ilmekalt, põhjalikult, napsõnaliselt

MATEMAATIKA

ARVUTAD Väga hästi, hästi, kiiresti ja õigesti, kiiresti kuid vigadega, liiga aeglaselt

LOODUSÕPETUS

VAATLED JA UURID LOODUST Huviga, tähelepanelikult, kiirustades

KUNSTIÕPETUS

JOONISTAD Väga hästi, hästi, püüdliselt, ilusasti, puhtalt, korralikult, loovalt, lohakalt

TÖÖÕPETUS

MEISTERDAD Väga hästi, hästi, osavalt, püüdliselt, puhtalt, loovalt, lohakalt, kiirustades

KEHALINE KASVATUS

SPORDID Väga hästi, hästi, huviga, püüdliselt, innukalt, hasardiga, alla oma võimete

MUUSIKA

LAULAD Väga hästi, hästi, rõõmsalt, kõlavalt, alati kaasa, liialt kõvasti

HOOLSUS

TÖÖTAD TUNNIS Väga hoolega, hoolega, tähelepanelikult, rahuldavalt, vähese tähelepanuga

HOIAD OMA ÕPPEVAHENDEID Väga hästi, hästi, rahuldavalt, hoolimatult

KÄITUMINE

OLED OMANDANUD KÄITUMISHARJUMUSED Väga hästi, hästi, rahuldavalt

Õpilasele sõnaliste hinnangute andmisel lähtutakse aine õpetamise eesmärkidest ja õpilase pädevustest (õpitulemustest); lähtudes lapse arengust, individuaalsetest iseärasustest ja füüsilisest eripärasest. Hinnang antakse praktilisele tegevusele, analüüsi- ja võrdlemisele, kirjeldustele. Arvestatakse õpilase teadmisi õpitu ulatuses ja oskust teadmisi siduda ning seostada õpitut ümbritseva keskkonnaga, inimestega, eluga, loodusega.

Eesti keel

„Väga hästi” = hinne „5“

Lugemine

Teksti latus, veatu, selge, õige intonatsiooniga lugemine, õiged rõhud, pausid, sobiv hääletoon.

Tekstis sisalduva info mõistmine.

Ülesannete täitmine loetud teksti põhjal.

Suuline eneseväljendamine

Annab loogiliselt edasi kuulatu ja loetu sisu.

Jutustab latusalt, kasutades mitmekesisist sõnavara.

Arvestab suhtlusolukorda ja adressaati.

Kirjutamine

Õigekirjutuse aluseks olevate õpitud põhimõistete ja reeglite tundmine.

Õpitud õigekirjajuhiste ja üksikkeelendite piires vigadeta kirjutamine.

Töö vormistus järgib juhiseid, on puhtalt vormistatud.

Tähekuju õigsus ja tähtede seostamine, käekiri on loetav.

Sõnade, sõnaühendite ja lausete eksimusteta ära kirjutamine õpikust või tahvlilt.

Suudab hästi moodustada terviklauseid ja lauseid seostada.

Täidab kirjalikke keeleülesandeid vigadeta.

Oskab õnnitlust kirjutada.

„Hästi“ = „4“

Lugemine

Loeb lodusalt, kuid väheilmekalt; teeb lugemisel üksikuid vigu.

Õiged rõhud, pausid, sobiv hääletoon.

Saab aru teksti sisust, kuid küsimustele vastamisel on üksikuid ebatäpsusi.

Täidab loetud teksti põhjal ülesandeid üksikute vigadega.

Suuline eneseväljendamine

Saab kuulatust ja loetust aru ja oskab edasi anda kuulatu ja loetu põhisisu.

Jutustab mõningate ebatäpsustega, sõnavalik mitmekesine

Arvestab vähe suhtlusolukorda ja adressaati.

Kirjutamine

Õigekirjutuse aluseks olevate õpitud põhimõistete ja reeglite tundmisel on üksikuid ebatäpsusi.

Õpitud õigekirjajuhiste ja üksikkeelendite piires teeb kirjutamisel üksikuid vigu.

Töö vormistamisel esineb eksimusi, on puhtalt vormistatud.

Tähekujude õigsuses ja tähtede seostamisel esineb ebatäpsusi, käekiri on üldjuhul loetav.

Sõnade, sõnaühendite ja lausete ärakirjutamisel õpikust või tahvlilt teeb üksikuid vigu.

Kirjalike keeleülesannete täitmisel teeb üksikuid vigu.

Terviklausete moodustamisel ja lausete seostamisel teeb vigu.

Õnnitluse kirjutamisel vajab juhendamist.

„Harjuta veel“ = hinne „3“

Lugemine

Loeb konarlikult, ilmetult, vigadega.

Õiged rõhud, pausid, sobiv hääletoon.

Saab üldjoontes teksti sisust aru, kuid küsimustele vastamisel esineb ebatäpsusi.

Tekstil põhinevate ülesannete lahendamisel on eksimusi ja puudujäärke.

Suuline eneseväljendamine

Saab kuulatust ja loetust üldjoontes aru, kuid ei oska alati edasi anda kuulatu ja loetu põhisisu.

Jutustab küsimuste toel, jutustus on sõnavaene.

Arvestab harva suhtlusolukorda ja adressaati.

Kirjutamine

Õigekirjutuse aluseks olevate õpitud põhimõistete ja reeglite tundmisel teeb vigu.

Õpitud õigekirjajuhiste ja üksikkeelendite piires teeb kirjutamisel vigu.

Töö vormistamisel esineb eksimusi, on lohakalt vormistatud.

Tähekujude õigsuses ja tähtede seostamisel on palju ebatäpsusi, käekiri ei ole vahel loetav.

Sõnade, sõnaühendite ja lausete ärakirjutamisel õpikust või tahvlilt teeb vigu.

Kirjalike keeleülesannete täitmisel teeb vigu.

Vajab abi terviklausete moodustamisel ja lausete seostamisel.

Õnnitluse kirjutamisel vajab abi.

„On raske“ = hinne „2“

Lugemine

Loeb aeglaselt, katkendlikult, ilmetult, vigadega.

Saab halvasti teksti sisust aru ja suudab vastata üksikutele põhiküsimustele.

Tekstil põhinevate ülesannete lahendamisel on rohkesti eksimusi ja puudujääke.

Suuline eneseväljendamine

Saab kuulatust või loetust halvasti aru.

Jutustab küsimuste toel; jutustus on lünklik ja sõnavaene.

Ei arvesta suhtlusolukorda ja adressaati.

Kirjutamine

Õpitud õigekirjajuhiste ja üksikkeelendite piires teeb kirjutamisel palju vigu.

Töö vormistamisel esineb palju eksimusi, on lohakalt vormistatud.

Tähekujude õigsuses ja tähtede seostamisel on palju ebatäpsusi, käekiri ei ole enamasti loetav.

Sõnade, sõnaühendite ja lausete ärakirjutamisel õpikust või tahvlilt teeb palju vigu.

Kirjalike keeleülesannete täitmisel teeb palju vigu.

Vajab tihti abi terviklausete moodustamisel ja lausete seostamisel.

Õnnitluse kirjutamisel vajab tihti abi.

„*On väga raske*“ = *hinne* „*1*“

Lugemine

Loeb veerides, katkendlikult, ilmetult, vigadega.

Ei saa teksti sisust aru ja ei suuda vastata põhiküsimustele.

Tekstil põhinevate ülesannete lahendamisel on väga palju eksimusi ja puudujääke.

Suuline eneseväljendamine

Ei saa aru kuuldust ja loetust.

Jutustab ainult küsimuste toel; jutustus on lünklik ja sõnavaene.

Ei arvesta suhtlusolukorda ja adressaati.

Kirjutamine

Ei tunne õigekirjutuse aluseks olevaid õpitud põhimõisteid ja reegleid.

Kirjutamisel ei järgi, ei oska kasutada õpitud õigekirjajuhiseid ja üksikkeelendeid.

Tööd on vormistatud lohakalt, on palju sodimist.

Tähekujude ja tähtede seostamisel on palju ebatäpsusi, käekiri pole tihti loetav.

Kirjalike keeleülesannete täitmisel teeb palju vigu.

Ei suuda moodustada terviklauseid ja lauseid seostada.

Ei suuda ilma abimaterjalita õnnitlust kirjutada.

Matemaatika

„Väga hästi” = hinne „5“

Arvutab veatult suuliselt ja kirjalikult õpitu ulatuses.

Vaatleb, võrdleb, leiab seoseid veatult; kasutab ja rakendab iseseisvalt õpitud reegleid.

Loeb ja saab iseseisvalt ülesannete juhistest aru ning toimib neid järgides.

„Hästi” = hinne „4“

Arvutab suuliselt ja kirjalikult õpitu ulatuses, kuid teeb üksikuid vigu.

Vaatleb, võrdleb, leiab seoseid; õpitud reeglite kasutamisel vajab vahel abi.

Loeb ja saab iseseisvalt ülesannete juhistest aru, kuid mõnikord eksib neid järgides.

„Harjuta veel” = hinne „3“

Arvutab suuliselt ja kirjalikult õpitu ulatuses, kuid teeb vigu või eksib õpitud reeglite rakendamisel; kasutab abi õpitud reeglite rakendamisel.

Vaatleb, võrdleb, kuid vahel ei oska leida seoseid.

Loeb ja saab ülesannete juhistest aru, kuid tihti eksib neid järgides.

„On raske” = hinne „2“

Arvutab suuliselt ja kirjalikult õpitu ulatuses, kuid teeb palju vigu või eksib õpitud reeglite rakendamisel; kasutab abi õpitud reeglite rakendamisel.

Vaatleb, võrdleb, kuid ei oska leida seoseid.

Lugemisega ja ülesannete tööjuhenditest arusaamisega on tihti raskusi, eksib neid järgides.

„On väga raske” = hinne „1“

Arvutamise ja suuri raskusi, ei oska kasutada või kasutab väga vähesel määral õpitud reegleid.

Võrdleb üldiselt, ei leia seoseid.

Lugemisega ja ülesannetest arusaamisega on raskusi.

Matemaatikas antakse hinnanguid:

suulised vastused;

osavõtmise rühmatööst;

kirjalikud tööd matemaatika tööraamatust, õpikust, lisalehtedelt;

kirjalikud tunnikontrollid.

Loodusõpetus ja inimeseõpetus

„Väga hästi” = hinne „5“

Mõistab tekstis sisalduvat infot.

Avaldab oma arvamust, nõustumist/mittenõustumist, põhjendades seda selgelt ja arusaadavalt.

Vaatleb, võrdleb, kirjeldab, leiab seoseid veatult; kasutab ja rakendab iseseisvalt õpitud reegleid.

Oskab esitada antud teema kohta küsimusi.

Loeb ja saab iseseisvalt ülesannete juhistest aru ning toimib neid järgides.

Tunneb ja oskab selgitada õpitud põhimõisteid.

„Hästi” = hinne „4“

Mõistab tekstis sisalduvat infot, kuid küsimustele vastamisel on üksikuid ebatäpsusi.

Avaldab oma arvamust, nõustumist/mittenõustumist, kuid vahel ei suuda seda selgelt ja arusaadavalt põhjendada.

Vaatleb, võrdleb, kirjeldab, leiab seoseid veatult; õpitud reeglite kasutamisel esineb ebatäpsusi.

Oskab esitada antud teema kohta lihtsamaid küsimusi.

Loeb ja saab aru iseseisvalt ülesannete juhistest, kuid nende täitmisel esineb vigu.

Tunneb õpitud põhimõisteid, kuid selgitamisel esineb ebatäpsusi.

„Harjuta veel” = hinne „3“

Vahel eksib tekstis sisalduva info mõistmisega.

Avaldab oma arvamust, nõustumist/mittenõustumist, kuid vahel eksib põhjendades.

Vaatleb, võrdleb, kirjeldab, kuid vahel ei oska leida seoseid.

Loeb ja saab ülesannete juhistest aru, kuid mõnikord eksib neid järgides.

Oskab esitada küsimusi, kuid need ei vasta alati teemale.

Vahel eksib õpitud põhimõistete selgitamisel.

„On raske” = hinne „2“

Eksib tekstis sisalduva info mõistmisega.

Avaldab oma arvamust, nõustumist/mittenõustumist, kuid eksib põhjendades.

Vaatleb, võrdleb, kirjeldab üldiselt, alati ei oska leida seoseid.

Ei saa alati ülesannete juhistest aru, tihti eksib neid järgides.

Küsimuste esitamisel vajab abi, need ei vasta alati teemale.

Eksib õpitud põhimõistete selgitamisel.

„On väga raske” = hinne „1“

Ei mõista tekstis sisalduvat infot.

Ei avalda oma arvamust, nõustumist/mittenõustumist või kahtleb tihti nendes.

Võrdleb ja kirjeldab üldiselt, ei leia seoseid.

Lugemisega ja ülesannetest arusaamisega on raskusi.

Ei oska küsimusi esitada.

Ei tunne õpitud põhimõisteid.

Loodusõpetuses ja inimeseõpetuses antakse hinnanguid:

suulised vastused;

osavõtmise rühmatööst;

tabelite ja jooniste täitmine;

kirjalikud tööd inimeseõpetuse ja loodusõpetuse õpik-tööraamatust, lisalehtedelt;

kirjalikud tunnikontrollid.

Kehaline kasvatus

„Väga hästi” = hinne „5“

Tuleb vaevata toime tunnis õpitava ja tehtavaga.

Saab aru lihtsamatest oskussõnadest.

Lööb tunnis aktiivselt kaasa.

Avaldab oma arvamust ja teeb ka ise ettepanekuid tunni huvitavamaks muutmisel.

„Hästi” = hinne „4“

Tuleb toime tunnis õpitava ja tehtavaga.

Saab aru lihtsamatest oskussõnadest.

Lööb tunnis kaasa, kuid vahel vajab selleks õpetaja ergutust.

Avaldab oma arvamust ja kuid ise ettepanekuid tunni huvitavamaks muutmisel ei tee.

„Harjuta veel” = hinne „3“

Tuleb enamasti toime tunnis tehtavaga, kuid vajab vahel veidi abi, juhendamist.

Vahel eksib lihtsamatest oskussõnadest arusaamisel.

Vahel ei mõista ülesannet, vajab selgitusi.

Avaldab oma arvamust, kuid on mõnikord siiski kahtleval seisukohal.

„On raske“ = hinne „2“

Tuleb raskustega toime tunnis tehtavaga, vajab abi, juhendamist.

Eksib tihti lihtsamatest oskussõnadest arusaamisel.

Tihti ei mõista ülesannet, vajab selgitusi.

Avaldab oma arvamust, kuid on alati siiski kahtleval seisukohal.

„On väga raske“ = hinne „1“

Tunnis omandatavaga on tõsiseid raskusi.

Vajab tihti abi, juhendamist.

Kui kohe ülesanne (harjutus) ei õnnestu, kaotab huvi (soov) õppida.

Ei oska oma arvamust avaldada.

Ei mõista lihtsamaid oskussõnu.

Kehalises kasvatuses antakse hinnanguid:

harjutuste sooritamisel õiges tempos, õige amplituudiga;

osavõtt rühmatööst või kollektiivsest tegutsemisest (mängud, võistlused);

aktiivsus tunnis kaasalöömisel.

Muusika

„Väga hästi“ = hinne „5“

Töötab tunnis aktiivselt kaasa.

Loeb laulutekste soravalt, mõistab nende sisu.

Saab aru töövihiku ülesannetest, oskab neid täita korrektselt.

Omab rütmitunnet, peab viisi.

„Hästi“ = hinne „4“

Võtab tunnist osa, kuid vahel vajab selleks õpetaja poolset ergutust.

Õpitud laulu tekste loeb soravalt, mõistab enamuse laulutekstide sisu.

Saab aru töövihiku ülesannetest, oskab neid täita.

Omab rütmitunnet.

„Harjuta veel” = hinne „3“

Tähelepanu hajutatud, mistõttu tunnis käsitletav jääb kohati ebaselgeks.

Laulutekstide ja töövihiku ülesannete lugemine ning nende mõistmine konarlik.

Laulab rütmipilli saatel.

On nõ „toel laulja“.

„On raske“ = hinne „2“

Tunnist osavõtt puudulik, ei tööta meelsasti kaasa, vajab pidevalt meeldetuletusi tehtava suhtes.

Laulutekstide ja töövihiku ülesannete lugemine ning nende mõistmine vajavad juhendamist.

Laulmine rütmipilli saatel valmistab raskusi.

„On väga raske“ = hinne „1“

Ei võta tunnist osa, ei tööta kaasa, vajab pidevalt meeldetuletusi tehtava suhtes.

Ei saa aru laulutekstidest ja töövihiku ülesannetest.

Laulmisel suuri raskusi nii viisi kui ka rütmiga (ka toetava pilli saatel).

Muusikas antakse hinnanguid:

õpitud laulude laulmine;

tööjuhiste arusaamine;
õpitud muusikateooria tundmine;
tunnist osavõtt.

Kunstiõpetus ja tööõpetus

„Väga hästi” = hinne „5“

Oskab ohutult kasutada töömaterjale ja -vahendeid ning kunstitehnikaid loominguks eneseväljenduseks.

Oskab valmistada mahulisi figuure ning mänguasju voolimis- ja muudest materjalidest.

Peab silmas pildi kompositsioonireegleid.

Oskab teha kollaaži ja voltida paberit.

Oskab kunstiteoseid lihtsates vormides kirjeldada ja oma eelistusi põhjendada.

Väärtustab enda töödest erinevaid lahendusi.

Märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas.

Oskab kavandada ja töötada iseseisvalt tööjuhendite järgi.

Oskab hoida korras rõivad ja jalanõud.

Oskab teha lihtsamaid korrastustöid.

Oskab katta lauda.

On koostöövalmis.

„Hästi” = hinne „4“

Oskab kasutada töömaterjale ja -vahendeid ning kunstitehnikaid loominguks

eneseväljenduseks

Oskab valmistada mahulisi figuure ning mänguasju voolimis- ja muudest materjalidest.

Peab silmas pildi kompositsioonireegleid.

Oskab teha kollaaži ja voltida paberit, kuid tööd ei ole alati puhtalt ja korrektselt vormistatud.

Oskab kunstiteoseid lihtsates vormides kirjeldada ja kuid alati ei oska oma eelistusi põhjendada.

Vajab abi enda töödest erinevate lahenduste väärtustamiseks.

Kujunduselementide märkamiseks ümbritsevas keskkonnas vajab juhendamist.

Oskab kavandada ja töötada tööjuhendite järgi.

Teab kuidas, kuid alati ei oska hoida korras rõivaid ja jalanõusid.

Oskab teha lihtsamaid korrastustöid ja katta lauda, kuid vajab juhiseid mida ning millises järjekorras teha.

On enamasti koostöövalmis.

„Harjuta veel” = hinne „3“

Vajab vahel abi praktilise töövõtte ohutul omandamisel.

Vahel on raskusi voolimistöo või meisterdamistöo lõpetamisel.

Kavandamisel vajab vahel abi ning ei saa alati aru tööjuhendist.

Oma valikuid ei saa alati põhjendatud ja ei leia seoseid.

Oskab esitada küsimusi, kuid need ei vasta alati teemale.

Töövahendite ja töökoha korrastamisega ei tule alati toime.

Ei ole alati koostöövalmis.

„On raske“ = hinne „2“

Vajab tihti abi praktilise töövõtte ohutul omandamisel.

On raskusi voolimistöö või meisterdamistöö lõpetamisel.

Kavandamisel vajab abi ning ei saa tihti aru tööjuhendist.

Oma valikuid ei oska põhjendada ja seoste leidmisel vajab juhendamist.

Oskab esitada küsimusi, kuid need ei vastavad harva teemale.

Töövahendite ja töökoha korrastamisega ei tule toime.

Ei ole koostöövalmis.

„On väga raske“ = hinne „1“

Ei suuda omandada ohutuid praktilise töö võtteid.

Voolimis- ja meisterdamistöid ei suuda lõpetada.

Ei omanda lihtsamaid kompositsioonivõtteid.

Ei saa aru lihtsamatest värvuseõpetuse reeglitest.

Ei oska oma valikuid ega töid kirjeldada ega põhjendada.

On tunnis osavõtmatu või liiga hajevil.

Ei oska küsimusi esitada ega vastata.

Ei tule toime töövahendite ega töökoha korrastamisega.

Ei taha teha koostööd.

Kunstiõpetuses ja tööõpetuses antakse hinnanguid:

töö puhtus;
loovus;
eneseväljenduse julgus;
osavõtt rühmatööst;
erinevate värvide kasutus;
ohutu töövahendite ja töötehnikate kasutamine;
erinevate töövahendite õige kasutamine.

Õpetaja lähtub õpitulemuste hinnangute andmisel üldjuhul järgmistest põhimõtetest:

Hinnangu “väga hästi” saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus on õige, loogiline ja mõtestatud, praktilises tegevuses ilmneb omandatu iseseisev ja loov rakendamine;

Hinnangu “hästi” saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus on üldiselt õige, loogiline ja mõtestatud, kuid pole täielik või esineb väiksemaid eksimusi, praktilises tegevuses jääb mõnel määral puudu iseseisvusest;

Hinnangu “harjuta veel” saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus on põhiosas õige, kuid esineb mõningaid puudusi ja eksimusi, põhioskused on omandatud lünklikult ja teadmiste rakendamisel praktilises tegevuses esineb raskusi.

Hinnangu “on raske” saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus on ei ole põhiosas õige, esineb mõningaid puudusi ja eksimusi, põhioskused ei ole omandatud täielikult ja teadmiste rakendamisel praktilises tegevuses esineb raskusi.

Hinnangu “on väga raske” saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus on põhiosas vale, esineb palju puudusi ja eksimusi, põhioskused on omandamata ja ei suuda teadmisi rakendada praktilises tegevuses.

Õpilastele antud kokkuvõtvad sõnalised hinnangud kantakse klassitunnistusele.

6. VÄÄRAMATUST JÕUST TINGITUD ERIÕPPE RAKENDAMISE KORD

- 6.1. Viirushaiguste leviku tõkestamiseks või muul põhjusel õpilaste tervise- ja turvalisuse kaitseks võib koolis rakendada distantsõpet, mida korraldatakse e-õppena.
- 6.2. Distsantsõpet võib rakendada kogu kooli ulatuses, vajadusepõhiselt väiksemates gruppides või individuaalselt. Alg- ja toimetulekuklassides võib õppeülesandeid vajaduspõhiselt jagada paber kandjatel. Iga õpilase võimalused ja vajadused täpsustatakse lapsevanema/hooldajaga.
- 6.3. Distsantsõpe viiakse läbi kooskõlastatult kooli pidaja ja Terviseametiga.
- 6.4. Distsantsõpe korraldatakse elektrooniliste kanalite abil juhendatud õppena, mille käigus tagatakse individuaalne suhtlus ja tagasiside. E-õppe tunnid toimuvad kooli tunniplaani järgi.
- 6.5. Õppeinfo edastamine ja suhtlus toimub eKooli vahendusel.
- 6.6. Virtuaalsed tunnid toimuvad Zoom`i keskkonnas. Kõigil õpilastel ja töötajatel on kooli poolt tagatud privaatne konto.
- 6.7. Isikliku arvuti või muu seadme puudusemisel tagab kool õpilasele tehnoloogilised võimalused distantsõppes osalemiseks.
- 6.8. Lastevanematel /hooldajatel on võimalik küsimuste korral õpetajate/kasvatajate poole pöörduda tööpäevadel kella 16.00-20.00-ni. Väljaspool seda aega vastab õpetaja kirjalkule pöördumisele esimesel võimalusel.
- 6.9. Kool teostab järelevalvet selle kohta, kuidas õpilased distantsõppes osalevad.. Tööde mitteeesitamine võrdub koolipäevast puudumisega.

7. NÕUDED ÕPETAJA TÖÖKAVALE

1. Töökava on dokument, mille alusel toimub õppetöö õppetunnis. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni või õppekäiguna.
2. Klassiõpetaja ja aineõpetaja kujundab kooli õppekava alusel välja töökava, mis arvestab klassi omapära ja suundumust, kooli arengusuunda ja eripära, õpilaste vaimseid ja kooli materiaalseid ressursse.
3. Töökava koostamise ja rakendamise saab klassiõpetaja ja aineõpetaja endale suuremad õigused, aga ka suurema vastutuse õpilaste ja nende vanemate ees. See on koolikultuuri teadvustamise protsess.
4. Klassiõpetaja ja aineõpetaja töökavas täpsustatakse kooli õppekava üldosas ja ainekavas esitatut, arvestades konkreetset õpilaskontingenti, kasutatavat õppekirjandust ja õppematerjale, õpetajatevahelist koostööd ning õppeaasta üldtööplaani.
5. Klassiõpetaja ja aineõpetaja töökavas on õppesisu liigendatud õppeteemade järgi.
Näidatud on olulisemad alateemad, käsitletavat põhimõistet, kasutatavad meetodid, õppekirjandus ja muu õppematerjal, oodatavad õpitulemused ja nende kontrollimise/ hindamise aeg ja moodused.
6. Klassiõpetaja ja aineõpetaja töökava õppesisu osas kavandatakse täpselt eesmärgistatud õppeülesanded õpitulemuste saavutamiseks.
7. Klassiõpetaja ja aineõpetaja töökava kinnitamise korra ja tähtajad kinnitab kooli direktor.

8. KARJÄÄRINÕUSTAMINE

8.1. Rõhuasetused

Taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimiseoskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmärgi seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;

5) tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

8.2. Kirjeldus

Käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut tööjõuturul parema rakendatavuse saavutamiseks, iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjäärinõustamine võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega.

Lõimuvalt erinevates õppeainetes käsitletakse kolme olulist teemat:

1. Enesetundmine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised ja oskused aitavad ennetada koolist väljalangevust.
2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine soodustab sobivate valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas ja väärtustada elukestvat õpet.
3. Planeerimine ja otsustamine. Õpilasel arenevad planeerimisoskus ja teadlikkus otsuste vastuvõtmisel. Kujuneb oskus kasutada karjääriinfo materjale. Õpilane tunnetab oma vastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel.

Karjäärinõustamine keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilased õpivad hindama elukestva õppe tähtsust: saavad teavet erinevatest edasiõppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama.

8.3. Tegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, pädevustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivateteemadega;
- 2) võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 3) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 4) laiendatakse õpikeskkonda: ettevõtted, järgmise taseme õppeasutused, arvutiklass, looduskeskkond, muuseumid, näitused jne;

- 5) võimaldatakse saada ülevaade erinevatest töövaldkondadest, sh vahetult töökeskkondadega tutvuda;
- 6) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh eelistatuna aktiivõpet: rollimängud, arutelud, väitlused, probleemülesannete lahendamine, projektõpe, õpimapi ja uurimistöö koostamine;
- 7) luuakse tingimused õpilaste teadlikke karjäärivalikuid soodustavate hoiakute kujunemiseks;
- 8) õpitavad teemad seotakse ja ajastatakse aineõpetajatega koostöös inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, emakeeleõpetuse jt ainetega ning arenguevestlusega.

8.4. Füüsiline õpikeskkond

Õpilastele on tagatud järgmised tingimused ja vahendite kasutamine:

- 1) erinevad töölehed, küsimustikud;
- 2) karjääriplaneerimisalase kirjanduse kättesaadavus kooli raamatukogus;
- 3) arvutiklassi kasutamine ja arvuti veebist karjääriplaneerimisalase info otsimiseks,
- 4) korraldatavad karjääripäevad ja karjäärinõustaja külastamised,
- 5) klassijuhataja/kasvataja personaalne tugi, erapooletu ja usalduslik nõu vastavalt õpilase vajadustele.

9. ÕPILASTE JA LASTEVANEMATE TEAVITAMINE, NÕUSTAMINE JA ÕPIABI OSUTAMINE

1. Kool tagab õpilasele ning vanematele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatuse korralduse kohta ning juhendamise ja nõustamise õppetööd käsitlevates küsimustes. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks õppesaasta algul ja vajadusel ka õppeperioodi jooksul.
2. Õpilaste nõustamise ja õpiabi osutamise eesmärgil töötavad koolis eripedagoog, logopeed, sotsiaalpedagoog, psühholoog, terviseedendaja, meditsiiniõde ja kasvatajad.
3. Õpiabi ja igakülgse arengu tagamiseks töötab koolis kooli raamatukogu.

4. Õpilaste igakülgse arengu tagamiseks töötavad koolis huviringid.
5. Iga kooli töötaja annab õpilasele vajadusel koheselt abi või kutsub asjakohaselt pädeva inimese.
6. Lastevanemate teavitamine toimub õpilaspäeviku, e-kooli, kirjaliku teate, telefoni või e-maili teel.
7. Igal õppeaastal viivad klassijuhataja/ ja kasvataja läbi õpilase arenguestluse, kuhu on kaasatud lapsevanemad, hooldajad ja vajadusel sotsiaaltöötajad õpilase elukohast.
8. Igal õppeaastal viiakse läbi rahuloluküsitlus õpilastele ja lastevanematele.
9. Kõigil lastevanematel on teada kooli, klassijuhataja ja kasvataja kontakttelefoni numbrid.
10. Iga õpilane saab õppetunnis ja õhtusel ülesannete täitmise ajal õpetaja- või kasvatajapoolset õpiabi.
11. Kool teavitab õpilasi ja vanemaid edasiõppimisvõimalustest ning tagab õpilastele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõusamine) kättesaadavuse.

10. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATE JA HOOLEKOGUGA

Ämmuste Kool tagab vanematele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatus korralduse kohta ning juhendamise ja nõustamise õppetööd käsitlevates küsimustes.

Info edastatakse lapsevanematele e-kooli, kirjalike teadete, telefoni ja kooli kodulehe kaudu.

Koostööd lastevanemate ja hoolekoguga täpsustatakse iga-aastaselt üldtööplaanis ja kooli kodukorras.

Lapsevanematel on võimalus koolieluga kontaktis olemiseks osaleda erinevatel kooliüritustel (perepäevad, õppereisid, lahtised tunnid jne.)

10.1. Lastevanemate koosolekud

Kooli ja vanemate koostöö korraldamiseks kutsub direktor vähemalt kord aastas kokku lastevanemate koosoleku. Koosoleku kohta koostatakse protokoll.

Klassijuhatajad kutsuvad klassikoosolekud kokku vastavalt vajadustele. Koosolekute kohta koostatakse kokkuvõtted.

10.2. Arenguestlused vanematega

Arenguvestlused viiakse läbi kord õppeaastas. Seal osalevad klassijuhataja, lapsevanem ja õpilane. Vajadusel kaasatakse teisi õpilasega töötavaid spetsialiste.

Arenguvestlus protokollitakse ning allkirjastatakse klassijuhataja ja lapsevanema poolt.

10.3. Hoolekogu

Kooli hoolekogu liikmed valitakse vastavalt korrale ja kinnitatakse kooli pidaja poolt. Hoolekogu ülesandeks on kooli õpetajate, pidaja, vanemate ja kooli tegevust toetavate organisatsioonide ühine tegevus kooli õppe-ja kasvatustegevuse jälgimisel ning õppe-ja kasvatustegevuseks paremate tingimuste loomisele kaasa aitamisel.

11. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Ämmuste Kooli õppekava koostamine ja arendamine eeldab õpilaste ja õpetajate, õpetajate ja juhtkonna, kooli hoolekogu, kooli ja lastevanemate, kooli pidaja koostööd riikliku õppekava üldosa mõtestamisel ja ainekavade koostamisel.

1. Ämmuste kooli õppekava on avatud pidevaks edasiarendamiseks.
2. Õppekava parandamine ja täiendamine on demokraatlik, seega võivad parandusettepanekuid teha kõik kooli õpetajad.
3. Ettepanekud õppekava täiendamiseks tehakse direktorile, kes suunab need üldisele aruteleule.
4. Õppeperioodi viimasel õppenõukogul kinnitatakse üldise arutelu ja töökoosolekute poolt heakskiidetud ettepanekud.
5. Kooli õppekava loetakse kehtetuks, kui kehtima on hakanud kooli õppenõukogu poolt kinnitatud kooli uus õppekava.

LIHTSUSTATUD ÕPPE ÕPPEKAVA

1. ÄMMUSTE KOOLI LIHTSUSTATUD ÕPPE ÕPPEKAVA ÜLDSÄTTED

1.1 Lihtsustatud õppe õppekava koostamisel on lähtutud riiklikust lihtsustatud õppekavast

1.2. Lihtsustatud õppe õppekava koosneb üldosast, ainekavadest ja soovitatava õppekirjanduse ning metoodiliste materjalide loetelust

2. LIHTSUSTATUD ÕPPE ÕPPEKAVA ÜLDOSA

2.1. Lihtsustatud õppe õppekava üldosa koosneb:

- 1) õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgid;
- 2) õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted;
- 3) õppe- ja kasvatustegevuse rõhuasetused ning taotletavad pädevused klassiti,
- 4) õppekorraldus;
- 5) läbivad teemad.

2.1.1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgid.

2.1.1.1. Lihtsustatud õppe põhiülesanne on suunata tõhustatud tuge vajava õpilase arengut ja aidata kujuneda isiksusel, kes tuleb eluga toime võimalikult iseseisvalt, teeb võimetekohast tööd, määratleb end oma rahva liikmena ja riigi kodanikuna.

2.1.1.2. Lihtsustatud õppes pööratakse tähelepanu järgmistele rõhuasetustele:

- 1) õpilane peab lugu iseendast, kodust ja perekonnast, suudab majandada ennast ja oma perekonda;
- 2) õpilane armastab kodumaad;
- 3) õpilane teadvustab ennast ja kaasinimesi ning nende erinevusi, oma ja teiste rahvaste kultuurilisi erinevusi;
- 4) õpilane tunneb ja järgib võimetekohaselt õigusnorme ja demokraatia põhimõtteid;

- 5) õpilane hoidub eetiliselt valedest ahvatlustest ja ettepanekutest;
- 6) õpilane tunneb terveid eluviise ning püüab neid järgida;
- 7) õpilane teab loodushoiu peamisi seisukohti ja püüab tegutseda keskkonda säästes;
- 8) õpilane eesmärgistab, kavandab ja hindab oma igapäevast tegevust;
- 9) õpilane oskab tuttavates situatsioonides valida, nõu küsida, otsustada ja vastutust kanda;
- 10) õpilane on valmis koostööks;
- 11) õpilane osaleb võimetele vastavas täiendusõppes;
- 12) õpilane mõistab lihtsat teavet, oskab teavet hankida (sh internetist);
- 13) õpilane valdab järgmisi oskusi: vaatlemine, kuulamine ja kõne mõistmine, kõnelemine; lugemine, kirjutamine, arvutamine;
- 14) õpilane mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile, on valmis endale otsima sobivat tööd;
- 15) õpilane omab kujutlust maailmast kui tervikust.

2.1.2 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.

Lihtsustatud õppes lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

2.1. 2.1. Igähele peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul arvestatakse õpilaste võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi.

2.2. 2.2. Lihtsustatud õppes peetakse oluliseks humanistlikke seisukohti, tähelepanu pööratakse sallivusele erinevuste suhtes, kaaslaste erivajaduste mõistmisele; oma võimaluste ja piirangute teadvustamisele.

2.2.2.3. Toetatakse iga õpilase arengut: lapse arengupuute ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele. Sellisel juhul kohaldatakse eeldatavate õpitulemustena õpilasele koostatud individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemusi.

2.2.2.4. Lihtsustatud õppe õppesisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele: õpilased omandaksid igapäevases elus toimetulekuks vajalikud teadmised ja oskused, väärtushinnangud ja toimimisviisid. Lihtsustatud õppe väljundiks on praktilist tööd

väärtustav ja kutseõppeks valmis olev ühiskonna liige. Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Reegleid ja teooriaid käsitletakse minimaalselt, nende ülesandeks on üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud. Praktilised oskused konkretiseeritakse õpitulemustes. Praktiliste oskuste omandamisel toetatakse emakeeles (suhtlemine, teabe hankimine), matemaatikas jt ainetes omandatud teadmistele ja oskustele. Seosed eri ainevaldkondade vahel kujunevad üldõppe või selle elementide rakendamise, õpetust läbivate teemade, õppeülesannete, -meetodite ja -viiside abil.

2.2.2.5. Lihtsustatud õppes suunatakse õpilast omandama sotsiaalseid kogemusi: täitma ülesandeid koostöös, eeskuju järgi, näidise põhjal ning sõnalise selgituse alusel. Tegevus toetub õpilase psüühilisele arengule, jõukohasusele, konkreetsusele ja arusaadavusele eesmärkide seadmisel ning edusammudele hinnangu andmisele. Oluline on õpetaja ja õpilaste emotsionaalne kontakt ühistegevuses, õppe jõukohasus, heatahtlik ja toetav miljö. Õpioskuste kujunemist soodustavad õpetaja ja lastevanemate sagedased kontaktid (ühised nõudmised, samalaadne abi).

2.2.2.6. Õppekava rakendamisel ja õpetaja ning kasvataja töökava koostamisel arvestatakse konkreetse klassi õpilastega. Tehakse koostööd eripedagoogiga, aineõpetajatega, lapsevanematega, omavalitsuste esindajatega, vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE TAOTLETAVAD PÄDEVUSED JA RÕHUASETUSED

3.1. Taotletavad pädevused 1.–2. klassis

2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena;
- 2) osaleb klassi ühistegevuses;
- 3) kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab ise abi kaaslastele;
- 4) kuulab ja vastab küsimustele; väljendab ennast 3-4 sõnaliste lihtlausetega;
- 5) eristab oma-võõrast-ühist;
- 6) hoiab korras oma välimuse, hoiab puhtust ja korda; hoiab korras oma koolitarbed;
- 7) leiab täiskasvanu suunamisel paberilehelt ja raamatu leheküljelt vajalikku teavet;
- 8) täidab ülesanded koostegevuses, eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piirides suulise korralduse kohaselt;
- 9) viib kokku eseme, selle kujutise ja keelelise väljendi; tunneb kirjelduse järgi ära tuttavaid esemeid ja nähtusi;

- 10) vaatleb ja võrdleb täiskasvanu juhendamisel esemeid ja nähtusi; järjestab ja rühmitab esemeid ning nende kujutisi ühe-kahe tajutava tunnuse (kuju, suuruse, värvuse) alusel;
- 11) loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa;
- 12) arvutab õpitud arvuvalla piires ning mõõdab täiskasvanu abiga;
- 13) tunneb rõõmu liikumisest, loovast ja käelisest tegevusest;
- 14) käitub õpitud oskuste piires viisakalt, ohutult ja ümbrust hoidvalt; hindab oma ja teiste käitumist õige/vale, meeldib/ei meeldi tasandil.

3.2. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 1.–2. klassis

3.2.1. Esimesel arenguperioodil on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, õpilase rolli mõistmine ja vastavate alusoskuste omandamine: kuulamine, adekvaatne reageerimine küsimustele ja korraldustele, vaatlemine, osalemine dialoogis, tegevusse lülitumine ning ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumine. Õppe-eesmärgiks on elementaarne lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse omandamine.

3.2.2. Õpetaja suunamisel õpivad õpilased tundma lähiümbrust ning igapäevaelu nähtusi. Lisaks iseendaga seonduva teadvustamisele kujundatakse õpilastel ka arusaamist mina-meie suhetest. See kujuneb kontaktis ning koostegevuses täiskasvanu ja klassikaaslastega, osalemisel õppemängudes ja ühistegevustes.

3.2.3. Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse ülesandeid, nende täitmiseks kuluvat aega ning õpetaja osaluse ja abi osakaalu. Õpetaja osaleb laste tegevustes suurel määral. Õpilased täidavad õpiülesandeid koostegevuses, matkimise, näidise järgimise toel ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi. Õpilaste tegevust verbaliseerib valdavalt õpetaja.

3.2.4. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid. Õpilaste juhendamisel kasutatakse lühikesi suulisi korraldusi. Peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine. Olulisel kohal on õppimine praktilise tegevuse või didaktilise mängu kaudu.

3.2.5. Õppetöö korraldamisel on eelistatud üldõpetuslik tööviis või üldõpetuse ja aineõpetuse kombineeritud variant.

3.2.6. Õpetaja olulisim ülesanne on toetada õpilase eneseusku ja käitumist õpilase rollis.

3.3. Taotletavad pädevused 3.–5. klassis

5. klassi lõpuks õpilane:

- 1) osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslast, alustab ja jätkab dialoogi, väljendab ennast arusaadavalt (sh lühitekstide abil);
- 2) mõistab omandisuhteid oma-võõras-ühine ja käitub vastavalt;

- 3) hoolitseb oma välimuse ja tervise eest;
- 4) hoiab puhtust ja korda kodus ja koolis, käitub looduses hoolivalt;;
- 5) oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt;
- 6) täidab ülesandeid eeskuju, näidise ja õpitud oskuste piirides verbaalse korralduse (sh kirjaliku juhendi) järgi; kasutab õpiülesannete täitmisel tuttavaid abivahendeid (sh lihtsamaid skeeme ja sümbolaid);
- 7) kirjeldab oma õpitegevust nii tegevuse ajal kui ka tagantjärele; kasutab täiskasvanu suunamisel õpitud enesekontrollivõtteid;
- 8) vaatleb sihipäraselt, võrdleb ning rühmitab etteantud rühmitusaluse järgi esemeid ja nähtusi; kirjeldab neid õpetaja küsimuste ja tugisõnade abil;;
- 9) loeb õpitud teksti ladusalt, leiab ja mõistab suunamisel tekstides sisalduvat teavet;
- 10) eristab tuttavates olukordades ja oma tegevuses põhjust, tagajärge ja eesmärki; arvestab teadaolevaid motiive ja tingimusi käitumisaktide hindamisel, väljendab käitumisaktis ilmnenu iseloomumadusi;
- 11) arvutab ja mõõdab õpitud oskuste piires;
- 12) oskab täiskasvanu juhendamisel kasutada lihtsamaid arvutusprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;
- 13) käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid, kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma käitumist konfliktsituatsioonis;
- 14) oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda;
- 15) austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki; tunneb selle sümbolaid ning täidab nendega seostatavaid käitumisreegleid.

3.4. Õppe- ja kasvatuse rõhuasetused 3.–5. klassis

3.4.1. Teisel arenguperioodil jätkub positiivse suhtumise kujundamine õppimisse, keskendutakse õpiharjumuste ja oskuste ning püsivuse arendamisele. Õpetaja olulisim ülesanne on toetada iga õpilase eneseusku ja motivatsiooni.

3.4.2. Tähelepanu pööratakse eneseväljendusoskuse ja julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sh üksteist toetavate suhete kujunemisele õpilaste vahel.

3.4.3 Õpilased vajavad jätkuvalt suunamist ja õpitegevuse reguleerimist, sh eeskju ja näidiseid õpiülesannete sooritamisel. Sisekõne kujunemine võimaldab neil arendada oma oskusi õpitegevuse kavandamisel ja reguleerimisel, orienteerumist ülesandes, planeerimist, algoritmide ja tuttavate abivahendite valikut ning kasutamist, enesekontrolli sooritamist.

3.4.4. Väärtuskasvatases on esikohal käitumisaktide teadvustamine ja nende hindamine moraalinormidele vastavuse aspektist. Eesmärk on viisakas ja reeglitekohane käitumine tuttavates situatsioonides.

3.4.5. Õpilastel kujundatakse oskust mõista ning järgida lühikesi ja lihtsaid tööjuhiseid, nii suulisi kui ka kirjalikke lihtkorraldusi.

3.4.6. Peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine. Õpilased vajavad õpitegevustes abivahendeid, näitlikkust, sh algoritme.

3.5. Taotletavad pädevused 6.–7. klassis

7. klassi lõpuks õpilane:

- 1) mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena ning käitub vastavalt rollile; peab kinni kokkulepetest;
- 2) oskab kaaslast kuulata ja teda tunnustada, oskab oma arvamust rahulikult väljendada ja selgitada; mõistab, et inimesed ja seisukohad võivad olla erinevad;
- 3) oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, kasutab omandatud õpivõtteid ja tuttavaid abivahendeid;
- 4) oskab koostada päevakava ja seda järgida; mõistab töö vajalikkust;
- 5) oskab märgata õppetöös tekkivaid raskusi, küsib vajaduse korral abi ja kasutab seda;
- 6) oskab oma tegevust õppesituatsioonis kavandada, vajalikke tegevusi valida ja rakendada, tulemust kontrollida ja hinnata;
- 7) vaatleb sihipäraselt, võrdleb ning rühmitab esemeid ja nähtusi; kirjeldab neid tugisõnade abil; teeb järeldusi; loeb lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- 8) loeb õpitud teksti ladusalt, leiab teavet oma teadmistele vastavatest tekstidest ning esitab seda suuliselt ja kirjalikult vastavalt õpitud oskustele;
- 9) arvutab ja mõõdab õpitud oskuste piirides;;
- 10) oskab kasutada arvutit ja interneti suhtlus- ja õppevahendina;

- 11) hindab objektiivselt kaaslaste käitumist, saab aru iseloomude ja võimete erinevustest; lahendab konflikte rahumeelselt;
- 12) oskab kirjeldada oma käitumist, mõista ja tunnistada oma eksimusi ning vajaduse korral korrigeerida oma käitumist/tegevust;;
- 13) väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;
- 14) väärtustab säästvat eluviisi, huvitub loodusest ja oskab looduses käituda.

3.6. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 6.–7. klassis

3.6.1. Kolmandal arenguperioodil keskendutakse jätkuvalt õpiharjumuste ja õpioskuste kujundamisele, samuti püsivuse, iseseisvuse ning eesmärgistatud töötamise ja valikute tegemise oskuste arendamisele.

3.6.2. Jätkuvalt pööratakse tähelepanu eneseväljendusoskuse ja-julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste arendamisele. Tähtsal kohal on oma arvamuse väljendamine ja selgitamine, kaaslaste arvamuse aktsepteerimine, suhtlusprobleemide lahendamise ning viisaka käitumise oskuste kujundamine.

3.6.3. Vajalik on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni. Oluline on kujundada oskust märgata õppetöös tekkivaid raskusi, küsida vajaduse korral abi ja seda kasutada..

3.6.4. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel. Õpilaste juhendamisel lähtutakse algoritmidest, oluline on suunata õpilasi aktiivsemalt algoritme ka iseseisvalt kasutama, sh oma tegevust kontrollima.

3.6.5. Õpetaja olulisim ülesanne on õpilase rolli toetamine lastel ning uute praktilise ja vaimse töö oskuste kujundamine. Tähelepanu vajab teemade ja töövõtete integreerimine eri õppeainetes.

3.7. Taotletavad pädevused 8.–9. klassis

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
- 2) väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi;
- 3) suhtleb vastavalt olukorrale, arvestab suhtluspartneriga;
- 4) arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi, peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ja tunneb vastutust oma tegude eest;

- 5) esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega; mõistab kompromisside vajalikkust, oskab seista oma õiguste eest ning lahendada konflikte rahumeelselt, arvestades ühiselunorme;
- 6) lahendab lihtsamad eriolukorrad, astub vastu ebasoovitavatele ahvatlustele ning eetiliselt või õiguslikult vääradele ettepanekutele;
- 7) täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt või rühmas; mõistab ülesannete õige tõlgendamise ning enesekontrolli tähtsust, kasutab omandatud õpivõtteid;
- 8) loeb, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel;
- 9) oskab kasutada jõukohaseid teabevahendeid, sh arvutit ja interneti suhtlusvahendina ning infootsinguid;
- 10) teab oma tugevaid ning nõrku külgi ning huvisid; väärtustab praktilist tööd ja õppimist ning on valmis jätkama õpinguid täiendus- ja kutseõppes;
- 11) mõistab igapäevaelus ilmnevat inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
- 12) väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne.

3.8. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 8.–9. klassis

- 3.8.1. Neljandal arenguperioodil on põhitaotluseks vastutustundliku suhtumise ja võimalikult iseseisvate õpi- ja tööoskuste kujundamine. Eesmärgiks on, et õpilased tulevad igapäevaelus toime iseseisvalt ning jätkavad õpinguid vastavalt oma võimetele.
- 3.8.2. Jätkuvalt on olulisel kohal suhtlemis- ja koostööoskuste kujundamine, õpimotivatsiooni hoidmine ja tõstmine. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid.
- 3.8.3. Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järjepidevalt harjutatakse valima ning rakendama eesmärgi saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning kasutama enesekontrollivõtteid.
- 3.8.4. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavate oskuste seostatakse igapäevaeluga.
- 3.8.5. Õpetaja ülesanne on toetada õpilaste sotsialiseerumist ja toimetulekuoskuste kujunemist (kodus, tööturul, ühiskonnas), soodustada teabe iseseisva hankimise ja kasutamise oskuste kujunemist, mõjutada väärtushinnanguid.

4. ÕPPEKORRALDUS

4.1. Õppekava läbivad teemad

1. Läbivate teemade eesmäärke, oodatavaid tulemusi ja nende käsitlemist kirjeldatakse kooli õppekavas, kohandades põhikooli riikliku õppekava läbivaid teemasid.
2. Läbivad teemad on üld-ja arenguperioodide pädevuste ning õppeainete lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel.

4.2. Õppe ja kasvatuse korralduse alused

1. Õppe ja kasvatuse korraldus määratakse kooli õppekavas, lähtudes käesolevas lisas esitatud nõuetest ja ülesannetest.
2. Õpe võib olla korraldatud mitmel viisil: kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel või erinevate õppeainete õpetamine toimub teatud ajal õppeaastas; kasutatakse üldõpetuslikku õpet, mille puhul keskendutakse teatud teemadele, eristamata tavapäraseid ainetunde.
3. Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks. Kohustuslike õppeainete kavad esitatakse käesolevas lisas. Valikõppeainetele koostab õppekavad kool.
4. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava
5. Õppe ja kasvatuse ajakasutus määratakse tunniplaaniga, kooli üldtööplaaniga, õpetaja töökavaga ja kasvatusrühma töökavaga arvestades nõudeid õppeaasta pikkusele ja õpilase suurima nädalakoormuse piiranguid.

6. Kohustuslike ja valikõppeainete nädalatundide arv on järgmine:

Klassid	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Õppeained									
Eesti keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6
Võõrkeel					2	2	2	2	2
Matemaatika	5	5	5	5	5	5	4	5	5
Ajalugu						1	2	2	1
Loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	4	4

Inimeseõpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1
Muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tööõpetus	2	2	2	2	4	4	4	5	7
Kehaline kasvatus	2	3	3	2	2	2	2	2	2
Praktiline eluõpetus			1	1	2	2	2	2	2
Emakeel/lugemistehnika			1	1					
Kohustuslik koormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32

7. Võõrkeelena õpetatakse ühte keelt. Eesti õppekeelega õpilaste puhul on selleks A-võõrkeel, mille õppimist alustatakse 5.klassist ning mille valib kool arvestades oma võimalusi ja õpilaste soove. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 21 lõikest 6 tulenevalt eesti keelest erineva õppekeelega õpilase puhul on võõrkeeleks eesti keel teise keelena, mille õppimist alustatakse 3. klassis. Lisaks keeletundidele on soovitatav õpetada eesti keelt lõimituna teiste õppeainetega (nt kunsti, tööõpetuse ja kehalise kasvatusesega).

Õpilasele, kelle emakeel ei ole õppekeel, võib A-võõrkeele või valikaine tundide asemel pakkuda keele- ja kultuuriõpet tema emakeeles. Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 21 lõikest 2 võib keele- ja kultuuriõppe korraldamiseks vaba tunnimahu puudumisel õpilase suurimat nädala õppekoormust suurendada ühe tunni võrra.

8. Loodusõpetust õpitakse lõimitud õppeainena, milles on ühendatud loodusõpetus, geograafia, füüsika ja keemia alused.

9. Tööõpetus sisaldab kolme valdkonda: tööõpetus (1.-4.kl), käsitöö ja kodundus (5.-9.kl) ning tehnoloogiaõpetus (5.-9.kl). Alates 5.klassist moodustab kool õpilaste soovide ja huvide põhjal õpperühmad, millesse jagunedes on õpilastel võimalus õppida kas käsitööd ja kodundust või tehnoloogiaõpetust. Vähemalt 10 % õppeks vahetavad õpilased õpperühmad nii, et käsitöö ja kodunduse asemel on tehnoloogiaõpetus ning tehnoloogiaõpetuse asemel käsitöö ja kodundus. Teemade järjestus õppeaastas kavandatakse käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpetajate koostöös. Käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpitulemused vahetatud õpperühmades esitatakse kooli tööõpetuse ainekavas. Kooli õppekava võib koostada ka nii, et 5.-9. klassis õpitakse mõlemat valdkonda ühendatult, mis võimaldab anda õpilastele vajalikul määral teadmisi ja oskusi nii käsitöö ja kodunduse kui ka tehnoloogiaõpetuse alal.

10. Lähtudes piirkonna ja kooli võimalustest ning õpilaste soovidest võib kool valida ka tööõpetuse ainekavad puuduva õppesuuna. Valitud tööõpetuse suunale koostab ainekava kool.

11. Mittestatsionaarses õppes ei kuulu kehaline kasvatus kohustuslike õppeainete hulka.

12. Õppenõukogu võib otsustada, et III kooliastmes teevad õpilased loovtöö. Sellisel juhul esitatakse kooli õppekava üldosas neile õpilastele jõukohase loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise põhimõtted.

13. Valikaineks on 3. ja 4. klassis üks lisatund emakeelt/lugemistehnikat, mille tingib vajadus suurendada õpilaste sõnavara ja teksti mõistmist. Alates 5. klassist on valikaineks praktiline eluõpetus kahe nädalatunni ulatuses, mille tingib vajadus anda õpilastele teoreetiliste teadmiste kõrval oluliselt suuremas mahus ka praktilisi oskusi igapäevaelus toimetulekuks.

5. HINDAMINE

Lihtsustatud õppes lähtutakse hindamisel kooli hindamisjuhendist..

6. LÄBIVAD TEEMAD

Teema	I kooliaste 1.-2. klass	II kooliaste 3.- 5.klass	III kooliaste 6.-7. klass	IV kooliaste 8.-9.klass
Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine	positiivse hoiaku kujundamine õppimisse, esmaste õpioskuste omandamise toetamine,	õpilase sotsiaalsete ja toimetulekuoskuste kujundamine,	erinevate elukutsete ja tööde tutvustamine ning nende seosed inimeste individuaalsete eelduste ja	oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele mõtlemine ning

	enese ja lähiümbruse töömaailma tundmaõppimine, erinevate tegevusalade ja ametite tutvustamine	oma huvide ja võimete tundmaõppimine ning arendamine, empaatiavõime ning suhtlemis- ja enesekontrollioskuste kujundamine	huvidega	eelduste ja võimaluste kindlakstegemine, et oma soove ellu viia, kriitiline suhtumine valikutesse, erinevatest tööharjutamise ja edasiõppimisvõimalustest teavitamine, kutsenõustamine
Keskkond ja jätkusuutlik areng	keskkonnataju kujundamine, tähelepanu pööramine kodu- ja kooliümbruse keskkonnaküsimustele ning tegutsemisviisidele, mille abil on keskkonnaprobleeme võimalik praktiliselt ära hoida ja lahendada.	säästva suhtumise arendamine ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamine, õpitakse teadvustama end tarbijana ning toimima keskkonda hoidvalt.	kujundada arusaama loodusest kui terviksüsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest	keskkonnaprobleemide mõistmine nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil, isiklike keskkonnavalaste seisukohte kujundamine ja keskkonnaprobleemidele lahenduste pakkumine; loodussäästlik käitumine ja tarbimisvalikute muutmine
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemuste saamine, õpilaste vabatahtlikes tegevustes osalemine	iseseisev tegutsemine ühise eesmärgi nimel, sellega kaasneva vastutuse ja kohustuste võtmine	koostegevuse tähtsustamine, loovuse ja ettevõtlikkuse hindamine	kodanikualgatus ja vabatahtlikuna tegutsemise mõistmine, motiveerimine ja julgustamine
Kultuuriline identiteet	oma kultuurile omase tundmaõppimine ja huvi	positiivsete hoiakute kujundamine erinevate	pakutakse erinevaid võimalusi omandada	elamuste saamine

	äratamine teiste kultuuride vastu	kultuuride ja inimeste suhtes ning eelarvamusliku suhtumise kujunemise vältimine, erisuste hindamine ja arvestamine	kogemusi ning süvendada teadmisi erinevatest kultuuridest	erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.
Teabekeskond	õpilasele suunatud teabe mõistmine, olulise ja ebaolulise tajumine	kommunikatsioonivahendite tundmaõppimine, avaliku ja isikliku teabe eristamine ja sobiliku suhtlusstiili valimine	meedia rolli mõistmine tavaelus, meediavahendite kasutamine teabe hankimisel, enese ja oma privaatsuse kaitsmise vajalikkus	meediaga seotud probleemide vältimine, kriitiline teabe hindamine, iseseisev teabe otsimine internetist
Tehnoloogia ja innovatsioon	digivahendite kasutamine mängimiseks, mudelite ja makettide valmistamine loovtöodes	digivahendite kasutamine erinevate teemade omandamises,	digivahendite kasutamine ainetundides	digivahendite kasutamine ainetundides ja iseseisval õppimisel
Tervis ja ohutus	ohu olemuse ja ohu tekkimise võimaluste tajumine, tervisliku ja ohutu käitumise mallide loomine	õigete väärtushinnangute kujundamine, levinumate riskikäitumiste ärahoidmine	tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamine ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamine	tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamine ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamine, valede käitumismallide hukkamõistmine ja vastutuse tajumine
Väärtused ja kõlblus	iseenda tundmaõppimine, heade kommete, õigluse,	kõlbeliste normide mõtestamine ning	erinevate arusaamade, religioonide ja	väärtuste ja kõlbelisuse üle arutlemine, erinevate

	aususe, hoolivuse, sallivuse omandamine, inimväärikuse, lugupidamise enda ja teiste vastu tähtsustamine, viisakusreeglite omandamine	sallivuse ja lugupidamise kujundamine erinevate inimeste vastu, õigete käitumisreeglite omandamine	maailmavaadete tutvustamine, nendesse salliv ja lugupidav suhtumine, õigete käitumisreeglite kinnistamine	seisukohtade võrdlemine ja põhjendamine, taktitundeline, avatud ja lugupidav suhtumine erinevatesse arusaamadesse
--	--	--	---	---

7. AINEKAVAD

Õppetegevused ja õpitulemused õppeaineti

EESTI KEEL

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist.

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;

- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- 9) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

Lõiming teiste õppeainetega

Eesti keele ainekava on orientiiriks teiste ainete õpetajatele: vajalik on arvestada laste saavutatud kõnelist taset (omandatud sõnavormid, lauseliigid, teksti tüübid), millele toetudes korraldada õpetus teistes õppeainetes. Eesti keele oskuste kinnistamiseks on vajalik, et ka teiste ainete õpetajad nõuaksid vastavalt klassi õpitulemustele oma tööde vormistamist korrektses kirjas (arvestades eesti keeles õpitud). Tuleb arvestada, et ka digioskuste õpe baseerub eesti keele oskusel ja eeldab funktsionaalse lugemise ja õigekirja oskust.

Loodus- ja sotsiaalsained

Sõltuvalt lugemispalade sisust on eesti keel tihedamalt seotud inimese- ja loodusõpetuse ning ajalooaga. Ühes aines õpitu kinnistub teises. Seejuures tuleks jälgida eelmise klassi õpitulemusi (nt 6. klassis on vaja õpetamisel arvestada 5. klassi lõpuks saavutatud õpitulemusi eesti keeles). Eesti keele lugemistekstide valikul tuleb lähtuda laste oskuse tasemest. Ainekavale mittevastavate õppematerjalide kasutamisel on õpetajatel vaja õppetekste kohandada.

Loodusainete õpe eeldab head lugemise ja tekstiga töötamise oskust. Loodusainete õpitulemuste saavutamiseks on oluline õpetajate omavaheline koostöö: ka lugemistunnis tuleks lugeda ja analüüsida vastava sisuga tekste, loodusõpetuse tekstide valikul aga arvestada emakeelealaseid oskusi ning vajadusel neid kohandada. Sama kehtib ühiskonnaainete õppe kohta. Tekste valides peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi.

Matemaatika

Õpitudemuste saavutamisele aitab kaasa, kui matemaatiliste probleemide selgitamisel ning tekstülesande sõnastamisel ja analüüsil toetutakse eesti keele tundides omandatud oskustele. Oluline on pöörata tähelepanu tekstülesannete struktuurile, sest selle lahendamise edukus on otseses seoses teksti mõistmisega.

Tööõpetus

Tööoskuste omandamise kõrval oluline roll suhtlemisel, oskusel korraldada ühistegevust, küsida abi, anda nõu. Vajalik on kujundada oskusi töötamiseks nii suuliste kui kirjalike juhiste alusel, kavandada ja sooritada oma tööd plaani järgi ning seda kontrollida. Kui tööoskuste kujundamise esimestel etappidel on verbaalselt aktiivne õpetaja, siis hiljem tõuseb aga õpilase kavandava-reguleeriva kõne osatähtsus.

Kunstiõpetus

Kunstiõpetuses on vaja arvestada laste kõnetaju ja –loome oskustega. Tekstide juurde kuuluvate illustratsioonide jõukohase analüüsi käigus kujuneb positiivne suhtumine kunstiteostesse.

Muusikaõpetus

Laste kõne arengule mõjub positiivselt muusikapalade kuulamine, laulutekstide ning luuletuste eelnev analüüs eesti keele tunnis.

Õppetegevuse rõhuasetused 1.-2. klassis

Õppimise eelduseks on lapse suutlikkus tunnetada ennast õpilasena, vastu võtta ja sooritada õpiülesandeid; reageerida konkreetsetele korraldustele adekvaatselt osatoimingute kaupa.

Lihtsustatud õpet vajava lapse tunnetuslik aktiivsus on madalam, kujutluste ja keeleüksuste vaheline seos on ebatäpne või puudu, tegevusega kaasnev privaatkõne (endale suunatud kõne) on kasin või ei ilmne üldse. Seetõttu toetub 1. kooliastmel tunnetustegevus valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele, mis on osaliselt võrreldav eakohaselt arenenud lapse tegevusega neljandal-viiendal eluaastal.

Kooliikka jõudes kasutab laps oma kõnes baassõnavara (tajatud/märgatud esemete ja tegevuste sõnastamine) ja piiratud hulgal vabade laienditeta lihtlauseid. Kõnest arusaamine sõltub situatsiooni mõistmisest. Baassõnavaraga võrreldes konkreetsema või üldisema

tähendusega sõnu ning nende grammatilisi muutevorme lauses laps valdavalt ei mõista. Lihtsustatud õpet vajav laps suudab esimesel kooliastmel töömälus hoida vaid kolme- või neljasõnalist lausungit.

Kõne alaarengust ja tegevusele kaasneva privaatkõne puudulikkusest tuleneb vajadus õpetajal reguleerida laste õppetegevust koostöös ja eeskuju järgi ning kommenteerida lapse tegevust, rakendada koos- ja järelkõnet.

Õpilaste passiivsus, kognitiivsete protsesside, kõne ning tundevalda eakohasest tunduvalt madalam areng tingib vajaduse 1.-2.klassis praktilise või materialiseeritud tegevuse ning tajuprotsesside suunamise järele; tegevus ja selle tulemus seostatakse kõnega.

Õpitakse kuulama kõnet, jälgima, vaatlema ja võrdlema tajutavaid objekte ja nähtusi ning neid erisuguste tunnuste alusel rühmitama; mõistma ja täitma suulisi korraldusi; osalema dialoogis; orienteeruma tahvlil, raamatus (sh tööraamat) ja vihikus. Kujundatavatest oskustest on peamised baaslausete ja laiendatud lihtlausete mõistmine, koostamine ja kasutamine, lugemine ja kirjutamine.

Peamised õppeviisid on praktiline harjutamine ja didaktiline mäng. Kujundatakse oskused tegutseda koos õpetajaga, matkides ning eeskuju järgi, orienteeruda oma kehas ning lähimas aegruumis, neid pidevalt kinnistatakse verbaalsete repliikidega. Tegevuse verbaalne kommenteerimine, kokkuvõtete ja järelduste sõnastamine ning lühitekstide sisu selgitamine on valdavalt õpetaja pädevuses.

Õpilasi suunatakse õpetaja ütlust kordama (kooris ja/või individuaalselt) ning lõpetama. Õpilase ütlusi on soovitatav parafraseerida: ümber ütelda, konkretiseerida sõnakasutust, varieerida sõnastust.

Vaimsete ülesannete täitmisel toetatakse õpetaja poolt antud näitvahenditele, õpitavad toimingud ja tegevused materialiseeritakse, kogu protsessi käigus kasutatakse lihtsaid skeeme, sümboleid, graafilisi orientiire, mille kasutamise vajadus tuleneb töömälu piiratud mahust ja kõne reguleeriva funktsiooni arenemast.

Motivatsiooni kujundamiseks antakse õpilastele nii õpitegevuses osalemise kui ka tulemuste puhul võimalikult sageli konkreetset positiivset tagasisidet. Positiivsele hinnangule võiks kaasneda konkreetne soovitus midagi paremini teha. Korraldused antakse osatoimingute kaupa, arvestades seejuures õpilaste kõnemõistmise taset. Õppeülesannete esitamisel rõhutatakse selle konkreetset eesmärki (... *kirjutada tuleb õigesti, valida õige täht*), 2. klassis hakatakse õpilasi suunama oma tööd kontrollima.

Õppetegevus 1.-2. klassis

1.-2. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega.

Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, sh algoritme. Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus.

Õppetegevus 1. klassis

1. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks õppetööks.

Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes töösammude näitlikustamist kasutades erinevaid materialiseerimisvahendeid, sh algoritme.

Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus. Kogu esimene õppeaasta töötatakse aabitsaga. Aabitsaperioodil omandatud oskusi kinnistatakse aabitsajärgsel perioodil, st 2. klassis.

Õppetegevus 2. klassis

2. klassis on põhitaotluseks õpilaste turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks võimetekohaseks õppetööks.

Eesti keele õpetamise ülesandeks on kujundada õpilastel oskus väljendada suuliselt oma peamisi vajadusi, omandada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus, kirjatehnika ning saavutada oma kogemustele vastav teksti mõistmine.

Õpilaste kõne arendamiseks on vajalik:

kujundada lastel kõnesoov; aidata neil tajuda materjali, millest kõnelda, sest õpilane väljendab kõnes ainult neid fakte ja suhteid, mida ta mõistab;

varustada õpilasi praktilises kõnetegevuses vajaminevate keeleliste vahenditega (sõnavara, sõnaühendi- ja lausemallid);

harjutada õpitud keelevahendite kasutamist kõnes;

luua võimalused omandatud oskuste rakendamiseks praktilises suhtlussituatsioonis.

Põhimeetodiks suulise ja kirjaliku kõne kujundamisel on praktiline harjutamine. Ka teoreetilised algteadmised (st kujutlused õpitavatest keeleüksustest ning tegevustest ülesannete täitmisel) omandatakse sel perioodil praktilise töö tulemusena. Kõne ei ole reegli rollis, vaid kõne teadvustab (kaasneb/järgneb) sooritatavaid õpitegevusi.

Kuna õpilaste võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õppetöö on praktilist laadi, õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, võimalusel töötatakse algoritmide alusel, mis esitatakse õpilastele tajutaval viisil, sümbolite abil või skeemina.

Eesmärgiks on saavutada elementaarne eneseväljendus-, lugemis- ja kirjutamisoskus.

1.-2. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Sotsiaalne ja kodanikupädevus.

Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklike huvisid.

Enesemääratluspädevus

Õpilane hindab suunamisel oma võimeid; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma vajadusi ja soove.

Oodatavad õpitulemused 1. klassi lõpuks

Õpilane:

1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslausega;

- 2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;
- 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti;
- 4) loeb veerides 1-3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu;
- 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest;
- 6) eristab sõnu kuulnud lauses;
- 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3-4-sõnalisi lihtlauseid;
- 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme;
- 9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1-2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsis sobivaid sümboleid (sh noope);
- 10) laob analüüsitud sõnu sümbolite ja tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähthaaval;
- 11) kirjutab eelnevalt analüüsitud sõnu väikeste kirjatähtedega.

Oodatavad õpitulemused 2. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid;
- 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3-4 lausega oma tegevusest;
- 3) iseloomustab objekti 2-3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel;
- 4) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5-sõnalist lihtlauseid;
- 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa;

- 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes;
- 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria;
- 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel;
- 9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse;
- 10) kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata;
- 11) teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa.

Eesti keele ainekava teemade ja alateemade jaotus 1.-2.klassis

Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Taotletavad õpitulemused

1.klassi lõpuks õpilane:	2.klassi lõpuks õpilane:
- suudab väljendada oma mõtet vähemalt tuumlausega	- kõneleb õpetaja suunamisel oma tegevusest (3–4 lausega); - iseloomustab õpetaja suunamisel objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel;
- kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;	- korduvates situatsioonides kasutab viisakusväljendeid;
- vastab dialoogi repliigile; - alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks;	- oskab alustada ja jätkata dialoogi oma kogemusele vastavas situatsioonis;

Õppesisu

1.klass	2.klass
---------	---------

<p>Kuulamine ja jälgimine</p> <p>Tähelepanu suunatud keskendamine, lühikeste ja lihtsate korralduste mõistmine ja täitmine. Laste kogemusi kajastava lühikese ja lihtsa jutu kuulamine (jutustus, ettelugemine), seletuste lisamine. Lausungite (3–5 sõna) kordamine. 2–4 realiste salmide õppimine kuulamise järgi. Õpetaja ja kaaslaste tegevuse jälgimine.</p>	<p>Kuulamine ja jälgimine</p> <p>Tähelepanu keskendamine ja säilitamine töövõtte ajal. Ülesande täitmine koostegevuses. Suuliste 2–3-osaliste lihtsate korralduste täitmine, vajadusel osatoimingute kaupa. Tuttavate õpiülesannete täitmine suulise instruksiooni järgi. Üldistatud korralduste täitmine tuttavas situatsioonis. Adekvaatne reageerimine hinnangule. Lugemise või jutustamise kuulamine, kaaslaste vastuste ja lugemise jälgimine õpetaja suunamisel. Intonatsiooni põhimallide märkamine, seostamine vastavate näoilmete ja kehakeelega.</p>
<p>Suhtlemine</p> <p>Emotsionaalse kontakti loomine ja säilitamine. Vastamine dialoogi repliigile (küsimus või korraldus), dialoogi jätkamine ja alustamine tuttavas situatsioonis. Viisakusväljendite kasutamine, oma soovide ja vajaduste väljendamine. Suhtlemine koostegevuses, sh mitteverbaalsete vahendite (žestid, osutamine) kasutamine. Eneseväljendus liikumis- ja laulumängudes. Hääletoonid ja näoilmed (<i>rõõmus, kuri ...</i>). Hääle- ja intonatsiooniharjutused õpetaja eeskuju järgi.</p>	<p>Suhtlemine.</p> <p>Kõnesoovi kujundamine. Väit-, küsi- ja käsiklause kasutamine vastavaltsituatsioonile. Hääletugevuse muutmine (3–4 tugevusastet), loogilise rõhu ja lauselõpu intonatsioonikasutamine. Küsimusele vastamine lühidalt (ühe või mitme sõnaga) ja hargnenud lausungiga. Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine (3–4 lausungit). Viisakas ja tegevusele vastav suhtlemine koostegevuses, dialoogi alustamine ja jätkamine (vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga). Suulise <i>mina</i>-vormis jutukese (3–5 lauset) koostamine oma tegevuse, kooli, klassi, perekonna kohta. Ase- ja mäarsõnade asendamine täistähenduslike sõnadega esmasel viitamisel, ase- ja mäarsõnade kasutamine korduval viitamisel (<i>mängu ajal -siis, õues -seal</i>).</p>
<p>Tunnetustegevuse arendamine</p>	<p>Tunnetustegevuse arendamine</p>

Tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine: objektide osad ja tajutavad tunnused, tegevusakti subjektid ja objektid ning osatoimingud.	Tajude ja kujutluste arendamine ja laiendamine ning süstematiseerimine: objektide osad ja tajutavad tunnused, tegevusakti
Nägemis-ja ruumitaju	Nägemis-ja ruumitaju.
<p>Silmaliigutuste suunamine, silma-ja käeliigutuste seostamine.</p> <p>Esemete ja esemepiltide äratundmine; esemete ja piltide sobitamine ning rühmitamine</p> <p>erinevate tunnuste alusel: suurus, värvus, kuju, detailide paigutus.</p> <p>Rühm ja allrühmad: rühmitamine, nimetamine. Allrühma-ja rühmanimetuste tundmine ja kasutamine õpitud teemade ulatuses (koolitarbed, riietusesemed, mööbel, toidunõud, mänguasjad).</p> <p>Kujundite äratundmine (<i>kolmnurk, nelinurk, ring</i>). Kujundite järjestamine matkimise, näidise ja sõnalise korralduse järgi.</p> <p>Põhivärvuste eristamine ja pinna katmine.</p> <p>Orienteerumine oma kehas ja lähiruumis (<i>all-üleval, keskel, ees-tagal, vasakul-paremal</i>), sh paberilehel, tahvlil, raamatus ja vihikus (vajadusel märgistatakse õpilase vasak või parem käsi).</p> <p>Ruumisuhete ja vastavate sõnade (<i>suur-väike, suurem-väiksem, ülal-all, ees-tagal, vasakul-paremal, alguses-lõpus-keskel, esimene-viimane</i>) mõistmine.</p> <p>Esemete paigutus ruumis üksteise suhtes, kujundite paigutus tahvlil ja paberilehel. Kujundite eristamine kuju, suuruse, detailide ja nende paigutuse järgi, suunatud võrdlemine, erisuste ja sarnasuste märkamine, rühmitamine, konstrueerimine.</p> <p>Õpiülesanded täidetakse matkimise teel, näidise ja suulise korralduse järgi lähtuvalt oskuse omandamise tasemest.</p>	<p>Objektide ja esemepiltide äratundmine, analüüsimine, võrdlemine, rühmitamine ja kirjeldamine õpetaja küsimuste, korralduste ning osutamise järgi (tajutavad tunnused: <i>kuju, suurus, värvus</i> jne).</p> <p>Ruumisuhete suhtelisuse mõistmine, sh kahe koordinaadi arvestamine arvestamine</p> <p>Situatsiooni modelleerimine aplikatsioonidega.</p> <p>Grafeemi variantide tundmine.</p>
Ajakujutlused	Ajakujutlused

<p>Samaaegsete ja eelnenud (järgnevate) sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine: <i>samal ajal, praegu, nüüd, enne, pärast, eile, täna, homme</i>. Ööpäeva osade, nädalapäevade, aastaegade järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, vastavate nimetuste tundmine</p>	<p>Orienteerumine ajaühikute järjestuses (<i>enne-pärast</i>), nimetuste tundmine: <i>aasta ja aastaajad, kuud, nädal ja nädalapäevad, ööpäev ja selle osad, tund</i>. Orienteerumine tegevussituatsioonis: <i>samal ajal, praegu, enne, pärast</i>. Kellaaeg: täistund, kellaaja sõnastamine.</p>
<p>Kuulmistaju</p> <p>Helide ja mürade tajumine, nende suuna määramine, jäljendamine, eristamine kõnest. Sõnade ja häälikute eristamine, nende järjekorra taastamine (2–4 üksust) hääldamisele ja häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas. Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. 3–5sõnalise lause kordamine. Korduvate keeleüksuste ja kõnesegmentide äratundmine (suuline, hiljem kirjalik üksuste või segmentide rida). Hääldusvigade märkamine teiste kõnes (häälikute ärajätmine, asendamine, ümberpaigutamine, silbistruktuuri moonutused). Kuulmistaju seostamine hääldamise ja nägemistajuga (sõna objekt/tunnus, häälik täht).</p>	<p>Kuulmistaju</p> <p>Hääletoonide (vihane, rõõmus jm) äratundmine. 5–6-sõnalise lause järelkordamine. Teiste kõnes leiduvate vigade märkamine (hääldusvead, agrammatismid, sobimatud sõnad).</p>
<p>Kompimistaju</p> <p>Temperatuurierinevuste, materjali, esemete eristamine kompimise teel. Tunnuste: <i>magus, hapu, soolane, mõru</i> äratundmine, vastavate sõnade mõistmine ja kõnes kasutamine. Eri meeltega saadud teabe sõnastamine.</p>	<p>Kompimistaju</p> <p>Esemete ja materjalide äratundmine kompimise teel, tulemuste sõnastamine.</p>

Lause ja sõnavara

Taotletavad õpitulemused

1.klassi lõpuks õpilane:	2.klassi lõpuks õpilane:
<ul style="list-style-type: none">- mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist/situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvat lihtlauset (3–4 sõna);- määrab sõnade järjekorra 3 –4-sõnalises lauses	<ul style="list-style-type: none">- mõistab, koostab (4–5 sõna) ja kasutab sensomotoorsetele kogemustele toetuvat laiendatud lihtlauset;

Õppesisu

1.klass	2.klass
<p>Tuumlause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses. Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine.</p> <p>Skeemi abil lause (3–4-sõna) koostamine tegevuse ja/või pildi järgi.</p> <p>Lausemallid: (alus + öeldis + sihitis), (alus + öeldis + kohamäärus), (alus + öeldis + sihitis + kohamäärus), (alus + öeldis + kaasolumäärus (kellega?)), (alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus (kellele?)) (alus + öeldis + abinõumäärus (millega?)), nende mõistmine ja koostamine.</p> <p>Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid, skeemide funktsiooni mõistmine, esitatud skeemi kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 5 sõna).</p> <p>Väit-, küsi-ja käsklause praktiline kasutamine õpitud lausemallide</p>	<p>Lause äratundmine: eristamine sõnadest, sõnaühendist, poolikust lausest, agrammatilisest lausest.</p> <p>Sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lõpetamine.</p> <p>Lausetähenduse mõistmine sensomotoorsele kogemusele toetudes.</p> <p>Lausete eristamine nii intonatsiooni kui ka skeemide alusel.</p> <p>Väit-, küsi-ja käsklause koostamine (4–5 sõna) tegevuse, piltide ja skeemide abil. Lauselõpu intonatsioon.</p> <p>Lausete skemaatiline kujutamine.</p> <p>Lausete ühendamine, sisestamine (lihtsamad juhud), muutmine (sõnajärje muutmine, väit-, küsi-ja käsklause muutmiseks lausetüüpideks).</p> <p>Lausete laiendamine sihitise, koha-, abinõu-, kaasolu-ja sihitismäärusega.</p>

<p>ulatuses. Hääletugevuse ning intonatsiooni märkamise ja muutmise harjutamine õpetaja eeskujul järgi. 3–4 lause seostamine sidusaks jutukeseks. Baassõnavara aktiveerimine. Meeleorganitega tajutavate esemete ja olendite, tegevuste ja tunnuste väljendamine sõnadega. Esemete ja olendite nimetuste eristamine. Sõnavormi ja tagasõnade <i>alla, peale, ette, taha, kõrvale</i> tähenduse äratundmine, kohasuhete (<i>kus?, kuhu?, kust?</i>) eristamine, vastavate sõnavormide tähenduse mõistmine. Omandatud sõnade kasutamine levinud muutevormides ja koos tagasõnadega. Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, tajutava tunnuse sõnastamine lauses öeldistäite ja täiendina (<i>Sai on soe –Soe sai ...</i>) Arvsõnade ja järgarvsõnade mõistmine 10 piires.</p>	<p>Mitmesõnalise lause muutmine lihtsamateks lauseteks, „pöördlausete” moodustamine (<i>Koer on kassi taga. Kass on koera ees.</i>). Sõnavormide tähenduse mõistmine lauses või sõnaühendis. Vormide eristamine ja rakendamine: sihitise ja määruse vormid, tagasõnad (<i>ees, taga, all, peal, kõrval, kohal, vahel, sees</i>). Omadussõna kasutamine öeldistäitena ja täiendina. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörete mõistmine ja kasutamine. Isikuliste asesõnade mõistmine kontekstis, isikuliste asesõnade rakendamine. Tunnust/omadust ja tegevust väljendavate sõnade leidmine lausest ning rakendamine lauses. Erineva üldistusastmega (2–3) sõnade mõistmine ja õige kasutamine (<i>Muki-koer; Muki-koerloom</i>). Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (<i>Muki on koduloom</i>). Põhi- ja järgarvsõnade mõistmine 20 piires.</p>
--	---

Lugemine ja kirjutamine

Taotletavad õpitulemused

1.klassi lõpuks õpilane:	2.klassi lõpuks õpilane:
häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme, määrab häälikurühma tabeli alusel;	määrab häälikujärje sõnas; määrab häälikujärje sõnas;
määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1–2-silbilistes sõnades; kasutab sõnu analüüsisides sobivaid sümboleid (noope);	muudab ja määrab abivahendi abil 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkust;
laob analüüsitud sõnu tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja;	teeb lugema õpitud lause ära kirja lühikeste sõnade ja

	kõnetaktide kaupa.
kirjutab väikseid kirjatähti;	kirjutab analüüsitud 1–2-silbilise sõna häälikkoostist moonutamata;
tunneb suuri ja väikseid trükitähti; loeb veerides 1–3-silbilisi sõnu, tuumlauseid ja vähe laiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires).	loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa; leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, järjestab sisu järgi pildiseeria, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil; taastab lühiteksti abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused).

Õppesisu

1.klass	2.klass
Foneemanalüüs	Foneemanalüüs
<p>Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (3–5 häälikut) kordamine. Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukohta ja järjekorra määramine. Sõnade häälikkoostise ladumine valgete ja värviliste noopidega, 2–3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht). Häälikanalüüsi harjutatakse ülesannete raskusastet muutes: 1–2-silbilised ja pikemad sõnad, lahtised ja kinnised silbid; üksikhäälikutest koosnevad, diftongidega, kaashäälikuühenditega sõnad; analüüsi materialiseerimine, häälimine häälega/sosinal ilma</p>	<p>Sõnade hääldamise täpsustamine. Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal), häälimiskiiruse muutmine. Häälikute järjekorra ja asukohta määramine: häälikute märkimine graafiliste sümbolitega (noobid, kriipsud jm), häälikute nimetamine järjekorras, sõnas esimese ja viimase hääliku, eelneva(te), järgneva(te) ja naaberhääliku(te) nimetamine. Analüüsi harjutamine ülesannete raskusastet muutes: erineva pikkusega sõnad, üksikhäälikud ja häälikuühendid; analüüs materialiseeritult, koostegevuses, iseseisvalt tempot ja hääletugevust muutes.</p>

abivahenditeta, analüüs koostegevuses, matkides, orientiiri ja suulise instruksiooni järgi kiiresti/aeglaselt.	Häälimine koos häälikurühma määramisega.
Häälikanalüüs	Häälikanalüüs
Ülipika hääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika hääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; lühikese, pika ja ülipika hääliku eristamine 1–2-silbilistes sõnades õpetaja abiga koostegevuse ja matkimise tasandil; häälakupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega). Häälikurühmade praktiline eristamine värvuse kui sümboli abil (tabelis). Sõnaskeemide valimine ja koostamine osatoimingute kaupa (sõnade ladumine noopidega), sõnade koostise võrdlemine (materialiseeritult). Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta	Häälikute rühma praktiline eristamine; iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälakupikkuse muutmine, määramine ja tähe valimine 1–2-silbilistes sõnades; kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine. Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukoha määramine, sõnatulpade lugemine noopide ja vältemärkide alusel, analüüsimine (häälakupikkuse muutmine ja määramine) õpetaja võrdleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega (ühekordne ja topelttäht); sulghäälikute käsitlemisel nõrga, tugeva ja topelttähe kirjutamine 1–2-silbilistes sõnades. Veaohtrike häälikute ja vastavate tähtede leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgneva suluta kaashääliku võisulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud sõnas, hääliku nimetamine kuulnud 1–2-silbilises sõnas.
Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis Juhtiv lugemisviis on häälega veerimine.	Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis Juhtiv lugemisviis on häälega veerimine ja üleminek sõnahaaval lugemisele (1-2 silpi).
Suurte, hiljem (III periood) väikeste trükitähtede õppimine. Laotud,	

<p>trükitähtedega kirjutatud/trükitud sõnade lugemine. Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine. Sõnade (1–3 silpi; pikemad sõnad kõnetaktideks liigendatult), lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja raamatust. Lugemisviisid: häälega ja vaikne (sosinal) veerimine, diftongide ja lühikeste tuttavate sõnade äratundmine tervikuna. Orientiiride ja abistavate võtete kasutamine lugemisel; järgneva tähe või sõna ettehaaramine; minimaalse kõnetakti „kasvatamine”, sõna lugemisel minimaalsele kõnetaktile orienteerumine. Õpetaja ja kaaslaste lugemise jälgimine, lugemisjärje hoidmine.</p>	
	Uue teksti lugemine.
	<p>Õpetaja esmase lugemise kuulamine, õpetaja kommentaaride seostamine lause/lõigu/tekstiga. Lugemine veerides (häälega ja sosinal), 1–2-silbiliste sõnade lugemine sõnade kaupa; pikemate sõnade lugemine kõnetaktide kaupa; keerulise häälikkoostisega sõnade lugemine pärast eeltööd ja/või abivahenditega (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine).</p>
	Lugemise harjutamine
	<p>Korduv lugemine vahelduvalt kooris ja üksi, tahvlilt ning lugemikust. Aimamisoskuse arendamine, hääle tugevusastmete (3–4 astet) ja lauselõpu intonatsiooni harjutamine. Kaasõpilase lugemise jälgimine ja lugemisvigade parandamine. Õpitud teksti lugemine lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa.</p>

	Sõnavaratöö
	Taustteadmiste aktiveerimine, tundmatutesõnade ja väljendite selgitamine enne teksti lugemist (näitvahendite ja/või lühitekstide abil). 2–3 sõna aktiveerimine teksti analüüsid ja taastades.
Teksti analüüs	Teksti korduv lugemine ja analüüs.
Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna, küsimustele vastamine, sõna või lause korduv lugemine, sobitamine piltidega, õpetaja kommentaaride seostamine lausetega.	Lausetähenduse mõistmine. Samaviiteliste sõnade tähenduse mõistmine lausete tähendust seostades (lokaalse sidususe strateegia). Puuduva teabe tuletamine (oletatav koht, aeg, tegelaste vastastikune mõjutamine). Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine valiklugemist kasutades. Dialogi struktuuri teadvustamine (<i>kes? kellele? mida ütles?</i>), õpetaja kommentaaride seostamine ütlusega (mida soovis, kuidas ütles).
Valiklugemine	Valiklugemine
Sõna või lause leidmine tekstist õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs (valdavalt pärast lugemist); sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga.	Sõnade ja lausete leidmine ning lugemine õpetaja juhendamisel. Illustratsioonide valimine ja sobitamine tekstiga, pildiseeria järjestamine. Küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis leiduva sõna/sõnaühendi või lausega. Kirjeldatud tegude hindamine (valik õpetaja esitatud variantide seast). Allteksti õpetajapoolne sõnastamine. Sisukokkuvõtte ühine sõnastamine.
Kirjutamine	
Ärakiri	Ärakiri

<p>Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi. Kirjatehnikas õpitud sõnade ärakiri tähtede, tähepaaride ja 2–3-täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale. Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea parandamine. Kirjutamisele eelneb analüüs: originaali lugemine, häälimine, topelttähtede ning nõrga/tugeva sulghääliku leidmine ja märgistamine. Originaal esitatakse kirjatähtedega, hiljem trükitähtedega, kirjutatakse kirjatähtedega.</p>	<p>Sõnade ja lühikeste lausete ärakiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi nii tahvlilt kui ka raamatust). Lühikeste sõnade (2–4 tähte) kirjutamine pärast analüüsi originaali jälgimata (st peast), pikemate sõnade kirjutamine 2–3 tähe kaupa. Kirjutatu kontrollimine originaali järgi. Häälimise tempo reguleerimine sõltuvalt kirjutamise individuaalsest kiirusest.</p>
<p>Õigekiri</p>	<p>Õigekiri</p>
<p>Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi, sõnade ja lühikeste lausete (2–3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi. Kirjutamisel järgitakse (õpetaja juhendamisel) algoritmi: 1) häälikujärje märkimine häälimisele toetudes, 2) häälikupikkuse märkimine võrdleva hääldamise abil, 3) tähe valimine skeemi järgi, 4) kirjutamine, 5) järelkontroll.</p>	<p>1–2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, tähe- ja sõnalünkade täitmine. Raskusastmed: analüüs materialiseeritult koostegevuses, individuaalselt. Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: järgnev analüüs materialiseeritult, korrekatuurharjutused. Kirjalike tööde kogumaht õppetunnis on 15–20 sõna.</p>
<p>Kirjatehnika</p>	<p>Kirjatehnika</p>
<p>Käe ja sõrmede peenmotoorika harjutamine: voolimine, voltimine, ladumine, punumine, töö mosaigiga; kehaasend, pliiaatsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliiaatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine šablooni, orientiiride ja eeskuju järgi. Väikeste kirjatähtede õppimine, tähtede seostamine, 1–2silbiliste sõnade</p>	<p>Väiketähtede kirjutamise harjutamine, suurtähtede õppimine; tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste äratundmine (üksiktäht, täht sõnas) ja parandamine. Kirjutamise tempo tõstmise. Orienteerumine (õpetaja juhendamisel) kirjutamisel tööraamatusse, vihikusse ja tahvlile.</p>

kirjutamine, tähemoonutuste äratundmine ja parandamine. Raskusastmed: ülekirjutamine, kirjutamine orientiiride abil, kirjutamine originaali järgi. Eri suurusega tähtede kirjutamine. Kirjutamine originaali alla ja kõrvale.	
Keeleteadmised ja –oskused	Keeleteadmised ja –oskused
Häälikute, tähtede (sh topelttähtede), sõnade, lausete praktiline äratundmine. Häälikurühmad, häälikute kolm pikkust. Suur algustäht lause alguses ja nimedes. Lause lõpumärkide praktiline äratundmine. Ainsuse ja mitmuse vormide tähenduse praktiline eristamine.	Suur algustäht nimedes (inimesed, loomad, linnud) ja lause alguses. Lause lõpumärgid. Elusolendite ja esemete ning nende nimetuste praktiline eristamine, tegevuste ja omaduste ning neid väljendavate sõnade praktiline eristamine. Vastamine küsimustele kes?, mis?, mida teeb?; küsisõnade (kes?, mis?, mida teeb?) ja vastavate sõnavormide vastandamine. Üksikhäälikute ja häälikuühendite ning veaohlike häälikute praktiline äratundmine sõnas.

7.1.1. Õppe – ja kasvatuseesmärgid

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist.

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;

- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- 9) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

Õppetegevus 1.–3 klassis

1.–2. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, sh algoritme. Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus.

Õpitulemused 1. klassis

- Õpilane:** 1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslauselga;
- 2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;
 - 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti;
 - 4) loeb veerides 1–3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu;
 - 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest;

- 6) eristab sõnu kuulnud lauses;
- 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3–4-sõnalisi lihtlauseid;
- 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme;
- 9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1–2- silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsis sobivaid sümboleid (sh noope);
- 10) laob analüüsitud sõnu sümbolite ja tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähthaaval;
- 11) teeb lugema õpitud 3–4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa.

Õpitulemused 2. klassis

- Õpilane:** 1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid;
- 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3–4 lausega oma tegevusest;
 - 3) iseloomustab objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel;
 - 4) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4–5-sõnalist lihtlauseid;
 - 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa;
 - 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahendite (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes;
 - 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria;
 - 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel;

9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse;

10) kirjutab analüüsitud 1–2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata.

Õpitulemused 3.klassis

Õpilane:

1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;

2) loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;

3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab hinnangu tegevusaktile;

4) annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;

5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;

6) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;

7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;

8) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veahtlike häälikute pikkust;

9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;

10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Eesti keele õppe rõhuasetused 3.-5. klassis

- Emakeeleõpetuse peamine eesmärk on soodustada olulisi arengulisi muutusi õpilaste tunnetuslikus-kõnelises tegevuses.
- Lihtsustatud õppetase teine arengutase hõlmab 3.-5.klassi. Võrreldes esimese tasemega on õppija ajutegevus on täiustunud, tõusnud on analüütilist taju ja kõnetegevust korraldava vasaku poolkera osakaal, mis võimaldab esemete, tegevuste ja sündmuste seni hägusaid mälukujutlusi suurema hulga tunnuste abil täpsemaks muuta. Lisaks kaemuslik-praktilisele mõtlemisele suunatakse last järjest enam kasutama kujundilist mõtlemist.
- Õpilase analüütilis-sünteesilise taju ja sellest kujunevate kujutluste areng eeldab õpetaja suunamisel toimuvat esemete tunnuste/omaduste, osade ning funktsioonide märkamist ja teadvustamist. Nendele toetudes saab arendada esemete, tegevuste, sündmuste jm rühmitamis- ning üldistamisoskust.
- Konkreetsed ja üldistatud kujutlused ning nendevahelised assotsiatiivsed seosed on baas, millele toetudes kujunevad ja arenevad keeleüksuste tähendused (sõna ja selle vormid, sõnaühendid, laused/lausungid, hargnenud ütlus, sidus tekst), laienevad võimalused nimetatud üksusi valida ja kombineerida.
- Lugemistehnika ja õigekirjaoskuse arenemine on omavahel tihedalt seotud. Ladusa lugemise oskus toetab õigekirjaoskuse kujunemist (ja vastupidi). Lugemisoskuse kujunemine sõltub veel olulisel määral õpilase jaoks tuttavate süntaktiliste konstruktsioonide esinemise sagedusest tekstis ning õpilase keeleüksuste tähenduse valdamise tasemest. Lugemistehnika arendamise eesmärgiks on jõuda 5.kl lõpuks sisult ja keeleliselt kohandatud tekstide ladusa lugemiseni või vähemalt selle piirini. Õpetaja suunab õpilasi tekste analüüsima sisu ja mõtte mõistmise seaduspärasusi arvestades. Vajalik on läbida analüüsi kõik etapid, igal etapil enamkasutatavad strateegiad ehk oskuste rühmad.
- Suulise eneseväljenduse arenduses eristatakse kahte valdkonda – tekstilähedane jutustamine (vahendatud tekstiloomes) ja jutustamine oma kogemusest. Tekstilähedase ümberjutustuse kui vahendatud tekstiloomes õppimine sõltub järgmistest asjaoludest: mälu muutumisest juhtivaks tunnetusprotsessiks; teksti sisu ja mõtte mõistmise tasemest; keeleüksuste valdamisest; keeruliste grammatiliste struktuuride lihtsamateks ja tekstisidusateks muutmise oskusest; teabeüksuste variatiivse sõnastamise oskusest.
- Tekstilähedasel jutustamisel tuleb hoiduda teksti fragmentaarsest sõnastamisest või mehaanilisest päheõppimisest. Oluliseks tuleb pidada teabe järjestamist, sõnavara variatiivset valimist, lausungite seostamist ja nende parandamist järeltööna. Teksti mitmekordsel taastamisel on oluline muuta abivahendeid ja varieerida sõnastust. Sobivateks abivahenditeks on skeemid koos tugisõnadega (sh ka

küisisõnad).

- Praktilise grammatika õppimise peamised eesmärgid on baaslause mallide hulga laiendamine; muutevormide kasutamine eri lausemallides ja mitmes tähenduses. Lausemallide baasiks on kujutlused tegevussituatsioonidest (skemaatilised kujutluspildid) ja nende kombinatsioonid. Oluline on teadvustada situatsioonide komponente: subjekt(id), objekt(id), vahendid, tunnused (sh tegevus või seisund), aeg, ruum jne. Jõutakse tajutavate sündmuste/nähtuste põhjuse ning eesmärgi mõistmise ja sõnastamiseni. Oluline on põhjuse ja eesmärgi eristamine ning nende ettekujutamine ajas ja ruumis.
- Lausetähenduse mõistmine toetub põhisõna ja laiendite seostele, mille teadvustamiseks harjutatakse süntaksiküsimuste esitamist. Sõnade ja sõnaühendite tähendust seletatakse ja täpsustatakse kontekstis, mille kaudu tähendus konkretiseerub.
- Peamiseks tööviisiks on praktiline harjutamine. Keeleüksuste analüüs sisaldab enamasti semantilisi ülesandeid. Keeleterminite kasutamine jääb valdavalt õpetaja pädevusse. Uute õpioskuste omandamine algab materialiseeritult. Üldistamine toetub eelnevalt õpitu konkretiseerimisele, edaspidi taotletakse oskuste etapiviisilist automatiseerimist.
- Suureneb kirjalike töökorralduste osatähtsus. Tähelepanu hakatakse pöörama lihtsate kirjalike töökorralduste mõistmisele., mille täitmist saab nõuda juhul, kui töövõte on koostegevuses ja/või matkimise teel omandatud.
- Raskusastme varieerimiseks kasutatakse kolme võimalust: 1) materjali keerukust, 2) pedagoogi vahetut osalemist ehk õpilase iseseisvuse astet, 3) abivahendeid.
- Elementaarse õigekirja õpetamisel on tähelepanu keskmes võrdleva hääldamise oskuse arendamine, mille sooritamise kiiruse tahtlik reguleerimine on otseselt seotud ka lugemistehnika omandamisega. Häälimist ja võrdlevat hääldamist kasutatakse ühtlasi enesekontrollioskuse omandamiseks.
- Automatiseerumata osaoskuste sooritamiseks ning uute oskuste õppimiseks on endiselt vaja materialiseeritud abivahendeid (graafilised orientiirid, värvid, noobid, skeemid, analüüsietappide tulemuste visualiseerimine).
- Tähelepanu hakatakse pöörama lihtsate kirjalike töökorralduste mõistmisele ja täitmisele. Kirjalikult esitatud töökorralduse täitmist saab nõuda juhul, kui töövõte on koostegevuses ja/või matkimise teel omandatud.
- Raskusastme varieerimiseks kasutatakse kolme võimalust: muudetakse
 1. materjali keerukust,

2. pedagoogi vahetut osalemist ehk õpilase iseseisvuse astet ja/või
3. abivahendeid.

Eesti keele ainekava teemade ja allteemade jaotus 3.-5.klassis

Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Taotletavad õpitulemused

4. klassi lõpuks õpilane:	5. klassi lõpuks õpilane:
<ul style="list-style-type: none"> - osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis; - kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti); - mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset; - analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes; - kirjeldab kogetut ja annab jõukohaseid hinnanguid tegevustele. 	<ul style="list-style-type: none"> - väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme; - kasutab koostegevuses eri tüüpi dialoogi repliike; - sõnastab kokkuvõtteid ühistegevusest.

Õppesisu

4.klass	5.klass
Suhtlemine	Suhtlemine
Suhtlemine koostegevuses nii õpetaja kui ka kaasõpilastega: tegevuse vastastikune reguleerimine (<i>teade-teade</i> -dialoog). Mina ja teised.	Esemehühmade ja loodusnähtuste ning esemepiltide kirjeldamine. Suuliste kokkuvõtete tegemine oma tegevusest, ühistegevustest. Jutukeste koostamine olu- ja tegevuspiltide järgi, ühiste

<p>Kokkuvõtte tegemine ühistegevusest - tegevuse eesmärk, tingimused, tegevus ja resultaadid.</p> <p>Ühise jutukese koostamine kollektiivse kogemuse põhjal.</p> <p>6-7-lauselise jutukese koostamine kogemuste ja/või pildiseeria põhjal.</p> <p>Otsekõne väljendamine kaudselt sihitisosalase abil koos isikuliste asesõnade asendamisega.</p>	<p>samateemaliste jutukeste koostamine abiga (plaan, õpetaja suunavad repliigid).</p> <p>Koostegevuse vastastikune reguleerimine (teade – küsimus – vastus – jne dialoog). Dialoog: mõistmine, analoogiline vestlus kahe partneri vahel või õpilasarühmas.</p> <p>Suhtlemiseesmärkide (soov, palve, teave, korraldus, käsk, nõustumine-keeldumine) mõistmine ja väljendamine kõnes.</p> <p>Kõneleja, kuulaja ja tegevuse sooritaja eristamine (<i>kes – kellele – kellest või millest rääkis</i>). Otsekõne kaudne väljendamine.</p>
--	--

Tunnetustegevuse arendamine

Taotletavad õpitulemused

4. klassi lõpuks õpilane:	5. klassi lõpuks õpilane:
<ul style="list-style-type: none"> - võrdleb ja kirjeldab esemeid (kuni 3 objekti) rühmas; kirjeldab ühistegevust. 	<ul style="list-style-type: none"> - sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel (valib ja kasutab abivahendeid); - kontrollib oma tööd plaani või algoritmi alusel.

Õppesisu

4.klass	5.klass
<p>Kuni kolme objekti kirjeldamine nende võrdlemise põhjal.</p> <p>Esemerühma kirjeldamine, objektide ühiste omaduste rõhutamine.</p> <p>Eseme/kujundi vastandamine kahele teisele esemele või kujundile (erinevate tunnuste alusel).</p>	<p>Tähelepanu keskendamine õpitoimingu igale etapile: orienteerumine, täitmine, kontroll. Suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste täitmine.</p>

<p>Loodusobjektide ja esemete-nähtuste võrdlemine, rühmitamine erinevate rühmitusaluste järgi, rühmade nimetamine; aja-, põhjus- ning eesmärgisuhete praktiline eristamine. Matemaatikas, tööõpetuses, kehalises kasvatuses kasutatavate mõõtühikute tundmine ja sooritatud mõõtmiste verbaalne väljendamine.</p> <p>Kontrolli ja enesekontrolli võtete kasutamine tuttavas tegevuses. Tähelepanu keskendamine selgituse või töövõtte sooritamise ajaks.</p> <p>Kaasõpilaste tegevuse jälgimine ja nende abistamine.</p> <p>2-3-osalise suulise ja kirjaliku korralduse suhteliselt iseseisvalt täitmine.</p>	<p>Esemerühmade vaatlemine ja võrdlemine; ühised omadused ja erinevused – analüüs plaani järgi. Rühmade koostise muutmine sõltuvalt rühmitusalusest.</p> <p><u>Keeleüksuste</u> võrdlemine ja rühmitamine õpitud tunnuste alusel.</p> <p>Tuttavate sündmuste ja tegevusaktide põhjuste, tingimuste, eesmärkide ja tulemuste mõistmine ning nende väljendamine ühisvestluses; oma tegude analüüs.</p> <p>Enesekontroll plaani või algoritmi abil, tegevuse ühine planeerimine õpitud oskuste ulatuses.</p> <p>Teistes ainetes omandatud oskuste suuline kirjeldamine.</p>
---	--

Lause ja sõnavara

Taotletavad õpitulemused

4. klassi lõpuks õpilane:	5. klassi lõpuks õpilane:
<ul style="list-style-type: none"> - mõistab ja koostab kuni 6-sõnalist lihtlauset; - mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihtisosalauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil. 	<ul style="list-style-type: none"> - mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; - analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel; - mõistab käändsõna muutevormide grammatilist tähendust; - tuletab sõnu õpitud liidetega; - tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist.

Õppesisu:

4.klass	5.klass
Lihtlause	Lihtlause

<p>Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (tegusõna ja nimisõna laiendid). Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lause moodustamine pikemast lausest. Laiendatud lihtlause (4–5 sõna), koondlause ja sihitisosalause kasutamine. Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine.</p>	<p>Lause laiendamine õpitud käändevormidega, sõnadevahelised seosed. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides (abiga). Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus-ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist ja laiendist. Lihtlause laiendamine (kuni 6-sõnaliseks). Lihtlause lühendamine (2–3-sõnaliseks). Sõnade järjekord lauses, deformeeritud lause taastamine. Kontekstivälise lause muutmine kontekstisidusaks ja vastupidi (õpetaja suunamisel). Samaviiteliste sõnade kasutamine sidusa teksti koostamisel.</p>
	<p>Koondlause</p>
	<p>Koondlause äratundmine ja mõistmine. Koondlause koostamine: tuumlausete ühendamine küsimuste ja skeemide abil. Korduvad alused ja öeldised. Sidesõnade (<i>ja, ning, või</i>) grammatiline tähendus, sidesõnade valimine koondlausesse. Koondlause kasutamine.</p>
<p>Liitlause</p>	<p>Liitlause (rind-ja põimlause)</p>
<p>Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad. Sihitisosalause. Otsekõne. Saatelause ja otsekõne leidmine tekstist. Otsekõne muutmine kaudseks. Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, tegusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.</p>	<p>Liitlause ja sama tähendust väljendavate lihtlausepaaride tähenduse ning struktuuri võrdlemine. Liitlause äratundmine, selle tähenduse mõistmine. Liitlause konstrueerimine lihtlausetest: osalausete sobitamine, lihtlausete ühendamine, liitlause koostamine skeemi ja sidesõnade järgi, lause lõpetamine. Sidesõnad rindlauses: <i>ja, ning, aga, kuid, või</i>. Põimlause liigid: sihitislause, ajalause, täiendlause.</p>
<p>Sõnaliigid</p>	<p>Sõnaliigid</p>

<p>Ülevaade sõnaliikidest: nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna (üldistatud tähendus).</p>	<p>Ülevaade sõnaliikidest: nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna (üldistatud tähendus), ülevaade vastavate sõnade kasutamisest ehk funktsioonidest lauses. Rõhu pööramine sõnatähendusele ja sõna grammatulisele struktuurile (sõnatüvi ja sõnalõpud, liited, häälikkoostise sõltuvus sõnavormist). Sõnade algvormid ja muutevormid. Sõnade rühmitamine.</p>
<p>Nimisõna</p>	<p>Nimisõna</p>
<p>Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine. Küsimused <i>kes?</i>, <i>mis?</i> Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis. Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht. Nimisõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses. Lauses väljendatavate suhete mõistmine, nende adekvaatne väljendamine nimisõnaga: atributiivsed suhted (tunnused, kuulumus, osa tervikust), kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhed, ajasuhted; lõpetatud ja lõpetamata tegevus, hulk ja mõõt, (millegi) valdaja, seisund. Sõnavormide leidmine sõnaühendist ja lausest funktsioonide kaupa. Sõnavormi moodustamine kaasteksti toel, skeemi ja tähenduse järgi, sobitamine sõnaühendiks, kasutamine lauses. Küsimuste esitamine (valik) sõnavormile. Ainsuses ja mitmuses olevate sõnavormide tähenduslik-vormiline analüüs. Tagasõnade (koha-ja ajasuhted) ja abimäärsõnade mõistmine ning praktiline kasutamine (muutevorm koos tagasõnaga). Murdesõnade ja keelenormile vastavate sõnade (<i>pudru –puder</i>) eristamine. Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (<i>kes?</i>,</p>	<p>Erineva üldistusastmega (3-4) sõnad. Esemed ja olendid. Liik ja alaliik, nende nimetused. Kellegi või millegi nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht nimisõnades, toetudes 3-4-astmelisele klassifitseerimisele (<i>Emajõgi – jõgi – veekogu</i>). Nimisõna tunnused. Nimisõna tuletamine tegusõnadest: liited <i>-ja, -mine</i>. Sõnavormide ja tuletiste praktiline eristamine ning rakendamine. Nimisõna algvorm ja muutevormid. Algvormi moodustamine muutevormidest. Ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstis. Muutevormis nimisõna põhi- ja lisatähendus, sõnavormi koostis: tüvi, tunnus, lõpp. Ainsuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis, ainsuse vormide moodustamine. Mitmuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis. Mitmuse tunnuse valik skeemi abil, mitmuse vormide moodustamine, mitmuse tunnuse õigekiri.</p>

<p><i>mis?</i>); algvormi moodustamine sõnaühendi <i>see on ...</i> abil. Enamlevinud vääristi kasutatavate sõnade (<i>puder, taldrik, pliit</i> jne) algvorm.</p> <p>Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp.</p> <p>Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (<i>uue ...</i>) abil.</p> <p>Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest.</p> <p>Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (<i>poisi müts</i>), lõpetatud või kindlasti lõpetatav tegevus (<i>ostis koti/ostab koti</i>), osa tervikust (<i>pruuni koti sang</i>), hulk või mõõt (<i>paki kommi</i>), koht (koos tagasõnaga: <i>metsa taga, poisi kõrval</i>).</p> <p>Sõnavormi leidmine <u>sõnaühendis</u> või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile.</p> <p>Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil. Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine.</p> <p>Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus).</p> <p>Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (<i>peseb autot</i>), koht (<i>mööda teed</i>), aeg (<i>pärast lõunat</i>), eitus (<i>ei ole vihikut</i>).</p>	<p>Nimisõna käändevormid. Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Sõnavormi struktuur, vormi koostisse kuuluvad sõnaosad. Sõnavormide moodustamine.</p> <p>Käändevormi grammatilised tähendused. Konkreetse sõnavormi tähenduse sõltuvus sõnatähendusest ja kontekstist. Põhisõna ja laiend(id) sõnaühendis ja lauses. Ainsuse ja mitmuse käändevormid.</p> <p>Nimetava käände vormid. Sõnavorm aluse, öeldistäite või sihitisena: funktsiooni mõistmine lauses. Mitmuse tunnus <i>-d</i>.</p> <p>Omastava käände vormid. Ainsuse tüvevorm. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) lõpetatud tegevus; kuuluvus; aeg; (koos osastava käände vormiga) hulk, mõõt; (koos tagasõnaga) koht; osa tervikust.</p> <p>Osastava käände vormid. Osastava käände ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine, lõppude õigekiri. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) kestev või lõpetamata tegevus; hulk, mõõt; (koos kaassõnaga) koht ja aeg; (koos tegusõnaga) millegi puudumine.</p> <p>Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormid: eristamine tähenduse järgi (üks ja mitu), lõpud <i>-t</i> ja <i>-d</i>, käändevormide rööbitine kasutamine kaastekstis. Ainsuse osastava käände sõnavormi mitmuslik tähendus.</p> <p>Sisseütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; suhtumine kellessegi/millessegi või sarnasus kellegagi/millegagi; olukord või seisund, millesse satutakse või missuguseks muututakse.</p>
---	--

Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine.

Seesütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg, kellegi olukord.

Seestütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; olend või ese, kellest/millest räägitakse; olukord, millest vabanetakse, abi saadakse; aeg; (koos omadussõnaga) võrdlus.

Alaleütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; isik, kellele midagi antakse või teadvustatakse; arv, hulk, mõõt, millele midagi lisatakse; seisund, missuguseks miski muutub.

Alalütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; tegija; kuulumine kellelegi või millelegi; seisund, viis, põhjus.

Alaltütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; isik, kellelt midagi kuuldakse, saadakse; omadus.

Saava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kelleks või milleks keegi või miski saab või muutub; olek või seisund mingi aja jooksul; aeg, ajavahemik, tähtaeg; järjekord; osadeks jaotamine.

Rajava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: Tegevuse ruumiline piir; ajaline piir.

Oleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kellena või millena keegi töötab, esineb; tegevuse viis; seisund; aeg; järjekord.

Ilmaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendus: kellegi või millegi puudumine.

Kaasaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koosolemine, suhtlemine; abinõu, vahend; tegevuse viis, olukord;

	aeg.
Omadussõna	Omadussõna
<p>Esemete/olendite tunnused ja omadused ning neid väljendavad sõnad.</p> <p>Sünonüümide ja antonüümide mõistmine ja kasutamine kontekstis.</p> <p>Omadussõna nimisõna laiendina: sõnaühendi moodustamine omadus- ja nimisõna sobitades, tekkinud sõnaühendi sobitamine tegusõnaga, lihtlausete laiendamine moodustatud sõnaühendite abil.</p> <p>Küsimus <i>missugune?</i>. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuse alusel.</p>	<p>Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused.</p> <p>Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis.</p> <p>Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine.</p> <p>Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited <i>-lik, -line, -ne</i>), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga.</p> <p>Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused. Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p>
Tegusõna	Tegusõna
<p>Esemete/olendite tegevused ja seisundid kui tunnused, nende väljendamine sõnadega.</p> <p>Sõnade seos lauses.</p> <p>Tegevust väljendav sõna (öeldis) lauses.</p> <p>Tegijat väljendav sõna (alus) lauses.</p> <p>Aluse ja öeldise leidmine, nende graafiline märkimine; küsimuste esitamine aluse ja öeldise kohta. Aluse ja öeldise laiendid (täpsustavad sõnad). Põhisõna ja laiendi graafiline märkimine.</p>	<p>Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad.</p> <p>Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine.</p> <p>Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid.</p> <p>Tegusõna pöördvormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad.</p> <p>Pöördvormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud.</p> <p>Tegusõna koostis: tüvi, pöördelõpp. Pöördvormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördvormide kasutamine lauses, õigekiri.</p>

<p>Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).</p> <p>Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöördevormide mõistmine/kasutamine ja teadlik moodustamine. Sarnaste tegevuste/seisundite väljendamine lähedase tähendusega sõnade abil.</p> <p>Tegusõna eitavate vormide mõistmine ja kasutamine. Eitava kõne muutmine jaatavaks ja vastupidi.</p> <p>Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega. <i>kse</i>-oleviku vormide mõistmine ja kasutamine lauses.</p> <p>Abimäärsõnade (<i>alla, üles, vahele, eemale</i> jne) mõistmine koos tegusõnaga.</p> <p>Ühendtegusõna kasutamine lauses.</p> <p>Tegusõna küsimus. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuste alusel.</p> <p>Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega, sihitiskõrvallausega.</p>	<p>ma- ja da-tegevusnimi. Tegevusnimede kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega. Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt situatsioonist või kaastekstist. Tunnuste õigekiri analoogia alusel.</p> <p>Jaatav ja eitav kõne. Kõne vormide tähenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine, kasutamine lauses.</p> <p>Kindel kõneviis. Tegevuse/seisundi aja väljendamine. Olevik ja lihtminevik.</p> <p>Lihtmineviku vormide moodustamine skeemide abil, kasutamine lauses.</p> <p>Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalikud tingimused, sõnavormi tähenduse mõistmine kaastekstis.</p> <p>Kindla ja tingiva kõneviisi vormide kasutamine tekstis.</p>
<p>Sõna ja küsimus</p>	
<p>Sõnade rühmitamine küsimuste abil (<i>kes? mis?; mida teeb? mida tegi? jne; missugune?</i>).</p> <p>Sõnade semantilise seose mõistmine lauses ja selle eristamine sõnavormi kontekstivälisest tähendusest.</p> <p>Süntaksiküsimuse (<i>jooksis põllule –jooksis kuhu?</i>) ja morfoloogiaküsimuse (<i>jooksis –mida tegi?, põllule –millele?</i>) eristamine.</p>	
<p>Arvsõnad</p>	<p>Arvsõnad</p>

Arvsõna muutevormide mõistmine ja kasutamine <i>kaastekstis (100 piires).</i> Arvsõna käsitlemise seostamine matemaatika õppesisuga Arvsõna küsimused: valik, sobitamine.	Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad. Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis. Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lauses. Arvsõnade ja nende muutevormide kasutamine suulises ja kirjalikus tekstis(lugemine, kirjutamine). Arvsõna käsitlemise seostamine matemaatika õppesisuga.
Liitsõna	Liitsõna
Tutvumine liitsõnadega. Liitsõnade moodustamine.	Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus. Liitsõna alaliigi nimetusena. Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses. Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi. Veohtlikud häälikud liitsõnas.

Lugemine ja kirjutamine

Taotletavad õpitulemused

4. klassi lõpuks õpilane:	5. klassi lõpuks õpilane:
- muudab ja määrab graafilistele orientiiridele toetudes veohtlike häälikute pikkust üksikhäälikutest koosnevates valdavalt 3-silbilistes sõnades ja õpitu ulatuses häälikuühendiga sõnades;	- muudab ja määrab (vajadusel graafilistele orientiiridele toetudes) veohtlike häälikute pikkust õpitu ulatuses nii üksikhäälikutest koosnevates (kuni 4-silbilistes sõnades) ja häälikuühenditega (kuni 3 silpi) sõnades;

<ul style="list-style-type: none"> - loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval; - leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike (sh peamõttele osutavaid lauseid); - vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele); - tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele; - analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes; - annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu. 	<ul style="list-style-type: none"> - leiab veahtlikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja liitsõnades; - tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades; - loeb õpitud teksti ladusalt häälega või keele vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid; - osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa; - annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust; - sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid.
--	---

Õppesisu

4.klass	5.klass
Häälik-ja foneemanalüüs	Häälik-ja foneemanalüüs
<p>Häälikurühmad.</p> <p>Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos.</p> <p>Veaohtlikud häälikud sõnas.</p> <p>Veaohtlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks.</p>	<p>Häälikurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos.</p> <p>Veaohtlikud häälikud liitsõnas ja liitsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma.</p> <p>Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis.</p> <p>Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis.</p>

<p>”Tiivik”. ”Tiiviku” valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik).</p> <p>Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohlike häälikutena.</p> <p>Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades.</p> <p>Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine.</p> <p>Kaksiktäishäälik või suluta kaashäälikute ühend veaohlike häälikutena.</p> <p>Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirjepildi järgi; täishäälikuühendi teise või suluta kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri.</p> <p>Sõnade rühmitamine antud ühendite järgi.</p> <p>Täishäälik ja sulghäälik veaohlike häälikutena.</p> <p>Häälikupikkuse muutmine, määramine, õigekiri.</p>	<p>Sõnade rühmitamine veaohlike häälikute rühma ja pikkuse alusel.</p>
--	--

Lugemistehnika ja orienteerumine tekstis

Juhtiv lugemisviis 3.-5.klassis on sõnosade ja/ või sõnahaaval lugemine ja üleminek lugemisele sõnapaaride kaupa.

Õppesisu

4.klass	5.klass
Lugemistehnika	Lugemistehnika

<p>Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa.</p> <p>Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavahemärke.</p> <p>Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.</p>	<p>Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa.</p> <p>Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega.</p>
<p>Orienteerumine tekstis</p>	<p>Orienteerumine tekstis</p>
<p>Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt.</p> <p>Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses.</p> <p>Küsimuste esitamine teksti kohta (<i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>millal?</i>). Konkreetse ülesande täitmine vaikselt lugemise teel.</p> <p>Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega.</p> <p>Juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine.</p>	<p>Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele).</p> <p>Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele.</p> <p>Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine.</p> <p>Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist.</p> <p>Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt.</p> <p>Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist.</p> <p>Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis.</p>
<p>Tekstilähedane jutustamine</p>	<p>Tekstilähedane jutustamine</p>

<p>Loetud pala tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides.</p> <p>Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava.</p>	<p>Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilauseid, tugilauseid).</p> <p>„Sõnaliste piltide“ maalimine.</p> <p>Jutustamine illustratsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat.</p> <p>Õpilase jutustuse võrdlemine autoritekstiga.</p> <p>Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.</p>
Uue teksti lugemine	Uue teksti lugemine
<p>Õpetaja esmase lugemise jälgimine raamatust.</p> <p>Lausete lugeminehäälega valdavalt sõnade kaupa, pikemad sõnad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa (vajadusel toetumine graafilistele orientiiridele).</p>	<p>Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust.</p> <p>Häälega lugemine sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa.</p>
Lugemise harjutamine	Lugemise harjutamine
<p>Teksti korduv lugemine ülesandega (vahelduvalt kooris ja üksi); ladususe ja ilmekuse harjutamine (orientiiridele ja kirjavahemärkidele toetudes; intonatsiooni ja loogilise rõhu valimine ning muutmine sõltuvalt lause tähendusest).</p> <p>Varem häälega loetud tekstivaikne (sosinal) ülesandega lugemine.</p> <p>Õpitud teksti lugemine sõnade või süntagmade kaupa: lauses leiduva uue teabe rõhutamine, lauselõpu intonatsiooni kasutamine, kirjavahemärkide arvestamine.</p>	<p>Ladususe ja ilmekuse harjutamine, sh individuaalsed ülesanded.</p> <p>Varem häälega loetud teksti vaikne ülesandega lugemine.</p> <p>Õpitud teksti lugemine ladusalt(kõne tempos) kirjavahemärke arvestades, endamisi vaikne ülesandega lugemine.</p>
Sõnavaratöö	Sõnavaratöö
<p>Taustteadmiste aktiveerimine, sõnade ja sõnaühendite selgitamine enne teksti lugemist.</p>	<p>Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist.</p>

Sõnade tähenduse täpsustamine kaastekstist lähtuvalt. 3–4 sõna aktiveerimine teksti analüüsidest ja taastades.	Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ning selgitamine ühiselt. 4–5 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsidest ja taastades.
Teksti korduv lugemine ja analüüs	Teksti korduv lugemine ja analüüs
Lause tähenduse ja lausetevahelise seose mõistmine. Puuduva teabe ja põhjus-tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses; küsimustele <i>miks?</i> , <i>milleks?</i> vastamine.	Lauses ja lõikudes sisalduva teabe seostamine, keeleliste väljendusvahendite analüüsimine, objektide ja sündmuste oluliste ja/või iseloomulike tunnuste ning omaduste leidmine. Järelduste tegemine ja puuduva informatsiooni tuletamine ühisvestluses.
Dialoogi analüüs	Dialoogi analüüs
Dialoogis osaleja repliigi eesmärkide ja strateegiate suunatud analüüs. Otsekõne ja saatelause leidmine tekstist, otsekõne väljendamine kaudselt sihitisosalause abil (koos isikuliste asesõnade asendamisega).	Dialoogi ütluse/repliigi eesmärkide ja strateegiate (õpetaja sõnastuses) sobitamine tekstis esineva otsekõnega. Puuduva teabe tuletamine nii kuulaja kui ka kõneleja seisukohast lähtuvalt.
Valiklugemine	Valiklugemine
Tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade (lausete) leidmine-lugemine; tekstilõikude (sh looduskirjelduste) leidmine tähenduse järgi. Küsimustele ja korraldustele originaalteksti lause(te)/osalause(te)/sõnaühendi(te)/sõna(de)ga vastamine. Ülesannete sõnastamisel lähtutakse kõikidest mõistmisstrateegiatest (rõhuasetus on puuduva teabe tuletamisel).	Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist. Küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis sisalduvate lause(te)/osalause(te)/sõnaühendi(te)/sõna(de) abil. Ülesannete sõnastamisel lähtutakse kõikidest mõistmisstrateegiatest, rõhuasetus on põhjus-tagajärgseoste tuletamisel ning metakeeleliste ülesannete täitmisel.
Küsimuste esitamine kaaslastele	Küsimuste esitamine kaaslastele

Teksti kohta käivate küsimuste esitamine üksteisele (<i>kus?, missugune?, millal?</i>).	Küsimuste <i>miks?, milleks?</i> sobitamine lause või lõiguga. Küsimuste esitamine üksteisele.
Tegelaste käitumise analüüs	Tegelaste käitumise analüüs
Tegude ja käitumisaktide hindamine ühisvestluses (emotsionaalne ja intellektuaalne hinnang), hinnangu seostamine õpilaste käitumisega.	Kirjeldatud sündmuste ja tegevusaktide põhjuste, tingimuste, eesmärkide ja tulemuste mõistmine ning hinnangu andmine tegelaste käitumisele ühisvestluses. Hinnangu põhjendamine valiklugemisele toetudes, hinnangu võrdlemine klassikaaslaste käitumisega.
Teksti peamõte	Teksti peamõte
Teksti juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte ning allteksti valimine, peamõtte tuletamine ja sõnastamine ühisvestluses.	Teksti juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte ning allteksti valimine, peamõtte tuletamine ja sõnastamine suunamisel.
Teksti taastamine	Teksti taastamine
Tekstilähedase jutustamise harjutamine: piltide, tugilause, -sõnaühendite ja -sõnade abil. Deformeeritud teksti taastamine. Tekstilähedase valikjutustamise õppimine (abivahenditeks pildid, tugilause, sh algus- ja lõpulaused, sõnaühendid). Teksti jutustamine ahelana.	Tekstilähedase valikjutustamise harjutamine (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilause, tugilause, -sõnaühendid, -sõnad). "Sõnaliste piltide" maalimine. Jutustamine illustatsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat. Jutustuse võrdlemine autoritekstiga. Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel kokkuvõtliku jutustamise eeltööna.

Kirjutamine

Taotletavad õpitulemused

4. klassi lõpuks õpilane:	5. klassi lõpuks õpilane:
<ul style="list-style-type: none"> - kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; - teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust; - tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks “tiivikut” või veaohlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme). 	<ul style="list-style-type: none"> - teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust; - kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi; - kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel.

Õppesisu

4.klass	5.klass
<p>Lihtlause</p> <p>Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (tegu sõna ja nimisõna laiendid).</p> <p>Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses.</p> <p>Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine.</p>	<p>Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist.</p> <p>Lihtlause laiendamine õpitud käändevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga.</p> <p>Sõnade järjekord ja seos lauses.</p> <p>Lausete ühendamine. Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Kõikide lausete moodustamine lihtlausest.</p> <p>Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine.</p>

	<p>Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine.</p> <p><u>Samaviiteliste sõnade</u> kasutamine sidusa teksti koostamisel.</p>
Liitlause	Liitlause
<p>Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad.</p> <p>Sihitisosalause.</p> <p>Otsekõne. Saatelause ja otsekõne leidmine tekstist.</p> <p>Otsekõne muutmine kaudseks.</p> <p>Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, tegusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.</p>	<p>Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava lihtlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine.</p> <p>Liitlause (rindlause) konstrueerimine lihtlausest, sidesõnad (ja, ning, aga, kuid, või). Sidesõnade grammatiline tähendus.</p> <p>Põimlause koostamine: sihitislause, ajalause, täiendlause. Osalausetes sobitamine, lause lõpetamine.</p> <p>Põhjuse ja tagajärje väljendamine liitlausega, põhjus- ja tagajärgsuhete mõistmine, lause lõpetamine.</p>
Koondlause	Koondlause
	<p>Koondlause mõistmine ja koostamine: korduvad alused ja öeldised, sidesõnade valik (ja, ning, või).</p> <p>Koondlause kasutamine.</p> <p>Tekstiväline lause ja lause tekstis (<u>kontekstisidus lause</u>).</p>
Ärakiri	Ärakiri
<p>Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa.</p> <p>Kaasõpilaste tekstide lugemine.</p> <p>Järeldkontroll.</p>	<p>Ärakirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa.</p> <p>Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine.</p> <p>Kirjutatu järeldkontroll.</p> <p>Ärakirja sooritamine ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil.</p>
Õigekiri	Õigekiri

<p>Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi: lünkharjutused, sobitusharjutused, harjutavad etteütlused. Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi.</p> <p>Kirjutatu õigsuse kontrollimine: lugemine vastavalt kirjapildile, skeemide valimine, vigade parandamine. Õpitud veaohlike häälikute õigekiri sõnades.</p> <p>Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri.</p> <p>Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri.</p> <p>Poolitamine: harjutamine skeemide ja analoogia abil. Käändelõppude ja mitmuse tunnuste õigekiri (skeemide abil). <i>K, p, t s-i ja h kõrval.</i> Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on 30–35 sõna.</p>	<p>Veaohlike häälikute märkimine kirjas.</p> <p>Häälikuühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine abivahendite toel.</p> <p>Enesekontrollivõtted, vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/resultaadikontroll).</p> <p>Eelneva kontroll.</p> <p>Vigade leidmine ja parandamine.</p> <p>Lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel).</p> <p>Poolitamine.</p> <p>Kirjavahemärkide kasutamine <u>koond-</u> ja <u>liitlauses</u> skeemide abil.</p> <p>Kirjalike tööde kogumaht õppetunnis on 40-45 sõna.</p>
Kirjatehnika	
<p>Tähemoonutuste äratundmine ja parandamine, täheseoste harjutamine, vihikute vormistamine. Kirjakiiruse harjutamine.</p>	

Emakeel/lugemistehnika (valikaine)

4. klass

Emakeel/ lugemistehnika arendamine 1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Vastava klassi õpetaja koostab käesoleva ainekava alusel töökava silmas pidades klassi õpilaste individuaalset eripära ja vajadusi.

1.Rõhuasetused

1. Lugesioskuse kujunemine sõltub veel olulisel määral õpilase jaoks tuttavate süntaktiliste konstruktsioonide esinemise sagedusest tekstis ning õpilase keeleüksuste tähenduse valdamise tasemest.
2. Lugesitehnika arendamise eesmärgiks on jõuda sisult ja keeleliselt kohandatud tekstide ladusa lugemiseni või vähemalt selle piirini. Õpetaja suunab õpilasi tekste analüüsima sisu ja mõtte mõistmise seaduspärasusi arvestades. Vajalik on läbida analüüsi kõik etapid, igal etapil enamkasutatavad strateegiad ehk oskuste rühmad.
3. Teksti esmasele lugemisele ja pedagoogi suunavatele kommentaaridele järgneb sündmuse puhul stseenide järjestuse, kirjelduse puhul tunnuste ja omaduste valdkondade teadvustamine. Korduval lõikude kaupa lugemisel suunatakse õpilasi mõistma lausete tähendust ja lausetevahelisi seoseid, tuletama tekstis puuduvat teavet, märkama mõistmiseks olulisi keeleüksusi (sõnu, sõnühendeid, osalauseid), kirjeldama tekkivaid kujutlusi.
4. Tekstis orienteerumist arendavad valiklugemise ülesanded (esvalt lõikude ja seejärel kogu teksti ulatuses). Valiklugemise ülesanded kogu teksti ulatuses on suunatud lühikese sisukokkuvõtte ning ilukirjandusliku teksti puhul ka varjatud teabe sõnastamisele. Õpilaste väljendust on harilikult vaja täiendada ja konkretiseerida.
5. Tekstis esinevat otsekõnet analüüsitakse õpetaja suunamisel. Dialoogi analüüsides saavad õpilased saadud teadmisi ka ise suhtlemise reguleerimiseks rakendada. Harjutatakse väljendite valikut sõltuvalt suhtlemissituatsioonist, käitumisaktide hindamist, konfliktide reguleerimist soodustavate ütluste kasutamist. Ütluse strateegia ning sõnastusviisi strateegia sõnastab esialgu pedagoog ning esitab ühtlasi hargnenud interpretatsiooni näidiseid.

2.Lugesitehnika ja orienteerumine tekstis

Juhtiv lugemisviis 3. ja 4. klassis on sõnaosade ja/või sõnahaaval lugemine ja üleminek lugemisele sõnapaaride kaupa.

Taotletavad õpitulemused

4. klassi lõpuks õpilane
- loeb õpitud teksti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke; - loeb õppimata teksti peamiselt sõnahaaval;
- leiab küsimuste- korralduste järgi tekstist sõnu, lauseid ja lõike, sh peamõttele ja alltekstile osutavaid lauseid;
- annab tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu (toetudes abivahenditele);
- tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe (toetudes oma kogemustele/teadmistele);
- vastab küsimustele teksti kohta (põhjalikud seosed, hinnangud tegevustele, tegudele);
- annab ühisvestlustes hinnanguid tegevusaktidele.

Õppesisu

4. klass

Uue teksti lugemine

Õpetaja esmase lugemise jälgimine raamatust. Lausete lugemine häälega valdavalt sõnade kaupa, pikemad sõnad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa (vajadusel toetumine graafilistele orientiiridele).

Lugemise harjutamine

Teksti korduv lugemine ülesandega (vahelduvalt kooris ja üksi); ladususe ja ilmekuse harjutamine (orientiiridele ja kirjavahemärkidele toetudes; intonatsiooni ja loogilise rõhu valimine ning muutmine sõltuvalt lause tähendusest).

Varem häälega loetud teksti vaikne (sosinal) ülesandega lugemine.

Õpitud teksti lugemine sõnade või süntagmade kaupa: lauses leiduva uue teabe rõhutamine, lauselõpu intonatsiooni kasutamine, kirjavahemärkide arvestamine.

Sõnavaratöö

Taustteadmiste aktiveerimine, sõnade ja sõnaühendite selgitamine enne teksti lugemist.

Sõnade tähenduse täpsustamine kaastekstist lähtuvalt.

3- 4 sõna aktiveerimine teksti analüüsidest ja taastades,.

Teksti korduv lugemine ja analüüs

Lause tähenduse ja lausetevahelise seose mõistmine.

Puuduva teabe ja põhjus- tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses; küsimustele *miks?, milleks?* vastamine.

Dialoogi analüüs

Dialoogis osaleja repliigi eesmärkide ja strateegiate suunatud analüüs.

Otsekõne ja saatelause leidmine tekstist, otsekõne väljendamine kaudselt sihitisosalause abil (koos isikuliste asesõnade asendamisega).

Valiklugemine

Tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade (lausete) leidmine- lugemine; tekstilõikude leidmine tähenduse järgi.

Küsimustele ja korraldustele originaalteksti lause(te), osalause(te), sõnaühendi(te), sõna(de)ga vastamine.

Ülesannete sõnastamisel lähtutakse kõikidest mõistmisstrateegiatest (rõhuasetus on puuduva teabe tuletamisel).

Teksti jaotamine lõikudeks

Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude kokkuvõtlik sõnastamine (pealkirjastamine) jutustava lausega (õpetaja juhendamisel).
Küsimuste esitamine
Teksti kohta käivate küsimuste <i>kus?, missugune?, millal?</i> esitamine.
Tegelaste käitumise analüüs
Tegude ja käitumisaktide hindamine ühisvestluses (emotsionaalne ja intellektuaalne hinnang), hinnangu seostamine õpilaste käitumisega.
Teksti peamõte
Teksti juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte ning allteksti valimine, peamõtte tuletamine ja sõnastamine ühisvestluses.

Eesti keele õppe rõhuasetused 6.–7. klassis

- * 6.–7. klassis on keskne eesmärk soodustada juhtiva ajupoolkera (valdavalt vasaku) analüütilise tegevuse (sh kõnepiirkondade) arengut.
- * Kujundilises tunnetustegevuses kasvab märgatavalt verbaalse teabe osakaal, mis võimaldab tekstidest hangitud teabe põhjal luua uusi kujutlusi, mõista põhjus-tagajärg seoseid.
- * Õpilaste verbaalsed mehhanismid ei ole veel iseseisvaks õpitegevuseks piisavad. Varasemaga võrreldes kasutatakse rohkem hargnenud korraldusi ning variatiivseid skemaatilisi vahendeid, suunatakse õpilasi abivahendeid ja töövõtteid valima, töövõtete eesmärgi ja töösamme sõnastama (regulatsioonimehhanismide arendamine).
- * Uue oskuse omandamisel nõutakse õpilastelt toimingut kaasnevat kommenteerimist ja enesekontrolli sooritamiseks harjutamise käigus protsessile järgnevat kirjeldamist. Oluliseks peetakse oskust esitada koostevõttes kaaslastele soovitusi, leida ja parandada eksimusi. Töövõtete mehaanilist sooritamist aitab vältida sõnastuse varieerimine ja hoidumine reeglitest praktilise tegevuse toeta.
- * Sõnavara mahu suurenemine, sõnatähepunktide täpsustamine, uute semantiliste seoste loomine sõnade vahel tõstab keelekasutuse osakaalu tunnetustegevuses. Õpetamisel pööratakse 6.–7. klassistähelepanu omadussõnadele: tähenduse täpsustamine ja diferentseerimine, rakendamine laiendina. Suunatakse enamlevinud sõnamoodustusmallide omandamist, sõnavormide rakendamist erinevates tähendustes,

sõnade mõistmist ja kasutamist ülekantud tähenduses.

- * Õpitakse leidma tekstist tundmatu tähendusega sõnu ja tuletama nende tähendust konteksti põhjal, märkama ja parandama semantilisi eksimusi sõnaühendites ja lausetes. Sõnaühendite moodustamisel on oluline seostada ühte sõna võimalikult paljude teistega.

- * Eesmärk on harjutada (uue) teksti ladusat häälega lugemist. Lugemiskiiruse reguleerimisellähtutakse iga õpilase suulise kõne tempost. Alustatakse lihtsate tekstilõikude vaiksetülesandega lugemise (s.o teabe otsimine) õppimist, esialgu vestluse teema sõnastamist kirjalikus tekstis

- * Korduval häälega lugemisel püütakse jõuda elementaarse ilmekuseni, mis suures osas sõltub lapse oma kõne ilmekusest ja teksti eelneva analüüsi tulemustest.

- * Lihtsustatud õppe tekstikäsitluse eesmärkideks 6.–7. klassis on eri mõistmisstrateegiatekasutamine ja ümberjutustuse variantide harjutamine.

- * Õpilaste iseseisvuse suurendamiseks esitatakse ülesanded lähtuvalt teksti mõistmise strateegiast ja jutustamise liigist, arvestatakse lapse tekstianalüüsi oskuse kujunemise etappi. Harjutatakse ülesannete esitamist kaasõpilastele.

- * Tekstis kirjeldatud keeruliste ja/või lastele vähetuntud stsenaariumite korral rakendatakse detailset analüüsi. Teksti sisu kokkuvõtte ja allteksti sõnastamine vajab veel õpetaja parafraaseerimist, st kokkuvõtlikku sõnastamist ja konkretiseerimist.

- * Tekstis orienteerumiseks lisandub valiklugemisele temaatilise lugemise õppimine, mis on ühtlasi eeldus temaatiliseks ja tegelase nimel jutustamiseks.

- * Alustatakse kirjaliku ümberjutustuse õpetamist, mis esialgu vajab detailset etappide kaupa suunamist. Kirjutatud tekst loob järeltöövõimalused sisu ja sõnastuse puudujääkide leidmiseks ning parandamiseks, sh lausete muutmist kontekstisidusaks (sõnade järjekorra muutmine, samaviiteliste sõnade kasutamine).

- * Praktilises lauseõpetuses tegeldakse lausete ühendamise, sisestamise ja laiendamisega. Kaheosaliste liitlausete mõistmist ja moodustamist harjutatakse mallide kaupa, lähtudes nendegrammatilisest tähendusest.

- * Kõnearenduse seisukohalt peetakse oluliseks, et õppija oskaks muuta lause kontekstisidusaks. Suunavate abivahenditena kasutatakse skeeme. Õpilaste tähelepanu pööratakse lauseid ja lauseosi siduvate sõnade tähendusele ning sõnajärjele.

- * Harjutusmaterjali koostamisel lõimitakse keeleõpetust teiste õppeainetega, st kasutatakse teistele ainetele tüüpilisi lausekonstruktsioone ja aktiveeritakse vastavat sõnavara.

- * Ärakirjaoskusi rakendatakse kirjalike ülesannete täitmisel kõikides õppeainetes. Ärakirjaharjutamise eesmärk on lausete või mitmest sõnast koosnevate lauseosade kaupa kirjutamine.

* Jätkub õigekirjaoskuste automatiseerimine, kasutatakse variatiivset harjutusmaterjali. Õpilasi suunatakse märkama õigekirja seisukohalt keerulisi häälikkoostisi sõnades enne kirjutamist, sooritama valikulist enesekontrolli, kasutama metakeelilisi operatsioone ortograafiareeglite rakendamiseks. Harjutatakse võõrsõnade hääldamist ja õigekirja. Oluline on vigade võimaliku põhjuse leidmine (sooritamata või valesti sooritatud toimingud/operatsioonid).

* Suhtlemisoskuste kujundamisel toetatakse kirjaliku dialoogi repliikide suunatud analüüsile: mida ja milleks öeldakse, kuidas eesmärk realiseeritakse (strateegia), kuidas repliikihargnenult sõnastaks kõneleja ja kuulaja. Tähelepanu pööratakse otseselt sõnastamata teabetuletamisele. Kirjalikudialoogi analüüsimise oskustele toetudes harjutatakse sobivate repliikide valimist olenevalt kirjeldatud situatsioonist.

Eesti keele ainekava teemade ja allteemade jaotus 6.-7. klassis

Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Taotletavad õpitulemused

6. klassi lõpuks õpilane:	7. klassi lõpuks õpilane:
- oskab tuttavates situatsioonides teavet küsida ja edastada ning teiste tegevust käitumisnorme arvestavalt suunata.	- oskab hankida teavet teistelt inimestelt; õpetaja suunamisel.

Õppesisu

6.klass	7.klass
Verbaalsete väljendusvahendite kasutamine dialoogis (koostegevuses) sõltuvalt suhtlemise eesmärkidest ja –normidest. Teabe küsimine kaaslastelt (õpetaja suunamisel). Teabeesitamine detailselt, valikuliselt ja abiga kokkuvõtlikult. Teiste ja oma intonatsiooni ning kehakeele märkamine õpetaja suunamisel.	Erinevate, sh vastandlike arvamuste mõistmine ja väljendamine ühistegevuses, kokkuleppe otsimine. Reageerimine agressiivsetele väidetele. Oma seisukoha selgitamine kaaslasele ja kaaslaste rühmale, oma arvamuse põhjendatud kaitsmine. Poiste-tüdrukute suhtlemise kujundamine: kontakti adekvaatne loomine ja jätkamine, häbematuses, valehäbit

	<p>hoidumine.</p> <p>Teabe hankimine ja suuline edastamine sõltuvalt situatsioonist: eri suhtluspartnerid ja/või -paigad; täiendava teabe küsimine arusaamatuste korral, teabe täiendamine või konkretiseerimine.</p> <p>Sündmuse kirjeldamine oma ja teiste positsioonilt.</p> <p>Teiste ja oma käitumise otstarbekuse hindamine eesmärkidest, tunnetest ja tingimustest sõltuvalt.</p> <p>Teistes ainetes omandatud teadmiste sõnastamine ja ainesõnavara kasutamine emakeeletundides.</p>
--	--

Tunnetustegevuse arendamine

Taotletavad õpitulemused:

6. klassi lõpuks õpilane:	7. klassi lõpuks õpilane:
- jälgib kaaslaste vastuseid ning täiendab neid; oskab küsida abi, valida ja kasutada abivahendeid.	- mõistab seisukohtade võimalikku erinevust suhtlemisel, selgitab oma seisukohti;
- osaleb õpitegevuse planeerimisel, oskab suunamisel kasutada enesekontrollivõtteid.	- orienteerub talle mõistetavate sündmuste ajalis.

Õppesisu

6.klass	7.klass
<p>Tähelepanu keskendamine iseseisvale tööle tekstiga. Õpiülesannete täitmine esitatud juhendite ja/või plaani järgi.</p> <p>Kaaslaste vastuste jälgimine ja täiendamine.</p> <p>Tegevusplaani koostamise harjutamine. Õpitud enesekontrollioskuste rakendamine. Teabekirjandusega tutvumine, kasutamine õpetaja</p>	<p>Tähelepanu keskendamine teabe valikulisele hankimisele pikemast tekstist või mitmest teabeallikast.</p> <p>Sündmuste ajaliste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) ning põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine.</p>

juhendamisel: pilt-teatmeteos, tabel, graafiline joonis, sõnastik, Internet jne.	Põhjuste ahela teadvustamine sündmuste ajalises kirjelduses, põhjuslike ja mittepõhjuslike seoste eristamine kirjeldatud sündmuste ahelas. Ühiskondlike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine. Õpitud toimingute kontrollimine ja planeerimine. Teabekirjanduse kasutamise harjutamine. Tutvumine Interneti ja meedia võimalustega.
--	--

Lause ja sõnavara

Taotletavad õpitulemused

6. klassi lõpuks õpilane:	7. klassi lõpuks õpilane:
- mõistab ja kasutab õpitud liht-ja koondlausemalle.	- mõistab ja kasutab õpitud liht-ja koondlausemalle.
- mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalauseetega väljendatud suhteid ja seoseid.	- mõistab ja kasutab suunatult eri suhteid väljendavaid kaheosalisi liitlauseid.

Õppesisu

6.klass	7.klass
Lihtlause	Lihtlause
Sõnaühend ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna). Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis. Kolmeosaline sõnaühend. Süntaksi-ja morfoloogiaküsimuse esitamine	Alus-ja öeldisrühm. Lausemallide aktiveerimine, teiste ainete sõnavara kasutamine lauses, lausete muutmine ja laiendamine, eri ainetes kasutatavate uute lausemallide

<p>sõnavormile sõnaühendis. Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlauses. Sõnade seos alus-ja öeldisrühmas. Lausete ühendamine, sisestamine ja laiendamine. Jutustava lause muutmiseküsilauseteks.</p>	<p>õppimine. Mitme küsilause moodustamine ühe väitlause alusel, suletud (<i>kas? ega?</i>) ja avatud (<i>kes? kus? jne</i>) küsimuste rühmad. Lihtlause kaastekstis.</p>
<p>Koondlause</p>	<p>Koondlause</p>
<p>Korduvad alused või öeldised. Aluse korduvad laiendid (täiendid) ja öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused). Sõnade seosed koondlauses. Sidesõnade (<i>ja, ning, või, ega, ehk</i>) mõistmine ja kasutamine. Lause tähenduse sõltumine sidesõnast. Koma koondlauses. Koondlausetes koostamine tuumlausetest (eelneva arutelu põhjal).</p>	<p>Korduvad alused, öeldised, sihitised, määrused, täiendid, öeldistäited. Korduvate lauseliikmete laiendid. Sidesõnad <i>ja, ning, ega, ehk, või, kui ka</i>. Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnast. Koondlause kasutamine tekstis, koondlause moodustamine teksti põhjal.</p>
<p>Liitlause</p>	<p>Liitlause</p>
<p>Liitlause osalausete ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine. Liitlause koostis, osalaused, sidendid. Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausetelõpetamine (sidesõna antud), lausete koostamine skeemide abil. Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atribuutivsete tunnuste väljendamine liitlauses. Põhjust ja eesmärki väljendavate osalausete eristamine (täendus, sidendid). Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lauses (laiendatud lihtlause, liitlause). Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus). Sidendid <i>kes?, mis?</i> ja nende käändevormid. Tekstisidusate lausete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnadekasutamine.</p>	<p>Liitlausetes leidmine tekstist. Liitlausetes moodustamine lihtlausetest ja/või skeemide järgi. Ajasuhteid väljendavad liitlaused. Tegevuse üheaegsuse ja järgnevuse väljendamine rindlausega: sidesõnad <i>ja, ning</i>. Ajasuhte väljendamine põimlausega: sidendid <i>kui, siis, enne seda kui, pärast seda kui</i>. Lausete grammatilise tähenduse mõistmine, lausete koostamine skeemi jaanalooja alusel. Lausete transformeerimine. Põhjuslikke suhteid väljendavad liitlaused. Tegevuste, sündmuste põhjused ja tagajärjed, nende väljendamine lausega. Sidendid <i>ja, ning, sellepärast, sest</i>.</p>

	<p>Lausete mõistmine, koostamine. Tegevuse eesmärgi väljendamine liitlauses. Sidendid <i>et, selleks et</i>. Põhjuse ja eesmärgi ning vastavate osalausete eristamine. Vastandamise-eraldamise väljendamine liitlauses.</p> <p>Sidendid <i>aga, kuid, ent, vaid, või, ja</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Objektisuhete väljendamine liitlauses.</p> <p>Pealause sihilise tegusõna juurde kuuluv sihitiskõrvallause. Sidendid <i>et, kuidas, kes (kelle jne), mis (mille jne)</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Atributiivsuse väljendamine liitlauses. Pealause lõpus oleva nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega. Sidendid <i>mis (mille jne), kes (kelle jne)</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Pealause laiendamine eri suhteid väljendavate kõrvallausetega: sobitamine, kõrvallausete moodustamine küsimuste ja sidendite abil. Otsekõne ütluse muutmiseks. Saatelause muutmine pealauseks ja otsekõne muutmine sihitiskõrvallauseks. Asesõnade asendamise lihtsamad juhud.</p>
--	---

Sõnaliigid

Taotletavad õpitulemused

6. klassi lõpuks õpilane:	7. klassi lõpuks õpilane:
----------------------------------	----------------------------------

- moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;	- tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;
- kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegu sõna muutevorme õpetaja abiga).analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust;	- kasutab sõnade käände-ja pöördevorme, analüüsib sõnavormide koostist.
- moodustab sõnavorme, oskab suunamisel esitada süntaksi ja morfoloogiaküsimusi.	

Õppesisu

6.klass	7.klass
Teadmiste süvendamine sõnaliikide kohta: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused.	Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine.
Kujutluste täpsustamine ja laiendamine sõnaliikide üldisest (kategoriaalsest) tähendusest, grammatilisest tähendusest ning formaalsetest tunnustest.	Kahe tunnusterühma (semantilised, formaalsed) eristamine. Käände-ja pöördevormid.
Nimisõna	Nimisõna
Nimi ja nimetus. Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade pealkirjades ja kohanimes. Nimisõna algvorm, küsimused. Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp). Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus <i>kõne</i> ja <i>tütar</i> tüüpi sõnades. Nimisõna käändevormid, vormi grammatilised tähendused, nende moodustamine skeemi ja kaasteksti abil. Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine kohta, aega vm väljendatavate suhete järgi.	Nimisõna semantilised ja formaalsed tunnused. Nimi ja nimetus. Nimisõna algvorm ja muutevormid. Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne). Nimisõnade moodustamine liidete abil: <i>-ja, -mine, -la., -nik, -kond, -stik</i> . Tuletatud nimisõnade tähendus, sama tuletusliitega sõnade rühmatähendus, sõnatähendus. Muutevormid, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.

<p>Sõnavormi põhi-ja lisatähendus. Süntaksi-ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormidele sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Nimisõna tuletamine (<i>-ja, -mine, -ik, -nik</i>). Tuletiste äratundmine, eristamine sõnavormist.</p> <p>Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p>	
Liitnimisõna	Liitnimisõna
<p>Tähendus, koostis.</p> <p>Liitsõna kohta küsimuse esitamine. Liitnimisõnade moodustamine: nimetavaline ja omastavaline liitumine. Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi. Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Veaohtlikud häälikud liitsõnas.</p>	<p>Eristamine sõnaühendist, liitnimisõna sõnaühendis.</p> <p>Allrühmade nimetuste moodustamine.</p>
Omadussõna	Omadussõna
<p>Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused.</p> <p>Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses.</p> <p>Omadussõna roll allrühmadenimetustes (<i>kõrged/madalad majad</i>).</p> <p>Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (<i>-nik; -lik, -ne, -line</i>).</p> <p>Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses.</p> <p><i>nud-, tud-, mata-, v-, tav-</i>vormid täiendina.</p> <p>Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus).</p> <p>Omadussõnade vormi muutmine koos nimisõnadega. Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist.</p> <p>Võrdluspöördkonstruktsioonid (<i>Vend on noorem kui õde. –Õde on vanem kui vend.</i>).</p>	<p>Omadussõna semantilised ja formaalsed tunnused.</p> <p>Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, omadussõna tähenduse mõistmine kontekstis, sõnaühendi kasutamine tekstis.</p> <p>Kesksõnade moodustamine analoogia alusel, kesksõnade kasutamine täiendina. Omadussõnade moodustamine tuletusliidete abil: liited <i>-ne, -lik, -line, -jas, -kas</i>.</p> <p>Tuletatud sõnade tähendus (sõnarühm, sõna), muutevormid, kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Kirjelduste koostamine.</p>
Arvsõna	Arvsõna
<p>Põhi-ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires).</p> <p>Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi. Arvsõnade lugemine ja kirjutamine.</p>	<p>Tunnused, rühmad (põhi-ja järgarvsõnad). Rooma numbrid (I–XXV).</p> <p>Arvsõna muutevormide kasutamine kontekstis. Arvsõnade</p>

Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis. Rooma numbrid (I–XX) ja vastavad arvsõnad.	õigekiri.
Tegusõna	Tegusõna
Tegusõna ja selle laiendid lauses. Tegusõna arv ja pöörded. Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos. Jaatav ja eitav kõne. Oleviku-ja lihtmineviku, täis-ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajatelj e abil. Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses. Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal. Ühendteigusõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses. Ühendteigusõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses. Tingimuslausete mõistmine ja koostamine.	Tegusõna öeldisena, tegusõna laiendid lauses. Sünonüümid ja lähedase tähendusega tegusõnade rühmad, nende kasutamine sama tegevussituatsiooni sõnastamisel. Tegusõna muutevormid: <i>ma-</i> ja <i>da-</i> tegevusnimi: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Tingiva ja kaudse kõneviisi vormide suunatud moodustamine (küsimused, analoogia) ja kasutamine lauses. Käskiva kõneviisi vormide moodustamine (ainsuse ja mitmuse 2.pööre) ja kasutamine dialoogis. Umbisikuline tegumood. Võimaliku tegevuses osaleja või objekti tuletamine kontekstist. Ühendteigusõna: tähenduse konkreetsus, sõnaühendite moodustamine, abimäärsõnad ühendteigusõna koostises, nende koht lauses. Ühendteigusõna kasutamine tingimuslauses.
Liitsõna	Liitsõna
Tuletusliited liitsõnades, liitsõna tähenduse mõistmine (teiste ainete sõnavara).	Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine (õppeainete sõnavara).
Võõrsõnad	
Võõrsõna tunnused.	

Lugemine ja orienteerumine tekstis

Juhtiv lugemisviis on 6. klassis üleminek lugemisele süntagmade kaupa, 7. klassis süntagmaatiline lugemine.

Taotletavad õpitulemused

6. klassi lõpuks õpilane:	7. klassi lõpuks õpilane
- loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;	- loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos;
- loeb õpitud teksti kõne tempos ladusalt sisule vastava tooniga;	- loeb õpitud teksti ladusalt mõningase ilmekusega;
- täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;	- täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- oskab jutustamiseks valida ja kasutada abivahendeid;	- kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- taastab tekstilõikude sisu (valikjutustamine),	- rakendab õpetaja juhendamisel temaatilist lugemist;
- annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelas(t)e käitumisele.	- iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid

Õppesisu

6.klass	7.klass
Foneemanalüüs	
Veaohtlikud häälikud. Analüüsi iseseisvuse harjutamine (abivahendite valikuline kasutamine kirjutamise ettevalmistaval etapil, enesekontrolliks).	
Uue teksti lugemine	Uue teksti lugemine
Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmade kaupa) häälega lugemine. Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist).	Uue sisult ja keeleliselt jõukohase teksti häälega lugemine kõne tempos ja endamisi ülesandega lugemine lõikude kaupa (kuni pool tekstist).
Lugemise harjutamine	Lugemise harjutamine
Ladususe ja ilmekuse harjutamine. Õpitud teksti ladus lugemine kõne tempos ja sobiva tooniga.	Individaalsed ülesanded lugemistehnika lünkade kõrvaldamiseks.

	<p>Ladususe ja ilmekuse harjutamine, lugemistempo teadlik muutmine.</p> <p>Õpitud teksti ladus ja ilmekas lugemine kõne tempos (selgus, loogiline rõhk, toon).</p>
Sõnavaratöö	Sõnavaratöö
<p>Teksti mõistmiseks oluliste võõraste sõnade ja väljendite selgitamine enne lugemist. Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel).</p> <p>Väljendite tähendusnüansside ja emotsionaalse värvingu selgitamine kaasteksti toel.</p> <p>Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, arhaismid, tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised.</p> <p>Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates.</p> <p>Vestluses kasutatud sõnade ja autori sõnavara võrdlemine.</p> <p>Võrdluste ja metafooride selgitamine õpetaja juhendamisel. 5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsis ja taastades.</p>	<p>Teksti peamõtte või allteksti mõistmiseks vajalike sõnade selgitamine enne lugemist.</p> <p>Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatähenduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine.</p> <p>Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltumine kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara).</p> <p>Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsis ja taastades.</p>
Teksti analüüs	Teksti analüüs
<p>Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes.</p> <p>Kõikide mõistmisstrateegiate valikuline suunatud rakendamine.</p> <p>Rõhuasetus on lausetevaheliste mõtteseoste leidmisel ja puuduva teabe tuletamisel.</p> <p>Seletuste põhjendamine valiklugemise teel.</p>	<p>Eri mõistmisstrateegiate kasutamise suunatud harjutamine.</p> <p>Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel. Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamise õpetaja suunamisel.</p> <p>Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel. Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine.</p> <p>Põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine.</p> <p>Põhjuste ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast.</p>

	<p>Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine. Tahan/vaja erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen. Oletuste ja järelduste sõnastamine.</p>
Dialogi analüüs	Dialogi analüüs
<p>Repliikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine. Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt. Vastusrepliigi seostamine eelneva ütlusega. Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine. Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile).</p>	<p>Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning strateegiate eristamine õpetaja suunamisel (<i>miks? –milleks? –kuidas?</i>). Samasugust üldist eesmärki täitvate ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine). Strateegia muutmise märkamine õpetaja juhendamisel (valiklugemine). Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine).</p>
Valiklugemine	Valik-ja temaatiline lugemine
<p>Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi. Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust. Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga). Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega, sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel). Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine. Tekstide seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt. Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine. Kujutluspiltide täpsustamisteksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine.</p>	<p>Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigust, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal). Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine). Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeletüksuste leidmine autoritekstist.</p>

Küsimuste esitamine kaaslastele	Küsimuste esitamine kaaslastele
Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse, tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel).	Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks.
Tegelaste käitumise analüüs	Tegelaste käitumise analüüs
Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete selgitamine. Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorra lähtuvalt. Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (<i>Käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi</i>). Soovituste esitamine kaaslastele.	Tegelaste rühmitamine (iseloomujooned, ajalooline taust). Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine. Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus). Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus).
Teksti peamõtte sõnastamine	Teksti peamõtte sõnastamine
Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga. Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses. Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega.	Peamõttele (sisu kokkuvõtte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates. Peamõtte seostamine õpilase kogemustega.
	Teksti kavastamine
	Märkmete tegemine: tegelasi iseloomustavad sõnad, tugisõnad ja -sõnaühendid kava juures. Lihtkava ja jooniskava ühine koostamine, kavade kasutamine.
Teksti taastamine	Teksti taastamine
Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine ("suulise pildi" maalimine). Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliigid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik, mõttelünkadega teesid („mälu kava"). Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine.	Tekstilähedane valik- ja temaatiline jutustamine; abivahendite individuaalne valimine ja kasutamine. Kokkuvõtliku jutustamise harjutamine, sh tekstilähedase jutustuse plaani eelnev esitamine. Abistavad võtted: kava, sõnaühendid, tugisõnad.

<p>Kokkuvõtliku jutustamise õppimine, oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete moodustamine, kavapunktide täiendamine, lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine. Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritekstiga). Tegelaskuju iseloomustamine plaani järgi.</p>	<p>Järeltöö õpilaste jutustusega: jutu täiendamine lugemiku tekstile toetudes, jutu täpsustamine, lühendamine, keelendite korrigeerimine. Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi. Jutustamise õppimine tegelase rollis (lähtutakse tegelase eesmärkidest, mõtetest ja tunnetest). Looduskirjelduste koostamine plaani järgi: tekstilähedane kirjeldamine, oma sõnadega kirjeldamine. Teksti laiendamine: puuduva teabe tuletamine (järeldamine, oletamine).</p>
<p>Kirjaliku teksti koostamine</p>	<p>Kirjaliku teksti koostamine</p>
<p>Tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega. Osaoskuste harjutamine: erisuguse sõnastusega tekstide sobivuse võrdlemine, lausete ja lõikude järjestamine, lausete seostamine, mõttelünkade sisu tuletamine ja sõnastamine, koostatudteksti sisuline ja formaalne parandamine.</p>	<p>Tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse koostamine ühiseltloodud kava ja esitatud keelevahendite abil (tugisõnad, -sõnaühendid). Kirjandi kirjutamine pildi ja tugisõnade toel; pildi ja kava põhjal. Järeltöö: parandamine ja/või täiendamine. Looduskirjelduse koostamine plaani järgi.</p>

Kirjutamine

Taotletavad õpitulemused

<p>6. klassi lõpuks õpilane:</p>	<p>7. klassi lõpuks õpilane:</p>
<p>- kirjutab sõnu õigesti, kasutab vajadusel individuaalseid abivahendeid,</p>	<p>- tunneb ja rakendab tähekasutusreegleid,</p>
<p>- teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.</p>	<p>- kasutab õpetatud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel.</p>

Õppesisu

6.klass	7.klass
Ärakiri	
Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa.	
Õigekiri	Õigekiri
<p>Veahtlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes ainetes kasutatud tekstide parandamine.</p> <p>Võõrhäälikud ja võõrtähed, sõnade õige hääldamine.</p> <p>Võõrsõna tunnused (<i>g, b, d</i> sõna algul, võõrtähed, pikk või ülipikk täishäälik järgsilbis), õigekiri.</p> <p>Õpitud lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri. Kirjavahemärkide kasutamine lauses.</p> <p>Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on 45–55 sõna.</p>	<p>Veahtlike häälikute analüüsi- ja õigekirjavilumuste, enesekontrollioskuste kujundamine (individuaalsed abivahendid ja ülesanded).</p> <p>Erandlik <i>g, b, d</i> <i>s</i>-i kõrval.</p> <p>Liitsõnade õigekiri.</p> <p>Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade õigekiri.</p> <p><i>h</i> sõna algul.</p> <p><i>i</i> ja <i>j</i>-i õige hääldamine sõnades, õigekiri. Liide <i>-ja</i>.</p> <p>Õpitud tuletusliidete õigekiri.</p> <p>Ennetava enesekontrolli harjutamine, kaasneva ja järgneva kontrolli teostamine (juhitakse tähelepanu).</p> <p>Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on 55–65 sõna.</p>
Keeleteadmised ja –oskused	Keeleteadmised ja –oskused
Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine.	<p>Häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine.</p> <p>Tähekasutusreeglite kasutamine:</p> <p>lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine.</p> <p>Õpitud ortograafiareeglite kasutamine (tähelepanu juhtimisel): nõrk sulghäälik <i>s</i>-i kõrval, liitsõnade õigekiri, <i>h</i> ja <i>j</i>-i kasutamine, liidete õigekiri (nt <i>käija</i>).</p>
Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi.	
Alus- ja öeldisrühma ning osalausete äratundmine.	Lausete koostamine õpitud liitlausemallide ulatuses.

Süntaksi-ja morfoloogiaküsimuste kasutamine keelendeid analüüsid ja moodustades.	
Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides. Sõnade tuletamine õpitud liidetega.	Sõnade tuletamine õpitud liidetega, liitsõnade moodustamine õpitud mallide ulatuses.
	Kirjavahemärkide kasutamine.
Tarbekiri	Tarbekiri
Lihtsamate tarbekirjade koostamine: kirjalik teade, õnnitluskaardid. Vormistamine paberil ja arvutis.	Tarbekirjade koostamine: õnnitluskaart, kiri sõbrale, kiri omastele. Vormistamine paberil ja arvutis.

Eesti keele õppe rõhuasetused 8.-9.klassis

Õpitulemused 8. klassis

Õppe-ja kasvatusesmärgid

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist.

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;

- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- 9) oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

Õpitulemused 8. klassis

Õpilane:

- 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelasrühmi ning nende käitumist;
- 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
- 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
- 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut;
- 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses; 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt;
- 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal;

- 9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid;
- 10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal;
- 11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi;
- 12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi;
- 13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
- 14) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi;
- 15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis;
- 16) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekteerida; koostab referaadi eelneva

analüüsi või plaani alusel;

5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;

6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;

7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;

8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Täpsustatud õpitulemused

8. klassi lõpuks õpilane:	9. klassi lõpuks õpilane:
oskab märgata ja hinnata kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust;	teab adekvaatse suhtlemise põhimõtteid tavaolukorras käitumiseks (peres, eakaaslastega, töökollektiivis, ametiasutuses jne);
reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;	mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust, erinevust ja vastandlikkust; selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erinevustele;

oskab suunavate küsimuste abil analüüsida dialoogi.	hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavalistes olukordades, käitub vastavalt.
---	--

Õppesisu

8. klass	9.klass
<p>Tähelepanu keskendamine kestva samalaadse tegevuse jooksul: teabe otsimine, tekstide koostamine, ühisvestlus-väitlus, tekstide kuulamine jm.</p> <p>Taju arendamine: objekti osade ja tegevusstseenide analüüsimine, tajutud teabe sõnastamine.</p> <p>Mõtlemise ja mälu arendamine: üldistamis-ja konkretiseerimisstrateegiate rakendamine, erilaadsete seoste loomine.</p> <p>Enesekontrolliharjumuste kujundamine, planeerimise osatähtsuse teadvustamine.</p> <p>Teabekirjanduse, Interneti ja meedia kasutamine õpetaja suunamisel.</p>	<p>Tähelepanu keskendamine kestvale aine esitamisele ja selgitusele, märkmete tegemine.</p> <p>Teabe otsimine ja konspekteerimine. Tajutava teabe (sh tekstides esitatud teabe) konkretiseerimine ja üldistamine vastavalt püstitatud eesmärgile, ülesande/tegevuse eesmärkide valimine. Tuletatava teabe valdkondade teadvustamine. Tunnuste ja omaduste rühmitamine: olulised, iseloomulikud, individuaalsed.</p> <p>Põhjus-tagajärg seoste leidmine aeg-ruumi kirjeldustest. Põhjus-tagajärg seoste ahela ning mitme samaaegselt mõjuva põhjuse teadvustamine.</p> <p>Tegevuse planeerimine, tegevuse sooritamise algoritmi järgi ja variatiivselt, enesekontroll.</p>

Lause ja sõnavara

Täpsustatud õpitulemused

8. klassi lõpuks õpilane:	9. klassi lõpuks õpilane:
Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.	Tunneb lausete eri tüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, oskab neid kasutada teabe hankimisel ja sõnastamisel;
	Valdab elementaarseid teadmisi grammatikast: sõnaliigid, käänamine ja pööramine, liht-, koond- ja liitlauseid;

Õppesisu

8. klass	
Sõnaühend	Sõnaühend ja lause
Koondlause moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid.	Tähenduslik erinevus, sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses. Lause tekstis, teabe jaotumine kahe või enama lause vahel.
Lihtlause	Lihtlause

Äratundmine, peamised formaalsed tunnused. Korduvad lauseliikmed ja osalauseid või nende puudumine.

Põhisõna ja laiendite seosed lauses, seosed osalause vahel.

Süntaksiküsimuste esitamine.

Alus, öeldis ja nende laiendid lauses.

Väit-, küsi- ja käsklause, nende vastastikune transformeerimine.

Kaastekstisidused laused: lausete sisuline ja vormiline sõltumine eelnevast lausest.

Aluseta või öeldiseta laused tekstis, sh repliigid dialoogis.

Lausete muutmise kaastekstisidusaks.

Suulise kõne lausungite muutmise normatiivseteks. Suuliselt esitatud teksti sõnastamine kirjalikult.

Dialoogi lühikese vastusrepliigi asendamine hargnenud lausega või lauserühmaga ja vastupidi.

Küsimuste esitamine dialoogi repliikide sisu kohta.

Tekstiväline lause, lause sõnajärg.

Laiendatud ja laiendamata lause.

Lausetähenduse sõltumine tegusõna ajast, tegumoest, kõneviisist, laiendist.

Lause tekstis: sõnajärg, lauseid siduvad sõnad, samaviitelised sõnad, tegusõna ajavormid.

Väit-, küsi- ja käsklause: intonatsioon, lõpumärgid, transformeerimine.

Otsekõne asendamine kirjeldusega.	
Koondlause	
<p>Korduvadpõhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).</p> <p>Koondlause korduvate lauseliikmete laiendid: seoste leidmine kahel tasandil (põhisõna laiend, laiendi laiend).</p> <p>Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest <i>ja, ning, ehk, ega, või, kui ka</i>.</p> <p>Koondlausete moodustamine.</p> <p>Kirjavahemärgid koondlauses.</p>	
Liitlause	Liitlause

<p>Osalaused. Alus ja öeldis osalausetes. Liitlausetes väljendatavad suhted: tegevuste</p> <p>seostamine ja vastandamine; koht, aeg (üheaegsus ja järgnevus), põhjus, eesmärk, objekti tunnus, tegevuse tunnus (sihitisosalause) ja tingimus, võrdlus.</p> <p>Liitlausetes käsitlemine suhete ja suhet väljendavate lausemallide kaupa.</p> <p>Suhteid väljendavad osalaused: vastandavad, eraldavad ja selgitavad, aja-, põhjus-, eesmärgija</p> <p>kohasuhteid väljendavad osalaused.</p> <p>Pealause sihilist tegusõna täpsustavad</p> <p>sihitiskõrvallused. Pealause nimisõna täpsustavad täiendkõrvallused.</p> <p>Liitlause tähenduse ja struktuuri analüüs. Osalausetega väljendatud mõtete teadvustamine ja seoste seletamine.</p> <p>Lausestruktuuri skemaatiline kujutamine. Küsimuste (küsilause, süntaksiküsimus) esitamine osalausetes kohta.</p> <p>Sidendite tähenduse mõistmine.</p> <p>Lausetes koostamine osalausetest skeemide abil ja iseseisvalt; osalausetes</p>	<p>Liht-, koond- ja liitlause (põim- ja rindlause): semantiline ja struktuuriline erinevus, sidendite tähendus ja funktsioonid.</p> <p>Samasisuliste, kuid erineva struktuuriga lausetes leidmine.</p> <p>Sama suhet väljendavate, kuid erineva sisuga lausetes leidmine, lausetes rühmitamine suhete järgi.</p> <p>Lausetes moodustamine tegusõna fraasist sõltuvalt. Sama teabe variatiivne sõnastamine, sidendite varieeritud kasutamine.</p> <p>Lausetes transformeerimine.</p> <p>Lausetes ehituse muutmine: kirjalikus sidusas tekstis keerulisemaks, suulises tekstis lihtsamaks.</p> <p>Rakendamine: liitlause tugilausena, eelnevalt moodustatud lausetes kasutamine kontekstis,</p> <p>dialogi repliikide valimine ja moodustamine kujuteldavas situatsioonis, tekstis esitatud</p> <p>teabeüksuste tõepärasuse argumenteerimine.</p> <p>Järeltöö tekstidega.</p>
---	---

<p>ja sidendite</p> <p>sobitamine, lausete lõpetamine ja moodustamine sidendist lähtuvalt, sõnade valimine lausesse.</p> <p>Lausete kasutamine dialoogis ja tekstis.</p> <p>Liitlauseid tekstis: eristamine väljendatud tähenduslike seoste alusel. Kaheosalise liitlause äratundmine, tähenduse mõistmine, koostamine ja kasutamine: liitlause esitatud korralduste täitmine ja küsimustele vastamine, kaheosalise liitlause äratundmine suulises ja kirjalikus tekstis, lausestruktuuri teadvustamine (osalaused ja nende paigutus, sidendid, sõnajärg) ja küsimuste esitamine osalause kohta.</p> <p>Sõnade ja sõnaühendite tähenduse seletamine liitlausega (sobitamine, suunavad küsimused).</p> <p>Lühivastuse asendamine dialoogis liitlausega ja vastupidi.</p> <p>Lausete koostamine suunatult (analoogia, küsimused/korraldused, skeemid), lausete moodustamine lihtlauseid ühendades ja sisestades, moodustatud lausete kasutamine kontekstis.</p> <p>Ühe ja sama seose väljendamine erinevate lausemallidega: erinevad sidendid, osalausete erinev paigutus.</p> <p>Teabe sarnasuse/erinevuse mõistmine, lausete suunatud transformeerimine. Liht-, koond- ja liitlause eristamine, terminite</p>	<p>Hõlmava struktuuriga liitlause tähenduse mõistmine (sõnadevahelised seosed).</p> <p>Mitmeosaliste liitlause mõistmine kirjalikus tekstis.</p>
---	--

<p>kasutamine.</p> <p>Eri lauseehitusega samasisuliste tekstide võrdlemine (sama teabe esitusviiside teadvustamine).</p> <p>Koond-ja liitlausete moodustamine lihtlausest ja vastupidi (analoogia põhjal).</p> <p>Koond-ja liitlausete koostamine, transformeerimine ja rakendamine.</p>	
--	--

Sõnaliigid

Täpsustatud õpitulemused

8. klassi lõpuks õpilane:	9. klassi lõpuks õpilane:
Tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab tuletisi;	Tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab tuletisi;
Tunneb ära ja moodustab pöörde-ja käändevorme.	Tunneb ära ja moodustab pöörde-ja käändevorme.

Õppesisu

8. klass	9. klass
----------	----------

<p>Teadmiste süvendamine sõnaliikidest (nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna):</p> <p>morfoloogilised tunnused, küsimused, funktsioon lauses, semantilised rühmad ja nende</p> <p>üldistatud tähendus; terminite tundmine.</p> <p>Sõnaliikide eristamine.</p> <p>Samatüveliste sõnade tuletamine (<i>kiirustama, kiirus, kiire, kiiresti</i>), tähenduslik eristamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p>	<p>Omandatud teadmiste kinnistamine sõnaliikidest.</p> <p>Õpitud sõnaliikide kohta käivate teadmiste ja oskuste süvendamine (äratundmine, küsimuste esitamine), sõnade semantilised rühmad, kasutamine lauses.</p> <p>Erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade tuletamine samast tuletusalusest.</p> <p>Tuletatud sõnade rühmitamine kas sõna tüvest, liitest või sõnaliigist lähtuvalt. Sõnarühmade rakendamine sõnaühendites ja lausetes.</p>
---	---

Nimi ja nimetus, liigi ja alaliigi nimetus.

Tuletised ja liitsõnad.

Nimisõna morfoloogilised tunnused ja süntaktiline funktsioon (alus; põhisõna, laiend).

Nimisõna sõnaühendis, laiendi leksikaalne ja vormiline sõltumine põhisõnast.

Morfoloogia-ja süntaksiküsimus.

Aluse seos öeldisega.

Nimisõna käänamine.

Tutvumine käänamistabeliga: käändevormide moodustamine tabeli järgi, vormide äratundmine, vormide sobitamine käände nimetuse ja küsimusega (tabeli abil).

Sama käändevormi erinevad tähendused. Rakendamine kontekstis.

Mitmuse tunnuse valimine ja õigekiri.

Ühe ja sama sõna vormide rakendamine eri

funktsioonides (sõnaühendites, lausetes).

Nimisõnade liitmine ja tuletamine: liitnimisõnade ja tuletatud sõnade semantilised rühmad, sõnaühendi muutmine liitsõnaks, tähenduse

Käänamistabel, selle kasutamine.

Muutevormide moodustamise harjutamine ning

moodustatud vormide rakendamine.

Nimisõna tuletamine: õpitud liidete aktiveerimine.

Õpitavad liited: *-kas, -ik, -us*.

Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.

<p>muutumine.</p> <p>Samatüveliste sõnade tuletamine ja tähenduse eristamine, tuletatud sõnadest käändevormide moodustamine, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Õpitavad liited: <i>-ur, -ar, -nna</i>.</p> <p>Moodustatud sõnade tähenduse suunatud võrdlemine üldistusastmest lähtudes (rühmad, allrühmad, rühmitusalused).</p> <p>Varemõpitud liidete kasutamise aktiveerimine.</p>	
Omadussõna	Omadussõna

<p>Esemete, olendite, nähtuste tunnused ja omadused ning nende väljendamineomadussõnade abil.</p> <p>Omadussõna süntaktiline funktsioon(<i>täiend, öeldistäide</i>).</p> <p>Mitu omadussõna põhisõna laienditena. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed.</p> <p>Omadussõna tuletamine: tuletusliited: <i>-ne, -lik, -line, -tu, -kas</i>.</p> <p>Tuletatud sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel, muutmine ning kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Omadussõnade kasutamine objekti osade kirjeldamisel, tegevussteenide konkretiseerimisel.</p>	<p>Muutevormide moodustamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed.</p> <p>Omadussõna tuletamine: liited <i>-tu, -jas, -kas</i>. Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p>
<p>Määrsõna</p>	<p>Määrsõna</p>

<p>Määrsõna tunnused, tähendusrühmad.</p> <p>Määrsõna sõnaühendis (tegevuse tunnus) ja lauses. Määrsõnade tuletamine: tuletusliited <i>-ti/di; -sti, -lt</i>.</p> <p>Samatüveliste omadus-ja määrsõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses (tegevuse või objekti iseloomustamine).</p>	<p>Määrsõnade semantilised rühmad (koha, aja-, viisimäärsõnad).</p> <p>Määrsõnade tuletamine: õpitud liidete aktiveerimine, õpitav liide: <i>-kesi</i>.</p> <p>Lause laiendamine määrsõnaga.</p>
<p>Tegusõna</p>	<p>Tegusõna</p>

Semantilised (tegevuse/seisundi väljendamine) ja formaalsed tunnused.

Tegusõna lauses, tegusõna laiendid.

Samasse tähendusrühma kuuluvad tegusõnad, nende valimine väljendatava teabe

konkretiseerimiseks ja sõnakorduste ärahoidmiseks.

Samatüvelised tegusõnad. Laiendite leksikaalne ja vormiline valimine sõltuvalt tegusõna tähendusest (*riietab poega esinemiseks, riietub esinemiseks*).

Tegusõnade mitmetähenduslikkus, laiendite valimine ja kasutamine sõltuvalt kaastekstist. Tegusõna grammatilised kategooriad: pöörded (ja isikulised asesõnad), arv, aeg, kõne, tegumood, kõneviis.

Lause tähenduse sõltumine tegusõna grammatilistest kategooriatest. Muuteoperatsioonid. Tegusõna vormide aktiveerimine.

Ühendteigusõna, selle kasutamine lauses.

Kesksõnad täiendi funktsioonis: olendi või objekti tunnuste väljendamine.

Moodustamine analoogia alusel ning rakendamine lauses. Tegusõna asendamine kesksõnaga (*käisid –oled/olid käimud*), kontekstisidusate lausete moodustamine.

Tegusõna vormid: isik, arv, aeg, kõne, kõneviis, tegumood. Vormide tähendus.

Pööramise harjutamine ning moodustatud vormide rakendamine.

Tegusõna lauses öeldisena, tegusõna

laiendid (öeldisrühm).

Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist.

Ühendteigusõna.

Kesksõnade ja tegusõna käändeliste vormide mõistmine sõnaühendis ja lauses.

Tegusõna tuletamine.

Õpitud liidete aktiveerimine.

Õpitavad liited: *-ta (õppima–õpetama), -u*

(riietama–riietuma), -ata (seisma–seisatama), -ne (vähenema).

Tuletatud tegusõnade

tähendus ja kasutamine lauses.

Tegusõna tunnuste ja lõppude õigekiri.

	Asesõna
	Isikulised, näitavad, siduvad, umbisikulised asesõnad, nende tähendus ja kasutamine. Asesõnade käänamine analoogia alusel ja tabeli järgi, muutevormide kasutamine tekstis (samaviitelised sõnad).
Arvsõna	Arvsõna
<p>Põhi-ja järgarvsõnad, nende muutevormid. Järgarvsõnade tuletamine.</p> <p>Rooma numbrid I–XXX.</p> <p>Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõnade õigekiri.</p>	<p>Põhi-ja järgarvsõnad, murdarvsõnad. Järgarvsõnade märkimine araabia ja Rooma numbriga (I–XXX).</p> <p>Järg-ja murdarvsõnade mõistmine, kasutamine ja tuletamine: liide <i>-ndik</i>.</p> <p>Arvsõna käändevormide moodustamine tabeli, analoogia ja põhisõna vormi alusel.</p> <p>Arvsõnade lugemine (numbrid tekstis), kasutamine suulises kõnes.</p>
Liitsõna	Liitsõna

<p>Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine.</p> <p>Liitsõnade moodustamine: tuletised liitsõna komponendina.</p>	<p>Sõnade liitumismudelid (tüvevariandid): nimetavaline, omastavaline liitumine. Paarissõnad (<i>õed-vennad</i>).</p> <p>Lühenenud tüvega liitumine, tüvede äratundmine.</p> <p>Liitsõnade semantilised rühmad täiendsõnast sõltuvalt (liiki, otstarvet, sugulust vm väljendav täiendsõna).</p> <p>Liitsõnade koostis, õigekiri. Sõnaühendi ja liitsõna tähenduslik erinevus ja õigekiri.</p> <p>Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine, liitsõna moodustamine.</p>
<p>Võõrsõna</p>	<p>Võõrsõna</p>
<p>Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.</p>	<p>Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.</p>

Lugemine ja orienteerumine tekstis

Täpsustatud õpitulemused

<p>8. klassi lõpuks õpilane:</p>	<p>9. klassi lõpuks õpilane:</p>
----------------------------------	----------------------------------

loeb jõukohast teksti häälega ladusalt ja endamisi teabe hankimiseks;	loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga,
täidab jõukohast teksti analüüsid ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiatega ulatuses;	koostab teabe hankimiseks eesmärgist lähtuvalt küsimuste kompleksi teksti(de) kohta;
oskab esitada küsimusi teistele ja endale teksti kohta mõistmisstrateegiatega lähtuvalt ning neile küsimustele vastata;	taastab tuttavat teksti erineval viisil (kokkuvõtlikult, laiendatult, tekstilähedaselt);
taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; rakendab analüüsi käigus kasutatud abivahendeid;	iseloomustab tegelasi ja tegelasrühmi; seletab ja hindab nende käitumist;
iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi;	kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt.
kirjeldab tegevusi ja sündmusi kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga);	
koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse.	

Õppesisu

8. klass	9. klass
----------	----------

Mõne Eesti kirjaniku ja tema teose teadmine.	Mõne Eesti klassiku ja kaasaegse kirjaniku teadmine ning nende teoste tundmine. Põhilisteilukirjandusliikide praktiline äratundmine ning terminite mõistmine. Mõne üle-eestilise jakohaliku ajalehe ning ajakirja teadmine. Oskus kasutada tuttavaid teabeteoseid.
Uue teksti lugemine	Uue teksti lugemine
Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos, individuaalsed ülesanded lugemistehnika lünkade kõrvaldamiseks. Sihipärane endamisi lugemine (kuni 2/3 materjalist).	Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos kuulamiseks piisava selguse ja elementaarse ilmekusega (toon, lauselõpu intonatsioon, loogiline rõhk). Individuaalsed ülesanded lugemistehnika parandamiseks. Sihipärane endamisi lugemine.
Lugemise harjutamine	Lugemise harjutamine
Ladususe harjutamine. Eelnevale analüüsile toetuva ilmeka (kõne tempos) lugemise harjutamine. Tooni ja tempo muutmine õpetaja näidise, selgituste ja korralduste alusel.	Ladususe ja ilmekuse harjutamine.

Sõnavaratöö	Sõnavaratöö
<p>Tundmatute sõnade leidmine esmasel või korduval lugemisel, nende tähenduseselgitamine.</p> <p>Tähenduste täpsustamist vajavate sõnade leidmine iseseisval lugemisel.</p> <p>Autorite sõnavara võrdlemine samateemalistes tekstides.</p> <p>Võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel.</p> <p>Inimest iseloomustavate sõnade tähendusetäpsustamine ja aktiveerimine.</p>	<p>Sõnatähenduse täpsustamine kaastekstis: tundmatute sõnade leidmine, individuaalne selgitamine või tähenduse otsimine.</p> <p>Autori sõnade võrdlemine tavasõnadega, enamlevinud võrdluste ja metafooride aktiveerimine.</p>
Teksti analüüs	Teksti analüüs

Teksti mõistmisstrateegiate teadvustamine: küsimuse/korralduse eesmärgi

(lause tähendus, lausete seostamine, puuduva teabe tuletamine, väljendusvahendid, kokkuvõtte) mõistmine.

Küsimusele vastamiseks/korralduse täitmiseks sobiva toimingute teadvustamine

(valiklugemine, temaatiline lugemine, meenutamine).

Õpetaja koostatud küsimuste/korralduste rühmitamine mõistmisstrateegiatest lähtuvalt, sobimatute ja sobivate küsimuste eristamine. Küsimuste/ülesannete suunatud sõnastamine strateegiate kaupa ja neile vastamine.

Tekstis esitatud ütluste psühholoogilise struktuuri (hoiakud/motiivid, eesmärk, strateegia) teadvustamine õpetaja suunamisel (*miks? milleks? kuidas?*).

Vastusrepliigi seostamine eelnevaga (nõustumine, kummutamine, täiendava teabe taotlemine jne).

Suhtlemist kirjeldavate sõnade tähenduse mõistmine ütluse suunatud analüüsi kaudu.

Arutelud kasutatud repliikide sobivuse ja tulemuslikkuse üle.

Küsimuste esitamine kaaslastele. Küsimuste esitamine endale ja neile vastamine. Kaaslaste küsimuste ja vastuste sobivuse hindamine, abistav

Mõtteseoste ja probleemsituatsioonide kirjelduste leidmine tekstist, osalemine arutelus.

Suuliste ja kirjalike küsimuste/korralduste sõnastamine mõistmisstrateegiate kaupa nii teiste kui enda jaoks.

Enda poolt koostatud küsimuste/korralduste põhjendamine valik-ja temaatilist lugemist kasutades.

Tekstist viidete leidmine teabe tuletamist eeldavatele ülesannetele vastates.

Arutelu oma ja teiste koostatud küsimuste/ülesannete põhjal.

Tekstis esitatud ütluste analüüsimine (eesmärk, strateegia, interpretatsioon) pärast tekstilõigu

sisulist analüüsi (õpetaja esitatud viitesõnu kasutades).

Tundmatu teabe märkamine ja leidmine, lisateabe otsimine.

Kirjeldataud sündmuste ajaline kõrvutamise, ühe või mitmepõhjuse ja tagajärje teadvustamine. Viidete leidmine tekstist: põhjus-tagajärg seoste ahel, mitu samaaegselt mõjuvat põhjust.

Tegelaste ning tegelasarühmade tegude ja käitumise seletamine.

Hinnangu andmine (tingimused, eesmärgid, tulemused).

täiendamine. Nõustumine enam kui ühe tuletatud seletusega.	
Teabe märgistamine tekstis	
<p>Tegelaste ja tegelasrühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine (individuaalne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine.</p> <p>Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine.</p> <p>Kirjeldatud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani).</p> <p>Kirjeldatud tegevuste seostamine looduskirjeldustega.</p> <p>Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine.</p>	
Teksti peamõtte sõnastamine	Teksti peamõtte sõnastamine

<p>Peamõtet väljendava või peamõttele/alltekstile viitava lõigu (lause) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine, võrdlemine autoritekstiga, sõnastuse põhjendamine tekstile viidates.</p> <p>Peamõtte seostamine õpilaste käitumise ja kogemustega.</p>	<p>Peamõtte kokkuvõttev sõnastamine ja autori kavatsuste (allteksti) teadvustamine, seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga. Sisu kokkuvõtte ja allteksti erisuse teadvustamine.</p>
<p>Teksti kavastamine</p>	<p>Teksti kavastamine</p>
<p>Liht-, liit-ja jooniskava koostamine ning kasutamine.</p>	<p>Õpitud kavastamisviiside rakendamine (õpilase valikul), arutelu valiku (sõnastus, sisu) otstarbekuse üle.</p>
<p>Teksti taastamine</p>	<p>Teksti taastamine</p>

<p>Kasutatavad jutustamise liigid: temaatiline jutustamine (sh tekstilähedane temaatiline jutustamine), kokkuvõtlik jutustamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel, teksti laiendamine.</p> <p>Looduskirjelduste sõnastamine igapäevasõnavara kasutades. Abivahendid: kava, tugisõnad ja sõnaühendid (valikuliselt), originaaltekst.</p> <p>Enda või kaaslase jutustatud teksti sõnastamine kirjalikult.</p> <p>Teksti koostamise (tekstiloome) osaoskuste teadvustamine, ühisarutelu etapiti (etapid on õpilasele esitatud): eesmärk (milleks? kellele? mida?), teemakohase teabe otsimine ja valimine, teabe järjestamine, teabesõnastamine, sisuline ja keeleline järeltöö.</p> <p>Erineva sisuga tekstide võrdlemine ja koostamine sama teabe (kogemuse) põhjal.</p>	<p>Eri jutustamisviiside kasutamine teksti taastamisel: kokkuvõtlik jutustamine, teksti laiendamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, kirjelduste koostamine jne. Erinevate jutustamisviiside (sh õpilase valitu) kasutamine ühe ja sama tekstiga töötamisel.</p>
<p>Kirjaliku teksti koostamine</p>	<p>Kirjaliku teksti koostamine</p>

<p>Tekstilähedane ja kokkuvõtlikümberjutustus koos hinnanguga sündmustele, tegelastele jne.</p> <p>Kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal.</p> <p>Märkmete tegemine ja nende kasutamine jutustamisel.</p> <p>Kirjandi kirjutamine töö,õppekäigu vm teemal. Tööprotsessi või selle osa kirjeldamine.</p>	<p>Ümberjutustus (tekstilähedane, kokkuvõtlik, laiendatud).</p> <p>Kirjand kogemuse põhjal, sh tööprotsessi kirjeldus.</p> <p>Teksti koostamine etapiti: kavatsuse sõnastamine, materjali valimine, tugisõnade(märksõnade) ja -lausete märkimine, materjali järjestamine (märksõnade rühmitamine või plaani koostamine), sõnastamine, sisuline järeltöö, sõnastuse korrigeerimine.</p>
---	--

Konspekterimine

Täpsustatud õpitulemused

8. klassi lõpuks õpilane:	9. klassi lõpuks õpilane:
märgistab olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis (suunamisel), teeb märkmeid tekstide põhjal.	oskab teha märkmeid ja elementaarselt konspekterida.

Õppesisu

8. klass	9. klass
Vabas vormis tarbekirja koostamine (kiri, teade, kutse, seletuskiri, avaldus, volitus, CV); blankettide täitmine (teenuste arveldused, ajakirjanduse tellimine) paberil ja arvutis.	Vabasvormis tarbekirja kirjutamine, blankettide täitmine: harjutatakse õpitud tarbekirja liike (soovitav on koostada näidiste vihik). Kuulutus. Kaastundeavaldus. Elulookirjeldus: teksti vormis ja CV. Vormistamine paberil, arvutis.

Õigekiri

Täpsustatud õpitulemused

8. klassi lõpuks õpilane:	9. klassi lõpuks õpilane:
kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes;	järgib kirjutamisel tähekasutus-ja põhilisi ortograafiareegleid, leiab ja parandab õigekirjavigu.

Õppesisu

8. klass	9. klass
Harjutused õigekirjavilumuste kujundamiseks.	Individuaalsed ülesanded õigekirjaoskuse süvendamiseks. Enda

	koostatud teksti õigekiri.
<i>k, p, t</i> ja <i>g, b, d</i> helitute häälikute kõrval.	Ortograafiareeglite kasutamisoskuse süvendamine: <i>g, b, d</i> helitute häälikute kõrval.
Järgsilpide sulghäälikute, liitsõnade ja liidete õigekirja harjutamine. Liited –ki ja –gi.	Keerulisemate tähekasutusreeglite kasutamise harjutamine vastavalt vajadusele (sulghäälikud järgsilpides, kaashäälikuühend), enesekontroll.
Võõrhäälikud, nende hääldamine, võõrtähed.	Võõrsõnade õigekiri. Suur algustäht nimedes (olendid, geograafilised objektid, asutused/organisatsioonid, riigid, ajalehed/ajakirjad). Kodukoha asutuste ja ettevõtete nimed.
Enesekontrolliharjumuste kujundamine. Oskuste rakendamine valikuliselt, vajaduse märkamine enne ülesande sooritamist. Oma õigekirjaoskuse teadvustamine.	Võõrsõnade leksikoni, õigekeelsussõnaraamatu kasutamine.
Keeleteadmised ja -oskused	Keeleteadmised ja -oskused
Tähestiku rakendamine töös sõnaraamatuga.	Tähekasutusreeglite ja õpitud ortograafiareeglite kasutamine ning õigekirja protsessi kommenteerimine.
Õpitud ortograafiareeglite kasutamine.	Õigekirjavigade leidmine ja parandamine.

Sõnaliikide ja nende üldistatud tähenduse tundmine ja vastavate terminite teadmine.	Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste (vorm ja tähendus) teadmine.
Käänamistabeli tundmine: käändenimetus, küsimus, sõnavormi äratundmine ja moodustamine. Muutevormide ja grammatiliste tähenduste mõistmine.	Sõnade käänamine ja pööramine tabeli järgi Õpitud sõnamoodustusmallide teadmine; tuletiste ja moodustatud sõnade kasutamine sõnaühendis ning lauses.
Liht-, koond-ja liitlausete praktiline eristamine.	
Lauste moodustamine ja transformeerimine. Liitlaustega väljendatud seoste mõistmine, lauste praktiline kasutamine.	Samasisuliste, kuid erineva struktuuriga lausete äratundmine, oskus lauseid transformeerida.
Kirjalike tööde kogumaht:75–85 sõna tunnis.	Kirjalike tööde kogumaht:75-85 sõna tunnis.

VÕORKEEL

Võõrkeelena õpitakse inglise keelt.

Lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Inglise keele õppimise läbi avaneb õpilasel täiendav võimalus end arendada ja oma karjäärivõimalusi suurendada. Keeleõpe annab oskused võõrkeeles suhelda, koostööd teha, infot otsida, aga ka läbi meelelahutuse ja mängu uusi oskuse omandada. Paljud noored on juba enne formaalse võõrkeeleõppe algust inglise keelega kokku puutunud, kuid selle õppimine aitab kaasa eesmärkide püstitamisele ja süsteemsele tegutsemisele nende saavutamiseks. Õpilane õpib muuhulgas tundma ja kirjeldama ameteid, mille nimetus on eesti keeles kasutusel võõrkeelse laenuna. Ainetundides tutvustatakse ameteid ja erialasid, mis on seotud võõrkeeleoskusega.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Võõrkeeletundides arendab õpilane keskkonnateemadega tutvudes oma sõnavara ja laiendab silmaringi. Ainetundides kirjeldatakse inimese ja keskkonna omavahelisi seoseid ning seda, kuidas õpilane ise oma ümbritsevat keskkonda mõjutab. Arutletakse probleemide üle kodukohas ja kaugemal, kirjeldatakse ja hinnatakse oma tarbimisvalikuid ja eluviise, võrreldakse neid ingliskeelsete rahvaste omadega.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Õpilane väljendab oma seisukohti, osaleb aruteludes ja otsuste langetamisel. Ta algatab paaris- ja rühmatöid, teeb kaaslastega koostööd ja võtab vastutuse enda tehtu eest. Õpilane kirjeldab oma eelistusi, erinevate tuttavate nähtuste eeliseid ja puuduseid inglise keeles, teeb ettepanekuid, annab soovitusi ning reageerib neile adekvaatselt.

Kultuuriline identiteet

Läbi võõrkeeleõppe saab õpilane parema pildi nii oma kodumaa kultuurist kui õpib tundma ingliskeelsete riikide tavaid ja kultuure. Keskkel kohal on tuttava ja võõra võrdlemine, sarnasuste ja erisuste märkamine ning nende üle arutlemine. Paraneb arusaamine eesti keeles kasutusel olevate laensõnade päritolust ja põhjustest, miks teistelt kultuuridelt keelt laenatakse. Tekib tunnetus endast kui kultuurikandjast ja -muutjast. Ainetundides õpitakse käituma ingliskeelsete riikide kultuuritavadele vastavalt, näiteks tervitama, abi paluma ja pakkuma ning hüvasti jätma nii nagu seda sihtkeeles korrektseks peetakse.

Teabekeskond ja meediakasutus

Inglise keele tundides otsitakse infot nii raamatutest, internetist kui üksteiselt. Kesksel kohal on info puudumise tuvastamine ja selle likvideerimine. Tundides õpitakse, kuidas suhelda eakaaslastega ja kuidas endast vanemate inimestega ning milliseid suhtlusvõtteid kasutada kirjalikus suhtluses. Õpitakse mõistma eri vormides infot (pildil, tabelis, helina jne) ja suhtuma sellesse kriitiliselt.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Õpilane harjutab postkaartide ja e-kirja saatmist ning infootsingut arvutis ja nutiseadmetes. Kirjeldatakse ja analüüsitakse tehnoloogiat meie eludes. Õpilane arutleb erinevate vahendite üle, valib individuaalseks või rühmatööks sobivaima kanali.

Tervis ja ohutus

Inglise keele tundides arutletakse tervislike eluviiside nagu piisav uni, liikumine ja toitumine üle. Õpilane kirjeldab ja hindab oma harjumusi. Õpitakse küsima ja pakkuma abi, kirjeldatakse ohutusvahendeid ja harjutatakse abi kutsumist ohuolukordades. Tundides käsitletakse teemasid nagu liiklus- ja veeohutus, aga ka vaimne heaolu.

Väärtused ja kõlblus

Õpilane harjutab ingliskeelsete riikide kommete vastavat käitumist nagu tervitamine ja hüvastijätt, aga ka palumine ja pakkumine, ettepanekute tegemine ja kutsetele vastamine. Kirjeldatakse klassis, koolis ja peres kehtivaid reegleid ning arutletakse nende üle. Tähtsal kohal on erinevate situatsioonide läbimängimine ja analüüs, et soovitud käitumisnormid kinnistuksid ja kujuneks arusaam, miks teatud käitumine ei ole lubatud.

Lõiming teiste õppeainetega

Eesti keel

Võõrkeeleeõpetus tugineb eesti keele kui õpilase emakeele oskusele. Ainetundides toimub pidev võrdlus ja kõrvutamine emakeele ning selle reeglitega, alustades tähestike sarnasuste ja erinevustega ning lõpetades hääldamise ja grammatikaga. Tugevasti tuginetakse õpilase eelnevatele teadmistele ja oskustele. Koos inglise keele õppega toimub eesti keele tundides õpitu kinnistamine.

Matemaatika

Inglise keele tundides õpitakse numbreid ja väiksemaid arve nii lugema kui kirjutama. Kirjeldatakse erinevaid geomeetrilisi kujundeid ja nende omadusi. Tegeletakse arvutamise, loendamise, võrdlemise ja mõõtmisega. Inglise keele õppes lahendatakse loogikaülesandeid ja sõnavara õppides arendatakse mälu. Tõlgendatakse erinevaid arvandmeid, analüüsitakse erineval kujul antud infot.

Loodusõpetus

Võõrkeeletundides kirjeldatakse loodusõpetusest tuttavaid olendeid, paiku ja nähtusi uues keeles. Õpitakse rääkima loomadest-lindudest ja loodusnähtustest nii Eestis kui välismaal. Oma kodukoha kirjeldamisel tuginetakse tugevasti loodusõpetuse tundides õpitule. Kirjeldatakse aastaaegu ja nende vaheldumist, tegevusi, millega Eestis ja välismaal eri aastaegadel võimalik tegeleda on.

Ajalugu

Inglise keele tundides õpitakse ajaloost tuttavaid paiku ja inimesi õigesti hääldama. Oluline ühistegur on teiste rahvaste mineviku ja kultuuri tundmaõppimine ning analüüs, sarnasuste ja erinevuste võrdlemine, tavade kirjeldamine. Lisaks õpitakse inglise keele tundides ajatelje loomist ja kasutamist.

Inimeseõpetus

Keeleõppes on kesksel kohal samad teemad nagu inimeseõpetuses. Õpitakse kirjeldama ja analüüsima iseennast, oma peret ja ümbritsevat keskkonda. Omandatakse teadmised nädalapäevade, kuude ja aastaegade kohta.

Muusika

Õpilased tegelevad inglise keele tundides võõrkeelse muusika kuulamise, tõlkimise ja mõistmisega. Arutletakse muusika rolli üle meie eludes ja kirjeldatakse erinevaid muusikastiile ning oma eelistusi.

Tööõpetus

Võõrkeeletunde annab võimalused infootsinguga leida uusi tehnoloogilisi lahendusi oma ideede elluviimiseks või tutvuda olemasolevate näidistega (nt tootearendus, arhitektuur, tehnika). Võimalik on teostada retsepte või otsida mustreid. Inglise keele valdamine võimaldab teha rahvusvahelist koostööd. Inglise keel on abiks rahvusvaheliste standardite ja regulatsioonide mõistmisel ja tõlgendamisel.

Kunstiõpetus

Võõrkeeletundides arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni ja infokanalite kasutamise oskust. Tundides kasutatakse õppevahenditena nii pilte, fotosid, muusikat, teatri- kui filmikunsti. Tegeletakse käelise tegevusega nagu postkaartide ja kutsete meisterdamine. Materjalidena kasutatakse ilukirjandust ja luulet.

Õppe-ja kasvatuseesmärgid

Võõrkeele õpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) õpib kuulama ja mõistma lihtsat igapäevast võõrkeelset kõnet; osaleb vestluses;
- 2) omandab võõrkeele häälduse, intonatsiooni ja rütmi;
- 3) omandab sõnavara, mis on vajalik elus toimetulekuks;
- 4) realiseerib oma kõnesoovi eluliselt vajalikes situatsioonides;
- 5) tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet (reklaam, kuulutused jne);
- 6) täidab lihtsamaid tarbekirja blankette, individuaalset ankeeti;
- 7) kasutab vajaduse korral sõnaraamatuid, vestlussõnastikke;
- 8) omandab elementaarsed keeleüksused ja kasutab neid kõne

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) saab aru õpitud sõnadest ja lühikestest lausetest, kui räägitakse aeglaselt, hääldab õigesti õpitud sõnu;
- 2) reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja juhistele;
- 3) osaleb dialoogis õpitud lausemallide piires;
- 4) oskab teha ära kirja õpitud lühikestest tekstidest;
- 5) oskab öelda arve;

- 6) tunneb ja järgib esmaseid viisakusnorme;
- 7) on saavutanud eel-A1 (Pre-A1) keeleoskustaseme.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) saab kuulates aru lihtsate tekstide põhisisust õpitud sõnavara piires;
- 2) oskab end suuliselt tutvustada, rääkida oma hobidest ja pereliikmetest õpitud lausemallide piires;
- 3) mõistab kaardi või e-kirjaga saadetud lühikesi sõnumeid;
- 4) täidab lihtsat ankeeti isikuandmetega ja kirjutab näidise järgi lihtsaid sõnumeid;
- 5) kasutab õpetaja juhendamisel endale sobivaid keeleõppestrateegiaid ja keeleõppe abivahendeid (sõnaraamatut, internetti);
- 6) teab õpitava keele maa(de) kultuuri(de) põhijooni;
- 7) on saavutanud A2-keeleoskustaseme.

Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 5. klassis

5. klassis on võõrkeeletõpetus eelkõige propedeutilise suunitlusega: õpilasi valmistatakse ette keeleoskuse omandamiseks. Oluline on, et õpilased saaksid elementaarsed teadmised võõrkeele eripärast, et nad hakkaksid tajuma keelele omast kõla, intonatsiooni. Võõrkeeletõpetuse eesmärk on õpetada kasutama keelt loomulikes suhtlusolukordades. Õpetaja ülesandeks on luua klassis võimalikult loomulik keelekeskkond. Sellele aitavad kaasa erinevad õppemeetodid, mille käigus kujundatakse suhtlus- ja käitumisoskusi. 5. klassis on esmatähtis kuulamisoskuse

ja kuuldust arusaamise arendamine. Õpilasi õpetatakse aktiivselt kuulama, eristama üksikuid sõnu ja väljendeid, aga ka hääletooni ja intonatsiooni. Kuulamisoskuse kujundamine on vahetult seotud matkimise ja järelkordamisega ning artikulatsiooniaparaadi arendamisega. Oluline on õpetada märkama ka kõneleja miimikat ja žeste, sest need toetavad kõne mõistmist. Õpilane omandab oskuse reageerida initsiatiivsele repliigile (küsimus, teade, korraldus). Õppetöös kasutatakse suulise eelnevuse printsiipi: see, mida laps hakkab lugema ja kirjutama, omandatakse eelnevalt suulises kõnes. Kompleksselt arendatakse kõiki osaoskusi, peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine. Olulisel kohal on tajutavate abivahendite kasutamine mälu arendamisel, seoste loomise õpetamine.

Õpitulemused 5. klassis

Õpilane:

- 1) tunneb tähestikku;
- 2) tunneb ära õpitud sõna kirjapildi;
- 3) tunneb õpitud sõnad/väljendid ära suulises kõnes ja lühikestes kirjalikes tekstides;
- 4) oskab õpitud sõnu/väljendeid lugeda, hääldada ja tõlkida;
- 5) oskab vastata jah/ei küsimustele ja teistele lihtsatele küsimustele õpitud sõnavara piires;
- 6) oskab öelda arve 1–10 ja 10–1;
- 7) oskab kirjutada lihtsamaid õpitud sõnu/väljendeid

70 tundi

Kõnearendus- ja lugemisteemad

1. Mina (nimi, sugu, vanus).
2. Perekond (ema, isa, õde, vend).
3. Kool ja klass.

4. Kodu (maja, maal- linnas, tuba, mööbel)

Suhtlusoskused

1. Tervitamine, hüvastijätmine.
2. Enda tutvustamine
3. Palumine, tänamine

Keeleteadmised

1. Nimisõna: ainsus ja reeglipärane mitmus.
2. Artikkel: umbmäärane ja määrav.
3. Arvsõnad: põhiarvsõnad 1- 10.
4. Asesõnad: isikulised ja omastavad.
5. Tegusõna, tegusõna vormistik
6. Kõige sagedamini kasutatavad eessõnad.
7. Lauseõpetus: lihtlause jaatav ja eitav vorm.
8. Tähestik.
9. Õigekiri: suur ja väike algustäht.

Õppetegevus 6.–7. klassis

6.–7. klassis hakkab õpilaste tunnetustegevuse tase võimaldama aktiivsemalt ja iseseisvamalt õppetegevuses osaleda. Kujundatakse elementaarseks suhtlemiseks vajalik sõnavara. Õpitakse moodustama ning kasutama grammatiliselt õigeid lauseid õpitud sõnavara ja keeleteadmiste piires. Kujundatakse õpilaste kõnelemissoovi ja suhtlemisjulgust, arendatakse sõnade hääldus- ja kirja pildi kokkusobitamist ning lugemisoskust. Kõneoskuse arendamisel õpetatakse õpilasi kasutama kompensatoorseid strateegiaid (üle küsimine, uuesti alustamine)

ja mitteverbaalseid väljendusvahendeid (žestid, miimika, imiteerimine). Peamiseks õppemeetodiks on jätkuvalt praktiline harjutamine. Jätkuvalt kasutatakse ka suulise eelnevuse printsiipi: see, mida õpilane hakkab lugema ja kirjutama, omandatakse eelnevalt suulises kõnes. Kompleksselt arendatakse kõiki osaoskusi.

Õpitulemused 6. klassis

Õpilane:

- 1) saab aru õpitud sõnadest, lühematest lausetest ja neis sisalduvatest väljenditest;
- 2) oskab neid lugeda õige hääldusega;
- 3) oskab vastata lihtsamatele küsimustele õpitud teemade piires;
- 4) reageerib adekvaatselt suulistele ja kirjalikele korraldustele;
- 5) suudab osaleda dialoogis õpitud lausemallide piires;
- 6) oskab öelda arve;
- 7) oskab teha ära kirja õpitud lühikestest võõrkeelsetest tekstidest.

Õpitulemused 7. klassis

Õpilane:

- 1) saab aru selgelt hääldatud väljenditest, lausetest ning dialoogidest õpitu piires;
- 2) saab aru lihtsamatest kirjalikest tekstidest, oskab neid lugeda ja tõlkida;
- 3) oskab vastata küsimustele teksti põhjal suuliselt ja kirjalikult;
- 4) mõistab kirjalikke lühikesi korraldusi;
- 5) osaleb dialoogis õpitud lausemallide piires;

- 6) oskab rääkida endast, oma perest ja lähiümbrusest õpitud sõnavara ning grammatika piires;
- 7) oskab kirjutada lühemaid lauseid enda ja oma pere kohta;
- 8) oskab juhendamisel leida teavet veebist ja kasutada arvuti abi õppetöös;
- 9) on saavutanud A1-keeleoskustaseme.

70 tundi

Kõnearendus- ja lugemisteemad

1. Mina ise (välimus, riietus).
2. Minu pere ja kodu (pereliikmed, lemmikloomad).
3. Minu kodukoht (loodus, loomad, ilm, aastaajad).
4. Minu kool ja klass (koolipäev, sõbrad, õpetajad).
5. Minu päev (igasugused toimingud, toit, söömine).
6. Signaalsõnad (põhiarvud, nädalapäevad, kellaajad, aastaajad, värvid)

Suhtlusoskused

1. Tervitamine ja hüvastijätt.
2. Enda ja teiste esitlemine.
3. Tänamine.
4. Vabandamine.
5. Telefoninumbri ütlemine.
6. Millegi ulatamine ja vastuvõtmine.
7. Õnnitlused ja soovid, kutse.

Keeleteadmised

1. Nimisõna: ainsus ja mitmus, aluse ja öeldise ühildumine.
2. Artikkel: umbmäärane ja määrav.
3. Omadussõnad: omadussõnade ühildumine nimisõnaga.
4. Arvsõnad ja mõõtühikud: kellaeg (täistunnid), isikulised asesõnad, omastavad asesõnad, näitavad asesõnad.
5. Määrsõnad
6. Tegusõnad: põhitegusõna, modaaltegusõna, enamkasutatavad reeglipärased tegusõnad.
7. Tegusõna vormistik.
8. Eessõnad: enamkasutatavad eessõnad.
9. Sõnatuletus: arvsõnade tuletusliited.
10. Lauseõpetus: lihtlause, sõnajärg jaatavas, eitavas ja küsivas lauses; lühivastused.
11. Tähestik
12. Õigekiri: suur ja väike täht.

Õppetegevus 8.–9. klassis

8.–9. klassis kujundatakse ja kinnistatakse võõrkeeleadmisi ja -oskusi, mis aitavad õpilasel edaspidi iseseisvas elus toime tulla. Põhiülesandeks on kõnekeele arendamine. Kujundatakse arusaamist kõnest ja tekstist, stimuleeritakse kõnelemissoovi eluliselt vajalikes situatsioonides, õpetatakse orienteeruma igapäevases võõrkeelses teabes, õpetatakse iseseisvalt sõnastikke kasutama ning täitma lihtsamaid tarbekirja vorme. Jätkuvalt kujundatakse keele kõiki osaoskusi.

Õpitulemused 8. klassis

Õpilane:

- 1) saab aru dialoogidest ja tekstidest õpitud teemade piires;
- 2) oskab leida neist vajalikku infot ja vastata küsimustele;
- 3) mõistab kirjalikke tööjuhiseid;
- 4) oskab kasutada lihtsamaid viisakusväljendeid vestluse alustamiseks ja lõpetamiseks, osaleb lihtsates lühikestes igapäevaelu suhtlussituatsioonides;
- 5) oskab moodustada lihtsamaid küsimusi;
- 6) oskab kirja panna oma isikuandmeid (täita formulari), kirjutada õnnesoove;
- 7) oskab kirjutada lühitutvustust oma igapäevaeluga seotud tegevuste kohta;
- 8) oskab õppe-eesmärkidel kasutada lihtsamaid digikeskkondi, saata e-kirja.

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) saab aru dialoogidest, lühikestest juttudest, sõnumitest ja teadetest tuttavatel teemadel;
- 2) tunneb õpitava maa üldisemaid kultuurilisi iseärasusi;
- 3) loeb nii lühikesi ilukirjanduslikke kui ka faktilist infot sisaldavaid tekste ja leiab vajalikku infot;
- 4) oskab tutvustada suuliselt ennast, oma perekonda, oma huvialasid ja tegevusi ning oma lähiümbrust õpitud sõnavara ja lausemallide piires;
- 5) oskab väljendada oma arvamust ja tundeid õpitud lausemallide piires;
- 6) oskab rääkida minevikus toimunud sündmustest;
- 7) oskab kirjutada lihtsaid sõnumeid ja tekste ning saata e-kirja ja vastata sellele;

8) oskab kasutada õpitud veebilehekülgi ja digiseadmeid;

9) on saavutanud A2-keeleskustaseme.

70 tundi

Kõnearendus- ja lugemisteemad

1. Minu eripära (välimus, iseloom, huvid).
2. Minu pere ja kodu (linn, küla, maja, korter, aed, õu).
3. Minu ja minu vanemate töö.
4. Minu kool ja klass (koolitee, õppeained, kooliruumid).
5. Harrastused ja vaba aeg (sport, kino, muusika).
6. Teenindus ja suhtlemine (ostmine kaupluses, postkontoris, arsti juures, kehaosad, telefonikõned).
7. Mina ja minu arvamus (meeldib/ ei meeldi).
8. Eestlased ja naaberrahvad (asukoht, keel, pealinn, raha).
9. Õpitavat võõrkeelt kõnelevad rahvad (asukoht, pealinn, raha).
10. Orienteerumine infos (TV, ajakirjandus, internet).
11. Tarbekiri (kirja, postkaardi kirjutamine, ankeetide täitmine).

Suhtlusoskused

1. Nime ja aadressi küsimine.
2. Reageerimine telefonikõnedele.
3. Oma soovi väljendamine ja kaaslaste soovi küsimine.
4. Loa palumine, lubamine ja keeldumine.

5. Heakskiidu ja üllatuse väljendamine.

6. Meeldivuse ja mittemeeldivuse väljendamine.

Keeleteadmised

1. Nimisõnad: erandlik mitmus, aluse ja öeldise ühildumine, omastav kääne.

2. Artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine, enamkasutatavad väljendid artiklitega ja ilma.

3. Omadussõnad: võrdlusastmed, omadussõnade võrdlemine.

4. Arvsõnad ja mõõtühikud: järgarvud, kuupäev, aasta, kellaaeg.

5. Asesõna: omastav asesõna, küsivad asesõnad, umbmäärased asesõnad.

6. Määrsõnad: sagedusmäärsõnad ja järjestavad määrsõnad.

7. Tegusõnad: põhitegusõna ja abitegusõna, enamkasutatavad reeglipärased tegusõnad ja ebareeglipärased tegusõnad.

8. Tegusõna vormistik: ajad

9. Eessõna: enamkasutatavad eessõnad.

10. Lauseõpetus: siduvad laused, küsilause moodustamine.

11. Õigekiri: kirjavahemärgid

12. Sõnatuletus

MATEMAATIKA

Matemaatikaõpetuse eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane matemaatikapädevus, mis tähendab matemaatika mõistete, seoste ja protseduuride tundmist, nende sisemise loogika mõistmist ning rakendamise oskust nii eluliste kui ka ainealaste probleemide lahendamisel, hõlmates ka matemaatika sotsiaalse, kultuurilise ja isikliku rolli mõistmist.

Matemaatikaõpetuse peamine eesmärk on matemaatikapädevuse kujundamine. Õppeprotsessi käigus omandatakse matemaatikale omane keel, sümbolid ja meetodid, mis loovad võimaluse:

- 1) kirjeldada seoseid matemaatiliselt;
- 2) koostada ja lahendada probleemülesandeid;
- 3) uurida ja rakendada erinevaid lahendusstrateegiaid;
- 4) analüüsida olemasolevat informatsiooni ja jõuda loogilise arutluse kaudu järeldusteni;
- 5) kasutada otstarbekalt info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 6) hinnata oma arengut matemaatikateadmiste ja -oskuste omandamisel.

Eesmärgid

Matemaatikaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) saab aru matemaatika vajalikkusest oma elus ja tegevuses, tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;
- 2) omandab iseseisvaks tööks ja koostööks vajalikud oskused ning hoiakud;
- 3) õpib ümbritseva maailma esemeid ja nähtusi struktureerima (järjestama, võrdlema, rühmitama, loendama, mõõtma);
- 4) oskab suunamisel otsida matemaatikaalast teavet, kasutab õpetaja juhendamisel või iseseisvalt sobivaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 5) tunneb õpitud matemaatilisi mõisteid ja seoseid, rakendab matemaatikateadmisi ning lahendab jõukohaseid probleemsituatsioone teistes õppeainetes ja igapäevaelus.

Lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Matemaatika õppimisel tajutakse õppimise vajadust ning areneb iseseisva õppimise oskus. Matemaatikatundides kujundatakse võimet abstraktselt ja loogiliselt mõelda. Oma võimete realistlik hindamine on üks olulisemaid edasise karjääri planeerimise tingimusi. Õpilasi suunatakse arendama oma õpi-, suhtlemis-, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi. Õppetegevus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt ettevõtete külastused. Õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud ameteid ja erialasid.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Matemaatikaülesannetes saab kasutada reaalseid andmeid keskkonnaressursside kasutamise kohta. Neid analüüsides arendatakse säästvat suhtumist keskkonda ning õpetatakse seda väärtustama. Võimalikud on õueõppetunnid. Õpilased õpivad võtma isiklikku vastutust jätkusuutliku tuleviku eest ning omandama sellekohaseid väärtushinnanguid ja käitumisnorme. Kujundatakse objektiivsele informatsioonile

rajatud kriitilist mõtlemist ning probleemide lahendamise oskust. Faktidele toetudes hinnatakse keskkonna ja inimarengu perspektiive. Selle teema käsitlemisel on tähtsal kohal protsentarvutus, statistikaelemendid ning muutumist ja seoseid kirjeldav matemaatika.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Matemaatikat ja teisi õppeaineid lõimivate ühistegevuste kaudu arendatakse õpilastes koostöövalmidust ning sallivust teiste inimeste tegevuste ja arvamuste suhtes. Protsentarvutuse ja statistikaelementide käsitlemine võimaldab õpilastel aru saada ühiskonna ning selle arengu kirjeldamiseks kasutatavate arvnäitajate tähendusest.

Kultuuriline identiteet

Matemaatika on nii maailma- kui ka rahvuskultuuri osa. Tänapäevane elukeskkond ei saa eksisteerida matemaatikata. Sellele saab tähelepanu juhtida matemaatika ajaloo tutvustamise, ühiskonna ja matemaatikateaduse arengu seostamise kaudu jne. Protsentarvutuse ja statistika abil kirjeldatakse mitmekultuurilises ühiskonnas toimuvaid protsesse (erinevad rahvused, usundid, erinev sotsiaalne positsioon ühiskonnas jne).

Teabekeskond ja meediakasutus

Teabekeskonnaga seondub oskus esitada ja mõista eri vormis infot (joonis, pilt, valem, mudel). Meediamanipulatsioonide adekvaatset tajumist toetavad matemaatikakursuse ülesanded, milles kasutatakse statistilisi protseduure ja protsentarvutusi. Õpilast suunatakse teavet kriitiliselt analüüsima.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Matemaatikaõppes saab ülesannete lahendamisel rakendada mitmesugust õpitarkvara, mille läbi õpilased omandavad oskuse oma tegevuse tõhustamiseks kasutada digivõimalusi. Infotehnoloogiliste tööriistade tutvustamine aitab õpilastel näha matemaatika praktilist rakendust ja mõista matemaatika olulisust teaduse ja tehnoloogia arengus.

Tervis ja ohutus

Matemaatikaõpetuses saab lahendada ohutus- ja tervishoiuandmeid sisaldavaid ülesandeid (nt liikluskeskkonna, liiklejate ja sõidukite liikumisega seotud tekstülesanded, muud riskitegureid sisaldavate andmetega ülesanded ja graafikud).

Väärtused ja kõlblus

Matemaatika on jõukohane, kui õpilane arendab endas süstemaatilisust, järjekindlust, püsivust, täpsust, korrektsust ja kohusetunnet. Õpetaja eeskujul kujundavad õpilased tolerantset suhtumist erinevate võimetega kaaslastesse. Matemaatika õppimine ja õpetamine peab pakkuma õpilastele võimalikult palju positiivseid emotsioone.

Lõiming teiste õppeainetega

Eesti keel

Lõiming peaks matemaatika õpetuses realiseeruma eelkõige korrektses eesti keele kasutuses matemaatiliste tekstide esitamisel. Kujundatakse oskust väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, luuakse tekste, sealhulgas tabeleid, graafikuid jm ning õpitakse neid tõlgendada ja esitada. Õpilasi suunatakse kasutama kohaseid keelevahendeid ja matemaatika oskussõnavara ning järgima õigekeelsusnõudeid. Tekstülesandeid lahendades arendatakse funktsionaalset lugemisoskust, sealhulgas visuaalselt esitatud infost arusaamist. Juhitakse tähelepanu arvsõnade õigekirjale, teksti, graafiku, tabeli jm teabe korrektsele vormistusele.

Loodusõpetus

Matemaatikaõpetuses on küllalt tavapärane, et uute mõistete, seoste ja protseduuride juurde minnakse teistest valdkondadest pärit probleemide abil. Nii kujundatakse õpilastel näiteks naturaalarvu mõiste meid ümbritsevate objektide loendamisel; kolmnurga, ruudu, ristküliku mõisted vastavate reaalsuses esinevate objektide jälgimise teel jne. Ka seoste ja protseduuride õppimisel peaks olema lähtekohaks eluline vajadus nende järele. Uurimuslik õpe loodusainetes eeldab, et õpilased oskavad vaatluste ja eksperimentide käigus kogutud andmeid analüüsida ning vaatluste ja eksperimentide tulemusi graafiliselt, diagrammide ja tabelitena esitleda.

Inimeseõpetus

Lõiming saab rajaneda arvandmete kasutamisel matemaatika teemade juures. Sellist arvmaterjali pakuvad erinevad inimeseõpetuse teemad (nt sotsiaalsed suhted, majandus, ühiskonna struktuur, riik ja valitsemine). Arvandmeid saab kasutada matemaatika teemade protsent, osamäär, keskmine, tulp- ja sektordiagramm jt käsitlemisel. Ülesannete lahendamise kaudu arendatakse oskust infot mõista ja valida: eristada olulist ebaolulisest, leida (tekstist, jooniselt jm) probleemi lahendamiseks vajalikud andmed. Ülesande lahendust vormistades ja sõnastades arendatakse oma mõtete selge, lühida ja täpse väljendamise oskust. Õpitakse kasutama erinevaid teabekeskondi (hindama õpitu põhjal näiteks meedias avaldatud diagrammide tõele vastavust), tutvutakse kehtiva maksusüsteemiga. Praktilised tööd ja rühmatööd kujundavad koostöövalmidust, üksteise toetamist ja üksteisest lugupidamist.

Ajalugu

Lõiming võiks realiseeruda eelkõige läbi matemaatikas õpetatava seostamise matemaatika enese arengu ajalooga. Matemaatika ajaloost pärinevate faktidega saab õpetaja äratada õpilastes huvi aine vastu. Matemaatikas omandatud ajakujutlused aitavad mõista ajalooliste sündmuste järgnevust.

Kunstiõpetus

Lõiminguks kunstiõpetusega pakub häid võimalusi geomeetria. Matemaatika geomeetriaalased mõisted leiavad rakendamist erinevates kunsti valdkondades, näiteks arhitektuuris, ruumikujunduses. Kujundite oluliste tunnuste liigitamine ja sümbolite kasutamine on kunsti lahutamatu osa, nagu ka pildidel olevate esemete-nähtuste tunnuste võrdlemine ja liigitamine. Geomeetriaalased mõisted võivad olla aluseks kunstiõpetuses vaadeldavate objektide analüüsil.

Muusikaõpetuses saab hariliku murru mõistele toetudes selgitada taktimõõdu olemust.

Tööõpetus

Töö- ja tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses kasutavad õpilased loogilist mõtlemist ning matemaatilisi teadmisi. Tööde kavandamisel ja valmistamisel tehakse praktilisi mõõtmisi ja arvutusi, millel on praktiline tagajärg, vigu märgatakse kohe.

Kehaline kasvatus

Kõikide kehalise kasvatusosa oskuste arendamisel rakendatakse matemaatikas omandatud oskusi (arvutamine, loendamine, võrdlemine, mõõtmine) ja mõisteid (geomeetriselised kujundid, mõõtühikud). Arvandmete tõlgendamise oskus väljendub sporditulemuste võrdlemises ja edetabelites esitatava info mõistmises. Tekstülesannete kaudu selgitatakse tervislike eluviiside, liikumise ja sportimise tähtsust inimese tervisele, samuti meditsiinisaavutuste olulisust. Objektiivsete arvandmete alusel saab hinnata oma tervisekäitumist, näiteks suhkru kogust toiduainetes, liikluskäitumist (kiirus, pidurdusteed, nähtavus) jm. Füüsiline tegevus ja liikumine aitavad kaasa ühikute ja mõõtmisüsteemidega seotud põhimõistete omandamisele. Järjepidevus, täpsus ning kõige lihtsama ja parema lahenduskäigu leidmine on nii matemaatika kui ka spordi lahutamatu osa.

Oodatavad õpitulemused 1. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse *kus?* ja korralduse *pane ...!* alusel;
- 2) võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;
- 3) opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka);
- 4) nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires;
- 5) teab arvude koostist 10 piires;
- 6) liidab ja lahutab 10 piires;
- 7) teab rahaühikuid;
- 8) eristab ja konstrueerib praktiliselt geomeetriselisi kujundeid *ring*, *kolmnurk*, *nelinurk* ja teab nende nimetusi;
- 9) teab nädalapäevade ja aastaegade järgnevust toetudes abivahenditele;
- 10) lahendab ja koostab abiga matemaatilisi jutukesi.

Lõiming teiste õppeainetega

Lõiming eesti keelega

Matemaatika õpetamisel tuleb arvestada, et 1. klassi õpilane peaks oma kogemuste piires aru saama baaslausete (nt *Võta pliiats!*) ja vähelaiendatud lihtlausete (nt *Ma lähen õue.*) tähendusest ning suutma väljendada enda mõtet ja vastama dialoogi repliigile vähemalt

baaslausega. Abivahenditele (tegevus, pilt, skeem) toetudes suudab mõista ja koostada kontekstist või situatsioonist lähtuvaid 3-4-sõnalisi lihtlauseid. Õpetaja kõne peab olema selge, aeglane, sisult lihtne, ka klassi poole pöördudes *sina*-vormis. Soovitatav on kasutada palju näitlikke vahendeid (reaalsed esemed ja tegevused, pildimaterjal jne).

Lõiming loodusõpetusega

Ruumikujutluste mõistmist toetab orienteerumine kodus, koolis ja kooliteel täiskasvanu saatel. Õppekäikudel saab vaadelda ümbrust, märgata erinevaid ja sarnaseid tunnuseid enda ümber looduses, neid võrrelda, nende põhjal matemaatilisi jutukehi koostada. Läbi aastaringi saab õpitavat seostada aastaajale iseloomulike loodusnähtustega, kinnistada aastaegade järgnevust.

Lõiming inimeseõpetusega

Läbi õppemängude saab kinnistada õpitud rahaühikute tundmist, müntide ja paberraha eristamist. Arenevad ruumis orienteerumise oskus, esemete võrdlemise ja järjestamise oskus, hulkadega opereerimine, kinnistuvad ruumikujutlused, suurustunnused, ajamõisted.

Lõiming muusikaõpetusega

Erinevate muusikapalade kuulamine, rütmide kaasa mängimine aitab mõista erinevusi kiire ja aeglase tempo, kõrge ja madala heli (erinevus kõrgest ja madalast esemest, objektist) vahel. Laulumängudega saab kinnistada ruumisuhteid, ruumis orienteerumise oskust.

Lõiming kunsti- ja tööõpetusega

Erinevate värvide, materjalide, töövahendite tundma õppimisega arenevad oskused rühmitada sarnaste ja erinevate tunnuste alusel. Meisterdamisel arenevad mitmesuguste töövõtete kasutamise kaudu (nt rebimine, liimimine, voolimine, voltimine, šablooni või orientiiri järgi joonistamine) ruumis ja tasapinnal orienteerumine, kinnistub geomeetriliste kujundite tundmine.

Lõiming kehalise kasvatuses

Liikumismängude õppimine, nendes osalemine ning ruumis liikumisel piiride ja sihtmärkide jälgimine arendab ruumis orienteerumist, ruumisuhete mõistmist. Erinevate vahendite (nt pallid, koonused jmt) kasutamise saab harjutada esemete võrdlemist ja järjestamist, tegevusi hulkadega, arvutamist õpitud arvuvalla piires.

Õppetegevus 1.–2. klassis

1.–2. klassis saavad õpilased esmased kogemuslikud kujutlused esemete ja suuruste maailmast, hulkadest, vormist, ruumist ja ajast, arvudest 20 piires ning arvude liitehitusest. Õpitakse tundma lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid, omandatakse esmased kujutlused mõõtmisest ja mõõtühikutest. Õpitakse opereerima hulkadega, sooritama liitmis- ja lahutamistehteid ning rakendama neid matemaatiliste jutukeste koostamisel ning eluliste probleemsituatsioonide lahendamisel.

Oodatavad õpitulemused 1. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse *kus?* ja korralduse *pane ...!* alusel;
- 2) võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;
- 3) opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka);
- 4) nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires;
- 5) teab arvude koostist 10 piires;
- 6) liidab ja lahutab 10 piires;
- 7) teab rahaühikuid;
- 8) eristab ja konstrueerib praktiliselt geomeetrilisi kujundeid *ring*, *kolmnurk*, *nelinurk* ja teab nende nimetusi;
- 9) teab nädalapäevade ja aastaegade järgnevust toetudes abivahenditele;
- 10) lahendab ja koostab abiga matemaatilisi jutukesi.

Lõiming teiste õppeainetega

Lõiming eesti keelega

Matemaatika õpetamisel tuleb arvestada, et 1. klassi õpilane peaks oma kogemuste piires aru saama baaslausete (nt *Võta pliits!*) ja vähelaiendatud lihtlausete (nt *Ma lähen õue.*) tähendusest ning suutma väljendada enda mõtet ja vastama dialoogi repliigile vähemalt baaslausel. Abivahenditele (tegevus, pilt, skeem) toetudes suudab mõista ja koostada kontekstist või situatsioonist lähtuvaid 3-4-sõnalisi lihtlauseid. Õpetaja kõne peab olema selge, aeglane, sisult lihtne, ka klassi poole pöördudes *sina*-vormis. Soovitav on kasutada palju näitlikke vahendeid (reaalsed esemed ja tegevused, pildimaterjal jne).

Lõiming loodusõpetusega

Ruumikujutluste mõistmist toetab orienteerumine kodus, koolis ja kooliteel täiskasvanu saatel. Õppekäikudel saab vaadelda ümbrust, märgata erinevaid ja sarnaseid tunnuseid enda ümber looduses, neid võrrelda, nende põhjal matemaatilisi jutukesi koostada. Läbi aastaringi saab õpitavat seostada aastaajale iseloomulike loodusnähtustega, kinnistada aastaegade järgnevust.

Lõiming inimeseõpetusega

Läbi õppemängude saab kinnistada õpitud rahaühikute tundmist, müntide ja paberraha eristamist. Arenevad ruumis orienteerumise oskus, esemete võrdlemise ja järjestamise oskus, hulkadega opereerimine, kinnistuvad ruumikujutlused, suurustunnused, ajamõisted.

Lõiming muusikaõpetusega

Erinevate muusikapalade kuulamine, rütmide kaasa mängimine aitab mõista erinevusi kiire ja aeglase tempo, kõrge ja madala heli (erinevus kõrgest ja madalast esemest, objektist) vahel. Laulumängudega saab kinnistada ruumisuhteid, ruumis orienteerumise oskust.

Lõiming kunsti- ja tööõpetusega

Erinevate värvide, materjalide, töövahendite tundma õppimisega arenevad oskused rühmitada sarnaste ja erinevate tunnuste alusel. Meisterdamisel arenevad mitmesuguste töövõtete kasutamise kaudu (nt rebimine, liimimine, voolimine, voltimine, šablooni või orientiiri järgi joonistamine) ruumis ja tasapinnal orienteerumine, kinnistub geomeetriliste kujundite tundmine.

Lõiming kehalise kasvatusesega

Liikumismängude õppimine, nendes osalemine ning ruumis liikumisel piiride ja sihtmärkide jälgimine arendab ruumis orienteerumist, ruumisuhete mõistmist. Erinevate vahendite (nt pallid, koonused jmt) kasutamise saab harjutada esemete võrdlemist ja järjestamist, tegevusi hulkadega, arvutamist õpitud arvuvalla piires.

Matemaatika ainekava teemade ja allteemade jaotus 1. klassis

Õppesisu 1. klassile	Taotletavad õpitulemused
Tegevused esemete ja esemete gruppidega. Esemeid eristavad tunnused. Võrdlemine pealeasetamise ja kõrvutamise teel. Esemete ühised tunnused. Esemete hulgale ühise nimetuse andmine. Suurustunnused: <i>suur-väike, suurem-väiksem, ühesuurused; pikk-lühike, pikem-lühem, ühepikkused; lai-kitsas, laiem-kitsam, ühelaiused; kõrge-madal, kõrgem-madalam, ühekõrgused; paks/jäme-õhuke/peenike, paksem/jämedam-õhem/peenem, ühepaksused; sügav-madal, sügavam-madalam.</i> Esemete järjestamine suurustunnuste alusel kasvavas ja kahanevas	1) võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi

<p>järjekorras (esemete arv reas ei ületa 5 eset). Antud tunnuste järgi esemete leidmine, tunnuste nimetamine</p>	
<p>Ruumikujutlused: <i>üleval-all; ülemine-alumine; ees-taga; ette-taha; kaugel-lähedal; keskel, vahel, järel; kõrval; juures; peal; kohal; sees; kaugemal-lähemal; vasak-parem, vasakul-paremal; siin-seal.</i> Eseme asukoha määramine küsimuse <i>kus?</i> abil (endast või esemest lähtudes). Esemete asetamine nõutud kohale. Kujutlused raskustest: <i>raske-kerge, raskem-kergem, samarasked (üheraskused).</i> Esemete võrdlemine raskuse alusel (lihastundlikkusele toetudes). Ajasuhted: ööpäeva osade nimetamine ja järjestamine (<i>öö-päev; hommik-lõuna-õhtuöö</i>); <i>eile, täna, homme; vara-hilja; ammu-hiljuti; aeglaselt-kiiresti; noorem-vanem.</i> 2–3 vastavat ööpäeva osa iseloomustava tegevuse nimetamine (lähtuvalt lapse elukogemusest).</p>	<p>2) orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse <i>kus?</i> ja korralduse <i>pane ...!</i> alusel</p>
<p>Hulkade vaatlemine, ühise tunnuse leidmine ja nimetamine (seos: kuuluvad ühte hulka). Hulkade moodustamine ühe ja/või kahe ühise etteantud tunnuse alusel; hulgaelementide järjestamine etteantud tunnuse järgi (laius, kõrgus jne). Hulkade võrdlemine ja võrdsustamine (üksüheses vastavuses). Geomeetriliste kujundite (ring, kolmnurk, nelinurk) kasutamine hulgaelementidena. Hulkade ühendamine ja hulgast osahulga eraldamine;</p>	<p>3) opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka);</p>
<p>Hulga suuruse tajumine, kujutlused <i>palju, vähe, üks</i> ja <i>palju</i>. Kujutlused <i>rohkem, vähem, samapalju, võrdselt</i>.</p>	<p>4) vastab küsimusele <i>mitu?</i> (nii haaramise teel kui ka loendades);</p>
<p>Arvud 1–10. Järgmise arvu tekkimine eelmisele ühe lisamise teel. Esemete hulga tajumine; Hulga ja arvu vaheline seos;</p>	<p>5) nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires;</p>

<p>Arv kui loendamise tulemus; Kuni neljast elemendist koosneva hulga haaramine; Arvu ja numbriga vaheline seos; Hulga, arvu ja numbriga vaheline seos; Arvude rida (arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras; puuduvate arvude nimetamine; arvu naabrite nimetamine). Arvude võrdlemine (<i>on suurem kui; on väiksem kui; on võrdne</i>). Kujutus kümnelisest. Järgarvule vastava eseme määramine.</p>		
<p>Arvu koostis.</p>	6) teab arvude koostist 10 piires;	
<p>Esemete hulka muutva tegevuse sooritamine ja kommenteerimine (konkreetsel materjalil põhjal ja arvudega). Märkide +, -, = sisulise tähenduse tutvustamine. Liitmis- ja lahutamistabeli koostamine 10 piires arvutamiseks. Liitmise vahetuvusseaduse praktiline kasutamine.</p>	7) liidab ja lahutab 10 piires;	
<p>Arvule vastava hulga moodustamine. Liitmise ja lahutamise tehte sisu avavate võtmesõnade selgitamine; sõnad <i>on, sain kokku, on kokku, lisan juurde, panen juurde, oli, võtan ära, jäi järele</i>. Tutvumine rahaühikutega (<i>euro, sent</i>): nimetamine, eristamine;</p>	8) sooritab ja kommenteerib esemete hulga suurust muutvaid tegevusi (+, -, =); 9) teab rahaühikuid;	
<p>vajaliku summa moodustamine rahatähtedest ja müntidest (10 piires). Praktilised harjutused rahatähtede ja müntidega.</p>	10) moodustab erinevatest õpitud rahatähtedest vajaliku rahasumma	
<p>Kujundite <i>ring, kolmnurk, nelinurk (ruut, ristkülik)</i> nimetamine, eristamine</p>	11) teab geomeetriliste kujundite <i>ring, kolmnurk, nelinurk</i> nimetusi;	

<i>Nädal</i> (nädalapäevade nimetamine ja järjestamine). <i>Aasta</i> (aastaaegade nimetamine ja järjestamine).	12) nimetab nädalapäevade ja aastaaegade nimetusi õiges järjekorras	
Kujundite <i>ring, kolmnurk, nelinurk (ruut, ristkülik)</i> konstrueerimine. Sirg- ja kõverjoonte eristamine, nimetamine ja joonistamine.	13) konstrueerib praktiliselt geomeetrilisi kujundeid; joonistab kõverjoont; sirgjoont;	
Matemaatilised jutukesed. Lihtülesande koostamine ja lahendamine esemete ja aplikatsioonide, seeriapiltide ja seejärel süžeepliltide abil.	14) koostab matemaatilisi jutukesi ja lahendab neid õpetaja abiga;	
Tekstülesande eristamine võrdusest. Lihtülesanded summa ja vahe leidmiseks (täieliku näitlikustamise tasandil). Lahenduse vormistamine avaldisena (küsimus esitatakse suuliselt, vastus antakse suuliselt).	15) eristab tekst- ja tulpülesannet.	

Oodatavad õpitulemused 2. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1-20;
- 2) vastandab hulgaelemente arvuga (20 piires);
- 3) määrab arvu koha naturaalarvude reas;
- 4) eristab ühe- ja kahekohalisi arve, arvus kümnelisi ja ühelisi;
- 5) liidab ja lahutab 20 piires järku ületamata;
- 6) lahendab kolme arvu liitmise või lahutamise liitülesandeid;
- 7) seostab ajasuhteid *eile, täna, homme, üleöö* ja *ülehomme* nädalapäevadega;
- 8) määrab aega täistundides;
- 9) kasutab mõõtmisel pikkusühikut *sentimeeter*;
- 10) mõõdab joonlaua abil lõigu pikkust sentimeetrites;
- 11) joonestab punktide järgi joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka;
- 12) kasutab õpitud rahaühikuid ostu-müügitehingute sooritamisel poemängus;
- 13) lahendab abiga ühetehtelisi tekstülesandeid summa ning vahe leidmiseks.

Matemaatika ainekava teemade ja allteemade jaotus 2.klassis

Õppesisu 2. klassile	Taotletavad õpitulemused
Teise kümne arvude moodustamine (järgmise arvu tekitamine eelmisele arvule ühe lisamise (liitmise) teel.	1) moodustab abivahendeid kasutades arve 1–20;
Esemete hulga tajumine. Hulga ja arvu vaheline seos; arvu ja numbriga vaheline seos; hulga, arvu ja numbriga vaheline seos; arvule vastava hulga moodustamine; numbrile ja arvule vastava hulga moodustamine.	2) vastandab hulgaelemente arvuga (20 piires);
Arvude rida 1–20 (puuduvate arvude nimetamine, arvu naabrite nimetamine, arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras). Arvude võrdlemine.	3) määrab arvu koha naturaalarvude reas (20 piires);
Arvud 11–20.	4) järjestab arve 1–20;
Kümneline ja üheline, nende koht arvus. Ühe- ja kahekohalised arvud.	5) eristab kümnelisi ja ühelisi kahekohalises arvus (20 piires);
Arvude 11–20 lugemine ja kirjutamine. Järgarvud 1.–10.	6) loeb ja kirjutab arve 1–20;
Liitmine ja lahutamine 20 piires järguühikut ületamata konkreetse materjali abil ja arvudega. Liitmis- ja lahutamisesannete lugemine ja kirjutamine sõnadega (<i>pluss</i> , <i>miinus</i> , <i>on</i>) ja märkidega (+, –, =). Puuduva tehtekomponendi leidmine proovimise teel.	7) loeb, kirjutab ja lahendab liitmis- ja lahutamise võrdusi 20 piires (järku ületamata);
Liitmise vahetuvusseaduse rakendamine.	8) kasutab vajaduse korral liitmise vahetuvusseadust;
Kahetehteliste avaldiste väärtuse arvutamine: kaks ühesugust ($2 + 3 + 1$; $8 - 2 - 5$; $6 + 4 + 2$; $14 - 4 - 2$) või kaks erinevat tehet ($9 - 5 + 3$).	9) lahendab kolme arvu liitmise või lahutamise liitulesandeid (20 piires);

Ajasuhted: mõistete <i>eile, täna, homme</i> sidumine nädalapäevadega ööpäevaosade üldistamine sõnaga <i>ööpäev</i> .	10) seostab ajasuhteid <i>eile, täna, homme</i> nädalapäevadega;
Ajaühikud: mõiste <i>nädal</i> (puhke- ja tööpäevad, nädala kestus). mõisted <i>üleeile</i> ja <i>ülehomme</i> ;	11) eristab ajasuhteid <i>üleeile</i> ja <i>ülehomme</i> ;
Kellaag: kella liikide nimetamine ja eristamine; suur ja väike osuti;	12) tunneb kellade liike ja kellaosade nimetusi;
Kellaaja määramine tunnilise täpsusega.	13) määrab aega täistundides;
Pikkusühikud: <i>sentimeeter</i> (cm); nimetus, tähendus ja kasutamine; mõõtühiku valmistamine (1 cm); mõõtmistulemuste lugemine; joonlaua kasutamine mõõtmisel (alustada 0-st).	14) kasutab mõõtmisel pikkusühikut <i>sentimeeter</i> ;
Lõik. Lõigu mõõtmine joonlaua abil sentimeetrites.	15) mõõdab joonlaua abil lõigu pikkust sentimeetrites;
Lõikude võrdlemine (mõõtmistulemuse järgi).	16) võrdleb lõikude pikkusi mõõtmise tulemuste järgi;
Joonlaua abil kolmnurga ja nelinurga joonestamine etteantud punktide (tippude) järgi. Kujundi elementide nimetamine (<i>nurk, külg</i>) ja nende loendamine.	17) joonestab ettemärgitud punktide järgi joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka;
Andmete väljatoomine ja kujutamine esemelis-skemaatilisel. Lahenduse kirjalik vormistamine (küsimus, võrdus, vastus). Praktiliselt sooritatud kahetehteliste ülesannete lahenduste vormistamine võrdustena (vastus antakse suuliselt).	18) tajub lihttekstülesannete struktuuri, teab nende lahendamise üldpõhimõtteid ning vormistamisnõudeid;
Rahaühikud: rahatähe vahetamine suuremaks või väiksemateks; vajaliku summa moodustamine rahatähtedest (20 piires); praktilised harjutused rahatähtede ja müntidega.	19) kasutab õpitud rahaühikuid ostu-müügi operatsioonide praktilisel sooritamisel (20 piires);
Ühetehtelise ülesande koostamine ja lahendamine summa ning vahe leidmiseks (seosed <i>rohkem-vähem, pikem-lühem</i> , teiste suurusuhete kasutamine).	20) koostab ja lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid summa ja vahe leidmiseks 20 piires (õpetaja abiga).

3.klass

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1-100;
- 2) teab arvude ehitust kümnendsüsteemis (100 piires);
- 3) võrdleb arve;
- 4) liidab ja lahutab arve 20 piires;
- 5) liidab ja lahutab arve 100 piires;
- 6) teab mõõtühikuid *meeter, kilogramm, liiter* ning rahaühikuid *euro* ja *sent*;
- 7) liidab ja lahutab ühenimelisi arve;
- 8) määrab õpetaja juhendamisel aega täis- ja pooltunnise täpsusega ning kalendri järgi päevades;
- 9) joonestab sirglõigu ja nelinurga mõõdu järgi;
- 10) lahendab abiga ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid.

3.klassi õppesisu ja õpitulemused

Õppesisu 3. klassile	Taotletavad õpitulemused
Arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras (1–100).	1) järjestab arve 1–100 kasvavas ja kahanevas järjekorras esimesest antud arvust teise antud arvuni (nii suuliselt kui ka kirjalikult);
Ühe-, kahe- ja kolmekohaline arv.	2) eristab ühelisi, kümnelisi ja sajalist 100 piires;
Arvude jaotamine ja koostamine kümneliste ja üheliste järgi.	3) jaotab ja koostab arve kümneliste ja üheliste järgi 100 piires;
Arvude võrdlemine 100 piires.	4) võrdleb arve 100 piires;
Võrratuste kirjutamine, lugemine ja lahendamine märgid $>$, $<$, $=$;	5) kirjutab ja loeb võrratusi 100 piires;
Arvude moodustamine saja piires. Arvude saamine loendamise teel. Arvud 21–100. Arvude 21–100 lugemine ja kirjutamine. Täiskümnete numeratsioon. Arvu koha ja naabrite määramine arvureas; Järgarvud 11.–20.	6) teab arvude ehitust kümnendsüsteemis 100 piires;

Numbri asukoha tähtsus arvu märkimisel.	7) teab numbri asukoha tähtsust arvu märkimisel 100 piires;
Paaris- ja paaritud arvud.	8) eristab paaris- ja paaritud arve 100 piires;
Liitmise ja lahutamise tulemuse õigsuse kontrollimine (pöördtehtega).	9) kontrollib liitmise ja lahutamise tulemust pöördtehtega (100 piires);
Liitmine ja lahutamine üleminekuta ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades): täiskümnete liitmine ja lahutamine; Liitmine ja lahutamine kahekümne piires üleminekuga ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades).	10) liidab ja lahutab arve 20 piires üleminekuta ja ühest kümnest teise üleminekuga (suulise arvutamise võtet kasutades);
Kahetehteliste võrduste lahendamine, sealhulgas liitmine täiskümneni ($37 + 3 = 40$) ja täiskümnest ühekohalise arvu lahutamine ($40 - 3 = 37$). Kahekohalisele arvule ühekohalise arvu liitmine; Kahekohalisest arvust ühekohalise arvu lahutamine; Kahekohalisele arvule kahekohalise arvu liitmine; Kahekohalisest arvust kahekohalise arvu lahutamine. Puuduva tehtekomponendi leidmine.	11) liidab ja lahutab arve 100 piires üleminekuta ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades);
Pikkusühikud: <i>meeter</i> (m), lugemine ja kasutamine; Mõõtmistulemuste märkimine ja lugemine. Rahaühikud: 50 senti, 20 eurot, 50 eurot, 100 eurot. Seos 1 euro = 100 senti. Massiühikud: <i>kilogramm</i> (kg); kujutlus kilogrammist kui raskusmõõdust, kasutamine. Praktiline tegevus (kaalumine) esemete raskuse määramiseks. Kaalukaussidega kaal, kaaluvihid, -pommid. Mõõtmistulemuste märkimine ja lugemine. Mahuühikud: <i>liiter</i> (l); kujutlus liitrist kui mahumõõdust, kasutamine. Erinevate suurustega enamkasutatavate anumate tutvustamine (purgid, pudelid, ämber).	12) teab mõõtühikuid <i>meeter, kilogramm, liiter, minut, tund, kuu, aasta</i> ; rahaühikuid ja seoseid 1 ööpäev = 24 h; 1 aasta = 12 kuud; 1 m = 100 cm;
Mõõtmistulemuste märkimine ja lugemine. Nimega arvude lugemine ja kirjutamine.	13) eristab naturaalarve nimega arvudest
Kellaeg: kellaaja määramine täis- ja pooletunnise täpsusega. Seos 1 ööpäev = 24 tundi.	14) määrab kellaega täis- ja pooletunnise täpsusega;

Ajaühikud: <i>tund, minut</i> ; seosed: 1 tund on 60 minutit ($1 \text{ h} = 60 \text{ min}$), pool tundi on 30 minutit;	
Ajaühikud: <i>kuu</i> , päevade arv kuus; <i>aasta</i> , seos: 1 aasta = 12 kuud. Aja arvutamine kella järgi tundides ja kalendri järgi päevades.	15) määrab aega kalendri järgi päevades;
Ühenimeliste arvude liitmine ja lahutamine ($12 \text{ m} + 15 \text{ m}$; $37 \text{ kg} - 22 \text{ kg}$), vajadusel tulemuse teisendamisega naaberühikuteks ($24 \text{ min} + 36 \text{ min} = 60 \text{ min} = 1 \text{ h}$; $75 \text{ cm} + 25 \text{ cm} = 100 \text{ cm} = 1 \text{ m}$)	16) liidab ja lahutab ühenimelisi arve 100 piires;
Mõõtmine meetrites ja sentimeetrites (joonlauda ja mõõdulinti kasutades). Seos: $1 \text{ m} = 100 \text{ cm}$. Sobiva mõõtühiku valimine.	17) mõõdab meetrites ja sentimeetrites (100 piires);
Sirglõigu joonestamine antud mõõdu järgi (nimega arv: 5 cm pikkune lõik). Antud sirglõigu pikendamine ja lühendamine.	18) joonestab sirglõigu etteantud mõõdu järgi;
Nelinurga joonestamine antud mõõtude järgi (ruudulisele paberile).	19) joonestab ruudulisele paberile nelinurga etteantud mõõtude järgi;
Lihtülesanded antud arvu suurendamiseks või vähendamiseks teatud arvu võrra. Üleminek lihtülesannetelt kahetehtelistele tekstülesannetele (sealhulgas ülesanded, mille teine ülesanne on esimese ülesande järg). Ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete eristamine.	20) eristab kahetehtelist tekstülesannet ühetehtelisest (õpetaja abiga);
Kahetehteliste tekstülesannete lahendamine (1. tehe – arvu suurendamine/vähendamine teatud arvu võrra, 2. tehe – summa leidmine). Üleminek tekstülesande sisu esemelis-skemaatiliselt kujutamisel andmete skemaatilisele esitamisele. Ülesande lahenduse otsimine ja skeemi täiendamine ühistööna (õpetaja suunavatele küsimustele toetudes).	21) analüüsib ja lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid (õpetaja abiga);
Kahetehteliste tekstülesannete lahenduse kirjalik vormistamine (küsimused koostöös, võrdused koos nimetustega õpilase vihikus, vastus). Ostetava kauba maksumus ja selle vastavus olemasolevale rahasummale.	22) sooritab praktiliselt ostu-müügi operatsioone (100 piires).

Rõhuasetused 3.-5. klassis

1.1. Teise kooliastme ülesanne on tutvustada õpilastele põhilisi naturaalarvudega arvutamise võtteid 1000 piires, luua kujutlused mõõtühikute süsteemist, geomeetriliste kujundite ja kehade elementidest, õpetada rakendama omandatud teadmisi eluliste probleemide lahendamiseks, sh õppekäikude ja õuesõppe kaudu.

1.2. Sel etapil omandavad õpilased kujutluse arvumõistest 1000 piires, õpivad eristama järkarve ja järguühikuid, tunnevad arvude ehitust kümnenndsüsteemis ja oskavad seda arvutamisel rakendada.

1.3. Tutvutakse suulise ja kirjaliku arvutamise algoritmidega. Tundmatu suuruse leidmisel kasutatakse oma teadmisi tehtekomponentide vahelistest seostest. Antakse kujutlus mõõtühikute süsteemist ja õpitakse tundma tehteid nimega arvudega. Praktiliselt tutvustakse harilike murdarvude olemust, nende skemaatilist märkimist, lugemist ja kirjutamist.

1.4. Õpitakse geomeetriliste kujundite elemente eristama, nimetama ja joonestama, vajalikke mõõteriistu ja joonestusvahendeid kasutama.

1.5. Süveneb arusaam, et elus ettetulevaid probleeme saab sõnastada tekstülesandena. Õpitakse kasutama oma teadmisi tekstülesande struktuurist. Õpitakse esemeliselt ja skemaatiliselt modelleerima lihtsamaid liht- ja liitsituatsioone (ühe- ja kahetehtelised tekstülesanded õpitavate seoste kohta), omandatakse kujutlus situatsiooni (ülesande) analüüsimisest ja lahendusstrateegia väljatöötamisest. Õpitakse tekstülesande lahendamiseks vajalikke tegevusi planeerima, lahendust kirjalikult vormistama.

Oodatavad õpitulemused 4. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 100 piires;
- 2) teab Rooma numbreid I–V;
- 3) liidab ja lahutab 100 piires;
- 4) korrutab ja jagab toetudes korrutustabelile;
- 5) lahendab kahe- ja kolmetehtelisi avaldisi;
- 6) leiab osa tervikust;
- 7) teab mõõtühikut *millimeeter*;
- 8) oskab lugeda termomeetri näitu kraadides;
- 9) tunneb kella (veerand-, pool-, kolmveerand- ja täistund);
- 10) liidab ja lahutab ühe- ja mitmenimelisi arve;
- 11) joonestab lõike etteantud mõõdu järgi;

- 12) teab nurkade liike;
 13) lahendab koostöös õpetajaga kahetehtelisi tekstülesandeid.

Õppesisu 4. klassile	Taotletavad õpitulemused
Arvud 1–100, lugemine, kirjutamine, arvu asukoha määramine arvude reas Üheliste, kümneliste, sajalise eristamine arvus Arvude võrdlemine, märkide <, >, = kasutamine arvude võrdlemise tulemuse ülesmärkimisel Järgarvud 21.–100	1) esitab arvu kümneliste ja üheliste summana (100 piires);
Liitmine ja lahutamine 100 piires järku ületamata (suulise arvutamise võtet kasutades).	2) liidab ja lahutab 100 piires (suulise arvutamise võtet kasutades);
Liitmine ja lahutamine 100 piires järgu ületamisega. Vahetuvusseadus kasutamine.	3) tähtsustab järkude kohakuti kirjutamist kirjalikul arvutamisel;
Liitmine ja lahutamine 100 piires järku ületamata (kirjaliku arvutamise võttega). Liitmis- ja lahutamistehte kontrollimine pöördtehtega.	4) liidab ja lahutab 100 piires ilma järguühikut ületamata (kirjaliku arvutamise võtet kasutades);
Korrutamise ja jagamise olemuse selgitamine. Praktiliste tegevuste sooritamine hulkadega: esemelite hulkade võtmine teatud arv korda; Korrutamine kui võrdsete liidetavate summa leidmine; Võrdsete liidetavate liitmise asendamine korrutamisega; Korrutamise vahetuvusseadus.	5) mõistab korrutamise ja jagamise olemust;
Korrutustabelile tuginev korrutamine ja jagamine. Korrutamise ja jagamise vaheline seos, selle kasutamine jagamise õppimisel ja kontrollimisel.	6) teab korrutamise ja jagamise tabelit;
Täiskümnete korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga 100 piires ($20 \cdot 2 = 40$; $60 : 3 = 20$).	7) korrutab ja jagab täiskümneid ühekohalise arvuga (ilma järku ületamata) 100 piires;
Tehtekomponentide nimetused liitmisel ja lahutamisel. Tehtekomponentid nimetused korrutamisel ja jagamisel.	8) kasutab tehtekomponentide nimetusi;

Puuduva tehtekomponendi leidmine liitmisel ja lahutamisel Puuduva tehtekomponendi leidmine korrutamisel ja jagamisel	9) leiab puuduva tehtekomponendi proovimise teel ja analoogia põhjal;
Tehete järjekord. Ümarsulgude kasutamine kahetehtelistes võrdustes.	10) määrab tehete järjekorra kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes;
Mõiste <i>osa tervikust</i> , mõiste olemuse selgitamine.	11) eristab osa tervikust;
Hariliku murru märkimine. Poole (kahendiku), kolmandiku, neljandiku, viiendiku leidmine tervikust (tegevuslikult).	12) leiab tegevuslikult osa tervikust (oskab märkida kirjalikult);
Pikkusühik: <i>millimeeter</i> (mm); mõõtmine, lugemine, kasutamine. Seos 1 cm = 10 mm. Rahaühikud: kõikide õpitud rahaühikute kasutamine probleemülesannete lahendamisel. Raskusühikud: <i>tsentner</i> (ts); lugemine, kasutamine. Seos 1 ts = 100 kg. Termomeeter, termomeetrite liigid ja kasutamine, näidu lugemine skaalalt kraadides.	13) teab mõõtühikuid <i>sentimeeter</i> , <i>millimeeter</i> , <i>tsentner</i> ja seoseid 1 min = 60 sek; 1 cm = 10 mm; 1 ts = 100 kg;
Ajaühikud: <i>sekund</i> (s). Seos: 1 min = 60 sek; Kellaaja määramine minutilise täpsusega, veerandtunnise täpsusega; kahesugune määramine (toetudes ööpäeva osadele);	14) ütleb kellaega veerandtunnise täpsusega (veerand, kolmveerand);
Mitmenimelised arvud.	15) eristab ühe- ja mitmenimelisi arve;
Nimega arvude liitmine ja lahutamine teisendamiseta: 5 m 30 cm + 20 cm; 5 m 30 cm – 2 m. Nimega arvude liitmine ja lahutamine teisendamiseta (kirjaliku liitmise ja lahutamise võtet kasutades) Nimega arvude liitmine (teisendamisega): 5 m 60 cm + 40 cm = 5 m 100 cm = 6 m Aja arvutamine kella järgi tundides ja kalendri järgi päevades (vastavad seeriapildid ja tekstülesanded)	16) liidab ja lahutab 100 piires ühe- ja mitmenimelisi arve (suulise ja kirjaliku arvutamise võtet kasutades, õpetaja abiga), vajaduse korral teisendab tulemuse;
Murdjoon. Kõverjoon.	17) eristab murd- ja kõverjoont;

Sirglõigu ja murdjoone mõõtmise ja joonestamine joonlaua abil etteantud mõõtude järgi. Sirglõigu pikendamine ja lühendamine (võrra).	18) joonestab lõike etteantud mõõdu (3 cm, 5 cm 6 mm) järgi;
Nurkade (<i>täisnurk, nürinurk, teravnurk</i>) nimetamine ja eristamine.	19) teab nurkade liike (<i>täis-, nüri-, teravnurk</i>);
Nurkade (<i>täisnurk, nürinurk, teravnurk</i>) joonestamine joonlaua abil.	20) joonestab joonlaua abil nurki (<i>täis-, terav-, nürinurk</i>);
Lihtülesanded: arvude suurendamine või vähendamine mingi arv korda.	21) lahendab koostöös õpetajaga lihttekstülesandeid arvu suurendamiseks või vähendamiseks mingi arv korda;
Ostu-müügi ülesanded. Sõltuvus: $\text{maksumus} = \text{hind} \cdot \text{hulk}$.	22) kasutab ostu-müügi ülesannetes sõltuvust $\text{maksumus} = \text{hind} \cdot \text{hulk}$;
Kahetehtelise tekstülesande andmed tuuakse välja ühistööna (õpetaja küsimustele toetudes). Tekstülesanded seoste <i>korda/võrra</i> ja <i>rohkem/vähem</i> eristamiseks.	23) loeb ja mõistab erinevalt esitatud andmete skeeme;
Liitülesanded: kahetehteliste tekstülesannete lahendamine antud arvu suurendamiseks/vähendamiseks teatud arv korda (I tehe), summa leidmiseks (II tehe).	24) koostab skeemi järgi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid (koostöös õpetajaga);
Kahetehtelised tekstülesanded seoste <i>korda/võrra, rohkem/vähem</i> eristamiseks (seosed <i>korda/võrra, rohkem/vähem</i> on mõlemas tehes).	25) lahendab kahetehtelisi tekstülesandeid (koostöös õpetajaga).

Oodatavad õpitulemused 5. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1000 piires;
- 2) eristab järguühikuid, oskab määrata nende arvu;
- 3) teab Rooma numbreid I–X;
- 4) liidab ja lahutab arve 1000 piires;
- 5) korrutab ja jagab ühekohalise arvuga 100 piires;
- 6) korrutab ja jagab ühekohalise arvuga 1000 piires;
- 7) lahendab kahe- ja kolmetehtelisi avaldisi;

- 8) saab aru mõiste *harilik murd* olemusest;
- 9) leiab osa arvust 1000 piires;
- 10) teab mõõtühikuid *gramm, tonn, kilomeeter*;
- 11) määrab aega kella ja kalendri järgi;
- 12) liidab ja lahutab nimega arve 1000 piires;
- 13) korrutab ja jagab ühenimelisi arve 1000 piires;
- 14) eristab *ringi* ja *ringjoont*;
- 15) lahendab kahetehtelisi tekstülesandeid.

Õppesisu 5. klassile		Taotletavad õpitulemused	
Arvud 1000 piires, moodustamine, lugemine, kirjutamine. Arvude võrdlemine.		Moodustab, loeb ning kirjutab arve ja järgarve 1000ni. Võrdleb arve kasutades märke <, >, =.	
Rooma numbrid I-X.		Loeb ja kirjutab Rooma numbreid I-X. Viib kokku araabia ja Rooma numbri. Kasutab Rooma numbreid järgarvude märkimisel.	
Liitmine ja lahutamine 100 piires järgu ületamisega (kirjaliku arvutamise võtet kasutades).	Liidab ja lahutab järgu ületamiseta.		
Liitmine ja lahutamine 1000 piires järguühikut ületamata (kirjaliku arvutamise võtet kasutades).	Liidab ja lahutab järgu ületamisega.		
Kahekohaliste arvude korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga 100 piires, suulise arvutamise võtet kasutades.		Korrutab ja jagab kahekohalist arvu ühekohalise arvuga järgu ületamiseta ning järgu ületamisega. Kontrollib korrutamise ja jagamise tulemust pöördtehtega.	
Kahekohalise arvu kirjalik korrutamine ühekohalise arvuga 1000 piires. Täiskümnete korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga.		Korrutab kahekohalist arvu ühekohalise arvuga üheliste ja/või kümneliste järgu ületamisega.	

Täissadade korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga Kolmekohalise arvu korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga üleminekuta Ühenimeliste arvude korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga.	Korrutab ja jagab täiskümneid ning täissadasid ühekohalise arvuga. Korrutab ja jagab kolmekohalist arvu kirjalikult ühekohalise arvuga järgu ületamisega.
Liitmise ja lahutamise kontrollimine pöördtehte abil. Korrutamise ja jagamise kontrollimine pöördtehtega.	Kontrollib liitmise ja lahutamise; korrutamise ja jagamise tulemust pöördtehtega.
Puuduva tehtekomponendi leidmine liitmise ja lahutamistehetes. Puuduva tehtekomponendi leidmine korrutamise ja jagamistehetes.	Leiab puuduva tehtekomponendi algoritmi järgi.
Tehete järjekord kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes, ümarsulud kolmetehtelistes avaldistes.	Määrab tehete järjekorra kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes (neli aritmeetilist tehet). Mõistab ümarsulgude tähendust tehete järjekorra määramisel.
Jäägiga jagamine (kirjaliku arvutamise võtet kasutades).	Jagab jäägiga kahekohalist arvu ühekohalise arvuga.
Mõisted <i>murru lugeja</i> ja <i>nimetaja</i> , murrujoone tähendus. Antud arvust ühe osa leidmine. Mahuühikud: pool liitrit ($\frac{1}{2}$ liitrit), $\frac{1}{3}$ liitrit, kasutamine. Ühetehtelised tekstülesanded arvust osa leidmiseks.	Loeb ja kirjutab lihtmurde. Eristab murru lugejat ja nimetajat ning teab murrujoone tähendust. Leiab jagamistehete abil ühe osa antud arvust. Teab mahumäärasid pool liitrit ($\frac{1}{2}$ liitrit), $\frac{1}{3}$ liitrit. Lahendab lihtülesandeid osa leidmiseks tervikust.
Kolmekohalise arvu kirjalik korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga 1000 piires ($3 \cdot 127$, $2 \cdot 154$, $3 \cdot 175$).	Leiab jagamistehete abil osa antud arvust 1000 piires.
Ajaühikud: aasta – 365 (366) päeva. Rahaühikud: <i>euro</i> , <i>sent</i> . Pikkusühikud: <i>kilomeeter</i> (km); kasutamine. Mahuühikud: pool liitrit ($\frac{1}{2}$ liitrit), $\frac{1}{3}$ liitrit, kasutamine. Massiühikud: <i>gramm</i> (g), <i>tonn</i> (t); kasutamine.	Teab seost 1 aasta on 365 (366) päeva. Teab pikkusühiku <i>kilomeeter</i> tähendust ja kasutamisevõimalusi ning

	<p>seost 1 km = 1000 m. Teab massiühikute gramm, tsentner, tonn tähendust ja kasutamise võimalusi ning seoseid</p>
Mitmenimeliste arvude liitmine ja lahutamine tulemuse teisendamisega.	Liidab ja lahutab kirjalikult mitmenimelisi arve tulemuse teisendamisega.
Ringjoon, ruut ja ristkülik. Ringjoon, ringi kujutiste leidmine ümbrusest, joonistamine šabloonil abil.	Leiab ümbrusest ringikujulisi esemeid. Joonestab šabloonil abil ringjoont.
Lihtülesanded: sõltuvused: hind = maksumus : hulk; hulk = maksumus : hind. Ühetehtelised tekstülesanded arvust osa leidmiseks. Liitülesanded: kahtehtelised tekstülesanded seoste <i>korda/võrra</i> , <i>rohkem/vähem</i> eristamiseks	<p>Eristab seoseid <i>korda/võrra</i>, <i>rohkem/vähem</i> ning neile vastavaid aritmeetilisi tehteid.</p> <p>Leiab ja esitab vajadusel koostöös õpetajaga skemaatilisel andmed.</p> <p>Selgitab suuliselt ülesande lahenduskäiku. Lahendab koostöös õpetajaga ülesande kirjalikult vastavalt vormistamisnõuetele.</p>

Matemaatika ainekava teemade ja allteemade jaotus 6.-7.klassis

Õpetuse eesmärgid	Taotletavad õpitulemused
<p>Matemaatikaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:</p> <p>1) saab aru matemaatika vajalikkusest oma elus ja tegevuses, tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;</p>	<p>1) järjestab naturaalarve 10 000 piires (suuliselt ja kirjalikult</p>

<p>2) omandab iseseisvaks tööks ja koostööks vajalikud oskused ning hoiakud;</p> <p>3) õpib ümbritseva maailma esemeid ja nähtusi struktureerima (järjestama, võrdlema, rühmitama, loendama, mõõtma);</p> <p>4) oskab suunamisel otsida matemaatikaalast teavet, kasutab õpetaja juhendamisel või iseseisvalt sobivaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;</p> <p>5) tunneb õpitud matemaatilisi mõisteid ja seoseid, rakendab matemaatikateadmisi ning lahendab jõukohaseid probleemsituatsioone teistes õppeainetes ja igapäevaelus.</p>	
	2) kirjutab ja loeb naturaalarve kasvavas ja kahanevas järjekorras 10 000 piires;
	3) võrdleb arve 10 000 piires, esitab võrdlemise tulemuse märkide $<$, $>$, $=$ abil
	4) esitab arvu järguühikute summana ning järguühikute summa järgi (10 000 piires);
	5) ümardab arve kümneliste ja sajalisteni 10 000 piires;
	6) liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga);
	7) korrutab ja jagab kolmekohalist arvu ühekohalisega 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga);
	8) suurendab ja vähendab arvu 10, 100, 1000 korda 10 000 piires;

	9) korrutab ja jagab kirjalikult neljakohalist arvu ühekohalise arvuga 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga);
	10) kontrollib nelja aritmeetilist tehet pöördtehtega 10 000 piires;
	11) leiab puuduva tehtekomponendi, kasutades nelja aritmeetilist tehet 10.000 piires;
	12) määrab tehete järjekorra avaldistes;
	13) kasutab lugemisel ja kirjutamisel Rooma numbreid I–XX;
	14) eristab, loeb ja kirjutab lihtmurdu, liigmurdu ning segaarvu;
	15) võrdleb ühenimelisi murde;
	16) liidab ja lahutab ühenimelisi murde;
	17) leiab ühte ja mitut osa arvust;
	18) eristab kümnendmurdu naturaalarvust, loeb ja kirjutab kümnendmurde;
	19) liidab ja lahutab kümnendmurde;

	20) arvutab vanust, sünniaastat, ajavahemikku, sündmuse toimumise aega;
	21) teab mõõtühikuid <i>detsimeeter; detsiliiter, milliliiter; sajand</i> ja seoseid 1 dm = 10 cm; 1 m = 10 dm; 1 saj = 100 a; 22) teisendab, liidab ja lahutab nimega arve kirjaliku arvutamise võtet kasutades;
	23) eristab kolmnurki nurkade järgi;
	24) liidab ja lahutab lõikude pikkusi;
	25) arvutab kolmnurga, ruudu ja ristküliku übermõõtu;
	26) lahendab tekstülesandeid tervikust ühe ja mitme osa leidmiseks;
	27) lahendab kolmetehtelisi ülesandeid lahendusplaanile toetudes (õpetaja abiga);
	28) lahendab probleemsituatsioone (õpetaja abiga).

Õppesisu 7. klassile	Taotletavad õpitulemused
Arude moodustamine, lugemine ja kirjutamine; Arvude suurendamine ja vähendamine mingi arvu võrra või mingi arv korda.	1) järjestab naturaalarve suuliselt ja kirjalikult 100 000 piires;
Arvude lugemine ja kirjutamine;	2) loeb ja kirjutab naturaalarve 100 000 piires;
Arvu naabrid, arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras (10, 100, 1000 ja 10 000 kaupa).	3) nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 100 000 piires;
Arvude kirjutamine järkude tabelisse ja tabelist välja, järguühikute arvu määramine.	4) kirjutab arve klasside ja järkude tabelisse ja vastupidi 100 000 piires;
Arvude võrdlemine.	5) võrdleb arve 100 000 piires;
Arvude kümnendsüsteem, iga järgu suurim ja väikseim arv. Arvude esitamine järguühikute summana	6) määrab järguühikute arvu ning üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste ja kümnetuhandeliste arvu antud arvus 100 000 piires;
Arvude ümardamine tuhandeliteni.	7) ümardab arve tuhandeliteni 100 000 piires;
Rooma numbrid XX– XXX.	8) kasutab Rooma numbreid I–XXX daatumite lugemisel ja kirjutamisel;
Kirjalik liitmine ja lahutamine 100 000 piires (kõik variandid) järgu ületamiseta ja ületamisega. Nimega arvude liitmine ja lahutamine kõigis raskusastmetes.	9) liidab ja lahutab kirjalikult 100 000 piires;
Suuline korrutamine ja jagamine üleminekuta (1122 · 4; 8642 : 2). Kolme- ja neljakohalise arvu korrutamine ja jagamine kirjalikult ühekohalise arvuga üleminekuta ja üleminekinga. Korrutamine ja jagamine täiskümnete ja täissadadega; Kahekohalise arvu jagamine kahekohalisega 100 piires jäägita ja jäägiga (36 : 12; 49 : 22); Korrutamine kahekohalise arvuga (järgu ületamiseta ja ületamisega);	10) korrutab ja jagab kirjalikult kahekohalise arvuga (toetudes algoritmile) 10000 piires

Jagamine kahekohalise arvuga üleminekuga teise järku (jäägita ja jäägiga). Nimega arvude korrutamise ja jagamise ühekohalise arvuga.	
Puuduva tehtekomponendi leidmine (neli aritmeetilist tehet).	11) leiab puuduva tehtekomponendi kasutades nelja aritmeetilist tehet
Liitmis- ja lahutamistehete kontrollimine pöördtehtega. Korrutamise ja jagamise kontrollimine pöördtehtega.	12) kontrollib nelja aritmeetilist tehet pöördtehtetega;
Tehete järjekord (kommutatiivsuse seadust kasutades), ümarsulud (kolme- ja neljatehtelistes avaldistes).	13) määrab tehete järjekorra mitmetehtelistes avaldistes;
Liigmurru teisendamine segaarvuks ja segaarvu teisendamine liigmurruks.	14) teisendab liigmurru segaarvuks ja segaarvu liigmurruks;
Murdude taandamine.	15) taandab murde;
Murru korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga.	16) korrutab ja jagab lihtmurdu ühekohalise arvuga;
Terviku leidmine osa järgi.	17) leiab terviku tema osa järgi;
Kümnendmurdude kirjalik liitmine ja lahutamine	18) liidab ja lahutab kümnendmurde;
Kümnendmurru korrutamine ja jagamine 10, 100, 1000-ga. Kümnendmurru korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga ja täiskümnetega.	19) korrutab ja jagab kümnendmurde 10, 100, 1000-ga, ühekohalise arvuga ja täiskümnetega;
Pikkusühikud <i>kilomeeter</i> (km), <i>meeter</i> (m), <i>detsimeeter</i> (dm), <i>sentimeeter</i> (cm), <i>millimeeter</i> (mm); raskusühikud <i>tonn</i> (t), <i>tsentner</i> (ts), <i>kilogramm</i> (kg), <i>gramm</i> (g); Mahuühikud <i>liiter</i> (l), <i>detsiliiter</i> (dl), <i>milliliiter</i> (ml); Ajaühikud <i>sajand</i> , <i>aasta</i> , <i>kuu</i> , <i>nädal</i> , <i>ööpäev</i> , <i>tund</i> , <i>minut</i> , <i>sekund</i> ; Rahaühikud <i>euro</i> , <i>sent</i> .	20) kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid ja suhteid;
Hulknurk. Hulknurga külgede pikkuste mõõtmine. Hulknurga (kolm-, neli-, viis-, kuusnurk) ümbermõõt (P). Sümmeetria; sümmeetria telg, telgsümmeetrilised kujundid.	21) arvutab hulknurga ümbermõõdu mõõtmisel saadud või etteantud andmetega;

Liitülesanded (kahe- ja kolmetehtelised): aritmeetilise keskmise arvutamine;	22) leiab aritmeetilist keskmist;
Lihtülesanded: kümnendmurruna väljendatud osa leidmine arvust; sündmuste alguse, lõpu ja kestuse määramine. Terviku leidmine tema osa järgi; Ühesuunalise sirgjoonelise liikumise leidmine. Kahetehteliste tekstülesannete kirjalik vormistamine toetudes lahendusplaanile, selgituse kirjutamine avaldise väärtuse juurde (küsimust ei kirjutata): <i>364 km + 428 km = 792 km läbiti kahe päevaga.</i>	23) teab tekstülesannete kirjaliku vormistamise nõudeid ja lahenduse otsimise võtteid
Kolmetehtelised ülesanded: lihtülesannete ühendamise kolmetehteliseks ülesandeks; andmete väljatoomine, vormistamine skeemina, lahendusplaani koostamine ja lahendamine ühistööna (õpetaja suunavatele küsimustele toetudes).	24) lahendab liht- ja liitülesandeid õpetaja osalise abiga.

Õppetegevus 8.–9. klassis

8.–9. klassis kasutavad õpilased omandatud arvutusoskust igapäevaste eluliste probleemide modelleerimisel ja lahendamisel. Süvenevad õpilaste teadmised ja oskused opereerimisest arvudega 1 000 000 piires. Täpsustuvad ja laienevad teadmised geomeetristest kujunditest ja nende omadustest, tekib kujutlus pindalast ja ruumalast. Õpilased lahendavad rakenduslikke tekstülesandeid, loevad ja koostavad lihtsamaid andmestikke ja diagramme.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

1) märkab ja mõistab matemaatikaga seonduvat ümbritsevas elus ning kirjeldab seda arvude või geomeetriste kujundite abil;

- 2) kasutab õpetaja juhendamisel või iseseisvalt sobivaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 3) mõistab ja rakendab õpitud matemaatilist keelt igapäevaelus;
- 4) liigitab objekte ja nähtusi ning kirjeldab neid mitme tunnuse järgi;
- 5) loeb, mõistab ja lahendab õpitud matemaatilisi probleemsituatsioone;
- 6) püstitab ülesande lahendamiseks vajalikud küsimused, selgitab valitud lahenduskäiku, hindab saadud tulemuse reaalsust ja teostab enesekontrolli;
- 7) on teadlik õppija, kes mõistab matemaatika olulisust, on huvitatud ja tunneb vajadust matemaatikateadmisi omandada.

Õpitulemused 8. klassis

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1 000 000 piires;
- 2) ümardab arve etteantud järguni 1 000 000 piires;
- 3) teab Rooma numbreid I–XXXV;
- 4) liidab ja lahutab 1 000 000 piires;
- 5) korrutab ja jagab 1 000 000 piires;
- 6) lahendab mitmetehtelisi avaldisi;
- 7) liidab ja lahutab harilikke murde;
- 8) korrutab ja jagab harilikke murde;
- 9) liidab ja lahutab kümnendmurde;
- 10) korrutab ja jagab kümnendmurde;
- 11) arvutab pindala;

- 12) eristab ruumilisi kujundeid;
- 13) joonestab sümmeetrilisi kujundeid;
- 14) lahendab kolmetehtelisi tekstülesandeid toetudes lahendusplaanile.

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1 000 000 piires;
- 2) teab Rooma numbreid I–XXXV;
- 3) liidab ja lahutab, korrutab ja jagab 1 000 000 piires;
- 4) teisendab murde;
- 5) sooritab nelja aritmeetilist tehet kümnendmurdudega;
- 6) teab protsendi praktilist tähendust;
- 7) sooritab protsendarvutusi;
- 8) arvutab ruumala;
- 9) leiab infot diagrammilt;
- 10) lahendab probleemsituatsioonide põhjal mitmetehtelisi tekstülesandeid.

Õppesisu 8. klassile	Täpsustatud õpitulemused
Arvude moodustamine, lugemine ja kirjutamine;	1) järjestab naturaalarve 1 000 000 piires suuliselt ja kirjalikult;
Arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras. Arvu naabrid. Arvude kirjutamine järkude tabelisse ja tabelist välja.	2) loeb, kirjutab, nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 1 000 000 piires;

Arvu esitamine järguühikute summana. Arvu koostamine antud järguühikutest. Järgu väikseima ja suurima arvu nimetamine.	
Arvude võrdlemine, suurendamine ja vähendamine mingi arvu võrra või mingi arv korda.	3) võrdleb arve 1 000 000 piires;
Arvude ümardamine antud järguni.	4) ümardab arve etteantud järguni (1 000 000 piires);
Rooma numbrid I–XXXV.	5) teab Rooma numbreid I–XXXV;
Kirjalik liitmine ja lahutamine 1 000 000 piires (üleminekuta ja üleminekuga). Liitmis- ja lahutamistehete õigsuse kontrollimine pöördtehetega. Tehete järjekord nelja- ja viietehtelistes ülesannetes. Ümarsulud. Kirjalik korrutamine ja jagamine ühe- ja kahekohalise arvuga. Kirjalik korrutamine ja jagamine täiskümnete ja -sadadega. Kirjaliku korrutamise- ja jagamistehte kontrollimine pöördtehetega. Tundmatu tehtekomponendi leidmine (neli aritmeetilist tehet).	6) liidab, lahutab; korrutab, jagab ühe- ja kahekohalise arvuga 1 000 000 piires;
Ühenimeliste murdude liitmine ja lahutamine. Segaarvude liitmine ja lahutamine.	7) liidab ja lahutab ühenimelisi murde ja segaarve;
Ühenimeliste murdude korrutamine ja jagamine naturaalarvuga.	8) korrutab ja jagab murde naturaalarvuga;
Terviku leidmine osa järgi.	9) leiab tervikut osa järgi;
Kümnendmurdude liitmine ja lahutamine kõigis raskusastmetes.	10) liidab ja lahutab kümnendmurde;
Kümnendmurdude korrutamine ja jagamine ühe- ja kahekohalise naturaalarvuga.	11) korrutab ja jagab kümnendmurde ühe- ja kahekohalise naturaalarvuga;
Aritmeetiline keskmine.	12) leiab aritmeetilist keskmist;
Pikkusühikud: <i>kilomeeter, meeter, detsimeeter, sentimeeter, millimeeter</i> ; Raskusühikud: <i>tonn, tsentner, kilogramm, gramm</i> ; Mahuühikud: <i>liiter, detsiliiter (dl), milliliiter (ml)</i> ;	13) kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid ja suhteid;

Ajaühikud: <i>sajand, aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund</i> ; rahaühikud: <i>kroon, sent</i> .	
Mitmenimelise arvu väljendamine kümnendmurruna ja vastupidi (4 m 55 cm = 4,55 m; 7,352 kg = 7 kg 352 g). Nimega arvude liitmine, lahutamine, korrutamine ja jagamine ühe- ja kahekohalise arvuga kõigis raskusastmetes.	14) sooritab tehteid nimega arvudega (ka kümnendmurdudena väljendatult);
Pindalaühikud <i>ruutmillimeeter (mm²), ruutsentimeeter (cm²), ruutdetsimeeter (dm²), ruutmeeter (m²), ruutkilomeeter (km²), aar (a), hektar (ha)</i> ; nimetamine, märkimine, teisendamine.	15) teab pindalaühikuid <i>ruutmillimeeter, ruutsentimeeter, ruutdetsimeeter, ruutmeeter, ruutkilomeeter; aar, hektar</i> ;
Geomeetriliste kehade <i>kuup, risttahukas, silinder, püramiid, kera</i> nimetamine, leidmine ümbritsevast keskkonnast, eristamine, osade nimetamine. Kuubi ja risttahuka pinnalaotuste vaatlemine ja võrdlemine.	16) eristab keskkonnas geomeetrilisi kujundeid (ristkülik, ruut ja kehi (<i>kuup, risttahukas, silinder, püramiid, kera</i>);
Ruudu ja ristiküliku külgede mõõtmine ja pindala arvutamine ($S = a \cdot a$; $S = a \cdot b$).	17) arvutab valemi ($S = a \cdot a$; $S = a \cdot b$) abil pindala;
Telgsümmeetria.	18) joonestab sümmeetriatelje suhtes sümmeetrilisi lõike, kolmnurki ja nelinurki;
Lihtülesanded: tegevuse kestvuse, lõppemise või algusaja arvutamine; Kujundite pindala leidmine; Sõltuvused: aeg = teepikkus : kiirus; kiirus = teepikkus : aeg; teepikkus = kiirus · aeg. Terviku leidmine ühe ja mitme osa järgi.	19) arvestab tekstülesannete kirjaliku vormistamise nõudeid ja teab lahenduse otsingu võtteid;
Kahe- ja kolmetehteliste tekstülesannete lahendamine lahendusplaani alusel; tekstülesande koostamine antud skeemi järgi.	20) lahendab ja koostab kuni kolmetehtelisi tekstülesandeid skeemi järgi.
Õppesisu 9. klassile	Täpsustatud õpitulemused
Arvude lugemine ja kirjutamine Arvude naabrid	1) loeb ja kirjutab arve 1 000 000 piires;

Kasvav ja kahanev järjekord Rooma numbrid I-XXXV.	
Arvu esitamine järkarvude summana ja järguühikute kordsete summana. Arvu koostamine järguühikutest.	2) eristab järguühikuid;
Arvude võrdlemine.	3) võrdleb arve 1 000 000 piires;
Ümardamine antud järguni.	4) ümardab arve etteantud järguni (1 000 000 piires);
Kirjalik liitmine ja lahutamine üleminekuga Kirjalik korrutamine kahekohalise arvuga üleminekuta ja üleminekuga Kirjalik korrutamine ja jagamine nulliga lõppeva kolmekohalise arvuga (3217 · 350; 884250 : 270) Aritmeetilise keskmise leidmine.	5) liidab ja lahutab; korrutab ja jagab kahekohalise arvuga (1 000 000 piires);
Aritmeetiliste tehete õigsuse kontrollimine pöördtehetega.	6) kontrollib nelja aritmeetilise tehte õigsust vastava pöördtehetega;
Puuduva tehtekomponendi leidmine (tundmatu liidetava, vähendatava ja vähendaja leidmine)	7) leiab puuduva tehtekomponendi;
Tehete järjekord (nelja- ja viietehtelistes ülesannetes sh ümarsulud)	8) määrab tehete järjekorra nelja- ja viietehtelistes ülesannetes;
Aritmeetiliste tehete õigsuse kontrollimine kalkulaatori abil.	9) kasutab kalkulaatorit;
Protsent Sajandikosade märkimise kolm moodust: kümnendmurruna, hariliku murruna, protsendina. Protsentide võrdlemine.	10) teab protsendi praktilist tähendust;
Hariliku murru teisendamine kümnendmurruks ja vastupidi. Lõplik ja lõpmatu kümnendmurd.	11) teisendab hariliku murru kümnendmurruks ja vastupidi;
Kümnendmurru korrutamine ja jagamine kahekohalise arvuga.	12) korrutab ja jagab kümnendmurdu kahekohalise arvuga;
Pikkusühikud: <i>kilomeeter; meeter; detsimeeter; sentimeeter; millimeeter;</i>	13) teab õpitud mõõtühikuid ja nendevahelisi seoseid;

<p>Pindalaühikud: <i>ruutmillimeeter, ruutsentimeeter, ruutdetsimeeter, ruutmeeter, ruutkilomeeter, aar, hektar</i>;</p> <p>Raskusühikud: <i>tonn, tsentner, kilogramm, gramm</i>;</p> <p>Mahuühikud: <i>liiter, detsiliiter, milliliiter</i>;</p> <p>Ajaühikud: sajand, aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund;</p> <p>Rahaühikud: <i>euro, sent</i>;</p> <p>Ruumalaühikud <i>kuupsentimeeter (cm³), kuupdetsimeeter (dm³), kuupmeeter (m³)</i>;</p> <p>Ruumalaühikute teisendamine naaberühikuteks.</p>	
<p>Protsendi väljendamine kümnendmurruna ning kümnendmurdude väljendamine protsendina.</p>	14) väljendab protsente kümnendmurdudena ja vastupidi;
<p>Protsendi leidmine arvust. Arvu leidmine protsendi järgi.</p>	15) leiab protsenti arvust ja arvu protsendi järgi;
<p>Nimega arvude liitmine, lahutamine Nimega arvude korrutamine ja jagamine nii ühe- kui kahekohalise arvuga</p>	16) liidab, lahutab; korrutab ja jagab nimega arve kahekohalise arvuga (teisendamisega);
<p>Ruumala arvutamise valem ($V = a \cdot a \cdot a$, $V = a \cdot b \cdot c$). Kuubi ja risttahuka ruumala arvutamine (ruumala arvutamine elulise materjali varal).</p>	17) arvutab ruudu ja ristküliku übermõõdu ning pindala; arvutab kuubi ja risttahuka ruumala kas mõõtmisel saadud või etteantud andmete järgi;
<p>Ruumala arvutamise valem ($V = a \cdot a \cdot a$, $V = a \cdot b \cdot c$). Kuubi ja risttahuka ruumala arvutamine (ruumala arvutamine elulise materjali varal)</p>	18) loeb ring-, tulp- ja joondiagramme;
<p>Lihtülesanded: ühetehtelised tekstülesanded ruumala, pindala, übermõõdu, aritmeetilise keskmise ja protsendi leidmiseks. Liitülesanded: kolme- ja neljatehteliste tekstülesannete koostamine ja lahendamine.</p>	19) lahendab probleemsituatsioonide põhjal kuni kolmetehtelisi tekstülesandeid.

LOODUSÕPETUS

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Loodusõpetuse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi looduse vastu, käitub looduses hoolivalt ja turvaliselt, teab looduskaitse põhimõtteid;
- 2) oskab vaadelda loodusobjekte ja -nähtusi, teha praktilisi töid ja esitada tulemusi;
- 3) tunneb ning kirjeldab loodusobjekte ja -nähtusi, mõistab elus- ja eluta keskkonna seoseid;
- 4) mõistab inimtegevuse mõju keskkonnale, väärtustab keskkonnasäästlikku eluviisi;
- 5) leiab loodusteaduslikku teavet, kasutades tekste, plaane, kaarte ja mudeleid ning viies läbi vaatlusi ja katseid; sõnastab saadud teavet suuliselt ja kirjalikult.

Lõiming teiste õppeainetega

Loodusõpetus ja eesti keel

Loodusõpetuse ja eesti keele lõimimise põhieesmärgiks on laiendada sõnavara ja parandada kõneoskust erinevates kontekstides. Õpilased saavad õppida loodusega seotud sõnavara ning seda kasutada lühikeste loodusvaatluste kirjeldamisel, jagada oma tähelepanekuid. Kirjeldada erinevaid looduslikke kohti nagu mets, järv või raba ning nende iseloomustamiseks kasutada omadussõnu. Lugeda lühikesi loodusõppe tekste ning koostada nende põhjal mõistekaart, arendades sedasi funktsionaalset lugemisoskust. Kirjutada lühikesi kirjeldusi, jutustusi või luuletusi loodustemadel, kasutades õpitud sõnavara ja väljendeid.

Loodusõpetus ja matemaatika

Loodusõpetuse ja matemaatika lõiming võimaldab õpilastel koguda, mõõta ja analüüsida erinevaid andmeid, näiteks temperatuuri, sademete hulka, taime kõrgust või loomade arvukust. Praktilise tööna sooritada mõõtmisi ja võrrelda loodusobjekte geomeetriliste kujunditega. Andmete analüüsimiseks kasutada graafikuid, diagramme või keskmise arvutamist. Andmete võrdlusel seostada inimtegevuse mõju keskkonnale. Arvutada ökoloogilist jalajälge, analüüsida jäätmete käitlemise või rahvastiku statistikat.

Loodusõpetus ja inimeseõpetus

Loodusõpetuse ja inimeseõpetuse lõiming võimaldab õpilastel mõista inimese rolli looduses ja ühiskonnas ning arendada teadmisi ja oskusi, mis on olulised nende enda tervise, heaolu ja keskkonnasäästliku käitumise tagamisel. Uurida jätkusuutliku toidu tootmise ja tarbimise mõju nii inimese tervisele kui ka looduskeskkonnale. Arutleda selle üle, kuidas saaksid nad ise aidata kaasa nii oma tervise kui ka keskkonna heaolule. Kodanikuõiguste ja -kohustuste seos keskkonnakaitsega aitab õpetada keskkonnasäästlikku käitumist.

Loodusõpetus ja ajalugu

Lõimimise eesmärk on õpilaste seostamisokuse õpetamine ning parandamine. Üheskoos uurida ning arutleda kuidas looduskeskkond on mõjutanud ajaloolisi sündmusi ja vastupidi. Ajalooliste jälgede säilimine ning leidmine looduses ning kuidas alepõllundus on mõjutanud maastiku struktuuri. Millised looduslikud ressursid ning asukohad on mõjutanud inimasustuse teket.

Loodusõpetus ja võõrkeeled

Lõimimine pakub mitmekülgseid võimalusi õpilaste keeleõppe täiustamiseks. Kirjeldada loodusobjekte ja -nähtusi, kasutades õpitud sõnavara. Lugeda ja leida lisainfot võõrkeelsest kirjandusest, kasutada õppetegevuses võõrkeelseid õpikeskkondi (videod, laulud, interaktiivsed mängud).

Loodusõpetus ja kunstiained

Loodusvaatluste järel saavad õpilased väljendada oma tähelepanekuid kunstilistel viisidel. Joonistada või maalida looduses nähtud loomi, taimi või maastikke ning kasutada erinevaid kunstitehnikaid. Kasutada looduslikke materjale, nagu lehed, oksad, kivid või liiv, selleks et luua kunstiteoseid. Korraldada näitus, kus saab esitleda loodud loodusmaale, skulptuure või muid valminud kunstiteoseid.

Loodusõpetus ja tööõpetus

Õppida kasutama looduses leiduvaid materjale, nagu puit, savi, kivid või taimekiud, oma käsitööprojektides. Valmistada esemeid, kasutades taaskasutatavaid või keskkonnasõbralikke materjale. Töödelda looduslikke materjale ohutult ja säästlikult. Õppida tervisliku toitumise põhimõtteid läbi kokkamise, kasutades kohaliku (mahe)toorainet.

Loodusõpetus ja muusika

Õpilased saavad looduse ilu ja mitmekesisust väljendada läbi muusika. Kuulata looduses esinevaid helisid, nagu linnulaul, tuulekohin või vee vulin, ning püüda neid matkida. Kasutada looduses leitud materjale, et luua muusikainstrumente. Looduses liikudes saavad õpilased mängida muusikalisi mängu või jäädvustada/tuvastada loodushelisid.

Loodusõpetus ja kehaline kasvatus

Loodusõpetuse ja kehalise kasvatus lõimimine võimaldab kogeda loodust läbi füüsilise aktiivsuse ning arendada nii oma kehalisi kui ka vaimseid võimeid. Osaleda loodusmatkadel, kus saavad õpilased mitte ainult liikuda, sportida ja mängida, vaid ka avastada ning uurida ümbritsevat loodust. Kasutada looduses leiduvaid materjale ning objekte, nagu kivid, oksad või tõkked, kehalise kasvatus tundide läbiviimisel. Osaleda loodusemängudes ja orienteerumisel, kus tuleb liikuda looduskeskkonnas, kasutada kaarti ja kompassi ning lahendada erinevaid ülesandeid. Tantsida loodusteemalisi tantse, mis kujutavad näiteks loomade liikumist või looduslike elementide nagu tuule või vee liikumist.

Õppetöö rõhuasetused 3.-5. klassis

1. 3.-5. klassis tuginetakse õppetegevuses varem omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele. Varemõpitule toetudes jätkatakse õpilaste loodusteadusliku maailmapildi kujundamist ja seostatakse saadud teadmisi teistes õppeainetes omandatuga. Õppetegevuses on jätkuvalt ülekaalus looduse vahetu kogemine, praktiline tegevus ja õppemäng. Vajalike kujutluspiltide loomist toetab esemeline ja kujutav näitlikkus, lisandub ka tinglik näitlikkus (lihtsad joonised, tabelid, Eesti kaart).
2. Arendatakse ning süstematiseeritakse tajusid (eelkõige nägemis- ja ruumitaju) ning kujutlusi. Arendatakse esemete/objektide ning nende osade äratundmist, terviku jaotamist osadeks, osade ühendamist oluliste (iseloomulike) ja mitteoluliste (individuaalsete) tunnuste alusel. Õpetaja suunamisel areneb objektide, nähtuste, tegevuste jm kirjeldamis-, võrdlemis-, rühmitamis- ja üldistamisoskus. Õpetaja abiga kujunevad jõukohase õppematerjali ulatuses põhjus-tagajärg seoste mõistmise ja järelduste tegemise oskused. Järk-järgult suureneb õpitegevuses kirjaliku kõne osakaal – jõukohaste õppetekstide häälega lugemine ja analüüs õpetaja suunamisel, jõukohaste kirjalike ülesannete sooritamine.
3. Vaadeldakse looduses toimuvaid ajalisi muutusi, erinevate loodusosade omavahelist seotust, tutvutakse loodushoiu põhimõtetega.
4. Pööratakse tähelepanu loodushoiule. Kujundatakse keskkonda säästvaid hoiakuid ja väärtushinnanguid. Eesmärgiks on arendada õpilastes soovi osaleda keskkonnaprobleemide ennetamisel ja lahendamisel. Koduümbruse keskkonnaprobleemide kõrval käsitletakse 5. klassis ka Eesti keskkonnaprobleeme.
5. Õpitegevuses kasutatakse esemete ja loodusobjektide ning -nähtuste vaatlemist (sh demonstratsioonkatsed), terviku ja selle osade eristamist, võrdlemist, rühmitamist ja kirjeldamist esitatud kava järgi (5-6 lauset).
6. Õppeprotsessi mitmekesistatakse interaktiivsete õppematerjalidega ning kasutatakse infotehnoloogilisi ja kommunikatiivseid võimalusi (looduslooline teabekirjandus, DVD- ja videofilmid, internetiallikad, televisiooni- ja raadiosaated).
7. 3.-5. klassis õpitakse tundma kodukoha kultuuriloolist minevikku, omandatakse elementaarne arusaamine Eesti Vabariigi riiklikust struktuurist.

Õppesisu ja õpitulemused 4. klassis

Taotletavad õpitulemused 4.klassis:

Õpilane:

- 1) tunneb ära ning nimetab kodukoha taimi, loomi ja seeni; kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes neid iseloomustavaid tunnuseid (välisehitus, elupaik, eluviis); toob näiteid loomade ning mürgiste taimede ja seentega seotud ohtudest;
- 2) eristab ja rühmitab õpitud selgroogseid ning selgrootuid loomi, maismaataimi ja kübarseeni;

- 3) järjestab taimede ja loomade arengu etappe kujutavaid seeriapilte, kirjeldab õpitud elusorganismide arengut tuginedes pildiseeriale;
- 4) näitab enda kehal ja nimetab õpitud kehaosaid;
- 5) võrdleb abivahendile tuginedes inimeste elu maal ja linnas;
- 6) toob näiteid puhta vee ja õhu, mulla, valguse ning soojuse tähtsusest elusolenditele;
- 7) teeb õpetaja juhendamisel lihtsamaid vaatlusi ja praktilisi töid, valides sobivaid vahendeid ning järgides ohutusnõudeid; kirjeldab abivahenditele tuginedes vaadeldut ja oma tegevust.

Teema, õppesisu ja soovitatav tundide arv	Soovitatavad õpitulemused
<p>ELUS JA ELUTA Maismaataimed</p> <p>Taimede välisehitus (puu, põõsas, puhmas, rohttaim). Erinevate taimede osade vaatlus, võrdlemine ja kirjeldamine. Teraviljad. Teraviljade kasutamine.</p>	<p>Tunneb ära ning nimetab kodukoha taimi, kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes neid iseloomustavaid tunnuseid (välisehitus, elupaik, eluviis). Eristab ja rühmitab õpitud maismaataimi. Teab Eestis kasvatatavaid teravilju ning mida neist tehakse.</p>
<p>SEENED Kübarseened</p> <p>Kübaraga seened: välisehitus (kübar, jalg, seeneniidistik). Söögiseened ja mürgised seened.</p>	<p>Tunneb ära ning nimetab kodukoha seeni, kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes neid iseloomustavaid tunnuseid (välisehitus, elupaik, eluviis).</p>
<p>LOOMAD Selgroogsed loomad.</p> <p>Imetajad: välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine. Linnud: välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine. Kalad: välisehitus, liikumine, elupaik (elab veekogus), areng, toitumine. Kahepaiksed (konnad): välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine.</p>	<p>Tunneb ära ning nimetab kodukoha loomi, kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes neid iseloomustavaid tunnuseid (välisehitus, elupaik, eluviis). Toob näiteid loomadega seotud ohtudest. Eristab ja rühmitab õpitud selgroogseid loomi. Järjestab loomade arengu etappe kujutavaid seeriapilte, kirjeldab õpitud elusorganismide arengut tuginedes pildiseeriale.</p>

<p>Roomajad (maod, sisalikud): välisehitus, liikumine, elupaik, areng, toitumine. Selgrootud loomad: mitmekesisus ja elupaigad. Toiduahel.</p>	<p>Eristab ja rühmitab õpitud selgroogseid ning selgrootuid loomi, maismaataimi ja kübarseeni. Järjestab loomade arengu etappe kujutatavaid seeriapilte, kirjeldab õpitud elusorganismide arengut tuginedes pildiseeriale.</p>
<p>INIMENE Inimese välisehitus (kehaosad: kere, pea, kael, jäsemed (käed, jalad)). Selgroog. Keha mõõtmised: pikkuste võrdlemine silma järgi, pikkuste mõõtmine ja mõõtmistulemuste võrdlemine. Inimese kehatemperatuuri mõõtmine.</p>	<p>Näitab enda kehal õpitud kehaosi. Teab, miks inimesel on selgroog. Nimetab õpitud kehaosad.</p>
<p>ELU EESTIS Inimeste elu maal ja linnas, inimese elukeskkond. Elu linnas: hooned (elumaja, asutused), liikumine ja liiklus, töökohad linnas. Elu maal: hooned (talud, asutused), maad (aed, põld, heinamaa, karjamaa, mets). Koduloomad, nende kasulikkus. Maatööd (põlluharimine, loomapidamine jms).</p>	<p>Kirjeldab abivahenditele tuginedes inimeste elu linnas. Kirjeldab abivahenditele tuginedes inimeste elu maal. Võrdleb abivahendile tuginedes inimeste elu maal ja linnas.</p>
<p>VALGUS JA SOOJUS Valgus- ja soojusallikad. Valguse ja soojuse tähtsus elusolenditele. Maa: esmane tutvumine Maa mudeli ehk gloobusega. Päev ja öö, nende vaheldumine. Päikese teekond taevavõlvil erinevatel aastaegadel: soojustingimuste muutumine, öö ja päeva pikkus erinevatel aastaegadel (päikesetõus ja loojumine erinevatel kellaaegadel).</p>	<p>Teab nimetada erinevaid valgus- ja soojusallikaid. Oskab välja tuua põhjused, miks meil valgust ja soojust vaja läheb. Tutvub gloobusega. Teab, et öö ja päeva vaheldumine on seotud Maa liikumisega.</p>
<p>VESI Vesi looduses, vee kasutamine igapäevaelus, tähtsus elusolenditele. Joogivee omadused, võrdlus sademete ja veekogu veega. Vee olekud (vesi, jää, veeaur) ja nende muutumine.</p>	<p>Toob näiteid puhta vee tähtsusest elusolenditele. Oskab nimetada erinevaid vee olekuid ning kirjeldada nende muutumist. Oskab kodus ja koolis vett säästlikult kasutada.</p>

Vee keemine, keemistemperatuur. Vee aurumine. Vee külmumine ja jää sulamine, sulamistemperatuur. Vee säästlik kasutamine kodus ja koolis.	
ÕHK Hapnik ja süsihappegaas õhu koostises (inimesed, loomad ja taimed hingavad sisse hapnikku, välja süsihappegaasi). Õhutemperatuur ja selle mõõtmine. Õhu soojenemine, jahtumine. Puhas ja saastunud õhk, puhta õhu tähtsus elusolenditele, õhu puhtuse tagamine ruumis.	Teab nimetada, millest õhk koosneb ning milleks meile seda vaja on. Oskab mõõta õhutemperatuuri. Toob näiteid õhku saastavatest tegevustest.
MULD Mulla tähtsus taimedele. Mullatööd aias ja põllul erinevatel aastaegadel (harimine, väetamine, seemnete külv, tõusmete eest hooldamine jms).	Oskab välja tuua, milleks muld vajalik on. Toob näiteid erinevatest põllu- ja aiatöödest.

Taotletavad õpitulemused 5. klassis:

Õpilane:

- 1) näitab ja nimetab näitvahendil inimese elundkondade tähtsamaid elundeid, kirjeldab tugisõnade toel nende ülesandeid;
- 2) saab aru lihtsast plaanist, leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte;
- 3) leiab Eesti kaardil oma kodukoha, Eesti suuremad saared, järved, jõed ja linnad;
- 4) toob näiteid oma kodukoha looduslikust mitmekesisusest ja inimeste tegevusest (sh olulisemad asutused ja ettevõtted, inimeste tegevusalad);
- 5) toob abivahenditele toetudes näiteid organismide vaheliste seoste kohta looduses, koostab lihtsamaid toiduahelaid;
- 6) nimetab ja kirjeldab abivahenditele toetudes maailmaruumi objekte ning nähtusi (Päikesesüsteem, öö ja päeva vaheldumine).

Teema ja õppesisu, soovitatav tundide arv (kokku 70 tundi)	Soovitatavad õpitulemused
---	----------------------------------

<p>ELUS JA ELUTA Elus- ja eluta looduse objektide tunnused. Õpitud taime- ja loomarühmad. Seeneriik. Taimeriik.</p> <p>Eluta looduse osad. Ilmastikunähtused.</p>	<p>Rühmitab elus- ja eluta looduse objekte piltide ja sõnasedelite abil.</p> <p>Jaotab tuttavaid taimi ja loomi (nende pilte, sõnasedeleid) õpitud rühmadesse.</p> <p>Teab nimetada eluta looduse osasid.</p>
<p>MÕÕTMINE JA VÕRDLEMINE Tahked kehad ja vedelikud. Kehade kaalumise. Vedelike koguste ja temperatuuri mõõtmine. Mõõtmistulemuste võrdlemine.</p>	<p>Nimetab tahkeid kehi ja vedelikke.</p> <p>Kaalub kehi (mõõtühikuks kg).</p> <p>Mõõdab vedelike kogust (liitrites) ja temperatuuri.</p>
<p>GLOOBUS, KAART JA PLAAN Maakera mudel – gloobus. Leppemärgid sh leppevärvid gloobusel ja kaartidel. Eesti looduskaart.</p> <p>Ilmakaared, suundade määramine Eesti kaardil. Põhiilmakaarte määramine kompassi abil ning päikese järgi.</p> <p>Pildi ja plaani/kaardi erinevus. Klassi plaan ja kooliümbruse plaan. Enda asukoha määramine plaanil, objektide äratundmine ja nende asukoha (teiste objektide suhtes) kirjeldamine plaanil.</p>	<p>Tunneb ära Eesti kaardil värvide järgi ära maismaa ja veekogud.</p> <p>Nimetab ja näitab kaardil (abivahendite toel) põhiilmakaari.</p> <p>Mõistab kompassi kasutamise vajadust.</p> <p>Leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte.</p>
<p>PINNAVORMID KODUKOHAS Pinnavormid kooliümbruses (<i>tasane maapind, künigas, nõgu, org</i>): vaatlus ja mudeldamine Pinnavormide kujutamine Eesti kaardil.</p>	<p>Eristab ja nimetab kooliümbruse pinnavorme.</p>
<p>INIMENE Inimese välisehitus. Elundid ja elundkonnad. Meeleelundid. Tugi- ja liikumiselundid. Hingamiselundid. Vereringe. Seedeelundid.</p>	<p>Nimetab ja näitab joonisel/mudelil inimese elundkondade tähtsamaid elundeid.</p> <p>Kirjeldab joonise/mudeli põhjal (tugisõnade toel) inimese elundite ülesandeid-tegevusi.</p> <p>Kaalub erinevaid kehi (mõõtühikuks kilogramm).</p>

<p>Erituselundid. Paljunemiselundid. Närvisüsteem. Elundkondade ülesanded.</p>	
<p>ORGANISMIDE RÜHMAD JA KOOSELU <i>Mets.</i> Metsa tähistamine kaardil. Mets puuliikide järgi (okaspuu-, lehtpuu- ja segamets), elustik vastavat liiki metsas, toiduahelad. Koosluste võrdlus: mets-park, mets-põld. <i>Veekogu.</i> Veekogud kodukohas. Veekogude tähistamine kaardil. Vee-elustik kodukoha veekogus ja selle kaldal, toiduahelad. Veetaimede ja -loomade erinevus maismaa organismidest. <i>Soo.</i> Soo tähistamine Eesti kaardil. Soo-elustik (taimed, selgroogsed loomad), toiduahelad. Turvas, selle kasutamine.</p>	<p>Tunneb ära ja rühmitab kodukoha levinumaid taimeliike. Nimetab kodukoha veekogusid. Tunneb legendi abil kaardil ära metsa ja soo leppemärgi, veekogu leppevärvi. Tunneb looduses/pildil ära kodukohale iseloomuliku looduskeskkonna (mets, soo, põld, veekogu), kirjeldab kava abil.</p>
<p>MAAVARAD Maavarad (<i>liiv, kruus, savi, paekivi ehk lubjakivi, turvas, põlevkivi</i>), nende kasutamine.</p>	<p>Tunneb ära ja nimetab kodukohas leiduvaid maavarasid, toob nende kasutamise näiteid. Kirjeldab piltide toel õpitud maavarade kasutamise võimalusi.</p>
<p>ELEKTER Elektri tootmine Eestis. Elektri jõudmine elektrijaamast kasutajani. Elektri kasutamine koolis ja kodus, elektriohutus. Vooluring: vooluallikas (patarei), elektripirn, juhtmed, lüliti.</p>	<p>Kirjeldab piltide toel elektri kasutamisega seotud õnnetusjuhtumeid ja nende ennetamise võimalusi (s.t mõistab põhjus-tagajärg seoseid). Oskab koostada lihtsamat vooluringi.</p>
<p>KODUKOHT EESTI VABARIIGIS Eesti riik ja riigi sümbolid. Eesti naaberriigid. Asulad: linn, alev, küla. Eesti suuremad linnad, pealinn. Kodukoht: asula määramine; asukoht pealinna ja suuremate linnade suhtes. Kodukoha sümbolika (lipp, vapp). Inimeste tegevus koduasulas: kultuuri- ja teenindusasutused, arstiabi ja päästeteenistus, suuremad ettevõtted ja nende toodang.</p>	<p>Tunneb ära ja kirjeldab Eesti Vabariigi sümbolikat. Teab nimetada Eesti naaberriike. Eristab küla, alevit, linna. Nimetab ja näitab kaardil Eesti suuremaid linnasid. Teab, mis liiki asulas ta elab. Näitab Eesti kaardil kodukoha asukohta, seostab selle ilmakaarega (nt Tartu asub Lõuna-Eestis).</p>

	<p>Orienteerub (liigub) kodukohas, juhatab vajadusel võõrale teed.</p> <p>Nimetab kodukoha inimeste tegevusalasid, teenindusasutusi ja suuremaid ettevõtteid.</p>
<p>MAAILMARUUM JA PLANEET MAA (8 tundi)</p> <p>Tähistaevas, taevakehad: täht (sh Päike), komeet. Maailmaruumi uurimine: pikksilm, binokkel, teleskoop, kosmoselaev; astronaut, astronoom. Päike ja planeedid. Maa kaaslane Kuu. Päikesesüsteemi väikekehad: asteroidid, meteoriidid. Meteor. Võimalikud katastroofid.</p> <p>Maa pöörlemine – öö ja päeva vaheldumine. Maa tiirlemine – aastaegade vaheldumine.</p> <p>Maakera siseehitus. Looduskatastroofid (vulkaanipursked, maavärinad, orkaanid, üleujutused), ohud inimese elule ja tegevusele.</p>	<p>Tunneb huvi maailmaruumi ehituse ja selle uurimisvõimaluste vastu.</p> <p>Kirjeldab joonise põhjal (tugisõnade toel). Päikesesüsteemi ehitust.</p> <p>Huvitub Maal toimuvatest loodusprotsessidest.</p> <p>Selgitab lambi ja gloobuse abil öö ja päeva vaheldumist.</p> <p>Tunneb ära erinevaid looduskatastoofe.</p>

Õppetöö rõhuasetused 6.-7. klassis

6. klassi eesmärk on luua süsteemne kujutus kodukoha (maakonna) geograafiast ja loodusest. Peamised teemavaldkonnad on järgmised: pinnavormid, veekogud, kliima ja selle muutused, taimed, loomad, inimtegevuse seos loodusega.
- Kõikide teemade puhul pööratakse tähelepanu objektide ja nähtuste rühmitamisele oluliste tunnuste alusel (nt madalsood ja rabad, nende olulised tunnused), allrühmade moodustamisele (loomad, kodu- ja metsloomad, vee- ja maismaaloomad, liha- ja rohusööjad loomad).
7. klassis käsitletakse nimetatud teemasid Eesti ulatuses, pööratakse tähelepanu erisustele sõltuvalt piirkonnast ja elukeskkonnast.
- Keemia ja füüsika elemente käsitletakse seoses loodusnähtuste ja inimtegevusega (muldade ja maavarade keemilised ja füüsikalised omadused, ehitusmaterjalide omadused, muldade väetamine jne).
- Teadvustatakse põhjus-tagajärg-seoseid eluta looduse ja eluslooduse nähtuste vahel (nt taime- ja loomaliikide seos elukohaga – toitumine, eluase, asulate paiknemine jne).
7. klassis käsitletakse nimetatud teemasid Eesti ulatuses, pööratakse tähelepanu erisustele sõltuvalt piirkonnast ja elukeskkonnast.
- Keemia ja füüsika elemente käsitletakse seoses loodusnähtuste ja inimtegevusega (muldade ja maavarade keemilised ja füüsikalised omadused, ehitusmaterjalide omadused, muldade väetamine jne).
- Teadvustatakse põhjus-tagajärg-seoseid eluta looduse ja eluslooduse nähtuste vahel (nt taime- ja loomaliikide seos elukohaga – toitumine, eluase, asulate paiknemine jne).

9. Peamised töövormid on tund, õppekäik ja vaatlus. Tundides sooritatakse lihtsaid katseid, võimaluse korral kasutatakse õppefilme.
10. Iga teema puhul aktiveeritakse lapse teadmised ja kogemused. Uus teema esitatakse 6.-7. klassis peamiselt suuliste lühitekstide, vestluste ja vaatluste ning näitvahendite abil, tekste kasutatakse teadmiste süvendamiseks/täpsustamiseks. Terminid esitatakse pärast nähtuse/objekti oluliste tunnuste fikseerimist (nt *Segamini kasvavad okas- ja lehtpuud – s.o segamets*).

Õppesisu ja õpitulemused 6. klassis

Taotletavad õpitulemused 6. klassis

6. kl lõpuks õpilane:

- 1) märkab oma ümbruses toimuvaid muutusi ja kirjeldab neid;
- 2) jälgib katseid ja sooritab neid õpetaja juhendamisel ise;
- 3) loeb lihtsaid plaane ja kaarte; koostab plaane (abiga);
- 4) tunneb ära pinnavormide kujutised füüsilisel kaardil, teab pinnavormide olulisi tunnuseid; eristab jõge, järve, merd, saart, poolsaart;
- 5) iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades);
- 6) eristab eluta ja elusa looduse objekte;
- 7) täidab ja kirjeldab õpetaja abiga õppejooniseid ja skeeme, mis võimaldavad mõista õppeinfos sisalduvaid seoseid (nt õppejoonis: *vee ringkäik looduses*);
- 8) teab põhi- ja vaheilmakaari; määrab kompassi abil põhiilmakaari (õpetaja juhendamisel);
- 9) teab õhu tähtsamaid omadusi; loeb, märgib ja mõõdab vee ning õhu temperatuuri.

Teema ja õppesisu, soovitatav tundide arv (kokku 140 tundi)	Soovitatavad õpitulemused
<p>MÕÕTMINE JA VÕRDLEMINE (4 tundi) Elus- ja eluta looduse objektid, loodus- ja tehisobjektid kooli lähiümbruses. Objektide suuruste, objektide vaheliste kauguste mõõtmine ja võrdlemine. Õppetegevus: - Õppekäik/välitund kooli lähiümbruses: loodus- ja tehisobjektide eristamine, kirjeldamine, rühmitamine. Objektide suuruste, vahemaade mõõtmine ja tulemuste võrdlemine.</p>	<p>- nimetab lähiümbruses eluta ja elusa looduse objekte; - iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades);</p>

<p>PLAAN JA KAART (10 tundi) Eesti looduskaart: leppemärgid. Ilmakaarte määramine kaardil-plaanil, õues kompassiga ja päikese järgi. Eesti loodus- ja halduskaart: maakonnad ja maakonna keskused, asulad (linn, alev, küla). Kooliümbruse ja koduasula plaan: leppevärvid ja -märgid, lihtsate (mõõtkavata) plaanide täiendamine. Õppetegevus: - Ilmakaarte määramine õues kompassiga ja päikese järgi. - Lihtsa plaani ja pildi võrdlemine: enda asukoha määramine plaanil, plaanil olevate objektide äratundmine, plaani täiendamine pildi järgi. - Liikumine kooliümbruse plaani järgi; klassi / kooliümbruse plaani täiendamine (abiga). - Eesti loodus- ja halduskaart: maakondade, suuremate linnade ja koduasula leidmine ning näitamine kaardil (õpetaja juhendamisel). Maakondade ja suuremate linnade märkimine kontuurkaardile (abiga).</p>	<p>- teab õpitud leppemärkide tähendust plaanil ja kaardil, täiendab (abiga) lihtsaid plaane (3.); - nimetab ja näitab kaardil kodumaakonna ning naabermaakonnad; - iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades); - teab põhi- ja vaheilmakaari; määrab kompassi abil põhiilmakaari (õpetaja juhendamisel); - määrab põhiilmakaari kaardil;</p>
<p>PINNAVORMID KODUKOHAS (5 tundi) Pinnavormide (küngas, org, nõgu, mägi, tasandik, kõrgustik;) modelleerimine. Pinnavormide kujutamine kaardil. Inimese kujundatud pinnavormid kodukohas. Õppetegevus: - Künka mudeli koostamine. Pinnavormi osade (nõlv, jalam) näitamine mudelil. - Pinnavormide mudeldamine liivakastis.</p>	<p>- teab õpitud leppemärkide tähendust plaanil ja kaardil, täiendab lihtsaid plaane (abiga); - tunneb näitvahenditel ära õpitud pinnavormid või nende kujutised; - iseloomustab oma kodukoha pinnavorme (vajaduse korral abivahendeid kasutades);</p>
<p>MULD ELUKESKKONNANA (12 tundi) Mulla kirjeldamine. Mulla koostis. Mulla elustik. Mulla tekkimine. Mulla tähtsus taimedele (temperatuur, niiskus, viljakus) ja loomadele. Vee liikumine mullas. Inimtegevuse mõju mullale (mulla harimine, väetamine, maaparandustööd). Õppetegevus: - Mullaproovide võtmine, mulla kirjeldamine ja mullaproovide</p>	<p>- märkab oma ümbruses toimuvaid muutusi ja kirjeldab neid; jälgib katseid ja sooritab neid õpetaja juhendamisel ise; - kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove; - näitab katsega, et mullas on õhku ja vett;</p>

<p>võrdlemine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kompostmulla valmistamine. - Mulla vee- ja õhusisalduse katseline kindlakstegemine. - Mullatemperatuuri mõõtmine. 	<p>eristab eluta ja elusa looduse objekte;</p>
<p>VESI KUI AINE (20 tundi)</p> <p>Vesi looduses; veekogud. Puhta vee omadused. Vesi kui lahusti; looduslik vesi, mineraalvesi kui looduslik lahus. Vee olekud ja nende muutumine. Märgamine. Veetemperatuur ja selle muutumine (keemis-, külmumis-, jää sulamistemperatuur). Vee kasutamine. Joogivesi. Põhjavesi. Vee reostumine ja kaitse. Vee puhastamine.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erinevate omadustega vee võrdlemine. - Veetemperatuuri mõõtmine. - Igapäevaelus kasutatavate lahuste valmistamine. - Vee puhastamine erinevatel viisidel. - Vee kasutamise (sh joogi- ja reovee teekonna) uurimine kodus või koolis. - Vee säästliku kasutamise võimaluste uurimine kodus või koolis. 	<ul style="list-style-type: none"> - teab puhta vee omadusi; - nimetab veekogusid (jõgi, järv, meri, allikas); - kirjeldab vett erinevas olekus ja toob välja vee oleku muutumise tingimused; - mõõdab vee temperatuuri, loeb ja märgib termomeetri näidu; - teab vee keemis- ja jää sulamistemperatuuri; - mõistab vee tähtsust inimese elus - jälgib katseid ja sooritab neid õpetaja juhendamisel ise; - kirjeldab vee puhastamise katseid;
<p>VESI ELUKESKKONNANA (30 tundi)</p> <p>Meri. Läänemeri: rannajoon, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared. Läänemere vee omadused. Mere, ranniku ja saarte elustik: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed.</p> <p>Jõgi. Jõgi ja selle osad; jõestik ja selle osad. Vee voolamine jões; kärestik, juga. Veetaseme kõikumine jões. Eesti suuremad jõed. Jõgi elukeskkonnana: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed.</p> <p>Järv. Järvevee omadused. Veevahetus järvedes. Eesti suuremad järved. Järv elukeskkonnana: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed.</p> <p>Õppetegevus:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - näitab kaardil (vajadusel abiga) ja nimetab Eesti suuremaid lahtesid, väinasid, saari, poolsaari, jõgesid ja järvi; - iseloomustab õpitud veekogu kui elukeskkonda (vajaduse korral abivahendeid kasutades); - koostab õpitud veekogule iseloomulikke toiduahelaid või võrgustikke (vajadusel abiga); - eristab eluta ja elusa looduse objekte;

<ul style="list-style-type: none"> - Suuremate lahtede, väinade, saarte, poolsaarte, jõgede ja järvede näitamine Eesti kaardil; nende kandmine kontuurkaardile (abiga). - Veeorganismide uurimine ja välisehituse kirjeldamine (kava toel). - Tutvumine eluslooduse häälega, kasutades audiovisuaalseid materjale. - Tutvumine siseveekogude selgroogsetega ja taimedega, kasutades veebimaterjale aadressidel http://bio.edu.ee/loomad/ ja http://bio.edu.ee/taimed/. 	
<p>ÕHK KUI AINE (10 tundi) Õhu koostis. Õhu omadused. Õhutemperatuur ja selle mõõtmine. Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine. Õhu liikumine soojenedes. Õhu liikumine - tuul. Tuule kasutamine inimtegevuses. Kuiv ja niiske õhk. Pilved ja sademed. Ilmastikunähtused. Veeringe. Õhu saastumine ja kaitse.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Õhu omaduste ja koostise uurimine: küünla põlemine suletud anumas, õhu kokkusurutavus, õhu paisumine soojenedes, veeauru kondenseerumine. - Õhutemperatuuri mõõtmine. - Ilmavaatlused. - Kodukoha ilmaennustuste jälgimine, võrdlemine tegeliku ilmaga. 	<ul style="list-style-type: none"> - teab puhta õhu omadusi; - kirjeldab pildi või skeemi järgi veeringet; - mõõdab õhutemperatuuri, loeb ja märgib vaatlustabelisse termomeetri näidu; - viib õpetaja juhendamisel läbi ilmavaatlusi, täidab vaatlustabelit; - iseloomustab ilma (vaatlustabeli või kava abil);
<p>ÕHK ELUKESKKONNANA (8 tundi) Õhu kui elukeskkonna tähtsamad omadused. Organismide levimine õhu kaudu. Õhukeskkonda kasutavad loomad ja nende seosed teiste organismidega; erinevate lendajate (linnud, nahkhiired, putukad) kohastumused.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Võrdlustabeli (-skeemi) täitmine: erinevate lendajate kohastumused 	<ul style="list-style-type: none"> - iseloomustab õhku kui elukeskkonda (vajaduse korral abivahendeid kasutades); - koostab õhukeskkonnale iseloomulikke toiduahelaid või võrgustikke (vajadusel abiga); - eristab eluta ja elusa looduse objekte;
<p>ORGANISMIDE RÜHMAD JA KOOSSELU (31 tundi) Taimed. Õistaimede, okaspuude, sõnajalg- ja sammaltaimede eristamine: taimeosade nimetamine ja kirjeldamine, rühmitamise aluseks olevate</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab õpitud taimede välisehitust (vajaduse korral abivahendeid kasutades); - toob näiteid taimede tähtsusest looduses ja inimeste elus;

<p>sarnaste tunnuste leidmine. Mürgised taimed/taimeosad. Taimede eluks vajalikud tingimused. Taimede tähtsus looduses ja inimeste elus.</p> <p>Seened. Kübarseened; hallitusseened: ehitus (kübarseentel), elupaigad, eluks vajalikud tingimused, mürgisusega seotud ohud. Sümbioos taimede ja seente vahel. Kübar- ja hallitusseente tähtsus looduses ja inimeste elus.</p> <p>Bakterid. Elupaigad, eluks vajalikud tingimused, tähtsus looduses ja inimeste elus.</p> <p>Loomad. Selgroogsete ja selgrootute loomade eristamine: välisehituse kirjeldamine, rühmitamise aluseks olevate sarnaste tunnuste leidmine (välisehitus, liikumisviis, elupaik, toitumine, järglaste saamisviis ja nende eest hoolitsemine). Parasiidid loomadel ja inimestel. Organismide vaheliste suhete iseloomustamine lihtsamate toiduvõrgustike abil.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uurimusliku ülevaate koostamine: ühe taime-, looma- või seeneliigi põhjalikum tundmine. 5) iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades); - Kübarseente virtuaalnäitus: www.loodusmuuseum.ee - Hallitusseente vaatlemine mikroskoobiga 	<ul style="list-style-type: none"> - toob näiteid seente tähtsusest looduses ja inimeste elus; - toob näiteid bakterite tähtsust looduses ja inimese elus; - kirjeldab õpitud loomade välisehitust, liikumisviisi, toitumist ja kasvamist, seostab loomi nende elupaigaga; - koostab organismide vaheliste suhete iseloomustamiseks toiduvõrgustikke (vajadusel abiga); - kirjeldab kava abil ühte taime- looma- või seeneliiki;
<p>KODUASULA ELUKESKKONNANA (10 tundi)</p> <p>Loodus- ja tehiskeskkond koduasulas. Taimed ja loomad koduasulas. Koduasula keskkonnaprobleemid.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koduasulat tutvustava ülevaate / plakati koostamine. 	<ul style="list-style-type: none"> - iseloomustab elutingimusi koduasulas ning toob näiteid inimkaaslejate loomade kohta (vajaduse korral abivahendeid kasutades); - teadvustab koduasula keskkonnaprobleeme.

Õppesisu ja õpitulemused 7. klassis

Taotletavad õpitulemused 7. klassis

7. kl lõpuks õpilane:

- 1) kasutab õppetekste teabe kinnistamiseks, täpsustamiseks ja ülesannete täitmiseks;
- 2) kasutab teabe leidmiseks õpetaja abiga Eesti eri kaarte (füüsiline, administratiivne, loomastik/taimestik, kliima jne);
- 3) nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja

loomadest;

4) teab, millest sõltuvad Eesti ilmastikutingimused;

5) põhjendab mulla ja selle kaitsmise vajadust;

6) nimetab Eesti peamisi põllumajandus- ja tööstusharusid ning valmistatavat toodangut;

7) kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine);

8) põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust

Teema ja õppesisu, soovitatav tundide arv	Õpitulemused
<p>EESTI RIIK Eesti asend Euroopas; Eesti suurus, piirid, naaberriigid. Rahvaarv ja rahvuslik koosseis. Rahvastiku paiknemine. Linnad ja maa-asulad. Riigi haldusjaotus.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none">- Eesti piiri, naaberriikide, maakonnakeskuste ja suuremate linnade näitamine kaardil. Eesti maakonnakeskuste ja suuremate linnade kandmine kontuurkaardile.- Rahvastikukaardi põhjal (kava abil) Eesti rahvastiku paiknemise iseloomustamine.- Riigi üldandmete otsimine teatmeteostest (õpetaja suunamisel).	<p>- näitab Euroopa kaardil Eestit ja Eesti naaberriike;</p> <p>- iseloomustab Eestit (asend, naaberriigid, rahvastik jm) kaartide ja teatmeteosest leitud teabe põhjal</p>
<p>EESTI ILMASTIK Ilm, ilmastik, kliima. Eesti asendi mõju kliimale. Ilmaelemendid: õhutemperatuur, tuul, pilvisus, sademed. Ilmavaatlused ja ilma ennustamine. Ilma mõju inimtegevusele; äärmuslikud ilmaolud Eestis. Fenoloogiline kalender.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none">- Ilmavaatluste läbiviimine: andmete märkimine tabelisse, graafikute koostamine (õpetaja juhendamisel).- Erinevate ilmaportaalidega tutvumine (ilmaennustused, ilmahoiatused jm); Eesti erinevate piirkondade ilma võrdlemine ilmakaartide järgi (näiteks http://www.emhi.ee).	<p>teab Eesti asendi mõju kliimale</p> <ul style="list-style-type: none">- teab ilmakaardi leppemärkide tähendusi- võrdleb ilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades

<p>EESTI PINNAMOOD Kodukoha ja Eesti pinnavormid ning pinnamood. Suuremad kõrgustikud, tasandikud ja madalikud, Põhja-Eesti paekallas. Mandrijää osa pinnamoe kujunemises. Õppetegevus: - Eesti kaardil suuremate madalike, kõrgustike ja nende kõrgemate tippude näitamine; pinnavormide tähistamine kontuurkaardil.</p>	<p>- kirjeldab kaardi järgi oma kodumaakonna ja Eesti pinnamoodi, nimetades ning näidates pinnavorme kaardil</p>
<p>EESTI LOODUSVARAD Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse. Energiaallikatena kasutatavad loodusvarad. Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine. Kaevanduste ja karjääride kasutamisega seotud keskkonnaprobleemid. Õppetegevus: - Eesti kaardil maavarade tähtsamate leiukohtade näitamine, maavarade kandmine kontuurkaardile leppemärkidega. - Tuntumate kivimite kirjeldamine ja võrdlemine (tunnused, leiukohad, kasutamine). - Ülevaate koostamine: kodukoha loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse.</p>	<p>- nimetab Eestis leiduvaid taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid ning toob nende kasutamise kohta näiteid; - eristab graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast; - näitab Eesti kaardil maavarade tähtsamaid leiukohti - põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust, lähtudes seosest loodusvarad – tarbimine – jäätmed</p>
<p>EESTI MAJANDUS Peamised majandusharud Eestis (nt <i>põllumajandus ja toiduainetetööstus, tööstus, teenindus, transport</i>) ja vastavate majandusharudega seotud tegevused. Tuntumad tööstus- ja teenindusettevõtted kodumaakonnas/-asulas: asukoht, tegevusalad, ametid, toodang või teenus(ed). Tuntumad tööstus- ja teenindusettevõtted Eestis. Õppetegevus: - Kaupluse külastus, ülevaate koostamine (kava järgi) ühe toiduainete tootegrupi kohta (eestimaine ja sissetoodud kaup, toidukorvi maksumus, hindade võrdlus jms).</p>	<p>- teab oma kodukoha suuremaid tööstus- ja teenindusettevõtteid, nende tegevusalasid</p>
<p>SELGROOGSED LOOMAD EESTIS</p>	<p>- toob näiteid erinevates elupaikades elavatest loomadest</p>

<p>Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks; selgroogsete loomade rühmad.</p> <p>Selgroogsete loomade peamised meeleorganid orienteerumiseks elukeskkonnas; juhtivate meelte sõltuvus loomade eluviisist.</p> <p>Selgroogsete loomade seedeelundkonna eripära sõltuvalt toidust: hammaste ehitus, soolestiku pikkus ja toidu seedimise aeg.</p> <p>Selgroogsete loomade erinevate rühmade hingamiselundite ehituse ja talitluse mitmekesisus: lõpused vees, kopsud õhkkeskkonnas elavatel organismidel, naha kaudu hingamine.</p> <p>Püsi- ja kõigussoojaste loomade kehatemperatuuri muutused.</p> <p>Paljunemine, looteline areng, sünnitus ja lootejärgne areng, järglaste eest hoolitsemine (toitmine, kaitsmine, õpetamine) erinevatel selgroogsetel loomadel.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selgroogsete loomade elutegevuse jälgede otsimine, nende mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses. - Toiduahelate ja -võrgustike koostamine. 	<ul style="list-style-type: none"> - toob näiteid selgroogsete loomade erinevate meelte tähtsusest sõltuvalt nende elupaigast ja –viisist - toob näiteid selgroogsete loomade hingamiselundite ehituse mitmekesisusest - <i>võrdleb kava ja näitvahendite toel selgroogsete loomade paljunemise ja arengu eripära;</i>
<p>ELUKESKKONNAD EESTIS:</p> <p>Läänemeri</p> <p>Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared. Läänemere rannik. Läänemere mõju ilmastikule. Keskkonnatingimused Läänemeres. Läänemeri kui elukooslus; elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Mere mõju inimtegevusele ja ranna-asustuse kujunemisele. Läänemere reostumine ja kaitse. Loomade püügi, jahil ning kaitsega seotud reeglid.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaardil Läänemere-äärsete riikide, suuremate väinade, lahtede, saarte, poolsaarte näitamine ja nimetamine; objektide kandmine kontuurkaardile. - Läänemerele iseloomulike toiduahelate ja –võrgustike koostamine. - Ülevaate koostamine: õlireostuse mõju Läänemere elustikule. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari (vajadusel abivahenditele toetudes)</i> - <i>koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid ja -võrgustikke (vajadusel abivahenditele toetudes);</i> - <i>iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel (kava toel);</i> kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine); - <i>selgitab Läänemere tähtsust ja kaitse vajadust;</i>
<p>Jõesed ja järved</p>	<p>nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja</p>

<p>Eesti suuremad jõed ja järved. Jõgi ja järv kui elukooslused; elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Jõgede ja järvede tähtsus, kasutamine ning kaitse. Kalakasvatus. Loomade püügi, jahil ning kaitsega seotud reeglid.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eesti suuremate jõgede ja järvede näitamine kaardil, objektide kandmine kontuurkaardile. - Kahe Eesti jõe või järve võrdlemine kaardi ning teiste infoallikate järgi. - Siseveekogude selgroogsetega ja taimedega tutvumine ühistegevuses, kasutades veebimaterjale aadressidel http://bio.edu.ee/loomad/ ja http://bio.edu.ee/taimed/. 	<p>loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest;</p> <ul style="list-style-type: none"> - koostab jõele/järvele iseloomulikke toiduahelaid ja –võrgustikke (vajadusel abivahenditele toetudes); - kirjeldab inimtegevuse negatiivset mõju taimedele ja loomadele (reostamine) - selgitab jõgede ning järvede tähtsust ja kaitse vajadust;
<p>Aed Aed kui kooslus: köögiviljaaed, puuvilja- ja marjaaed, iluaed. Aiamuld. Kompost. Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Bioloogiline ja keemiline tõrje aias. Toataimed.</p> <p>Põld Põld kui kooslus. Peamised Eestis kasvatatavad põllukultuurid. Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Väetamine ja keemiline tõrje põllul (vajalikkus, ohud). Mahepõllundus. Inimtegevuse mõju mullale. Mulla reostumine ja hävimine. Mulla kaitse.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erinevate muldade võrdlemine. - Komposti valmistamine. - Aia- ja põllukultuuride iseloomustamine ning võrdlemine, kasutades konkreetseid näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale. - Uurimus aia- ja põllusaaduste osast igapäevases menüüs. - Klassis olevate toataimede paljundamine, hooldamine. 	<p>nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest;</p> <p>põhjendab mulla ja selle kaitsmise vajadust;</p> <p>kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine);</p>
<p>Niit Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus. Looduslikud ja inimtekkelised niidud.</p>	<p><i>koostab niidu kooslust iseloomustavaid toiduahelaid (vajadusel abivahenditele toetudes);</i></p>

<p>Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Soovitusi õppetegevuseks: - Ülevaate koostamine ühest taimeliigist selle põhjalikumaks tundmaõppimiseks. - Toiduahelate ja –võrgustike koostamine.</p>	<p>nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest;</p>
<p>Mets Eesti metsad. Nõmme-, palu-, laane- ja salumets. Mets kui elukooslus. Eesti metsade peamised puuliigid. Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid. Metsade tähtsus ja kasutamine. Metsade kaitse. Õppetegevus: - Eesti metsade peamiste puuliikide võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale. - Ülevaate koostamine ühest loomaliigist selle põhjalikumaks tundmaõppimiseks. - Ülevaate koostamine ühistegevuses: mets igapäevaelus / metsaga seotud tarbeesemed. - Metsloomade tegutsemisjälgede uurimine. - Metsakooslust iseloomustavate toiduahelate ja –võrgustike koostamine.</p>	<p>nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest; - võrdleb pildi järgi erinevaid metsaliike; - teab Eesti metsade peamisi puuliike; - selgitab metsade tähtsust ja kaitse vajadust; - koostab metsakooslust iseloomustavaid toiduahelaid (vajadusel abivahenditele toetudes);</p>
<p>Soo Soode paiknemine ja teke. Madalsoo ja raba. Elutingimused soos. Soode elustik; elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Soode tähtsus. Turba kasutamine. Õppetegevus: - Aia-/põllumulla ja turba võrdlemine. - Turbasambla omaduste uurimine. Soo selgroogsete ja taimedega tutvumine, kasutades veebimaterjale http://bio.edu.ee/loomad/ , http://bio.edu.ee/taimed/ . - Sookooslust iseloomustavate toiduahelate koostamine.</p>	<p>nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest; - iseloomustab kaardi järgi soode paiknemist Eestis ja oma kodumaakonnas - koostab soo kooslust iseloomustavaid toiduahelaid (vajadusel abivahenditele toetudes); - selgitab soode tähtsust ja kaitse vajadust;</p>

<p>LOODUS- JA KESKKONNAKAITSE EESTIS Inimese mõju keskkonnale. Looduskaitse Eestis: eri tasandid, kaitsealused objektid ja kaitsealad. Bioloogilise mitmekesisuse kaitse. Kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel. Jäätmekäitlus. Säästev tarbimine (sh individuaalne loodussäästlik käitumine). Õppetegevus: - Looduskaitsealade näitamine kaardil. - Erinevate infoallikate põhjal ülevaate koostamine ühe kaitsealuse liigi või kaitseala kohta. - Ülevaate koostamine kodukoha ühest keskkonnaprobleemist (probleemi olemus, võimalikud tekkepõhjused ja lahendused (ehk keskkonnahoidliku mudeli koostamine) vms.</p>	<p><i>kirjeldab inimtegevuse (tööstus, transport, olme) tagajärjel tekkinud saasteainete negatiivset mõju loodusele;</i> põhjustab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust; - <i>selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta;</i> - <i>iseloomustab kaardi järgi kaitsealade paiknemist Eestis, sh oma kodukohas</i> - <i>selgitab keskkonnakaitse vajalikkust;</i> - <i>põhjustab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib</i> olmeprügi</p>
--	---

Õppe-ja kasvatuseesmärgid

Loodusõpetuse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi looduse vastu, käitub looduses hoolivalt ja turvaliselt, teab looduskaitse põhimõtteid;
- 2) oskab vaadelda loodusobjekte ja -nähtusi, teha praktilisi töid ja esitada tulemusi;
- 3) tunneb ning kirjeldab loodusobjekte ja -nähtusi, mõistab elus- ja eluta keskkonna seoseid;
- 4) mõistab inimtegevuse mõju keskkonnale, väärtustab keskkonnasäästlikku eluviisi;
- 5) leiab loodusteaduslikku teavet, kasutades tekste, plaane, kaarte ja mudeleid ning viies läbi vaatlusi ja katseid; sõnastab saadud teavet suuliselt ja kirjalikult.

Õppetegevus 8.–9. klassis

8.–9. klassis laienevad jõukohase õpitegevuse käigus õpilaste loodusalsed teadmised, parenevad seoste mõistmise oskused, seda nii kodukoha, Eesti kui ka maailma kontekstis. Varasemate õppeperioodidega võrreldes pööratakse rohkem tähelepanu elementaarsete keemia- ja füüsikateadmiste ning -oskuste kujundamisele. Õpilastele valmistab põhikooli lõpuni raskusi realselt mittetajutavate nähtuste ning

protsesside mõistmine. Õppe eesmärgiks on eelkõige ümbritseva maailma praktiline mõistmine. Kujutluspiltide loomiseks ja täpsustamiseks kasutatakse õpet loomulikus keskkonnas, praktilisi töid ja katseid, kujutavat, tinglikku ning jõukohasel viisil ka verbaalset näitlikkust. Suureneb õpilaste roll ja iseseisvus katsete planeerimisel ja läbiviimisel. Põhjus-tagajärg seoste mõistmist ja järelduste tegemist suunab õpetaja. Õpetaja juhendamisel otsivad õpilased teavet erinevatest allikatest, kasutades seejuures ka meedia- ja tehnoloogiavahendeid. Õppeinfo mõistmiseks ja kasutamiseks vajavad nad jätkuvalt suunatud analüüsi – suuliseid ja kirjalikke küsimusi-korraldusi. Õpetaja ülesanne on aidata hinnata ning mõista leitud info usaldusväärsust. Õpilaste oskuste areng võimaldab jõukohases õpitegevuses iseseisva töö osakaalu suurendada. Seejuures vajavad õpilased jätkuvalt õpetaja suunamist ja abivahendeid. Õpilaste iseseisva tegutsemise ja koostööoskuste arenemine võimaldab sooritada jõukohaseid õppetegevusi paaris- ja rühmatöödena.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab nii kodukoha kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) toob näiteid inimtegevuse mõjust ümbritsevale keskkonnale; väljendab hoolivust ja lugupidamist kõigi elusolendite vastu; käitub turvaliselt; kirjeldab näidete abil jätkusuutliku, säästva ja vastutustundliku eluviisi põhimõtteid ning järgib neid; 3) toob näiteid tervislikest eluviisidest ja järgib neid, kasutab elementaarseid esmaabivõtteid; 4) kavandab õpetaja juhendamisel ning viib ohutult läbi lihtsamaid praktilisi töid, valides sobilikud mõõtevahendid; teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid ja järeldusi; seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega;
- 5) käsitseb ohutult ja otstarbekalt olmeseadmeid, tööriistu ning kodukeemiat, selgitab nende kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid;
- 6) leiab õpetaja suunamisel erinevatest allikatest jõukohast loodusteaduslikku infot; hindab õpetaja abiga kasutatud allikate usaldusväärsust; kasutab õppimiseks, koostööks ja info otsimiseks meedia- ja tehnoloogiavahendeid.

Õppesisu ja õpitulemused 8. klassis

Õpitulemused 8. klassis

Õpilane:

- 1) mõõdab õpetaja juhendamisel ruumala, massi, vahemaid looduses ja kaardil ning aega; seostab saadud mõõtmistulemusi igapäevaelus ettetulevate olukordadega;

- 2) kavandab ning viib õpetaja juhendamisel ohutult läbi praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid ja järeldusi, seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega;
- 3) kirjeldab tugisõnade abil õpitud ainete/materjalide omadusi ja toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus; taaskasutab võimaluse piires materjale ja esemeid;
- 4) leiab õpetaja suunamisel kaartidelt, loodusalastest tekstidest, tabelitest ja graafikutest teavet loodusvööndite kohta, seostab organismide kasvukohti ja kohastumisi vastava loodusvööndiga, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele;
- 5) rühmitab elusorganisme, toob näiteid erinevate organismide seostest looduses;
- 6) väärtustab nii kodukoha kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid.

Teema ja õppesisu, soovitatav tundide arv	Täpsustatud õpitulemused
<p>MÕÕTMINE JA HINDAMINE Kehade suuruse (pikkuse, laiuse, paksuse jne) ja nende vaheliste kauguste hindamine. Mõõtmine eri viisidel (käega seotud mõõtühikute, sammude jms ja mõõteriistade abil). Mõõtühikute teisendamine. Soovitusi õppetegevuseks: - Vaksa ja sammu pikkuse määramine. - Vahemaade hindamine ja tulemuse võrdlemine mõõtmistulemusega. - Koolilaua pikkuse ja laiuse hindamine, hindamistulemuse võrdlemine vaksa ja joonlauaga mõõdetud tulemusega. - Risttahukakujulise keha pikkuse, laiuse ja kõrguse (paksuse) mõõtmine.</p>	<p>- viib läbi mõõtmisi, teisendab pikkusühikuid: km, m, cm, mm suuremast väiksemaks ja vastupidi; - hindab kehade mõõtmeid ja vahemaid;</p>
<p>AINED JA SEGUD (8 tundi) Ained ja materjalid, nende omadused. Ained koosnevad osakekestest. Liht- ja liitained (nt vesinik, hapnik, süsinik, vesi, süsihappegaas) ning nende sümbolid. Keemiline reaktsioon – uute ainete tekke protsess. Puhast aine; ainete segu. Segud ja lahused: õhk kui segu, segunevad ja mittesegunevad vedelikud. Happed, alused ja soolad igapäevaelus; ohutu ja keskkonnasäästlik kasutamine. Looduslikud happelised ained, happevihmad.</p>	<p>- kirjeldab õpitud ainete/materjalide omadusi; toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus; - kirjeldab lahuse valmistamist; - toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamisest igapäevaelust; - toob näiteid igapäevaelus (nt toiduvalmistamisel) kasutatavatest puhastest ainetest ja segudest;</p>

<p>Soovitusi õppetegevuseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lahuse valmistamine (nt soola-, suhkrulahus). - Segu lahutamine koostisosadeks. - Hapete ja aluste kindlakstegemine indikaatoritega. <ul style="list-style-type: none"> - Köögikeemia: <ul style="list-style-type: none"> soodavulkaan (sooda, äädikas); vikerkaarjook (erineva värvuse ja kangusega suhkrulahused ning nende kihid joogiklaasis); koogi küpsetamine (uuritakse lisatavate komponentide vajalikkust ja tähtsust küpsetusprotsessis); kuidas vanasti jäätist tehti? (soola lisamine jääle alandab külmumistemperatuuri) – katse jäätise koostisosade (suhkur, piim, koor, vanilje jm), jää, soola ja 2 suletava plastikaatkotiga; mis seguneb, mis mitte? - kohv ja koor, vesi ja õli; šokolaadi valmistamine kakaost, piimast, suhkrust ja võist; <p>Ideid köögikeemiaks leiab:</p> <p>a) http://chemistry.about.com/od/foodcookingchemistry/Food_Cooking_Chemistry.htm</p> <p>b) http://www.accreditedonlinecolleges.com/blog/2010/kitchen-chemistry-100-cool-food-science-experiments-for-kids-and-cooks/</p>	
<p>LIIKUMINE JA JÕUD (8 tundi)</p> <p>Mehaaniline liikumine. Ühtlane ja mitteühtlane liikumine. Trajektoor. Taevakehade liikumine: pöörlemine, tiirlemine. Teepikkuse ja aja mõõtmine; mõõtühikute teisendamine. Kiiruse mõõtmine ja arvutamine. Jõud ja kehade liikumine. Jõu mõõtmine. Liikumine ja jõud looduses ja tehnikas.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maa pöörlemise ja tiirlemise mudeldamine: öö ja päeva ning aastaegade vaheldumise selgitamine. 	<ul style="list-style-type: none"> - viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires); - mõistab, milliseid ohtusid kätkeb kiire liikumine; - mõõdab keha poolt läbitud teepikkust ja liikumise aega; - nimetab kiiruse mõõteriista; - teisendab õpetaja abiga kiiruse ühikuid (km/h → m/s); <p>kirjeldab öö ja päeva vaheldumise katset ja seostab katset Päikese ja Maaga;</p> <ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab (näitab katsega) Kuu tiirlemist ümber Maa (tiirlemisel on Kuu kogu aja pööratud ühe poolega Maa poole);

<ul style="list-style-type: none"> - Maa loodusliku kaasläse Kuu tiirlemise mudeldamine. - Oma kõndimise kiiruse määramine. 	
<p>KEHADE VASTASTIKMÕJU Keha mass, massi mõõtmine, mõõtühikute teisendamine. Raskus, raskusjõud. Hõõrdumine, hõõrdejõud. Kehade elastsus ja plastsus; deformeerimine, elastsusjõud. Vastastikmõju esinemine looduses: Päikesesüsteem, gravitatsioon.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Keha massi hindamine ja mõõtmine, hindamistulemuse ja mõõtmistulemuse võrdlemine. - Raskusjõu ja hõõrdejõu mõõtmine dünamomeetriga 	<ul style="list-style-type: none"> viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires); - mõõdab keha massi, teisendab mõõtühikuid: kg→g ja vastupidi; - toob näiteid kehade hõõrdumise kohta ja põhjendab, miks liikuvad kehad jäävad seisma; - toob näiteid elastsetest ja plastsetest kehadest; - mõõdab jõudu; - kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust; - kirjeldab kehade vastastikust mõju ja jõudude rakendumist ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust; - kirjeldab õpetaja toel kahe keha vastastikmõju;
<p>MEHAANILINE TÖÖ JA ENERGIA Töö. Võimsus. Energia, energia muunduvus ja jäävus, energia levimine lainena. Lihtmehhanism, lihtmehhanismide kasutamine.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lihtmehhanismide kasutamine olmeseadmetes. - Näitkatsete jälgimine ja kirjeldamine kava toel. 	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelust; - toob näiteid mehaanilise töö tegemisest; - toob näiteid olmes kasutatavatest lihtmehhanismidest; näitab kuidas nendega saab võitu jõus;
<p>VALGUS JA SELLE SIRGJOONELINE LEVIMINE Valgusallikas. Päike, tähed kui valgusallikad; galaktikad. Astronoomia; maailmaruumi uurimise võimalused. Valgus kui liitvalgus; spekter. Valguse värvustega seotud nähtused looduses ja tehnikas. Valguse sirgjooneline levimine. Valguse kiirus. Vari. Varjutused.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tähistäeva vaatlemine. - Olmevalgustite valgusallikate (tavaline hõõgpirn, halogeenpirn, luminofoorlamp ehk säästupirn, LED) võrdlemine. - Varju uurimine. 	<ul style="list-style-type: none"> - nimetab eriliigilisi valgusallikaid ja selgitab nende olulisi tunnuseid; - valib eluruumi sobiva valgusallika ja põhjendab oma valikut; - teab, et Päike on täht; - loetleb spektri värvisi;
<p>ORGANISMIDE RÜHMAD</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rühmitab elusorganisme erinevatel alustel, toob näiteid

<p>Taimed. Õis-, paljasseemne-, sõnajalg- ja sammaltaimede ning vetikate välisehituse põhijooned. Taimede osa looduses ja inimtegevuses. Taimede uurimise ja kasvatamisega seotud elukutsed.</p> <p>Õistaimede organid ja nende ülesanded. Fotosüntees. Õistaimede paljunemine ja levimisviisid.</p> <p>Seened. Seente mitmekesisus (kübar-, hallitus- ja pärmseened); nende välisehituse põhijooned. Toitumine surnud ja elusatest organismidest, parasitism ja sümbioos. Inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine. Seente osa looduses ja inimtegevuses.</p> <p>Samblikud. Samblikud kui seente ja vetikate kooseluvorm. Samblike osa looduses ning inimtegevuses.</p> <p>Loomad. Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks; selgroogsete loomade rühmad.</p> <p>Selgrootud loomad. Usside, limuste, lüljalgsete peamised välistunnused (sh võrdlus selgroogsetega), levik ning tähtsus looduses ja inimese elus. Selgrootute loomade hingamine. Selgrootute loomade erinevad toiduhankimise viisid ja organid.</p> <p>Usside, limuste ning lüljalgsete liit- ja lahksugulisus. Paljunemise ja arengu eripära otsese, täismoondelise ning vaegmoondelise arenguga loomadel. Inimese parasiidid. Peremeesorganismi ja vaheperemehe vaheldumine usside arengus.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hallitus- ja pärmseente kasvatamine erinevates tingimustes. - Seente vaatlemine mikroskoobiga. - Eri organismirühmade välistunnuste võrdlemine reaalsete objektide või veebist saadud info alusel. 	<p>erinevate organismide omavahelistest seostest looduses;</p> <ul style="list-style-type: none"> - võrdleb abivahendite toel eri taimerühmadele iseloomulikku välisehitust; - selgitab õpetaja abiga taimede osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid; - selgitab õpetaja abiga seente ja samblike osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid; - selgitab õpetaja abiga selgrootute loomade osa looduses ja inimeste elus ning toob selle kohta näiteid; - väärtustab taimi, seeni, samblikke ja selgrootuid loomi eluslooduse oluliste osadena;
<p>MAA GLOOBUSEL JA KAARTIDEL</p> <p>Maa kujutamine gloobusel ja kaardil: poolkerad, ekvaator, poolused kaardivõrk. Kaartide mitmekesisus (sh interaktiivsed kaardid). Mõõtkava, vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil.</p> <p>Maailmameri ja selle osad. Mandrid; suuremad riigid. Ajavööndid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - leiab teavet kaartidelt ja atlastest - näitab kaardil ja nimetab õpitud objekte ja piirkondi, kannab need kontuurkaardile - mõõdab vahemaid looduses sammude ja/või mõõtmisvahendite abil;

<p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Objektide leidmine-näitamine kaardil; asukoha kirjeldamine kava abil (asend ekvaatori suhtes, asend mandril või maailmajaos, asend ookeanide/merede suhtes, riik või selle osa jne). Objektide kandmine kontuurkaardile. - Vahemaade mõõtmine looduses. Vahemaade mõõtmine kaardil mõõtkava abil. - Kellaaja erinevuste määramine ajavööndite kaardi põhjal. - Kaardi järgi liikumine; lihtsa plaani või kooliümbruse kaardi koostamine (abiga). 	<ul style="list-style-type: none"> - mõõdab vahemaid kaardil mõõtkava abil; - määrab ajavööndite kaardi abil kellaaja erinevuse maakera eri kohtades;
<p>MAAKERA LOODUSVÖÖNDID</p> <p>Jäävöönd. Tundra. Parasvöötme okas- ja lehtmets. Parasvöötme rohtla. Vahemereline põõsastik ja mets. Kõrb. Savann. Ekvatoriaalne vihmamets. Kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes.</p> <p>(Loodusvööndid ja nende paiknemine (iseloomustamine kaardi abil), looduskomponentide (kliima, muldade, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastastikused seosed. Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites ning mäestikes.)</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Piltide abil loodusvöönditele iseloomulike taimede ja loomade tundmaõppimine. - Teabeallikatest loodusvööndite kohta info otsimine õpetaja juhendamisel. - Loodusvööndi kohta mõistekaardi koostamine koostegevuses. 	<ul style="list-style-type: none"> - leiab teavet kaartidelt ja atlastest; näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile; - iseloomustab kaardi abil loodusvööndite paiknemist, nimetab piirkonnale iseloomulikke taimi ja loomi, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele;
<p>MAAVARAD</p> <p>Kivimid ja nende teke. Maavarad Eestis ja Euroopas.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eesti tähtsamate maardlate näitamine kaardil. - Maavarade vaatlemine ja kirjeldamine. - Õppekäik loodusemuuseumisse: tutvumine maavaradega. <p>1) leiab teavet kaartidelt ja atlastest; näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tunneb looduses ja pildil ära ning iseloomustab liiva, kruusa, savi, graniidi, liivakivi, lubjakivi, põlevkivi ja kivisöe; - toob näiteid õpitud maavarade kasutamise kohta;

<p>TUNTUMAD METALLID Metallimaakidest metallide sulatamine. Metallid igapäevaelus, metallide iseloomulikud omadused. Metallide sulamid igapäevaelus. Metallid ja mittemetallid. Metallide korrosioon (raua näitel). Õppetegevus: - Metallide füüsikaliste omaduste uurimine ja võrdlemine (soojus- ja elektrijuhtivus, kõvadus, magnetilised omadused vms). - Internetist andmete otsimine metallide ja sulamite omaduste ning nende rakendusvõimaluste kohta. - Metall/sulami kohta mõistekaardi koostamine koostegevuses. - Rauda korrosiooni uurimine erinevates tingimustes (http://mudelid.5dvision.ee/).</p>	<p>- toob näiteid metallide ja nende sulamite kasutamise kohta igapäevaelus.</p>
--	--

Õppesisu ja õpitulemused 9. klassis

Taotletavad õpitulemused 9. klassis

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) seostab inimese elundkondi nende põhifunktsioonidega, kasutab elementaarseid esmaabivõtteid;
- 2) toob näiteid tervislikest eluviisidest ja järgib neid;
- 3) kirjeldab abivahenditele tuginedes Eesti asendit; toob näiteid kodukoha tööstus-, teenindus- või põllumajandusettevõtte tegevuse kohta;
- 4) koostab teabeallikate põhjal Euroopa riigi tutvustuse ja reisiplaani, esitleb seda kaaslastele;
- 5) käsitleb ohutult ja otstarbekalt olmeseadmeid, tööriistu ning kodukeemiat; selgitab nende kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid;
- 6) kirjeldab ja selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus;
- 7) leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteaduslikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust;
- 8) kirjeldab jätkusuutliku, säästva, vastutustundliku eluviisi põhimõtteid ja järgib neid.

Teema ja õppesisu, soovitatav tundide arv	Täpsustatud õpitulemused
<p>INIMESE ORGANISM Rakud, koed, elundid. Rakud: üherakulised ja hulkraksed elusolendid. Inimese rakud, koed ja elundid. Elundkondade põhiülesanded. Naha ehitus ja ülesanded. Hügieeninõuded naha hooldamisel. Luud ja lihased. Luustiku osad, luustiku ja lihaste talitluse põhiülesanded. Treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale. Esmaabi luumurdude, lihasevenituste ja -rebendite korral. Õppetegevus: - Loomsete kudede (luu-, rasv- ja lihaskude) ehituse võrdlemine mikroskoobiga. - Esmaabivõtete harjutamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - selgitab naha ülesandeid; - teab ja väärtustab naha tervishoiuga seotud tervislikku eluviisi; <ul style="list-style-type: none"> - nimetab joonisel/mudelil inimese skeleti peamisi luud ja lihaseid; - selgitab luude ja lihaste ülesandeid; - peab tähtsaks enda tervislikku treenimist; - selgitab ja/või demonstreerib esmaabivõtteid luumurdude, lihasevenituste ja -rebendite korral;
<p>Vereringe. Südame ehitus ja talitus. Veri, vere liikumine organismis. Vere osa organismi immuunsüsteemis. Immuunsuse kujunemine: lühi- ja pikaajaline immuunsus. Immuunsüsteemi ja vaktsineerimise osa bakter- ja viirushaiguste vältimisel. Immuunsüsteemi häired, allergia, AIDS. Treeningu mõju vereringeelundkonnale. Inimese sagedasemad südame- ja veresoonkonnahaigused, nende tekkepõhjused. Esmaabi verejooksude korral. Doonorlus, veregrupid. Soovitusi õppetegevuseks: - Katsed füüsilise koormuse mõjust pulsile või vererõhule. - Esmaabivõtete harjutamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - selgitab jooniste ja skeemide alusel vereringe-elundkonna talitlust; - teab ja väärtustab HIV-iga nakatumist vältivaid tervislikke eluviise; - teab ja väärtustab südant, vereringeelundkonda ja immuunsüsteemi tugevdavat ning säästvat eluviisi; - selgitab ja/või demonstreerib esmaabivõtteid verejooksude korral;
<p>Seedimine ja eritamine. Inimese seede-elundkonna ehitus ja talitus. Organismi energiavajadust mõjutavad tegurid. Tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed. Neerude üldine tööpõhimõte. Kopsude, naha ja soolestiku eritamisesanne. Soovitusi õppetegevuseks: - Inimese energiavajadust mõjutavate tegurite uurimine arvutimudeliga</p>	<ul style="list-style-type: none"> - isikliku toitumisharjumuse analüüs (etteantud kava toel); - selgitab seedeelundkonna ehituse jooniste/skeemide alusel toidu seedimist ja toitainete imendumist; - selgitab neerude, kopsude, naha ja soolestiku osa jääkainete eritamisel; - teab tervisliku toitumise põhimõtteid;

<p>(http://mudelid.5dvision.ee/).</p>	
<p>Hingamine. Inimese hingamiseldkonna ehitus ja talitus. Treeningu mõju hingamiseldkonnale. Hingamiseldkonna levinumad haigused ning nende ärahoidmine. Esmaabi: kunstlik hingamine. Õppetegevus: - Praktilise tööga või arvutimudeliga kopsumahu, hingamissügavuse ja -sageduse ning omastatava hapniku hulga seoste uurimine. - Esmaabivõtete harjutamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - selgitab hingamiseldkonna jooniste/skeemide alusel hingamise olemust; - teab hingamiseldkonna levinumate haiguste tekkepõhjust ja haiguste vältimise võimalusi; - demonstreerib kunstliku hingamise võtteid; - suhtub vastutustundlikult oma hingamiseldkonna tervisesse;
<p>Paljunemine ja areng. Mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus. Muna- ja seemnerakkude küpsemine. Suguelundkonna tervishoid, suguhaiguste levik, haigestumise vältimise võimalused. Munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus. Pere planeerimine, abordiga kaasnevad riskid. Inimorganismi talituslikud muutused sünnist surmani.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - võrdleb jooniste alusel naise ja mehe suguelundkonna ehitust ning talitlust; - selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja neisse haigestumise vältimise võimalusi; - väärtustab ennast ja teisi säästvat seksuaalelu; - teab erinevate rasedustervise meetodeid ja hindab nende sobivust raseduse vältimiseks;
<p>Talitluste regulatsioon. Närvisüsteemi ehitus ning ülesanded, tervishoid. Refleksikaare ehitus ja talitus (arvutimodeli abil). Peamiste sisenõrenäärmete toodetavate hormoonide ülesanded. Elundkondade koostöö inimese terviklikkuse tagamisel. Närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis. Õppetegevus: - Refleksikaare töö uurimine arvutimudeliga</p>	<ul style="list-style-type: none"> - selgitab närvisüsteemi põhiülesandeid; - suhtub kriitiliselt närvisüsteemi kahjustavate ainete tarbimisse;
<p>Infovahetus väliskeskonnaga. Silma ehitus ja talitus. Nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine. Kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeega. Kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine. Haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehituse ja talitluse seosed. Õppetegevus: - Katsed meeleelundite tundlikkuse määramiseks.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - selgitab jooniste/mudelite toel erinevate meeltega seotud organite ehitust ning talitlust; - teab ja väärtustab meeleelundeid säästva eluviisi põhimõtteid;

<p>VALGUSE PEEGELDUMINE JA MURDUMINE</p> <p>Valguse peegeldumise nähtus; peegeldumine peegel- ja mattpinnalt. Esemete nägemine. Kuu faaside teke. Tasapeeglite, kumer- ja nõguspeeglite kasutamine.</p> <p>Valguse murdumise nähtus. Prisma, kumer ja nõgus lääts; nende kasutamine optilistes seadmetes (luup, binokkel, fotoaparaat, mikroskoop jms). Kaug- ja lühinägelikkus, prillid. Kehade värvus. Valguse neeldumine, valgusfilter.</p> <p>Õppetegevus:</p> <p>5) kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus; - Valguse peegeldumise katsete korraldamine ja vaatlemine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuu faaside vaatlemine ja katsete korraldamine Kuu faaside mudeldamiseks. - Valguse murdumise katsete korraldamine ja vaatlemine. - Kaug- ja lühinägija prillide võrdlemine ja katsete korraldamine kumer- ja nõgusläätsiga. - Valgusfiltri läbilaskeriba kindlakstegemine. 	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab katse toel valguse peegeldumist peegelpinnalt ja mattpinnalt; - põhjendab katse toel Kuu faase; - kirjeldab katse toel valguse murdumist prisma või läätses; - nimetab erineva kujuga peeglite kasutusvaldkondi; - nimetab läätsede kasutusvaldkondi; - teeb õpetaja toel katseliselt kindlaks, kas antud prillid on pluss(läätsedega)klaasidega või miinus(läätsedega)klaasidega; - teeb õpetaja toel katseliselt kindlaks, milliseid värvilisi valgusi antud valgusfilter läbi laseb;
<p>VÕNKUMINE JA LAINE</p> <p>Võnkumine; võnkumise amplituud, periood, sagedus. Võnkumise levimine - laine. Heli, heli kiirus, võnkesageduse ja heli kõrguse seos. Heli valjus. Elusorganismide hääleaparaat; abiteenused (hambaravi, logopeed). Müra ja mürakaitse. Võnkumiste avaldumine looduses ja rakendamine tehnikas.</p> <p>Õppetegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Võnkuva keha amplituudi, perioodi ja sageduse määramine. - Laine tekkimise, heli tekkimise jälgimine/kuulamine. - Lainete tekitamine veepinnal ja laine levimise kiiruse määramine. - Heli (müra) summutavate materjalide võrdlemine. - Kuuldepiirkonna määramine. 	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus; - toob võnkuvate kehade näiteid; - võrdleb õpetaja toel kehade võnkumisi, kasutades amplituudi, perioodi ning sageduse mõisteid; - toob heliallikate näiteid; - võrdleb nais- ja meeshäält (kõrgem-madalam); - teab, et väga valju muusika kuulamine kahjustab kuulmist;
<p>RÕHUMISJÕUD</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid

<p>Rõhk, õhurõhk; manomeeter, baromeeter. Üleslükkejõud. Kehade ujumine. Rõhu avaldumine looduses ja arvestamine tehnikas. Õppetegevus: - Õhurõhu mõõtmine baromeetriga, õhurõhu muutuste fikseerimine, rõhu muutumise ja ilma muutumise seose uurimine. - Autorehvide rõhu kontrollimine. - Üleslükkejõu väärtuse määramine.</p>	<p>ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus; - kirjeldab rõhu muutmise võimalusi; - toob näiteid ujuvate kehade kohta; - esitab hüpoteesi keha ujuvuse kohta vees ja kontrollib hüpoteesi katseliselt; kirjeldab olmes kasutatavate lihtsa tööpõhimõttega seadmete toimimist, käsitseb ohutult olmes kasutatavaid mõõteriistu; - mõõdab manomeetriga õhurõhku sõiduki rehvis; teeb otsustuse rõhu vastavusest ettenähtud väärtusel;</p>
<p>ELEKTRIÕPETUS Kodune vooluvõrk: vooluallikad, vooluring. Lühis, kaitsmed. Kaitsemaandus. Elektrivoolu töö ja võimsus; elektrienergia arvesti. Elektritarvitid kodus majapidamises, elektriohutus, säästlikkus. Õppetegevus: - Lihtsa vooluringi koostamine ja selle võrdlemine klassi vooluvõrguga. - Lühis: 1,5 voldise elemendi soojenemine lühise korral. - Kodu/kooli ööpäevase elektrienergia tarbe määramine.</p>	<p>toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid; - kirjeldab õpetaja toel klassi vooluvõrku; - kirjeldab elektritarvitit sildiandmete põhjal (ohutustähised, toitepinge, võimsus); - toob näiteid olukordadest, kus tarviti juhe peab omama kaitsemaandust; - võrdleb õpetaja toel elektrilisi valgusallikaid säästlikkuse seisukohast;</p>
<p>MAGNETNÄHTUSED Püsimagnet. Magnetväli. Magnetnähtused looduses ja tehnikas. Elektromagnet. Elektromagnetkiirgus: kiirgusallikad meie igapäevaelus, kiirguse mõju inimese tervisele. Soovitusi õppetegevuseks: - Katsed püsimagnetitega. - Püsimagneti ja elektromagneti katseline võrdlemine.</p>	<p>- kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus; - kirjeldab magnetite vastastikmõju; - toob näiteid magnetite kasutamisest; - kirjeldab olmes kasutatavate lihtsa tööpõhimõttega seadmete toimimist, käsitseb ohutult olmes kasutatavaid mõõteriistu;</p>
<p>KEEMIA IGAPÄEVAELUS Toiduainete koostis. Eluks vajalikud süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis. Kütused. Tarbekeemia saadused, plastid ja kiudained. Olmekemikaalide ohutusnõuded. Keemia ja elukeskkond.</p>	<p>-toob näiteid õpitud ainete/materjalide kasutusvõimaluste kohta igapäevaelus; -mõistab tuntumate olmekemikaalide ohtlikkust ning järgib neid kasutades ohutusnõudeid; -mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust; kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi;</p>

<p>MAAILM Mandrid, maailmajaod, suuremad riigid, pealinnad maailma poliitilisel kaardil: asukoht, geograafilised koordinaadid. Erinevad rassid ja rahvad. Õppetegevus: - Atlasest või internetist vajaliku kaardi leidmine, kohanimede registri kasutamine. - Kaardil mandrite, maailmajagude, suuremate riikide ja nende pealinnade näitamine, nende kandmine kontuurkaardile.</p>	<p>-iseloostab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele;</p>
<p>EUROOPA JA EESTI Rahvastik, asustus. Eesti ja Euroopa rahvaarv ja selle muutumine. Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis ja rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid. Ränded ja nende põhjused. Rahvuslik koosseis. Rahvastiku paiknemine. Linnastumise põhjused, Linnastumisega kaasnevad majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaprobleemid. Õppetegevus: - Eesti ja mõne teise Euroopa riigi võrdlus kaartide, teabeallikate põhjal. - Diagrammide ja graafikute lugemisõskuse harjutamine (abistava kava põhjal). - Eesti rahvastiku iseloostamine / võrdlemine kaardi abil ja teabeallikate andmete põhjal.</p>	<p>-iseloostab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele;</p>
<p>Majandus. Euroopa ja Eesti majandusressursid, tööstusharud. Eesti energiamajandus, põlevkivi kasutamine (elektri tootmine ja transportimine kasutajateni) ja keskkonnaprobleemid. Euroopa energiamajandus ja energiaprobleemid. Energiaallikad (sh alternatiivenergia), nende kasutamise eelised ja puudused. Õppetegevus: - Uurimusliku ülevaate koostamine: elektri tarbimine koduses majapidamises (elektritarvitid, kasutamise aeg, elektriarvesti näit, tarbimise hind, säästlikkuse võimalused).</p>	<p>- iseloostab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele; - toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid; - mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust; kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi;</p>
<p>Põllumajandus ja toiduainetetööstus. Põllumajanduse arengut</p>	<p>- iseloostab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil)</p>

<p>mõjutavad looduslikud tegurid. Eri tüüpi põllumajandusettevõtted ja toiduainetööstus Euroopas. Eesti põllumajandus ja toiduainetööstus. Põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemid.</p> <p>Õppetegevus:</p> <p>- Uurimusliku ülevaate / võrdlustabeli koostamine individuaal- või paaristööna (kava abil): toiduainete päritolumaad, hind jms.</p>	<p>objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele;</p> <p>- mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust; kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi;</p>
<p>Teenindus. Teenindus ja selle jaotumine. Turism ja selle liigid. Eesti turismimajandus; peamised vaatamisväärsused kodulinnas või -maakonnas. Euroopa peamised vaatamisväärsused. Turismiga kaasnevad keskkonnaprobleemid.</p> <p>Transpordiliigid, nende eelised ja puudused sõitjate ning erinevate kaupade veol. Eesti transport. Euroopa peamised transpordikoridorid.</p> <p>Õppetegevus:</p> <p>- Uurimusliku ülevaate koostamine individuaal- või paaristööna (kava abil) peamiste vaatamisväärsuste kohta kodulinnas või -maakonnas. Teabe esitamine kaaslastele.</p>	<p>- ülesannete / võrdlustabelite täitmine ühistranspordiga liikumisvõimaluste kohta (väljumis- ja saabumisaeg, kestvus, pileti hind jne; isiklikud eelistused ja nende põhjendamine jms);</p> <p>- iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele;</p>
<p>REISISIHT EUROOPA</p> <p>Ühe valitud riigi iseloomustamine: üldandmed, sümboolika, geograafiline asend, loodus, rahvastiku paiknemine, maavarad, majandus ja tööstus, rahvaste kultuur ja traditsioonid. Transpordivõimalused sellesse riiki. Tervise- ja turvalisuse riskid jms.</p> <p>Õppetegevus:</p> <p>- Reisisihiks valitud riigi (linna) ja transpordivõimaluste iseloomustamine kaartide ja teabeallikate põhjal, valikute põhjendamine toetudes õpitud teadmistele. Uurimusliku ülevaate esitamine kaaslastele.</p>	<p>- iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele.</p>

INIMESEÕPETUS

Kirjeldus ja eesmärk

Inimeseõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb oma keha ning mõistab inimese kasvamise ja arenemisega seotud muutusi ning vastutust (nt seksuaalsuse olemus ja sellega seotud vastutus, töövõime jne);
- 2) hoiab oma tervist, järgides tervislikku eluviisi, käitub nii, et ei sea ohtu enda, teiste inimeste ega keskkonna turvalisust;
- 3) märkab ja mõistab kaaslaste ning iseenda emotsionaalseid seisundeid, käitumisviise; oskab neid hinnata ja nendega toime tulla;
- 4) hoiab puhtust ja korda; orienteerub eluasemega seotud küsimustes, omandab teadmised ja oskused majandamiseks, koduse elu korraldamiseks;
- 5) suudab täiskasvanu suunamisel eristada ning teadvustada oma oskusi ja võimeid, otsib erinevatest teabeallikatest võimetekohaseid jätkuõppevõimalusi ja teeb enda jaoks optimaalseid valikuid;
- 6) tunneb huvi ümbritseva ühiskonnaelu vastu;
- 7) tunneb olmesuhtlemiseks vajalikke kodanikuõigusi ja -kohustusi, järgib sotsiaalseid nõudeid ja käitumisetiketti.

Üldalused

- 1) Inimeseõpetus on lõimitud õppeaine. Ainekava sisaldab nelja põhilist teemade valdkonda: sotsiaalsed toimetulekuoskused (sh enesekohased oskused ja suhtlemisoskused), terviseõpetus, igapäevane elukorraldus ning ühiskonnaõpetus, viimane on lõimitud 1.-5.klassis. Lisaks on inimeseõpetus seotud karjääri planeerimisega, mille osaoskuste arendamine sisaldub nii sotsiaalsete oskuste kui ka igapäevase elukorralduse teemade valdkonnas. Kõikide teemade juures on õpetuse rõhuasetus valdavalt sotsiaalsel ning probleeme ennetaval aspektil. Aine käsitlemise kaudu aidatakse õpilastel õppida tundma oma keha, mõistma ja reguleerima oma tunnetustegevust, võimalikult adekvaatselt hindama enda omadusi ja võimeid ning ümbritsevat keskkonda, sh selle võimalusi ja ohte; kujundatakse positiivse sotsiaalse käitumise oskuseid (toimetulek enese, teiste ning ühiseluga). Õpetuse eesmärk (integreeritult teiste ainetega ning järjepideva kasvatustegevusega) on aidata õpilasel kujuneda isiksuseks, kes on võimeline kohanema ümbritsevas keskkonnas ning toime tulema iseseisvas praktilises elus.
- 2) Inimeseõpetuse õppesisu on koostatud ja selle rakendamine toimub kontsentriilselt: samade teemade puhul laieneb aastast aastasse õppesisu ning suurenevad nõudmised õpitulemustele. Korduvate teemade puhul on iga klassi ainekavas märgitud ainult uus õppesisu: kontsentriiline käsitus eeldab, et eelnevalt õpitut korratakse või tuletatakse meelde, vajadusel kujundatakse puuduvaid teadmisi-oskusi. Kontsentriilist ainekäsitlust toetab järjepidev ainetevahelise integratsiooni rakendamine ning eakohaste üldpädevuste kujundamine.
- 3) Inimeseõpetuse ja teiste õppeainete vaheline lõiming avaldub nii temaatika, kasutatavate (aktiiv)õppemeetodite kui omandatavate pädevuste tasandil. Väga tihe on seos emakeele (sõnavara, lausemallid, tunnetustegevus, etiketikäitumine, suhtlemine jne) ja tööõpetuse

ainega (kultuuripärand, säästlikkus ja turvalisus (ohutustehnika), tööprodukti esteetiline välimus jne), samuti loodusõpetuse ja matemaatika ainega.

4) Inimeseõpetuse teemade käsitlemisel kasutatakse aktiivõppemeetodeid. 1.-5.klassis kasutatakse palju mängulisi elemente ja õppemänge. Teadmiste-oskuste kinnistamiseks loodavates tegevus- ja suhtlussituatsioonides (sh rollimängudes) kujundatakse järjepidevalt oskust mõista, valida ja kasutada variatiivseid repliike, mitteverbaalseid väljendusi (miimika, žestid); harjutatakse etiketikäitumist (nt tervitamine, võõra poole pöördumine jne); kujundatakse turvalise ja loodussäästliku käitumise teadmisi-oskusi.

Lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvus õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.

Inimeseõpetuses käsitletakse inimeste erinevaid töid ja töökohti, harjutatakse koostööd ja tööde jaotamist, toetatakse endasse uskumist, arendatakse eneseanalüüsi ja enesekontrolli oskusi, oma väärtuste selgitamist, enda ja teiste positiivsete joonte ja omaduste märkamist ja väärtustamist.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Inimeseõpetuses käsitletakse asjade väärtust ja hinda, asjade väärtust teiste väärtuste seas, vastutust enda ja teiste asjade hoidmise eest, oma kulutuste planeerimist, tervislikku elukeskkonda, tervist heaolu tagajana. Õpetatakse tegema teadlikke valikuid ümbritseva keskkonna hoidmiseks (jäätmemajandus, taaskasutus jms).

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.

Inimeseõpetuses käsitletakse Eesti rahvuslikku ja riiklikku sümbolikat, lapse õigusi ja kohustustusi, vaba aja veetmist, meeskonnatööd ja tööjaotust, arendatakse sotsiaalseid oskusi: enda vajaduste mõistmine ja nende väljendamine, abi küsimine, oma järjekorra ootamine, otsuste

vastuvõtmine ja probleemidele lahenduste leidmine, tagajärgedega arvestamine, vastutuse võtmine. Tutvustatakse Eesti haldusüksusi, Eesti maksusüsteemi, tegeletakse raha mõiste ja rahakasutusega.

Kultuuriline identiteet

Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

Inimeseõpetuses käsitletakse kodu ja kodukandi traditsioone, Eesti rahvuslikku ja riiklikku sümbolikat, eesti rahvakommete tundmist, erinevate rahvaste tavasid ja kombeid, erinevuste ja mitmekesisuste väärtustamist. Kujundatakse kodumaad väärtustav hoiak.

Teabekeskond

Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.

Inimeseõpetuses tutvustatakse erinevaid teabeallikaid ja nende kasutamist, analüüsitakse reklaamide mõju meie igapäevaste otsuste langetamisele. Õpetatakse vajaliku info eristamist ebaolulisest, abi otsimist erinevatest teabeallikatest (nt vaimse tervise infoportaalid, infovoldikud jt).

Tehnoloogia ja innovatsioon

Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutavas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Inimeseõpetuses harjutatakse IKT vahendite kasutamist, sotsiaalmeedias suhtlemist ja ohtude teadvustamist.

Tervis ja ohutus

Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.

Inimeseõpetuses käsitletakse tervist ja tervise eest hoolitsemise viise, tervisenäitajaid, tervist mõjutavaid tegureid, lihtsamaid esmaabi võtteid ning ohuolukordades abi kutsumist. Õpetatakse märkama emotsioone, vaimse ja füüsilise tervise seisundit, hindama ohtusid. Õpetatakse vältima ennastkahjustavat käitumist. Tutvustatakse liiklusreegleid ning harjutatakse turvalist liikluskäitumist. Õpetatakse hindama ohtusid: vee-, liiklus- ja tuleohutus, sõltuvust tekitavad ained (tubakas, alkohol, uimastid), nutisõltuvus.

Väärtused ja kõlblus

Taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Inimeseõpetuses õpetatakse nägema iga inimest väärtuslikuna, harjutatakse viisakat käitumist, kujundatakse abivalmidust ja kohusetunnet, ausust, õiglust, erinevuste sallimist, vägivallatust ja vastutustunnet. Toetatakse endasse uskumist, enesehinnangut, enesekontrolli, oma väärtuste selgitamist, sallivust, hoolivust, usaldust, empaatiat ning positiivset mõtlemist. Käsitletakse kodumaad, kodu ja perekonda väärtusena.

Lõiming teiste õppeainetega

Eesti keel - Suhtlemine, suuline eneseväljendusoskus, teabe otsimine, konspekterimine.

Matemaatika - Aeg, aja planeerimine, tegevuse kavandamine, kulutuste planeerimine.

Loodusõpetus - Ümbrus, kodukoht, Eesti tundmine, inimese organismi ehitus, talitlus ja tervishoid.

Ühiskonnaõpetus - Inimeste õigused ja kohustused, turvaline käitumine.

Kodundus - Tervislik toitumine, majandamine ja kulutuste planeerimine, säästlikkus.

Keskkonnaõpetus - Rahvakalendri tähtpäevad, kooli traditsioonid ja üritused, suhtlemise õpetus.

Kehaline kasvatus - Tervis ja selle eest hoolitsemine, kehaline aktiivsus ja selle vormid, tervistava kehalise aktiivsuse põhimõtted.

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) alustab ja jätkab dialoogi (vastab küsimusele, esitabküsimusi, nõustub või loobub kutsest);
- 2) teab viisaka käitumise reegleid, püüab neid täita;
- 3) hindab õpituatsioonis enda ja kaaslaste igapäevastkäitumist (õige/vale, meeldib / ei meeldi);
- 4) tunneb ära ja nimetab näoilme ja hääletooni järgikaaslaste 4–6 emotsiooni;
- 5) nimetab, mille poolest ta teistega sarnaneb ja mille poolest teistest erineb, teab oma keha osasid;

- 6) räägib õpetaja suunamisel ja abivahendite toel tervislikueluviisi põhimõtetest: liikumine, toitumine, puhkus ja eneseest hoolitsemine;
- 7) hoolitseb oma hügieeni eest, hoiab puhtust ja korda;
- 8) teab, mis on perekond, kodu, kodukoht ja kodumaa, ning Eesti riigi sümboleid;
- 9) liikleb ohutult kooliteel ning palub abi õnnetusjuhtumikorral.

Õpitulemused 1. klassis

Õpilane:

- 1) tutvustab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, koduasukoha, õdede-vendade ja vanemate nimed;
- 2) nimetab küsimuste abil oma lemmiktegevusi;
- 3) osaleb ühistes (õppe)mängudes ja järgibmeeldetuletamisel mängureegleid;
- 4) vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks;
- 5) tunneb ära kaaslaste tegevuses ning õppesituatsioonisõige ja vale käitumise;
- 6) teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel;
- 7) teab oma kehaosi (pea, kael, kõht, selg, käed, jalad, juuksed ja nägu);
- 8) järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus (käte pesemine, taskurätikasutamine jms);
- 9) märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;
- 10) nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaaegu õigesjärjestuses;
- 11) teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt;
- 12) teab, et elab Eestis;
- 13) teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses.

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tutvustab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukoha, õdede- vendade ja vanemate nimed;</p> <p>2) nimetab küsimuste abil oma lemmiktegevusi;</p> <p>3) osaleb ühistes (õppe)mängudes ja järgib meeldetuletamisel mängureegleid;</p> <p>4) vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks;</p> <p>5) tunneb ära kaaslaste tegevuses ning õppesituatsioonis õige ja vale käitumise;</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Minu välimus ja mulle meeldivad tegevused. Tervitamine (igapäevane tervitamine koolis, tervitusele vastamine). Enesetutvustamine ja kaaslastega tutvumine dialoogis (nimi, kool, klass). Õpitegevused koolis, õppevahendid. Tüli: vabandamine, leppimine (dialoogi repliigid). Peo-, töö-, spordiriietus (riietusesemed, riietuse sobitamine situatsiooniga).</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>1. Minu kool</p> <p>Enese tutvustamine (Mitmendas klassis õpid?). Riietus koolis (Milliste riietega on viisakas koolis käia?). Koolivahendid (Mida läheb koolis vaja?). Koolikoti kandmine (Kuidas koolikotti kanda? Miks nii?).</p> <p>2. Mina</p> <p>Enda tutvustamine (nimi, sugu, vanus). Mõisted: vanem-noorem. Mulle meeldivad tegevused (minu huvid, hobid).</p> <p>3. Minu välimus</p> <p>Enda kirjeldamine, kehaosad. Kehaosade ja riiete ühendamine. Isiklik hügieen (igapäevane puhtus).</p> <p>4. Tere!</p> <p>Tervitamine. Tervitusele vastamine. Huvasti jätmine. Viisakas käitumine koolis.</p> <p>5. Koolis</p> <p>Tunniplaan, õpitegevused koolis, tundide järjestamine, õppevahendid ja riietus erinevates ainetes/tundides.</p>

	<p>6. Tüli</p> <p>Konflikt (olukorra mõistmine). Vabandamine ja leppimine (tunded). Käitumine koolis. Vastutus oma tegevuse eest.</p> <p>7. Sport</p> <p>Spordiriided ja -vahendid. Kehalise kasvatus tunde, tegevused tunnis (pallimängud), asjade jagamine ja palumine kasutamiseks. Isiklik hügieen.</p> <p>8. Kooliriided</p> <p>Riietus, riietuse sobitamine situatsiooniga. Minu välimus. Riiete korrashoid. Isiklik hügieen. Jalatsid, vahetusjalatsid.</p>
--	---

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt;</p> <p>2) tunneb ära kaaslaste tegevuses ning õppesituatsioonis õige ja vale käitumise;</p> <p>3) teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel;</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Sõidutee ohutu ületamine (valgusfoor, ülekäigurada, maantee ületamine). Liikumine jalakäijate teel üksi ja rühmaga. Helkur. Ühissõidukid kodukohas (sõiduki ootamine, sisenemine, väljumine; tänava (sõidutee) ületamine; sõidupilet). Võõras ümbrus, eksimine, abi palumine (dialoogi repliigid), vanemale helistamine.</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>1. Koolitee</p> <p>Foor, helkur, kiiver, ülekäigurada. Sõidutee, kõnnitee, jalgrattatee. Liiklemine tänaval, ohutus. Tee ohutu ületamine.</p> <p>2. Ratas</p>

	<p>Jalgratas. Vajalik varustus rattasõidul, ohutus. Liiklemine rattaga. Tee ohutu ületamine.</p> <p>3. Siim sõidab linna</p> <p>Maa kui elukeskkond. Liiklemine maal. Bussi ootamine. Ühissõidukisse sisenemine. Sõidupilet. Käitumine ühissõidukis. Turvavöö. Linn kui elukeskkond. Sõidukid.</p> <p>4. Linnas</p> <p>Sõidukid. Käitumine bussipeatuses, bussi ootamine. Sõidupilet, tuvasti. Bussikontrolör (erinevad ametid, nende tööülesanded). Alarmsõidukid, nende eelisõigus liikluses. Ohutu liiklemine.</p> <p>5. Abi küsimine</p> <p>Eksimine, võõras ümbrus. Abi küsimine. Minu vanemate nimi ja telefoninumber. Vanemale helistamine. Minu aadress. Politseinik, hädaabinumber 112. Poes vanema silmist kaotamine, pöördumine abi saamiseks müüja või turvatöötaja poole. Minu emotsioonid.</p>
--	---

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tutvustab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukohta, õdede- vendade ja vanemate nimed;</p> <p>2) teab, et elab Eestis;</p> <p>3) teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses.</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Pereliikmed (vanemad, õed-vennad, vanavanemad), nende nimed. Pereliikmete kodused tööd, pereliikmete abistamine, minu kohustused kodus. Kodumaja (talumaja/ eramu/korter suures majas); ruumid kodus (esik, köök, elutuba jt). Mööbel kodus, koolis (esemed, nende otstarve). Kodu asukoht (Eestimaa; küla/linn/alev). Eestimaa, minu kodumaa, Eesti Vabariigi lipp.</p> <p>Lähtudes õpikust:</p>

1. Siimu pere

Peretüüp: ema, laps, vanaema, vanaisa. Pereliikmete nimetused. Talumaja, loomapidamine. Lemmikloom. Elukeskkond maal. Ruumide nimetused, mööbel kodus, otstarve. Vanemate abistamine kodutöodes. Laua katmine, toidunõud.

2. Mari pere

Peretüüp: ema, isa, lapsed (õed-vennad). Pereliikmete nimetused. Vanem-noorem. Elukeskkond linnas. Korter, kortermaja. Suurem-väiksem pere. Enese tutvustamine (minu pere). Lemmikloomad, nende eest hoolitsemine. Lapse kohustused kodus. Isiklik hügieen (käte pesemine pärast loomadega tegelemist). Ohutu käitumine loomadega, loomade privaatsusega arvestamine.

3. Roosi ja Lilli pere

Peretüüp: isa ja tütre (kaksikud õed). Naabrid (vanaema ja vanaisa). Elukeskkond linnas, eramaja. Minu kodumaja. Minu kodu ja pere, tutvustamine. Pereliikmete abistamine, õuetööd.

4. Vannituba

Ruumid kodus: vannituba. Esemed vannitoas. Tegevused vannitoas. Isiklik hügieen. Kehaosade nimetused. Käte, hammaste, juuste pesemine. Pesemisvahendid (peseb mida? peseb millega?).

5. Siim koristab

Ruumid kodus. Mööbel (nimetused, otstarve). Kodused tööd, pereliikmete abistamine. Koristamine, koristusvahendid. Minu kohustused kodus. Ruumide korrashoid.

6. Eesti, minu kodumaa

Minu kodumaa. Eesti. Suuremad linnad Eestis. Eestimaa erinevad paigad. Eesti lipp, lipu kasutamine, asukoht. Eesti rahvuslind suitsupääsuke. Eesti rahvuslill rukkilill.

	<p>7. Eesti sünnipäev</p> <p>Vabariigi aastapäev, selle tähistamine koolis ja kodus. Tegevused aktusel. Eesti hümn, käitumine hünni kuulates. Pidulik riietus.</p>
--	---

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) teab oma kehaosi (pea, kael, kõht, selg, käed, jalad, juuksed ja nägu);</p> <p>2) järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms);</p> <p>3) märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Kehaosad (pea, kael, keha, käed, jalad), juuksed ja nägu. Kehaosade (nägu, kael, käed, jalad) pesemine, küünte eest hoolitsemine. Hammaste pesemine. Tualeti kasutamine. Toitumine (toidud: supp, praad jne, toidunõud). Käitumine söögilauas: toidu palumine, tänamine.</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>1. Puhas laps</p> <p>Välimus. Isiklik hügieen. Kehaosad: käed. Käte määrdumine, pesemine. Küünte eest hoolitsemine. Tualeti kasutamine. Riietus, selle korrastamine.</p> <p>2. Hambad</p> <p>Isiklik hügieen. Kehaosad: suu. Hammaste tervishoid, pesemine. Pesemisvahendid. Tervislik toit. Hambaarst (erinevad ametid, nende tööülesanded). Minu emotsioonid.</p> <p>3. Tervislik toit</p> <p>Toitumisharjumused (mulle meeldivad toidud). Toidugrupid. Tervislikud toidud.</p> <p>4. Söögilauas</p>

	Toidunõude kasutamine. Viisakas käitumine, kombed. Käte pesemine. Oma järjekorra ootamine. Toidu küsimine, palumine. Vastamine, toidu andmine. Viisakusväljendid. Laua korrashoid ka pärast söömist. Toidu eest tänamine.
--	---

Õpitulemused	Õppesisu
1) nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaagu õiges järjestuses;	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Nädal (töö- ja puhkepäevad; eile, täna, homme). Ööpäeva osad (hommik, päev, õhtu, öö). Aasta (aastaajad: laste tegevused, riietus, ohud jalakäijatele liikluses).</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>1. Aasta</p> <p>Aasta, aastaajad. Tegevused erinevatel aastaegadel. Sobiv riietus.</p> <p>2. Öö ja päev</p> <p>Ööpäeva osad (hommik, päev, õhtu, öö). Laste tegevused päeval ja öösel. Päevarütm.</p> <p>3. Nädal</p> <p>Nädalapäevade nimetused. Töö- ja puhkepäevad. Eile, täna, homme.</p>

Õpitulemused	Õppesisu
1) teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel;	<p>Üldine õppesisu:</p>

2) märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;

Minu oma, kaaslase oma (enda ja kaaslaste, sh õpetaja asjade kuuluvuse eristamine), asjade palumine kasutamiseks. Ausus asjade jagamisel. Koristustööd ja –vahendid klassiruumis ning kodus.

Lähtudes õpikust:

1. Minu asjad

Mööbel, õppevahendid. Asjade korrashoid. Töökoha korrastamine. Minu oma, kaaslase oma. Õpetaja asjad. Asjade saamine.

2. Mari saab uue nuku

Asjade saamine. Asjade väärtus. Raha kogumine asja ostmiseks. Minu emotsioonid. Hooliv ja hoolimatu käitumine asjade suhtes. Asjade hoidmine. Vabanduse palumine. Asjade parandamine. Asjade korrashoid.

3. Koristaja Inna

Koristaja (erinevad ametid, tööülesanded, inimesed koolis, töövahendid). Koolimaja puhtus, laste osalus selles. Täiskasvanute aitamine. Juhtum koolis: vabandamine, sobiv käitumine.

4. Töömees Anatoli

Kooli töömees (erinevad ametid, tööülesanded, inimesed koolis, töövahendid). Asjade kadumine. Asjade leidmine. Käitumine asja leides. Oma asjade järelvalve. Varastamine. Tänamine.

5. Kokk Siiri

Kooli kokk (erinevad ametid, tööülesanded, inimesed koolis, töövahendid). Ruumid koolis. Ausus asjade jagamisel, teistega arvestamine. Käitumine kooli sööklas. Toidu küsimine/ palumine, toidu ulatamine/tänamine. Toidu eest koka tänamine.

6. Iga töö on vajalik

Erinevad ametid koolis, töövahendid. Abi palumine erinevate situatsioonide korral.
Riietus: tööriided, peoriided.

Õpitulemused 2. klassis

Õpilane:

- 1) alustab ja jätkab dialoogi tuttavates situatsioonides; kutsub õpetaja suunamisel kaaslasti tuttavat (õppe)mängumängima, jagab mänguasju;
- 2) tavasiituatsioonides suhtlemisel tervitab, palub, tänab, vabandab; käitub söögilauas viisakalt (palub, tänab, räägibvaikse häälega, hoiab puhtust);
- 3) teab oma vanust, sünnipäeva ja kodust aadressi, nimetab oma kodukohta;
- 4) kirjeldab tegevusi, mis talle rõõmu pakuvad;
- 5) hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevast käitumistskaalal õige/vale, meeldib / ei meeldi;
- 6) eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohiloata võtta;
- 7) tunneb ära ja nimetab näoilmele ja hääletoonile vastavaemotsiooni (4 erinevat);
- 8) tunneb ära situatsiooni, kus kellelegi tehakse liiga;
- 9) järgib ise ja õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevastes tegevustes (käte pesemine, taskurätikasutamine jms);
- 10) nimetab näitvahenditele toetudes tervisele kasulikketoite;
- 11) nimetab oma lähisugulasi;
- 12) teab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustestöodes;
- 13) teab oma vanemate ja koolitöötajate ameteid;
- 14) tunneb kella täistundides;
- 15) teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel jävõõraste inimestega suhtlemisel;
- 16) oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks.

1. Arengutasemest tingitud toe eripära

Lihtsustatud õppe 1.–2. klassi õpilaste arengutasemest lähtuvalt vajavad nad õpitegevustes:

- pidevat koostööd õpetajaga (tähelepanu, tajude ja tegevuste õpetajapoolset suunamist ja verbaliseerimist);

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tavasituatsioonides suhtlemisel tervitab, palub, tänab, vabandab;</p> <p>2) alustab ja jätkab dialoogi tuttavates situatsioonides;</p> <p>3) teab oma ees- ja perekonnanime, vanust ning sünnipäeva;</p> <p>4) kutsub õpetaja suunamisel kaaslasti tuttavat (õppe)mängu mängima, jagab mänguasju;</p> <p>5) kirjeldab tegevusi, mis talle rõõmu pakuvad;</p> <p>6) hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevast käitumist skaalal õige/vale, meeldib/ei meeldi;</p> <p>7) tunneb ära ja nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat);</p> <p>8) tunneb ära situatsiooni, kus kellelegi tehakse liiga;</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Tervitamine: erinevad tervitusväljendid; eakaaslaste ja täiskasvanute tervitamine. Enesetutvustamine ja tutvumine kaaslastega dialoogis (vanus, sünnipäev). Kaaslase kutsumine ühistegevusse. Klassi reeglid (sõnastamine ühisvestluses), reeglite vajalikkus. Suhtluspartnerite näoilmed ja hääletoon (rõõmus, kurb, sõbralik, vihane, üllatunud). Kiusamine (äratundmine), täiskasvanult abi palumine. Oma eksimuse tunnistamine ja vabandamine; positiivne reageerimine vastuseks vabandamisele. Koolitöötajate ametid.</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Mina ja kool</p> <p>Teretamine ja hüvastijätmine (erinevad väljendid). Viisaka ja ebaviisaka käitumise eristamine. Näoilmed (rõõmus, kurb) ja hääletoon (sõbralik, ebaviisakas).</p> <p>Mina</p> <p>Ees- ja perekonnanimi. Nime küsimine ja vastamine. Vanus. Minu välimus. Minu erinevused ja sarnasused teistega. Iga inimene on tähtis. Küsimuste esitamine kaaslastele õpitud teabe saamiseks. Mina ja minu klassiruum.</p> <p>Minu õpetaja</p> <p>Õpetaja (kirjeldamine, töökoht, tegevus).</p> <p>Minu asjad (kooliasjad)</p>

<p>9) teab oma vanemate ja koolitöötajate ameteid;</p>	<p>Meie ühised asjad klassiruumis: asjade tunnused ja üldnimetused (nt tehnika, mööbel); asjade hoidmine, jagamine. Õpetaja asjad klassiruumis: asja küsimine-palumine ja tänamine, ilma loata võtmise tagajärjed ja vabandamine. Asjade laenamine ja varastamine. Valetamine. Näoilmed ja hääletoon (sõbralik, vihane, üllatunud).</p> <p>Tegevused</p> <p>Nädalapäevad. Õppetunnid koolis: tegevused tunnis, tunniplaan, meeldivad ja mitte-meeldivad tunnid. Tegevused vahetundide ajal: tegevused erinevates kohtades, sõbralik koostegevus ja kiusamine, kiusamisest teatamine. Mängu valik ja kaaslaste kutsumine mängu.</p> <p>Inimesed</p> <p>Õpetajad, enda õpetaja(te) nime teadmine. Teised töötajad koolis: ametinimetus, mees või naine, tööruumi asukoht. Koolitöötajate tervitamine. Situatsioonid koolis: valik, kelle poole pöörduda ja mida öelda.</p>
--	--

<p>2. MINA JA LIIKLUS</p>			
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>		
<p>10) teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel;</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Individuaalsed ja üldkasutatavad transpordivahendid kodu ja kooli vahel liiklemiseks. Käitumine liiklusvahendites. Liiklusõnnetused jalakäijatega (sõidutee valesi ületamine, seisva liiklusvahendi varjust väljumine, liiklemine talvisel teel) ja juhtumist teatamine lähimale täiskasvanule.</p> <p>Lähtudes õpikust:</p>		

2. MINA JA LIIKLUS			
	<p>Liiklusmärgid ja valgusfoor</p> <p>Liikumiskohad (kõnnitee, sõidutee, ülekäigurada) ja liiklusmärk. Tuntumad liiklusmärgid ja nende tunnused. Valgusfoor. Sõidutee ületamine.</p> <p>Helkur ja lapsed liikluses</p> <p>Helkur. Käitumine liikluses (õige-vale eristamine).</p> <p>Sõidukid. Käitumine ühissõidukis.</p> <p>Erinevad sõidukid, õpilase enda liikumisvahend kooli/huvitegevusse/koju. Autos sõitmine. Pilet ühissõidukis. Käitumine ühissõidukis ja sõidukist väljumisel.</p>		
Õpitulemused	Õppesisu		
<p>11) teab oma kodust aadressi, nimetab oma kodukoha;</p> <p>12) nimetab oma lähisugulasi;</p> <p>13) teab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes;</p>	<p>Üldine õppesisu</p> <p>Minu kodu (ruumid, sisustus), aadress. Lemmikloom kodus. Koduarmastus.</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Minu kodu: maal/linnas, kõrged ja madalad majad, eramajad ja korrusmajad. Elukoha teadmine (Eestimaal, linnas/külas). Kirjakandja ja postkastid. Nimi ja aadress.</p> <p>Minu pere: pere, pereliikmed (vanemad, lapsed, õde, vend). Eri suurusega pered. Enda pereliikmete nimed.</p> <p>Pereliikmed ja lähedased: Vanaema ja vanaisa. Tädi ja tädilapsed. Onu ja onulapsed.</p> <p>Tegevused kodus: pereliikmete ülesanded. Loomad kodus, loomade eest hoolitsemine.</p>		

	<p>Vanemate ametid ja töövahendid: (õmbleja, talumees). Kodused inimesed. Küsimused vanematele esitamiseks, õpilase enda vanemate tööalane tegevus ja töövahendid.</p>		
--	---	--	--

Õpitulemused	Õppesisu
<p>14) teab oma vanust ja sünnipäeva; 15) tunneb kella täistundides;</p>	<p>Üldine õppesisu</p> <p>Aastaring - kuude nimetused, aastaajad, kuupäevad; oma sünnipäeva teadmine; kella tundmine tunni täpsusega; päevakava</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Aasta: aastaajad. 12 kuud (nimetused, järjekord, olulisemad sündmused/tähtpäevad). Aastaaegadele vastavad kuud. Kuu ja kuupäevad.</p> <p>Minu sünnipäev: aastaaeg, kuu (näidisena ka kuupäev.) Vanus. Sama kuu sünnipäevad, järjestamine. Õnnitlemine ja õnnitluste vastuvõtmine, kaasnevad emotsioonid.</p> <p>Kell: Liikumine ja aja liikumine (tegelase sõnade mõistmine). Erineva kujuga kellad. Kellaaja määramine (täistunnid). Kell seisab. Kella tundmine ja täpsus (situatsioonid, jõudis varem/hiljem, tagajärjed).</p> <p>Päevakava: öö ja päev. Ööpäev: täistunnid, sama kellaeg kaks korda ööpäevas. Tegevused ööpäeva erinevatel osadel, lapse päevakava. Lapse huvialad. Laste tegevused vabal ajal (ruumis/ õues, üksi/teistega koos).</p>

Õpitulemused	Õppesisu
--------------	----------

<p>16) väärtustab Eestit - oma kodumaad;</p>	<p>Üldine õppesisu: Eesti Vabariigi lipp ja sellega seotud kombed, Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Eesti lipp: Elukoha teadmine (Eestimaal, linnas/külas). Eesti lipu värvid. Lipu heiskamine ja langetamine; Eesti lipu asukoht (masti otsas, varda küljes), Pika Hermannitorn. Eesti lipu värvid looduses.</p> <p>Eesti Vabariigi aastapäev: Eesti riigi aastapäeva aeg. EV aastapäeva tähistamine koolis, pidulikud riided. Hümn. EV aastapäeva tähistamine kodus.</p> <p>Laulu- ja tantsupidu, rahvariided.</p>
--	--

Õpitulemused	Õppesisu
<p>17) järgib ise ja õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevastes tegevustes (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms);</p> <p>18) nimetab näitvahenditele toetudes tervisele kasulikke toite;</p> <p>19) käitub söögilauas viisakalt (palub, tänab, räägib vaikse häälega, hoiab puhtust);</p>	<p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Liikumine: Erinevad liikumisviisid, hea tuju. Lemmikloom ja liikumise vajadus loomaga. Liikumine talvel ja riietus. Kõik inimesed ei saa liikuda. Liikumisega seotud ohud, õige-vale eristamine.</p> <p>Puhkus ja uni: Tegevused ja väsimine, arvutiga töötamine ja väsimine, soovitusel puhkuseks. Puhkamine vahetunni ajal. Magamisriided, und segavad tegevused. Tegevused enne uinumist ja pärast ärkamist.</p> <p>Keha puhtus: Kehaosad, liigutamine. Tegevused ja pesemise vajadus. Käte puhtus ja pesemine. Erinevate kehaosade pesemine: koht, vahendid, aeg. Juuste korrashoid. Puhtad riided, lapse abi kodus riiete pesemisel.</p>

	<p>Meie toit: Erinevad joogid. Marjad, puuviljad, köögiviljad. Rämpstoit. Tutvumine toidupüramiidiga, toitude rühmad. Toidukorrad. Hea toit, tervislik toit.</p> <p>Käitumine toidulauas: Pereliikmete tegevused (toidu valmistamine, laua katmine, koristamine). Toidunõud. Laua katmine. Söömine ja käitumine (õige-vale eristamine).</p> <p>Suutervis: Suu (huuled, keel, hambad). Hammaste tervishoiu mõjutajad, halvad bakterid ja hambaaugud. Hammaste pesemine: vahendid, aeg, harjamise kestvus. Hammastele kasulik toit. Hambaarst.</p> <p>Haige ja terve: Haige ja terve laps. Haiguse tunnused (nohu, köha, palavik, valu). Koduse ravi esmased võimalused. Ravimid, kättesaadavus lapsele. Arstiabi vajadus (helistamine, koju kutsumine, arsti külastamine). Terve laps ja arst (mõõtmine, kaitsesüst jms), arst koolis. Situatsioonid koolis: valikud, kes aitab, keda ja kuidas kutsuda.</p>
--	---

Õpitulemused	Õppesisu
<p>20) eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta;</p>	<p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Vanad ja uued asjad: asjad kodus, võimalus osta/mitte osta poest. Asjade hind (odav, kallis). Asjade väärtus (armas, kallis). Asju saab korda teha. Vana aja asjad ja vanad asjad. Muuseumid.</p> <p>Asjad ja prügi: lapse tuba ja koristamine: vajalikud asjad, prügi. Joogipakendid, pakendimärgid, taaraautomaat. Prügikastid ja sildid, eri liiki prügi. Ohtlik prügi. Taaskasutamise võimalus, meisterdamine prügist.</p>

Õpitulemused	Õppesisu
--------------	----------

<p>21) tunneb ära ja nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat);</p> <p>22) tunneb ära situatsiooni, kus kellelegi tehakse liiga;</p> <p>23) teab ohtusid võõraste inimestega suhtlemisel;</p> <p>24) oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks</p>	<p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Võõrad inimesed, asjad ja loomad: võõras inimene meie kodus (vargus). Sobiv käitumine erinevates olukordades: võõra lapse kutsumine koju, laps üksi kodus ja võõras ukse taga, võõras kutsub endaga kaasa, võõrad (tundmatud, ohtlikud) asjad. Käitumine loomadega.</p> <p>Võõras ümbrus ja eksimine: käitumine erinevates olukordades- üksi jäämine suures rahvahulgas, bussist väljumine vales peatuses, eksimine metsas. Ümbruse märkamine, olulised detailid enda asukoha ja ümbruse kirjeldamisel. Helistamine enda vanematele, enda nähtavaks tegemine metsas.</p>
---	---

Oodatavad õpitulemused 3. klassi lõpuks:

- 1) alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostegevusele, nõustumine, loobumine);
- 2) nimetab, mille poolest ta teistega sarnaneb ja mille poolest teistest erineb;
- 3) hindab õpituatsioonis enda ja kaaslaste igapäevast käitumist skaalal õige/vale, meeldib / ei meeldi;
- 4) teab erinevates kohtades ja olukordades viisaka käitumise reegleid;
- 5) tunneb näoilme ja hääletooni järgi ära ja nimetab kaaslaste 4–6 emotsiooni;
- 6) teab oma keha puhtuse ning välimuse eest hoolitsemise vahendeid ja vajalikkust;
- 7) teab terve ja haige inimese tunnuseid; märkab oma enesetunnet ning teavitab sellest kaaslasti;
- 8) teab, et ravimeid võetakse haige olles, et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud;
- 9) kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus, liikumine ja sport;
- 10) kõneleb õpetaja suunamisel oma perekonnast: pere suurus, pereliikmete nimed, õdede-vendade vanus, vanemate tegevus;
- 11) küsimustele toetudes räägib enda ja pereliikmete tegevusest pühade tähistamisel;
- 12) teab, mis on tema kodukoht ja kodumaa; väärtustab Eestit – oma kodumaad; tunneb Eesti sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill);
- 13) tunneb kella täis- ja pooltundides;
- 14) nimetab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi;
- 15) teab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti;

16) palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi.

Õppetöö rõhuasetused 3. klassis

3. klassis kujundatakse jätkuvalt õpilaste oskust märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms); tutvustatakse ja õpetatakse

väärtustama rahvuskombeid, -traditsioone (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel). Läbivalt tutvustatakse elukutseid ja nende esindajate põhitegevust (nt kaupluse teema juures müüja tegevus jne).

Tegevus- ja suhtlussituatsioonides tegeldakse isiksuseomaduste ning ühiskonnas aktsepteeritavate käitumisnormide kujundamisega: õpetatakse märkama – eristama – mõistma igapäevaseid situatsioone

(sh ohuolukordi), verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms; täiendatakse ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hoolivat ja teisi arvestavat suhtumist, vastutus- ja kohusetunnet); harjutatakse etiketikäitumist. Pere ja koduga seotud teemade käsitlemisel selgitatakse õpilastele laste ning vanemate vastastikuseid õigusi-kohustusi.

Järjepidevalt kujundatakse (täiendatakse) õpilaste sotsiaalset teadlikkust ning verbaalset aktiivsust: õpetatakse (abivahendite toel) kirjeldama ja hindama kaaslaste ning iseenda tegevus- ja käitumisakte (sh mõistma ja nimetama eesmärgi, tingimusi, põhjuseid ja tagajärgi, käitumisaktis ilmnevaid iseloomujooni jne), õpetatakse planeerima (sh parandama) edasist tegevust/käitumist. Harjutatakse suhtlemist ja koostegevuse reguleerimist dialoogis (kutse koostegevusele, vastused küsimustele ja teadetele, dialoogi alustamine küsimuse ja teatega, nõustumine-loobumine, alternatiivne ettepanek).

Teemade käsitlemisel kasutatavatest aktiivõppemeetoditest on suurem osatähtsus praktilistel tegevustel ja õppekäikudel, eetilise sõnumiga lühipalade lugemisel ja analüüsimisel.

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostegevusele, nõustumine, loobumine);</p> <p>2) nimetab, mille poolest ta teistega sarnaneb ja mille poolest teistest</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Mina: Minu välimus ja mulle meeldivad tegevused. Minu erinevused ja sarnasused teistega. Iga inimene on tähtis, inimeste õigused.</p> <p>Uhkustamine. Valetamine (vale tagajärjed, vale ülestunnistamine, tõe rääkimine). Näoilmed,</p>

erineb;

3) hindab õpituatsioonis enda ja kaaslaste igapäevast käitumist skaalal õige/vale, meeldib / ei meeldi;

4) teab erinevates kohtades ja olukordades viisaka käitumise reegleid;

5) tunneb näoilme ja hääletooni järgi ära ja nimetab kaaslaste 4–6 emotsiooni;

Käitumine koduümbruses ja naabritega arvestamine. Käitumine raamatukogus, raamatu laenutamine ja hoidmine. Käitumine söögilauas, külas käies, sünnipäeval olles (sünnipäevale kutsumine, peo planeerimine, sobiv kingitus).

Lähtudes õpikust:

Minu välimus

Milline ma välja näen. Puhtus, selle olulisus. Puhtuse pidamiseks vajaminev.

Sarnane ja erinev

Ma elan Eestis. Akiko elab Jaapanis. Mulle meeldib (tegevused, söök, rietus, keel). Võrdlus Eesti ja Jaapani laste vahel. Võrdlus enda ja täiskasvanu tegemiste vahel.

Iga inimene on tähtis.

Raha, mida raha eest saab osta, mida mitte. Inimeste õigused. Kiitlemine, kiitmine (nende erinevus). Minu head küljed.

Näoilmed.

Näoosade kordamine. Näoilmete kirjeldused. Mis inimesi rõõmustab, vihastab, üllatab, hirmutab, mis tekitab häbi.

Valetamine.

Valetamine ja õige käitumine. Vale ülestunnistamine ja tõe rääkimine.

Käitumine koduümbruses

Teretamine. Naabrite abistamine. Naabritega arvestamine (muusika kuulamine vaikselt, ei sodi ega viska prügi maha). Võõrad asjad, luba küsimine.

Käitumine raamatukogus

	<p>Milleks on raamatukogu. Raamatukogu tööaeg. Raamatukogus käitumise juhised. Kuidas hoida raamatuid.</p> <p>Käitumine söögilauas</p> <p>Laua katmine, enne sööki pesen käed. Söögilauas käitun viisakalt (vestlen pereliikmetega, süüa noa ja kahvliga, ei ole telefonis, ei mängi toiduga). Laua koristamine.</p> <p>Külas</p> <p>Külla kutsumine, luba küsimine vanematelt. Keda külla kutsun. Tean, kuhu minna, millega minna. Käitumine külas, mida sobib, mida ei sobi külas olles teha.</p> <p>Sünnipäev</p> <p>Kutse (millal, kus, keda kutsun, kes kutsub). Mida külalistele pakun. Kingitus. Tegevused sünnipäeval.</p>
--	---

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) teab oma keha puhtuse ning välimuse eest hoolitsemise vahendeid ja vajalikkust;</p> <p>2) teab terve ja haige inimese tunnuseid; märkab oma enesetunnet ning teavitab sellest kaaslasi;</p> <p>3) teab, et ravimeid võetakse haige olles, et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud;</p> <p>4) kirjeldab tervise hoidmise viise:</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Minu enesetunne. Terve ja haige inimene, ravimid. Haiguse tunnused (nohu, köha, palavik, valu, lööbed), teavitamine halvast enesetundest. Kuidas haigusi ära hoida? Tervislik eluviis (õige toitumine, liikumine, uni).</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Minu enesetunne.</p> <p>Määrduvad toiduained, nende ohtlikkus. Halva enesetunde tunnused Ravimid, nende kasutamine, ohtlik võtta ise. Kelle poole pöördun kui tunnen end halvasti.</p>

<p>mitmekesine toit, uni ja puhkus, liikumine ja sport;</p> <p>5) nimetab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi;</p>	<p>Terve ja haige inimene.</p> <p>Külmetamine ja tagajärjed. Kraadiklaasid, palavik. Mis põhjustab valu. Koolis haigestumie (pöördumine õpetaja, kooliõe poole). Terve ja haige inimese tunnused. Allergia.</p> <p>Kuidas haigusi ära hoida?</p> <p>Kätepesu, karastamine, õigete riiete kandmine, toa õhutamine.</p> <p>Tervislik eluviis</p> <p>Õige toitumine, toidupüramiid. Liikumine. Puhkamine ja uni.</p>
---	--

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) kõneleb õpetaja suunamisel oma perekonnast: pere suurus, pereliikmete nimed, õdede-vendade vanus, vanemate tegevus;</p> <p>2) küsimustele toetudes räägib enda ja pereliikmete tegevusest pühade tähistamisel;</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Suurpere ja väikepere. Minu pere (pere liikmed, nende nimed, tegevused, koostegemised). Hoolin enda perest (kohustused, arvestamine üksteisega).</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Suurpere ja väike pere.</p> <p>Perede erinev suurus ja erinevad pereliikmed. Sugulussidemed (õde, vend, onu, tädi, vanaema, vanaisa)</p> <p>Minu pere.</p> <p>Pere liikmed, nende tegevusalad (töökoht, pensionil, lapsepuhkusel). Pere koostegemised. Nimi ja vanus.</p> <p>Hoolin enda perest</p>

	Abistamine. Üksteisega arvestamine. Kohustused ja ülesanded. Minu kohustused kodus.
--	---

Õpitulemused	Õppesisu
1) teab, mis on tema kodukoht ja kodumaa; väärtustab Eestit – oma kodumaad; tunneb Eesti sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill);	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Eestimaa on minu kodumaa. Sümbolid: vapp, hümn; pealinn, president, naaberriigid. Eesti rahvussümbolid: rukkilill, suitsupääsuke. Pühad ja kombed (vastlapäev, kadripäev, mardipäev, advent, jõulud).</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Eestimaa on minu kodumaa.</p> <p>Eestimaa on kodumaa, eesti keel on emakeel. Rahvas, meeldivad tegevused. Praegune ja eelnevad presidendid.</p> <p>Eestimaa kaart</p> <p>eesti kaart, kodukoht. Pealinn Tallinn. Suuremad linnad. Naaberriigid.</p> <p>Eestimaa sümbolid.</p> <p>Lipp, vapp, hümn, suitsupääsuke, rukkilill.</p> <p>Pühad ja kombed</p> <p>Aastaajad ja pühad erinevatel aastaegadel. Vastlapäev. Eesti Vabariigi sünnipäev. Volbripäev. Jaanipäev. Mardi-ja kadripäev. Jõulud. Meie pere pühad.</p>

Õpitulemused	Õppesisu
--------------	----------

<p>1) tunneb kella täis- ja pooltundides; 2) nimetab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi;</p>	<p>Üldine õppesisu: Aastaajad, tegevused, ohuolukorrad. Kalender (aasta, kuud, nädalapäevad, tähtpäevad). Minu päev ja kell (pool-ja täistund, tegevuste ajaline järjekord). Vaba aja sihipärane kasutamine, huviringid.</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Aastaajad. Aastaajad, järgnevus. Erinevad tegevused, ohud.</p> <p>Kalender. Kuud, järgnevus (mitmes kuu?). Nädal, päevade järgnevus. Nädala plaan. Milleks on vaja kalendrit.</p> <p>Kellaeg. Milleks meile kell. Erinevad kellad. Kella osad. Kordamine: täistund, Pooltund. Tegevuste ajaline järjekord (varem, hiljem)</p> <p>Vaba aeg Erinevad tegevused. Tegevused toas ja õues. Huviringid</p>
--	---

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) teab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti;</p>	<p>Üldine õppesisu: Minu koolitee, liiklus. Segavad tegevused liikluses. Ohud kooliteel. Tundmatud ained minu ümber, nendega tegutsemine. Ohtlike ainete märgistus. Kiirabi, politsei, päästeamet.</p>

<p>2) palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi.</p>	<p>Helistan numbril 112 (abi vajadus, helistamine ja info edastamine).</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>Minu koolitee.</p> <p>Erinevad transpordivahendid kooli jõudmiseks. Liiklus. Ohud kooliteel. Kõrvaklapid, nutitelefon. Helkur.</p> <p>Tundmatud ained minu ümber.</p> <p>Vedelikud ei pruugi olla need, mis sildil. Tuleohtlikud ained. Gaas. Kuidas käituda ohtlikus olukorras.</p> <p>Kiirabi, politsei, päästeamet.</p> <p>Kiirabi, politsei, päästeamet - nende ülesanded. Abivajadus.</p> <p>Helistan numbril 112</p> <p>Millal tuleb helistada 112. Koduvägivald. Kuidas abi kutsuda.</p> <p>Tähtsad numbrid.</p>
--	---

Õppetöö rõhuasetused 3.–5. klassis

3.–5. klassis kujundatakse jätkuvalt õpilaste oskust märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms); tutvustatakse ja õpetatakse väärtustama rahvuskombeid, -traditsioone (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel). Läbivalt tutvustatakse elukutseid ja nende esindajate põhitegevust (nt kaupluse teema juures müüja tegevus jne).

Tegevus- ja suhtlussituatsioonides tegeldakse isiksuseomaduste ning ühiskonnas aktsepteeritavate käitumisnormide kujundamisega: õpetatakse märkama – eristama – mõistma igapäevaseid situatsioone (sh ohuolukordi), verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms; täiendatakse ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hoolivat ja teisi arvestavat suhtumist, vastutus- ja kohusetunnet); harjutatakse etiketikäitumist. Pere ja koduga seotud teemade käsitlemisel selgitatakse õpilastele laste ning vanemate vastastikuseid õigusi-kohustusi.

Järjepidevalt kujundatakse (täiendatakse) õpilaste sotsiaalset teadlikkust ning verbaalset aktiivsust: õpetatakse (abivahendite toel) kirjeldama ja hindama kaaslaste ning iseenda tegevus- ja käitumisakte (sh mõistma ja nimetama eesmärke, tingimusi, põhjuseid ja tagajärgi, käitumisaktis ilmnevaid iseloomujooni jne), õpetatakse planeerima (sh parandama) edasist tegevust/käitumist. Harjutatakse suhtlemist ja koostegevuse reguleerimist dialoogis (kutse koostegevusele, vastused küsimustele ja teadetele, dialoogi alustamine küsimuse ja teatega, nõustumine-loobumine, alternatiivne ettepanek).

Teemade käsitlemisel kasutatavatest aktiivõppemeetoditest on suurem osatähtsus praktilistel tegevustel ja õppekäikudel, eetilise sõnumiga lühipalade lugemisel ja analüüsimisel.

Õpitulemused 4. klassis

Õpilane:

- 1) osaleb üksteise tegevust reguleerivas dialoogis (teade – teade);
- 2) nimetab ning võrdleb oma ja sõprade vaba aja tegevusi, huvisid;
- 3) analüüsib õpetaja juhendamisel situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumise ning emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi;
- 4) jälgib kaasõpilaste tegevust ja vajaduse korral abistab neid;
- 5) tunneb koolielus ära konfliktsituatsiooni ning teab, mis juhtudel on vaja sellest täiskasvanule/õpetajale teatada;
- 6) teab enda tervist tugevdavaid ja nõrgestavaid tegureid (toitumine, liikumine, uni) ja harjumusi ning nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele;
- 7) nimetab oma lähisugulasi ja selgitab abistavate küsimuste toel kodu ja perekonna tähtsust oma elus;
- 8) kirjeldab oma pere traditsioone;
- 9) kirjeldab ja väärtustab oma kodukohta;
- 10) tunneb kella veerandtunnise täpsusega, seostab kellaegu oma päevakavaga;
- 11) leiab koostegevuses teavet koolistendilt ja kooli kodulehelt;
- 12) teab erinevaid ameteid; mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust;

- 13) planeerib täiskasvanu abiga oma taskuraha kulutamist;
- 14) sorteerib täiskasvanu suunamisel klassis ja kodus tekkivaid olmejäätmeid;
- 15) teab ja kirjeldab turvalise käitumise viise igapäevaelus (liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas).

Inimeseõpetuse õppesisu 4. klassis

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
KÄITUMINE JA SUHTLEMINE	
<p>Mina.</p> <p>Igäühe individuaalsus ja väärtuslikkus, sooline kuuluvus.</p> <p>Mina ja endasse suhtumine.</p> <p>Lapse õigused ja kohustused.</p> <p>Sõbrad ja tuttavad: sõprade valimine ja hoidmine, ühistegevus.</p> <p>Klassiõhtu: sisukate peotegevuste valik ja planeerimine.</p> <p>Eakaaslaste ja täiskasvanute kõnetamine.</p> <p>Abivalmidus klassis (abi vajamine ja küsimine, abi vastuvõtmine, abivajaja märkamine ja abi pakkumine).</p> <p>Vägivaldne käitumine (tõukamine, ehmatamine, narrimine jne); võimalikud konfliktid igapäevases koolielus.</p> <p>Teatamine, kaebamine.</p>	<p>Nimetab ning võrdleb oma ja sõprade vaba aja tegevusi, huvisid.</p> <p>Väärtustab iseennast ja teisi, väärtustab oma soolist kuuluvust.</p> <p>Analüüsib ühisvestluses situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumisaktide ning emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi.</p> <p>Kirjeldab, kuidas leida ja hoida sõpru.</p> <p>Planeerib koostegEVuses klassiõhtu kulgnevuse.</p> <p>Osaleb üksteise tegevust reguleerivas dialoogis (<i>teade – teade</i>).</p> <p>Jälgib kaasõpilaste tegevust ja vajaduse korral abistab neid.</p>

	Tunneb õpituatsioonis konfliktsituatsiooni ning mõistab, millistel juhtudel on vajalik sellest täiskasvanule/õpetajale teatada.
INIMENE JA TERVIS	
<p>Õppimise tervishoid (rüht, õige istumine, silmade tervishoid, puhkus, sport). Kahjulikud harjumused (liigne telerivaatamine, liigne arvutikasutamine jms; suitsetamine ja alkoholi tarvitamine), nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele.</p> <p>Isiklikud toitumisharjumused, mõju enesetundele.</p> <p>Esmased kodused ravivõtted külmetushaiguste korral. Esmaabi lihtsamate vigastuste puhul (lõikehaav, ninaverejooks jne).</p>	<p>Kirjeldab õpilase tervist tugevdavate ja nõrgestavate tegurite ja harjumuste mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele.</p> <p>Eristab, millised toidud on tervisele kasulikud.</p> <p>Kirjeldab esmaseid ravivõtteid külmetuse korral.</p> <p>Demonstreerib õpituatsioonis esmaabi lihtsamate vigastuste puhul.</p>
PEREKOND JA KODUKOHT	
<p>Minu sugupuu (perekond ja lähisugulased).</p> <p>Pereliikmete lahkumine ja lein, käitumine matustel, surnuaias.</p> <p>Maa- ja linnakodu (hooned; eluruumide sisustus, puhtus, korrashoid). Kodutus, lastekodu kui üks peretüüp.</p> <p>Transpordivahendid kodukohas tänapäeval ja minevikus.</p> <p>Sõidupilet ühissõidukis (ostmine jm toimingud).</p> <p>Meie kool ja teised ümbruskonna koolid.</p> <p>Muuseumid kodukohas, käitumine muuseumis.</p> <p>Kodukoha sümbolid: lipp, vapp.</p>	<p>Nimetab oma lähisugulasi ja selgitab abistavate küsimuste toel kodu ja perekonna tähtsust oma elus.</p> <p>Säärtustab oma kodukohta, nimetab kodukoha rikkusi ja tunneb ära sümbolid.</p> <p>Hoiab koolis ning kodus puhtust ja korda.</p> <p>Kirjeldab pühade tähistamise kombeid oma perekonnas.</p>

<p>Kodukoha rikkused.</p> <p>Pühad ja kombed (uusaasta, EV aastapäev, volbripäev, jaanipäev jne).</p>	
<p>INIMENE JA AEG</p>	
<p>Kellaaja määramine veerandtunnise täpsusega.</p> <p>Kellaajast kinnipidamine: täpsus; hiline mine, selle tagajärjed.</p> <p>Õpilase päevakava koostamine, õppimine, puhkus, vaba aja tegevused.</p>	<p>Määrab aega veerandtunnise täpsusega ning seostab seda tegevustega õpilase päevakavas.</p> <p>Väärtustab täpsust ja kokkulepetest kinnipidamist.</p>
<p>INIMENE JA TEAVE</p>	
<p>Koolistend, ajakiri lastele, kuulutus ajalehes/stendil (teabeallikate kasutamine).</p>	<p>Hangib koostegevuses teavet koolistendilt ja ajalehe kuulutustest.</p>
<p>INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA ASJAD</p>	
<p>Töö, selle eesmärk ja tulemus (produkt, tasu); pereliikmete tööd (tööde jaotus, koostöö) koduses majapidamises, õpilase töö koolis, kohuse- ja vastutustunne töö tegemisel, tööarmastus.</p> <p>Lapse taskuraha, selle otstarbekas kulutamine (lihtsamate ostude sooritamise), raha kogumine.</p> <p>Ostud toidupoes: ostja ja müüja suhtlemine, raha kasutamine lihtsamates tehingutes.</p> <p>Tehingud postkontoris.</p> <p>Kirja saatmine.</p>	<p>Mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust.</p> <p>Planeerib täiskasvanu abiga oma taskuraha kulutamist.</p> <p>Kirjutab ja postitab oma lähedasele kirja või postkaardi.</p>

INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS	
<p>Olmejäätmete tekkimine klassis ja kodus majapidamises (tegevused, nende tagajärjel tekkiv prügi); jäätmete individuaalne käitlemine.</p> <p>Liiklusmärgid kodu ümbruses ja kooliteel (ülesanne, vajalikkus).</p> <p>Jalgrattaga (rulaga, rulluiskudega) sõitmine, ohud.</p> <p>Tuleohutuseeskirjade järgimine lapse igapäevastes tegevustes; käitumine tulekahju korral; käitumine tulekahjuhäire korral.</p> <p>Käitumine veekogude juures, basseinis, veekeskuses.</p> <p>Käitumine metsas, loodusmatkal (loodussäästlik käitumine, käitumine eksimise korral).</p>	<p>Sorteerib klassis tekkivaid olmejäätmeid.</p> <p>Kirjeldab igapäevaseid turvalise käitumise viise (liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas).</p> <p>Demonstreerib õpituatsioonis käitumist ohuolukorras ning abi kutsusmist.</p>

Õpitulemused 5. klassis

Õpilane:

- 1) märkab ja mõistab erisusi oma ja kaaslaste tegevustes, arvamustes;
- 2) osaleb eri tüüpi dialoogides (teade – küsimus – vastus jne);
- 3) kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktsituatsioonis;
- 4) kirjeldab ja analüüsib õpetaja suunamisel oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (soovid, põhjus-tagajärg);
- 5) kirjeldab oma välimuse, hügieeni ja tervise eest hoolitsemise võimalusi, teab hoolitsematuse tagajärgi;
- 6) kirjeldab uimastite (alkoholi, tubaka) tarbimise mõju õppimisvõimele ja käitumisele;
- 7) jutustab tugikava abil pühade ja rahvakommete tähistamisest oma perekonnas; teab erinevaid rahvuskombeid;
- 8) mõistab oma kohustusi ja vastutust seoses õppetööga;

- 9) määrab aega minutilise täpsusega; koostab õpetaja abiga endale päevakava;
- 10) otsib õpetaja juhendamisel teavet teatmeteostest või internetist;
- 11) teab, kuidas suhelda sotsiaalmeedias;
- 12) teadvustab reklaamide eesmärke;
- 13) mõistab, et tema soovide täitumine sõltub vajadustest ja pere sissetulekust;
- 14) kirjeldab vee ja elektri säästliku tarbimise võimalusi kodus ning koolis;
- 15) nimetab olmejäätmete käitlemise viise koduses majapidamises;
- 16) kirjeldab ja teadvustab pürotehnika jt ohtlike ainete väärkasutusega kaasnevaid tagajärgi.

Inimeseõpetuse õppesisu 5. klassis

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
KÄITUMINE JA SUHTLEMINE	
Mina: olulisemad isikuandmed, meeldivad ja ebameeldivad tegevused; sarnasused ja erinevused võrreldes eakaaslastega.	Märkab ja mõistab erisusi oma ja kaaslaste tegevustes, arvamustes.
Enesetutvustamine dialoogis, arvestades vestluspartneri vanust (eakaaslane, täiskasvanu).	Osaleb koostegevuses erinevat tüüpi dialoogides (<i>teade – küsimus – vastus</i> jne).
Suhtlemine võõrastega, milliseid isikuandmeid võib kellele avaldada.	Selgitab, milliseid enda andmeid võib sõpradele või võõrastele avaldada, kirjeldab isikuandmete avaldamisega seotud ohtusid.
Igapäevased suhtlussituatsioonid kodus ja koolis (positiivsed-negatiivsed ettepanekud, konfliktid jne): hindamine (tingimused, põhjus, tagajärg); suhtlemiseesmärkide mõistmine (käsk, korraldus, palve, keeld, teave jne).	Kirjeldab oma käitumist toimunud

<p>Vägivaldse (füüsiline, vaimne) käitumise äratundmine, käitumine ohvri ja pealtnägijana.</p> <p>Abivalmidus (vanad inimesed, nooremad kaaslased, erivajadustega inimesed): abivajaja märkamine ja abi pakkumine, abistamine.</p> <p>Abi vajaduse ja enda võimaluste hindamine abi pakkumisel.</p>	<p>konfliktsituatsioonis.</p> <p>Kirjeldab plaanile toetudes ning analüüsib ühisvestluses oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumisakte (soovid, tingimused, põhjus, tagajärg).</p> <p>Demonstreerib õpituatsioonis käitumist vägivalda märkamise korral.</p> <p>Demonstreerib õpituatsioonis käitumist vägivalda ohvriks sattumise korral.</p> <p>Väärtustab suhetes abivalmidust, märkab abivajajat ning pakub võimalusel oma abi.</p>
<p>INIMENE JA TERVIS</p>	
<p>Meeleelundite (nägemis-, kuulmis-, haistmis-, maitsmis-, kompimis- elund) ülesanded, tervishoid. Erivajadustega inimesed (meeleelundite kahjustuste tagajärjel), alternatiivsed suhtlemisvahendid.</p> <p>Enesetunde kirjeldus dialoogis arstiga (levinumad külmetus- ja nakkushaiguste tunnused), ravirežiimi järgimine.</p> <p>Haiguste ennetamine (tervislikud eluviisid).</p> <p>Tervisesport ja liikumine, sportimisvõimalused kodukohas, Eesti tuntumad sportlased.</p> <p>Piisava une ja puhkuse vajalikkus. Valikud toitumisel.</p> <p>Esmaabi põletuse, külmumise, minestuse korral.</p> <p>Uimastid: tubakas, alkohol, narkootikumid (kanep); alkoholi ja tubaka</p>	<p>Selgitab meeleelundite ülesandeid ja tervishoidu.</p> <p>Kirjeldab oma välimuse, hügieeni ja tervise eest hoolitsemise võimalusi ning teab hoolitsematuse tagajärgi.</p> <p>Kirjeldab oma enesetunnet küsimustele toetudes.</p> <p>Demonstreerib õpituatsioonis esmaabi põletuse, külmumise ja minestuse korral.</p> <p>Kirjeldab uimastite (alkoholi ja tubaka) mõju õppimisvõimele ja käitumisele.</p> <p>Demonstreerib õpituatsioonis uimastite tarvitamisest keeldumist.</p>

<p>mõju õppimisvõimele ja käitumisele.</p> <p>“Ei” ütlemine uimastitega seotud situatsioonides.</p>	
<p>PEREKOND JA KODUKOHT</p>	
<p>Elu maal ja linnas, kodukoha eluolu (levinumad tegevusvaldkonnad, ametid jms).</p> <p>Kodukoha rahvariided, rahvariide kandmine tänapäeval ja minevikus. Kodukoha tähtsamad traditsioonid (laulu- ja tantsupidu jms).</p> <p>Peretraditsioonid (pereliikmete ühised tegevused, peretraditsioonide määramine ühisvestluses, sarnasused-erinevused kaastlastega).</p> <p>Pühad ja kombed (ülestõusmispühad, karjalaskepäev, jüripäev, hingedepäev).</p>	<p>Võrdleb eluolu maal ja linnas.</p> <p>Kirjeldab ühisvestluses oma kodukanti.</p> <p>Tunneb ära kodukoha rahvariided.</p> <p>Kirjeldab kodukoha traditsioonilisi üritusi.</p> <p>Kirjeldab ühisvestluses oma pere traditsioone ja pühade tähistamist.</p>
<p>INIMENE JA AEG</p>	
<p>Aja määramine minutilise täpsusega, kellaaja kahesugune määramine (toetudes ööpäeva osadele).</p> <p>Päeva ja nädala ajakava, vaba aja tegevuste mitmekesisus (positiivsed ja negatiivsed harjumused päevakavas: ajakulu, valikute tegemine jne).</p>	<p>Määrab aega minutilise täpsusega ning koostab õpetaja abiga endale otstarbeka ajakulutusega päevakava.</p> <p>Kirjeldab positiivsete harjumuste mõju.</p> <p>Nimetab mitmekesiseid positiivseid vaba aja veetmise võimalusi.</p>
<p>INIMENE JA TEAVE</p>	
<p>TV-kava (sisu, eakohased saated, telesaadete hulgast valikute tegemine).</p> <p>Pilt-teatmeteosed, Internet: kooli kodulehekül (teabeallikate</p>	<p>Leiab saatekavast teda huvitavad saated ning märgib need üles.</p>

<p>kasutamine).</p> <p>Reklaamide sisu ja eesmärk.</p>	<p>Otsib koostegevuses teavet pilt-teatmeteosest.</p> <p>Teadvustab reklaamide eesmärke.</p>
<p>INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA ASJAD</p>	
<p>Palgatöö, selle tulemus ja eesmärk, ametis püsimise üldised tingimused (võrdlus õpilase käitumisega koolis).</p> <p>Kulutused peres lapse heaolu eest hoolitsemisel (lapse põhivajadused ja soovid, pere majanduslike võimalustega arvestamine jms), asjade väärtus sõltuvalt nende vajalikkusest.</p> <p>Raha hoidmise viisid: hoiukarp, pank.</p> <p>Raha kogumine.</p>	<p>Mõistab oma kohustusi ja vastutust seoses õppetööga.</p> <p>Teadvustab oma nõudmiste/soovide sõltuvust vajadustest ja pere sissetulekust.</p> <p>Hindab asjade väärtust nende vajalikkusest lähtuvalt.</p>
<p>INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS</p>	
<p>Vee ja elektri säästlik tarbimine koolis ja kodus.</p> <p>Olmejäätmete (tava-, taaskasutatavad, ohtlikud jäätmed) käitlemine kodus majapidamises (prügi sorteerimine ja ärapaigutamine, kogumispunktid, jäätmete kompostimine).</p> <p>Liiklusõnnetuste peamised põhjused, liiklusõnnetusest teatamine ja abi kutsumine.</p> <p>Pürotehnika (ost-müük alaealistele, kasutamine).</p> <p>Pommiähvarduse tegemisega kaasnevad ohud ja tagajärjed, käitumine pommiähvarduse korral.</p>	<p>Kirjeldab vee ja elektri säästliku tarbimise võimalusi kodus ning koolis.</p> <p>Nimetab olmejäätmete käitlemise viise kodus majapidamises.</p> <p>Demonstreerib õpituatsioonis käitumist liiklusõnnetuse korral ja abi kutsusmist.</p> <p>Kirjeldab ja teadvustab pürotehnika väärkasutuse ning pommiähvarduse tegemisega kaasnevaid tagajärgi.</p> <p>Peab kinni evakuatsiooni reeglitest.</p>

Õppetöö rõhuasetused 6.–7. klassis

6.–7. klassis täiendatakse õppetegevuse käigus jätkuvalt õpilaste sotsiaalseid suhtlemis- ja käitumisoskusi. Õpetaja poolt organiseeritud suhtlussituatsioonides (dialoogis ja polüloogis) harjutatakse teabe esitamist ja küsimist, väljendusvahendite mõistmist ja kasutamist sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest ja -normidest (st suhtluspartnerite soovide, kavatsuste jms erinevad väljendusviisid), erinevate seisukohtade (sh vastandlike) mõistmist ja väljendamist, oma arvamuste selgitamist/kaitsmist. Oma ja kaaslaste tegevuse kohta tagasiside andmisel suurendatakse õpilaste verbaalset aktiivsust, kujundatakse avaliku esinemise esmaseid oskusi: toimub individuaal- ja rühmatööde tulemuste esitlemine, kommenteeritakse ja hinnatakse iseenda ning kaaslaste tegevus-, käitumis- ja suhtlusakte. Üksikute aktide hindamiselt jõutakse tervikuni; õpilasi juhitakse leidma seoseid tegevus-, suhtlus- ja käitumisakti komponentide vahel, tegema järeldusi. Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pööratakse tähelepanu nendes osalejate strateegiatele, motiividele ja kavatsustele; olukordade tingimustele, tulemustele ja tagajärgedele. Õpetatakse leidma situatsioonidele alternatiivseid lahendeid ning esitama soovitusi kaaslastele.

Suhtlemis- ja terviseetemade käsitlemisel pööratakse tähelepanu õpilaste arenguliste muutustele organismis ja käitumises (suhtlemine ja käitumine vastassugupoolega, noormehe ja neiu rollid eri situatsioonides jms) ning vaimsele ja sotsiaalsele tervisekasvatusele (eneseanalüüs ja positiivne mõtlemine; nõustamis- ja abivõimalused jms).

Alustatakse ettevalmistust iseseisvaks majandamiseks, teadliku ja säästliku tarbija kujunemiseks. Võrreldakse teenuseid–kaupu (otstarve, hind, vajadus, pakendiinfo jms), õpitakse eristama ja arvestama oma soove ning võimalusi, planeerima oma tegevusi.

Õppetegevuses kasutatavatest aktiivõppemeetoditest domineerivad eetilise sõnumiga palade lugemine ning analüüs ja praktilised tegevused (rühmatööd, rollimängud jms). Tegevustes luuakse probleemsituatioone, otsitakse neile lahendusi. Inimeseõpetuse temaatika ja õpilaste oskused võimaldavad sel perioodil rohkem kasutada IKT-vahendeid.

Inimeseõpetuse õppesisu 6. klassis

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
----------	--------------------------

<p>SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA</p>	
<p>Suhtlemisstrateegiate eristamine (õpetaja abiga): selgitamine, veenmine, meelitamine, ähvardamine jm. Suhtluspartnerite motiivid ja kavatsused. Suhtlemine sõprade ja "sõpradega": “kambavaim”, jäljendamine; isiklik arvamus, vastutus; keeldumine mittesooitud tegevustest.</p> <p>Suhtlemine vastassugupoolega (tähelepanu köitmine, tunnete verbaalne ja mitteverbaalne väljendamine, reageerimine (eba)meeldivatele ettepanekutele jms). Suhtlemine internetiportaalides, enda kohta edastatava infoga seotud turvalisus ja ohud.</p> <p>Suhtlemine koduste ja eakaaslastega: rääkimine, ärakuulamine; pinged-konfliktid, arusaamatused, nende vältimine ja lahendamine. Suhtlemisprobleemid kodus: muutunud suhted ja rollid, iseseisvumine: laste ja vanemate vastutus. Valetamine, vaikimine, hädavale. Süüteo ülestunnistamine ja vabandamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - märkab ja jätab suhtlemisel meelde kaaslaste seisukohti, eristab kohast käitumist/suhtlemist kohatust käitumisest/suhtlemisest; - võrdleb ja hindab õpetaja suunamisel enda ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ja käitumist (eesmärk, tingimused, põhjus–tagajärg); - kasutab tuttavates olukordades suhtlemissituatsioonist, -partnerist ja -eesmärgist sõltuvaid variatiivseid väljendusviise; -demonstreerib õpituatsioonis isikliku arvamuse sobilikul viisil väljendamist ning keeldumist mittesooitud tegevustest; - mõistab vabandamist kui oma süüst/eksimusest arusaamist ja kahetsemist; - kirjeldab konfliktide ennetamise võimalusi suhetes; - selgitab internetisuhtluses esinevaid ohtusid ning oma andmete edastamise põhimõtteid;
<p>MINA ISE</p>	
<p>Mina-pilt: oskused ja võimed, huvid, tugevused ja nõrkused; sarnasused ja erinevused kaaslastega, sallivus. Enesehinnang (erineva enesehinnanguga</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab ning hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised,

<p>õpilaste käitumine sarnastes situatsioonides).</p>	<p>raskused jms);</p> <ul style="list-style-type: none"> - selgitab ühisvestluses enesehinnangu mõju käitumisele; - väärtustab inimestevahelisi erinevusi, on salliv erinevuste suhtes;
<p>INIMESE TERVIS 12 tundi</p>	
<p>Sissejuhatus inimese anatoomiasse lähtuvalt elundite funktsioonidest (nahk, meeleelundid, aju, kopsud, magu, neerud, maks, suguelundid).</p> <p>Toidu- ja toitained. Toiduainete pakendiinfo (eri toitainete sisaldumine; <i>parim enne</i> jms). Kiirtoit – populaarsuse põhjused, mõju inimese organismile. Üle- ja alatoitumine (sh dieetid ja näljutamine), selle mõju tervisele.</p> <p>Esmaabi (toidu- jms) mürgituse, looma- ja putukahammustuse korral.</p> <p>Uimastite (sh alkoholi ja tubaka) mõju organismile (ülevaatlikult) ja käitumisele.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - omab ettekujutust inimese organismi üldisest ülesehitust, tunneb joonisel inimfiguuris ära elutähtsad organid; - nimetab ebatervisliku toitumise võimalikke tagajärgi, oskab valida erinevate toitude hulgast tervisele kasulikke; - selgitab mitmekülgse toitumise olemust; - demonstreerib õpituatsioonis esmaabi mürgituse ning looma- ja putukahammustuse korral; - kirjeldab uimastite mõju organismile ja käitumisele;
<p>INIMESE ARENG</p>	

<p>Murdeiga, muutused tüdrukute ja poiste organismis. Erinev arengutempo ja muutuste aktsepteerimine. Poiste ja tüdrukute hügieen, ravikosmeetika vajadus ja kasutamine. Muutused tüdrukute ja poiste käitumises, sh suhtlemises; sobivad ja ebasobivad käitumismallid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - teadvustab ja aktsepteerib murdeega seotud muutusi oma organismis ja käitumises, mõistab arengu individuaalsust; - nimetab kohti, kust leida abi ja vastuseid oma murdeega seotud küsimustele;
<p>INIMESE VÄLIMUS</p>	
<p>Riietumine (olukorrale ja kehaehitusele sobiva riietuse, jalanõude valik, noortemood – riietusesemete otstarbekus). Riiete ja jalanõude puhtus-korrashoid: pesemis- ja hooldusvahendite kasutamine; keemiline puhastus, kingsepp (oma soovide väljendamine suhtlemisel).</p> <p>Juuste igapäevane hooldamine: hooldusvahendid, juuksevärvid (pakendiinfo, kasutamine). Suhtlemine juuksuriga (oma soovide väljendamine, soovitude küsimine jms).</p> <p>Küünte hooldamine, maniküür, pediküür. Olukorrale ja eale sobiv dekoratiivkosmeetika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad; - kirjeldab juuste ja küünte hooldamise põhimõtteid ning põhjendab hooldamise vajadust; -demonstreerib õpisisituatsioonis oma soovide väljendamist teenindajale (juuksurile, kingsepale, keemilises puhastuses);
<p>INIMENE JA KODU</p>	
<p>Kodu ja koduümbrus (kirjeldus, soovid muudatuste osas; igapäevane korrashoid). Suurpuhastus kodus (tööde järjekord, jagamine pereliikmetega, vahendid).</p> <p>Külaskäik ja külaliste vastuvõtmine (suulise ja kirjaliku kutse saamine, ettevalmistused sõltuvalt küllakutsest, külas viibimine).</p> <p>Kodukoha (ja Eesti riigi) tuntud inimesed, nende tegevusalad, elukutsed (seos päevakohaste sündmustega). Kodukoha ettevõtted ja nende</p>	<ul style="list-style-type: none"> - koostab õpetaja juhendamisel kodu korrashoiuga seotud tegevuste plaani (tööde järjekord, vahendid, tööjaotus); - kirjeldab oma kodu ja koduümbrust, juhatab teed enda koju; - koostab kirjaliku küllakutse; - kirjeldab ettevalmistusi, mis on vajalikud

<p>toodang, töötajate ametid.</p>	<p>külaliste tulekul ning külla minekul; - kirjeldab kodukoha tuntud inimesi nende tegevusalast lähtuvalt; - kirjeldab kodukoha ettevõtete põhilisi valdkondi;</p>
<p>INIMENE JA TEAVE 6 tundi</p>	
<p>Olulisemad päevauudised, nende edastamine kaaslastele. Teatmeteosed, Internet (kodukoha tuntumate paikade ja inimeste kohta lühiinfo hankimine ja edastamine koostegevuses). Transport kodukohas, kodukoha ümbruses (orienteerumine sõiduplaanides, teabe hankimine; sõidusoodustused). Telefoni otstarbekas kasutamine (telefonikaart, mobiiltelefon).</p>	<p>- hangib õpetaja juhendamisel teavet kaaslastelt (küsimuste esitamine) ja eriliigilistest tekstidest (Internet, meedia, teatmeteosed, sõiduplaanid); - oskab kasutada kodukoha ühistranspordi sõiduplaane; - mõistab telefoni otstarbeka kasutamise vajalikkust;</p>
<p>INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS 6 tundi</p>	
<p>Kodukeemia kasutamine (WC, vanni, pliidi ja akna puhastamine), piktogrammide pakendil, kodukeemia väärkasutuse võimalikud tagajärjed. Tulekahju tekkimise ohud koduses majapidamises: ohuolukorra hindamine, tulekahju kustutamine (esmaste tulekustutusvahendite kasutamine, hädaabi). Ohutusnõuded ujumisel ja veesõidukite kasutamisel, päästevahendite kasutamine.</p>	<p>-nimetab kodukeemia pakenditel olevate piktogrammide tähendusi, teab kodukeemia väärkasutuse tagajärgi ja nende ennetamise võimalusi; -kirjeldab peamisi tule- ja veeohutuse nõudeid ning käitumisstrateegiaid vastavate õnnetusjuhtumite korral; -demonstreerib õpituatsioonis esmaste tulekustutusvahendite kasutamist ning abi kutsumist ohuolukorras.</p>

Inimeseõpetuse õppesisu 7. klassis

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA	
<p>Suhtlussituatsioonide kirjeldamine oma ja teise positsioonilt; suhtluspartneri soovide, kavatsuste variatiivsed väljendusviisid; hinnang suhtluspartnerite käitumisele (motiivid, tingimused, tulemused); eriarvamused (oma seisukohtade selgitamine ja kaitsmine, nõustumine kaaslase arvamusega); konfliktide lahendamise võimalused.</p> <p>Suhtlussituatsioonid ja –strateegiad: agressiivne, ennastkehtestav ja alistuv käitumine; süüdistamine, kriitika; ironia, must huumor. Arusaamatused ja konfliktid kodus, sõprade vahel.</p> <p>Iseloomujooned ja käitumine, mida sõprades, sh vastassugupooles hinnatakse. Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine (kaaslane kinos, teatris, peol: kutsumine, nõustumine/keeldumine, alternatiivsete ettepanekute esitamine, kaaslasega arvestamine jne). Sõprus, armumine, armastus, käimine. Oma tunnete väljendamine, tunnetest rääkimine, lähedus, aja koosveetmine, ühised tegevused. Seksuaalsuse</p>	<ul style="list-style-type: none"> - selgitab ja kaitseb õpetaja suunamisel oma seisukohti, mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust/erinevust, oskab reageerida kohatule käitumisele; -kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (motiivid, tingimused, tulemused; reageerimine (eba)õnnestumisele jms); - demonstreerib õpisituatsioonis konfliktide lahendamise võimalusi; - oskab teha kaaslastele (sh vastassugupoole esindajatele) ettepanekuid ning vastata positiivsetele/negatiivsetele ettepanekutele situatsioonile vastavaid moraalinorme ja käitumisetiketti arvestades; - väärtustab lähisuhetes hoolivust, abistamist ja lugupidamist; - mõistab seksuaalse arengu individuaalsust ning analüüsib enda asetust seksuaalsuse trepil;

<p>trepp ja arengu individuaalsus. Seksuaalsuhted: partnerite valmisolek, seksuaalsuhtest keeldumine, selle edasilükkamine; vastutus seoses seksuaalelu alustamisega, noorte nõustamisteenused. Mittesobilik seksuaalne käitumine, ahistamine, käitumine seksuaalse ahistamise korral.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab, kuidas lähisuhtes läbi ühise ajaveetmise väljendada oma tundeid; - mõistab seksuaalelu alustamisega seotud vastutust; - mõistab oma õigust keelduda seksuaalsuhtest, demonstreerib õpituatsioonis ebasoovitavast seksuaalkäitumisest keeldumist ja käitumist seksuaalse ahistamise korral; - nimetab noortele mõeldud nõustamisteenuseid (lähim nõustamiskabinet, internetileheküljed, perearst, kooli sotsiaaltöötaja jne);
<p>MINA ISE</p>	
<p>Mina-pilt: positiivsed ja negatiivsed iseloomuomadused, sarnasused-erinevused kaaslastega; negatiivsete omaduste parendamisvõimalused. Enesehinnang (erineva enesehinnanguga inimeste käitumine, minu ja kaaslaste reageeringud kiitusele, laitusele, õnnestumisele, ebaõnnestumistele jms.; hinnangud reageeringutele, käitumisele; võimalikud lahendused).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parandamise võimalusi; - kirjeldab ning hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised, raskused jms); - selgitab enesehinnangu mõju inimese mõtlemisele ja käitumisele, kirjeldab enesehinnangu toetamise võimalusi;
<p>MINU TERVIS</p>	
<p>Minu toiduvalik ja seda mõjutavad tegurid, mitmekesise toidu tähtsus. Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana (kehalise aktiivsuse vormid, võimalused koolis, kodukohas). Arsti (kiirabi, perearst, hambaarst) poole pöördumine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab, kuidas hoolitseda oma tervise eest (toitumine, kehaline aktiivsus, tervist kahjustavate tegevuste vältimine, rahvameditsiin, arstiabi); - analüüsib oma nädala toitumise, vaba aja tegevuste (sh

<p>(registratuur, vestlus vastuvõtul, konsultatsioon telefoni teel). Tuntumad ravimtaimed (korjamine, säilitamine, apteegist ostmine; kasutamine).</p> <p>Enamlevinud nakkushaigused, levimise viisid, HIV ja AIDS.</p> <p>Esmaaabi mao- ja puugi hammustuse korral.</p> <p>Uimastite tarbimise enamlevinud põhjused noorte hulgas. Käitumine uimastitega seotud olukordades, abi kutsumine.</p>	<p>füüsilise aktiivsuse) kava;</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstreerib õpituatsioonis arsti poole pöördumist; - kirjeldab põhilisi nakkushaiguste levimise ja vältimise viise; - kirjeldab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaaabi mao- ja puugihammustuse korral; - kirjeldab uimastite tarvitamise enamlevinud põhjuseid noortel; -oskab uimastitega seotud situatsioonides ütelda „ei” ning vajaduse korral abi kutsuda;
<p>KODU JA KODUKOHT</p>	
<p>Eestimaal elavad teised rahvused; kultuurilise mitmekesisuse rikastav roll, sallivus teiste rahvuste ja kultuuride suhtes.</p> <p>Oma tuba: toa plaan, toa sisustamine ja korrashoid. Kodu kaunistamine tähtpäevadeks (seos peretraditsioonidega).</p> <p>Vaba aja ja tegevuste planeerimine (võimalused ja pakkumised kodukohas ja lähiumbruses jne), tegevuste mitmekesisus.</p> <p>Matk, ekskursioon kodukohas, koduümbruses (planeerimine koostegevuses: info otsimine vaatamisväärsuste kohta, valikute tegemine, ettevalmistuste planeerimine (sh reisikoti pakkimine); kirjalik meemespea kaaslastele; plaani tutvustamine ja põhjendamine jms).</p> <p>Noorteüritused, -peod (kodused peod; kooli-, linna- jm peod: käitumine, riskid). Peo praktiline planeerimine sünnipäeva ja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - väärtustab kultuurilist mitmekesisust, suhtub sallivalt teistesse rahvustesse ja kultuuridesse; - koostab kodu korrashoiu ja vaba aja sisustamisega seotud tegevuste plaani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine); - kirjeldab vaba aja mitmekülgse veetmise võimalusi kodukohas; -koostab matka või ekskursiooni plaani ning tutvustab seda kaaslastele; - koostab peo (sünnipäeva, klassiõhtu) tegevuste, sh ettevalmistuse plaani;

klassiõhtu näitel.	
INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS	
<p>Jäätmekäitlus maal ja linnas (era- ja kortermajad; prügilad). Prügi käitlemist reguleerivad piktogrammide pakenditel. Reisimine, erinevad transpordivahendid, hääletamine (eelised võrreldes ühistranspordiga, riskid).</p> <p>Hädaabi kutsumine erinevate õnnetusjuhtumite korral. Juhtumid, kus tuleb pöörduda politseisse.</p>	<p>- kirjeldab jäätmete individuaalseid ja ühiskondlikke käitlemisvõimalusi ja -viise;</p> <p>- kirjeldab erinevate transpordivahendite kasutamise eeliseid ja puudusi reisimisel;</p> <p>- demonstreerib õpituatsioonis hädaabi numbrile helistades täpse teabe andmist;</p> <p>- selgitab, milliste juhtumite korral tuleb pöörduda politseisse:</p>
INIMENE, AEG JA TEAVE	
<p>Isikut tõendav dokument (ID-kaart, pass), selle muretsemine ja kasutamine. Isikuandmete turvaline hoidmine. Enda ja teiste kohta info edastamine internetis, sellega kaasneda võivad ohud ja ohtude vältimine.</p> <p>Kirjavahetus (kirja saatmine Eesti piires ja välismaale; tähtid kiri; e-mail, e-kaart; kirjavahetus tänapäeval ja minevikus). Telefon (telefoniraamatu kasutamine; infotelefon; sidepidamine tänapäeval ja minevikus).</p> <p>Reklaampakkumised (telefoni teel pakutavad kaubad-teenused; reklaamlehed postkastis jms), nõustumine-keeldumine.</p>	<p>- hangib õpetaja juhendamisel teavet teistelt inimestelt ning teabetekstidest; edastab plaani abil kaaslastele teavet;</p> <p>- nimetab sidepidamise viise tänapäeval ja minevikus, kasutab otstarbekalt nüüdisaegseid sideteenuseid (kirjavahetus, telefon, Internet);</p> <p>- teadvustab internetisuhtluses valitsevaid ohte ning mõistab, millist informatsiooni enda või teiste kohta on sobilik ja turvaline avaldada;</p> <p>- teadvustab reklaami eesmärke ning demonstreerib õpituatsioonis reklaampakkumisele vastamist (sh keeldumist);</p>
INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA RAHA	

<p>Töö lapse ja täiskasvanu elus (tööde liigid, töö tulemus, eesmärk, tingimused; kohusetunne ja vastutus tulemuste eest). Minu pere sissetulekud (palk, tootmine, toetused). Minu pere väljaminekud (eluase, toit, riided, transport, meelelahutus).</p>	<p>- mõistab ja oskab kirjeldada töö tähtsust (tulemus, eesmärk, tingimused); - oskab nimetada oma pere olulisemaid sissetuleku- ja kuluallikaid.</p>
---	---

Õppe-ja kasvatuseesmärgid

Inimeseõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb oma keha ning mõistab inimese kasvamise ja arenemisega seotud muutusi ning vastutust (nt seksuaalsuse olemus ja sellega seotud vastutus, töövõime jne);
- 2) hoiab oma tervist, järgides tervislikku eluviisi, käitub nii, et ei sea ohtu enda, teiste inimeste ega keskkonna turvalisust;
- 3) märkab ja mõistab kaaslaste ning iseenda emotsionaalseid seisundeid, käitumisviise; oskab neid hinnata ja nendega toime tulla;
- 4) hoiab puhtust ja korda; orienteerub eluasemega seotud küsimustes, omandab teadmised ja oskused majandamiseks, koduse elu korraldamiseks;
- 5) suudab täiskasvanu suunamisel eristada ning teadvustada oma oskusi ja võimeid, otsib erinevatest teabeallikatest võimete kohaseid jätkuõppevõimalusi ja teeb enda jaoks optimaalseid valikuid;
- 6) tunneb huvi ümbritseva ühiskonna elu vastu;
- 7) tunneb olmesuhtlemiseks vajalikke kodanikuõigusi ja -kohustusi, järgib sotsiaalseid nõudeid ja käitumisetiketti.

Õppetegevus 8.–9. klassis

Põhikooli lõpuastmes on kõige olulisem toetada õpilasi iseseisvaks toimetulekuks. Vanuseliselt on oluline tähelepanu pöörata ühiskonnaõpetusega seotud teemadele: eri eluvaldkondadega seotud õigusaktid ja lepingud, ameti valik ja edasiõppimisvõimalused, töötaja

õigused ja kohustused, otstarbekad ja vastutustundlikud valikud/otsused, iseseisev raha kasutamine ja säästlik tarbimine, eluasemega seotud küsimused. Õpilased tutvuvad ja õpivad kasutama teabeallikaid, nõustamis- ja kriisiabivõimalusi; omandavad teadmise, kuidas otsida, küsida ja kasutada elus vajaminevat teavet ja abi. Õpilane harjutab iseseisva elu alustamise ja soolise küpsemisega seotud rollikäitumist. Teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles, tunneb ära lähisuhtevägivalla. Oluline on teadvustada pere loomise ja laste saamisega seotud vastutust. Õppetegevuses rakendavad õpilased eelnevatel aastatel omandatud eri situatsioonidele vastavaid suhtlemisoskusi. Kujuneb oskus hinnata oma ning kaasinimeste individuaalset ja rühmakäitumist (põhjus-tagajärg seosed, otstarbekus, vastavus ühiskonnainormidele).

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) mõistab ühiselu reegleid; suhtleb tavasuhtes vastavalt olukorrale ning reageerib adekvaatselt kohatule käitumisele enda ja teiste suhtes;
- 2) väärtustab turvalisi lähisuhteid; teab peremudeleid ja kirjeldab pereliikmete rolli perekonnas; mõistab lapse saamisega seotud vastutust;
- 3) mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust; teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles;
- 4) teab oma tugevaid ja nõrku külgi; otsib erinevatest teabeallikatest võimetekohaseid jätkuõppevõimalusi ja teeb enda jaoks optimaalseid valikuid;
- 5) teab, kuidas kodust ja tööelu korraldada (eluaseme soetamine, raha teenimine ja kulutamise planeerimine; lepingutega seotud kohustused ja õigused);
- 6) mõistab riskikäitumisega kaasnevaid ohtusid (liiklus, vesi, nutivahendite kasutamine, toitumine, uimastid), oskab ohuolukorras reageerida;
- 7) oskab küsida teavet ning kasutada erinevaid teabeallikaid (sh nõustamis- ja kriisiabi leidmiseks);
- 8) teab riigi toimimise üldisi põhimõtteid (sh tervishoiusüsteemi, maksude suhtes); tunneb end Eesti kodanikuna.

Õpitulemused 8. klassis

Õpilane:

- 1) arvestab ühistegevuses suhtluspartnerite erinevate (sh vastandlike) arvamustega;
- 2) annab hinnangu oma ja kaaslaste käitumisviiside kohasusele situatsioonis; pakub õpituatsioonis olukordadele sobivaid lahendusi;
- 3) teab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi;
- 4) nimetab oma emotsioone ja teab erinevaid võimalusi emotsioonide reguleerimiseks;
- 5) kirjeldab peamisi tervist tugevdavaid ja toetavaid tegureid; teab ja oskab igapäevaelus teha tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervisega;
- 6) teab tervisliku toitumise, kehalise aktiivsuse ja unerežiimi põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus;
- 7) kirjeldab oma tervislikku seisundit, oskab pöörduda abi saamiseks arsti poole (registreerimine vastuvõtule, kojukutse, hädaabi);
- 8) teab, mida tähendab ravikindlustus ning oskab nimetada tervishoiuteenuseid;
- 9) väärtustab lähisuhteid, oskab kontakti luua ning teab, kuidas suhteid hoida; tunneb ära lähisuhtevägivalla;
- 10) teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid (sh rasedusest hoidumine) ja mõistab seksuaalelu alustamisega seotud vastutust; eristab lubatud ja lubamatut seksuaalkäitumist;
- 11) teab ja leiab olulisi infoallikaid tervisetabe, nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses; teab, millal ja kuidas pöörduda õiguskaitseorganite poole;
- 12) mõistab riskikäitumisega kaasnevaid ohtusid liikluses, vees, toitumisel, nutivahendite kasutamisel, uimastite omamisel ja tarbimisel;
- 13) hoolitseb oma riiete eest ja valib olukorrale sobiva riietuse; teab riiete hooldusmärkide tähendusi;
- 14) teab erinevaid panga- ja e-teenuseid ning vastavaid veebikeskkondi;
- 15) teadvustab oma võimete, teadmiste ja oskuste tugevaid ja nõrku külgi;
- 16) teab sobiva elukutse omandamise võimalusi.

Inimeseõpetuse õppesisu 8. klassis

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
KÄITUMINE RÜHMAS	
<p>Rühmakäitumine: Erinevad rühmad ja rollid. Reeglid ja normid rühmas. Inimsuhteid toetavad reeglid ja normid. Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Hoolivus rühmas. Rühma surve ja toimetulek sellega. Sõltumatus, selle olemus. Autoriteet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - arvestab ühistegevuses suhtluspartnerite erinevate (sh vastandlike) arvamustega, saavutab õpituatsioonis õpetaja juhendamisel kokkuleppeid lahkarvamuste korral; - annab hinnangu oma ja kaaslaste käitumisviiside kohasusele situatsioonis; pakub õpituatsioonis lahendusi pingeolukordadele; reageerib kohaselt sobimatule käitumisele; - kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi;
LÄHISUHTED JA PEREKOND 16 tundi	
<p>Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine. Ajutised ja püsivad suhted, suhte loomine ja hoidmine, vastastikune usaldus, suhet kahjustavad faktorid, lahkumine. Seksuaalsuse olemus ja arengu individuaalsus, seksuaalvähemused. Seksuaalkäitumine ja vastutus: sobiv ja lubamatu seksuaalkäitumine, soovimatu raseduse vältimine; sugulisel teel levivad haigused (levimine, mõju tervisele, ravi, ennetamine); nõustamisteenused. Lapsevanemaks saamine: füüsiline ja sotsiaalne küpsus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - väärtustab lähisuhteid, oskab suhet alustada ning teab, kuidas suhteid hoida; - mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles; - eristab lubatud ja lubamatut seksuaalkäitumist; - nimetab, kust leida abi lähisuhteid ja seksuaalsust

<p>Peremudelid (perekond, üksikpered, kasu- ja hoolduspered): pereliikmete roll perekonnas (vrldl minevikuga), kohustused ja vastutus. Nooremate õdede-vendade eest hoolitsemine, nendega tegelemine, sh mängimine. Praktilises tegevuses nooremate õpilaste abistamine, neile tegevuste ja mängude planeerimine ning läbiviimine.</p>	<p>puudutavates küsimustes*; - selgitab lapsevanemaks saamisega seotud vastutust*; - nimetab peremudeleid ja kirjeldab pereliikmete rolli perekonnas; - tegutseb õpituatsioonis koos endast nooremate õpilastega neid abistavalt ja toetavalt*;</p>
<p>TERVISE HOIDMINE</p>	
<p>Tervise füüsiline, vaimne, sotsiaalne ja emotsionaalne aspekt. Tervisenäitajad. Tervisliku eluviisi komponendid, endale sobilikultervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse leidmine. Südame-veresoonkonna haiguste ja pahaloomuliste kasvujate põhjused ning ennetamine tervisliku eluviisiga. Tervist hoidvate valikute tegemine.</p> <p>Inimese elukaar ja selle perioodid, põhivajadused eluperioodidel (põhivajaduste rahulda(ma)tus, mõju inimese käitumisele, suhtlemisele, tundemaailmale).</p> <p>Arstiabi kodukohas (lähinaabruses): meditsiiniuasutused ja nende otstarve; perearst ja eriarstid, kojukutse telefoni teel; tervisekindlustus; tervise- ja puhkekeskused. Tervishoiu ja sotsiaalsüsteem Eestis.</p> <p>Koduapteek (sisu, kasutamine, ravimipakendi teabeleht). Esmaabi lämbumise, põrutuse korral. Väsimus, stress, depressioon (tundemärgid, nõustamis- ja kriisiabi). Tervisealased infoallikad, nende kasutamine ja usaldusväärsus.</p> <p>Kaitsesüstimine haiguste ennetamise eesmärgil (lastehaigused,</p>	<p>-kirjeldab peamisi tervist tugevdavaid ja toetavaid tegureid, tervishoiu- ning sotsiaalsüsteemi teenuseid; - teab ja oskab igapäevaelus planeerida tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervisega; - teab tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus; -selgitab inimese põhivajadusi elukaare erinevatel etappidel*; - teab ja otsib olulisi infoallikaid terviseteabe ja -abi saamiseks; - kirjeldab oma tervislikku seisundit, oskab pöörduda abi saamise eesmärgil arsti poole (vastuvõtt, kojukutse, hädaabi - leiab küsimustele toetudes olulise info ravimipakendi teabelehelte*; - selgitab kaitsesüstimiste mõju ja vajalikkust teatud olukordades*;</p>

<p>gripp, puugihammustustega kaasnevad haigused); kaitsesüstimine enne välisreisi. Allergia: peamised allergiaallikad, allergilised reaktsioonid, meditsiiniline abi.</p>	
<p>RISIKIKÄITUMISE ENNETUS 10 tundi</p>	
<p>Toimetulek vägivallaga (vägivalla vormid, vägivallast hoidumine, vägivallaga toimetulek, hinnang individuaalsele ja rühmakäitumisele; nõustamis- ja kriisiabi kodukohas). Kuriteo ohvriks langemine, pöördumine õiguskaitseorganite poole. Seksuaalvägivald, valehäbi, ohvriabi.</p> <p>Uimastid ja kuritegevus; uimastitega seotud seaduste põhipunktid. Uimastite tarvitamisega seotud tervise-, sotsiaalsed ja juriidilised riskid; sõltuvuse kujunemine. Käitumine uimastitega seotud situatsioonides, esmaabi.</p> <p>Mängurlus: loterii, hasartmängud (mänguautomaadid, kasiino jne) - riskid, sõltuvus, abi saamise võimalused.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - leiab infot nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses, - toob näiteid vägivallast hoidumise võimaluste kohta*; - demonstreerib õpitu situatsioonides käitumist vägivallaga seotud situatsioonides*; - kirjeldab, kuidas ja millal pöörduda õiguskaitseorganite poole; - mõistab uimastite omamise, tarbimise ja levitamise seotud riske ja vastutust; - selgitab mängurlusega seotud ohtusid*;
<p>INIMENE JA VÄLIMUS</p>	
<p>Eakohane igapäevane ja pidulik riietus, aksessuaarid (nt kooli lõpupidu); suhtumine vanemate, eakaaslaste, moeajakirjade soovitusesse. Rõivaste ja jalatsite hooldus: hooldusmärgid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - selgitab riiete hooldusmärkide tähendusi; - valib olukorrale sobiliku riietuse*;
<p>INIMENE JA TEAVE</p>	
<p>Avalik infopunkt. Kohalik ajaleht. Eestis ilmuvad ajalehed ja ajakirjad; ajakirjanduse tellimine. Uudisteportaalid internetis, internetis leiduva informatsiooni varieeruv kvaliteet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - hangib teavet teistelt inimestelt ning õpetaja juhendamisel teabeallikatest ja -tekstidest;

	- selgitab internetis leiduva teabe varieeruva kvaliteedi põhjusi, mõistab et kirjutatu ei vasta alati tõele*;
INIMENE, ASJAD JA RAHA 6 tundi	
<p>Arve avamine pangas; hoiuse igapäevane kasutamine (sularahaautomaat jne). Maksete liigid koduses majapidamises, maksete tasumise võimalused, täpsus.</p> <p>Igapäevased sisseostud: ostukoha valik (kauplus, turg jms); kulude planeerimine päevaks, nädalaks; ostutoimingud. Ühiskondliku toitlustamise asutused (menüü, arve, käitumisetikett (sh kaaslase kutsumine); toidu kojutellimine). Kataloogikaubandus (tellimine, riskid, kauba tagastamine). Postipaki saamine ja saatmine.</p> <p>Küla-/linnaraamatukogus lugejaks registreerumine, teabe hankimine otsitava kirjanduse kohta.</p>	<p>- oskab kasutada lihtsamaid pangateenuseid;</p> <p>- selgitab ostu- ja toitlustuskoha valiku põhimõtteid*;</p> <p>- laenutab kohalikust raamatukogust endale huvipakkuvat kirjandust*;</p>
KARJÄÄRI PLANEERIMINE	
<p>Eneseanalüüs (töölased huvid, võimed, oskused, isiksuseomadused). Jätkuõppevõimalused (erialad, õppeasutused).</p>	<p>- teadvustab oma võimete, teadmiste ja oskuste tugevusi/nõrkusi;</p> <p>- nimetab võimetekohase elukutse omandamise võimalusi.</p>

Inimeseõpetuse õppesisu 9. klassis

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) valib suhtlemisviisi vastavalt olukorrale ja kasutab asjakohaseid suhtlemise osaoskusi (kuulab vestluspartnerit, esitab küsimusi, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erimeelsustele, tunnistab oma eksimusi);
- 2) hindab oma ja kaaslaste käitumise vastavust ühiskonnas kokkulepitud normidele ja reeglitele; 3) teab erinevaid peremudeleid ning kirjeldab pereliikmete rolli ja vastutust perekonnas;
- 4) teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhetes, väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;
- 5) mõistab lapse saamisega seotud vastutust, kirjeldab lapse arengut ja vanemate rolli lapse kasvamisel; teab peamisi pere ja laste elu reguleerivad seadusi ja sotsiaaltoetusi;
- 6) oskab planeerida raha teenimise ja kulutamise seotud tegevusi;
- 7) kirjeldab eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi;
- 8) hindab nõustaja suunamisel oma võimeid, teadmisi, oskusi, jätkuõppe võimalusi ja tingimusi ning teeb enda jaoks sobiva karjäärivaliku;
- 9) teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana, nimetab info ja abi saamise võimalusi tööõigusega seotud küsimustes;
- 10) mõistab lepinguta töötamise ja ümbrikupalgaga seotud riske ja negatiivseid tagajärgi; tunneb töö otsimisel ära inimkaubandusele viitavad märgid;
- 11) teab riigi toimimise üldisi põhimõtteid (tervishoiusüsteem, maksud jm);
- 12) oskab küsida teavet kaasinimestelt ja kasutada info leidmiseks erinevaid teabeallikaid.

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
LÄHISUHTED JA PEREKOND	
<p>Lähisuhted, suhete alustamine ja hoidmine, vastutus ja austus. Kooselu, abiellumine ja pere loomine. Raseduse planeerimine; loote areng; loote ja ema tervist hoidev käitumine. Lapse sündimine: ettevalmistused imiku hooldamiseks; sünnijärgsed kohustused (nimepanek, tervisekindlustus, meditsiiniline kontroll jms); kohaliku omavalitsuse ja riiklikud toetused. Lapse saamisega seotud (lisa)kulutuspeamised kuluartiklid lapseas), lapse hooldamisele kuuluv aeg. Puudega laps. Imiku- ja lapseiga (peamised arengutingimused, suhtlemine lapsega, lapse õigused (alus)haridusele). Lapse arendamine-õpetamine (eakohased mänguasjad, raamatud jms); mängude õpetamine noorematele õpilastele. Peretülid ja –vägivald (tagajärjed, lahendused, valehäbi, nõustamis- ja kriisiabi). Uimastite tarbija perekonnas: mõju majanduslikule olukorrale, suhetele. Kohalikud ja üldriiklikud nõustamis- ja ravivõimalused. Lahutus, lahuselava vanema kohustused lapse kasvatamisel.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - suhtleb tavaolukorras adekvaatselt (kuulab vestluspartnerit, esitab küsimusi, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erinevate suhetele, tunnistab oma eksimusi ja väärkäitumist); - reageerib adekvaatselt kohatule käitumisele enda ja teiste suhtes; - oskab küsida teavet kaasinimestelt, kasutada teabetekste ja teatmikke; - hindab oma ja kaaslaste käitumise otstarbekust tavaolukorras ning vastavust ühiskonnakorraldustele, käitub vastavalt; - teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhetes ning väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet; - kirjeldab imiku ja väikelapse arendamise tingimusi ning hooldamise võtteid; - nimetab pereeluga seotud nõustamise ja abi võimalusi kodukohas*;
EELARVE PLANEERIMINE	
<p>Pere sissetulekud (palk, toetused). Igapäevaste kulutuste planeerimine (eluase, toit, riietus, transport, vaba aeg); kulutuste kasv perekonna suurenemisel (sh lemmiklooma</p>	<ul style="list-style-type: none"> - mõistab inimtegevuse peamiste ressursside (aeg, teadmised/oskused, töö, raha) tähtsust oma elus;

<p>võtmisel). Suurte väljaminekute planeerimine (soovid, võimalused, riskid: raha säästmine ja hoiustamine, järelmaks, krediit, laen, liising). Kaupade-teenuste garantii (müüjalt teabe hankimine, garantii võimaluste-tingimuste kohta).</p>	<p>-oskab planeerida ressursside täiendamise/kulutamisega seotud tegevusi;</p>
<p>ELUASE</p>	
<p>Eluaseme liigid, eluaseme otsimine, arvestades pere vajadusi ja võimalusi (müügikuulutused, kinnisvarafirmad). Üürileping, selle tingimused (üürniku õigused ja kohustused, „halva” lepingu ohud). Eluaseme sisustuse planeerimine: hädavajalik sisustus, sisustuse hankimise (ostude) järjekord, ratsionaalne paigutus, kujundusdetailid. Eluaseme, olmetehnika soetamine, hooldus ja remont: teabe hankimine võimaluste, tingimuste ja abiteenuste kohta (müüja, telefoniraamat, kasutusjuhend jne).</p>	<p>- kirjeldab eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi;</p>
<p>KARJÄÄRI PLANEERIMINE</p>	
<p>Jätkuõppevõimalused, valikute tegemine, arvestades huvisid, võimeid ja majanduslikke võimalusi (transport, elamiskulud jms); kutsenõustamine. Kohalik tööhõiveamet, tööturuteenused tööotsijale, töötus. Töötaja põhilised õigused ja kohustused, lepinguta töötamisega kaasnevad riskid ja tagajärjed, ümbrikupalk. Abi leidmine tööõigusega seotud küsimustes. Inimkaubandus: tööorjus ja prostitutsioon, ohvriks sattumise põhjused, inimkaubandusele viitavad märgid (kuulutuses, tööpakkuja käitumises), ohtude teadvustamine, käitumine ohvriks sattumise korral, ohvriabi.</p>	<p>- hindab nõustaja suunamisel adekvaatselt oma võimeid, teadmisi, oskusi, jätkuõppevõimalusi ja -tingimusi ning teeb enda jaoks sobivaima karjäärivaliku;</p> <p>- teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana, nimetab info ja abi saamise võimalusi tööõigusega seotud küsimustes;</p> <p>- mõistab lepinguta töötamise ja ümbrikupalgaga seotud riske ja negatiivseid tagajärgi;</p> <p>- tunneb tööotsimisel ära inimkaubandusele viitavad märgid, teadvustab ohte ning kirjeldab õiget käitumist inimkaubanduse ohvriks sattumise korral.</p>

AJALUGU**Õppeaine kirjeldus**

Ajaloo õpetamine põhikoolis kujundab õpilastes huvi ajaloo vastu. See hõlmab arusaamist sündmustest ja muutustest oma lähikonna ning inimkonna ajaloos ja aja kulgemise seaduspärasustest. Õpetus algab õpilase ja tema pere elukäigu seostamisest kodukoha ja Eesti ajalooga. Aine käsitlemine aitab luua teadmist, et iga inimene on osa ajaloost ning et ajalugu mõjutab igäüht. Õpetamine põhineb kontsentrisuse printsiibil, toetudes ajateljele ning lähtudes varemõpitust.

Õppeaine eesmärgid on:

- tekitada huvi oma pere, kodukoha ja kodumaa mineviku vastu;
- laiendada ainealaseid teadmisi;
- suunata aduma inimeste eluolu muutumist läbi aja;
- suunata mõistma aja kulgemise seaduspära;
- arendada lugemis- ja kirjutamisoskust;
- laiendada sõnavara;
- arendada oskust küsida vajadusel abi ja selgitusi;
- õpetada mõistma enda kui kodaniku rolli ühiskonnas ning oma õigusi ja kohustusi.

Lõiming õppekava läbivate teemadega**Keskkond ja jätkusuutlik areng**

- Käsitletakse inimtegevuse mõju keskkonnale läbi ajaloo.
- Kujundatakse keskkonda säästvat mõtteviisi.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

- Õpilasi suunatakse mõtlema ja arutlema kodukoha ning riigi arengu ja probleemide üle.
- Ajalootunnid annavad hea võimaluse innustada õpilasi täitma kodanikukohust (nt osalema valimistel ja kaasava eelarve hääletustel jne).
- Kujundatakse soovi väärtustada kodukoha ajaloolist miljööd ja kultuuriväärtusi.

Kultuuriline identiteet

- Tutvustatakse eestluse kujunemist läbi ajaloo.
- Kasvatatakse oma rahvuskultuuri ja kultuuripärandit hindavaid kodanikke.
- Õpetatakse hindama teisi rahvusi ja kultuure.

Tehnoloogia ja innovatsioon

- Tutvustatakse tehnoloogia arengut läbi aegade.
- Selgitatakse, kuidas innovatsioon on mõjutanud inimkonna ajaloo kulgu.

Tervis ja ohutus

- Käsitletakse inimese tervisekäitumist läbi ajaloo.
- Õpetatakse hindama tervist säästvaid harjumusi ja käitumist.

Lõiming teiste õppeainetega

Ajalugu ja matemaatika

- Õpetatakse mõistma ajalooliste sündmuste järgnevust, kasutades ajatelge.
- Toetudes matemaatilistele oskustele arvutatakse sündmuste toimumisaega ja sellest möödunud aega.
- Kinnistatakse teadmisi ajaühikutest (kuupäev, aasta, aastakümme, sajand, aastatuhat).
- Kinnistatakse teadmisi Rooma numbritest.

Ajalugu ja loodusõpetus

- Käsitletakse liikide arengut läbi aegade.
- Õpetatakse taime- ja loomaliikide ning loodusvarade kasutuselevõttu läbi ajaloo.
- Käsitletakse inimeste suhteid loodusega erinevatel ajaperioodidel.
- Käsitletakse loodusteaduste arengut läbi aegade.
- Korraldatakse temaatilisi õppekäike.

Ajalugu ja inimeseõpetus

- Käsitletakse inimese tervisekäitumist läbi aegade.
- Käsitletakse toidu- ja joogikultuuri muutumist läbi ajaloo.
- Käsitletakse inimsuhete ja eluviiside muutust läbi aegade.

Ajalugu ja kunstiained

- Tutvustatakse tuntud heliloojaid ja kunstnikke ning nende teoseid läbi aegade.
- Tutvustatakse eri ajastute muusikat.
- Käsitletakse ehituskunsti muutumist ja arengut aegade jooksul.
- Korraldatakse kunstiteemalisi õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Ajalugu ja kehaline kasvatus

- Tutvustatakse tuntud sportlasi ja nende saavutusi läbi aegade.
- Tutvustatakse antiikolümpiamänge.
- Korraldatakse õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Ajalugu ja tööõpetus

- Tutvustatakse tööriistade ja -võtete arengut ning eri materjalide kasutuselevõttu.
- Tutvustatakse tehnika ajalugu ja kuulsaid leiutajaid.

Õppe-ja kasvatusesmärgid

Ajalooõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu; teab, et minevik on olnud muutuv ja väga mitmekesine;
- 2) omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;
- 3) kirjeldab abivahendite toel olulisi ajaloosündmusi, inimeste eluviisi ja tegevusalasid õpitud ajastutel;
- 4) teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi; teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes;
- 5) nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna, kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;
- 6) teab ja väärtustab kombeid ning traditsioone oma kultuuris; väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 7) leiab infot eri teabeallikatest, oskab hinnata erinevate teabeallikate usaldusväärsust.

Õppetegevus 6.–7. klassis

6. klassis algav ajaloo õppimine võimaldab õpilastel suhestuda minevikuga. Ajalooõpetuses lähtutakse õpilasest kui ajaloos osalejast. Õpilasel kujundatakse arusaam, et ajalugu on ka tema enda lugu. Toetatakse õpilase isiklikele kogemustele ning eelnevatele teadmistele ja kujutlustele, kesksel kohal on nende aktualiseerimine ja süstematiseerimine. Ajalooga tutvumine algab enamasti õpetaja suunamisel ja juhendamisel, kasutatakse praktilisi õpiülesandeid (nt vanematelt ja vanavanematelt teabe kogumine oma pere ja suguvõsa kohta). Korraldatakse õppekäike muuseumidesse ja ajaloolistesse paikadesse, vaadatakse õppefilme. Õppetegevuse käigus omandatakse mitmesuguseid oskusi (küsimuste esitamine, teabe hankimine, eneseväljendamine), arendatakse koostööoskusi ja kujutlusvõimet. Ajalootunnis kasutatavad õppetegevused (lugemine, küsimustele vastamine, arutlemine, jutustuse kuulamine, ümberjutustamine) toetavad õpilaste psüühiliste protsesside ja kõne arengut, sealhulgas sõnavara rikastumist. Uut teemat käsitlema asudes selgitatakse välja õpilase eelteadmised ja laiendatakse sõnavara, et vältida võimalike väärkujutluste kinnistumist ja uute kujunemist. 6. klassis omandatakse teadmisi õpilase lähiümbruse kohta, 7. klassis keskendutakse juba laiemalt Eesti ajaloo ja üldajaloo õppimisele. Ajaloo õpetamisel on väga oluline muuseumide, ajaloo seotud paikade ja mälestiste külastamine, ajalugu tutvustavate filmide vaatamine ja muul viisil näitlikustamine.

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb huvi oma pere, kodukohta ja kodumaa vastu;
- 2) mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloo jaotamist ajastuteks;
- 3) tajub eluolu ja esemelise keskkonna muutumist läbi aja;
- 4) teab, kuidas muutus inimeste eluolu muinasajal;
- 5) teab mõnd olulist ajaloolist isikut ja tema rolli ajaloos.

Taotletavad õpitulemused ja õppesisu 6.klassis

Õpitulemused 6. klassis

Õpilane:

- 1) tunneb huvi oma perekonna ajaloo ja sellega seotud minevikusündmuste vastu;
- 2) teab, et kodukoht ja elutingimused on ajaloo käigus muutunud;
- 3) tajub mineviku ja oleviku seoseid;
- 4) mõistab ajalist järgnevust ajateljel, omab üldist ettekujutust kodukohta ajaloo perioodidest.

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
Sissejuhatus. Mis on ajalugu? Mida me minevikust mäletame? Suguvõsa ajalugu.	Selgitab oma sõnadega, mis on ajalugu ja milleks on vaja ajalugu tunda? Jutustab oma lapsepõlvest ja kodust.

<p>Minu suguvõsa. Kordamine.</p>	<p>Selgitab mõisteid sugupuu, põlvkond, esivanemad. Koostab oma sugupuu (õed, vennad, isa, ema vanaisa, vanaema), väärtustab oma peret ja lähedasi.</p>
<p>Kuidas me ajaloost teada saame? Suulised ajalooallikad Vanemate (ema, isa) lapsepõlve aegne elu maal. Vanemate lapsepõlve aegne elu linnas. Vanavanemate elu maal nende noorusajal. Vanavanemate elu linnas nende noorusajal. Kool läbi aegade. Toit inimeste elus eri aegadel. Eri ajastute inimeste rõivad. Kordamine.</p>	<p>Kirjeldab elu maal vanemate lapsepõlveajal. Kirjeldab elu linnas vanemate lapsepõlveajal. Kirjeldab elu maal vanavanemate noorusajal. Kirjeldab elu linnas vanavanemate noorusajal. Nimetab olulisemaid muutusi koolis ja õppimises läbi aegade. Kirjeldab, kuidas on muutunud aegade jooksul inimeste toitumusharjumused. Kirjeldab, kuidas inimesed on läbi sajandite rõivastunud.</p>
<p>Kirjalikud ja esemelised ajalooallikad Vanad asjad jutustavad minevikust. Muuseum. Muuseumikülastus. Kirjalikud ajalooallikad. Arhiiv. Vanad ehitised jutustavad minevikust. Rehetare. Õppekäik kodukoha vanemate ehitistega tutvumiseks. Ajaloos jäljed maastikul ja maapõues. Õppekäik kodukoha linnamäe, kivikalme või muu ajaloojäljega tutvumiseks. Raamatud räägivad ajaloost. Filmid räägivad ajaloost. Kordamine.</p>	<p>Toob näiteid, kuidas asjad on aja jooksul muutunud. Selgitab, mis on muuseum ja mida seal hoitakse. Nimetab oma kodukohas asuvaid muuseume ja on ühe ekspositsiooniga põhjalikumalt tutvunud, väärtustab vanu esemeid. Selgitab, mis on arhiiv ja mida seal hoitakse. Kirjeldab allikale toetudes (reaalsele objektile, pildile, filmile vms) erinevusi tänapäeva ja mineviku ehitiste vahel. Kirjeldab rehetaret. Nimetab ja kirjeldab oma kodukoha vanemaid ehitisi. Kirjeldab, milliseid ajaloo jälgi võib maastikult ja maapõuest leida. Nimetab ja kirjeldab mõne oma kodukoha linnamäe, kivikalmet või muud ajaloojälge. Teab, et on olemas ajaloost jutustavaid raamatuid. Arutab õpetaja suunamisel mõne ajalooainelise filmi teemal.</p>
<p>Ajaarvamisest.</p>	<p>Selgitab, mis on sajand ja aastatuhat, eKr ja pKr.</p>

<p>Ajaarvamisest. Esimesed jäljed inimestest kodukohas. Kodukoht muinasajal. Keskaja jäljed kodukohas. Kodukoht 100 a tagasi. Eluolu kodukohas kaasajal. Kordamine.</p>	<p>Nimetab, kust on leitud esimeste inimeste jälgi kodukohas või selle läheduses. Kirjeldab kodukohta muinasaja lõpul. Kirjeldab kodukohta keskajal. Kirjeldab kodukohta sajand tagasi. Jutustab kodukoha uusehitistest ja eluolust kaasajal.</p>
<p>Õpitu kinnistamine. Ekskursioon. Kordamine. Tasemetöö.</p>	

Taotletavad õpitulemused ja õppesisu 7. klassis

Õpitulemused 7. klassis

Õpilane:

- 1) selgitab õpitava ajalooperioodiga seostuvaid olulisemaid põhimõisteid;
- 2) nimetab tähtsamat muinasajast ja selle perioodidest (kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg), kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid;
- 3) teab vanaaja kultuure ja oskab nimetada ajastu olulisemaid saavutusi ja leiutisi;
- 4) kirjeldab kõige üldisemal kujul keskaja olemust;
- 5) teab keskaja Euroopa eluolu muutusi, avastusi ja leiutisi;
- 6) teab olulisemaid sündmusi, mis leidsid aset keskajal Eesti aladel.

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
<p>Muinasaeg. Ajaarvamisest.</p>	<p>Selgitab, mis on sajand, aastatuhat, eKr, pKr. Kirjeldab kiviaja inimese eluviisi ja tegevusalasid.</p>

<p>Kiviaeg. Karjakasvatuse ja põlluharimise algus. Metallide kasutuselevõtt. Looduslike tingimuste osa inimkonna arenemisel. Muinasaja ajajärgud ja nende üldisloomustus. Kordamine. Muinasaeg Eestis. Jääaeg. Eesti ala asustamine inimestega. Vanimad inimasulad Eestis. Muistsete eestlaste elu-olu. Karjakasvatuse ja põlluharimise algus Eestis. Eesti ala asustus I ja II aastatuhande vahetusel. Eestlased muinasaja lõpus. Eestlaste naabrid. Eestlaste naabruses tekivad riigid. Suhted naabritega. Kordamine.</p>	<p>Selgitab, kuidas inimesed õppisid loomi kodustama ja põldu harima. Nimetab pronksi ja raua eeliseid kiviga võrreldes. Mõistab looduslike tingimuste tähtsust inimkonna arengus. Nimetab muinasaja ajajärke (kivi-, pronksi- ja rauaaeg) ja iseloomustab neid lühidalt. Nimetab ja näitab kaardil vanimaid inimasulaid (Pulli, Kunda) Eestis. Kirjeldab eestlaste eluolu muinasajal. Kirjeldab, milliseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutuselevõtmine. Teab kodukoha linnuse asukohta, nimetab ja näitab kaardil teisi Eesti ala suuremaid linnuseid. Jutustab eestlaste eluolust muinasaja lõpul, nimetab ja näitab kaardil Eesti suuremaid muinasmaakondi. Nimetab muistsete eestlaste naabreid, näitab kaardil; iseloomustab suhteid erinevate naabritega.</p>
<p>Vanaaeg. Vanaaja sisu ja üldisloomustus. Vanaaja kõrgkultuuride olulisus kas Vana-Ida, Vana-Rooma või Vana-Kreeka näitel. Kordamine.</p>	<p>Nimetab ühe vanaaja kõrgkultuuri saavutusi.</p>
<p>Keskajast ja feodaalkorrast. Keskaja üldisloomustus. Põlluharimise areng keskajal. Talupoegade elu-olu. Feodaalide elu-olu. Keskaegsed linnad. Ristiusu kirik. Feodaalsed riigid. Ristisõjad.</p>	<p>Nimetab keskaja seisused ja iseloomustab neid lühidalt. Kirjeldab põllumajanduse arengut keskajal. Jutustab talupoegade elust keskajal. Jutustab feodaalide elust keskajal. Selgitab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad, kirjeldab keskaegse linna välisilmet ja eluolu. Kirjeldab kiriku rolli ja tähtsust keskaja ühiskonnas. Nimetab ristisõdade põhjusti.</p>

<p>Kordamine. Eestlaste muistne vabadusvõitlus. Tung itta. Liivlaste ja lätlaste alistamine. Muistse vabadusvõitluse algus. Ümera lahing. Lembitu. Madisepäeva lahing. Taanlased Põhja-Eestis. Muistse vabadusvõitluse lõpp. Miks eestlased lüüa said? Kordamine. Eestlased võõra võimu all. Eesti ala pärast vallutatust. Jüriöö ülestõus. Keskaegsed linnad Eestis. Keskaegne Tallinn.</p>	<p>Selgitab kes ja miks olid huvitatud Baltimaade vallutamisest. Kirjeldab lühidalt liivlaste ja lätlaste ristiusustamist. Jutustab Ümera lahingust. Kirjeldab Madisepäeva lahingut. Jutustab eestlaste võitlusest taanlastega. Kirjeldab Tartu ja Saaremaa alistamist. Nimetab muistses vabadusvõitluses eestlaste lüüasaamise põhjusi, väärtustab vabadust. Kirjeldab eestlaste elus toimunud muutusi pärast maa vallutamist. Nimetab Jüriöö ülestõusu põhjusi ja jutustab ülestõusu käigust. Nimetab ja näitab kaardil Eesti keskaegseid linnu.</p>
<p>Õpitu kinnistamine Õppekäik/ekskursioon. Kordamine. Tasemetöö.</p>	

Õppetegevus 8.–9. klassis

8. ja 9. klassis keskendutakse Eesti ajaloo seostele Euroopa ja maailma ajalooga. Euroopas ja maailmas toimunud sündmusi käsitletakse eeskätt Eesti ajaloo paremaks selgitamiseks ja ilmestamiseks. Rõhutatakse, et Euroopas toimunud sündmused on tugevasti mõjutanud Eestis toimunud sündmusi (sõjad, revolutsioonid, tootmissuhete muutused jms). Ajalooõpetuse puhul seni olulisena rõhutatud põhimõtetele lisandub 8.–9. klassis tähelepanu pööramine otsestele ja kaudsetele põhjuslikele seostele. 8. klassi ajalooõpetuses on oluline tuua selgelt esile seosed varem õpituga, 9. klassis on põhitähelepanu lähiajaloo sündmustel, kuna just neil on igapäevaelus kõige tajutavam mõju õpilasele, tema perele/suguvõsale ja keskkonnale. Keskkel kohal on õpetaja ja õpilase koostöö. Õpilane vajab õpetaja tuge ja juhendamist põhikooli lõpuni. Arvestades õpilaste lugemisraskusi, loetakse teksti klassis ühiselt ning analüüsitakse seejärel loetut õpetaja suunamisel, et tagada selle mõistmine. Peale uute mõistete omandamise on olulisel kohal ka sõnavara laiendamine üldisemalt. Põhikooli lõpuni on vajalik

näitlikustamine, teavet ei saada ainult õppetekstidest, vaid ka teistest allikatest (õpetaja jutustus, õppefilm, kaardid, fotod jne). Suur osa näitlikustamisest toimub teabe- ja sidetehnikavahendite toel. Õppe raames tehakse õppekäike muuseumidesse ja ajaloolistesse paikadesse, näidatakse filme, mis kajastavad minevikus toimunud sündmusi jne.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) teab, kuidas on läbi ajaloo muutunud eestlaste eluolu ja esemeline keskkond;
- 2) teab mõningaid Eesti ajalugu mõjutanud sündmusi Euroopa ja maailma ajaloos;
- 3) teab uusaja ja lähiajaloo sündmusi Eesti ajaloos;
- 4) mõistab oluliste isikute rolli Eesti, Euroopa ja maailma ajaloos;
- 5) mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloosündmuste täpset dateerimist;
- 6) teab Eesti Vabariigi valitsemiskorda ja seda, kuidas riik toimib; väärtustab oma kodumaad ja selle kodanikuks olemist.

Taotletavad õpitulemused ja õppesisu 8.klassis

Õpitulemused 8. klassis

Õpilane:

- 1) selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste elu-olust Eestis kuni Esimese maailmasõja lõpuni;
- 2) nimetab Euroopa ja maailma uusaja tähtsamaid sündmusi, mis on mõjutanud Eesti ajalugu;
- 3) tunneb huvi Eesti mineviku vastu Euroopas;
- 4) teab, et Euroopas toimunud sündmused on oluliselt mõjutanud Eesti ajalugu;
- 5) kirjeldab, kuidas majanduslikud ja ühiskondlikud muutused on mõjutanud inimeste elukorraldust;
- 6) teab, et inimeste teadmised on kujunenud suhtlemises teiste rahvastega;
- 7) kõrvutab ajateljel mõningaid olulisi Eestis ja Euroopas toimunud sündmusi;
- 8) tunneb ajaperioodi iseloomulikke tunnuseid.

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
<p>Maailm uusajal Mis on uusaeg? Euroopa uusaja algul. Ameerika iseseisvussõda ja USA sünd. Suur Prantsuse revolutsioon. Napoleoni sõjad. Euroopa pärast Napoleoni sõdu. Tööstusrevolutsioon. Muuseumitund/filmitund. Kordamine.</p>	<p>Nimetab uusaja alguseks loetavaid sündmusi, kannab need ajateljele. Nimetab Ameerikasse väljarändamise põhjusi, jutustab ameeriklaste võitlusest iseseisvumise eest. Selgitab Prantsuse revolutsiooni põhjusi, tagajärgi ja mõju. Nimetab muutusi Prantsusmaa sõjaväes. Selgitab, mida tähendab, et kõik inimesed on seaduse ees võrdsed. Nimetab Napoleoni juhtimisel peetud olulisemaid lahinguid ja nende tulemusi. Jutustab, milles seisnesid olulisemad muudatused Euroopas pärast Napoleoni lüüasaamist. Kirjeldab, millised olulised muutused kaasnesid tööstusliku pöördega.</p>
<p>Eesti Tsaari-Venemaa võimu all Põhjasõda. Peeter I. Eesti pärast ühendamist Venemaaga. Muudatused majanduses. Talupoegade koormiste suurendamine. Pärisorjus. Pärisorjuse kaotamine ja asendamine teoorjusega. Mõisnike elu-olu. Teorendilt raharendile. Talude päriseksostmine. Talurahvarahutused. Mahtra sõda. Muuseumitund/filmitund/õppekäik. Kordamine.</p>	<p>Nimetab Põhjasõja põhjusi ja tagajärgi. Teab Peeter I seoseid Eestiga. Nimetab Balti erikorra tunnuseid. Nimetab olulisemaid muudatusi majanduses. Kirjeldab, mida tähendab pärisorjus ja millised olid talupoegade koormised. Nimetab talurahvarahutuste põhjusi. Kirjeldab muutusi, mis toimusid seoses pärisorjuse kaotamisega Kirjeldab mõisnike elu-olu ja selles toimunud muutusi. Selgitab, milles seisnes uus talurahvaseadus. Kirjeldab, milles seisnes üleminek raharendile. Toob seoses raharendi ja talude päriseksostmisega paralleele tänapäevaga. Nimetab talurahvarahutuste põhjusi, jutustab Mahtra sõjast.</p>
<p>Eesti talurahva elu Talupere. Talu hooned. Talupere aastaringsed tööd. Talurahva söök ja söögikombed.</p>	<p>Nimetab talupere liikmeid ja nende kohustusi. Kirjeldab taluhooneid ja nende otstarvet. Nimetab ja kirjeldab iga aastaaja olulisemaid talutöid.</p>

<p>Rahvakalender ja rahvakombed. Talurahvakoolid. Muuseumitund/filmitund/õppekäik. Kordamine.</p>	<p>Nimetab põhilisi sööke ja jooke ning kirjeldab söögikombeid, võrdleb neid tänapäevastega. Nimetab olulisemaid rahvakalendri tähtpäevi, võrdleb nende tähistamist tänapäevaste traditsioonidega. Võrdleb üldjoontes valda ja kihelkonda, valla- ja kihelkonnakooli. Kirjeldab õppetööd talurahvakoolis. Mõistab ja põhjendab hariduse tähtsust talurahva jaoks.</p>
<p>Rahvuslik ärkamisaeg Ärkamisaja eellugu. Kr. J. Peterson. Fr. R. Kreutzwald. „Kalevipoeg“. J.V. Jannsen ja „Postimees“. Vanemuise Selts. I üldlaulupidu. L. Koidula. Eesti teatri algus. J. Hurt. C.R. Jakobson. Muuseumitund/filmitund/õppekäik. Kordamine.</p>	<p>Kirjeldab lühidalt estofiilide tegevust talurahva huvides. Teab eestlaste võimalustest õppida Tartu ülikoolis. Jutustab, kes oli Kr. J. Peterson. Nimetab põhilisi fakte Fr. R. Kreutzwaldi elust. On lugenud (kuulnud) katkendeid „Kalevipojast“, selgitab selle saamislugu ja tähtsust. Kirjeldab Jannseni tegevust. Kirjeldab I üldlaulupidu, mõistab selle olulisust. Jutustab L. Koidula tegevusest ja loomingust. Võrdleb tollast teatrit tänapäevasega. Nimetab J. Hurda algatatud rahvuslikke üritusi, mõistab nende tähtsust. Nimetab C. R. Jakobsoni tegevusi, mõistab nende tähtsust. Nimetab olulisemaid sündmusi ja isikuid rahvusliku ärkamisaja ajaloos, põhjendab nende tähtsust eestlaste jaoks.</p>
<p>Tööstuse areng. Venestamisaeg Esimesed vabrikud ja raudteed Eestis. Tööliste elu. Venestamisaeg. Rahvuslik liikumine venestamisajal. EÜS ja Eesti rahvusvärvide algus. J. Tõnisson ja „Postimees“. Karskus- ja spordiseltsid. G. Lurich.</p>	<p>Nimetab esimesi vabrikuid Eestis ja näitab kaardil linnu, kus need asusid. Selgitab, millised võimalused avas raudteede rajamine Kirjeldab vabrikutööliste elu. Võrdleb seda tänapäevaste töötingimustega. Kirjeldab venestamist koolides. Jutustab EÜS-i lipu saamise lugu ja nimetab rahvusvärvide tähendusi.</p>

<p>Muuseumitund/filmitund/õppekäik. Kordamine.</p>	<p>Kirjeldab J. Tõnissoni rahvusliku tegevuse tähtsust. Mõistab ja nimetab seltside asutamise eesmäärke ja nende olulisust eestlaste jaoks.</p>
<p>Eesti XX sajandi alguses Eesti majandus XX sajandi algul. 1905.-1907. aasta revolutsioon. Revolutsioonisündmused Eestis. Mõisate põletamine. Karistussalgad. Eesti enne I maailmasõda. Väljarändamine. Eesti kultuur XX sajandi algul. Muuseumitund/filmitund/õppekäik. Kordamine.</p>	<p>Nimetab olulisemaid muutusi Eesti majanduses. Põhjustab, miks suurenes linnade elanikkond. Kirjeldab olukorda põllumajanduses, nimetab uusi põllutöomasinaid. Nimetab majanduskriisi põhilisi tunnuseid. Teab ja kirjeldab lühidalt, miks Venemaal ja Eestis algas revolutsioon. Kirjeldab revolutsioonisündmusi Eesti linnades ja maal. Nimetab revolutsiooni tulemusi. Jutustab, millised muudatused leidsid Eestis aset kirjeldatud ajal. Nimetab väljarändamise põhjusi, näitab kaardil väljarändajate sihtkohariike. Nimetab olulisemaid koole ja Eesti teatreid. Nimetab mõningaid Eesti kirjanikke, kunstnikke ja heliloojaid. Kirjeldab lühidalt Eesti Rahva Muuseumi tähtsust.</p>
<p>Maailm I maailmasõja eel Suured leiutused ja avastused. Suurriikide ajastu (Briti impeerium, Ameerika Ühendriigid, Tsaari-Venemaa, Saksamaa, Prantsusmaa). I maailmasõja põhjused ja algus. 1917. aasta revolutsioon Venemaal. Nõukogude võimu kehtestamine. I maailmasõja lõpp. Muuseumitund/filmitund/õppekäik. Kordamine.</p>	<p>Nimetab olulisemaid leiutusi ja avastusi (elekter, kino, auto, lennuk), seostab nende tähtsust isiklike kogemustega. Näitab kaardil suurriike ja mõnda nende riikide asumaadest. Nimetab I maailmasõja põhjused ja osapooled. Nimetab Veebruarirevolutsiooni põhjusi ja tulemusi, kirjeldab nõukogude võimu kehtestamist ja teab, kes oli Lenin. Nimetab I maailmasõjas kasutusele võetud uusi relvaliike, teab ja kirjeldab sõja tagajärgi.</p>
<p>Eestist saab iseseisev riik Eestlased I maailmasõjas. Eesti 1917. aastal. Eesti 1918. aastal. Muuseumitund/filmitund/õppekäik.</p>	<p>Teab ja nimetab, millise riigi sõjaväes sõdisid eestlased. Mõistab ja põhjustab, miks inimesed enam sõdida ei tahtnud. Teab ja selgitab, et tsaarivõimu kukutamine Venemaal andis Eestile võimaluse iseseisvumist taotleda. Teab Päästekomitee</p>

Kordamine. Tasemetöö.	ja K. Pätsi rollist iseseisvuse väljakuulutamisel. Mõistab ja selgitab Eesti Vabariigi sünni tähtsust kõigi eestlaste jaoks.
--------------------------	--

Taotletavad õpitulemused ja õppesisu 9.klassis

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste eluolust Eestis Esimese maailmasõja lõpust tänapäevani;
- 2) tunneb huvi Eesti riigi mineviku vastu;
- 3) teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi;
- 4) omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;
- 5) mõistab, et eri ajastute kultuuri-, teaduse- ja tehnikasaavutused on olnud edasiviivaks jõuks riikide (ka Eesti) arengus;
- 6) teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes;
- 7) kujutab ajateljele toetudes ette maailmas toimunud olulisemaid sündmusi;
- 8) nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna;
- 9) kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;
- 10) väärtustab oma kodumaad ning Eesti Vabariigi kodanikuks olemist.

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
<p>Eesti Vabadussõda Vabadussõja algus. Kaitse korraldamine. Välismaine abi. Eesti vabastamine. Sõda sakslastega. Võnnu lahing. Vabadussõja lõpp. Tartu rahu. Muuseumitund/õppekäik.</p>	<p>Nimetab Vabadussõja puhkemise põhjusi ning vastaseid, kellega eestlastel tuli Vabadussõjas võidelda. Kirjeldab Vabadussõja kulgu ja sellega seotud isikute tegevust (J. Laidoner, J. Pitka, J.Kuperjanov. Nimetab ja näitab kaardil Vabadussõja olulisemaid lahinguid. Oskab selgitada Tartu rahu tulemusi ja tähtsust.</p>

<p>Kordamine.</p>	
<p>Eesti Vabariik 1918-1940 Asutav Kogu ja maareform. Eesti Vabariigi sise- ja välispoliitika. Põllumajandus, tööstus, kultuur ja haridus Eesti Vabariigis.</p> <p>Kordamine.</p>	<p>Põhjendab maareformi olulisust. Oskab kasutada olulisi mõisteid: põhiseadus, demokraatia, Riigikogu, valitsus. Teab ja nimetab mõningaid olulisi fakte Eesti Vabariigist.</p>
<p>Maailm kahe maailmasõja vahel Saksamaa pärast I maailmasõda. Kommunistlik Nõukogude Liit. Asumaad ja rahvuslik vabadusliikumine.</p> <p>Kordamine.</p>	<p>Kirjeldab, milline oli olukord Saksamaal enne ja pärast Hitleri võimuletulekut. Nimetab natside vägivallategusid ja oskab neile hinnangut anda. Kirjeldab, milline oli olukord Nõukogude Liidus, nimetab põhilisi fakte selle majanduspoliitikast ja nimetab olulisi isikuid. Oskab Nõukogude Liidus rakendatud terrorile hinnangut anda. Teab asumaade tähendust ja selgitab, miks suurriigid endale asumaid soovisid. Näitab kaardil mõningaid asumaid. Mõistab ja selgitab, miks asumaad iseseisvuda soovisid. Kirjeldab ühe asumaa iseseisvumise lugu</p>
<p>Eesti kaotab iseseisvuse. 1939-1940 Molotovi-Ribbentropi pakt. Baaside leping. Eesti okupeerimine ja liitmine NSV Liiduga. Esimene Nõukogude aasta.</p> <p>Kordamine.</p>	<p>Jutustab, mis seisis paktis ja selle salaprotokollis, mõistab ja põhjendab selle tähtsust Eesti ajaloo seisukohalt. Teab ja kirjeldab Nõukogude sõjaväebaaside Eestisse toomist. Kirjeldab Eesti okupeerimist ja liitmist Nõukogude Liiduga ja sellega kaasnenud muudatusi, annab Nõukogude Liidu tegevusele oma hinnangu.</p>
<p>Teine maailmasõda 1939-1945 II maailmasõja käik. II maailmasõda ja Eesti.</p>	<p>Teab ja nimetab II maailmasõja puhkemise põhjusi, nimetab olulisemaid sõdinud riike ja näitab neid kaardil.</p>

<p>Sõjasündmused Eestis 1944. Kordamine.</p>	<p>Selgitab, kes olid omavahel liitlased. Kirjeldab II maailmasõja tagajärgi Eestile ja eestlastele.</p>
<p>Eesti ja muu maailm pärast II maailmasõda Maailm pärast II maailmasõda. Külma sõda. Nõukogude Eesti. Kommunistliku süsteemi kokkuvarisemine. Eesti taasiseseisvumine. Muuseumitund/õppekäik. Kordamine.</p>	<p>Kirjeldab, milliseks kujunes Euroopa pärast II maailmasõda, näitab kaardil. Iseloomustab külma sõja olemust, nimetab olulisemad avaldumise valdkonnad ja vormid. Kirjeldab rahva elu-olu Nõukogude Eestis, nimetab olulisi muudatusi tööstuses ja majanduses. Kirjeldab märtsiküüditamist, mõistab rahva kannatusi ja väljendab oma suhtumist. Nimetab sündmusi, mille tõttu Eesti taasiseseisvumine võimalikuks sai. Selgitab, kuidas mõjus 50 aastat nõukogude võimu Eesti majandusele. Nimetab taasiseseisvumisega seotud olulisemaid sündmusi ja isikuid. Mõistab ja põhjendab Eesti Vabariigi taasiseseisvumise olulisust.</p>
<p>Ühiskonnaõpetus Põhiseadus. Eesti riigi sümbolid. Valimised. Riigikogu. Riigipea. Valitsus. Korraldus. Riigikaitse. Kohus. Ekskursioon/õppekäik. Kordamine. Tasemetöö.</p>	<p>Selgitab, mis on põhiseadus. Selgitab, mida tähendab õigus seaduse võrdsele kaitsele. Nimetab kodaniku olulisemaid õigusi ja kohustusi. Nimetab kolm võimu, millele riik toetub. Nimetab Eesti riigi sümboleid. Nimetab demokraatlike valimiste üldpõhimõtteid, selgitab, kes võivad valida ja kuidas toimub hääletamine. Nimetab, millised valimised Eestis toimuvad ja milleks korraldatakse rahvahääletusi. Selgitab, mis on Riigikogu ja kes seal töötavad, nimetab mõningaid Riigikogu ülesandeid.</p>

	<p>Nimetab Eesti presidendid. Selgitab presidendiks saamise tingimusi ja presidendi ülesandeid. Nimetab Eesti peaministri ja kirjeldab valitsuse ülesandeid. Kirjeldab lühidalt Politsei- ja Piirivalveameti ülesehitust ja nimetab selle ülesandeid. Selgitab politsei töö tähtsust ja teadvustab seaduskuulekuse olulisust. Mõistab riigikaitse vajalikkust, nimetab Eesti Kaitsejõudude peamisi osi ja ülesandeid, teadvustab oma kohust teenida kaitseväes. Kirjeldab lühidalt Eesti kohtusüsteemi ja kohtu ülesandeid.</p>
--	---

MUUSIKAÕPETUS

ÜLDALUSED JA EESMÄRGID

- Lihtsustatud õppe põhiülesanne on toetada ja suunata tõhustatud või erituge vajava õpilase arengut.
- Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele.
- Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu.
- Reegleid ja teoreetilisi teadmisi õpetatakse minimaalselt, aga sel määral, et üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud.
- Iga õpilase hariduslike erivajaduste ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid.
- Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele.

Muusikaõpetuse aine

Muusika aines püütakse äratada huvi muusika vastu, kujundada aktiivset ja emotsionaalset musitseerimist ning arendada teadlikku muusika kuulamise ja hindamise oskust.

Üldpädevuste kujundamine muusikaõpetuses

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Muusika ühena kunstiainetest on otseselt seotud kultuuri, selle mitmekesisuse, loomise ja loodu väärtustamisega. Muusika tegemise ja kuulamise käigus ning muusika üle arutledes süvendatakse teadmisi eesti kultuurist ja muusikast, avardatakse maailmapilti, tutvutakse teiste rahvaste kultuuri ja eluviisiga. Esimeses kooliastmes keskendutakse eesti kultuurile - meie tavad ja kombed ning nendega seotud repertuaar (rahvamuusika - rahvalaul, rahvapillid, laulumängud ja rahvatantsud; kodu ja Eestimaaga seotud laulud). Teises kooliastmes laiendatakse kultuuripilti naaberriikide omaga tutvudes, tehes seda võrdluses (mis ühesugune/ühendav ja mis erinev/omapärane) Eestiga. Kolmas kooliaste tutvub kultuuridega teistelt mandritelt, saab ülevaate sealsetest erinevatest usunditest ning muusikast. Kultuuri- ja väärtuspädevust kujundab ühislaulmine, mis ühendab omavahel eri põlvkondi ning osalemine laulupidudel. Õppekäigud kultuuriloolistesse paikadesse, kontsertide ja muusikaetenduste külastamine toetavad kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamist - teiste loodust osasaamine, selle hindamine.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Muusika kui universaalne keel võimaldab üksteist tundma õppida, omavahel suhelda ja koos tegutseda. Ühislaulmine, pilling ja erinevates ühisprojektides osalemine toetab sotsiaalsete oskuste kujunemist ja arenemist, avastatakse enda ja teiste loomingulisi ressursse, nauditakse loomevabadust ja kujunevat ühtsustunnet. Ühistegevustes on võimalik koos luua toetav, turvaline, mänguline ja loominguline keskkond ning seeläbi mõista meeskonnatöö olulisust. Sotsiaalset ja kodanikupädevust kujundatakse kõikide muusikaliste tegevuste kaudu, omandatakse meeskonnatöö oskused ja kogemused; kujundatakse ühistöö reeglid ja kokkulepped ning mõistetakse kaaslastega arvestamise ja kokkulepetest kinnipidamise tähtsust. Kultuurisündmustel osalemine süvendab kultuurilist ühtsustunnet ning erinevate kultuuride mõistmist.

Enesemääratluspädevus

Musitseerimine võimaldab avastada ja avada enda tunde- ja huvide maailma uusi tahke. Praktiliste tegevuste kaudu saab mõista ja hinnata enda muusikalisi võimeid ja oskusi, omandada esitamise, esitlemise ja esinemise oskusi. Kaasõpilaste ja õpetaja tagasiside kaudu erinevatele muusikalistele tegevustele (laulmine, pillimäng, tantsimine, omalooming) saab oma sooritust täiendada/muuta - tagasiside toetab oskuste arengut. Osalemine lauluansambelis, kooris või pilliringis, oma ja teiste oskuste jälgimine, toetab enesemääratlust ja annab ühistegevustes juurde kuuluvustunnet. Esinemised kooli- või koolivälistel üritustel panevad oskused proovile ning annavad tagasisidet. Tutvumised erinevate muusikastiilidega võimaldavad leida endale meelepärase ning ka läbi lemmikmuusika ühtekuuluvustunnet tunda.

Õpipädevus

Muusikas nagu ka teistes õppeainetes on oluline õppida õppima - kuidas samm-sammult oma tegutsemist kavandada ja olemasolevatele teadmistele ja oskustele uusi kihte juurde laduda. Laulu ja pilliloo õppimine algabki analüüsist - kui pikk, mitu salmi, kas on refrään, milliseid noodivältsusi ja milliseid nelikõrgusi on kasutatud, Olukorda hinnanuna on hea teha järgnevat plaani - kas alustada sõnade lugemisest, viisi õpetuses või hoopis teha selgeks refrään. Muusika õppimist on hea teha koos, kuid see nõuab ka individuaalset tööd ja harjutamist - enda õppe kavandamist ja teostamist. Tagasiside, enda ja teiste tegevuse analüüs aitavad saada ülevaadet olukorrast.

Suhtluspädevus

Muusika võimaldab suhtlemist nii sõnadega kui ka mitteverbaalselt - helide keeles. Suhtluspädevust rakendatakse algklassides erinevate laulude, laulu- ja ringmängude õppimise kaudu, kus õpilane harjutab mängides selget ja viisakat eneseväljendust ning turvalist suhtlemist kaasõpilastega. Vanemates klassides on tähtsal kohal kultuuride, heliloojate ja teoste üle arutlemine, oma kogemuse ja arvamuse jagamine kaasõpilastega. Õpitakse oma seisukohti viisakalt väljendama ning teiste arvamust ja väärtusi aktsepteerima. Suhtluspädevuse kujunemisele aitab kaasa aktiivne osalemine kooli ansamblites, kooris või pilliringis. Muusikute omavahelisele paremale mõistmisele aitab kaasa muusika oskussõnade valdamine.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Muusika ja matemaatika on omavahel tihedas ühenduses - mõlemas tuleb arvutada ja tegeleda andmetega. Suuresti põhineb helide pikkuse/kestvuse jaotussüsteem matemaatikal - helivältsuste arvulised/murdarvulised nimetused (veerand-, pool-, kaheksandiknoot jt). Taktimõõtu muusikas tähistatakse enamasti murdarvuna (2/4 polka, 3/4 valss), esitamise kiirust ehk tempot numbriga (mitu lööki minutis).

Muusikas peab teadma rütmide pikkust, et osata neid sobitada taktimõõduga ning täita taktid vajaliku arvu rütmidega korrektse noodikirja jaoks - arvandmete kogumine ja korrastamine. Pilliõppes harjutatakse plokkflööti numbersüsteemi abil, kandleakorde pannakse kirja Rooma numbritega (I, IV ja V) ning harmoonilisi kooskõlasid tähistatakse tähtede ja numbrite koostöös.

Loodusteaduste pädevus kujundab oskust mõista heli tekkimist/tekitamist, heli omadusi, helikeskkonna (näiteks müra) mõju inimese tervisele. Loodus ise pakub näiteid ja inspiratsiooni loominguks - loodushääled, linnulaul, lõhnad ja kaunid vaated. Muusikas tuleb lugeda ja teisendada andmeid (noodikirja tähistused - asukoht klaviatuuril/ sõrmede arv ja asetus tabulatuuril. Terviku mõistmine ja osa leidmine tervikust (kogu heliväljuste süsteem, vormiõpetus - salmid, refrään, eelmäng, vahemäng).

Muusika esitamine digivahenditega/-keskkondades, salvestamine ja taasesitamine kujundab tehnoloogiaalast pädevust.

Ettevõtlikkuspädevus

Muusikus peab olema ettevõtlikkust - suutlikkust ideid luua ja neid ellu viia. Muusikas ja muusika loomisel väärtustatakse uuenduslikke ja loovaid lahendusi. Muusikas saab ettevõtlikkust väljendada ka esinemisjulguse ja -oskuse kaudu. Koolis saab olla ettevõtlik, olles algatajaks mõnele muusikalisele sündmusele (näiteks bändi loomine, omaloomingu esitamine, lemmikbändi kontserdi korraldamine). Õpitakse oma tugevaid külgi arendama, tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tulemuse eest.

Digipädevus

Muusika tegemine ja loodu jagamine on kolinud digikeskkondadesse. See nõuab oskust leida sobilik, oskustele ja vajadustele vastav keskkond, võimekust teha koostööd ning leida sobilik suhtlusviis nii koosloojate kui publikuga. Igapäevaselt peaks igaüks teadma digikeskkondade ja üldiselt internetikasutuse ohtudest, oskama kaitsta enda andmeid ja privaatsust, kasutama samu põhimõtteid ja käitumisnorme, mis tavaeluski. Muusikatundides harjutatakse, kuidas sõnastada otsitava kohta teavet (milliseid märksõnu kasutada, otsides infot helilooja kohta, mänguvõtete kohta pillil, nootide asukoha määramisel noodijoonestikul jne) ning hinnatakse leitud allikate usaldusväärsust. Tehakse ühisloomet digikeskkondades, õpitakse tundma vastavate keskkondade võimalusi (plakati koostamine, ühisarutelud/oma arvamuse avaldamine, lemmikmuusika playlistid, omaloominguline muusika jne). Arutatakse, mida sobib Internetis jagada, mille või kelle jaoks on rakendustel vanuselised piirangud; kas Internet laseb meil unustada selle, mida oleme kunagi seal jaganud; arutatakse, kas tehisaru teeb arukaks või arutuks.

Muusikaõpetuse lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine - valmisolek enda oskuste ja teadmiste täiendamiseks, uudishimu ümbritseva vastu. Enda muusikaliste oskuste esitlemine ning võimaluste leidmine eri eluvaldkondades oma muusikaliste oskuste kasutamiseks. Edasiõppimisvõimalused võimakamatele muusikaringides või muusikakoolis. Muusikaharrastus kui eneseväljenduse ja läbi elu vaba aja sisustamise vahend; sotsiaalsete ja sõprussuhete loomise ja edendamise vahend - võimaldab seltskonnas olemist ja koos tegutsemist.

Muusikaga seotud ametite teadmine. Muusik kui elukutse - tutvumine muusikaga seotud elukutsetega (nii otseselt muusikat tegevad kui muusika esitamist ja tootmist/levitamist toetavad) - helilooja, laulja, pillimees, dirigent, helitehnik, pillimeister jne.

Keskkond ja jätkusuutlik areng - kujundatakse keskkonda säästvat mõtteviisi, tutvustatakse kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme. Kujundatakse vastutustundlikku tarbijat, tuuakse näiteid loodusressursside kasutamisest, selgitatakse looduse ja selle kestlikkuse, looduskeskkonna terviklikkuse ja loodushoiu teemasid. Õpetatakse rütmipillide valmistamist taaskasutatud materjalidest. Teemaatiliste laulude kaudu mõjutatakse õpilaste väärtushinnanguid. Väärtustatakse pärand- ja rahvuskultuuri, selgitatakse, kuidas on keskkonnast ja loodusest sõltuvalt kujunenud inimeste eluviis ja kultuur. Tuuakse näiteid lihtsamate rahvapillide (vilepill, sarvepill, karjapasun) valmistamisest (materjalid kohalikust looduslikust keskkonnast). Võimalusel kutsutakse esinema ja rahvaille tutvustama kodukandis tegutsevaid pärimusmuusikuid.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - ühise musitseerimise käigus arendatakse koostöö - ja teistega arvestamise oskust. Loovülesannete kaudu toetatakse ettevõtlikkust ja õpilaste initsiatiiviise midagi luua. Ühiste otsuste langetamise kaudu (nt laulurepertuaari/õppesisu ühisel valimisel), esinedes/osaledes kooli ja kogukonna üritustel suurendatakse kaasatust. Õpilaste kaasamine ürituste planeerimisse ja korraldamisse, andes seeläbi võimalus olla aktiivne ja vastutustundlik kodanikuühiskonna liige. Musitseerimine kui võimalus olla ettevõtja - muusika looja, esitaja, tootja, vahendaja.

Kultuuriline identiteet - Eesti rahvakultuuri traditsioonide (rahvalaulud, rahvapillid, rahvatantsud, laulu- ja tantsupeod) teadmine ja hindamine. Rahvalaulude, -muusika ja laulumängude kasutamine rahvakalendri või riiklike tähtpäevade tähistamisel. Piirkondlike eripärade väärtustamine ja kasutamine. Kodukoha kultuuriväärtuste teadmine, huvi äratamine kodukohast pärit või seal elanud kultuuritegelaste/muusikute vastu. Teiste rahvaste traditsioonidega tutvumine, kultuurilise mitmekesisusega arvestamine, lugupidava ja salliva suhtumise kujundamine.

Teabekeskond ja meediakasutus - õpetatakse otsima informatsiooni erinevate riikide heliloojate, instrumentide, muusikastiilide kohta; suunatakse kasutama erinevaid teavikuid (heliplaat, CD, video). Tutvustatakse interneti-turvalisusega seotud teemasid, "Targalt internetis" nõuandeid - milliseid salvestusi endast ja enda saavutustest jagada, millisele kogukonnale/sõpruskonnale. Stuudiumi/e-kooli, Tera-kaustade võimalused õppematerjalide ja koolitööde esitamiseks. Autoriõigus.

Tehnoloogia ja innovatsioon - uudishimuliku ellusuhtumise kujundamine, uuenduste, uute tehniliste võimaluste ja tehnoloogiatega kursis olemine elukestvalt. Digivahendite kasutamine õppes, erinevate digikeskkondade tutvustamine. Tutvustatakse tehnoloogia arengut läbi aegade muusikas; juhendatakse, kuidas ja mille abil omaloomingut (laulu, pillilugu) lindistada; selgitatakse, kuidas on arenenud muusika salvestamisvõimalused tänapäeval.

Tervis ja ohutus - enda võimete teadvustamine, oma oskuste ja huvide kaardistamine. Muusika kui vahend ja võimalus emotsionaalse tasakaalu leidmiseks - muusika teraapiline mõju inimesele. Õpetatakse lõõgastuma laulmise, musitseerimise, muusika kuulamise ja rütmilise liikumise kaudu - eri stiilide muusika võimalused muusikaliste väljendusvahendite kaudu. Müra mõju, selle vähendamise võimalustega tutvumine. Pillide mänguvõtete tutvustamine turvaliseks ja otstarbekaks pillikasutuseks. Häälehoid, tervislik häälekasutus.

Väärtus ja kõlblus - eneseteadlikkus oma muusikalistest võimetest ja võimalustest, lugupidava ja salliva suhtumise kujundamine, õpetatakse arvestama teistsuguseid arvamuste, seisukohtade ja väärtushinnangutega. Käitumine avalikus ruumis, kontserdil, aktusel jne - tutvumine hea tavaga, oskuste harjutamine ja kinnistamine ühisüritustel, kontserdi vms külastustel. Õpetatakse oma arvamust ja seisukohti viisakalt edastama (esineja - laulja, pillimängija, tantsija) kohta.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Muusikaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb rõõmu muusika kuulamisest ja musitseerimisest;
- 2) tunneb huvi muusika vastu, kuulab erinevat muusikat;
- 3) julgeb muusika saatel liikuda ja kaaslastele esineda;
- 4) kirjeldab kuulatud muusikat, väljendab muusikaalastes vestlustes oma eelistusi ja arvamusi, kasutades õpitud sõnavara;
- 5) väärtustab muusikat ja muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana.

AINEKAVA 1.-2. klassile

I kooliastme muusikaõppes on kesksel kohal musitseerimine – laulmine, pillimäng ja muusikaline liikumine. Õpiülesannete järjestamisel lähtutakse põhimõttest - tavaliselt uue suunas. 1. kooliastes püütakse õpilastele õpitavat edasi anda enamjaolt matkimismeetodil kuna lugemisoskus on enamasti puudulik, esmane on õpetaja eeskuju erinevate oskuste omandamisel. Õpilaste muusikalisi võimeid arendava ja üldist arengut korrigeeriva vahendina on kesksel kohal laulmine. Kuna laste sõnavara võib olla piiratud, on ka laulutekstid lihtsad ja kergesti meelde jäävad. Juhul kui õpilasel on raske laulda/meelde jätta tervet laulu, piiratakse üksikute osade laulmisega. Muusikalised teadmised ja oskused kujundatakse seoses praktilise musitseerimisega, töös rütmiga ning pillimänguõppe kaudu.

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) on omandanud esmased koostegemise oskused kõigis muusikalistes tegevustes;
- 2) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, muusikalisest liikumisest ja muusika kuulamisest;
- 3) on saanud esmase ühislaulmise kogemuse, kasutab saateks lihtsamaid lastepille ja kehapilli;
- 4) omab muusika kuulamise kogemusi, suudab väljendada oma muusikalisi elamusi;
- 5) rakendab omandatud muusikalisi teadmisi ja oskusi muusikalistes tegevustes.

Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa**Õppetegevus 1.–2. klassis**

1.–2. klassi muusikaõpetuses on olulisel kohal vaba emotsionaalne eneseväljendus, rõõm muusikast. Seda arendatakse eri viisil musitseerides – lauldes, pilli mängides, muusika saatel liikudes. Ühiselt tegutsedes kujundatakse eri sotsiaalseid oskusi: üksteise kuulamine, lihtsatele küsimustele vastamine, koos musitseerimine jms. Sellel kooliastmel on muusikaõpetuses oluline roll laulumängudel. Muusikatunnis õpitud laulumänge ja liisusalme soovitatakse kasutada ka teistes ainetundides ning klassi- ja koolipidudel. Muusikatundides pööratakse tähelepanu helide, müra ja kõne eristamisele. Praktilise tegevuse käigus tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite ja/või oma häälega. Õpetaja suunamisel kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu; tutvutakse kiire ja aeglase, rõõmsa ja kurva muusikaga. Helivälituse väljendatakse koostegevuses õpetajaga konkreetsete ja mõistetavate rütmisõnadega, meloodia kõrguse muutusi tähistatakse käeliigutustega. Muusikaõpetuse kaudu koordineeritakse liigutusi, arendatakse rütmitunnet, silma ja käe koostööd.

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassi muusikaõpetuses on olulisel kohal laulmine ning muusika rütmis liikumine (liigutused kehaga, käega, liikumine ruumis). Eesmärgiks on hoida ning suurendada huvi ja soovi muusikalistes tegevustes osaleda. Ühise musitseerimise kaudu arendatakse õpilaste rütmitunnet, silma ja käe koostööd, liigutuste koordineerimist; kujundatakse muusikalise eneseväljendamise julgust ja oskusi, suhtlemis- ja koostööoskusi. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme. Laulmisel rõhutatakse täpset ja selget diktsiooni, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Õpilased omandavad mõne pilli esmased mänguvõtted.

Õpitulemused 1. klassis**Õpilane:**

- 1) laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga;
- 2) teeb vahet kõrgel ja madalal helil;
- 3) teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal;
- 4) eristab erinevaid hääli ja müra muusikast;
- 5) tunneb rütmivorme TA, TI-TI;
- 6) mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa;
- 7) liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme;
- 8) tunneb ära Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;
- 9) oskab peast mõnda õpitud lastelaulu;
- 10) osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri.

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga;	Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu, laululist hingamist, avatud suud, pingevaba tooni ja selget diktsiooni.

<p>tunneb ära Eesti hümnid, käitub hümnid laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; oskab peast mõnda õpitud lastelaulu; tunneb rütmivorme TA, TI-TI</p>	<p>Lauldakse a capella ja saatega nii kooris (terve klassiga), grupis (rea kaupa, vabalt loodud rühmad) ja üksi. Õpitakse kuulama nii ennast kui ka teisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, rahva- ja regillaule.</p> <p>Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt).</p> <p>Õpitakse laulma I kooliastme ühislause: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kevadel“ - „Juba linnukesed...“ (eesti rahvaviis / J. H. Hermann ja P. Tekkel);</p> <p>Muusikaline kirjaoskus Laulu õpitakse vastavalt õpilaste võimekusele kuulmise järgi/ käemärkide järgi/ meloodia liikumise kujutamise käega või kombineeritud meetodil.</p> <p>Laulu õpitakse jõukohaste osade kaupa - fraas, rida, salm jne.</p> <p>Kasutatakse ja kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään. Tutvutakse laulu õppimist toetavate mõistetega: viis, rütm, takt, taktijoon, lõpujoon, noot (noodipea ja noodivars)</p> <p>Noodist loetakse silbitatud laulusõnu ning jälgitakse rütmi ja meloodia liikumist.</p>
<p>Pillimäng</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane:</p>	<p>Õpitakse tundma rütmivorme TA ja TI-TI ning seostatakse neid pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill).</p>

<p>mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa;</p>	<p>Tutvustatakse rütmivormi TA-A ja veerandpaus. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>), kuid kasutades neid pigem märkidena (näiteks kirjeldades nende välimust).</p>
<p>Osaoskus MUUSIKA KUULAMINE</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane: teeb vahet kõrgel ja madalal helil; teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal; eristab erinevaid hääli ja müra muusikast;</p>	<p>Kuulatakse ja kirjeldatakse loodushääli/linnaruumi helisid. Pööratakse tähelepanu erinevate häälte, helide, müra ja kõne eristamisele. Tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite, pillide ja/või oma häälega. Kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu, tutvutakse kiire ja aeglase muusikaga. Kuulatakse erineva karakteriga muusikat, laule ja pillilugusid, tutvutakse rõõmsa ja kurva muusikaga.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane: liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme;</p>	<p>Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge ("Kes aias?", "Kui sul tuju hea" jne), sh pärimuslikke laulumänge. Väikeklasside puhul tuleb arvestada laulumängude mängimisel osalejate vähesusega ja püüda neid kasutada näiteks koolipidudel või kooliastme üritustel mängimiseks.</p>

<p>osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri.</p>	<p>Kasutatakse erinevaid liikumisviise (rivi, sõõr, voor), eri tempo ja meeleoluga muusikapalu.</p> <p>Kasutatakse liisusalme - liisusalvide tekstid on improvisatsioonilised kõla-, rütmi- ja sõnamängud. Need on lihtsad lugemised, tähenduseta, ainult kõlaefektil põhinevad äiutused või üminad, pöördumised lindude, loomade ja loodusobjektide poole (“Lepatriinu, lenda ära”); narritamissõnad, naljasalmikesed, millele lisanduvad sageli liigutused.</p>
<p>Mõisted: pulss, löök; takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot (noodipea, noodivars); viis, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, esimene ja teine lõpp/volt; regilaul, helilooja, sõnade autor/luuletaja, koor, orkester, dirigent; <i>piano</i> (vaikselt), <i>forte</i> (valjult), valjenedes, vaibudes.</p>	

2.klass

Õpitulemused 2. klassis

Õpilane:

- 1) teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt;
- 2) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu;
- 3) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS;
- 4) mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa;
- 5) mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel;
- 6) laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa;

- 7) laulab peast 3–4 lastelaulu;
 8) mõtleb välja liigutusi tuttavates laulumängudes ja liisutustes;
 9) tunneb Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;
 10) osaleb õpitud laulumängudes.

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa; laulab peast 3–4 lastelaulu; tunneb Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; tunneb rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS;</p>	<p>Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja selget diktsiooni.</p> <p>Lauldakse a capella/saatega kooris (terve klassiga), rühmas (rea kaupa) ja üksikult.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt).</p> <p>Õpitakse laulma I kooliastme ühislause: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit).</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Kasutatakse ja kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>).</p> <p>Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Kasutatakse meloodia õppimisel rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill).</p>

Pillimäng	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel</p>	<p>Kinnistatakse laulude õppimisel kasutatud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, koolis olemasolevad rütmipillid ja plaatpillid).</p> <p>Harjutatakse kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning tutvutakse (kui koolis on olemas) käsikelladega. Plaatpillide ja käsikellade kaasmängude puhul kasutada pentatoonikat.</p>
Muusikaline liikumine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu osaleb õpitud laulumängudes</p>	<p>Liikumistegevuste kaudu püütakse tunnetada ruumi, enda ja kaaslaste paiknemist ja liikumist selles. Tunnetatakse erinevaid temposid ja katsetatakse eri liikumisviise.</p> <p>Püütakse väljendada muusika dünaamikat ja meeleolu liigutuste/liikumiste kaudu.</p> <p>Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge.</p>

AINEKAVA 3. -5.klassile**Õpitulemused II kooliastmes**

5. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb rõõmu nii individuaalsetest kui ka ühistest muusikalistest tegevustest ja väärtustab musitseerimist;
- 2) arendab oma muusikalisi võimeid ja osaleb aktiivselt muusikalistes tegevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises;
- 3) osaleb aktiivselt muusikalises loomeprotsessis, katsetab oma ideid erinevates muusikalistes tegevustes;
- 4) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingusse, põhjendab ja analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- 5) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulu- ja tantsupeo traditsiooni;
- 6) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja suhtub lugupidavalt erinevatesse rahvuskultuuridesse;
- 7) leiab muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest, käitub ohutult virtuaalmaailmas.

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassi muusikaõpetuses on olulisel kohal laulmine ning muusika rütmis liikumine (liigutused kehaga, käega, liikumine ruumis). Eesmärgiks on hoida ning suurendada huvi ja soovi muusikalistes tegevustes osaleda. Ühise musitseerimise kaudu arendatakse õpilaste rütmitunnet, silma ja käe koostööd, liigutuste koordineerimist; kujundatakse muusikalise eneseväljendamise julgust ja oskusi, suhtlemis- ja koostööoskusi. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme. Laulmisel rõhutatakse täpset ja selget diktsiooni, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Õpilased omandavad mõne pilli esmased mänguvõtted.

Õppetegevus 6.–7. klassis

6.–7. klassi õppetegevuses tuginetakse omandatud teadmistele ja oskustele. Esmane on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest või kuulamisest. Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, muusikalist maitset, silmaringi, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi. Õpetaja suunamisel kuulatakse tundides ühiselt erineva raskuse ja keerukusega muusikat. Pööratakse tähelepanu ka rahvusmuusikale, kujundatakse hoiakut seda hoida. Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, samuti kultuurisündmusi (sh virtuaalseid) ja nendel osalemist. Kujundatakse oskust väljendada oma arvamusi ja eelistusi ning sallivat suhtumist erinevustesse.

Õpitulemused 3. klassis**Õpilane:**

- 1) oskab peast 3–4 lastelaulu;
- 2) laulab tuttavaid laule ilmekalt ja õige kehahoiuga;
- 3) rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinaatodes ja/või kaasmängudes;
- 4) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS, TA-A;
- 5) viipab käega kaheosalist taktimõõtu;
- 6) eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõlalisest;
- 7) kirjeldab kuulatud muusikapala iseloomu (kurb/rõõmus; aeglane/kiire);
- 8) laulab Eesti hümniga vastavalt võimetele kaasa;
- 9) eristab ja iseloomustab rahvakalendri tähtpäevadega seotud traditsioone, osaleb laulmisel;
- 10) osaleb õpitud laulumängudes.

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
--------------	----------

<p>Õpilane:</p> <p>laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa; laulab peast 3–4 lastelaulu; tunneb Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; tunneb rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS;</p>	<p>Kasutatakse ja kinnistatakse 1. ja 2. klassis omandatud teadmisi.</p> <p>Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja selget diktsiooni. Lauldakse a capella ja saatega kooris (terve klassiga), rühmas (rea kaupa) ja ka üksi. Õpitakse kuulama nii ennast kui ka teisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt).</p> <p>Õpitakse I kooliastme ühislause: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Janssen), „Lapsed, tuppa“ (sõnad E. L. Wöhrmann) „Teele, teele, kurekesed“ (sõnad Fr. Kuhlbars), „Uhti, uhti, uhkesti“ (eesti rahvaviis / A. Piirikivi), „Emakesele“ (M. Härma / A. Oengo-Johanson)</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.</p> <p>Kasutatakse ja kinnistatakse õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS.</p>
<p>Pillimäng</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane:</p>	<p>Harjutatakse kaasmänge keha- ja rütmipillidel.</p>

<p>mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel</p>	<p>Tutvutakse plaatpillidega, kasutatakse põhiastmete (I, IV, V) plaate kaasmängudes. Tutvutakse eesti rahvapillidega (väikekannel jt)</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane: väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu osaleb õpitud laulumängudes</p>	<p>Meetrumi-taktimõõtu tunnetatakse ja väljendatakse liigutuste või liikumistega. Rütmi-ostinatod kehapillile. Liigutused-liikumised lauludele (teksti alusel/ teksti meelde jätmise hõlbustamiseks). Õpitakse erinevaid laulumänge.</p>

Õpitulemused 4. klassis

Õpilane:

- 1) teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümni;
- 2) laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga;
- 3) tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A;
- 4) viipab käega 3-osalist taktimõõtu;
- 5) mõistab terminite orkester ja orkestrijuh/ dirigent tähendust;

- 6) eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast;
 7) on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides.

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga; teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümn; tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A; viipab käega 3-osalist taktimõõtu;</p>	<p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii üksi, kui ka ansambelis mille käigus kuuldakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.</p> <p>Õpitakse laulma II kooliastme ühislause: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha õõ”.</p> <p>Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihklipäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt).</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule.</p>

Õpitulemused	Õppesisu
	<p>Kinnistatakse laulu õppimist toetavat õpitud muusikateooriat. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning jälgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.</p> <p>Kasutatakse ja kinnistatakse varem õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, paus. Tutvutakse rütmivältusega TA-A-A. Tutvustatakse 3-osalist taktimõõtu. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega - dünaamika - f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes</p>
Pillimäng	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides.</p>	<p>Rakendatakse kehapilli ja Orff-instrumentariumi <i>ostinatodes</i>, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Vastavalt kooli võimalustele ja sõltuvalt pillide olemasolust tutvutakse väikekandle/plokkflöödi/plaatpillide mänguvõtetega</p> <p>harjutatakse väikekandle mängu I ja V astme akordidega harjutatakse plokkflöödi esmaseid mänguvõtteid kolme noodi (G, A, H) ulatuses</p>

Õpitulemused	Õppesisu
	<p>harjutatakse mängu plaatpillidel (helistiku põhiastmed)</p> <p>Rakendatakse väikekandle/plaatpillimängu lihtsamate laulude saateks.</p>

Õpitulemused 5. klassis

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;
- 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;
- 3) saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes;
- 4) teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul;
- 5) iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel;
- 6) on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga;
- 7) on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;</p> <p>laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;</p> <p>saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes;</p> <p>teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul;</p>	<p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii üksi kui ka ansambelis. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri.</p>

	<p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, eristades neid üksteisest kõla alusel ja tunnuste/ülesehituse alusel. Lauldakse ühehäälseid laule, kaanoneid ning lihtsamaid kahehäälseid seadeid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.</p> <p>Repertuaari valimisse kaasata õpilasi, arvestades nende arvamusi ja soove. Vajadusel anda ette teatud kriteeriumid (teema - jõulud, kevad; pikkus jne). Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihkclipäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt).</p> <p>Õpitakse laulma peast II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha öö”.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>). Kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes</p>
<p>Pillimäng</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>

<p>Õpilane:</p> <p>on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga; on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides</p>	<p>Õpitakse tundma eesti rahvapille, nende kõla (seos materjalidega, millest nad on valmistatud) ja mänguvõtteid.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpillidel harjutatakse <i>ostinato</i>'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimist. Pillimängus rakendatakse õigeid mänguvõtteid.</p> <p>Harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega, vajadusel jätkata eelnevalt õpitud/kasutatud alternatiivsete võimalustega (värvid, numbrid, figuurnoodid).</p> <p>Tutvustatakse/ tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), absoluutset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi ning võimaluse korral luua seos - nootide asetus noodijoonestikul ja klaviatuuril (loob eelduse ja võimaluse klahvpillimängu õppimiseks). Kasutada tähtnimesid, tutvustada klahvpille ning luua seos plaatpillide tähtnimede ja klaviatuuriga. Klahvpillidel mängu katsetada veebirakendustes, Youtubes leitavad erinevad variandid visuaalseks toeks.</p> <p>Vastavalt kooli võimalustele, sõltuvalt pillide olemasolust:</p> <p>Väikekandel õpitakse uus akord IV; harjutatakse I, V ja IV akordi ning rakendatakse laulude saatmisel Plokkflöödil õpitakse uued noodid C ja D, kinnistatakse plokkflöödi mänguvõtteid 4-5 noodi ulatuses (G, A, H, C, D)</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel;</p>	<p>Kuulatakse eesti rahvamuusikat, eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapäille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt). Kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut, kasutades abivahendeid (näiteks muusikaliste väljendusvahendite sõnakaarte).</p> <p>Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ja püütakse kirjeldada esituskoosseise (palju pille/vähe pille; keel-/puhkpillid jne). Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi; tutvutakse pillide nimetustega. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike. Tutvustatakse kooriliike.</p> <p>Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, püütakse meenutada sama autori juba eelnevalt õpitud/tutvutud laule/lugusid. Kuulatakse erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu.</p> <p>Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöodes. Dramatiseeringud ja liikumised kuuldud/kuulatava muusika järgi.</p> <p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külastatud kontserte/muusikalavastusi. Avaldatakse nende kohta arvamust, kasutades õpitud muusikalist sõnavara. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid.</p>

AINEKAVA 6.-7. klassile

Õpitulemused 6. klassis

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümnid;
- 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;
- 3) eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat;
- 4) tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike;
- 5) laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone;
- 6) tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla järgi, teab nende nimetusi;
- 7) teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost;
- 8) on tutvunud erinevate kooriliikidega;
- 9) eristab abivahendite toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält;
- 10) teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurre perioodil.

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;</p> <p>laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;</p> <p>teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurde perioodil.</p> <p>tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike;</p> <p>laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone;</p>	<p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu vastavalt nende esitusvõtetele. Lauldakse ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.</p> <p>Repertuaari valikusse võiks kaasata õpilasi, valikul arvestatakse eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid, luuakse seos kirjandustundides õpituga. Väärtustatakse ühislaulmist, lauldakse peast II kooliastme ühislause: Eesti hümn, „Kui Kungla rahvas“, „Majakene mere ääres“.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Laulu õppimisel kasutatakse ja kinnistatakse õpitud võtteid ja mõisteid. Vajadusel selgitatakse erinevaid laulu noodikirja/ülesehituse variante (sõnade paigutused noodikirjas ja noodiridade all jms).</p>
Osaoskus PILLIMÄNG	
Õpitulemused	Õppesisu

<p>Õpilane:</p> <p>rakendab varem õpitud pillimänguvõtteid ning kasutab pillimängu laulude saadetes või vahemängudes;</p>	<p>Plokkflöödi mängus kinnistatakse õpitud mänguvõtteid viie noodi ulatuses (G, A, H, C, D), õpitakse juurde parema käe sõrmede lisamisel uued noodid E, FIS ja D. Uute nootide omandamisel on võimalik õppida lugusid nii G kui D duuris, mis on plokkflöödi õppes lihtsad helistikud.</p> <p>Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid, harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega. Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi.</p> <p>Musitseerimisel kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Noodist mängimisel kinnistatakse absoluutset noodisüsteemi. Paigutatakse absoluutsed helikõrgused (tähtnimetused) klaviatuurile (süntesaator/klaver/erinevad rakendused) ja mängitakse lihtsamaid meloodiaid plaatpillidel/klaviatuuril.</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane:</p> <p>eristab abivahenditele toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält; on tutvunud erinevate kooriliikidega; teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost; tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike; teab regilaulu esitamise traditsioone;</p>	<p>Hääli. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike, selgitatakse hääle tekkimist, häälemurret.</p> <p>Kuulatakse ja võrreldakse kooriliike. Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud. Kuulatakse laulupeo esitusi tuttavatest lauludest. Arutletakse laulupeo kogemuse ja tähenduse üle.</p> <p>Eesti rahvamuusika. Kuulatakse ja eristatakse vanemat ja uuemat rahvalaulu (meloodia, sisu/tekst, esitusviisi); rahvamuusikat ja seda esitavaid rahvapille; rahvatantse ja laulumänge.</p>

<p>tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla järgi, teab nende nimetusi; eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat;</p>	<p>Euroopa rahvaste muusika. Tutvutakse valikuliselt Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Austria, Suurbritannia, Venemaa muusikatraditsioonidega. Arutelude ja vestluste käigus võrreldakse õpitud rahvaste muusikat eesti rahvamuusikaga, nt leitakse erinevusi ja sarnasusi eesti rahvapillidega (pillirühm, kuju, kõla).</p> <p>Kinnistatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavadid. Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või kirjalikult muusika oskussõnavara kasutades või muul looval viisil.</p>
<p>Osaoskus MUUSIKALINE LIIKUMINE</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane: eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat; teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost;</p>	<p>Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Kuulatakse eriilmelisi tantse - marss, valss, polka. Püütakse liikuda muusika iseloomule vastavalt, võimalusel kasutatakse liikumisel valsi ja polka põhisamme.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega</p>

	<p>arvestamine, grupisise suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise</p>
Osaoskus MUUSIKALINE OMALOOMING	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>Stomp - muusika tegemine erinevate (olme)esemetega.</p> <p>Laulutekstide loomine.</p> <p>Liikumiskompositsiooni ettevalmistamine ja esitamine.</p> <p>Laulu-, tantsu või instrumentaalkompositsiooni loomine.</p>	<p>Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud katsetustest. Lugupidav suhtumine kaasõpilaste loomingsusse.</p> <p>Loomine võiks alata väiksematest katsetustest õppijale tuttavalt viisil (üminad, rütmikompositsioonid, helid ja kooskõlad jms), kasutades keha, häält ja olemasolevaid pille. Tutvutakse muusikateose interpreteerimisvõimalustega (töötlus, orkestratsioon, remiks, kaver, rahvalaulu originaalesituse kasutamine kaasaegses loos).</p> <p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p> <p>Muusikaloomet võib katsetada erinevates veebikeskkondades (Incredybox)</p>

Õpitulemused 7. klassis**Õpilane:**

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;
- 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega;
- 4) tunneb keel-, puhk- ja löökpille;
- 5) oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente;
- 6) on tutvunud nootide silpnimetustega ja nootide asetusega noodijoonestikul;
- 7) eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi;
- 8) tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
--------------	----------

Õpilane:

laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;
 laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
 tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause

Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist.

Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi anda laulu meeoleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga.

Lauldakse *a cappella* ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.

Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid laule, tutvutakse erinevate muusikastiilide ja kultuuride lauludega, laiendades oma repertuaari ja muusikalist silmaringi. Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega, õpitakse laulma kooliastme ühislauke: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen),

Osaoskus PILLIMÄNG

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>on tutvunud nootide tähtnimetustega ning nootide asetusega noodijoonestikul; tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause</p>	<p>Esmane eesmärk on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest.</p> <p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Pillimäng ühismusitseerimisel koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>Laulusaadete ja pillilugude õppimisel jälgitakse rütmi (helivältused, rütmifiguurid ja pausid) ja meloodia liikumist. Arvestatakse õpitud noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno jt</i>), kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), relatiivset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi.</p> <p>Tutvustatakse kitarril ja ukulele mänguvõtteid. Arvestatakse õpilaste võimekusega. Kuna ukulelel on akorde lihtsam omandada kui kitarril, siis soovitatakse esimesena akordõpet sel pillil. Klassikalisel kitarril soovitatavalt harjutada lugude saatmist bassidega, lahtistel kehtel.</p>
Osaoskus MUUSIKA KUULAMINE	
Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane:	Muusikainstrumentid.

<p>on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega; tunneb keel-, puhk- ja löökpille; oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente; eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi;</p>	<p>Puhkpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega, huuliku tüüpidega, pillitoru pikkuse muutmise vahendite ja võimalustega eri pillidel (ventiilid, klapid, kuliss). Eristatakse puu- ja vaskpuhkpile nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>Löökpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse määratlemata ja kindla helikõrgusega löökpile nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>Keelpillide - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse näppe- ja poogenkeelpille nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>Tutvutakse orkestriga - koosseis/pillirühmad, dirigendi roll ja ülesanded.</p> <p>Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma teiste rahvaste muusikapärandit.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane:</p> <p>tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises;</p>	<p>Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordinaatsioon: keha tunnetuse ja koordinaatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p>

	<p>Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke omadusi, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile.</p>
<p>Muusikaline omalooming</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>Stomp - muusika tegemine erinevate (olme)esemetega.</p> <p>Laulutekstide loomine.</p> <p>Liikumiskompositsiooni ettevalmistamine ja esitamine.</p> <p>Laulu-, tantsu või instrumentaalkompositsiooni loomine.</p>	<p>Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud katsetustest, lugupidav suhtumine kaasõpilaste loominguusse.</p> <p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult.</p> <p>Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel, meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p>

AINEKAVA 8.-9. klassis**Õpitulemused III kooliastmes****9. klassi lõpetaja:**

- 1) väärtustab muusikat ja muusikalisi tegevusi oma igapäevaelu rikastajana;
- 2) osaleb aktiivselt musitseerimise protsessis, rakendab omandatud muusikaalaseid teadmisi ja oskusi – muusikalist kirjaoskust;
- 3) on tutvunud muusika erinevate stiilidega ja arutleb täiskasvanu suunamisel kuulnud muusika üle;
- 4) katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust;
- 5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
- 6) väärtustab kodukohta ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat;
- 7) tegutseb eetilisel ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda.

Õppetegevus 6.–7. klassis Lisa 1 p 4.8.2

6.–7. klassi õppetegevuses tuginetakse omandatud teadmistele ja oskustele. Esmane on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest või kuulamisest. Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, muusikalist maitset, silmaringi, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi. Õpetaja suunamisel kuulatakse tundides ühiselt erineva raskuse ja keerukusega muusikat. Pööratakse tähelepanu ka rahvusmuusikale, kujundatakse hoiakut seda hoida. Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, samuti kultuurisündmusi (sh virtuaalseid) ja nendel osalemist. Kujundatakse oskust väljendada oma arvamusi ja eelistusi ning sallivat suhtumist erinevustesse.

Õppetegevus 8.–9. klassis Lisa 1 p 4.8.2

8.–9. klassis arendatakse jätkuvalt õpilaste individuaalseid muusikalisi võimeid ja huvisid, võimaldatakse erinevaid esinemiskogemusi (laulmine ja pillimäng; esinemine solistina, ansambelis, kooris). Õpilastele tutvustatakse eri ajastute muusikat, tuntumaid heliloojaid ning dirigente Eestis. Õpitakse tundma muusika eri žanre, kirjeldama kuulatud muusikat ning väljendada oma arvamusi ja eelistusi. Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, Eesti muusikapärandit ja kaasaegset muusikat. Olulisel kohal õppetegevuses on kontserdi-, teatri- ja muuseumikülastused (sh virtuaalsed).

Õpitulemused 8. klassis määrusest (4.8.3)**Õpilane:**

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;

- 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) tunneb taktimõõte 2, 3, 4;
- 4) suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmstruktuure;
- 5) oskab lahendada lihtsamaid rütmiülesandeid;
- 6) on tutvunud popmuusika ajalooga ja nüüdismuusikaga.

Osaoskus LAULMINE	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni; laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga; tunneb taktimõõte 2, 3, 4.</p>	<p>Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist.</p> <p>Laulude õppimisel rakendatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid, laulu vorm, dünaamikamärgistused jne). Püütakse edasi anda laulu meeoleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga.</p> <p>Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p>

Osaoskus LAULMINE	<p>Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Isamaa ilu hoiledes“ (A. Mattiisen/J. Leesment), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal).</p>
Osaoskus PILLIMÄNG	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>tunneb taktimõõte 2, 3, 4; suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmstruktuure; oskab lahendada lihtsamaid rütmiülesandeid;</p>	<p>Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust - jälgitakse rütmi (helivältsused, rütmifiguurid ja pausid) ja meloodia liikumist. Arvestatakse õpitud noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno jt</i>), kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.</p> <p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Lugude jaotamine eri raskusastmetega partiideks (ainult meloodia mängijad, ainult bassipartii mängijad, eraldi saateakordi mängijad jne), meloodia jagamine väiksemateks muusikalisteks osadeks, nende jaotamine rühmade/mängijate vahel).</p> <p>Tutvutakse võimalusel maailma rahvaste (valikuliselt Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikaga läbi pillimängu.</p>

Osaoskus LAULMINE	Katsetatakse rock- ja popmuusika esitamist vastavalt võimalustele ja võimekusele.
Osaoskus MUUSIKA KUULAMINE	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>on tutvunud popmuusika ajalooga ja nüüdismuusikaga.</p>	<p>Heli ja selle omadused. Elektrofonid. Arvutimuusika. Tutvutakse heli ja selle omadustega ning eristatakse kõla ja kuju järgi akustilisi ja elektroonilisi muusikainstrumente. Tutvutakse arvutimuusika arengulooga ja selle loomise võimalustega.</p> <p>Muusikatööstus. Tutvutakse helisalvestuse ja muusikatehnika arengulooga. Õpitakse tundma autorikaitse seadust ja autoriõigusega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis).</p> <p>Rock- ja popmuusika stiilid - nimetused, iseloomulikud tunnused, tuntumad esitajad - tutvustatavad stiilid võivad olla valitud õpilaste eelistusi arvestades.</p> <p>Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ja õpitakse valikuliselt tundma ja eristama Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika rahvaste muusikat.</p> <p>Rock- ja popmuusika. Kuulatakse ja võrreldakse <i>rock-</i> ja popmuusika stiile, saadakse ülevaade stiilide algusaegadest ja arengust. Luuakse seosed levimuusika arenguga Eestis.</p>

Osaoskus LAULMINE	
Osaoskus MUUSIKALINE LIIKUMINE	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises; tunneb taktimõõte 2, 3, 4.</p>	<p>Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>Grupisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile.</p>

Osaoskus LAULMINE	
Osaoskus MUUSIKALINE OMALOOMING	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>Stomp - muusika tegemine erinevate (olme)esemetega.</p> <p>Laulutekstide loomine.</p> <p>Liikumiskompositsiooni ettevalmistamine ja esitamine.</p> <p>Laulu-, tantsu või instrumentaalkompositsiooni loomine.</p>	<p>Kui kooli õppenõukogu nii otsustab, teeb ka LÕK õpilane loovtööd. Muusika pakub selleks mitmesuguseid võimalusi - laulmine, pillimäng, liikumine, omalooming.</p> <p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult.</p> <p>Luuakse lihtsaid meloodiaid, erinevaid muusikast lähtuvaid tekste, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja <i>ostinatosid</i>. Väikekandlil, plokkflöödil, kitarril või ukulelel esitatakse omaloomingut kasutades õpitud mänguvõtteid. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakenduste ja programmidega</p> <p>Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi.</p>

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;
- 2) laulab pingevalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) tunneb järgmisi muusikazhanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia;

NB ka riiklikus määruses on puudu 4).

5) on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast;

6) väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille;

7) on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab liikumismänge juhtida.

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <p>laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni; laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;</p>	<p>Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoiu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist.</p> <p>Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältsed, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi anda laulu meeoleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga.</p> <p>Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma</p>

	<p>kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Saaremaa valss“ (R. Valgre / D. Vaarandi), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal).</p>
--	---

Pillimäng**Õpitulemused****Õppesisu****Õpilane:**

väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille.

Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust. Süvendatakse pillimänguoskusi (ukulele/kitarr) ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes.

Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi.

Luuakse võimalusi loovaks eneseväljenduseks ja omaloomingu esitamiseks.

Tutvutakse maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) muusikaga läbi pillimängu.

Muusika kuulamine**Õpitulemused****Õppesisu**

<p>Õpilane:</p> <p>tunneb järgmisi muusikažanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia; on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast; väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille;</p>	<p>Hääl. Tutvutakse hääleorganitega (hingamiselundid, hääletekitajad, resonaatorid), hääle tekkimise protsessiga, häälemurde ning hääle hoidmise viisidega. Kuulatakse ning eristatakse hääleliike.</p> <p>Orkester. Muusikanäidete abil tutvutakse orkestri kujunemise, liikide ja koosseisudega. Õpitakse tundma sümfooniaorkestri koosseisu ning paigutust. Tutvutakse Eesti (esindus)orkestritega.</p> <p>Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse tundma Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika muusikat.</p> <p>Muusikateater. Näidete abil õpitakse tundma muusikateatri nelja olulisemat alaliiki (ooper, operett, muusikal, ballett). Tutvutakse ooperi, opereti, muusikali ja balleti kujunemise looga ning kuulatakse olulisemate heliloojate (Giuseppe Verdi, Georges Bizet, Jacques Offenbach, Andrew Lloyd Webber, Pjotr Tšaikovski jne) loomingut. Luuakse seosed lavamuusika arenguga Eestis, tutvutakse Eesti tuntumate lauljate ja tantsijatega.</p> <p>Džässmuusika. Tutvutakse džässmuusika kujunemise looga. Näidete abil õpitakse tundma džässmuusika põhijooni ja stiile. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti džässmuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldut.</p> <p>Filmimuusika. Tutvutakse filmimuusika ajaloo etappidega. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti filmimuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldut.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>

<p>Õpilane:</p> <p>tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises; on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab juhtida liikumismänge; tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid (III kooliastme 5. õpitulemus);</p>	<p>Muusikaline taju: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise.</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale/tantsudele iseloomulikke karaktereid ja erinevaid tantsustiile.</p>
<p>Muusikaline omalooming</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane:</p>	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse</p>

<p>katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust (III kooliastme 4. õpitulemus); tegutseb eetilisel ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda (III kooliastme 7. õpitulemus)</p>	<p>kaasmänge keha-, rütmi- või plaadipillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel, meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p> <p>Muusikaloomet võib katsetada erinevates veebikeskkondades (Incredybox, Ableton Live, BandLab, GarageBand, Musescore, Noteflight, Loop Station jt).</p>
--	--

KUNSTIÕPETUS

Kunstiõpetuse eesmärgiks lihtsustatud õppekaval õppija puhul on eelkõige huvi äratamine kunsti ja visuaalkultuuri vastu ning loomingulise algatusvõime toetamine. Õpilane õpib tundma ja kasutama kunstikeelt, arendab vaatlusoskust, kunstilist mõtlemist ja kujutlusvõimet. Kunstiõpetuse tunnid toovad õpilase ellu rõõmu ja mängulusti, millega kaasneb käeliste oskuste ja vilumuste arendamine (treenimine).

Kunstiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb rõõmu oma kunstilisest tegevusest ja selle lõpptulemusest;
- kasutab töövahendeid ja -materjale eesmärgipäraselt, ohutult ja säästvalt;
- vaatab ning võrdleb oma ja kaaslaste loomingut, iseloomustab kunstiteoseid, kasutades õpitud teadmisi ja erialast sõnavara; väljendab oma eelistusi ja selgitab seisukohti;
- tunneb huvi kunstiteoste ja eesti kultuuripärandi vastu, väärtustab enda ja kaasinimeste loomingut.

Kunstiõpetuse tundides luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu. Õpetamisel lähtub õpetaja põhimõtetest:

- 1) kunste on vaja tõlgendada. Kunstide kõne ei ole sõnasõnaline, kunstiteosed pakuvad eri tõlgendusvõimalusi ja tähendusi, mis põhinevad alati maailmavaatel, varasemal elu- ja kunstikogemusel ning on juhitud tunnetest, samuti kogemise kontekstist.
- 2) kunstid toetavad mitmekülgset loovust. Kunsti õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.
- 3) kunstid toetavad esteetilise tundlikkuse kasvu ning inimese heaolu. Kunsti ja muusika õppimine põhikoolis võimaldab õpilasel ära tunda, emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust.
- 4) kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed, mis on lahutamatult seotud loomega – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega.
- 5) kunstiainete õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ning üldpädevuste omandamist sisukalt ja terviklikult. Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväärikust. Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsioskusi, samuti mittekognitiivseid oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

Lõiming õppekava läbivate teemadega Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Kunstiõpetuse kaudu on võimalik arendada ja hoida õpilastes huvi ümbritseva keskkonna ja selle nähtuste vastu. Huvitavate ja inspireerivate tunnitegevuste kaudu tugevdatakse soovi osaleda erinevates kunsti- ja muudes õppetegevustes. Õpilastel kujuneb positiivne hoiak õppimise ja töö tegemise suhtes, valmisolek elukestvaks õppeks. Arenevad õpi-, töö- enesekontrolli-, suhtlemisoskused. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma enda võimekust, toetatakse nende positiivseid arenguuskumusi. Kujundatakse oskust ja harjumust eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendama. Õpilased tutvuvad erinevate kunstivaldkonnaga seotud elukutsetega ning teadvustavad nende seost inimese individuaalsete eelduste ja huvidega. Õppekäikudel saavad õpilased tutvuda erinevates asutustes, nt muuseumid, hariduskeskused, töökojad vms, töökeskkondade ja töö sisuga.

Keskkonna ja jätkusuutlik areng

Teemaga taotletakse loodustaju arendamist, õpilase kujunemist vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda. Loomingulises tegevuses saab tähelepanu pöörata kaasaegse maailma väljakutsetele nt jätkusuutlik eluviis, kliimasoojenemine, rahvastiku ränne jne. Tutvutakse ringmajanduse sh taas- ja korduskasutuse põhimõtetega, õpitakse looduslikke ressursse väärtustama ja nende kaitse tähtsust mõistma.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kunstiõpetuse tunnid toetavad õpilaste algatusvõimet ja ettevõtlikust ning julgustavad katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist. Paaris- ja rühmatöid tehes omandavad õpilased esmased koostööoskused, millega kaasnevad inimeste eripärade tunnustamine ja ühiskondlike normide ning tavade teadvustamine. Osalemine kunstikonkurssidel ja näitustel pakub kogemusi ja eduelamusi. Arutelud erinevate kunstiteoste põhjal avardavad maailmavaadet ning osalemine erinevates projektides ja näitustel annab võimaluse avaldada kunstiteoste kaudu arvamust ning erinevates küsimustes kaasa rääkida. Ainetundides tutvutakse erinevate kunstirühmituste ja -ühingutega, nende tõekspidamiste ja eesmärkidega, samuti noorteorganisatsioonidega, teiste huvirühmadega ning erinevate ettevõtete, mis kaasavad noori oma tegevustesse ja pakuvad neile arengu-, koostöö- ning praktikavõimalusi. Kunstiteoste väärtuse ja autoriõiguse teemadega kaasneb ühtlasi ka looja ja tarbija rolli teadvustamine. Valminud kunstitöid võib müüa koolis heategevuslikul eesmärgil.

Kultuuriline identiteet

Teema raames tutvutakse kohaliku kultuuripärandiga, suunatakse noort mõistma ennast kultuuri kandjana ja edasiviijana, mõistma kultuuride vahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist kultuuritraditsioonidesse ja kaasaja kultuurinähtustesse. . Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel. Eesti ja teiste rahvaste kultuuripärandiga tutvudes kujuneb rahvusliku kuuluvustunne ning positiivne suhtumine erinevustesse inimeste ja kultuuride vahel. Tundides julgustatakse teostama oma kultuurilist identiteeti ja loovust väljendavaid ideid. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kandvatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid, etendused). Tähtis on noorte endi osalemine muusikaüritustel ja õpilastööde näitustel.

Teabekeskond ja meediakasutus

Teemaga taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskonda ning suudab toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi. Õpilast suunatakse valima sobivat suhtlusviisi ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest, määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet, kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskondi, arendama kriitilise tebeanalüüsi. Tundides tutvustakse

visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahenditega ning kasutatakse neid oma loometöös või loometegevuse tulemuste jagamiseks (esitlused, digitaalsed näitused, sotsiaalmeedia sisu jne), samuti õpitakse arvestama autoriõigustega.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Kunstiõpetuse tundides kasutatakse kaasaegseid tehnoloogia võimalusi ja vahendeid, õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid, millega taotletakse õpilaste kujunemist uuendusaltideks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutatavateks inimesteks. Tehnoloogia tundmine ja kasutamisoskus võimaldab toimetulekut kiiresti muutuvast elu-, õpi- ja töökeskkonnas. Uued võimalused inspireerivad ja aitavad kaasa õppijate võimele leida jõukohastele probleemidele loovaid ja uuenduslike lahendusi. Erinevate kunstiteoste ja teemade käsitlemisel saab mõtestada koos õpilastega tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes. Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse õppetegevuses foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise kaudu. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele kasutatakse nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.

Tervis ja ohutus

Kunstiga tegelemine arendab tundemaailma, intuiitvset ja loovat mõtlemist. Kunstidel on oluline osa igapäevaelu rikastava ning emotsionaalselt tasakaalustava harrastusena. Kunstiga tegelemine aitab kaasa inimese vaimse tervise ja heaolu parandamisele ja hoidmisele. Tundides võib kasutada ka kunstiteraapilisi ülesandeid ja võtteid. Kunstitundides kasutatakse palju erinevaid materjale ja töövahendeid, mille juures järgitakse ohutusest ning otstarbekusest. Õpilasi suunatakse teadlikult kasutama vajalikke töökaitsevahendeid, õpetatakse märkama ja tajuma ohtlikke olukordi ning neist hoiduma, abivajadust märkama ning vajadusel abi kutsuma. Ühist tööruumi ja töövahendeid kasutades kujundatakse õpilaste teadlikkust hoolitseda töövahendite ja tööruumi eest. Läbi erinevate kunstiprojektide saab arutleda inimese heade harjumuste ja tervislike eluviiside üle ning jagada oma seisukohti läbi inspireerivate loovtööde.

Väärtused ja kõlblus

Erinevate ajastute kunstiteoste ja kunstivoolude tutvustamisega toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Kunstitundides õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone ja vajadusi, ning nende väljendamise võimalusi kunstiliste tegvuste kaudu. Ühiste tegevuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud. Õpilastega külastatakse kunstinäitusi ja muuseumi, analüüsitakse ühiselt nähtud taieid. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel konkurssidel ja õpilastööde näitustel.

Lõiming teiste õppeainetega

Sotsiaalne

Vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega.

- Tutvustatakse tuntud kunstnikke, nende teoseid läbi aegade.
- Tutvustatakse eri ajastute kunstivoole.
- Käsitletakse ehituskunsti arengut aegade jooksul.
- Korraldatakse kunstiteemalisi õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Emakeel, võõrkeel

Arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust; kirjandusest lähtudes vaadeldakse eriajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis.

- Illustratsioonide juurde kuuluvate tekstide jõukohane analüüs.
- Tekstide põhjal illustratsioonide loomine.
- Kirja kasutamine kunstiteoses.
- Tähtpäevade teemaliste kaartide kutsete meisterdamine.

Loodusained

Teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi);

- Loodustunnetuse arendamine läbi kujutava kunsti.
- Kunsti vahendite ja materjalide seosed loodusega.
- Looduslike materjalide kasutamine.
- Loodusmaalide, skulptuuride loomine või pildistamine, filmimine.

Matemaatika

Arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid);

- Mõõtmise ja selle erinevate meetodite kasutamine.
- Kujundite oluliste tunnuste liigitamine ja sümbolite kasutamine
- Geomeetriaalaste mõistete rakendamine erinevates kunsti valdkondades, näiteks arhitektuuris, ruumikujunduses.
- Geomeetriaalaste mõistete rakendamine erinevates kunsti valdkondades, näiteks arhitektuuris, ruumikujunduses.
- Geomeetriaalaste mõistete rakendamine erinevates kunsti valdkondades, näiteks arhitektuuris, ruumikujunduses.
- Piltidel olevate esemete-nähtuste tunnuste võrdlemine ja liigitamine.

Õppetöö rõhuasetused 1.–2. klassis

1. Õppetöös tegutsetakse koos õpetajaga, matkides ning eeskuju järgi. Ühistegevuses õpitakse omandatud oskuste piires sooritama ülesannet ja teostama enesekontrolli:

- a) vaadeldakse ümbritsevaid esemeid ja näidiseid, valitakse töövahendid ja -materjalid, valmistatakse ette töökoht;
- b) täidetakse õpiülesanne;
- c) jälgitakse töö lõpuleviimist ja soorituse puhtust, korrastatakse oma töökoht.

2. Õppeviisidest on esikohal praktiline harjutamine ja didaktilised mängud. Praktiliste tööde teemad valitakse vastavalt õpilaste teadmiste ja kogemustele (mängud, mänguasjad, muinasjutud, salmikesed jms). Kunstitööde ainetikku leiab teistest õppeainetest, eelkõige lugemise ja loodusõpetuse teemadest. Kunstiõpetuse tunnis aktiveeritakse olemasolevad teadmised esemete/olendite tunnustest ning kasutatakse neid kujutiste loomisel.

3. Õppeülesannete järjestamisel lähtutakse põhimõttest liikuda ruumiliselt kujutiselt tasapinnalisele (kõigepealt voolitakse eset, seejärel tehakse temast joonistus). Ülesannete täitmisel toetutakse mitmesugustele näitvahenditele, mille abil täpsustatakse esemete/olendite tunnuste taju.

Õppeülesandeid sooritatakse paari- või enamatunniliste tsüklitena, et töövõtet/tehnikat paremini kujundada/kinnistada. 1.–2. klassi kunstiõpetuse tundides omandatakse esmased töö- ja korraharjumused;

õpitakse tundma töövahendeid, -materjale (sh jääkmaterjale) ning kasutama neidohutult ja säästlikult;

omandatakse esmased kunstialased oskused.

4. Intellektipuuetega laste kunstilise eneseväljenduse oskused võivad olla väga erineval tasemel. 1.–2. klassi õpilaste loomingulist eneseväljendamist piiravad tajukujutluste vähesus ja/või ebatäpsus, kõne alaareng ning motoorne kohmakus. Seetõttu kaasneb kunsti- ja teiste ainete õpetusega nende valdkondade arendamine.

5. Õpilaste tunnetustegevus toetub valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele. Õpetaja suunamisel õpitakse tajutavaid objekte eri meeltega (nägemine, kuulmine, haistmine, kompimine) vaatlema ja võrdlema, eri tunnuste alusel järjestama ja rühmitama.

Tajukujutluste kujundamise/laiendamise eesmärgil õpetatakse märkama objekti värvust ja kuju ning oma töödes sobimatut (st reaalsusele mittevastavat) värvust ja kuju vältima.

Teemat sissejuhatavates vestlustes tutvustatakse kujutatava objekti loomulikku keskkonda, inimtegevust (sh toimingute järjekorda). Vestlus toetub praktilisele tegevusele, piltide vaatlusele, seeriapiltide järjestamisele vms. Lisaks kujutlustele keskkonnast arendatakse oskust moodustada ja kasutada lauseid, laiendatakse sõnavara.

6. Praktilisi harjutusi sooritatakse töövahenditeta (joonistamine käe/jalaga õhus, laual, põrandal) ja erinevate vahenditega (kriidid, pliiatsid, pintsel jt). Kujundatakse õiget kehaasendit, pliiatsi jms hoidu ja käesurvet. Harjutusi sooritatakse õpetaja loetud rütmisalmide saatel. Esmasedtöövahenditega harjutused tehakse suurtel pindadel: tõmmatakse jooni tahvlile ja A-3 formaadispaberile; värvitakse suuremaid pindu (nt suur ring) jne. Järk-järgult muutuvad tööformaadid javärvitavad pinnad väiksemaks – nendel töötamine nõuab õpilaselt suuremat motoorset vilumust.

Õpetatakse joonistama/maalima üksikobjekte ja objektide rühmi ettevalmistatud taustale võivärvilisele paberile, esialgu orientiiride (eri kuju ja suunaga punktiirjoonte ülejoonistamine, punktide ühendamine) ja šabloonide abil. Tunnetustegevuse arenedes kujutatakse objekte silueti jajoone abil. Kujundatakse värvimisostkust (sh pliiatsi- ja pintslihoid, käesurve teadlik reguleerimine, kujutise kontuuri jälgimine).

7. Tegevuse käigus õpitakse kuulama ja mõistma suulisi lihtkorraldusi, osalema dialoogis. Tegevuse verbaalne kommenteerimine ja kokkuvõtete tegemine on valdavalt õpetaja pädevuses. Õpilasi ärgitatakse õpetaja ütlust kordama ning lõpetama. Tegevuste käigus suunatakse õpilasi viisakalt abi paluma ning kaaslasele abi osutama.

Kunstiõpetuse tundides kasutatakse ja kinnistatakse teistes ainetes (eesti keel, matemaatika, loodusõpetus, tööõpetus) omandatud sõnavara: tajutavaid tunnuseid (värvus, suurus, kuju, pinnaomadused) ja ruumisuhteid väljendavad sõnad, rühmanimetused (koduloomad, mööbel jne).

Õppetegevuse jõukohastamise eesmärgil jälgitakse märgitud õppeainetes omandatavaid teadmisi ja oskusi (nt geomeetriliste kehade tundmist ja nimetamist õpilastelt ei nõuta, voolimisel kasutatakse akohast sõnavara: vooli pall jne). Kunstiaine-alasest sõnavarast omandatakse sel etapil kasutatavate töövahendite ja materjalide nimetused ning tegusõnad (joonistan, rebin jne).

Taotletavad õpitulemused 1.–2. klassis

1. klassi lõpuks õpilane:

- 1) tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi;
- 2) kujutab esemeid/olendeid orientiiride abil;
- 3) valmistab ette ja korrastab õpetaja juhendamisel oma töökoha;
- 4) täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju ja näidise järgi.

2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) tunneb (nimetab) kasutatavaid töövahendeid ning -materjale;
- 2) leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava (õpetaja juhendamisel);
- 3) kujutab kõrvutiasetsemaid sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana;

- 4) võrdleb 2–3 tajutava tunnuse alusel (värvus, kuju, suurus) näidiseid ja valminud kujutisiõpetaja suunamisel;
- 5) valmistab ette ja korrastab õpetaja suunamisel oma töökoha;
- 6) täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piiridessuulise korralduse järgi.

Õppetöö rõhuasetused 3.–5. klassis

1. Õpitakse tegutsema plaani järgi. Esiialgu on selleks õpetaja koostatud tegevuskava(algoritm). 5. klassis hakatakse ühistegevuses ise plaani koostama ning selle täitmist jälgima. Enesekontrollioskusena õpitakse oma tööd vaatlema ning võrdlema näidisega ja kaaslaste töödega.
2. Ühe osa tunnist moodustavad illustreeritud kunstivestlused. Vestluste läbiviimiselarvestatakse põhimõtet lähemalt kaugemale, st tutvutakse esmalt lähiümbruse/kodukandi kunstiga.
3. Õpitakse kasutama eri väljendusvahendeid; seostama kujutatavaid objekte paberilehel jaedasi andma figuuride eri asendeid. Sel etapil harjutatakse kujutatavale sobiva tausta loomist.
4. Õpitakse märkama objektide ja kujutiste värvinüansse, objektide osalist kattumist, kujutisesuuruse visuaalset (optilist) vähenemist kauguses.

Vaadeldakse ja kirjeldatakse oma ja kaaslaste kunstitöid. Õpilaste töödest korraldatakse klassis jakoolis näitusi. Võimaluse korral külastatakse kunstinäitusi (sh õpilastööde näitusi väljaspool kooli).

5. Suureneb kasutatavate töövahendite ja -materjalide hulk (kattevärvide kõrval võetaksekasutusele akvarellid). Joonistamisel-maalimisel kasutatakse võimalikult erinevaid tööformaate.

Taotletavad õpitulemused 3.–5. klassis

3. klassi lõpuks õpilane:

- 1) kasutab ohutult töövahendeid ja -materjale;

- 2) kujutab loomi (jt elusolendeid) neile iseloomulikus asendis;
- 3) märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab kujutist;
- 4) järgib mustri rütmi;
- 5) võrdleb ja iseloomustab õpetaja suunamisel kahte kujutist tajutavate tunnuste alusel, väljendabkujutiste paiknemist pildiruumis;
- 6) korrastab oma töökohta;
- 7) täidab kunstiõpetuse ülesandeid eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulisekorralduse järgi.

4. klassi lõpuks õpilane:

- 1) kujutab inimest paigalasendis;
- 2) jälgib pinna katmisel kujutise kontuuri;
- 3) segab põhivärvidest II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul);
- 4) kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga);
- 5) voldib paberit eeskuju järgi.

5. klassi lõpuks õpilane:

- 1) kasutab õpitud tehnikaid kunstitööde loomiseks;
- 2) kujutab inimest liikumises;
- 3) tõstab oma töödes tegelasi ja objekte esile suuruse, asukoha ja värvi valiku abil;

- 4) väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes ees- jatagapool, keskel;
- 5) võrdleb oma ja kaaslaste töid (leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi);
- 6) osaleb vestlustes rahvuskultuuri ja -kunsti teemadel (kodukandi rahvariided jne)

Õppetöö rõhuasetused 6.–7. klassis

1. Alustatakse tutvumist visuaalse kunsti liikide ja väljendusvahenditega. Tutvutakse kunstivaldkondadega seotud elukutsetega, st isikute ja nende põhitegevusega (nt skulptor, arhitekt, restauraator jne). Õpitakse märkama kunstiilminguid lähiümbruses ning käituma niisugusel viisil, et see ei kahjustaks loometööd ja kultuuriväärtusi.
2. Õppeülesandeid sooritatakse mitmetunniliste tsükklitena, milles vahelduvad eri iseloomuga tööd. Õppeülesannete täitmisel toetutakse näitvahenditele.
3. 6.–7. klassis kujuneb õpilastel analüütilis-süntheetiline tajus, mis võimaldab teadlikumalt vaadelda ja võrrelda objektide visuaalseid karakteristikuid (vormi, suurussuhteid, paiknemistruumist, varju, värvinänsse jne). Õpitakse ruumilist kujutamist tasapinnal. Modelleeritakse erimaterjalidest skulptuure, rõhuasetus on detailidel ja kujunduselementidel. Joonistustes on põhirõhkinimese kujutamisel võimalikult õigesti proportsioonides, erinevas töö- ja elukeskkonnas.
4. Võetakse kasutusele suuremat osavust nõudvad töövahendid (sirkliid, lõikenoad), õpitakse neid kasutama tehnoloogiliselt õigesti, säästlikult ja ohutusnõudeid arvestades.

Taotletavad õpitulemused 6.–7. klassis

6. klassi lõpuks õpilane:

- 1) kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt;
- 2) arvestab inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jäalgade pikkust terve kehapikkusesuhtes, näo kujutamisel silmade asukohta sellel;

- 3) kujutab temaatilistes töodes värvide abil tegevuse aega ja kohta;
- 4) loob kujutatavale sisult ja vormilt sobiva tausta;
- 5) väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool;
- 6) kujundab oma lähemat ümbrust (stend, klassiruum);
- 7) tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, graafika).

7. klassi lõpuks õpilane:

- 1) leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese ameti olulisi tunnuseid (keskkond, riietus, töövahendid) ning väljendab neid temaatilistes töodes;
- 2) segab ja kasutab maalimisel värvide eri toone;
- 3) loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid;
- 4) teeb kollaaži;
- 5) tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika);
- 6) mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust;
- 7) märkab kujunduselemente keskkonnas.

Õppetöö rõhuasetused 8.–9. klassis

1. Suureneb kunstivestluste osa praktilise töö tundides. Õpitakse tundma tuntumaidkunstnikke, vaadeldakse ja kirjeldatakse õpitud oskuste piires nende teoseid. Näidete varal õpitakseeristama kunstiliike ja eri ajastute -stiile. Saadavad teadmised seotakse õpilaste kogemustega(filmides nähtu, reisil kogetu). Harjutatakse visuaalse teabe otsimist (pilt-teatmeteostest,Internetist) ning selle kasutamist loomingulise töö eeskuju või lähtepunktina.

2. Harjutatakse jooniste ja skeemide mõistmist; tõuseb ruumilise kujutamise osakaal.

Suunatakse vaatlema inimeste kehakeelt ja miimikat ning seda kujutama.

3. Kunstiõpetuse ülesannete täitmisel pööratakse tähelepanu töövahendite ja –materjalidetehnoloogiliselt õigele kasutamisele. Õpitakse kasutama käe kindlust ja täpsust nõudvaid tehnikaid(nt paljundusgraafika).

Taotletavad õpitulemused 8.–9. klassis

8. klassi lõpuks õpilane:

1) leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese vanust ja näoilmeid kõige enam iseloomustavaid tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes;

2) eristab õpetaja suunamisel pildi koloriiti, oskab seda kirjeldada;

3) kujundab ornamenti (sh rahvuslikku), nimetab selle traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi;

4) eristab etenduses esinevaid eri kunstiliike (visuaalne kunst, muusika, liikumine);

5) eristab kultuurinähtusi ja kunstiliike (sh karikatuur, šarž, grafiti).

Põhikooli lõpetaja:

- 1) kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid, kujutamise ja kujundamise viise;
- 2) kujutab inimest eri vanuses, meeleolus, asendis ja tegevuses;
- 3) märkab suuremaid kompositsiooni- ja proportsioonivigu;
- 4) kirjeldab kunstiteoseid õpitud oskuste piires ja põhjendab oma eelistusi;
- 5) väärtustab kunstiloomingut (oma ja kaaslaste tööd)

KEHALINE KASVATUS

Õppetöö rõhuasetused 1. – 2. klassis

Kujundatakse õpilasel üldised õpioskuseid kuulata, jälgida, mõista ja täita korraldusi. Kujundatakse elementaarsed korraharjumused. Õpetatakse oma keha tunnetama, arendada orienteerumist ümbritsevas keskkonnas. Harjutusi õpitakse põhiliselt mängides, matkides ja eeskuju järgi. Omandatud toiminguid ajendatakse ja kinnistatakse verbaalsete repliikidega.

Taotletavad õpitulemused

1.klassi lõpetaja teab mõisteid parem (paremal), vasak (vaksakul), ülal, all, ees, taga;
oskab jälgida õpetajat, kuulata ja täita lihtsamaid tuttavaid käsklusi;
sooritada eeskuju järgi õpitud võimlemisharjutusi, matkida õpetaja tegevust peegelpildis;

matkimise teel sooritada õpitud jooksu- ja kõnniharjutusi kindla rütmi järgi;
 sooritada pöördeid ja liikumisi etteantud orientiiri järgi;
 ronida redelil, kaldpinnal, üle võimlemispingi; roomata poomi, kitse jms alt läbi;
 veeretada ja kanda palli;
 mängida tuttavaid liikumismänge;
 laskuda kelgul nõlvakust, vedada ja tõugata kelgul istuvat kaaslast;
 liikuda suuskadel lauskmaal
 kontrollida kehahoidu seina abil, peegli ees;
 riietuda, end pesta
 tunnetab lihaspinge ja lõdvestuse olemust;
 muusika pulssi

Teema ja õppesisu	Soovitavad õpitulemused
<p>Kõnni-, jooksu, hüppeharjutused. Kõnniharjutused paigal ja liikumisel. Liikumismängud. Hüppeharjutused üle madala pingi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Teeb vahet kus on vasak parem pool; ● Teab ülal, all, ees ja taga käsklusi; ● sooritab õigesti matkimisharjutusi; ● suudab hoida tasakaalu ; ● oskab orienteeruda mängule.
<p>Matkad loodusesse</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab looduses käituda
<p>Koordinatsiooni ja peenmotoorikat arendavad harjutused.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● hoiab tasakaalu;

<p>Tasakaaluharjutused madalal poomil. Ronimine redelil, varbseinal, kaldpingil, horisontaalredelil. Palliga söödud, püüded, põrgatamised kaaslasega.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ronib julgestusega redelil, varbseinal, horisontaalredelil; • teeb õpitud harjutusi palliga ;
<p>Suusatamine. Liikumine lauskmaal. <u>Suuskade kinnitamine, pakkimine ja kandmine.</u> <u>Kelgutamine. Kaaslase vedamine kelgul.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • suusatab lauskmaal; • oskab suuski kinnitada, eemaldada; • <u>oskab suuskadel liikuda iseseisvalt.</u> • <u>kelgutab iseseisvalt mäest alla ja läheb ka mäest üles.</u>
<p>Rütmitaju arendavad harjutused. Liikumismängud muusika saatel tähelepanu, koordinatsiooni ja kujutlusvõime arendamiseks. Harjutuste sooritamise vastavalt saatemuusika tempole.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liigub vastavalt muusika karakterile ja ülesehitusele.

Taotletavad õpitulemused

2.klassi lõpetaja

suudab täita kehaosalist korraldust;

jookseb rahulikus tempos 1-2 minutit;

teab mõisteid suur, keskmine, väike;

oskab järgida korranõudeid;

määrata enda asendit etteantud orientiiri suhtes;
sooritada õpitud pöördeid ja liikumisi ruumisuhteid väljendavate käskluste järgi;
sooritada tuttavaid harjutusi suulise korralduse järgi;
visata ja püüda palli;
kõndida madalal poomil;
pidurdada, peatada ja juhtida kelku, laskuda kelgul eri asendites ;
kasutada suusavarustust (panna jalga suusasaapad, suusad);
tunnetab oma asendi- rühti;
kaheosalist meetriumit;
liigutuse ja liikumise kooskõla muusikaga.

Õppetöö rõhuasetused 3.- 5. klassis

Kujundatakse oskus ja harjumus kontrollida oma kehaasendit ja liigutusi. Õpetatavad harjutused (kõnd, jooks, hüpped, visked, ronimine, roomamine) on nende oskuste kujundamise teenistuses. Alustatakse kehaliste harjutuste tehnika õppimise ning ujumise algõppega.

Innustatakse liikuma ja õppima kõike uut, mis on seotud erinevate füüsiliste tegevuste ning harjutustega. Kehalise ja motoorse arengu seisukohast on väga tähtis motiveerida õpilasi süsteemseks kehaliseks aktiivsuseks – treeninguks. Uute liigutuste õppimisel ei arene üksnes luu – ja lihaskond, vaid sellest protsessist võtab osa ka kesknärvisüsteem. Oluline on õpilaste motoorika arendamisega koos pöörata tähelepanu ka kognitiivsele ja sotsiaalsele – emotsionaalsele arengule.

Õppesisu ja õpitulemused 3. klassis

Taotletavad õpitulemused:

3. klassi lõpuks õpilane:

- jookseb püstilähtest erinevaid distantse;
- teab õpitud mängu, laulumängude sõnu;
- oskab sooritada tuttavaid võimlemisharjutusi suulise käskluse järgi ilma täiendava selgituseta;
- oskab teha tireli ette, turiseisu;
- osaleb õpetaja suunamisel võistlusmängudes;
- hüppab kaugust;
- liigub lauskmaal suuskadel astuva ja/või libiseva sammuga, kasutab keppe tasakaalu säilitamisel;
- matkad loodusesse;
- osaleb aktiivselt erinevates mängudes, peab kinni mängureeglitest;
- hoiab tasakaalu erinevates asendites ja vahenditel;
- pöörab tähelepanu hügieenile;

Teema ja õppesisu	Soovitavad õpitulemused
Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused. Jooks rahulikus tempos. Jooks suuna muutmisega ja erinevatele signaalidele reageerimisega, takistuste ületamisega. Pendeljooks 3*10 m. Matkivad	<ul style="list-style-type: none"> • jookseb rahulikus tempos 2 – 3 minutit; • reageerib joostes koheselt signaalile;

<p>hüplemisharjutused, hüplemine üle tiirleva hoonööri, hüpitsaga hüplemine, hüpped pöördega.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● sooritab õige teatevahetuse. ● hüppab hüpitsaga järjest 30 sekundit; ● oskab anda teatepulga üle teisele jooksjale.
<p>Matkad loodusesse</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab loodust hoida.
<p>Koordinatsiooni ja peenmootorikat arendavad harjutused. Tasakaaluharjutused madalal poomil. Ronimine redelil, varbseinal, kaldpingil, horisontaalredelil. Visked väikese palliga kaugusele, seistes küljeti viske suunas. Harjutused vahenditega (võimlemiskepid, pallid).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● hoiab tasakaalu poomil; ● ronib julgestusega redelil, varbseinal, horisontaalredelil; ● teeb õpitud harjutusi vahenditega; ● viskab väikest palli küljeti viske suunas kaugusele, ● teeb järgi koordinatsiooni ja peenmootorikat arendavaid harjutusi õpetaja ettenäitamisel vahenditega.
<p>Suusatamine. Liikumine lauskmaal. <u>Suuskade kinnitamine, pakkimine ja kandmine. Paaristõuge. Kepihoie.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● suusatab lauskmaal; ● oskab suuski kinnitada, pakkida ja kanda ilma neid kahjustamata; ● <u>oskab suusatada paaristõukelise sõiduviisiga.</u>
<p>Kelgutamine. Kaaslase vedamine kelgul.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● kelgutab iseseisvalt mäest alla ja läheb ka mäest üles.
<p>Akrobaatika Veered <u>kägaras ja sirutatult</u>, trel ette, turiseis. Juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tirelik. <u>Toengkägarast ülesirutushüpe</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab sooritada trelit ette ja turiseisu õpetaja abiga; ● <u>võtab õigeid käteasendeid õpetaja käsklusel</u>

<p><u>maandumisasendi fikseerimisega. Käte asendid ees, all, kõrval, ülal, puusas.</u></p>	
<p>Rütmitaju arendavad harjutused. Liikumismängud muusika saatel tähelepanu, koordinatsiooni ja kujutlusvõime arendamiseks. Harjutuste sooritamise tempo muutmine vastavalt lugemise või saatemuusika tempole.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liigub vastavalt muusika karakterile ja ülesehitusele.
<p>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud. Rahvastepalliks ettevalmistavad mängud ja harjutused (palli viskamine märki, palli püüdmine jms). Jalgpalliks ettevalmistavad harjutused. Paigaloleva <u>palli löömine ja söötmine</u>. Tagaajamismängude erinevad variandid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mängib rahvastepalli lihtsustatud reeglitega; • <u>oskab jalgpalli lüüa ja sööta;</u> • peab kinni tagaajamismängude mängureeglitest ja järgib neid.

Õppesisu ja õppetulemused 4. klassis

Taotletavad õpitulemused 4. klassis:

4. klassi lõpuks õpilane:

- sooritab tulemusele hooga kaugushüppe, palliviske ja 60 m jooksu püstilähtest.
- oskab suuskadel sooritada pöördeid paigal, kukkumisel iseseisvalt püsti tõusta ja libiseda suuskadel.;
- teab õpitud oskussõnu;
- teab õpitud mängude reegleid;
- täidab riviharjutusi, oskab rivis kaheks loendada;
- jookseb vahelduva kõnniga 1 km;
- sooritab tirelit taha;
- matkad loodusesse;
- hoiab käte ja jalgadega köiest kinni;
- oskab mängida rahvastepalli määrustepäraselt;
- abistab kaasõpilast harjutuste sooritamisel;
- reprodutseerib õpitud harjutusi ja kombinatsioone ning oskab neid muusika saatel sooritada;
- rahuldavalt sooritada täpseid liigutusi nõudvaid tegevusi;
- pöörab tähelepanu hügieenile.

Teema ja õppesisu	Soovitavad õpitulemused
<p>Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused.</p> <p>Jooks püstilähtest õpetaja käskluse järgi. Kestvusjooks maastikul. 60 m jooks. <u>Jooksmisel õige asend.</u></p> <p>Liikumised.</p> <p>Käte ja jalgade hood, käte ja jalgade üheaegne liikumine, käte kõverdamine, käte ja jalgade lõdvestus. Erinevad kõnnivormid kindla rütmi ja muusika saatel. <u>Põlve – ja sääretõstejooks, juurdevõtusamm.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • jookseb maastikul jõukohases tempos; • jookseb 60 m püstilähtest; • pöörab jooksmisel tähelepanu õigele jooksuasendile;
<p>Matkad loodusesse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • oskab loodust hoida.
<p>Harjutused erinevatele lihasrühmadele vahenditega ja vahenditeta.</p> <p><u>Kükid, istesetõusud ja rindkeretõsted. Harjutused topispalliga ja ilma. Kõiel ronimine.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • teeb õpetaja ettenäitamisel harjutusi erinevatele lihasrühmadele; • kõiel ronimisel harjutab käte ja jalgade koostööd.
<p>Koordinatsiooni ja peenmootorikat arendavad harjutused.</p> <p>Erinevad kõnni- ja jooksuharjutused poomil. Palli püüdmine liikumiselt. Väikese palli vise kaugusele. Täpsusvisked (pallid, nooled jms).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sooritab erinevaid kõnni – ja jooksuharjutusi poomil; • sooritab täpsusviskeid; • viskab väikest palli tulemusele.
<p>Akrobaatika.</p> <p>Hüppetirel ette, trel taha, kätelseis abistamisega, “sipelga” erinevad liikumisviisid, kaarsild seisust abistamisega. Võimlemise</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sooritab õpetaja käsklusel õpitud akrobaatilisi harjutusi; • võtab õpetaja käsklusel õpitud õigeid kehaasendeid.

<p>põhiasendid: kääriseis, päkkseis, seljati-selitsi, küljeti-külitsi, rinnati-rinnatsi.</p>	
<p>Suusatamine. Väikeste tõusude ja laskumistega raja läbimine õpitud sõidustiilides. Paaristõukeline ühesammuline sõiduviis. Mäest laskumine. Laskumisel õige kehaasend. Laskumisel kukkumise õppimine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • väikeste tõusude ja laskumistega raja läbimine õpitud sõidustiilides; • oskab suusatada paaristõukelise – kui paaristõukelise ühesammulise sõiduviisiga. • mäest laskumisel teab ohtusid ja oskab võtta õige kehaasendi.
<p>Ruumitaju arendavad harjutused. Liikumismängud muusika saatel koordineerimise, kujutlusvõime ja loovuse arendamiseks. Tantsu- ja laulumängud.</p>	
<p>Hüpped. Hüpped üle hüpitsa, toenghüpe, sügavushüpped, hoojooksult kaugushüpe, kõrgushüpe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • hüppab hüpitsaga; • sooritab sügavushüppeid ja toenghüpet; • hoojooksult kaugushüpe paku tabamiseta; • sooritab kõrgushüpet üleastumishüppe stiilis.
<p>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud. Rahvastepalli variandid. Jalgpall: <u>palli vedamine vasaku ja parema jalaga; õppemäng lihtsustatud reeglitega.</u> Korvpall: palli pörgatamine erineva rütmiga parema ja vasaku käega; palli püüdmine liikumiselt. Teatevõistlused.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mängib rahvastepalli; • veab palli nii vasaku kui parema jalaga takistuste vahel; • pörgatab palli nii vasaku kui parema käega palli vaatamata erinevate rütmide järgi; • püüab ja söötab palli liikumiselt; • oskab teatevõistluse reeglitest kinni pidada.

Õppesisu ja õppetulemused 5. klassis**Taotletavad õpitulemused 5. klassis:**

5.klassi lõpuks õpilane:

- jookseb 1,5km vahelduvalt kõnniga;
- suusatab jõukohases tempos 1,5km;
- oskab täita ohutusnõudeid võimlemisel, pallimängudes, kelgutamisel ja suusatamisel;
- sooritab tuttavatest harjutustest koosnevaid kombinatsioone suulise korralduse alusel;
- hüppab hoojooksult kaugust tulemusele;
- sooritab kägarhüpet (riista kõrgus 80-100 cm);
- teha erinevaid kõnniharjutusi poomil;
- matkad loodusesse;
- visata palli;
- mängida jalgpalli lihtsustatud reeglitega;
- peab kinni hügieeni reeglitest.

Teema ja õppesisu	Soovitavad õpitulemused
<p>Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused.</p> <p>Hüplemine hüpitsaga. Kestvusjooks maastikul. <u>60 m jooks</u> püstilähtest.</p> <p>Pendelteatejooks. Püstilähe, jooks kiirendusega.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kestvusjooks maastikul jõukohases tempos; • hüplemine hüpitsaga ajale; • 60 m jooks ajale;

	<ul style="list-style-type: none"> • sooritab õige teatepulga vahetuse.
Raskuste tõstmine ja kandmine (võimlemisriistad ja inventar).	võtab tõstmisel ja kandmisel õige kehaasendi.
Matkad loodusesse	<ul style="list-style-type: none"> • oskab looduses õigesti käituda ja seda hoida.
<p>Koordinatsiooni ja peenmotoorikat arendavad harjutused.</p> <p>Põlvetõstekõnd, päkk-kõnd poomil. Hoojooksult hüpe toengkägarasse. Sirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega. Pallivise.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab õigesti põlvetõste-ja päkk-kõnni poomil; • Viskab hooga väikest palli tulemusele; • Sirutushüppel oskab õigesti maanduda ja fikseerib asendi.
<p>Suusatamine.</p> <p>Korrata varemõpitud sõidustiile. Trepptõus. Laskumisel õige kehaasend. Hoo pidurdamine laskumisel.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suusatab õpitud sõidustiilidega tõusude ja langustega maastikul; • võtab laskumisel õige kehaasendi; • oskab tõusudelt üles minna; • täidab ohutusnõudeid kelgutamisel ja suusatamisel.
<p>Akrobaatika.</p> <p>Korrata ja kinnistada varemõpitud akrobaatilisi harjutusi. Võimlemisasendid. Tirel ette üleshüppega, tirelist tõus jalal vaheldumisi. Hüppetirel. Kätelseis seina najal julgestusega.</p> <p>Hüppamine üle "kitse". Hüpped kägardumisega, toengusse, toengpõlvitusse.</p>	<p>- koostab õpetaja abiga lihtsama võimleskava;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oskab hooga üle kitse hüpata fikseeritud maandumisega; • Hoiab tasakaalu tirelist tõusmisel mõlemal jalal vaheldumisi; • Hüppab õige tehnikaga üle "kitse".

<p>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud.</p> <p>Jalgpall lihtsustatud reeglitega. Veereva palli peatamine jalatallaga. Korvpalliks ettevalmistavad harjutused ja mängud (korvpalluri põhiasend, pallihoie, põrgatamine, rinnaltsööt). Laptuu ja pesapalli lihtsustatud variandid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mängib jalgpalli lihtsustatud reeglitega; • oskab mõlema käega palli põrgatada ja hoida; • söödab palli liikumiselt; • mängib korvpalli lihtsustatud reeglitega; • mängib laptuud ja pesapalli lihtsustatud reeglitega.
<p>Rütmitaju arendavad harjutused. Orienteerumiseks ettevalmistavad mängud ruumis, kooliõues.</p>	

Ainekava 6.-7. klassile

Õppetöö rõhuasetused 6.-7. klassis

6.-7. klassis arendatakse ja täiustatakse õpilaste kehalisi võimeid ning kujundatakse liigutusvõimused, arvestades murdeest lähtuvaid ealisi ja individuaalseid iseärasusi. Jätkatakse erinevate harjutuste tehnika õppimist, kusjuures õpilaste iseseisvus tõuseb (ülesannete täitmine esitatud plaani järgi, iseseisev tegevusplaani koostamine ja enesekontroll). Pööratakse tähelepanu sellele, et õpilased tunneksid tervislike eluviiside põhitõdesid ja järgiksid neid, mõistaksid kaaslaste füüsiliste võimete erisusi ja arvestaksid nendega ühistegevustes, kujundaksid kehakultuuriga tegelemiseks vajalikke tahteomadusi (sihikindlus, otsustatavus, julgus, visadus, püsivus, kannatlikkus, enesevalitsemine, iseseisvus, algatusvõime).

Positiivse enesehinnangu kujunemisel on individuaalne lähenemine väga oluline. Tunnis omandatud oskuste ja teadmiste toel suunatakse õpilasi iseseisvalt harjutama ja sportima.

Tutvustatakse spordieetika nõudeid (aus võistlus, võistlusmäärustest kinnipidamine, vastase austamine).

Õppesisu ja õppetulemused 6. klassis

Taotletavad õpitulemused 6. klassis:

6.klassi lõpuks õpilane:

- oskab rühmas tegutseda, arvestades kaasõpilasi;
- oskab lihtsa kooliõue plaani järgi orienteeruda ühest punktist teise;
- suusatab ja/või uisutab kasutades õpitud tehnikaid;
- oskab hüpata kaugust;
- mängib kahte sportmängu lihtsustatud reeglitega ja on omandanud kolmanda sportmängu algõpetuse;
- esitab õpetaja poolt koostatud tantsukava (T);
- täidab ülesandeid õpetaja poolt esitatud kava järgi;
- palub abi, valib ja kasutab abivahendeid;
- teab ja järgib liiklusohutusreegleid.

Teema ja õppesisu	Soovitavad õpitulemused
<p>Jooks ja jooksuharjutused</p> <p>Kestvusjooks maastikul. 60 m jooks madalstardist. Pendelteatejooks 3*30m.</p> <p><u>Teatevõistlused.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • madalstardi tähtsus; • oskab teatepulka üle anda; • jookseb 60 m tulemusele; • peab kinni teatevõistluse reeglitest.

<p>Hüpped</p> <p>Hoojooksult üleshüpped (ühe ja kahe jala tõukelt). Takistusest ülehüpped. Kaugushüpe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oskab takistusest ülehüppel maanduda; • püüab sooritada kaugushüppe õige ja täpse paku tabamisega, • hoojooksult üleshüpped ühe või kahe jala tõukelt fikseerib maandumisel asendi; • kaugushüpe hoota ja tugeva jalgade tõukega.
<p>Matkad loodusesse</p>	<p>- looduses olles oskab õigesti käituda (ei lõhu, ei karju)</p>
<p>Akrobaatika</p> <p>Harjutuste kombinatsioonid. <u>Tiritamm</u>abistamisega. Seisust kaarsild seinajal, tihel taha toengrõhtpõlvitusse (T). Hüppetihel, <u>tihel taha käte tõukega püsti, kätelseis(P)</u>.</p> <p>Toenghüpped</p> <p>Hüpe kitsel toengkükki ja mahahüpe 180o pöördega, harkhüpe.</p> <p>Madalal poomil laskumine kükki ja põlvitusse ning tõusmine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koostab õpetaja abiga lihtsama võimlemiskava; • sooritab õpetaja käsklusel õpitud akrobaatilisi harjutusi; • sooritab õpetaja käsklusel hüppe kitsel toengkükki ja mahahüppe 180o pöördega; • sooritab madalal poomil laskumise kükki ja sealt edasi põlvitusse ning tõusmise.
<p>Harjutused vahenditega</p> <p>Hüpitsaga hüplemine paigal ja edasiliikumisel. Mitmesugused hüplemisharjutused paigal ja liikudes. Ronimine köiel.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • suudab iseseisvalt hüpitsaga hüpelda nii paigal kui edasiliikumisel; • ronib köiel julgestusega.
<p>Koordinatsiooni ja peenmotoorikat arendavad harjutused</p> <p>Rippes (P) ja toenglamangus (T) käte kõverdamine. <u>Ripe kõverdatud kätega (P) ja sirgete kätega (T) ajale.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • suudab teha võimete kohaselt rippes (P) ja toenglamangus (T) kätekõverdamisi. • suudab rippuda kangil kõverdatud kätega (P) ja sirgete kätega (T) ajale.

<p>Suusatamine ja kelgutamine</p> <p>Kahesammuline vahelduvtõukega sõiduviis. Laskumise põhiasend. 1km pikkuse tõusude ja laskumistega suusaraja läbimine jõukohases tempos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Suusatab kahesammulise vahelduvtõukelise sõiduviisiga; ● laskumisel võtab õige madalaseendi; ● suusatab eelnevalt õpitud sõidustiilides 1km suusaraja läbi jõukohases tempos.
<p>Ruumitaju arendavad harjutused</p> <p>Klassi, kooliõue plaan, ilmakaared, lihtsamad leppemärgid. Orienteerumiseks ettevalmistavad mängud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● teab ilmakaari ja oskab neid kompassi abil näidata; ● teab lihtsamaid leppemärke, ● orienteerub õpetaja abiga.
<p>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud.</p> <p>Jalgpall: veereva palli peatamine, palli vedamine, palli “surmamine”,õppemäng. Korvpall: palli pörgatamine vasaku ja parema käega takistusest möödumisel, <u>söödud liikumiselt pörkega ja ilma</u>, vise kahe käega rinnalt. Mäng lihtsustatud reeglitega.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● jalgpall ● suudab palli pörgatada vasaku ja parema käega takistustest mööduda ilma palli kaotamata; ● Oskab sööta palli pörkega ja ilma; ● Mängib korvpalli lihtsustatud reeglitega.

Õppesisu ja õppetulemused 7. klassis

Taotletavad õpitulemused 7. klassis:

7.klassi lõpuks õpilane:

- suusatab vahelduval maastikul ja/või uisutab kasutades erinevaid õpitud tehnikaid ja liikumisviise. Suudab vahenditel võimetekohaselt kehvalt liikuda;
- teab poiste ja tüdrukute füüsiliste võimete erinevust;
- oskab joosta madallähtest 100m;
- oskab tehniliselt sooritada paigalt kuulitõuget;
- sooritab kombinatsiooni mitmest võimlemisharjutusest, vahendiga või ilma, kas muusikaga ja/ või ilma;
- mängib kolme erinevat sportmängu lihtsustatud reeglitega;
- kasutab õpitud sporditerminoloogiat;
- tunneb lihtsamaid leppemärke kaardil;
- teab “ausa mängu” põhitõdesid.

Teema ja õppesisu	Soovitavad õpitulemused
Jooks ja jooksuharjutused Kestvusjooks maastikul. 60 m jooks. <u>Jooks suuna muutmisega.</u> <u>Tõkkejooksuks ettevalmistavad harjutused.</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Kestvusjooks maastikul (P – 1,5km, T – 1km; • <u>oskab sammudelt tõkkeid ületada;</u>

<p><u>Teatevõistlused.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>oskab ja suudab koheselt õpetaja signaalile joosta suunda muutes.</u>
<p>Üldarendavad harjutused topispallidega Harjutused erinevatele lihasrühmadele. <u>Lõdvestus-ja venitusharjutused.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab erinevaid harjutusi topispallidega õpetaja käsklusel ja suunamisel; • Teab ja kasutab erinevaid lõdvestus – ja venitusharjutusi.
<p>Akrobaatika Ratas kõrvale, tiritamm kõverdatud jalgadega, tirel taha poolspagaati. <u>Kätelseis abistamisega. Varemõpitud elementide kordamine.</u> Poom: vetruvsamm, polkasamm. Harjutused vahenditega (T): rõngas, rõnga asendi muutmised, rõnga kiigutamised ja tiirutamised, rõnga hood, pöörlemised, veeretamised, ringitamised.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab iseseisvalt ratta kõrvale ja tireli taha poolspagaati; • sooritab kätelseisu ja tiritamme abistamisega; • tüdrukud sooritavad õpetaja käsklusel erinevaid õpitud rõnga harjutusi.
<p>Ruumitaju arendavad harjutused. Kaardi värvid. Kompassi ehitus ja kasutamine. Kaardi mõõtkava. Orienteerumiseks ettevalmistavad mängud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • teab kaardi värve; • Teab kompassi ehitust ja oskab seda kasutada; • Teab ja oskab arvestada kaarti mõõtkavaga.
<p>Rütmitaju arendavad harjutused. Õpetaja abiga koostatud tantsukava koostamine ja esitamine. Seltskonnatantsude põhissammud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oskab nõu küsida ja koostada õpetaja abiga tantsukava; • Esitab iseseisvalt tantsukava.
<p>Suusatamine Pooluisusamm. 2 km pikkuse suusaraja läbimine jõukohases tempos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suusatab pooluisusammu sõiduviisis; • Läbib jõukohases tempos 2 km pikkuse tõusude ja langustega suusaraja;

	<ul style="list-style-type: none"> • Laskumisel ja tõusudel kasutab eelnevalt õpituid erinevaid tehnikaid.
<p>Sotsiaalsed ja emotsionaalsed arengut toetavad harjutused ja mängud.</p> <p>Jalgpall: liikuva palli löömine, löök põia siseküljega täpsusele, õppemäng. Mängijate asetsemine platsil.</p> <p>Korvpall: sammu pealt vise, ühe käega ülaltvise, söödud liikumiselt, individuaalne kaitsemäng, mäng lihtsustatud reeglitega.</p> <p>Võrkpall: võrkpalliks ettevalmistavad mängud, mängija asendid ning peatumine. Liikumisviisid hüppe hüppe-, juurdevõtu- ja ristsammuga. Ülaltsööt, altpalling. Minivõrkpall.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Arvestab liikuva palli kiirust palli löömisel; • Lööb põia siseküljega täpsusele (nt 5 korda väravasse erinevalt kauguselt jms); • Oskab ja teab kuidas sammudelt viskele minna; • Teab mõistet “jooks”; • Mängib korvpalli lihtsustatud reeglitega; • Teab mängu reegleid ja peab nendest kinni; • Mängib minivõrkpalli ja peab reeglitest kinni.

Ainekava 7.-8. klassile

Õppetöö rõhuasetused 8.-9. klassis

Süsteemiseeritakse ja teadlikustatakse praktilisi sportlikke oskusi, kinnistatakse teadmisi tervislikest eluviisidest, püütakse tekitada huvi ja motivatsiooni edaspidiseks iseseisvaks kehakultuuriharrastuseks.

Kujundatakse hoiak järgida ausa mängu põhimõtteid ja spordieetika nõudeid. Tutvustatakse erinevaid spordialasid, Eesti olümpiavõitjaid, tuntumaid sportlasi.

Õppesisu ja õppetulemused 8. klassis

Taotletavad õpitulemused 8. klassis:

8.klassi lõpuks õpilane:

- oskab sooritada kombinatsioone rütmika, akrobaatika ja riistvõimlemise põhiharjutustest;
- teeb võistluseelset soojendust ja võistlusjärgset venitust;
- oskab otsida ja leida spordialast teavet;
- oskab õpitud talispordialal määrustepäraselt võistelda;
- mängib võrkpalli lihtsustatud reeglitega;
- oskab vastavalt oma võimetele sooritada kõrgushüpet õpitud tehnikas ja hooga kuulitõuget tehniliselt õigesti;
- oskab nimetada Eestituntumaid sportlasi;
- teab ja järgib ohutusreegleid kõikides liikumistegevustes ja erinevatel spordialadel.

Teema ja õppesisu	Soovitavad õpitulemused
Jooksu ja jooksuharjutused Kestvusjooks maastikul. Kiirendus-ja kordusjooks. Madalstart õpetaja käsklusel. <u>100 m jooks.</u>	<ul style="list-style-type: none"> • jookseb maastikul; • oskab võtta õige madalstardi asendi; • jookseb 100 m.
Kergejõustik Kaugushüpe.	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab kägarhüppe hoojooksult (käte ja jalgade töö õhulennul); • Kõrgushüpe üleastumistehnikaga üle kummilindi;

<p>Kuulitõuge paigalt. Kõrgushüpe. Pallivise paigalt kaugusele. Pallivise kaugusele 4-6 hoojooksusammult, pallivise märki kõhulilamangus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kuuli õige asend ja kehaasend tõukamisel; • oskab ja sooritab palliviske kaugusele 4-6 hoojooksusammult, pallivise märki kõhulilamangus.
<p>Võistluseelne soojendus. Üldarendavad harjutused kõigile lihasrühmadele.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • teeb iseseisvalt võistluseelset soojendus kõigile lihasrühmadele; • teab enamlevinuid üldarendavaid harjutusi kõigile lihasrühmadele.
<p>Kang ja rööbaspuud Kang: kahe jala tõukega tireltõus. Rippes hooglemine, ette-ja tahahool mahahüpe, tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (abiga). <u>Tirel ette turiseisu, tiritamm (P). Tirel taha poolspagaati (T).</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • sooritab kangil kahe jala tõukega tireltõusu ja mahahüpped tehniliselt õigesti (P); • sooritab iseseisvalt tireli ette turiseisu ja tiritamme (P); • sooritab iseseisvalt tireli taha poolspagaati (T).
<p>Suusatamine Uisusammsõiduviis. <u>Poolkäärtõus</u>. Põikilaskumine. Sahkpidurdus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • suusatab uisusammsõiduviisis, libiseb jalalt jalale; • põikilaskumisel oskab hoida õiget asendit; • sooritab laskumisel sahkpidurduse (jääb seisma etteantud kohas).
<p>Ruumitaju arendavad harjutused Pöörded liikumisel vasakule ja paremale, otse. Kaardi lugemine, kaardi ja maastiku võrdlemine, oma asukoha määramine. Maastikujooks.</p>	<p>-kuulab õpetaja käsklusi ja korraldusi liikumisel ning suuna muutmisel;</p>

<p>Rütmitaju arendavad harjutused</p> <p>Erinevate liikumiste valik vastavalt muusika iseloomule. Tantsukava koostamine õpetaja abiga. Muusika kuulamine, rütmide eristamine.</p>	
<p>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud</p> <p>Korvpall: sammudelt ühe käega ülalt vise, pöörded, petteliigutused, kaitse- ja ründemäng 1:1 mängus, võistlusmäärused, õppemäng.</p> <p>Võrkpall: <u>altsööt, pallingu vastuvõtt. Mängijate asetsemine platsil. Õppemäng.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • oskab sammudelt ühe käega ülalt viset, teab petteliigutusi; • mängib lihtsustad reeglitega korvpalli; • oskab ja teab altsööt ja pallingut vastu võtta; • mängib võrkpalli ja peab rangelt kinni reeglitest.

Õppesisu ja õppetulemused 9. Klassis

Taotletavad õpitulemused 9. klassis:

9.klassi lõpuks õpilane:

- teab ja täidab ohutus- ja hügieeninõudeid sportimisel;
- oskab valida jõusaalis endale õigeid raskusi ja koormusi;
- oskab lugeda lihtsat maastikukaarti ja selle järgi liikuda;
- kasutab õpitud spordialade oskussõnu, teab ja täidab võistlusreegleid;
- teab Eesti tähtsamaid spordi- ja kultuuri sündmusi, teab Eesti tuntumaid sportlasi;
- on orienteeritud iseseisvale liikumistegevusele;

- oskab leida spordialast teavet, kasutab erinevaid infotehnoloogilisi vahendeid liikumistegevuse arendamiseks;
- oskab iseseisvalt arendada oma kehalisi võimeid;;
- järgib ausa mängu põhimõtteid, austab vastas- ja kaasvõistlejaid;
- oskab anda esmast abi liikumistegevusel saadud vigastuse korral ja/või kutsuda abi.

Teema ja õppesisu	Soovitavad õpitulemused
<p><u>Kergejõustik</u> <u>Kuulitõuge liikumiselt.</u> <u>Kaugushüpe hoojooksult paku tabamisega.</u> <u>Kõrgushüpe üleastumistehnikaga hoojooksult.</u> <u>Pallivise hoojooksult.</u> <u>Tõkkejooks ajale.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>teab ja rakendab kuuli tõukamisel õige tõukamistehnika;</u> • <u>sooritab kaugushüppe paku tabamisega tulemusele;</u> • <u>sooritab hoojooksult kõrgushüppe üleastumistehnikaga;</u> • <u>viskab palli hoojooksult tulemusele.</u>
<p>Jooks ja jooksuharjutused Kestvusjooks maastikul. 100 m jooks madallähtest. 800 m jooks. Jooks kurvil. Teatepulga vahetus. Täpsusjooks.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • oskab oma jooksutempot valida ja jookseb etteantud raja läbi ilma peatumata; • jookseb 100 m ja 800 m tulemusele; • sooritab õige teatepulga vahetuse; • jookseb kurvis siserajal.
<p>Käe-, selja-, kõhu- ja küljelihaseid arendavad harjutused hantlitega. Venitusharjutused erinevatele lihasrühmadele.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • teab ja sooritab iseseisvalt hantlitega üldarendavaid harjutusi;

	<ul style="list-style-type: none"> • teab ja sooritab venitusharjutusi erinevatele lihasrühmadele.
<p>Kangi ja rööbaspuude harjutused</p> <p>Kang: tireltõus rippest abistamisega, vibutushooglemiselt mahahüpe 90o pöördega (P). Harjutused vahenditega: palli,- rõnga,- või hüpiharjutuste seoste koostamine ja esitamine. Rõhtseis ühel jalal. Võimlemiskava koostamine.</p>	<p>- akrobaatiline vabakava muusika saatel eelnevates klassides õpitud akrobaatilistest ja võimlemise harjutusi kasutades õpilase initsiatiivil. Kavas peab olema minimaalselt viis eelnevalt õpitud akrobaatilisest harjutust.</p>
<p>Ruumitaju arendavad harjutused</p> <p>Orienteerumise õpperadade läbimine, harjutused püsiradadel.</p>	<p>- suudab ja oskab iseseisvalt läbida orienteerumise õpperajad.</p>
<p>Rütmitaju arendavad harjutused</p> <p>Teadmised tantsukultuurist. Tantsukava koostamine ja esitamine.</p>	<p>- oskab koostada õpetaja abiga tantsukava (T).</p>
<p>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud</p> <p>Korvpall: individuaalne pallikäsitsustehnika täiustamine, mängijate koostöö, õppemäng.</p> <p>Takistusraja läbimine ajale.</p> <p>Jalgpall: lendava palli löömine otsmikuga, söödud liikumiselt, palli vedamine põia sise- ja välisküljega. Õppemäng.</p> <p>Võrkpall: liikumine platsil, mitmekordne söötmine enda kohal. Pallingud täpsusele.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • teab ja oskab korvpallis rakendada eelnevalt õpitut; • peab kinni õpitud pallimängude reeglitest; • läbib takistusraja, kus eelnevalt õpitud elemendid ajale (korvpall); • arvestab lendava palli kiirust ja lööb otsmikuga palli (jalgpall); • pallingud üle võrgu täpsusele (võrkpall); • mängib kõiki õpitud pallimänge.

TÖÖÕPETUS**Õppetegevus 1.–3. klassis**

1.–2. klassi õpilaste juhtivaks meeleks on taju. Tööõpetuse tundides õpitakse kõikide meeltega tajuma objekte ja kujutisi enda ümber, õpitakse eristama värvusi ja erinevaid materjale. Käeliste tegevuste käigus areneb lapse tähelepanu, nägemis-, kompimis- ja ruumitaju ning mootorika. Kujundatakse vaatlemis-, võrdlemis-, järjestamis- ja rühmitamisoskust. Õpilaste mootorika arengut toetavad rebimise, löikamise, liimimise, voolimise ja voltimise baasoskused, mida nad omandavad vastavalt oma võimetele. Töö käigus õpitakse ka suulisi lühikorraldusi kuulama ja täitma ning küsimustele vastama. Õppetegevuse käigus aktiveeritakse õpilaste kõnetegevust, arendades seeläbi nende suulist väljendusoskust. Õpilased täidavad ülesandeid valdavalt koostevuses eeskuju või näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi. Õppetegevuse käigus kujundatakse korraharjumusi ja tööoskusi. Õpetaja suunamisel õpitakse tundma ja valima töövahendeid (sh digivahendeid) ning töövõtteid, õpitakse kasutama töövahendeid, arvestades õpitud ohutusreegleid. Õpilasi suunatakse märkama ja väärtustama ilu enda ümber.

Õpitulemused I kooliastmes**3. klassi lõpetaja:**

- 1) tunneb rõõmu käelisest tegevusest ja õppeprotsessis osalemisest;
- 2) tunneb ära ja nimetab kasutatud materjale, nimetab õpetaja abil materjalide omadusi;
- 3) teeb vahet enda ja teiste asjadel, oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid;
- 4) valib õpetaja juhendamisel töö teostamiseks sobivad materjalid, töövahendid ja töötlemisviisid; kasutab õpetaja juhendamisel materjale keskkonnasõbralikult ja säästlikult, järgib esmaseid ohutusnõudeid;
- 5) viib alustatud töö iseseisvalt lõpule;

- 6) kirjeldab, esitleb ja hindab õpetaja suunamisel oma soove ja ideid, julgeb oma tööd teostades välja pakkuda erinevaid võimalusi ning valib koostöös õpetajaga välja tööks sobivaima variandi, kasutab vajaduse korral jõukohaseid digivahendeid;
- 7) täidab kokkulepitud reegleid, arvestab ühiselt töötades kaaslastega;
- 8) hoiab õpetaja juhendamisel korras töökoha ja oskab enda järelt koristada.
- 9) teab isikliku hügieeni vajalikkust ning järgib õppetegevuses hügieenireegleid.

Õpitulemused 1. klassis

Õpilane:

- 1) tunneb ära kasutatavaid materjale (paber, plastiliin, savi, looduslik materjal jne);
- 2) kasutab õpetaja juhendamisel õigesti ja ohutult lihtsamaid töövahendeid;
- 3) šablooni abil lihtsamaid kujundeid;) joonistab
- 4) rebib sirgjooneliselt;
- 5) lõikab silma järgi ning kontuuri (sirgjoon) mööda paberitükke ja ribasid;
- 6) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks;
- 7) voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid;
- 8) hoolitseb koostevuses õpetajaga oma töökoha ja -vahendite korrasoleku ning isikliku hügieeni eest.

Õpitulemused 2. klassis

Õpilane:

- 1) tunneb ära ja nimetab kasutatavaid materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslik materjal jms);
- 2) joonistab šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid õpetaja juhendamisel;
- 3) kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks;
- 4) teeb voltimise teel lihtsamaid esemeid; voldib ruudu diagonaalselt pooleks;
- 5) kasutab õpitud voolimisevõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms);
- 6) oskab sõrmedega heegeldada jämedat ketti;
- 7) hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku ning isikliku hügieeni eest.

Õpitulemused 3. klassis

Õpilane:

- 1) eristab erinevaid looduslikke ja tehismaterjale, nimetab ja võrdleb õpetaja abiga materjalide omadusi (õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev jt);
- 2) valib õpetaja juhendamisel erinevaid töötlemisviise (rebimine, lõikamine, voltimine, viltimine, voolimise jms) ning kasutab töövahendeid õigesti;

- 3) töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, vaatleb ja kirjeldab õpetaja abiga töövõtet tutvustavat videot või pilti; viib alustatud töö iseseisvalt lõpule;
- 4) kasutab materjale õpetaja juhendamisel säästlikult;
- 5) kasutab joonlauda: mõõdab paberil pikkusi täissentimeetrites, tõmbab sirgjooni läbi ühe ja kahe punkti;
- 6) valmistab juhendamisel voltimise teel lihtsamaid kujundeid;
- 7) lõikab kääridega mitmesuguseid kujundeid erinevast materjalist: paberist, õhemast kartongist, vildist, fliisist, riidest;
- 8) paneb niidi, heegelniidi, lõnga sukanõela silmast läbi;
- 9) tikib eelpistet;
- 10) heegeldab jämeda heegelnõelaga ketti;
- 11) torkab õpetaja juhendamisel naaskliga auke;
- 12) valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumi- ja lauakaunistusi, korrastab ja kaunistab ühistegevuses oma klassiruumi;
- 13) katab ja koristab õpetaja juhendamisel lauda.

Teemaplokkide kirjeldus

Materjalid ja nende töötlemine

Materjalid:

- Tutvustatakse erinevaid materjale nagu paber, tekstiil, puit, metall ja tehismaterjalid
- Räägitakse nende omadustest ja kasutusalaadest.
- Tehakse lihtsaid praktilisi ülesandeid, et mõista, kuidas erinevaid materjale kasutada saab.

Töövahendid:

- Tutvutakse ja kasutatakse erinevaid töövahendeid nagu käärid, nõelad, vasarad, saed ja näpitsad.
- Räägitakse nende ohutust kasutamisest ja hooldamisest.

Töötlemisviisid:

- Tutvustatakse erinevaid töötlemisviise nagu mõõtmine, märkimine, rebimine, lõikamine, liimimine, voltimine, punumine, heegeldamine, õmblemine, naelutamine, painutamine jne
- Valitakse sobiva töötlemisviisi sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest.

Tööprotsess

Kavandamine:

- Otsitakse ideid ümbritsevast keskkonnast või abimaterjalidest.
- Vaadeldakse esemeid, kirjeldatakse neid ja leitakse seoseid valmiva tööga
- Lihtsa kavandi koostamine

Töötamine:

- Töötatakse õpetaja juhendamisel üksi või koos kaaslasega
- Kasutatakse kirjalikku tööjuhendit abimaterjalina
- Hoitakse töökoht korras.

Eneseanalüüs ja hindamine:

- Lõpetatakse alustatud töö
- Kirjeldatakse tööprotsessi ja hinnatakse töö tulemust.
- Võrreldakse kavandit ja valmis tööd.

Tehnoloogia igapäevaelus

Toiduharidus:

- Räägitakse tervislikust toiduvalikust ja õpitakse lauakombeid.

Tarbijaharidus ja keskkond:

- Räägitakse teadlikust tarbimisest ja materjalide säästlikust kasutamisest

Käitumiskultuur:

- Õpitakse käitumisnorme toidulauas, koolis, tänaval, näitusel, muuseumis.

ÕPPESISU	ÕPITULEMUSED LÕPUKS	1.KLASSI	ÕPITULEMUSED LÕPUKS	2.KLASSI	TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED 1.-2.KLASSIS
-----------------	--------------------------------	-----------------	--------------------------------	-----------------	--

<p>Materjalide tundmine ja kogumine loodusest</p>	<p>Tunneb õpitud kasutatava materjali ära (paber, plastiliin, savi, looduslik materjal jms).</p>	<p>Tunneb ja nimetab õpitud materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslik materjal jms).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ·Vaatleb esemeid ja märkab nende erinevusi. ·Oskab looduses käituda õpitu ulatuses ning hinnata oma ja teiste käitumist looduses õige/vale-põhimõttel. · Selgitab mõisteid ööpäev ja aastaajad;. ·Kuulab ja vastab küsimustele.
---	--	---	---

<p>Joonistamine</p>	<p>Joonistab šablooni abil kujundeid.</p>	<p>Joonistab šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab.</p> <p>Kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks (läbi ühe ja kahe punkti).</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Täidab ülesanded koostegevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise · korralduse järgi. · Kujutab ette ja modelleerib lühitekstis kirjeldatud situatsiooni. · Arvutab 20 piires.
<p>Rebimine</p>	<p>Rebib paberit eesmärgistatult.</p>		<ul style="list-style-type: none"> · Eristab objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi. · Tajub ruumisuhteid esemete · ja kujutiste ning nende osade vahel.

Lõikamine	Lõikab silma järgi ning kontuuri (sirgjoon) mööda paberitükke ja ribasid.	Lõikab õhukest riidet silma järgi.	<ul style="list-style-type: none"> ·Viib kokku eseme või kujutluse ja keelelise väljendi, tunneb tuttavaid esemeid kirjelduse järgi. ·Hindab käitumisakte õige/vale-, meeldib / ei meeldi-tasandil.
Liimimine	Liimib paberit.	Liimib erinevaid matrejale (paber, kartong, lõng).	<ul style="list-style-type: none"> ·Väljendab ennast 3–4-sõnaliste lihtlausetega. ·Hoiab korras oma koolitarbed ja välimuse, hoiab puhtust.
Voltimine	Voldib paberilehe pooleks ja neljaks ning ruudu diagonaalselt pooleks.	Teeb voltimise teel lihtsamaid esemeid.	<ul style="list-style-type: none"> ·Leiab paberilehelt ja raamatu leheküljelt vajaliku teabe (suunamisel). ·Loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa.
Voolimine	Kasutab õpitud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine) sõltuvalt eesmärgist.	Kasutab õpitud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine,	<ul style="list-style-type: none"> ·Võrdleb ja rühmitab esemeid ja kujutisi erinevate tajutavate tunnuste alusel.

		pigistamine jms) sõltuvalt eesmärgist.	
Ühistööd	Osaleb klassi ühistööde loomisel ja klassi kaunistamisel.	Osaleb klassi ühistööde loomisel ja klassi kaunistamisel.	<ul style="list-style-type: none"> ·Tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena. ·Eristab oma-võõrast-ühist. ·Kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab ise abi kaaslastele. ·Käitub tuttavas situatsioonis viisakalt; · Märkab ilu.

Õppetöö rõhuasetused 3.-4.klassis

1. Kujundatakse iseseisva töö ja enesekontrolli oskus. Uued oskused omandatakse peamiselt eeskuju järgi. Õpilasi suunatakse ühistegevuses omandatud õpioskusi iseseisvalt rakendama, oma tegevust kontrollima ja kavandama (tegevusega kaasnev ja sellele järgnev kommenteerimine, oma tegevuse planeerimine).
2. Omandatakse mõõtmise, märkimise, lõikamise (tükeldamise), ühendamise, viimistlemise oskused.

Määruse järgi 4. klassi lõpuks õpilane:

- 1) meisterdab erinevatest materjalidest, valib õpetaja juhendamisel materjalide käsitlemiseks sobivaid töövahendeid, käsitseb tuttavaid töövahendeid õigesti ning ohutult;
- 2) otsib ja valib ühistegevuses ideid tööde valmistamiseks, märkab esemetel rahvuslikke elemente;
- 3) töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, mõistab ja täidab õpetaja juhendamisel ka lihtsaid kirjalikke tööjuhendeid;
- 4) kasutab mõõtmisel joonlauda ja mõõdulinti, märgib õpetaja juhendamisel joonlaua abil punkte ja tõmbab jooni erinevatele pindadele/materjalidele;
- 5) paneb niidi nõelasilmast läbi; teeb käsitsi lihtõmblust (traageldab); õmbleb riidele kahe auguga nõöbi;
- 6) heegeldab erineva jämedusega materjalist ketti; heegeldab alg- ja ahelsilmust;
- 7) kasutab materjale säästlikult, leiab õpetaja juhendamisel võimalusi materjalide korduskasutamiseks;
- 8) teab olulisemaid tähtpäevi, kaunistab juhendamisel tähtpäevadeks ruumi;
- 9) valmistab juhendamisel lihtsamaid toite (nt võileivad, küpsisetort), koostades eelnevalt ühistegevuses vajalike toiduainete ostunimekirja;
- 10) valib valmistatud toidu serveerimiseks sobivad lauanõud, katab ja koristab lauda;
- 11) kirjeldab ja analüüsib oma tööd õpetaja juhendamisel, sh kirjaliku kava järgi (võrdleb oma tööd näidisega; hindab tulemuse kasutamist ja esteetilisust).

ÕPPESISU	ÕPITULEMUSED 4.KLASSI LÕPUKS	TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED 3.-4.KLASSIS
----------	------------------------------	--

Materjalide tundmine	Nimetab kasutatud materjalide omadusi: rabe, õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev (suunamisel).	Alustab ja jätkab dialoogi. Väljendab ennast arusaadavalt.
Joonistamine, mõõtmine	Kasutab šablooni. Mõõdab paberil pikkusi täissentimeetrites. Kasutab materjali ökonoomselt.	Mõistab omandisuhteid OMA – VÕÕRAS – ÜHINE-tasandil ja käitub vastavalt. Hoiab puhtust ja korda kodus ning koolis, hoidub loodust kahjustavast käitumisest.
Rebimine	Valib töövõtteid lähtuvalt materjalist: paberi rebimine, lõikamine ja voltimine, savi voolimine erinevate võtetega.	Vaatleb sihipäraselt, võrdleb ning rühmitab objekte ja nähtusi, kui rühmitusalus on antud.
Lõikamine	Lõikab šablooni abil kartongist ja riidest kujundeid: Kasutab materjali ökonoomselt.	Kasutab õpitud enesekontrollivõtteid.
Liimimine	Liimib erinevaid materjale (paber, kartong, lõng, riie, nahk).	Kirjeldab oma tegevust nii tegevuse ajal kui ka tagantjärele.
Õmblemine	Paneb niidi nõelasilmast läbi ja teeb sõlme: Teeb käsitsi lihtõmblust. Teeb üleloomispistet. Õmbleb riidele kannaga nõöpi.	Õpib üksi, klassis ning kodus, osaleb ühistöös.
Heegeldamine	Käsitseb heegelnõela. Heegeldab alg- ja ahelsilmust.	Loeb jõukohast õppeteksti ladusalt, tõlgendab õpitud teksti oma sõnadega, kujutab kirjeldatud objekte ja situatsioone ette.
Punumine	Teeb punumistöid (palmik, järjehoidja).	Vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt.
Meisterdamine	Teeb meisterdamistöid erinevatest materjalidest.	Hoidub kaaslast kahjustavast käitumisest.

	Käsitseb naasklit, haamrit ja naelu.	
Ruumi kaunistamine	Kaunistab tähtpäevadeks ruumi. Hindab oma tööd esteetilisest ja praktilisest küljest.	Osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslasi. Käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid.

Töö- ja tehnoloogiaõpetus.

Töö- ja tehnoloogiaõpetuses alates 5. klassist on õpilastel võimalik osaleda erinevate temaatikatega tundides vastavalt õpilase soovile ja kooli võimalustele.

Õpetuse eesmärgid

Tööõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb rõõmu ja rahulolu praktilise töö tegemisest ning selle tulemustest, väärtustab tööd ja töö tegijat;
- 2) väärtustab ja hoiab rahvuskultuuri;
- 3) tunnetab oma loominguvõimeid ja oskusi; kavandab ja teeb teoks oma ideed, hindab ja vajaduse korral korrigeerib valmistööd;
- 4) oskab kasutada suulisi ja kirjalikke tööjuhendeid, teksti ja lihtsaid tööjooniseid;
- 5) tunneb ja kasutab säästlikult erinevaid materjale, tunneb töövahendeid ja materjalide töötlemisviise, järgib tööprotsessis ohutuid ja ergonoomilisi töövõtteid;
- 6) hoiab puhtust ja korda ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;
- 7) teab tervisliku toitumise vajalikkust, lähtub toitu valides ja valmistades tervisliku toitumise põhimõtetest; käitub teadliku tarbijana;
- 8) töötab üksi ja koos teistega, väärtustab tööks vajalikke isiksuseomadusi ning mõistab, miks on erinevad oskused ja hoiakud igapäevaelus ning tulevases tööelus olulised.

Pädevused**Kultuuri- ja väärtuspädevus**

Kultuuri- ja väärtuspädevuse kaudu tööõpetuses arendab õppija mitmekülgeid oskusi ja teadmisi meie kultuuriruumis.

- Kultuuridevaheline mõistmine - õpitakse tundma erinevaid kultuure, kultuurilisi erinevused ja sarnasusi. Käsitöö ja käsitööoskustega seotud traditsioone ja kombeid. Hoidma oma ja olla avatud ja lugupidav teiste kultuuride suhtes.
- Eetika - tööõpetuses saavad õppijad õppida eetilisi põhimõtteid, mis on seotud tehnoloogia arenguga. Mõistavad tootmise ja tarbimisega mõju keskkonnale ja ühiskonnale. Hinnata isiklike väärtusi ja vajadusi.
- Väärtused töökohal - õppijad juhinduvad väärtusi nagu ausus, vastutustundlikkus ja meeskonnatöö, mis on olulised nii töökohal kui ka ühiskonnas laiemalt.
- Kodanikualane kaasatus - õppijad õpivad kuidas nende oskused ja tehnika areng võivad mõjutada kohalikku kogukonda ja ühiskonda. Õppeülesanded lähtuvad säästva arengu põhimõtetest.
- Kultuuriline loovus - õppijad edendavad loominguliste projektide kaudu kultuuridevahelist dialoogi. Õppeülesannete täitmine meie kultuuriruumi sobival viisil mõjutab õpilaste õpioskusi, aitab väärtustada ja rikastada nende tööd.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Töökultuuri järgides toimivad õpilased vastutustundlike kodanikena, tunnetavad vastutust, oma kohustusi ja õigusi. Sotsiaalne ja kodanikupädevus tõuseb tööõpetuses esile:

- Koostööoskustes - tööõpetuses täidavad õpilased õppeülesandeid nii individuaalselt kui töörühma liikmena. Õppijad õpivad üksteiselt nii läbi vaatluse kui suhtlemise meeskonnatöö oskusi, konfliktide lahendamist ja koostööd kaaslastega.
- Eetikas ja vastutuses - õppijad järgivad õigeid töövõtteid, tööga seotud eetikat ja läbi ülesannete tähtaegade ja lõpptulemuse vastutavad oma õppimise eest ise.
- Keskkonnavalises teadlikkuses - materjaliõpetus õpetab keskkonnasõbralike materjalide ja meetodite kasutamist. Õppijad lähtuvad õppeülesannete täitmisel ja töökoha korrashoiul jätkusuutlikkuse ja keskkonnateadlikkuse põhimõttest.
- Sotsiaalsetes oskustes - õppijad rakendavad tööõpetuse raames nii töökohal kui igapäevaelus vajalikke suhtlemisoskusi nagu kuulamis- ja veenmisoskused, empaatia ja teiste inimeste vajaduste mõistmine.

- Kodanikukohustustes ja õigustes - õppijad puutuvad tööõpetuse tundides tööohutusalaselt kokku töömaailma reguleerivate seaduste ja regulatsioonidega.

Enesemääratluspädevus

Enesemääratluspädevus on oskuste ja teadmiste valdkond kus õpilane tunnetab iseennast. Lähtuvalt huvist, võimetest ja vajadustest seab õpilane endale eesmärgid.

Enesemääratluspädevus tööõpetuses hõlmab.

- Eneseanalüüsi - lähtuvalt huvist ja isiklike väärtustest hindab õppija oma tulevase karjäärivalikuga seotud oskusi.
- Enesekindlust – on kindel oma ettevõtmistes. Hindab riske ja ei karda võtta ette uusi asju.
- Enesehindamist – tunnetab enda arengut, õpib vigadest, tunnustab enda ja kaaslaste saavutusi.
- Isikliku ja erialase arengu jälgimist - kohandama lähtuvalt oma kogemusest ja tulemustest oma eesmärgid ja tegevusi.

Õpipädevus

Õpipädevused õpib õppija vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh. enesekontrolli ja järgib kavandatut. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid.

On avatud uutele teadmistele ja oskustele. Tööõpetuses keskendub õppija läbi käelise tegevuse käsitöö, kodunduse ja tehnoloogia praktilistele oskustele õppimisele.

- Käelised oskused – õppijad õpivad tööriistade ja seadmete ohutut ja ratsionaalset kasutamist, materjalide töötlemist ning elulisi käsitöö ja kodunduse oskusi.
- Probleemide lahendamine - tööõpetuse ülesanded on seotud igapäevaeluga ja eeldavad õpilastelt loovust probleemide lahendamisel.
- Tööohutus – õppijad järgivad praktikas tööohutusnõudeid.
- Materjaliõpetus - õppijad kogevad teadmisi ja rakendavad oskusi erinevate materjalide omaduste ja kasutusviiside osas.

- Tööde kavandamine – õppijad viivad oma ideid ellu läbi praktilise töö.
- Koostööoskused - tööõpetuse tundides töötavad õpilased meeskonnas ja seeläbi rakendavad koostöö ja suhtlemisoskusi.
- Tehnoloogia – õppijad omavad ülevaadet maailmas kasutatavatest tehnoloogilistest protsessidest.
- Keskkonnateadlikkus – õppijad rakendavad tundides läbi materjalide taaskasutuse ja ratsionaalsete tehnoloogiliste võtete jätkusuutlikke praktikaid.

Suhtluspädevus

Suhtluspädevus kui üldine ühiskonnas inimesena toimimise komponent aitab õppijatel omandada sotsiaalseid oskusi ja teadmisi.

- Suhtlus kõnes - lisaks käelistele oskustele suudab õppija end selgelt ja arusaadavalt väljendada. Mõistab juhendaja õpjuhiseid ja seletusi ja annab tagasisidet toiminule.
- Tekstiloome - suhtlemine kirjas toimub läbi tehnoloogiliste protsesside ja oma mõtete kirjeldamise.
- Kuulamisoskus - võime aktiivselt kuulata teiste inimeste arvamusi, juhiseid ja tagasisidet on tööõppes hädavajalik, et mõista ja täita ülesandeid õigesti.
- Mittesõnaline suhtlemine - õppijad on teadlikud oma kehakeelest ja kasutavad tundides kehakeelt. Žestid ja näoilme annavad kaaslastele infot õppija suhtumise ja hoiakute kohta.
- Meeskonnatöö oskused - suhtluspädevus hõlmab ka õppija võimet töötada koos teistega meeskonnas, lahendada töörühma liikmena probleeme ja põhjendada oma seisukohti.
- Klienditeenindus (avatus) – suhelda sõbralikult ja tõhusalt nii võõrastega kui koolikollektiiviga.
- Konfliktide lahendamine - lahendada rahulikult esile kerkinud kitsaskohti. Aktsepteerida ka kaasõppijate otsuseid ja tegevusi.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalast pädevust omandab õppija praktiliste harjutuste käigus reaalelulisi situatsioone lahendades ja erinevate valdkondade vahel seoseid luues.

Tööõpetuse tundides ilmneb pädevus allpool esitatud kujul.

- Mõõtmine ja märkimine, geomeetria- õppijad kasutavad mõõtmise ja märkimise käigus mitmeid mõõteriistu.
- Materjaliõpetus – õppijad tunnetavad õppeülesannete lahendamisel erinevate materjalide omadusi, lähtuvalt materjalidest valivad valmistatava eseme ja töövahendid. Keskkel kohal on ülesannete sisus multimateriaalsus – erinevate materjalide koostoime.
- Elektroonika ja elektriõpetus – õppijad kasutavad käepärasemaid elektritööriistu.
- Probleemide lahendamine - matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus aitab õpilastel arendada probleemide lahendamise oskusi, mida saab rakendada tööõpetuse projektides. See hõlmab probleemi määratlemist, sobivate lahenduste leidmist ja nende rakendamist.
- Ohutus ja keskkonnateadlikkus - õppijad kasutavad töömaailmas kehtivaid tööohutuse põhimõtteid järgides tööriistu ja seadmeid. Järgivad keskkonnateadlikke põhimõtteid ja väldivad saaste ja liigse prügi teket.

Ettevõtlikkuspädevus

Ettevõtlikkuspädevuse omandamisel tunnetab õppija tööõpetuse tundides neid oskusi, teadmisi ja isikuomadusi, mis aitavad õpilastel arendada ettevõtlikkust ja valmisolekut karjääri planeerimisel ja tööturul toimetulekul.

- Ettevõtlusalane teadlikkus – läbi õppetöökoja töökeskkonna omandab õppija arusaama ettevõtlusmaailmast, käsitööoskusest kui ärimudelist ehk teekonnast ideest tooteni.
- Probleemide lahendamine ja otsuste tegemine – õppijad analüüsivad tundides tekkinud olukordi, kogevad ratsionaalseid ja otstarbekaid lahendusi ja vastutavad oma otsuste eest.
- Loovus – õppijad loovad praktilistes töödes endale uusi huvitavaid tootearendusi.
- Suhtlemisoskused on olulised, et suhelda klientide, partnerite ja töötajatega ning tutvustada oma tooteid ja teenuseid.

- Meeskonnatöö ja koostöö - ettevõtluspädevus hõlmab võimet töötada meeskonna liikmena ja juhtida töörühma, lahendada probleeme koos kaaslastega.
- Riskivalmidus – ettevõtlikkuse osa on riskide võtmine ja otsustega seotud tulemustega toimetulek.
- Ettevõtlusvaim – ettevõtlusele omane positiivne suhtumine ja enesekindlus.

Digipädevus

Tööõpetuses tundides kasutavad õppijad digitaaltehnoloogiat ja tööriistu seoses käelise ja praktilise tegevusega. Digipädevuse arendamine tööõpetuses võimaldab õppijal tulla paremini toime nii praktiliste käeliste tööde teostamisel kui ka digitehnoloogia kasutamisel.

Digipädevus võib hõlmata järgmist:

- Digitaalsete tööriistade kasutamine - õppijad kasutavad erinevaid digitaalseid tööriistu, arvuteid, tahvelarvuteid, nutitelefone ja tarkvararakendusi õppeülesannete täimisel.
- 3D-printimine - tööõpetuses hõlmab digipädevus füüsiliste esemete loomist digitaalsete mudelite põhjal, näiteks ka 3D-printimise oskus.
- Veebipõhiste lahenduste kasutamine - infootsing. Õppijad kasutavad veebipõhiseid ressursse õpetusmaterjalide ja juhendite otsingul, leiavad tööõpetuse valdkonna teadmisi online- kogukondi kasutades.
- Ohutus ja eetika – õppijad kasutavad turvaliselt digitaalseid tööriistu ja järgivad nii privaatsuse kui autoriõiguse põhimõtteid.

Lõiming õppekavade teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu,

sealhulgas tegema sobivaid haridus- ja töölaseid valikuid.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine on kaasatud lihtsustatud õppekavasse õppijale eluks vajalike oskuste ja teadmiste arendamiseks.

Näited õppe- ja karjääri võimalustest on sobilik kohandada lähtuvalt õppija individuaalsetest vajadustest ja võimetest.

- Karjääri planeerimine - karjääri planeerimise osas juhendamine ja õppijale ülesannete püstitamine. Leida seoseid nende õpitud oskuste ja reaalelu vahel. Aidata õppijal mõista oma huvisid, tugevusi ja seada eesmärgi.
- Oskuste arendamine - tööõpetus keskendub praktiliste oskuste, nii tehniliste oskuste kui käsitööoskuste, õpetamisele ja õpioskuste arendamisele.
- Elukestev õpe – julgustada ja innustada õpingute jätkamist ka pärast kooli lõpetamist.
- Tööturg ja töömaailm – päriselus töömaailma toimimine ja töövõimaluste valik. Tööturul nõutavate oskuste kirjeldamine ja analüüs. Tehnoloogiliste suundumuste kajastamine.
- Karjääri nõustamine – õppija karjäärieesmärkide määratlemine ja juhiste pakkumine karjäärieesmärkide saavutamiseks.
- Praktiliste kogemuste rakendamine: Õppijale võimaluse andmine töökogemuse proovile panekuks reaaleluliste harjutusülesannete ja õpiprojektide kaudu.
- Koostöö ettevõtetega – Läbi õppekäikude õppijale konkreetse töövaldkonna töökogemusi ja teadmise pakkumine.

Keskkond ja jätkusuutlik areng – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust.

Valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Keskkond ja jätkusuutlik areng on teema, mida saab kaasata tööõpetuse lihtsustatud õppekavasse keskkonnaküsimuste ja jätkusuutlikkuse käitumisoskuste arendamiseks.

Keskkonnateadlikkus ja jätkusuutliku käitumisoskuse arendamine on vajalik kaasaegse maailma väljakutsetega toimetulekuks ja jätkusuutliku eluviisi edendamiseks.

- Materjalide taaskasutus ja säästlik kasutamine - tehnoloogiaõpetuse praktilistes töödes kasutatakse taaskasutatud materjale.
- Keskkonnasõbralikud tootmismeetodid – õppija valmistab tooteid keskkonnasõbralikul viisil, vähendades jäätmeid ja kasutades vähem ressursse.

- Jätksuutlik eluviis - tööõpetus tutvustab õppilale keskkonnasõbralikke materjale ja tehnoloogiaid, energiatõhusaid seadmeid rohelisi tootmisprotsesse.
- Keskkonnateadlikkus – õppija harimine keskkonnateadlikkuse osas, keskkonnaprobleemide ja nende mõju selgitamine kliimamuutuste ja saastamise näitel.
- Looduslike ressursside hoidmine - looduslike ressursside väärtustamine ja nende kaitse tähtsuse mõistmine.
- Projektitööd - õppija valmistab keskkonnasõbralikke projekte taaskasutatud materjalidest.
- Jätksuutlikud karjääri võimalused - tööõpetus aitab õppijal mõista jätkusuutliku arengu võimalusi, näiteks mahetootmise valdkonnas.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust.

Tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus aitavad õppijal arendada aktiivseks osalemiseks ühiskonnas. Ettevõtlik mõtteviis võib aidata leida uuenduslikke lahendusi ühiskondlikele probleemidele.

Siin on mõned võimalused, kuidas neid kahte aspekti saab tööõpetuses integreerida:

Kodanikualgatus:

- Ühiskonnateadlikkus – läbi tehnika arengu kogeb õppija, kuidas tuvastada ja mõista ühiskondlikke probleeme ja väljakutseid kohalikus elus ja maailmas.
- Kodanikuaktiivsus - õppijaid saab osaleda kodanikualgatuses ja konkreetsetele probleemidele või heategevusele keskenduvatele ühiskondlike projektides.

Ettevõtlikkus:

- Ettevõtliku mõtteviisi arendamine – tehnoloogiaõpetuses suunata õppija mõtleb ettevõtlikult ja nägema probleeme kui võimalusi ja otsima loovaid lahendusi.

- Praktiline kogemus - tööõpetuses kogeb õppija ettevõtluse külgi nagu tootearendus, tootmine ja müük.
- Rahatarkus - eelarvestamine ja aruandlus.

Kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

Kultuuriline identiteet rikastab tööõpetuse kogemust meie kultuuriruumis, aitab õppijal mõista oma kultuuripärandit ja ühenduda oma juurtega.

Mõista teiste kultuuride mitmekesisust ja aitab õppijal tunnetada käsitöö ja käsitsi tööga seotud väärtusi ja identiteeti.

- Traditsioonilised käsitööoskused – õppija kogeb oma kultuuripärandiga seotud traditsioonilisi käsitööoskusi nagu rahvarõivaste valmistamine, käsitöötoodete valmistamine või toiduvalmistamise tehnikate õppimine.
- Pärimuslikud sümbolid ja motiivid - õppijad kasutavad oma töödes meie kultuuri sümboleid, mustreid ja motiive ja seeläbi peegeldub nende kultuurilist identiteeti.
- Kultuuriline pärand ja ajalugu – õppija kasutab esemete valmistamisel traditsioonilisi käsitöötehnikaid. Puutub seeläbi kokku oma kultuuri käsitöö ajaloo ja pärandiga.
- Kultuuripärandi väärtustamine – õppija tunnetab läbi praktilise tööprotsessi austust töö vastu ja seeläbi arusaamist teiste kultuuride traditsiooniliste käsitööoskuste ja tavade väärtustest.
- Kultuuriline loovus – õppija kasutab traditsioonilisi tehnikaid uuenduslikul viisil. Teostab oma kultuurilist identiteeti ja loovust väljendavaid ideid.

Teabekeskond ja meediakasutus – taotletakse õpilase kujunemist teadlikuks ja analüüsivaks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab meediamaailma sisu ja allikaid kriitiliselt analüüsida ja kasutada, tunnustab autorlust, oskab luua kvaliteetset meediasisu, arvestades oma eesmärke ja ühiskonnas omaks võetud suhtlemise norme, ning toimib turvaliselt ja vastutab oma käitumise eest end ümbritsevas teabekeskkonnas;

Tehnoloogiaõpetuse tundides arendab õppija teabekeskkonna ja meediakasutuse oskusi vastavalt oma võimetele ja vajadustele. Läbi meediakasutuse ja teabekeskkonna praktiliste tegevuste õpitakse teavet kriitiliselt hindama ja meediat vastutustundlikult kasutama eesmärgiga olla teadlikud digitaalse maailma võimalustest ja ohutusest.

- Teabe otsimine ja hindamine – teabeotsing erinevatest allikatest, sealhulgas raamatutest, veebilehtedest ja ajakirjadest.
- Digitaalse kirjaoskuse arendamine – õppija kasutab arvuteid ja digitaalseid seadmeid teabe otsimiseks ja tekstiloomeks. Seejuuras omandab õppija põhiteadmised veebilehete sirvimisest ja otsingumootorite kasutamisest.
- Meediaanalüüs – erinevate meedialiikide, ajalehete, ajakirjade, raadio ja televiisori allikate analüüs ja seeläbi kogemuse saamine meedia mõjust nende teadmistele ja arvamustele.
- Veebipõhine suhtlus ja turvalisus - kuidas kasutada sotsiaalmeediat ja e-posti vastutustundlikult ning kuidas kaitsta oma privaatsust võrgus.
- Teabe jagamine - erinevaid meediavahendeid, nagu blogid, videod või sotsiaalmeediat kasutades kogemuste ja teadmiste jagamine.

Tehnoloogia ja innovatsioon – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Tehnoloogia ja innovatsioon kui moodsa tehnoloogilise mõtte arengukomponent on tehnoloogiaõpetuse osa, millel on suured ootused.

Siin on mõned võimalused, kuidas lisaks traditsioonilistele käsitööoskustele õpet läbi tehnoloogia ja innovatsiooni tööõpetuse lihtsustatud õppekavas integreerida:

- Põhitehnoloogilised oskused – õppijad kasutavad põhitehnoloogilisi seadmeid, näiteks arvuteid, nutitelefone ja tahvelarvuteid. See hõlmab nii klaviatuuri kasutamist, veebilehete sirvimist kui failide salvestamise aluseid.
- Digitaalsed tööriistad – õppija kasutab dokumentatsiooni ja esitluste loomiseks digitaalseid tööriistu, näiteks tekstiredaktoreid ja esitlusprogramme.
- Internet ja veebipõhised ressursid – õppija rakendab teabe ja õppematerjalide omandamiseks veebis otsimise ja navigeerimise oskusi, veebipõhiste ressursside leidmist ja kasutamist.
- 3D-printimine ja modelleerimine õppija loob 3D-printimise ja modelleerimise abil lihtsaid objekte ja mudeleid.
- Innovatsioonioskused – õppija mõtleb uuenduslikult, leiab probleemidele loovaid lahendusi.

Tervis ja ohutus – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.

Tervis ja ohutus on tööõpetuse teema, milles õppija mõistab ja hindab oma töökoha ja töövahendite ohutust ning hoolitseb oma tervise eest. Õppija järgib järgnevaid ohutus- ja terviseküsümuse juhiseid kogu õppeprotsessi vältel.

- Tööohutus – õppija järgib õigete tööriistade, seadmete ja isikukaitsevahendite kasutamist. Vältib õnnetusi ja vigastusi ning hoiab korras oma töökoha.
- Töökultuur – õppija tegutseb meie kultuuriruumi sobival viisil ja järgib kooli kodukorda.
- Esmaabi – õppija rakendab vajadusel esmaabi põhimõtteid, näiteks vigastuste ja äkiliste terviseprobleemide korral ja reageerib hädaolukorras.
- Töötervishoid – õppija lähtub õppeprotsessis ergonoomika ja töötervishoiu põhitõdedest.
- Kemikaalide ohutus - tööõpetuses kasutatavate kemikaale ja värvide ohutu käsitlemine ja säilitamine. Isikukaitsevahendite kasutamine.
- Tervislik eluviis - tervis ja ohutus hõlmavad sealhulgas toitumist, füüsilist aktiivsust ja vaimset heaolu. Õppija järgib tervislikku eluviisi ja teeb tervislikke valikuid.

Väärtused ja kõlblus – taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks,

kui neid eiratakse ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Väärtuste ja kõlbluse teema aitab õpilastel mitte ainult omandada praktilisi oskusi, vaid ka arendada head iseloomu ja moraalsel tugevust.

- Eetilised põhimõtted – õppija lähtub põhiväärtustest ja eetilistest põhimõtetest nagu ausus, vastutus, austus ja empaatia nii koolis kui ka igapäevaelus.
- Töökoha väärtused – õppija väärtused ja hoiakud avalduvad meeskonnatöö, koostöö, vastutuse ja kaasõppijaid arvestava ja toetava suhtumise läbi.

- Kõlblus – eetiliste otsuste langetamisel ja probleemide lahendamisel õppija valib sobivaimaid eetilisi lahendusi ja mõistab nende otsuste mõju.
- Eeskuju ja juhendamine – õppija järgib tunnis kogetud positiivseid praktikaid.
- Arutelud ja refleksioon – õppija reflekteerib oma tegevusi, õpib vigadest ja aruteludes esitleb ja kaitseb oma seisukohti.

Lõiming teiste õppeainetega

Tööõpetuse lõiming teiste õppeainetega pakub õppijale võimalust rakendada teoorias omandatud teadmisi praktilises töös. Läbi õpisündmuse tunneb õppija erinevates ainetes omandatud teadmisi.

Eesti keel

Kuna tööõpetuse ainetunnid toimuvad eesti keeles siis on mõlemad õppeained omavahel otseselt seotud nii kõnes kui kirjas. Tööõpetuses kasutusel olev erialane sõnavara täiendab õppija keelepagasit.

- Oskus suhelda – eesti keele õppimine aitab õpilastel arendada erialast sõnavara. Õppeülesannete täitmine pakub õppijale reaalseid olukordi, kus õppijad kasutavad oskust suhelda.
- Kirjalik ja suuline dokumentatsioon: Tööõpetuses ülesannete käigus vajalike tegevuste kirjeldamine ja juhendite ja õppekirjanduse kasutamine arendavad õppija funktsionaalset kirjaoskust.
- Ohutusjuhendid - tööõpetuses rakendust leidvate tööohutuslaseid juhendeid peab õppija teadma ja tundma. Eesti keel võimaldab õppijal neid juhendeid mõista.
- Õpjuhuhiste mõistmine ja tööprotsessi kirjeldus : tööõpetus ei saa ilma erinevate tööprotseduuride ja -juhiste mõistmist. Eesti keel on vajalik nende juhiste lugemiseks ja mõistmiseks, mis on seotud konkreetsete töötappidega või masinate kasutamisega.
- Projektitööd – tööõpetuses teostatavates õpiprojektide keelekasutus nii ettevalmistavas faasis kui tööde vormistamisel.
- Õpilastööde esitlused – kirjaliku osa vormistamine ja suulised ettekanded.

Võõrkeel

Kuigi meie koolis on õppekeeleks eesti keel on tööõpetuse lõiming võõrkeelega oluline õpilase enesearengu komponent. Võõrkeele ja tööõpetuse koosmõju võimaldab õppijal avastada virtuaalseid võimalusi ja seejärel viia neid ellu praktikas.

Õppija kogeb kuidas keeleoskus avardab tema maailma.

Siin on mõned viisid, kuidas võõrkeel ja tööõpetus on lõimitud.

- Infootsing – õppija kasutab võõrkeelseid keskkondi infootsingul. Keelekasutus võimaldab õppijal leida uusi tehnoloogilisi lahendusi ja tooteid ja seeläbi rakendust praktilistele oskustele.
- Rahvusvaheline koostöö - tööõpetuses võivad õppijad osaleda rahvusvahelistes projektides. Suhelda kaaslastega võõrkeeles ja esitleda töötulemusi.
- Kultuuriline mitmekesisus - võõrkeele õppimine aitab õpilastel paremini mõista kultuuridevahelist sidusust. Keeleõppes puutuvad õppijad näiteks läbi pildimaterjali kokku erinevates kultuurides toimiva tootearendusega, arhitektuursete ja tehniliste lahendustega.
- Rahvusvahelised standardid - tööõpetus järgib rahvusvahelisi standardeid ja regulatsioone ja võõrkeele oskus leiab rakendust nende standardite ja regulatsioonide tõlgendamisel.

Matemaatika

Matemaatilised mudelid ja oskused on tööõpetuse ülesannete sisuks. Matemaatika aitab tööõpetusega seotud matemaatiliste mõistete ja oskustega õppijal tööd kavandada ja hilisemat töötulemust kontrollida.

Tööõpetus pakub õppijale läbi praktilise kogemuse võimalust tunnetada maailma läbi matemaatika.

- Mõõtmise ja märkimise - tööõpetuses on mõõtmine kesksel kohal.
- Geomeetria – tööõpetuse kasutavad õppijad lihtsamaid geomeetria mõisteid ja valemeid. Õppija tunnetab ruumilisi suhteid, eseme kavandamisel koostab mõõtarve kasutades eskiise, lihtsamaid jooniseid ja piltkujutisi.
- Materjaliarvutus – nii esemete kavandamisel kui toitute retseptides järgib õppija etteantud suurusi ja koguseid. Materjaliarvutus on oluline lihtsamate kuluarvestuste teostamisel.

- Mustrid – õppija kasutab matemaatilisi mõisteid esemete disainimisel.
- Arvutamine - õppijad järgivad ja kohandavad esemete valmistamisprotsessis mõõte. Õppija kasutab matemaatilist mõtlemist tööõpetuslike probleemide lahendamisel. Tööõpetuses on vajalik pikkuste, pindalade, mahtude ja raskuste mõõtmine ning erinevate mõõtühikute kasutamine.

Loodusõpetus

Nii loodusõpetuse kui tööõpetuse sisuks on looduslikud materjalid, keskkonnasääst ning praktiliste oskuste õpetamine. Loodusõpetuse ja tööõpetuse lõiming võimaldab õppijal mõista seost looduse ja materjalide kasutamise vahel.

Ühised puutepunktid on:

- Loodusplastika - materjaliõpetus ja loodusest vahendite kasutamine. Loodusõpetus keskendub looduses esinevatele materjalidele ja loodusressurssidele, nende omaduste mõistmisele ja kasutamisele. Tööõpetus hõlmab loodusest pärit materjalide kasutamist esemete valmistamisel.
- Keskkonnasääst - loodusõpetuse sisus on keskkonnamõjudest tulenevat vajadus kasutada säästvalt materjale. Tööõpetuses on kesksel kohal materjalide taaskasutus, keskkonnahoid ja keskkonnahoidlike materjalide kasutamine.
- Praktilised oskused – õppija rakendab materjalide käsitlemise ja töötlemisega seotud oskusi. Loodusõpetus annab aluse mõista looduslike materjalide omadusi ja nende käsitlemise põhimõtteid, tööõpetuses rakendab õppija õpitut praktikas.
- Multimateriaalsus – õppija kasutab ühes töös erinevaid materjale. See on vajalik nii loovuse arendamisel kui õpilastööle laiemal funktsiooni võimaldamisel. Loodusõpetus on seotud nende materjalide päritoluga, tööõpetus mil viisil neid materjale kasutatakse.
- Tööohutus - Loodusõpetus käsitleb ohutuse aspekte seoses looduslike materjalide kasutamisega.

Ajalugu

Ajaloo ja tööõpetuse lõiming seisneb nende kahe aine seoses läbi mineviku. Ajaloo sisuks on tehnoloogia arenguprotsesside mõju ühiskonnale.

Ajalooline taust võimaldab õpilastel saada laiemat arusaamist mineviku ja käsitöö valdkondade vastastikusest mõjust.

Sajandeid vanu käsitöö tehnoloogilisi oskusi saavad õppijad rakendada tööõpetuse tundides ja seeläbi mõistab õppija paremini ühiskonna ja kultuuri arengut.

- Ajaloo mõjutused - tööõpetuse oskused ja tehnikad on arenenud ajaloo käigus. Õppijad võrdlevad nüüdisaegseid tehnikaid ja minevikus kasutatud tööriistu ja hindavad tehnoloogia arengut.
- Kultuuriline kontekst – töötamine meie kultuuriruumis läbi ajaloo. Tööõpetuse kaudu saavad õpilased õppida erinevate kultuuride traditsioonilisi käsitööoskusi ja tehnikaid.
- Näidete kasutamine – ajaloolisi ehitisi ja tehnoloogilisi lahendusi kopeeritakse toodete kaudu. Neid tooteid kasutatakse tööõpetuse ülesannete osana, näiteks mudeliõpetuses.
- Teadmised - erinevate tööstusharudes ja kutsealadel. Kasutusel olnud materjalidega, tööriistade ja tehnikatega puutuvad õpilased kokku ajalootunnis. Näiteks põllumajanduslik tootmine ja põllusaaduste kasutamine võib esmapilgul tunduda tööõpetusest kauge teemana aga ometigi on otseses seoses nii materjaliõpetuse kui kodunduse ja käsitööga.
- Ajaloolised muutused – postindustriaalse ühiskonna tekkimine. Tööstusrevolutsiooni mõju käsitööle, kodundusele ja tööõpetusele.

Inimeseõpetus

Inimeseõpetus ja tööõpetus on lõimitud läbi isikliku ja sotsiaalse arengu ning praktiliste oskuste õpetamise.

Nad aitavad õppijal paremini mõista seost praktiliste oskuste ja isikliku arengu vahel.

- Isikliku omadused - inimeseõpetus õpetab isikliku arengu ja elu oskuste õpetamisele, mis on kasulikud nii igapäevaelus kui töömaailmas. Tööõpetuse tundides saab õppija neid oskusi töömaailmas rakendada läbi enesekontrolli, enesejuhtivuse, suhtlusoskuse, enesehinnangu, emotsionaalse intelligentsusi ja konfliktide lahendamise.
- Eesmärkide seadmine ja karjääri planeerimine - inimeseõpetus aitab õppijal tööõpetuse tundides tunnetada oma huvi, eesmärke ja õpetada neile, kuidas olla sõber ja kaaslane. Tööõpetus pakub isikuomadustega ja kutsealadega seotud praktilist kogemust.
- Enesejuhtimine – inimeseõpetus õpetab ajaplaneerimist, eesmärkide seadmist ja enesedistsipliini arendamist. Neid oskusi rakendatakse praktikas tööõpetuses.
- Elukutseõpe – läbi esemelise õpikäsitluse keskendub tööõpetus erinevate käsitöö- ja kutsealadega seotud praktiliste oskuste õpetamisele. Õpilased õpivad konkreetsete töömaailma ülesannete täitmiseks vajalike materjalide, tehnikate ja tööriistade kasutamist.

- Ettevõtlus ja majandus - inimeseõpetus hõlmab majandusalaseid teadmisi seeläbi töömaailmas toimimiseks vajalikku ettevõtlikkust.
- Sotsiaalsete oskuste arendamine – inimeseõpetuse osa on sotsiaalsete oskuste, koostöö ja suhtlemise, õpetamine. Need oskused on abiks tööõpetuse õppeülesannete täitmisel.

Muusika

Muusika ja tööõpetus keskenduvad loomingulistele ja käeliste oskustele. Mõlema aine integreerimine pakub õpilastele mitmekülgsemat õpikogemust ja head äratundmist praktiliste oskuste ja loominguliste võimete rakendamisel mõlema aine kontekstides.

- Loominguline väljendus - mõlemad ained julgustavad loomingulist mõtlemist ja pakuvad õppijale võimalust loovalt väljenduda.
- Käeline osavus - on vajalik mõlemas aines. Nii tööriistade kasutus kui muusikariistadel mängimine nõuab käte ja sõrmede koordinatsiooni, täpsust ja osavust.
- Kujundamine ja esteetika – on vajalik mõlemas aines. Kui muusika võib olla seotud helide ja meloodiate kujundamisega siis tööõpetuses keskendutakse visuaalsele esteetikale näiteks laua katmisel, roogade esitlemisel või esemete valmistamisel.
- Akustika ja helid - muusika ja tööõpetus võivad puudutada akustikat ja helitehnoloogiat. Mõlema aine tundides puutuvad õppijad kokku heli omaduste ja levikuga ruumis, on vajadus arvestada nii heliisolatsiooni kui müra kui keskkonna ohuteguriga.
- Materjaliõpetus - nii muusikas kui ka tööõpetuses tuleb mõista ja tunda erinevaid materjale. Muusikariistade valmistamiseks kasutatud materjalidega puutuvad õppijad kokku tööõpetuses.
- Muusikainstrumentide valmistamine – tööõpetuse tunnis valmistatud keel ja löökpille saab kasutada muusika tundides – jauram, kraapspill, kastanjetid, triangel.

Kunstiõpetus

Kunstiõpetus ja tööõpetus on lõimitud nii loovuse, loomingu kui käsitööoskustega. Nad on küll kaks erinevat õppevaldkonda aga neil on tugev sidusus ja koostoime.

- Loominguline väljendus - mõlemad ained eeldavad õpilastelt individuaalset eneseväljendust. Julgustavad õpilasi loovalt väljenduma. Kunstiõpetuses luuakse kunstiteoseid, samal ajal kui tööõpetuses valmistatakse erinevaid esemeid.
- Käeline osavus - nii kunstiõpetuses kui tööõpetuses õpitakse läbi esemelise õpikäsitluse. Õppeülesannete täitmine vajab käelisi oskusi ja õppeprotsess eeldab käelise koordineerimise arendamist. Kunstiõpetuses ja tööõpetuses on kohati kasutusel samad tööriistad.
- Disainin - mõlemas aines uuritakse värvi, kuju, proportsiooni visuaalseid elemente. Tööõpetuses kavandatakse ja disainitakse samuti erinevaid esemeid.
- Materjaliõpetus - mõlemad ained eeldavad erinevate materjalide ja nende omaduste tundmist. Kunstiõpetuses võidakse kasutada samu materjale mida tööõpetuseski.
- Tehnoloogilised protsessid - nii kunstiõpetus kui ka tööõpetus võivad kasutada materjalide ettevalmistamisel ja töötlemisel tehnoloogid. Lisaks termilistele protsessidele leiavad kunstiõpetuses kasutamist tööõpetusega samad digivahendid ja programmid.
- Projektitöö - õppijad kavandavad mõlemas aines töid või kunstiteoseid alates idee väljatöötamisest kuni lõpptooteni.

Kehaline kasvatus

Nii kehaline kasvatus kui tööõpetus on ained mis arendavad läbi füüsilise tegevuse õppija vaimu. Mõlema õppeaine sidusus ja koostoime on arvestatavad komponendid õppija tervisliku eluviisi ja praktiliste oskuste arendamisel.

Kehaline kasvatus ja tööõpetus on vastastikku seotud läbi:

- Füüsilise tervise ja ohutuse – mõlemate ainete fookuses on füüsiline tervis ja ohutus kasvõi läbi eririietuse. Kui kehaline kasvatus õpetab õpilastele liikumisega seotud tervislikke eluviise ja füüsilise aktiivsuse eeliseid, siis tööõpetus hõlmab samuti õigeid töövõtteid, õiget kehahoidu, ohutusnõudeid ja turvalise töökeskkonna loomisega seotud praktilisi oskusi.

- Käelisi oskusi arendatakse ka kehalises kasvatuses. Kehaline kasvatus keskendub sageli liikumisoskustele, nagu tasakaal, koordinatsioon ja jõud, samas kui tööõpetuse kasutatavad tövõtted eeldavad töövahendite kasutamisel sama.
- Koostöö ja õppimine rühmas - tööõpetuse sisuks on meeskonnatöö oskusi nõudvad projektitööd. Kehaline kasvatus hõlmab meeskonnasportialasid. Nii kehaline kasvatus kui ka tööõpetus arendavad koostööd ja meeskonnatöö oskusi.
- Tervislik eluviis ja kehaline aktiivsus: Kui tervisliku eluviisi edendamise ja kehalise aktiivsusega seotud. Kehaline kasvatus annab õppijale aluse mõista füüsilise aktiivsuse olulisust, heaolu ja tervise osa, siis tööõpetus õpetab aktiivsete eluviiside toimimiseks vajalikke praktilisi oskusi. Tööõpetuse tunnis valmistatud spordivahendeid saab kasutada kehalise kasvatuses tunnis.
- Materjaliõpetus – spordivahendite valmistamiseks kasutatud materjalidega töötlemisega puutuvad õpilased kokku tööõpetuse tundides.
- Mõisted – mõlemas aines on kasutusel ühised mõisted ja väljendid.

Õppetöö rõhuasetused 1.-2.klassis

1. Kujundatakse üldisi õpioskusi: oskust vaadelda, võrrelda, kuulata, küsimustele vastata, täita suulisi lühikorraldusi. Õpilasele õpetatakse töövahendite õiget ja ohutut kasutamist, kujundatakse korraharjumusi, oskust oma tööd lõpule viia.

2. Oluline on arvestada tundide korrigeerimisega. Kõikides tundides arendatakse tähelepanu, nägemis-, kompimis- ja ruumitaju, motoorikat, kõne mõistmist ja suulist väljendusoskust käelise tegevuse kaudu. Kujundatakse oskust eristada objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi, tajuda materjale, tunda ja valida töövahendeid tövõttest ja -eesmärgist lähtuvalt. Õpilasi suunatakse märkama ilu enda ümber.

3. Ülesandeid täidetakse valdavalt koosteguvuses, eeskujuga ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi. Omandatakse rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise ja voltimise oskused.

ÕPPESISU	ÕPITULEMUSED 1.KLASSI LÕPUKS	ÕPITULEMUSED 2.KLASSI LÕPUKS	TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED 1.-2.KLASSIS
Materjalide tundmine ja kogumine loodusest	Tunneb õpitud kasutatava materjali ära (paber, plastiliin, savi, looduslik materjal jms).	Tunneb ja nimetab õpitud materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslik materjal jms).	<ul style="list-style-type: none"> • Vaatleb esemeid ja märkab nende erinevusi. • Oskab looduses käituda õpitu ulatuses ning hinnata oma ja teiste käitumist looduses õige/vale-põhimõttel. • Selgitab mõisteid ööpäev ja aastaajad;. • Kuulab ja vastab küsimustele.
Joonistamine	Joonistab šablooni abil kujundeid.	<p>Joonistab šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab.</p> <p>Kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks (läbi ühe ja kahe punkti).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Täidab ülesanded koostegevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise • korralduse järgi. • Kujutab ette ja modelleerib lühitekstis kirjeldatud situatsiooni. • Arvutab 20 piires.

Rebimine	Rebib eesmärgistatult. paberit		<ul style="list-style-type: none"> • Eristab objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi. • Tajub ruumisuhteid esemete • ja kujutiste ning nende osade vahel.
Lõikamine	Lõikab silma järgi ning kontuuri (sirgjoon) mööda paberitükke ja ribasid.	Lõikab õhukest riidet silma järgi.	<ul style="list-style-type: none"> • Viib kokku eseme või kujutluse ja keelelise väljendi, tunneb tuttavaid esemeid kirjelduse järgi. • Hindab käitumisakte õige/vale-, meeldib / ei meeldi- tasandil.
Liimimine	Liimib paberit.	Liimib erinevaid matrejjale (paber, kartong, lõng).	<ul style="list-style-type: none"> • Väljendab ennast 3–4-sõnaliste lihtlausetega. • Hoiab korras oma koolitarbed ja välimuse, hoiab puhtust.
Voltimine	Voldib paberilehe pooleks ja neljaks ning ruudu diagonaalselt pooleks.	Teeb voltimise teel lihtsamaid esemeid.	<ul style="list-style-type: none"> • Leiab paberilehelt ja raamatu leheküljelt vajaliku teabe (suunamisel).

			<ul style="list-style-type: none"> • Loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa.
Voolimine	Kasutab voolimisvõtteid (veeretamine, lamendamine) eesmärgist.	õpitud rullimine, sõltuvalt	<p>Kasutab õpitud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms) sõltuvalt eesmärgist.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Võrdleb ja rühmitab esemeid ja kujutisi erinevate tajutavate tunnuste alusel.
Ühistööd	Osaleb klassi loomisel ja kaunistamisel.	ühistööde klassi	<p>Osaleb klassi ühistööde loomisel ja klassi kaunistamisel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena. • Eristab oma-võõrast-ühist. • Kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab ise abi kaaslastele. • Käitub tuttavas situatsioonis viisakalt. • Märkab ilu.

Õppetöö rõhuasetused 3.-4.klassis

1.Kujundatakse iseseisva töö ja enesekontrolli oskus. Uued oskused omandatakse peamiselt eeskuju järgi. Õpilasi suunatakse ühistegevuses omandatud õpioskusi iseseisvalt rakendama, oma tegevust kontrollima ja kavandama (tegevusega kaasnev ja sellele järgnev kommenteerimine, oma

tegevuse planeerimine).

2. Omandatakse mõõtmise, märkimise, lõikamise (tükeldamise), ühendamise, viimistlemise oskused.

ÕPPESISU	ÕPITULEMUSED 3.KLASSI LÕPUKS	ÕPITULEMUSED 4.KLASSI LÕPUKS	TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED 3.-4.KLASSIS
Materjalide tundmine	Nimetab kasutatud materjalide omadusi: rabe, õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev (suunamisel).	Nimetab kasutatud materjalide omadusi: rabe, õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev (suunamisel).	<ul style="list-style-type: none"> • Alustab ja jätkab dialoogi. • Väljendab ennast arusaadavalt.
Joonistamine, mõõtmine	Kasutab šablooni. Mõõdab paberil pikkusi täissentimeetrites. Kasutab materjali ökonoomselt.	Kasutab šablooni. Mõõdab paberil pikkusi täissentimeetrites. Kasutab materjali ökonoomselt.	<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab omandisuhteid OMA – VÕÕRAS – ÜHINE-tasandil ja käitub vastavalt. • Hoiab puhtust ja korda kodus ning koolis, hoidub loodust kahjustavast käitumisest.
Rebimine	Valib töövõtteid lähtuvalt materjalist: paberi rebimine, lõikamine ja voltimine, savi voolimine erinevate võtetega.	Valib töövõtteid lähtuvalt materjalist: paberi rebimine, lõikamine ja voltimine, savi voolimine erinevate võtetega.	<ul style="list-style-type: none"> • Vaatleb sihipäraselt, võrdleb ning rühmitab objekte ja nähtusi, kui rühmitusalus on antud.
Lõikamine	Lõikab kääridega mitmesuguseid kujundeid paberist, õhemast kartongist ja riidest.	Lõikab šablooni abil kartongist ja riidest kujundeid: Kasutab materjali ökonoomselt:	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab õpitud enesekontrollivõtteid.

Liimimine	Liimib erinevaid materjale (paber, kartong, lõng, riie).	Liimib erinevaid materjale (paber, kartong, lõng, riie, nahk).	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab oma tegevust nii tegevuse ajal kui ka tagantjärele.
Voltimine	Valmistab voltimise teel lihtsamaid kujundeid.		<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab tuttavaid abivahendeid õpiülesannete täitmisel (sh lihtsaid skeeme ja sümboleid).
Voolimine	Savi voolimine erinevate võtetega.		<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab ruumi ja aja suhteid, väljendab neid kõnes.
Õmblemine	<p>Paneb niiti nõelasilmast läbi.</p> <p>Õmbleb riidele kahe auguga nõöpi.</p>	<p>Paneb niidi nõelasilmast läbi ja teeb sõlme:</p> <p>Teeb käsitsi lihtõmblust.</p> <p>Teeb üleloomispistet.</p> <p>Õmbleb riidele kannaga nõöpi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Õpib üksi, klassis ning kodus, osaleb ühistöös.
Tikkimine	<p>Paneb niiti nõelasilmast läbi.</p> <p>Tikib eelpistet.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Täidab ülesandeid eeskuju, näidise ja õpitud oskuse piirides verbaalse korralduse (sh kirjaliku instruksiooni) järgi.
Heegeldamine		<p>Käsitseb heegelnõela.</p> <p>Heegeldab alg- ja ahelsilmust.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Loeb jõukohast õppeteksti ladusalt, tõlgendab õpitud teksti oma sõnadega, kujutab

			kirjeldatud objekte ja situatsioone ette.
Punumine		Teeb punumistöid (palmik, järjehoidja).	<ul style="list-style-type: none"> • Vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt.
Meisterdamine	Torkab naaskliga auke.	Teeb meisterdamistöid erinevatest materjalidest. Käsitseb naasklit, haamrit ja naelu.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoidub kaaslast kahjustavast käitumisest.
Ruumi kaunistamine	Valmistab ruumikaunistusi.	Kaunistab tähtpäevadeks ruumi. Hindab oma tööd esteetilisest ja praktilisest küljest.	<ul style="list-style-type: none"> • Osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslasi. • Käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid.

Töö- ja tehnoloogiaõpetus.

Alates 5. klassist moodustab kool õpilaste soovide ja huvide põhjal õpperühmad, millesse jagunedes on õpilastel võimalus õppida kas käsitööd ja kodundust või tehnoloogiaõpetust.

Õpperühmadesse jagunemine ei ole soopõhine.

Vähemalt 10% õppeks vahetavad õpilased õpperühmad nii, et tehnoloogiaõpetuse asemel õpitakse käsitööd ja kodundust ning käsitöö ja kodunduse asemel tehnoloogiaõpetust. Teemade järjestus õppeaastas kavandatakse käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpetajate koostöös.

Käsitöö ja kodunduse ainekava 5.-9. klassile

Käsitöö ja kodunduse õpetusega taotletakse, et õpilane:

- omandab vajalikud oskused igapäevaeluks, tööks ja harrastusteks;
- omandab teadmisi mitmesuguste materjalide, töövahendite ja traditsioonide kohta ning oskab neid oma töös kasutada;
- kogeb eneseteostuse võimalusi käelise tegevuse kaudu, arendab loovust ja esteetilist maitset;
- õpib tundma ja valima sobivamaid töövõtteid, olema säästlik ettevõtetud töös;
- arendab tööks vajalikke isiksuse omadusi: vastutustunnet, täpsust, püsivust ning töökultuuri ja –harjumusi;
- omandab oskusi iseseisvalt mõelda, töötada, otsustada, hinnata oma tööd kriitiliselt;
- õpib tundma põhilisi toiduaineid, õigeid toiduvalmistamise viise;
- omandab oskusi töötada kodutehnikaga ja kasutada korrastustöödel sobivaid hooldusvahendeid;
- omandab oskuse planeerida majapidamistöid, hinnata kokkuhoiuvõimalusi;
- hakkab huvi tundma rahvuskultuuri ja selle säilimise vastu;
- õpib tundma käsitöö ja kodundusega seotud elukutseid, hindab oma sobivust teatud kutse omandamiseks.

Käsitöö õppesisu

Õmblemine. Õmblusmasina niidistamine, niidi poolimine. Õmblemise alustamine ja lõpetamine. Masina reguleerimine, lisaseadmete kasutamine. Nõela vahetamine. Erinevate materjalide kasutamine ja hooldamine. Lihtõmblus. Äärestamine. Palistused. Kandid. Krookimine. Sissevõtted. Tasku. Võõjoone töötlemine. Tõmblukk-kinnis. Hõlma, krae ja varrukate töötlemine. Nööpauk. Nööbi, haagi, truki õmblemine. Mõõtude võtmine. Lõikelehe kasutamine. Kanga ettevalmistamine väljalõikamiseks. Lõike paigutamine riidele. Traageldamine. Esemee õmblemise tehnoloogiline järjekord. Proovimine. Viimistlemine.

Silmuskudumine. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Ääresilmused. Kudumi lõpetamine. Koekirja lugemine. Silmuste kahandamine ja kasvatamine. Ringselt kudumine. Nupulise, pitsilise ja palmikkoe kudumine, kirjamine. Silmuste arvestamine. Kudumite

kavandamine ja töö järjekorra planeerimine. Kinda, soki ja valikeseme kudumine. Kudumi viimistlemine, hooldamine, parandamine. Kudumid Eesti rahvakunstis.

Heegeldamine. Põhisilmused. Skeemi järgi heegeldamine. Edasi-tagasi heegeldamine. Ringheegeldamine. Silmuste kasvatamine, kahandamine. Motiivide heegeldamine ja ühendamine. Heegeldatud äärised. Ääre- ja vahepitsid. Heegeldustöö viimistlemine. Heegeldamine Eesti rahvakunstis.

Tikkimine. Tarbe- ja kaunistuspisted. Üherealised ja kaherealised pisted. Pinnakattepisted. Lihtpilu. Tikand. Alusmaterjali valik ja ettevalmistamine, tikandi kavandamine. Mustri kandmine riidele. Niidi kinnitamine tikkimisel. Töö viimistlemine. Tikand eesti rahvakunstis. Sümbolid ja märgid rahvakunstis.

Valikteemad:

Pehmed mänguasjad. Mänguasja kavandamine, lõigete koostamine. Lõigete paigutamine riidele, väljalõikamine. Kaarjad ja nurksed õmblused. Näo ilmestamine. Lisadetailide kinnitamine. Mänguasja täitmine, viimistlemine ja hooldamine.

Nöörid ja paelad. Materjali kulu arvestamine. Punutud paelad. Labaselt põimitud paelad. Toimselt põimitud paelad. Kaaruspaelad. Korrutatud nöörid. Palmitsetud, tahulised ja ümarad paelad. Näpunöörid. Heegeldatud paelad. Kootud paelad. Paelte otste töötlemise võimalused.

Viltimine. Tasapinna viltimine. Kavandamine. Ümara väikese eseme viltimine (nõelapadi, pall, mänguasi). Ruumilise eseme viltimine (müts, sussid, kindad, käpiknukk).

Kingituste tegemine. Kingituse kujundamine ja kaunistamine. Erikujuliste kingituste pakkimine. Karpide valmistamine. Söödavad kingitused. Mänguasjad. Kootud ja heegeldatud kingitused. Voolitud kingitused.

Tekstiileseme kavandamine. Kavandamise erinevad graafilised võimalused ja stiilid. Värvusõpetus. Moe ja isikupära arvestamine kavandamisel. Kopeerimine ja originaallooming.

Lapitöö. Erinevad lapitöö tehnikad (ruutudest, ribadest, plokkidest). Töö kavandamine. Tükkide ühendamine, töö kaunistamine, teppimine, viimistlemine ja hooldamine.

Lilltikand. Tikand eesti rahvakunstis. Alusmaterjali ettevalmistamine tikkimiseks, töö kavandamine. Mustri kandmine riidele. Mähkpiste, madalpiste, varspiste, aedpiste. Lehtede, lilleõite, marjade ja viljade tikkimine. Lilltikandi viimistlemine.

Aplikatsioonikand. Töö kavandamine. Šabloonide kasutamine, motiivide kandmine riidele. Aplikatsioonide kinnitamise viisid: õmblemine käsitsi ning masinaga, tikkimine. Töö viimistlemine.

Siidimaal. Siidimaali tehnikad. Gutatehnika: kontuurtehnika, graafiline gutatehnika, värvilised gutad. Akvarellitehnika. Väljapesutehnika. Soolatehnika. Vigade parandamine ja viimistlemine.

Raamil kudumine. Gobelään. Töö kavandamine. Materjali kulu arvestamine. Erinevad põimetehnikad: pindpõime, gobeläänpõime. Lisandite (looduslik materjal) kasutamine. Kudumi ühtlase laiuse hoidmine töö käigus. Kudumi lõpetamine ja raamilt eemaldamine. Viimistlemine.

Kangakudumine. Tarbetekstiilid Eesti rahvakunstis. Materjalide kulu arvutamine. Koematerjali ettevalmistamine: värvimine, lõikamine, ühendamine. Käärimine, kangapalmik. Kanga ülesajamine. Labane kangas, toimne kangas. Kanga telgedelt mahavõtmine. Viimistlemine.

Paberi valmistamine. Rebimine, leotamine, mikserdamine, pabermassi lahuse valmistamine, lisandite kasutamine, pabermassi kogumine raamile. Erinevate faktuuride saamine.

Kodu kujundamine. Mööbli paigutamine. Värvid ruumis. Kunst kodus. Kodutekstiilid, nende kavandamine ja õmblemine. Erinevate tehnikate kasutamine kodutekstiilide kaunistamisel.

Kodunduse õppesisu:

Toitumine. Toiduained ja toitained. Toiteväärtus. Teravili ja teraviljasaadused. Piim ja piimasaadused. Muna, aedvili, kala ja liha kui toiduaine. Konservid ja pooltooted. Toitumisrežiim. Toitainete kadu kuumtöötlemisel. Toiduainete riknemise põhjused. Toiduainete säilitamine. Toitumise põhireeglid. Toitainete tasakaalustamine toidus.

Toiduvalmistamine. Eeltöötlemata toiduainete ettevalmistamine ja serveerimine. Võileibade valmistamine. Toor- ja segasalatid, salatikastmed. Keetmata magustoidud. Joogid. Kaasaegsed köögiseadmed. Kuumtöötlemise põhiviisid. Köögiviljatoidud. Piima- ja teraviljatoidud. Munatoidud. Lihatooidud. Kalatoidud. Kuumtöödeldud magustoidud puuviljadest ja marjadest. Lihtsad taigatooted. Kuumad joogid.

Etikett. Lauakatmise põhinõuded, käitumine lauas. Koosviibimiste korraldamine ja etiketinõuded peolauas.

Hügieen. Isikliku hügieeni nõuded, esteetilisus toiduvalmistamisel ja serveerimisel. Mikroorganismid toidus. Toidumürgitused ja nendest hoidumise võimalused. Hügieeninõuded toiduainete säilitamisel.

Kodu korrashoid. Puhastus- ja korrastustööde abivahendid. Töö kavandamine ja korraldamine. Ruumide kujundamine ja kaunistamine. Kodumasinad. Suurpuhastus ruumides. Toataimede hooldamine. Rõivaste korrashoid.

Majandus. Energia säästlik kasutamine (vesi, elekter, soojus). Majapidamisjääkide loodussõbralik kasutamine. Kokkuhoiu võimalused. Tarbijainformatsioon. Teadlik ja säästlik majandamine.

Käsitöös 7. klassi lõpuks õpilane:

- kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid;
- tikib kaherealist pistet (ristpistet mustri järgi);
- loeb juhendamisel lihtsamaid heegelskeeme ja koekirju, vajaduse korral otsib neid veebist;
- heegeldab ääre- või vahepitse;
- koob kahe eri värvi lõngaga;
- käsitseb õmblusmasinat, õmbleb kahekordset palistust ja/või kahekordset õmblust.

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Materjalid, töövahendid, töötamisviisid</p> <p>Töötlemisviisid</p> <p>Tööprotsess</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära tehiskiududest tekstiilmaterjalid; • valib juhendamisel eseme valmistamiseks sobivad materjalid ja töövahendid; • kudumisel kahandab silmuseid • koob kahe eri värvi lõngaga; • kududa erinevaid soonikuid, soki kanda ja soki otsa • heegeldada edasi tagasi ridadena ja ringselt motiive • heegeldab lihtsamat ääre- ja/või vahepitsti

Õppeaine rakendamine igapäevaelus	<ul style="list-style-type: none"> ● eristada erinevaid materjale(villane , puuvillane) ● võtab abiga lõikelehelte lõikeid; ● õmmelda lihtsamat taskut ● õmmelda lihtsat mänguasja ja seda kaunistada ● tikkida ahel-, sämp- ja varspistet ● töötab suulise juhendamise järgi; ● planeerib oma töö ajakava; ● oskab analüüsida oma töö tulemust ja aja planeerimist; ● väärtustab käsitööd; ● Leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale
-----------------------------------	---

Kodunduses 7. klassi lõpuks õpilane:

- kasutab juhendamisel lihtsamaid võtteid rõivaste korrastamisel;
- sorteerib pesu värvi ja materjali järgi, oskab pesumasinal pesuprogramme valida, tunneb triikimismärke, oskab vastavalt tingmärkidele triikimisel temperatuuri valida;
- valmistab iseseisvalt lihtsamaid tervislikke toite;
- oskab kasutada mõõtenõusid ja kaalu ning teisendada mahu- ja massiühikuid õpetaja juhendamisel;
- kasutab õpetaja juhendamisel ohutult lihtsamat köögitehnikat (röster, mikrolaineahi, köögikombain, elektripliit jm);
- oskab juhendamisel sorteerida prügi (paber ja papp; pakend; taara, klaas ja olme).

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Toiduharidus</p> <p>Tarbijaharidus ja keskkond</p> <p>Käitumiskultuur</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● valmistada lihtsamaid sega ja toorsalateid, sinna juurde sobivaid kastmeid ● valmistab lihtsaid kooke valmis segudest ● katab laua vastavalt menüüle ● teab lauakombeid ● oskab planeerida koristustöid ● tunneb põhilisi pesumärke; ● teab mitmekülgse toitumise tähtsust oma tervisele; ● oskab leida/märgata lisaainete märgistust pakendil; ● eristab mõisteid: toiduallergia ja toidutalumus; ● oskab nimetada toitumishäireid; ● kasutab juhendamisel ohutult köögitehnikat; ● kaalub ja mõõdab toiduaineid; ● tunneb peamisi maitsetaimi; ● sorteerib pesu värvi ja materjali järgi; ● oskab pesumasinal pesuprogramme valida; ● tunneb põhilisi pesumärke ● sordib jäätmeid keskkonnasõbralikult;

Käsitöös 8. klassi lõpuks õpilane:

- kavandab käsitööset, valib selle valmistamiseks õpetaja juhendamisel sobivad materjalid ja töövahendid;
- kasutab juhendamisel töövahendeid, viimistlus- ja/või kaunistusvõtteid eesmärgipäraselt;
- heegeldab lihtsama skeemi või digitaalse juhendi järgi;
- koob lihtsamaid koekirju (nt maleruut); koob lihtsaid esemeid (nt: peapael, patsikumm, järjehoidja jne);
- leiab ja kopeerib juhendamisel lõikelehelte lihtsamaid lõikeid;
- kasutab õmblusmasinat, võimaluse korral tikkimismasinat;
- viimistleb juhendamisel erinevates tehnikates töid.

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Materjalid, töövahendid, töötamisviisid</p> <p>Töötlemisviisid</p> <p>Tööprotsess</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kasvatada ja kahandada silmuseid • kududa labakinnast • lugeda lihtsamat heegelskeemi ja äärist • viimistleda heegeldatud esemeid • vahetada õmblusmasina nõela ja reguleerida niidi pinget • õmmelda kaherealisi õmblusi • oskab kantida

Õppeaine rakendamine igapäevaelus

- viimistleda oma tööd
-
- Tunneb erinevaid kangaid ja oskab neid eristada;
- eristab töövahendeid ja materjali;
- kasutab töövahendeid otstarbekohaselt ja ohutult;
- tunneb ja eristab käsitöövahendeid ja oskab neid ohutult käsitleda
- kannab juhendamisel mustri kangale;
- kasutab erinevaid tikkimispisteid tikandi tikkimisel;
- oskab kududa tingmärkide järgi erinevaid koekirju (palmikut, maleruut jm);
- teab ja tunneb tingmärke;
- koob juhendamisel koekirja
- oskab lihtsama skeemi ja/või digitaalse juhendi järgi heegeldada
- oskab ühendada heegeldatud motiive
- oskab kasutada õmblusmasinat, võimaluse korral tikkimismasinat;Kavandab lihtsa kavandi/pildi käsitöoesemest;
- leiab juhendamisel ideid oma töö kavandamiseks;
- oskab hinnata ajakulu töö teostamiseks;

	<ul style="list-style-type: none"> ● töötab suulise juhendi järgi; ● oskab hinnata oma töö korrektsust ja esteetilisust; ● jälgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab töökoha korras; ● Leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale; ● oskab viimistleda oma töid; ● tunneb rõivaste hooldusmärke;
--	---

Kodunduses 8. klassi lõpuks õpilane:

- oskab õpetaja juhendamisel etteantud summa piires menüüd ja toidukorvi planeerida
- juhindub pakendiinfost; teeb vahet mõistetel „parim enne“ ja „kõlblik kuni“;
- teab nimetada Eesti rahvustoite ja oskab mõnda neist valmistada;
- katab laua vastavalt menüüle;
- oskab juhendamisel kasutada kodukeemiat;
- oskab juhendamisel kasutada nõudepesumasinat (programmid, pesuvahendid

Õppesisu	Õpitulemused
Toiduharidus Tarbijaharidus ja keskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● kuumtöötlemise põhiviise

Käitumiskultuur	<ul style="list-style-type: none"> ● valmistada putrusid, pastatooteid ja kuumtöödeldud magustoite, moosi ● teeb vahet mõistetel „kõlblik kuni...“ ja „parim enne ...“ , oskab tuua näiteid ● oskab teha valikuid toiduainete säilitamiseks; ● oskab juhendamisel kasutada nõudepesumasinat; ● oskab juhendamisel etteantud summa piires menüüd ja toidukorvi planeerida; ● teab nimetada Eesti rahvustoite ja oskab mõnda neist valmistada; ● oskab majapidamis jääke säästlikult kasutada ● oskab juhendamisel ohutult kasutada erinevaid koristusvahendeid ● planeerida tööd
-----------------	--

Käsitöös 9. klassi lõpuks õpilane:

- valib ja kombineerib juhendamisel tööks sobilikke materjale ja õpitud tehnoloogiaid;
- heegeldab skeemide ja tööjuhendite järgi;
- koob lihtsaid koekirju ja esemeid koekirjaskeemide ja juhendite järgi;
- määrab oma riiete suurusnumbri ja kehatüübi sobiva tegumoe leidmiseks;

- õmbleb iseseisvalt lihtsamaid esemeid või teostab töid õpetaja valikul mõnes teises käsitöötöehnikas (nt kangastelgedel kudumine, masintikkimine, ehete valmistamine, makramee, savitööd, erinev taaskasutus jne);
- kasutab ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti;
- loeb ja mõistab valmisriiete etikette, arvestab neil esitatavat teavet, oskab vajaduse korral leida veebist tingmärkide tähendusi;
- oskab hooldada erinevast materjalist riideid;
- oskab juhendamisel taaskasutada erinevaid materjale.

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Materjalid, töövahendid, töötlemisviisid.</p> <p>Tööprotsess (ideest teostuseni) kavand, töö planeerimine, eneseanalüüs ja hindamine.</p> <p>Õppeaine rakendamine igapäevaelus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kududa lihtsamat pitsilist pinda • ühendada kootud detaile • heegeldades kasvatada, kahandada • ühendada pitsi esemega • heegeldab ja koob skeemide ja tööjuhendite järgi; • oskab iseseisvalt leida lahendusi, kuidas oma rõivaid isikupäraseks muuta; • määrab oma riiete suurusnumbri ja kehatüübi sobiva tegumoe leidmiseks; • määrab oma riiete suurusnumbri ja kehatüübi sobiva tegumoe leidmiseks; • hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust; • jälgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab töökoha korras;

	<ul style="list-style-type: none"> • oskab kasutada ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti; • oskab selgitada ringmajanduse positiivset mõju keskkonnale; • loeb ja mõistab valmisriiete etikette;
--	--

Kodunduses 9. klassi lõpuks õpilane:

- jälgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid, korrastab ruumi
- kasutab ja puhastab köögitehnikat;
- valmistab toitu, järgides hügieeninõudeid;
- oskab nimetada erinevate rahvaste rahvustoite ja mõnda neist valmistada;
- oskab juhendamisel oma kulusid planeerida;
- tunneb jalatsite hooldusmärke, oskab kasutada lihtsamaid jalatsite hooldusvõtteid; teab, kus jalatseid parandatakse.

Õppesisu	Õpitulemused
Toiduharidus Tarbijaharidus ja keskkond Käitumiskultuur	<ul style="list-style-type: none"> • on teadlik toitlustusega seotud ametitest; • oskab valmistada erinevate rahvaste toite; • teab käitumisetiketti erinevatel üritustel; • oskab valmistada taignatooteid ja neid serveerida • oskab kuumi jooke valmistada ja neid serveerida

	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab kasutada pooltooteid ● oskab juhendamisel planeerida kulutusi tähtpäevadeks ● kujundab ruume ● oskab puhastada köögiseadmeid ja tööpindu; ● tunneb jalatsite hooldusmärke;
--	--

Puutöö, metallitöö ja klaasitöö 5. -9. klassi õpilastele

Õppetöö rõhuasetused 5. klassis

5. klassis õpilane:

- Omandab vajalikud oskused iseseisvaks tööks ja enesekontrolli oskuse.
- Õpib kirjeldama oma tegevust töö käigus, kui ka hiljem, kirjeldades töö teostamise etappe ja töövõtteid.
- Õpib olema töö juures piisavalt püsiv ja täpne.
- Omandab teadmisi mitmesuguste materjalide, töövahendite ja traditsioonide kohta ning õpib neid oma töös kasutama.
- Arendab tööks vajalikke isiksuse omadusi: vastutustunnet, täpsust, püsivust ning tööharjumust
- Oskab abi küsida.
- Teab ja täidab ohutusnõudeid.

Puidutöö õppesisu	Õpitulemused 5. klassi lõpuks
Materjaliõpetus: puu ja puit. Leht- ja okaspuit, kõva ja pehme puit. Prussid, latid, kolmekihiline vineer.	Äratundmine, nimetamine, kirjeldamine ja kasutamine.
Töövahendid: mõõtmis- ja märkimisvahendid: joonlaud, nurgik, sirkel. Elektriline võnksaag, erinevad käsisaed, lihthöövel, peitel, puitvasar, vestmisnuga, haamer, hõövelpink, saagimisrenn, lihvpaber.	Tundmine, nimetamine, ehitus. Kasutamine vastavalt korraldusele.
Tööoskused: mõõtmine.	Pikkuse, laiuse, paksuse ja läbimõõdu mõõtmine joonlauaga. Piki- ja ristijoonte tõmbamine pliiatsiga, kujundi märkimine šablooniga järgi.
Tööoskused: saagimine.	Prussi ristikiudu saagimine, kujundite väljalõikamine vineerist jõhvsaega, võnksaega.
Tööoskused: naelutamine.	Detailide omavaheline ühendamine naeltega.
Tööoskused: peiteldamine.	Mitteläbiva ava peiteldamine.
Tööoskused: tappimine.	Pooltapi valmistamine.
Tööoskused: vestmine.	Sälkamine, pliiatsi teritamine.
Praktilised tööd.	Rahakassa, lillealus, mänguauto jt.
Metallitöö õppesisu	
Materjaliõpetus: traat, traadiliigid, must ja valge plekk.	Äratundmine, nimetamine, kirjeldamine ja kasutamine.
Töövahendid: kruvikeeraja, mutrivõti, metalljoonlaud, märknõel, nurgik, šabloon, vasarad, tangid, lihvpaber, meisel, viil, rauasaag, plekikäärid, kruustangid, metallsirkel.	Tundmine, nimetamine, ehitus. Kasutamine vastavalt korraldusele.

Tööskused: mõõtmine.	Traadi mõõtmine šabloontraadi ja metalljoonlaua järgi. Pleki mõõtmine metalljoonlauaga.
Tööskused: tükeldamine.	Traadi tükeldamine lõiketangide, meisli, rauasaega.
Tööskused: märkimine.	Traadi märgistamine viili, pliatsi, märknõelaga. Plekile märkimine šablooni järgi.
Tööskused: lõikamine.	Pleki lõikamine käsi- ja kangkääridega
Tööskused: õgvendamine.	Traadi õgvendamine käega, vasaraga, puidust abivahenditega.
Tööskused: painutamine.	Traadi painutamine lapiktangidega, kruustangide vahel. Pleki painutamine puitvasaraga, painutusklotsiga.
Tööskused: aasastamine.	Traadi lihtaasastamine, traadist rõngaste valmistamine kruustangide vahel käsitsi.
Tööskused: ühendamine.	Traadi ühendamine aasade ja mähkimise teel.
Tööskused: viimistlemine.	Traadi puhastamine lihvpaberiga.
Tööskused: teritamine.	Märknõela teritamine.
Praktilised tööd.	Rõngad, ketid, karbid jt.
Klaasitöö õppesisu	
Materjaliõpetus: klaas kui materjal.	Omadused, kasutamine vastavalt korraldusele, ohutustehnika klaasiga töötamisel.
Praktilised tööd.	Pabervitraaž, paberlõige kahe klaasi vahel, klaasi sulatamine põletusahjus.

Õppetöö rõhuasetused 6. – 7. klassis**6. – 7. klassis õpilane:**

- Mõistab töö vajalikkust ja suudab iseseisvalt rakendada õpitud oskusi.
- Küsib raskuste puhul abi ja kasutab seda.
- Õpib töö planeerimisel kasutama verbaalseid ja kirjalikke tööjuhendeid.
- Orienteerub ülesandes, teostab selle, kontrollib ja hindab tulemust näidisega võrdlemise teel.
- Õpib töötama üksi ja rühmas.
- Õpib oma töö eest vastutama.
- Õpib tundma ja rakendama ratsionaalseid töövõtteid.
- Omandab positiivse kogemuse tööprotsessist, kasvatab lugupidamist enda ja teiste töö vastu.
- Teab ja täidab tööohutus- ja -hügieeninõudeid.

Puidutöö õppesisu	Õpitulemused 6. klassi lõpuks	Õpitulemused 7. klassi lõpuks
Materjaliõpetus:	Puidu kuivatamine. Okaspuust saematerjalid: laud, pruss, liist - äratundmine, eristamine, nimetamine. Saematerjali vinnastamine. Puidurikked: oksad, mädanik, – nimetamine ja kirjeldamine. Materjali ratsionaalne järkamine.	1) järkab puittoorikust detaile 45° nurga all; 2) märgib toorikule kõverjoonelise kontuuriga detaile; 3) mõõdab juhendamisel detaili läbimõõtu nihikuga ja kontrollib harkkaliibriga; 4) oskab ühendada detaile vähemalt kahel erineval moel;

Töövahendid:	Rööbits, pitskruvi, klamber, käsipuur, puurpink, PVA liim – nimetamine ja kasutamine vastavalt korraldusele.	Nurgasaag, viilid, mall, nihik, treipeitlid – äratundmine, nimetamine ja kasutamine vastavalt korraldusele.
Tööoskused: märkimine.	Keeltapi ja risttapi märkimine joonlaua ja rööbitsaga.	Nurga märkimine malliga, rööp- ja kaldtapi märkimine šablooniga.
Tööoskused: mõõtmine.	Pikkuse, laiuse, paksuse ja läbimõõdu mõõtmine joonlauaga. Piki- ja ristijoonte tõmbamine pliiatsiga, kujundi märkimine šablooni järgi.	Nurga mõõtmine malliga. Detaili paksuse, ava sügavuse ja läbimõõdu mõõtmine nihikuga.

Tööoskused: puurimine.	Kruvidele ja naeltele ettepuurimine. Süvitamine käsitsi ja puurpingis. Puuride ehituse tundmine.	Läbiva ava puurimine. Puuride ehituse tundmine.
Tööoskused: saagimine.	Prussi pikikiudu saagimine, kujundite väljalõikamine liimpuidust lintsaega.	Liistude saagimine kaldnurga all nurgasaega.
Tööoskused: liidete valmistamine.	Nael-, kruvi- ja liimliited. Naelte ja kruvide valimine liidete jaoks. PVA liimi ja suruvahendite kasutamine liimliidetes.	Nael-, kruvi- ja liimliited. Naelte ja kruvide valimine liidete jaoks. PVA liimi ja suruvahendite kasutamine liimliidetes.
Tööoskused: hõõveldamine.	Hõõvli seadistamine. Kitsaspinna hõõveldamine. Silindri- ja koonuse hõõveldamine.	Simshõõvli kasutamine.
Tööoskused: teritamine.	Vestmisnoa teritamine luisuga.	Peitli ja hõõvliraua käsitsi teritamine.
Tööoskused: tappimine.	Risttapi ja keeltapi nimetamine, eristamine ja valmistamine.	Kastliidete-, kaldtapi- ja rööptapi valmistamine
Tööoskused: peiteldamine.	Mitteläbiva ava peiteldamine.	Puidurikete kõrvaldamine panustüki abil.

Tööoskused: kõverpindade töötlemine.		Kõverjoonelise kujuga detailide väljalõikamine puurimise abil. Kõverjoonelise kujuga detailide servade töötlemine peitli ja viiliga.
Tööoskused: treimine.		Ohutustehnika puidutreipingil töötamisel. Silindri ja lihtsa profiili treimine.
Praktilised tööd:	Kaardikepp, pink, vasaravars, lõikelaud jt.	Pildiraam, karp, kauss, küünlajalg jt.
Metallitöö õppesisu		
Materjaliõpetus:	Alumiiniumplekk, vaskplekk, terasplekk, tsinkplekk – äratundmine, nimetamine, kasutamine. Metallivärvide äratundmine, kasutamine. Tööohutus ja – hügieeninõuete tundmine.	Metallid ja sulamid: malm, teras – omadused ja kasutamine. Korrosiooni tekke põhjused, - vähendamise võimalused. Metallide liimimine – erinevad liimid, kasutamine. Tööohutus ja – hügieeninõuete tundmine.
Töövahendid:	Rööbits, tsentrinurgik, kärn, lukksepageisel, valtsmeisel. Lapik-, ruut- ja kolmkantviil. Romb-, pee- ja sametviil. Lukksepagevasar. Liht- ja survetorn. Pintsliid. Käsikruustangid. Käsitrell, puurpink, spiraalpuurid. Äratundmine, kasutamine vastavalt korraldusele. Elektrikäia üldise ehituse ja tööpõhimõtte tundmine.	Sirkel, mall, nihik – nimetamine, sirkli iseseisev kasutamine, teiste kasutamine juhendi järgi. Lapik-, poolümar- ja ümarviil – nimetamine ja iseseisev valik kasutamiseks. Ristmeisliid, lihvkettad.
Tööoskused: märkimine.	Paralleeljoonte, avade, tsentrite märkimine.	Sirgjoonte, kaarte ja nurkade märkimine.
Tööoskused: mõõtmine.	Traadi mõõtmine šabloontraadi ja metalljoonlaua järgi. Pleki mõõtmine metalljoonlauaga.	Nurkade kõrguse, laiuse ja sügavuse mõõtmine.
Tööoskused: meiseldamine.	Traadi tükeldamine meisliga.	Liigse töötlusvaru eemaldamine meisliga. Avade ja soonte meiseldamine. Teoorias ja näitlikustatult.

Tööoskused: plekitööd.	Pleki lihtvaltsimine - palistamine. Pleki serva tugevdamine – traatimine. Pleki ühendamine neetamise ja valtsimise teel.	Pleki ühendamine jootmise teel.
Tööoskused: lõikamine.	Mitmesuguste profiilmaterjalide lõikamine rauasaega, sisselõiked.	Erineva kuju ja paksusega materjali lõikamine rauasaega.
Tööoskused: puurimine.	Avade puurimine, süvitamine mehhaaniliselt.	Poolavade, suure läbimõõduga avade, õhukese materjali puurimine.
Tööoskused: teritamine.	Kärni teritamine.	Meisli teritamine elektrikäial.
Tööoskused: viilimine.	Tasapindade viilimine. Nurkade töötlemine viiliga.	Avade viilimine. Kõrguspindade viilimine.
Tööoskused: viimistlemine.	Metalli peenviilimine. Metallpindade lihvimine käsitsi lihvpaberiga.	Metallpindade värvimine sissekastmisega, pintsliga.
Praktilised tööd:	Karbid, kühvel, nurgik, täring jt.	Aknanurgad, suveniirvõti, küünlajalg jt.
Klaasitöö õppesisu		
Materjaliõpetus:	Klaasi tootmine. Lehtklaas, tarbeklaas. Klaasitootmise ajaloost.	Klaasi tootmine. Lehtklaas, tarbeklaas. Klaasitootmise ajaloost.
Praktilised tööd:	Isekleepuvast kilest vitraaž. Klaasile värvitud vitraaž klaasigutta või tinateibiga. Spetsiaalse kilevärviga klaasile tehtud pildid.	Sirgjoonelisest klaasist kokku sulatatud kujundid: lumehelbed, kuused jt.

Õppetöö rõhuasetused 8. – 9. Klassis

- Töö- ja tehnoloogia õpetuse kaudu saavad noorukid ettevalmistuse iseseisvaks võimetekohaseks tööks.
- Tutvustatakse käsitöökustele toetuvaid elukutseid.
- Selgitatakse välja individuaalselt sobivad erialad järgnevas kutseõppeks.
- Antakse ülevaade tööjõuturu toimimisest.
- Õpilastele antakse võimalus omandada oskused töötamiseks pikema perioodi vältel, täites seejuures õpitud jõukohaseid ülesandeid ja ohutusnõudeid.
- Süvendatakse oskust ise oma tööd kavandada ja kontrollida.
- Rakendatakse eelnevatel aastatel omandatud oskusi, suunatakse õpilast õpitu ulatuses valima ja kasutama sobivaid töövahendeid ning omandatud töövõtteid.
- Antakse ülevaade rahvuslikest ja piirkondlikest traditsioonidest, kujundatakse valmisolek nende jätkamiseks.
- Antakse juhiseid kuidas kasutada kirjalikke juhendeid, skeeme, jooniseid, käsiraamatuid.
- Suurt rõhku pööratakse tööohutusele ning töötervishoiule.

Puidutöö õppesisu	Õpitulemused 8. klassi lõpuks	Õpitulemused 9. klassi lõpuks
Materjaliõpetus:	Mööblitööstuses kasutatavad puitmaterjalid: puit-, puitlaast-, puitkiud-, saepuruplaat. Vineer ja mööblikilp – äratundmine, eristamine ja kirjeldamine. Puidu lõiketooria aluste tundmine.	Liimitud detailid. Painutatud detailid . äratundmine, nimetamine ja kirjeldamine.

Töövahendid:	Siluhöövel, kaabits, - nimetamine, iseseisev valimine kasutamiseks. Elektrilised väikevahendid: trell, taldlihvija, tikksaag, ülafrees, elektrikäsihöövel – nimetamine ja kasutamine vastavalt korraldusele.	Puidutöötlemispingid: riht- ja paksushöövel, sae-, frees-, puur- ja lihvimispingid – nimetamine, otstarbe kirjeldamine. Kasutamine ainult koos õpetajaga ja korraldusele vastavalt. Ohutustehnika tundmine ja järgimine.
Tööoskused: saagimine.	Kõverjooneliste detailide väljasaagimine tikksaaga ja lintsaaga..	Piki- ja ristisaagimine saepingil.
Tööoskused: šabloonide valmistamine.	Näidise järgi	Detaili kuju planeerimine ja kartongile kandmine ruudustiku ja lekaali abil.
Tööoskused: hõoveldamine.	Korp- ja siluhöövliga – iseseisev valimine kasutamiseks. Elektrikäsihöövliga – vastavalt korraldusele.	Riht- ja paksushöövliga – vastavalt korraldusele.
Tööoskused: teritamine.	Käsisaie teritamine viiliga.	Kaabitsa teritamine elektrikäiaga.
Tööoskused: treimine.	Kumerpindade treimine.	Nõguspindade treimine.
Tööoskused: tappimine.	Mitteläbiva tapi valmistamine.	
Tööoskused: viimistlemine.	Läbipaistva ja läbipaistmatu katteviimistluse kasutamine. Materjali ettevalmistus lakkimiseks ja värvimiseks. Puidu pahteldamine.	
Tööoskused: seadistamine.	Käsihöövli seadistamine.	Saeketta vahetamine saepingil.
Tööoskused: mööbli remont.		Toolide, laudadel, kappidel jne. tekkivate vigastuste tundmine ja nende parandamine.
Tööoskused: mööbli koostamine.	Kokkupandava mööbli koostamine juhendamise järgi.	Kokkupandava mööbli koostamine joonise ja/või näidise järgi iseseisvalt.

Praktilised tööd:	Pliiatsitoos, dekoratiivtaldrik, lillepostament, sahtel, taburet jt.	Diivanilaud, tool, postament, riul jt.
Metallitöö õppesisu		
Materjaliõpetus:	Süsinikteras, legeeritud teras – omadused ja kasutamine. Traadid, plekid. Ümar-, nurk-, nelikantteras. Talad. Äratundmine ja teadmised kasutamisest.	Liimid. Liimimise tehnoloogia ja ohutusnõuded käsitlemisel. Lakid, lahustid ja lahused – kasutamine õpetaja juhendamisel.
Töövahendid:	Metallitreipink. Keermepuurid. Mahalõike-, soone-, kuju- ja sisetreiterad. Tsentripuurid, süvipuurid. Täpitsad. Äratundmine ja kasutamine juhendi järgi.	Süntheetilised liimid, lakid, lahustid. Giljotiinkäärid. Plekivalts. Kohrutusvasarad. Elektritrell, ketaslõikur. Isoleerpael. Alasi, sepavasarad, sepapihid, venitusraud, sepameislid ja sepatornid. Äratundmine, nimetamine ja kasutamine vastavalt korraldusele.
Tööoskused: lõikamine.	Materjali mahalõikamine treipingil.	Metallide lõikamine ketaslõikuriga.
Tööoskused: puurimine.	Avade puurimine treipingil.	Avade puurimine elektritrelliga.
Tööoskused: märkimine.	Rööpjoonte märkimine.	
Tööoskused: keermetamine.	Sise- ja väliskeerme märkimine.	Sise- ja väliskeerme märkimine.
Tööoskused: treimine.	Pika detaili-, välissoonte-, koonuste- ja avade treimine.	Pika detaili-, välissoonte-, koonuste- ja avade treimine.
Tööoskused: viimistlemine.	Metallpinna fraktuurimine täpitsatega.	Lihvimine elektrilihvimismasinaga.
Tööoskused: kohrutamine.		Seinaplaatide valmistamine kohrutusvasaraga.
Tööoskused: sepistamine.		Jämendamine, venitamine, avardamine, augulöömine, raiumine, painutamine.
Tööoskused: keevitamine.	Praktiline harjutamine.	Praktiline harjutamine.

Praktilised tööd:	Surukruvid, kärn, neetimistorn jt.	Kuusejalg, viilpead, lillealus, rööbits jt.
Klaasitöö õppesisu		
Töövahendid:	Klaasinoad, iminapaga lõikesirkel, alus, joonlaud, nurgik, marker, klaasi murdetangid – joonetangid, tükitangid.	Klaasinoad, iminapaga lõikesirkel, alus, joonlaud, nurgik, marker, klaasi murdetangid – joonetangid, tükitangid.
Tööoskused:	Lehtklaasi sirgjooneline lõikamine, kõverjoonelistele kujunditele lõikamine.	Aukude puurimine klaasi. Klaasitükkide ühendamine liimise abiga. Klaasi sulatamine sulatusahjus. Pudeli lõikamine.
Praktilised tööd.	Tiffanitehnikas vitraaž.	Klaasmosaiik, klaasitükkidest pilt keraamilisel plaadil. Värvilistest pudelitest lehtklaasi valmistamine. Sulatatud raamid ja pildid.

PRAKTIINE ELUÕPETUS (VALIKAINE)

Õppeaine üldesmärgid:

1. Praktiline eluõpetus toetab õpilase eluks toimetulekuks vajalike praktiliste teadmiste, oskuste ja vilumuste kujunemist. Hõlmab valdkondi, mis on otseselt seotud igapäevatoimingutega kodus, koolis, avalikus kohas.
2. Praktilise eluõpetuse tundides lähtub õpetaja antud klassikollektiivi õpilaste vajadustest ja valib vastava temaatika, käsitletav teema võib olla üldõpetuse põhimõttel läbiviidava õppetöö teljeks, mis toetab inimeseõpetuses, loodusõpetuses, kunstiõpetuses, töö- ja tehnoloogia õpetuses jm toimunud teemavalikuid. Valitud temaatika alusel koostab õpetaja oma töökava.

3.Tundide teemavalik arendab õpilaste moraalseid ja eetilisi arusaamu.

4.Õpilastel kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis toetab elukutsevalikut ja seeläbi integratsiooni ühiskonda.

5.Praktilise eluõpetuse tundides on suur osakaal praktilisel töö, rollimängudel, rühmatööl, konkreetsete olukordade analüüsil, igapäevaste tegevuste kavandamisel, korraldamisel ning probleemide lahendamise oskustel.

6.Praktilise eluõpetuse käigus õpib õpilane töötama individuaalselt ja rühmas, küsima vajadusel abi, kasutama abimaterjale.

7.Praktilise eluõpetuse tegelusi võib läbi viia ka väljaspool koolitunni aega, näiteks kappide koristamine õpilaskodus, laua katmine sööklas, käitumine teatris, õppekäik jne

8. Praktilise eluõpetuse puhul on väga oluline kujundav hindamine, et anda õpilasele pidevat tagasisidet juba omandatud oskuste kasutamisel.

Praktilise eluõpetuse rõhuasetused 3. - 4. klassis

1. Tähelepanu juhtimine õpilase isikuga seotud olukordadele
2. Õpilase eneseteenendusliku käitumise arendamine
3. Õpilase turvalisusega seotud probleemide analüüsimine

Teemad	3.klass – 4. klass 1 tund nädalas	Pädevused
Puhtus ja kord	Oma välimuse ja riietuse eest hoolitsemine; Õppevahendite korrastamine; sahtli ja kapi korrashoid; Pesemisvahendite tundmine ja kasutamine; käsitsipesu	Õpilane on korrektse välimusega nii koolis kui vabal ajal Hoiab korras oma õppevahendid ja hoiupaigad Oskab hinnata riiete puhtust ja pesta käsitsi väiksemaid riietusesemeid
Lauakombed	Söögiriistade õige kasutamine;	Oskab katta lihtsat toidulauda

	Igapäevase toidulaua katmine; Lauanõude käsitsipesu	Oskab süüa kasutades söögiriistu vastavalt igapäevasele kombestikule Oskab kasutada nõudepesuvahendeid
Tervishoid	Oma tervisliku olukorra hindamine; Tekkinud haigustunnuste tundmine; Pöördumine abi saamiseks;	Tunneb ära ja oskab kirjeldada tekkinud vaevusi Pöördub abi saamiseks täiskasvanu poole
Käitumine ja turvalisus	Kaasõpilastega viisakas ja eakohane käitumine; Käitumine täiskasvanutega igapäevases suhtluses; Käitumine avalikus kohas ja võõraste inimestega Ohu tunnetamine ja ohtudest hoidumine	Püüab käituda konflikte ennetavalt nii kaasõpilaste kui ka täiskasvanutega Teab avalikus kohas käitumise üldtunnustatud reegleid ja püüab neid täita Teab võõrastes inimestes kätketud ohtusid
Teemad	5.- 6. klass 2 tundi nädalas	Pädevused
Puhtus ja kord	Riiete ja välimuse korrashoid Riietumine vastavalt ilmastikule Pesemisvahendite valik ja väiksemate esemete käsipesu, triikraua kasutamine, lihtsamate riietusesemete triikimine, hoidmine, põrandate pühkimine, tolmu pühkimine	Riietub õpilaslikult ja vastavalt olukorrale Tunneb triikraua kasutamise reegleid ja oskab valida vajalikku kuumust Oskab kasutada põrandaharja ja tolmulappi

Toitumine ja lauakombed	Tervisele kasulikud toidud, rämpstoit Lauakombed avalikus kohas Toitlustusasutuse külastamine Toidu valimine ja tellimine	Teab rämpstoidu kahjulikkust ja oskab valida tervislikku toitu ja jooki Oskab käituda sööklas või kohvikus
Tervishoid	Tervist kahjustatavatest tegevustest hoidumine Lihtsamate vigastuste äratundmine ja esmaabi andmine endale ja kaaslasele Hädaabinumbri kasutamine	Oskab kasutada hädaabi numbrit ja teab selle väärakasutuse tagajärgi
Käitumine ja turvalisus	Käitumine avalikus kohas Liikluseeskirjade järgimine Ohtlike olukordade vältimine	Oskab jalgsi liigelda nii maal kui linnas, hoiduda liiklusohhtlikest olukordadest

Teemad	7.- 8. klass 2 tundi nädalas	Pädevused
Puhtus, kord ja välimus	Kehahooldusvahendid: seebid, šampoonid, duššigeelid, lõhnaveed, kreemid Juuste ja küünte hooldamine Riietuse valimine, triikimine, sobitamine	Oskab valida sobilikke pesemis- ja kehahooldusvahendeid, hooldada juukseid ja küüsi

Toitumine	Lihtsamate toitude valmistamine, laua katmine, lauakombed, sünnipäeva toidu valik	Oskab valida sünnipäevatoite Oskab katta sünnipäevalauda
Tervishoid	Haigustest hoidumine, nakatumise vältimine, ravimite tarvitamine, esmaabivõtted lihtsamate vigastuste korral	Teab ravimite manustamise reegleid ja valede ravimisvõtete kasutamise tagajärgi
Käitumine ja turvalisus	Telefoni, interneti ja teiste erinevate infoallikate kasutamine Liikluseeskirjade tundmine ja kasutamine	Teab ohtusid, mis kaasnevad internet kasutusega Oskab ette näha liiklusohtlikke kohti ja hoiduda õnnetusest, teab jalgrattaga sõitmise reegleid
Praktiline arvutiõpetus	Valdab peamisi töövõtteid arvutil igapäevases õppetöös eelkõige infot otsides ning teksti dokumente koostades. Teadvustab ning oskab vältida info ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisel tekkida võivaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele. Osaleb virtuaalsetes võrgustikes ja kasutab veebikeskkonda digitaalsete materjalide avaldamiseks kooskõlas intellektuaalomandi kaitse heade tavadega.	Teab arvuti ohutu sisse-ja väljalogimise reegleid ning arvutiklassi kasutamise eeskirju. Teab faili ja kausta mõistet, oskab luua uut kausta, avada ja sulgeda faili. Oskab kasutada moodle õpikeskkonda. Oskab sisestada ja vormindada arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste (nt jutukesi, kuulutusi, plakateid), järgides tekstitöötluse põhireegleid (suur ja väike algustäht; kirjavahemärgid, reavahetused ja tühikud; poolpaks, kald-ja allajoonitud kiri; teksti joondamine; värvid,pildid).

Teema	9. klass 2 tundi nädalas	Pädevused
Puhtus, kord ja välimus	Riiete valik vastavalt olukorrale Riiete korrashoid: triikimine ja pressimine Riiete pesemine: pesumasina kasutamine ja pesemisvahendite valik, kuivatamine Välimuse korrashoid: soeng, maniküür, pediküür, ehete valik	Riietub eakohaselt ja olukordadele vastavalt korrastatud riietega Oskab kasutada pesumasinat Oskab valida olukorrale sobivaid ehteid
Toitumine	Lihtsamate toitudevõimaldamine, hügieeninõudeid toidu valmistamisel Laua katmine erinevateks toidukordadeks Käitumine restoranis ja kohvikus	Oskab valida toiduaineid lihtsamate toitudevõimaldamiseks Oskab otsida infot toiduvalmistamiseks Teab kuidas käituda toidlustusasutuses
Tervishoid	Käitumine erinevate terviseprobleemide korral Perearst, eriarstid, haigla, tervisekeskus, spa, jõusaal ja erinevad kehatreenimise võimalused Ravimtaimede kogumine ja kasutamine	Oskab väärtustada loodusravi Teab terve keha eeliseid ja treenimise võimalusi
Käitumine ja turvalisus	Käitumine erinevates olukordades Esmaabi andmine Käitumine tulekahju, uppumisohu ja liiklusõnnetuse korral	Oskab ohtu hinnata ja vastavalt käituda kaaslaste päästmisel
Perekond ja eelarve	Pere eelarve koostamine, pangateenused	Oskab koostada eelarvet

	Toa sisustamine, otstarbeka mööbli valik, kaunistamine erinevateks sündmusteks ja tähtpäevadeks	Teab erinevate laenude ohtu eelarvele Oskab küsida abi
Praktiline arvutiõpetus	<p>Valdab peamisi töövõtteid arvutil igapäevases õppetöös eelkõige infot otsides, tekstidokumente ja esitlusi koostades.</p> <p>Teadvustab ning oskab vältida info ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisel tekkida või vaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele.</p> <p>Osaleb virtuaalsetes võrgustikes ja kasutab veebikeskkonda digitaalsete materjalide avaldamiseks kooskõlas intellektuaalomandikaitse heade tavadega.</p>	<p>Teab arvuti ohutu sisse- ja väljalogimise reegleid ning arvutiklassi kasutamise eeskirju.</p> <p>Teab faili ja kausta mõistet, oskab luua uut kausta, avada ja sulgeda faili.</p> <p>Oskab kasutada moodle õpikeskkonda.</p> <p>Oskab sisestada ja vormindada arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste, järgides tekstitötluse põhireegleid.</p> <p>Oskab käivitada brauseri tja pöörduda etteantud leheküljele internetis, rakendada otsingu mootorit õpetaja poolt etteantud info otsimiseks. Leiab internetist ja kopeerib teksti faili erinevas formaadis algmaterjali (tekst, pilt) ning töötleb neid vajaduse korral, pidades kinni intellektuaalomandi kaitse headest tavadest.</p>

LISAÕPE LIHTSUSTATUD ÕPPE ÕPILASELE

1. Lisaõppe üldpädevused :

Lisaõppe pädevused lähtuvad kooli õppekavas toodud üldpädevustest:

- teab oma võimeid ja väärtusi;
- teab edasiõppimise erinevaid võimalusi;
- teab tööturu hetkeolukorda ja oskab hinnata oma võimalusi tööturul;
- teab töövõtja ja tööandja vaheliste suhete dokumenteerimise tähtsust;

- on arvutikasutuses korrektne ja teab väärkasutuse tagajärgedest;
- on teadlik infotehnoloogia rollist ühiskonnas ja selle tähtsusest informatsiooni hankimisel ja edastamisel;
- oskab kasutada infotehnoloogiat õppeülesannete täitmiseks;
- oskab kasutada õpitud e- teenuseid;
- teab loodushoiu põhiprintsiipe ja käitub teadlikult,
- teab kokkuhoiu vajalikkust loodusressursside kasutamisel ja käitub vastaval;
- teab maailma globaalprobleeme seoses loodusressursside kasutamisega;
- võtab osa loodushoiuga seotud üritustest;
- püüab riskiolukordi ette näha ja neist hoiduda;
- oskab käituda end ja kaaskodanikke mitte ohustades;
- teab esmaabi andmise tähtsust ja oskab anda elementaarset esmast abi;
- vajadusel oskab kutsuda abi

2.Tunnijaotusplaan

Õppeaine	Tundide arv nädalas
Matemaatia	3
Emakeel	3
Võõrkeel	2
Inimeseõpetus	5

Kehaline kasvatus/rütmika	1
Muusikaõpetus	1
Tööõpetus	2
Kutse-eelõpe(eelkutseõpe kutsekoolis)	
puhastusteenindus	7
kokandus/ aiandus	6
Kokku	30

3.Ainekavad

3.1.Matemaatika

Matemaatika õpetamise rõhuasetused:

- 1)saavutada, et õpilased omandaksid selliste matemaatika-alaste teadmiste, oskuste ja vilumuste süsteemi, mis on hädavajalik toimetulekuks igapäevaelus ning tulevase elukutse omandamisel;
- 2)arendada üldist arvutamisoskust;
- 3) arendada loogilise mõtlemise oskust igapäevasisituatsioonides toimetulekuks läbi tekstülesannete;
- 4)õpetada taskuarvuti kasutamist;
- 5) õpetada informatsiooni leidmist erinevatest tabelitest ja diagrammidest;
- 7) dokumendifailide käsitlemise õpetamine;
- 8)oskab saata tarbekirju;
- 10)oskab kasutada erinevaid otsingumootoreid info hankimisel;
- 11)teab arvuti kasutuse ohtusid, on vastutustundlik.

Õppesisu:

Teema	Alateemad	Oodatavad tulemused
Aritmeetilised tehted 1 000 000 piires nii täisarvude kui kümnendmurdudega	Ttehted kirjalikult ja taskuarvutil, tuhande piires võimalikult palju peastarvutamine, kontrolli tegemise oskuse süvendamine, tehete järjekord, taskuarvuti mälu kasutamine tehete järjekorra valikul.	Oskab arvutada ja tunneb kontrollimehhanismi, taskuarvuti kasutamise oskus
Harilik murd	Hariliku ja kümnendmuru vaheline seos ja teisendamine, lihtsamate tehete sooritamise oskuse süvendamine ja elulistes situatsioonides kasutamine	Teab seost hariliku ja kümnendmuru vahel ja oskab vajadusel teisendada lihtsamaid murde
Pprotsent	100% kui tervik; protsendi väljendamine hariliku ja kümnendmurruna ($1\%=1/100=0,01$); protsendi leidmine arvust; arvu leidmine protsendi järgi; osamäära leidmine antud osa järgi, muutumise väljendamine protsentides;	Teab protsendi mõistet ja protsentarvutust tekstülesannetes
Diagrammide ja tabelite lugemine ja kasutamine	Diagrammidest ja tabelitest informatsiooni leidmine ja nende joonistamine etteantud andmete alusel, ka protsendi ja osamäära kasutamine.	Oskab igapäevaselt vajalikku teavet hankimida tabelitest ja diagrammidelt

Geomeetria	Pikkus, pikkusühikud ja nende teisendamine, praktiline pikkuste mõõtmine; ristkülik ja ruut, nende joonistamine; ristküliku ja ruudu pindala ja übermõõdu arvutamine; pindalaühikute teisendamine; ruumala mõiste, mahuühikud, liiter ja selle teisendid, kuupmeeter ja selle teisendid; risttahukas ja kuup, nende ruumala arvutamine, mõõtmine; ringjoon, ring ja selle osad (sektor, segment); ringjoone pikkuse ja ringi pindala arvutamine, ring-, tulp- ja joondiagrammide tundmine, eristamine ja lugemine ning joonistamine andmete järgi; erinevate ruumiliste kujundite tundmine (silinder, püramiid, koonus, nende pinnalaotus).	Oskab sooritada mõõtmisi, oskab teisendada õpitud ühikuid, arvutada õpitud kujundite pindala ja ruumala
Negatiivne arv ja positiivne arv	Mõiste ja praktiline kasutamine(temperatuuri mõõtmine)	Teab negatiivse ja positiivse arvu tähendust ja mõistab seost igapäevaste näidete varal, oskab teha aritmeetilisi tehteid negatiivsete ja positiivsete arvudega

3.2. Emakeel

Emakeele rõhuasetused:

1)õigekirjareeglite tundmise ja kasutuse korrigeerimine individuaalsete harjutuste läbi;

- 2)suuta väljendada enda mõtteid igapäevases elus esinevatel juhtudel suuliselt ja kirjalikult üldarusaadavas vormis;
- 3)osata lugeda oma tempos ja orienteeruda sisult jõukohases tekstis, mõista selle tähendust ja mõtet, leida tekstist informatsiooni ja seda edasi anda kõnes ja kirjas;
- 4)praktiliselt osata kasutada emakeele lauseehitust, muutevorme ja tavasõnavara;
- 5) suuta teha märkmeid ja konspekti ning õpitud tarbekirjaliikide kasutamine;
- 6)sõnavara laiendamine uute keelendite abil;
- 7)osata orienteeruda suulises informatsioonis ja seda mõista ning õigesti tõlgendada, järgida üldnimlikke kõlblusnorme;
- 8) suuta kasutada emakeelt õpitegevuses, kirjeldada töövõtteid ja nendest aru saada;
- 9) omada ülevaadet rahvuskirjandusest ja teada tuntumaid kirjanikke;
- 10)tunda praktiliselt ilukirjanduslike tekstide liike;

Õppesisu:

Teema	Teemade sisu	Oodatavad tulemused
HÄÄLIKUÕPETUS JA ORTOGRAAFIA	Kõigi põhikoolis õpitud õigekirjareeglite kordamine.	Oskab kirjutada üldiselt ilma õigekirjavigadeta ja arusaadavalt.

<p>VORMIÕPETUS</p>	<p>Sõnaliigid, üldine kordamine, leidmine tekstist, küsimused; samast tüvest tuletatud erinevate sõnade eristamine, kasutamine lauses, uute keelendite kasutamine.</p>	<p>Oskab kasutada õigeid sõnavorme nii suulises kui kirjaklikus väljenduses.</p>
<p>LAUSEÕPETUS</p>	<p>Lause mõiste, lihtlause ja liitlause, lauseliikmed ja sõnade järjekord lauses, lausete liigid</p> <p>lihtlause, laiendatud lihtlause, koondlause, kirjavahemärgid, liitlause, selle mõiste, leidmine tekstist, mõistmine, osalause eristamine, moodustamine, kirjavahemärgid ja sidesõnade kasutamine.</p>	<p>Oskab koostada mõttega lauset ja kirjavahemärke kasutada.</p>
<p>TEKSTIÕPETUS</p>	<p>Kirjaliku teksti koostamise nõuded, algus ja lõppsõna, kokkuvõte, lõigud, temaatika järgimine.</p>	<p>Oskab kirjutada mõistetavat ja loogilist teksti.</p>

<p>TARBEKIRI</p>	<p>Kkiri, kirjale omistatud üldised normid</p> <p>ümbrik, vormistamine,</p> <p>avaldus,</p> <p>seletuskiri,</p> <p>enesetutvustus,</p> <p>tarbekirjade lugemine ja mõistmine,</p> <p>arvuti kasutamine tarbekirjade vormistamisel ja saatmisel.</p>	<p>Oskab kirjutada avaldust, seletust, enesetutvustust ja oskab saata e-kirja.</p>
------------------	---	--

<p>KIRJANDUS</p>	<p>Ülevaade kirjanduse alaliikidest –rahvaluule(rahvalaulud, muinasjutud, muistendid, rahvaluule lühivormid), luule (haiku, ood, pastoraal, sonett, poem, ballaad), proosa (jutustus, elulood, päevik, romaan, novell, miniatuur), släng, murre, draama, dramatiseerimine, teatrikunst,fotokunst,maalikunst,film.</p> <p>Loominguga tutvumine - FR. R. Kreutzwald, L. Koidula,P.-E. Rummo, D. Kareva, J. Sütiste, J. Liiv, J. Kross, M. Under, O. Luts, A. Lindgren, J. Parijõgi, Er. Tuglas. A. H. Tammsaare, A. Kivirähk.</p>	<p>Tunneb kunsti erinevaid alaliike, teab Eesti kirjanikke ja nende loomingut.</p> <p>Loeb vabal ajal.</p>
<p>TEABEKIRJANDUSE KASUTAMINE</p>	<p>Konspekti koostamine ja lugemine, teadusliku teksti edasiandmine suuliselt ja kirjalikult, referaadi koostamine ja selle esitamine, kokkuvõtte ettekandm, ajalehtede ja ajakirjade lugemine, raamatukogu külastamine ja kirjanduse laenutamine.</p>	<p>Oskab koostada lihtsat konspekti, teeb referaati nii kirjanduse kui arvuti kasutamisega, loeb uudiseid ajalehest.</p>

3.3. Inimeseõpetus**Inimeseõpetuse rõhuasetused:**

- 1) anda teoreetilisi teadmisi üksikisiku, perekonna ja riigi tasandil iseseisvaks toimetulekuks elus;
- 2) kujundada adekvaatne enesehinnang, õige arusaam oma võimetest ja võimalustest;
- 3) suurendada õpilaste iseseisvust, vastutustunnet ja kasvatada usaldust;
- 4) süvendada oskust olukorrale vastavaks käitumiseks;
- 5) teadvustada inimeste kooselu vormide erinevust;
- 6) kurssi viia vajaliku seadusandlusega;
- 7) süvendada eetilistest tõekspidamistest kinnipidamist perekonnas ja kodanikuna;
- 8) anda oskusi otsida, küsida ja leida abi kriisiolukordades;
- 9) eesmärkide saavutamiseks kasutada praktilisi õppusi, teste, küsimustikke, rollimänge, ühiseid arutelusid ja diskussioone.

Õppesisu:

Teema	Teema laiendus	Oodatavad tulemused
-------	----------------	---------------------

<p>Inimeseõpetus</p>	<p>Iinimene kui tervik, elundite ja elundkondade ülesannete kordamine, enesehindamine, väärtused, kõlblusnormid ja käitumine, erimeelsused ja konfliktid, nende lahendamine, tervis, (tervislik toitumine, liikumise tähtsus, igakülgne füüsilise arendamise vajalikkus), vaimne tervis, puhkus, hügieen, riietumine vastavalt olukorrale, erinevad haigused, nakatumine, äratundmine, meditsiiniline teenindamine, esmaabi, kahjulikud harjumused (suitsetamine, narkootikumide ja alkoholi tarvitamine)</p>	<p>Tunneb inimese anatoomilise eksisteerimise aluseid, teab ja oskab hinnata tervist, teab hügieeni ja puhkuse tähtsust ja võimalusi, teab kahjulike harjumuste tagajärgi ja oskab neid vältida.</p>
----------------------	---	--

	<p>ravimid ja koduapteek, ravimtaimed,</p> <p>sooline areng, rasestumine, raseduse vältimine, suguhaigused.</p>	
Perekonnaõpetus	<p>Perekonna mõiste, perekonna eri vormid läbi sajandite,</p> <p>tänapäeva perekonnamudelid, nende eelised ja puudused,</p> <p>seadusandlus,</p> <p>vajalikud tingimused perekonna loomiseks,</p> <p>perekonna loomine, (kodu valik, kaaslaste valik, laste planeerimine, vajaduste arvestamine),</p> <p>ühiselu reeglid, naabritega suhtlemine,</p> <p>suhted perekonnas erinevate põlvkondade vahel,</p> <p>perekonna sissetulek, kulud ja tulud, eelarve koostamine,</p> <p>kriisid, lahendamise teed, abi saamise võimalused,</p> <p>peretraditsioonid ja tähtpäevad.</p>	<p>Kkäitub vastavalt üldistele ühiselu reeglitele,</p> <p>oskab suhelda täiskasvanute ja eakaaslastega,</p> <p>väärtustab perekonda ja tunnetab vastutust laste kasvatamisel, oskab koostada eelarvet, planeerida kulusid.</p>

<p>Kodanikuõpetus</p>	<p>Riigid ja erinevad riigikorrad läbi ajaloo.</p> <p>Eesti ajaloo kordav lühiülevaade.</p> <p>Eesti maailmakaardil.</p> <p>Eesti riigikord, sümbolid, riiklikud tähtpäevad.</p> <p>Eesti riigi valitsus- ja võimuorganid, nende valimised, ülesanded ja kohustused.</p> <p>Eesti riigi põhiseadus.</p> <p>Kohalikud omavalitsused, nende tööülesanded ja vajalikkus tavakodanikule.</p> <p>inimene ühiskonna liikmena, kodanikuks olemine</p> <p>Tööturg, töö otsimine, tööandja, töövõtja.</p> <p>Euroopa Liit, ajalooline taust, loomine ja liikmesriigid; instidutsioonid ja nende ülesanded; Eesti seos EL, kohustused ja õigused, seadusandlus,</p> <p>Schengeni rigid.</p> <p>NATO, ajalooline taust, liikmesriigid ja Eesti osa selles koostöös.</p>	<p>Tunneb ennast Eesti Vabariigi kodanikuna,</p> <p>Teab Eesti riikluse aluseid ja kodanikule vajalikke seadusi oma õigusi ja kohustusi kodanikuna.</p> <p>Tteab tööturul konkureerimise põhimõtteid, oma kohta selles.</p> <p>Tteab Eesti riigi asendit teiste riikide hulgas, selle olulisust.</p> <p>Teab ülemaailmseid globaalseid keskkonnaprobleeme ja enda osa nende lahendamisel.</p>
-----------------------	--	---

	<p>Keskkond, globaalsed kliimaprobleemid, loodushoid, säästlik tarbimine, jäätmed.</p> <p>Meediaõpetus, erinevad meediavormid, ajalehtede ja ajakirjadega tutvumine, dokumentaalsaadete jälgimine televisioonis.</p>	<p>Teab meediavorme ja meedia kasutamisega tulenevat vastutust.</p>
--	--	---

<p>Praktiline arvutiõpetus</p>	<p>Valdab peamisi töövõtteid arvutil igapäevases õppetöös eelkõige infot otsides,teksti, dokumente ja esitlusi koostades.</p> <p>Teadvustab ning oskab vältida info ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisel tekkida võivaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele.</p> <p>Osaleb virtuaalsetes võrgustikes ja kasutab veebikeskkonda digitaalsete materjalide avaldamiseks kooskõlas intellektuaalomandikaitse heade tavadega.</p>	<p>Teab arvuti ohutu sisse-ja väljalogimise reegleid ning arvutiklassi kasutamise eeskirju.</p> <p>Teab faili ja kausta mõistet, oskab luua uut kausta, avada ja sulgeda faili.</p> <p>Oskab kasutada moodle õpikeskkonda.</p> <p>Oskab sisestada ja vormindada arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste, järgides tekstitötluse põhireegleid.</p> <p>Oskab käivitada brauserit ja pöörduda etteantud leheküljele internetis, rakendada otsingumootorit õpetaja poolt etteantud info otsimiseks. Leiab internetist ja kopeerib tekstifaili erinevas formaadis algmaterjali (tekst, pilt) ning töötleb neid vajaduse korral, pidades kinni</p>
--------------------------------	--	---

		intellektuaalomandi kaitse headest tavadest.
--	--	--

3.4. Võõrkeel

Inglise keel

Inglise keele rõhuasetused:

- 1) kinnistada õpitut;
 - 2) kõnekeele arendamine;
 - 3) suhtlusoskuste kujundamine;
 - 4) kõnelemissoovi ergutamine;
- 5) sõnaraamatute kasutamine;
- 6) õpetada täitma lihtsamaid blankette;
- 7) õppida orienteeruma igapäevases võõrkeelses teabes;
- 8) tunda Inglismaa kultuuri;
- 9) õpetada toimetulekut erinevates teenindusasutustes (poes ostmine, registreerimine hotellis, tee küsimine jne.)

Õppesisu:

Teema	Teema laiendus	Oodatavad tulemused
-------	----------------	---------------------

<p>KÕNEARENDEUS-JA LUGEMISTEEMAD</p>	<p>*minu eripära (välimus, iseloom, huvid); *minu pere ja kodu (linn, küla, maja, korter, aed, õu), *minu ja minu vanemate töö; *minu kool ja klass (koolitee, õppeained, kooliruumid); *harrastused ja vaba aeg (sport, kino, muusika); *teenindus ja suhtlemine (ostmine kaupluses, postkontoris, arsti juures, kehaosad, telefonikõned); *mina ja minu arvamus (meeldib / ei meeldi); *eestlased ja meie naabrid (asukoht, keel, pealinn, raha); *tarbekiri (kirja, postkaardi kirjutamine, ankeetide täitmine); *kultuur.</p>	<p>Saab hakkama elementaarse suhtlemisega. Saab aru tekstidest, mis sisaldavad tundmatuid sõnu; oskab kasutada sõnaraamatut (kasutada ka interneti teabeallikaid); suudab ennast inglise keeles selgeks teha teenindusasutustes; ssuudab väljendada oma arvamust; oskab rääkida oma igapäevastest tegevustest; kasutab õiget intonatsiooni ja hääldust.</p>
<p>LUGEMISOSKUSTE KUJUNDAMINE</p>	<p>*teksti lugemine, mille tundmatud sõnad on tõlgitud; *informatiivse teksti (teated, kuulutused, asutuste nimed, sõiduplaanid); *lihtsama ilukirjanduse lugemine ja mõistmine sõnaraamatu abil.</p>	<p>suudab leida tekstist vajalikku informatsiooni; saab aru juhenditest ilma õpetaja abita;</p>
<p>KIRJUTAMISOSKUSED</p>	<p>*aadressi kirjutamine; *ankeetide täitmine, *õnnitluste kirjutamine.</p>	<p>täita avaldusi ja blankette; kirjutada lühijuttu õpitud teema piires;</p>

KEELETEADMISED	<p>* omadussõnad: võrdlusastmed; omadussõnade võrdlemine (as...as, notas...as, more...than);</p> <p>*arvsõnad ja mõõtühikud: järgarvud; kuupäev, aasta; kellaeg;</p> <p>*asesõna: omastav asesõna (their, your, our); küsivad asesõnad; umbmäärased asesõnad; (some, any)</p> <p>*määrsõnad:sagedusmäärsõnad (always, sometimes, never, again); järjestavad määrsõnad; (first, next, before, after)</p> <p>*teigusõnad: põhiteigusõna ja abiteigusõna (be, have, do); enamkasutatavad reeglipärased .</p> <p>teigusõnad ja ebareeglipärased teigusõnad</p> <p>*sõnatuletus: arvsõna tuletusliited (-ty); nimisõna tuletusliited (-er, -or); määrsõna ; tuletusliited (ly)</p>	suudab täislausega vastata küsimustele õpitud teema piires.
----------------	---	---

3.5. Muusika

Muusika õpetamise rõhuasetused

1. Erinevate muusikastiilide tutvustamine;
2. Seltskonnalaulude tutvustamine ja laulmine;

3. Laulmise ja musitseerimise kogemuse andmine;
4. Erinevate tantsurütmide tutvustamine;
5. Liikumine erinevate rütmide saatel ja lihtsamate seltskonnatantsude tantsimine;
6. Erinevate muusikazanrite tutvustamine ja kuulamine;
7. Muusikaetenduse külastamine.

3.6. Kehaline kasvatus

Kehalise kasvatus e oodatavad õpitulemused:

- jookseb ühtlases tempos 1,5 km (T) ja 2 km (P) ning vahelduvalt kõnniga 3 km (T) ja 4 km (P);
- jookseb tulemustele 100 m, 300 m (T) ja 100 m ja 800 m (P);
- suusatab 2 km (T) ja 3 km (P);
- suudab kõverdada käsi rippes (P) ja toenglamangus.
- teab ohutus ja hügieeninõudeid sportmisel;
- teab Eesti sportlasi ja nende saavutusi;
- teab “ausa mängu” põhitõdesid;
- teab tähtsamaid spordisündmusi (Eesti MV, EM, MM, OM jms);
- planeerib, viib läbi ja analüüsib õpetaja poolt antud ülesandeid;
- arendab iseseisvalt oma kehalisi võimeid;
- hindab adekvaatselt oma kehalisi võimeid;

- otsib ja leiab sporditeavet, koostab ülevaadet mõnest spordisündmusest;
- mängib võrk-, jalg- ja korvpalli lihtsustatud reeglitega;
- peab kinni hügieenireeglitest.

Teema ja õppesisu	Soovitavad õpitulemused
<p><u>Kergejõustik</u></p> <p><u>Kuulitõuge liikumiselt.</u></p> <p><u>Kaugushüpe hoojooksult paku tabamisega.</u></p> <p><u>Kõrgushüpe üleastumistehnikaga hoojooksult.</u></p> <p><u>Pallivise hoojooksult.</u></p> <p><u>Tõkkejooks ajale.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ·<u>teab ja rakendab kuuli tõukamisel õige tõukamistehnika;</u> ·<u>sooritab kaugushüppe paku tabamisega tulemusele;</u> ·<u>sooritab hoojooksult kõrgushüppe üleastumistehnikaga;</u> ·<u>viskab palli hoojooksult tulemusele.</u>

<p>Jooks ja jooksuharjutused</p> <p>Kestvusjooks maastikul. 100 m jooks madallähtest. 800 m jooks. Jooks kurvil. Teatepulga vahetus. Täpsusjooks.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ·oskab oma jooksutempot valida ja jookseb etteantud raja läbi ilma peatumata; ·jookseb 100 m ja 800 m tulemusele; ·sooritab õige teatepulga vahetuse; ·jookseb kurvis siserajal.
<p>Käe-, selja-, kõhu- ja küljelihaseid arendavad harjutused hantlitega.</p> <p>Venitusharjutused erinevatele lihasrühmadele.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ·teab ja sooritab iseseisvalt hantlitega üldarendavaid harjutusi; ·teab ja sooritab venitusharjutusi erinevatele lihasrühmadele.
<p>Kangi ja rööbaspuude harjutused</p> <p>Kang: tireltõus rippest abistamisega, vibutushooglemiselt mahahüpe 90o pöördega (P). Harjutused vahenditega: palli,- rõnga,- või hüpitsaharjutuste seoste koostamine ja esitamine. Rõhtseis ühel jalal. Võimlemiskava koostamine.</p>	<p>- akrobaatiline vabakava muusika saatel eelnevates klassides õpitud akrobaatilistest ja võimlemise harjutusi kasutades õpilase initsiatiivil. Kavas peab olema minimaalselt viis eelnevalt õpitud akrobaatilist harjutust.</p>
<p>Ruunitaju arendavad harjutused</p> <p>Orienteerumise õpperadade läbimine, harjutused püsiradadel.</p>	<p>- suudab ja oskab iseseisvalt läbida orienteerumise õpperajad.</p>

<p>Rütmitaju arendavad harjutused</p> <p>Teadmised tantsukultuurist. Tantsukava koostamine ja esitamine.</p>	<p>- oskab koostada õpetaja abiga tantsukava (T).</p>
<p>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud</p> <p>Korvpall: individuaalne pallikäsitsustehnika täiustamine, mängijate koostöö, õppemäng.</p> <p>Takistusraja läbimine ajale.</p> <p>Jalgpall: lendava palli löömine otsmikuga, söödud liikumiselt, palli vedamine põia sise- ja välisküljega. Õppemäng.</p> <p>Võrkpall: liikumine platsil, mitmekordne söötmine enda kohal. Pallingud täpsusele.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ·teab ja oskab korvpallis rakendada eelnevalt õpitud; ·peab kinni õpitud pallimängude reeglitest; ·läbib takistusraja, kus eelnevalt õpitud elemendid ajale (korvpall); ·arvestab lendava palli kiirust ja lööb otsmikuga palli (jalgpall); ·pallingud üle võrgu täpsusele (võrkpall); ·mängib kõiki õpitud pallimänge.

8.3.8. Eelkutseõpe

Eelkutseõppe rõhuasetused:

Õppija:

- on saavutanud valmisoleku tegemaks juhendamisel teadlikke valikuid edasise õppimisvõimaluste, kutsevaliku ja tööturule sisenemise osas;
- on arendanud oma suhtlemisjulgust ja -pädevust ning saab hakkama harjumispärasel keskkonnas;
- osaleb oma karjääriplaani koostamisel-on saavutanud valmisoleku jätkamiseks õpinguid kutseõppes ning mõistab selle olulisust oma tuleviku kujundamisel;
- kirjeldab kutse-ja erialaseid mõisteid, oskab täita vähemalt kahel erialal juhendamisel tavapäraseid ja piiratud vastutusega tööülesandeid;
- väärtustab tervislikke eluviise, on arendanud oma algatusvõimet ning suudab (juhendamisel) ellu viia vajalikke tegevusi, et saavutada elurollidega seotud eesmärgid.

Eelkutseõppe ainekavad vt kooli toimetuleku õppe õppekavast.

TOIMETULEKUÕPPE ÕPPEKAVA

ÜLDALUSED

- Toimetulekuõppe sihiseades lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa §-s 3 sätestatust, arvestades seejuures toimetulekuõppel õpilaste individuaalseid hariduslikke erivajadusi.
- Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada erituge vajava õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb eluga toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd ja on teadlik enda kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka.

- Toimetulekuõppes lähtutakse põhimõttest, et igapäev peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse õpilaste arengutasemest õppeainete kaupa, arvestatakse õpilaste potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi. Õppimise edukus sõltub õpilase individuaalsest võimekusest ja tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast.
- Õppekava taotleb iga õpilase arengu toetamist. Õpetamine toimub iga õpilase arengutaseme ja arenguvõimaluste hindamise alusel kasutades eripedagoogilisi meetodeid.
- Õppetöö kavandamine toimub kontsentrisuse printsiipi järgides. Õppetööd kavandades arvestatakse nii klassi tervikuna kui ka iga õpilast individuaalselt. Õppeülesanded valitakse õpilase lähimat arenguvalda arvestades, varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.
- Arendamist vajavad õpilaste psüühilised protsessid (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine), tunde- ja tahtevald, psühhomotoorika, suhtlemine ja hoiakud. Õpetamise ja arendamise eesmärgiks on õpilaste võimalikult iseseisev toimetulek sotsiaalses keskkonnas. Eesmärgid täpsustatakse kooli ja/või klassi õppekavas ning iga õpilase individuaalses õppekavas.
- Õppe- ja kasvatustöö toimub võimalikult elulises keskkonnas jõukohases praktilises tegevuses, millega kaasneb suuline kõne ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite kasutamine. Õppe- ja kasvatustööga taotletakse, et õpilane omandaks jõukohased praktilised oskused ja vajalikud teadmised igapäevastes olukordades toimetulekuks. Õpilast suunatakse täitma praktilisi ülesandeid koostegevuses ja eeskuju järgi, rakendama omandatud oskusi kas näidise, lihtsa suulise korralduse alusel või mälu- ja pildile toetudes iseseisvalt. Oluline on kujundada õpilaste huvi võimalikult iseseisvalt tegutseda. Kujundatakse käitumist, sellele võimalikult adekvaatse hinnangu andmist positiivset rõhutades.
- Oluline on õpetaja ja õpilase positiivne ühistegevus. Õpilaste aktiveerimine eeldab nende arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Õpilane võtab võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest. Toimingute omandamine toimub tegevussammude ja osaoskuste kaupa, omandatud osatoimingud ühendatakse toimingute ahelaks.
- Õpioskuste kujundamist soodustavad õpilasega tegelevate täiskasvanute ühtsed nõudmised ja samalaadne abi. Tähtis on koostöö tugispetsialistide, õpetajate, lapsevanemate, jätkuõppe korraldajate, koolipidaja jt kooliväliste spetsialistide ja asutustega.

ÕPILASTEL KUJUNDATAVAD ÜLDPÄDEVUSED

- 1) **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, mõistab, et inimesed võivad olla erinevast rahvusest, suhtub teistest rahvustest inimestesse sallivalt ja lugupidavalt; käitub vastavalt omandatud üldtunnustatud väärtustele ja kõlbluspõhimõtetele; teab Eesti kultuurile omaseid traditsioone ja kombeid, järgib neid teiste juhendamisel või eeskujul;
- 2) **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – teab oma õigusi ja kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib ühiselureegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli; arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi.

- 3) **Enesemääratluspädevus** – orienteerub ümbritsevas keskkonnas, igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides; suhtub positiivselt iseendasse, oma perekonda, kaaslastesse ja kodumaasse; hoidub teadaolevatest ohtudest, oskab vajaduse korral abi küsida või seda kaaslasele pakkuda; järgib võimetekohaselt tervislikke eluviise, on füüsiliselt aktiivne.
- 4) **Õpipädevus** – õpib võimetekohaselt, kavandab suunamisel oma õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatud; kasutab õpitud lugemis- ja kirjutamisoskusi igapäevases elus toime tulemiseks; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid; on huvitatud uute teadmiste ja oskuste omandamisest.
- 5) **Suhtluspädevus** – mõistab talle suunatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid, väljendab arusaadavalt oma soove ja seisukohti omandatud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil.
- 6) **Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus** – kasutab matemaatilisi oskuseid igapäevases elus toime tulemiseks; käitub keskkonnateadlikult ja hoiab loodust; tuleb toime igapäevaste tehnoloogiliste vahendite kasutamisega.
- 7) **Ettevõtlikkuspädevus** – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd, mõistab töö tegemise vajalikkust, suudab töö ajal alluda töödistsipliinile, teeb jõukohast tööd; on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks.
- 8) **Digipädevus** – suudab vastavalt oma võimetele infotehnoloogilises maailmas toime tulla, kasutab eesmärgipäraselt ja võimalikult ohutult infotehnoloogilisi vahendeid ja vajaduse korral oma arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet.

Taotletavad pädevused I arengutasemel

Õpilane:

- 1) tajub ennast ja kaasinimesi ümbritsevas keskkonnas; suhtub positiivselt iseendasse ja tuttava inimese poolt algatatud kontakti;
- 2) kasutab meeldetuletamisel tuttavates situatsioonides õpitud käitumisviise ja järgib võimetekohaselt ühiselu reegleid kodus ning koolis;
- 3) orienteerub abiga lähiümbruses, tuleb suunamisel toime põhiliste eneseteeninduse toimingutega;
- 4) tegutseb ohuolukorras vastavalt täiskasvanu juhistele;
- 5) annab märku oma põhivajadustest ja tervisega seotud probleemidest;
- 6) osaleb tervislikke eluviise järgivates koostegevustes, on kehaliselt aktiivne;
- 7) viibib meelsasti looduskeskkonnas;
- 8) võtab vastu ja otsib kontakti tuttava täiskasvanu ja kaaslasega; reageerib igapäevastele lühikorraldustele sobivalt, väljendab suunamisel oma põhivajadusi ja soove õpitud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;
- 9) suudab igapäevaelus toime tulla ja olukordi mõista, toetudes esemetele või piltidele;
- 10) sooritab koostegevuses praktilisi matemaatilisi tegevusi igapäevaelus toime tulemiseks;
- 11) kasutab abiga tuttavaid infotehnoloogilisi vahendeid mängulises tegevuses; vajaduse korral kasutab suunamisel arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet;

12) osaleb suunatud mängus ja mängulises õpitegevuses; säilitab mängulises tegevuses lühiajaliselt suunatud tähelepanu; tegutseb mänguasja või õppevahendiga vastavalt selle funktsioonile.

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused **I arengutasemel**

Õpetuse põhitaotlus on õppimiseks vajalike alusoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil:

- 1) erinevaid vahendeid kasutades kontakti astumine, kontaktis osalemine, kontakti kestuse pikendamine;
- 2) adekvaatne reageerimine situatsiooniga seotud lühikorraldustele;
- 3) lülitumine praktilisse tegevusse ja ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumine;
- 4) suunamisel oma välimuse ja õppevahendite korrashoidmine;
- 5) baaslausungite moodustamine ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite situatiivne kasutamine

- Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel: mina kui osaleja praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus ning kontaktis ja koostegevuses täiskasvanuga.
- Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, mille baasil areneb objektide ja tegevusaktide äratundmine ning kaemuslik-praktiline mõtlemine. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tahtmatu tähelepanu väline suunamine.
- Motoorika arendamine. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng. Arendatakse passiivsete liigutuste sooritamist, liigutuste sooritamist imiteerimise, näidise ja instruksiooni järgi, omandatud liigutusstereotüüpide rakendamist eneseteenindamisega seotud tegevustes. Kujundatakse oskusi koordineerida silma ja käe liigutusi, liigutuste rütmi ja tempo muutmist ning elementaarse vaimse tegevuse reguleerimist liigutuste abil.
- Tajude arendamine. Tajude arendamisel õpetatakse suunatult märkama eri meeltega objekti tunnuseid; eristama esemeid taustast; laiendama tajuvälja; rühmitama objekti ja graafilisi kujutisi 1–2 tajutava tunnuse alusel; tajuma ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja ajasuhteid (samal ajal, enne, pärast).
- Mälu arendamine. Arendatakse varem tajutud objektide ja tegevusaktide äratundmist; toimingute sooritamist eelnevalt tajutud näidise järgi; seoste tegevus-objekt-tunnus ja keeleüksus-alternatiivvahendid kujundamist; töömälu mahu suurendamist (kuni 4 üksust); mälukujutluste aktiveerimist verbaalsete ja mitteverbaalsete signaalide abil; objektide paigutuse taastamist varem tajutu põhjal.
- Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilise mõtlemise arendamisel kujundatakse oskused täita erinevaid ülesandeid tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades, rühmitada tajutavate tunnuste alusel ja muuta rühmade koostist.
- Kõne arendamine. Omandatavad oskused on kontakti astumine, kontaktis osalemine, kontakti kestuse pikendamine; lühikorralduste kuulamine ja neile reageerimine tajutava situatsiooni toel / situatsioonist lähtuvalt; kõne baasiks olevate häälikute ja häälikukomplekside

(häälikute rida, silbirida, kõnetakt, sõna) järele kordamine; situatsioonile vastavate sõnade ära tundmine ja kasutamine; alternatiivsete suhtlusvahendite kasutamine vajaduse korral.

- Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Pedagoog verbaliseerib õpilaste tegevust.
- Lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuste eeluskuste kujundamine.
- Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel õige-vale, õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang. Kujundatakse tegevuse tahan-motiivi.
- Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajaduste rahuldamisel abita toime tulema.

Taotletavad pädevused **II arengutasemel**

Õpilane:

- 1) teadvustab ennast ja kaasinimesi, märkab inimestevahelisi erinevusi; suhtub positiivselt iseendasse, oma lähedastesse ja kaaslastesse;
- 2) teab tuttavas olukorras oma õigusi ning kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib oma võimete kohaselt ühiselu reegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli;
- 3) orienteerub tuttavas ümbruses, tuleb toime põhiliste eneseteeninduse toimingutega; 4) teadvustab enda abivajadust ja küsib suunamisel abi;
- 5) märkab suunamisel ohtlikku olukorda ja hoidub sellest õpitud viisil;
- 6) annab õpitud viisil märku tervisega seotud probleemidest;
- 7) mõistab suunamisel aktiivse liikumise ja tervisliku eluviisi vajalikkust;
- 8) käitub suunamisel keskkonnateadlikult ja hoiab loodust;
- 9) astub kontakti täiskasvanu ja kaaslasega; mõistab talle suunatud kohandatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid ning väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove omandatud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;
- 10) kasutab õpitud pildi- ja/või täissõnameetodil lugemise ja nende abil kirjutamise oskusi igapäevases elus toime tulemiseks;
- 11) kasutab suunamisel õpitud praktilisi matemaatilisi oskusi igapäevases elus toime tulemiseks;
- 12) kasutab suunamisel õppetegevusest tuttavaid infotehnoloogilisi vahendeid, kasutab vajaduse korral arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet;
- 13) osaleb mängu- ja õpitegevuses, säilitab õpiülesannete täitmise ajal suunatud tähelepanu;
- 14) tegutseb õppevahendi või tuttava tööriistaga vastavalt selle funktsioonile.

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused II arengutasemel

- Õpetuse põhitaotlus on õpitud baasoskuste harjumuslik rakendamine. Arendamist vajab tegevusega kaasneva suhtlemise ja oma tegevuse elementaarse kommenteerimise oskus. Nende oskuste arendamiseks kasutatakse järgmisi võtteid: tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemuse sõnastamine.
- Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel, suhtel mina-meie ja mina-õpilane.
- Juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, suureneb mälokujutluste osakaal vaimses ja praktilises tegevuses. Arendatakse kaemuslik-kujundilist mõtlemist lõimunult kujundiliste elementidega. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tähelepanu suunamine eri vahenditega (sh visuaalsed orientiirid), tähelepanu kestuse pikendamine, motoorne aktiveerimine.
- Motoorika arendamine. Omandatakse oskused sooritada erisuunalisi liigutusi; sooritada instruksiooni järgi liigutuste ahelat toetudes mälokujutlusele (vajaduse korral imiteerides). Viiakse läbi eri kehaosade mootorikat koordineerivaid tegevusi ja peenmootorikat arendavaid tegevusi. Liigutuste sooritamist verbaliseeritakse (pedagoog – õpilane). Sobimatud liigutusstereotüübid asendatakse.
- Tajude arendamine. Tajude arendamisel kujundatakse oskusi: tunnuste ja osade märkamise ja võrdlemise; sama objekti või graafilise kujutise äratundmine eri asendis, taustal, eri meeltega; oluliste/tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine; terviku moodustamine osadest; osatoimingute järjestuse tajumine tegevusaktis; erisuunaliste ruumisuhete (sh vasakul/paremal) tajumine; ajasuhete (sündmuste järjestuse) tajumine.
- Mälu arendamine. Mälu arendamisel kujundatakse oskust ära tunda tuttavate objektide graafiliste kujutisi ja toiminguid varieeruvates tingimustes; õpetatakse sooritama stereotüüpseid toiminguid tuttavates situatsioonides; aktiveeritakse kujutlused verbaalsealternatiivse teabe alusel; arendatakse töömälu mahtu (kuni 5 üksust); õpetatakse üksuste/sümbolite järjestust säilitama, kujutlused verbaliseeritakse suunatult.
- Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilist mõtlemist arendatakse mõtlemisprotsessi kujundiliste elementide lõimimise teel. Arendatavad oskused on abivahendite otsimine ja kasutamine, ülesande täitmine variatiivsetes tingimustes; osadest terviku moodustamine; õpiülesannete täitmine praktiliselt ja materialiseeritult; variatiivne rühmitamine suunatult (varieeritakse objekte, objektide arvu, rühmitamisalust).
- Kõne arendamine. Kõne arendamiseks laiendatakse õpilaste baassõnavara, harjutatakse situatiivset dialoogi ja viisakusväljendite kasutamist, 2–3 lausungi tähenduse seostamist. Õpitakse kohandatud lühitekstide tähenduse mõistmist (vajaduse korral kaasneb visuaalne näitlikkus), mõnest lausungist koosneva teksti loomist (abiga).
- Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Õpilane hakkab oma tegevust elementaarselt kommenteerima, kasutades suunatult kas verbaalseid või alternatiivseid väljendusvahendeid. Õpitakse turvaliselt kasutama igapäevaseid digivahendeid.
- Kujundatakse elementaarseid lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskusi.

- Väärtuskasvatuse eesmärkide saavutamiseks hindab õpilane tegevusakte põhimõttel õige-vale, meeldib-ei meeldi. Õpitegevust ja käitumist motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Vähendatakse negatiivsete hoiakute mõju. Kujundatakse tahan-motiivi kõrvale positiivse hinnangu abil peab motiivi. Võimaldatakse valikuid.
- Õpilane õpib tuttavas situatsioonis jõukohaste ülesannetega võimalikult iseseisvalt toime tulema, õpitud oskusi suunamisel varieeruvates olukordades kasutama ja suunatult varieeruvates olukordades toime tulema. Toimub lihtsate tööoskuste õpe ja harjutamine.

Taotletavad pädevused III arengutasemel

Õpilane:

- 1) teadvustab ennast ja kaasinimesi, on teadlik nende erisuste ja eri kultuuride võimalikkusest;
- 2) suhtub positiivselt iseendasse, oma lähedastesse, kaaslastesse ja kodumaasse;
- 3) teab oma õigusi ja kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib õpitud ühiselu reegleid erinevates kohtades ja olukordades;
- 4) orienteerub keskkonnas ja igapäevastes toimingutes, küsib vajaduse korral abi ja abistab teisi;
- 5) hoidub teadaolevatest ohtudest ja käitub õigesti ohuolukordades;
- 6) märkab terviseprobleeme ja otsib abi;
- 7) mõistab liikumise mõju tervisele, järgib võimetekohaselt tervislikke eluviise;
- 8) käitub keskkonnateadlikult ja hoiab loodust;
- 9) mõistab talle suunatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid ning väljendab arusaadavalt oma soove ja seisukohti omandatud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;
- 10) kasutab õpitud lugemis- ja kirjutamisoskusi igapäevaelus toime tulemiseks;
- 11) kasutab õpitud praktilisi matemaatilisi oskusi igapäevaelus toime tulemiseks;
- 12) suudab oma võimete kohaselt infotehnoloogilises keskkonnas toime tulla, kasutab infotehnoloogiavahendeid eesmärgipäraselt ja võimalikult ohutult;
- 13) kasutab vajaduse korral arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet;
- 14) mõistab töö vajalikkust, suudab tööaja jooksul töödistsipliinile alluda, teeb jõukohast tööd, on valmis jätkuõppeks.

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused III arengutasemel

- Õpetuse põhitaotlus on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevaelu ja õpitud tegevustega.
- Rõhuasetus on mina-meie suhetel seoses kodukoha ja tegevustega.
- Tunnetustegevuses kasvab märgatavalt mälu roll. Kujundatakse kaemuslik-kujundilist mõtlemist, mis võimaldab ette kujutada tuttavas situatsioonis toimuvaid tegevusi. Tähelepanu hoidmist soodustab harjumustele toetuv tegevus.
- Motoorika arendamine. Omandatakse praktiliseks tööks vajalike liigutusi vastavalt tegevuse spetsiifikale. Toimub liigutusstereotüüpide kujundamine sõltuvalt tegevusest ja nende varieerimine sõltuvalt tegevuse tingimustest. Õpitakse liigutusi teadlikult järjestama vastavalt osatoimingute ahelale.
- Tajude arendamine. Arendatakse aja ja ruumi analüütilist tajumist eri meeltega, tuttavate objektide ja sündmuste tajumist mitmele tunnusele ja mälule toetudes; stseenide ja lihtsate stsenaariumite analüütilist tajumist (jälgitav sündmus, pilt, pildiseeria, tekst) kogemustele toetudes.
- Mälu arendamine. Mälu arendamisel kujundatakse oskused ülesandest lähtuvalt ära tunda ja meenutada tuttavate objektide graafilisi kujutisi; eristada kogemusi ja esitatud teavet. Areneb mälukujutluste konkretiseerimine ja uute seoste loomine täiendava teabe abil. Õppetöös toimub korduvate tegevusaktide varieerimine ning sooritatakse harjutusi juhuslike ja stereotüüpsete assotsiatsioonide pidurdamiseks. Omandatakse oskused säilitada lühikest ja arusaadavat instruksiooni mälus ja sellega arvestamist toimingut sooritades; kujutluste verbaliseerimine ja graafiline kujutamine.
- Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilisele mõtlemisele lisandub osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ülesannete täitmist kujutlustele toetudes. Valitakse või valmistatakse vajalikud abivahendid. Õpilane täidab õppeülesandeid, mis eeldavad tuginemist isiklikele kogemustele ja eri meeltega tajutavatele vahenditele (sh kõnele). Õpitakse objektide rühmitamist 2–3 üldistustasandil ja allrühmade moodustamist. Toimub elementaarsete põhjus-tagajärg seoste teadvustamine praktilises tegevuses.
- Kõne arendamine. Kõne arendamiseks kujundatakse järgmisi oskusi: baas- ja vähe laiendatud lausungi mõistmine ja kasutamine suhtlemisel; suuliste ja kirjalike kohandatud lühitekstide mõistmine; oma tegevuse ja tajutud sündmuse sõnastamine lühitekstina, täiendava teabe lisamine küsimustele vastates, täiendava teabe vajadusest ja puudulikkusest teatamine; õpitud suhtlemisstrateegiate rakendamine, situatsioonile vastav rollisuhtlemine; kasutatavate väljendite mõningane varieerimine, ütluse tähenduse tuletamine situatsioonist lähtuvalt.
- Õppetöös rakendatakse jätkuvalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi. Õpilasi suunatakse oma tegevust kommenteerima verbaalselt ja/või alternatiivsete vahenditega. Õppeprotsessis kasutatakse aktiivselt digivahendeid.
- Elementaarse lugemis-, kirjutamis-, arvutamise- ja mõõtmisoskuse kujundamine ja oskuste kasutamine tegevuses.
- Väärtuskasvatuse eesmärkide saavutamiseks hinnatakse eri tegevusakte, kasutades hinnanguid õige-vale, meeldib-ei meeldi. Tegevuse motiivi ja eesmärgi seose teadvustamisel kasutatakse hinnanguid tahan/teen, peab / on vaja / teen, tahan / ei tohi / ei tee. Peab-motiivi kõrvale vaja-motiivi kujundamine toimub positiivse hinnangu abil lähtuvalt eesmärgist või tulemuse teadvustamisest.
- Oluline on õpetada õpilast võimalikult iseseisvalt toime tulema. Kujundatakse lihtsa töö oskusi:
 - 1) omandatud toimingute sooritamine osaliselt muutuvates tingimustes;

- 2) toimingu suunatud planeerimine, teabe otsimine sõltuvalt ülesandest (pilt, plaan, lühitekst);
- 3) töövahendite ja materjali sobivuse hindamine;
- 4) kujutluse loomine tulemustest – osatoimingute ning vahendite valik ja järjestamine;
- 5) suunatud enesekontroll: osatoimingute/operatsioonide järjestus ja tulemused, toimingu tulemus ja selle hindamine.

Kooli väärtuste alused:

- ausus ja usaldatavus, pedagoogi eetika ja takt
- sallivus, erinevuste, omapära ja eelduste arvestamine
- loovus
- saavutuste hindamine.

TOIMETULEKUÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse EESMÄRGID JA ÜLESANDED.

Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada korrektsioonitööga mõõduka intellektipuudega õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb toime tuttavates tingimustes (igapäevaste tegevustega kodus, teenindusasutustes (poes, juuksuris jne.), teeb juhendamise ning järelevalve all võimetekohast praktilist tööd ja teab oma kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka.

Õpetamise eesmärk on kujundada psühhofüsioloogilisi kompensatsioonimehhanisme ja arendada tunde- ning tahtevalda, soodustada õpilase enesetunnetuse, motoorsete, kognitiivsete, kommunikatiivsete ja sotsiaalsete oskuste arengut ning seeläbi ühiskonnas toimetulekut.

- teadvustab ennast (mina) ja kaasinimesi (mina-meie-teised);
- orienteerub igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides, täidab õpitud ohutusnõudeid ja küsib vajaduse korral abi;
- mõistab talle suunatud lihtsustatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid;
- oskab ennast väljendada omandatud keeleüksuste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;
- mõistab ja väljendab erinevaid tundeid ja emotsioone;
- suhtub hästi iseendasse, oma perekonda, kaaslastesse ja kodumaasse;
- järgib võimetekohaselt ühiskonnas tunnustatud sotsiaalseid norme, hoidub vägivallast;
- järgib võimetekohaselt oma tervise hoidmise põhimõtteid;
- hoidub loodust kahjustamast;

- mõistab kuuluvuse (*oma – võõras – ühine*) tähendust
- mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab alluda töödistsipliinile; teeb jõukohast tööd;
- on võimalikult iseseisev ja oskab teha valikuid igapäevaelus sh vaba aja sisustamisel;
- tuleb toime võimetele vastavate lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisesannetega.

ÕPPE JA KASVATUSTEgevuse Põhimõtted

Toimetulekuõppe põhiülesanne ja peamine põhimõte on toetada erituge vajava õpilase arengut ning tema kujunemist täiskasvanuks.

Õpetuse eesmärgiks on kujundada täiskasvanu, kes oma elus edaspidi võimalikult iseseisvalt hakkama saab.

1. Toimetulekuõppes lähtutakse jõukohasuse põhimõttest, st et igaühel peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele.

Õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse õpilaste arengutasemest õppeainete kaupa, arvestatakse õpilaste potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi. Lähtutakse õpilase lähima arengu tsoonist st et õppimine ei tohi olla õpilasele liialt kerge ega liiga raske. Õppimise edukus sõltub õpilase individuaalsest võimekusest ja tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast. Oluline on kujundada õpilase võimalikult iseseisev õppeprotsessis tegutsemine.

2. Iga õpilase individuaalne toetamine.

Õpetamine toimub iga õpilase arengutaseme ja arenguvõimaluste hindamise alusel kasutades eripedagoogilisi meetodeid.

Õppetööd kavandades arvestatakse nii klassi tervikuna kui ka iga õpilast individuaalselt. Õppeülesanded valitakse õpilase lähimat arenguvalda arvestades, varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

3. Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõppe põhimõtteid.

Toimetulekuõppel oleva õpilase tervikliku maailmapildi kujunemist toetab üldõpetusliku tööviisi kasutamine. Üldõpetuse puhul esitatakse õppematerjal erinevaid õppeaineid lõimides kompleksteemade kaupa.

Temaatilise planeerimise puhul toimub õppetöö õppetsükliina teatud perioodi jooksul kindla teema raames. Eri valdkondadesse kuuluvaid teadmisi ja oskusi kujundatakse sama teemat käsitledes paralleelselt kõikides õppeainetes. Õpet traditsioonilise ainetunnina ei korraldata, vaid keskendutakse ainekavades märgitud tegevustele ja teemadele.

Üldõpetus muudab õppe- ja kasvatustegevuse elulähedasemaks ning toetab seoste kujunemist erinevate valdkondade vahel toetades omandatud oskuste ja teadmiste ülekandmist igapäevasesse ellu. Lapse elust, huvidest ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika seob õppe- ja kasvatustegevuse tervikuks.

4. Ainekeskne õpetus.

Ainekeskset õpetust kasutatakse õppeainespetsiifiliste oskuste ja teadmiste õpetamisel: elementaarne lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskus, spetsiifilised tööoskused jms. Kursused on süstemaatiliselt koostatud ning viivad konkreetsete sammude abil püstitatud õpitulemuseni. Ainekeskne õpetus sobib individuaaltöö vormis näiteks AAC vahendite kasutama õppimisel.

5. Kontsentrisuse printsiip.

Toimetulekuõppes lähtutakse õppetegevuse planeerimisel ja läbiviimisel kontsentrisuse printsiibist ehk spiraalsuse põhimõttest (spiraalõppekava), st materjali esitatakse teemade kaupa korduvalt järk-järgult teemat laiendades ja/või keerukamal tasemel esitades. Inimese terviklik kujutus maailmast laieneb ja täpsustub kontsentrisel õpetuse teel ning õppevaldkondi ja tegevusi lõimides.

Arvestades toimetulekuõppel oleva õpilase arengut on õpetus üles ehitatud kontsentriselt I-III arengutasemel.

6. Arendamist vajavad õpilaste psüühilised protsessid (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine), tunde- ja tahtevald, psühhomotoorika, suhtlemine ja hoiakud. Õpetamise ja arendamise eesmärgiks on õpilaste võimalikult iseseisev toimetulek sotsiaalses keskkonnas. Eesmärgid täpsustatakse kooli ja/või klassi õppekavas ning iga õpilase individuaalses õppekavas.

7. Õppe- ja kasvatustöö toimub võimalikult elulises keskkonnas jõukohases praktilises tegevuses, millega kaasneb suuline kõne ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite kasutamine. Õppe- ja kasvatustööga taotletakse, et õpilane omandaks jõukohased praktilised oskused ja vajalikud teadmised igapäevastes olukordades toimetulekuks. Õpilast suunatakse täitma praktilisi ülesandeid koostevuses ja eeskuju järgi, rakendama omandatud oskusi kas näidise, lihtsa suulise korralduse alusel või mälupildile toetudes iseseisvalt. Oluline on kujundada õpilaste huvi võimalikult iseseisvalt tegutseda. Kujundatakse käitumist, sellele võimalikult adekvaatse hinnangu andmist positiivset rõhutades.

8. Praktiline tegevus, näitlikustamine ja materialiseerimine aitavad õpilasel tajuda ümbritsevat keskkonda kõigi meeleorganitega.

9. Võimetekohase hariduse andmine lähtuvalt õppija iseärasustest ja vaimsest võimekusest.

Õppe sisu ja õppekorraldus lähtuvad konkreetsest õppijast arvestades õppija võimeid valdkonniti.

10. Õpetaja ja õpilase positiivne ühistegevus. Õpilaste aktiveerimine eeldab nende arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele toetava hinnangu andmist. Õpilane võtab võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest.

11. Toimingute omandamine toimub tegevussammude ja osaoskuste kaupa, omandatud osatoimingud ühendatakse toimingute ahelaks.

Õpilane võtab võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest.

12. Õpioskuste kujundamist soodustavad õpilasega tegelevate täiskasvanute ühtsed nõudmised ja samalaadne abi.

Tähtis on koostöö tugispetsialistide, õpetajate, lapsevanemate, jätkuõppe korraldajate, koolipidaja jt kooliväliste spetsialistide ja asutustega.

13. Õpe on keskendunud praktiliste oskuste omandamisele.

Õpitakse eneseteenindusoskusi, igapäevaseid koduseid majapidamistöid, omandatakse elementaarseid tööoskusi ja -harjumusi. Võimetekohane lugema ja kirjutama õppimine ning matemaatika on seotud igapäevaelus toimetulemisega.

14. Lugemist ja kirjutamist õpetatakse laiendatud tähenduses.

Lugemine hõlmab situatsioonide, esemete, piltide, piktogrammide, signaalsõnade, terviksõnade ja kirjutatud tekstide lugemist. Kirjutamine märgib toimetulekuõppes kõiki õpilase tehtud tähendusega märke, tähti, sõnu ning pildi- ja sõnakaartide abil suhtlemist.

15. Matemaatikateadmiste omandamine algab arvueelses valdkonnas oma kehaskeemi tundmaõppimisega ning jõuab välja võimetekohaste eluliste arvutamisesanneteni.

16. Toimetulekuõppes puudub õpetamismeetod, mis toimib kindlasti kõige efektiivsemalt.

Sobiva meetodi valikul tuleb lähtuda igast konkreetsest õpilasest ning õpirühmast kui tervikust.

17. Õpetus on mänguline ja eluline ning toimub praktiliste tegevuste kaudu.

Jõukohane mäng on hea võimalus teadmiste ja oskuste vahendamiseks. Mänguõpetuse esimesel arengutasemel õpivad lapsed mängima, edaspidi tuleb mäng õppetöös eesmärgistada nii, et õpitakse mängu kaudu. Viimastel aastatel on toimetulekuklassides üha aktuaalsemaks muutunud digitehnoloogia kasutamine õppetöös, sh mängupõhine õppimine.

Kuna õpilastel on keeruline õpitut uude olukorda üle kanda, õpitakse esmalt elulistes olukordades praktilise tegevuse kaudu. Õpitu kinnistatakse klassitundides töölehtede, käelise tegevuse või õppemängude abil. Üks paremaid tegevusele suunatud õppe vorme on projektipõhine õpe. Projektipõhist õpet rakendades on võimalik kasutada eri raskusastmega ülesandeid ning nii saab tegevusse kaasata klassi kõik õpilased. Projekti läbi viies lõpeb koolipäeva ajaline killustamine üksikuteks tundideks, kusjuures tegeldakse kontsentreeritult ja intensiivselt ühe tervikliku teemaga.

18. Õppekava avatus

Õpilast toetab tema ümber kujundatud teda arvestav koostöövõrgustik. Õppija õpetamise ja arendamise on kaasatud erinevad kooli pedagoogid, spetsialistid, lapsevanemad, kutse- või ametiõppe korraldajad.

Õppe-ja kasvatusprotsessi käigus õpivad õpilased oma võimetele vastavalt:

- kasutama olemasolevaid teadmisi ja oskusi varieeruvates tingimustes;
- küsima ja uusi oskusi omandama;
- tegutsema;
- kasutama oma kaemuslik-kujundilist intellekti, reguleerima emotsioone lähtuvalt oma intellekti arengust;
- konstrueerima eeskju ja näidise alusel;
- võrdlema oma tegevuse tulemust näidisega;
- õppima koostegevuses või juhendatult koos teistega, õppima jälgima kaaslaste ja oma tegevust ning hindama tulemust;
- lahendama praktilisi probleeme ja tegema valikuid.

Mängu kasutamine toimetulekuõppes.

Mängimine on õppimine aktiivse tegutsemise kaudu, mis ühendab sotsiaalse, emotsionaalse, kognitiivse ja sensomotoorse õppimise ning seega sobib lapse terviklikuks arendamiseks.

Koolieelses eas on mäng lapse põhitegevus. Mäng on lapse peamine eneseväljendus- ja suhtlemisvahend. Mängu kaudu saavad lapsed väljendada enda tundeid ja mõtteid, esitada küsimusi ja kirjeldada ümbritsevas keskkonnas kogetut. Sageli väljendavad lapsed mängides seda, mille jaoks neil puuduvad sõnad. Mängides on mänguasjad lapse sõnadeks ja mäng on lapse kõne. Mängu kaudu õpib laps tundma iseennast ja ümbritsevat keskkonda. Mängides areneb lapse suhtlemisoskus, ta õpib väljendama oma tundeid ja kohandama oma käitumist. Seega mäng on lapse arengu alus.

Toimetulekuõppel õppiva lapse vaimne vanus vastab eakohase arenguga koolieeliku vaimsele vanusele.

Koolieelses eas on mäng lapse põhitegevus, seega toimub ka toimetulekuõppes õppetegevus valdavalt mängu ja praktilise tegutsemise kaudu eesmärgiga omandada elupraktilised igapäevaoskused ja lihtsad tööoskused.

Toimetulekuõppes lähtutakse mänguõpetuses kahest aspektist:

Eesmärgistatud mänguõpetus, mille käigus laps õpib mängima.

Oskuste ja teadmiste omandamine mängu abil.

Toimetulekuõppel oleva lapse mänguoskuste areng läbib samad arenguetapid, mis eakohase arenguga lapse mänguoskuste areng, kuid nende mänguoskused ei kujune nii kergelt ja loomulikult kui eakohase arenguga lastel. Õpetaja ülesandeks on luua õpilase mänguoskuste arengut toetav füüsiline ja vaimne õpikeskkond

Mäng peab vastama õpilase huvidele, kogemustele ja võimetele. Vaja on mängukaaslasti ning mitmekesisest mängukeskkonda erinevate mänguasjade, mängude ja materjalidega. Õpilasele tuleb võimaldada kogemusi ja teadmisi ümbritsevast keskkonnast, loodusest, täiskasvanute elust ja tegevustest jms, mida saab mängulistesse situatsioonidesse üle kanda. Oluline on täiskasvanupoolne lapse juhendamine enne mängu ja lapsega koos mängimine, kuid mängus peab säilima vastavalt lapse arengutasemele iseseisvus ja algatusvõime. Laps omandab uusi kogemusi ja oskusi kõige paremini enda tegutsemise läbi.

Toimetulekuõppes toimub uute oskuste ja teadmiste omandamine eelistatult praktilise tegevuse kaudu elulistes olukordades. Oluline on, et õpilased oleksid aktiivsed ja tegutsesid.

Tegevused valitakse vastavalt õpilase huvidele ning tema jaoks eluliselt olulistele oskustele ja teadmistele praegu ja tulevikus. Lähtutakse lapse eelnevatest elulistest kogemustest, oskustest ja teadmistest.

Praktilise tegevuse kaudu õppides on kaasatud õpilase kõik meeled. Nii õpilase kui õpetaja tegevust saadab kõne. Vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilase tegevust.

Elulistes olukordades õppimine vähendab õpitud oskuste ja teadmiste uude olukorda ülekandmisega seonduvaid probleeme.

Tegelusele suunatud õpetus. Projektipõhine õpe.

Tegevusele suunatud õpetuse põhimõtteid saab rakendada õppetööd projektipõhiselt planeerides ja läbiviies.

Projektipõhine õpe on intellektipuudega õpilaste õpetamiseks kohandatud projektõppe variant. Projektõppega võrreldes on projektipõhises õppes lihtsustatud ja vähendatud projektõppe elemente ning seeläbi muudetud õpetamismeetod sobivaks antud sihtrühma õpetamiseks.

Toimetulekuõppes toimub uute oskuste ja teadmiste omandamine eelistatult praktilise tegevuse kaudu elulistes olukordades. Oluline on, et õpilased oleksid aktiivsed ja tegutseksid.

Tegevused valitakse vastavalt õpilase huvidele ning tema jaoks eluliselt olulistele oskustele ja teadmistele praegu ja tulevikus. Lähtutakse lapse eelnevatest elulistest kogemustest, oskustest ja teadmistest.

Praktilise tegevuse kaudu õppides on kaasatud õpilase kõik meeled. Nii õpilase kui õpetaja tegevust saadab kõne. Vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilase tegevust.

Elulistes olukordades õppimine vähendab õpitud oskuste ja teadmiste uude olukorda ülekandmisega seonduvaid probleeme.

Projektipõhine õpe on intellektipuudega õpilaste õpetamiseks kohandatud projektõppe variant. Projektõppega võrreldes on projektipõhises õppes lihtsustatud ja vähendatud projektõppe elemente ning seeläbi muudetud õpetamismeetod sobivaks antud sihtrühma õpetamiseks.

Projektipõhist õpet iseloomustab:

Lähtumine õpilaste huvidest. Projektõppe teemad on elulised teemad, mis lähtuvad õpilaste huvidest ja vajadustest praegu ja tulevikus. Teemade valikul lähtume õpilaste huvidest, kuna toimetulekuõppel olev õpilane tegutseb ja seeläbi õpib kõige efektiivsemalt sisemise motivatsiooni olemasolul. Oluline on, et õpilane naudiks tegevust ning tunneks sellest rõõmu. Õpilase huvidest lähtuva temaatika kaudu suuname last õppe raames omandama elulis-praktilisi oskusi ja teadmisi, mida ta vajab elus võimalikult iseseisvalt toimetulemiseks.

1. **Seotus igapäevase eluga.** Projektide kaudu saavad õpilased kogeda ja õppida ümbritseva keskkonna seoseid nende tegelikes igapäevastes suhetes nii koolikeskkonnas kui väljaspool kooli. Õpilastel tekib terviklik maailmapilt ning vähenevad probleemid õpitu ülekandmisel igapäevastesse elulistesse olukordadesse.
2. **Tegevusele suunatud õppimine, sh mänguline õppimine.** Projektipõhise õppe puhul on oluline õpilase aktiivsus ja tegutsemine õppeprotsessis. Õpilast suunatakse ja julgustatakse iseseisvalt tegutsema, uurima, katsetama ja avastama. Aktiivselt õppeprotsessis osalemine aitab õppijal õpitavat mõtestada ja seostada omandatud teadmisi tegelikkusega.
3. **Üldõpetuse põhimõtted.** Projektipõhise õppe raames õpitakse ühtse teema raames nii praktilisi kui ainespetsiifilisi (nt elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus) oskusi.
4. **Õppe terviklikkus.** Projektipõhine õpe toetab õpilase terviklikku arengut. Õppetegevuste käigus arenevad õpilasel ühtse tervikuna kognitiivsed, motoorsed, emotsionaalsed, sotsiaalsed ja kommunikatiivsed oskused. Projektipõhise õppe raames kujuneb õpilasel praktilise tegevuse läbi erinevaid õppeaineid lõimides terviklik maailmapilt.
5. **Sotsiaalne õppimine.** Projektipõhine õpe toetab sotsiaalset õppimist. Õppimine toimub ühiselt tegutsedes, kaaslas jälgides ja jäljendades. Iga õpilane aitab projekti teostamisele kaasa vastavalt oma oskustele ja võimetele. Lapsed õpivad märkama ja mõistma, et inimesed on erinevad. Õpilased õpivad abivajadust märkama ja abi osutama ning ise abi küsima.
6. **Muutunud õpetajaroll.** Õpilased on kaasatud õppetegevuse planeerimisse, läbiviimisesse ja reflekteerimisse. Õpetaja annab osaliselt vastutuse õppetöös õpilastele.
7. **Käegakatsutav tulemus.** Projektipõhise õppe tulemuseks on praktilise väärtusega ühiselt loodud väljund: nt etendus, lillepeenar, ekskursioon, klassi ajaleht vms.

Projektipõhise õppe rakendamine võimaldab:

1. õppetööd diferentseerida ja individualiseerida ning
2. kasutada erineva raskusastmega ülesandeid ja
3. seeläbi kaasata tegevustesse kõiki õpilasi.

Projektipõhise õppe etapid on:

1. projekti eesmärkide seadmine,
2. projekti planeerimine,
3. projekti elluviimine,
4. projekti tegevuste ja tulemuse hindamine/ refleksioon.

Õpilasi kaasatakse vastavalt võimetele kõikidel õppe etappidel.

Projektipõhise õppetsükli pikkus võib olla erinev alates mõnest tunnist kuni terve aasta vältava projektini.

Projektipõhise õppe planeerimisel ja teemade valikul lähtutakse põhimõttest, et nooremate ja vaimselt nõrgemate õpilaste puhul valmiks projekti tulemus kiiremini. Seeläbi kujuneb õpilasel arusaamine seostest enda tegutsemise ja projekti tulemuse vahel.

Toimetulekuõppel õppiv õpilane.

Õpilased, kellele rakendatakse toimetulekuõppekava, on valdavalt mõõduka intellektipuudega. Nimetatud õpilasi iseloomustab mosaiikne puue, millel on mõned üldised jooned:

- seosed erinevate aistingute (nägemise, kuulmise, kompimise, haistmise ja maitsmise) vahel arenevad aeglaselt ja võivad olla piiratud;
- tajutakse ümbritseva maailma lähedasi ja tuttavaid esemeid, objekte, eristada suudetakse nende üksikuid, tihti ebaolulisi tunnuseid. Sageli aetakse segamini objektide omadusi või ei tunta objekte ära teises ruumilises paigutuses. Raskendatud on ruumis orienteerumine. Ajas orienteerumine piirdub lähitulevikku kuuluvate sündmuste ootamisega või minevikutegevuste rutiinse kordamisega;
- mootorika areng on hilistunud, see on takistanud esemete maailmast informatsiooni (ärrituste) saamist, mistõttu aistinguid on vähe ja tajud ebatäpsed. Info vastuvõtu kitsus raskendab kohanemist uues, mitteharjumuspärasel olukorras;

- esineb hälbeid informatsiooni valikus. Psüühilist tegevust ei suudeta piisavalt suunata, kontsentreerumine (just tahtlik tähelepanu) objektidele, nähtustele on väga lühiajaline ega ole seotud nende oluliste tunnustega. Ei suudeta üht ülesannet pikalt täita, vajatakse sagedast tähelepanu suunamist;
- mälu on suures osas seotud eluliselt olulisega. Meenutamine on tihti passiivne. Loogilise mälu võrreldes on enamasti tunduvalt paremini arenenud mehaaniline mälu. Mingis kindlas olukorras omandatud teadmisi ei suudeta kasutada teisesolukorras, puuduvad infotöötlusoskused, mistõttu unustatakse kiiresti. Õpetatava omandamiseks vajatakse palju kordamist, materjali otstarbekat doseerimist (üks raskus korraga) ning erinevate meetodite ja võtete kasutamist;
- tõsiseid raskusi on info analüüsi ja sünteesiga. Võrrelda suudetakse selgelt eristuvate, vähesel määral ka sarnaste tunnuste alusel. Mingil määral ollakse võimelised oma kogemusi üldistama (nt toit, riided jne). Lihtsatest põhjus-tagajärg seostest õpitakse aru saama igapäevategevustes; see võimaldab lastel suhelda, järgida lihtsamaid käitumisnorme ning õpitud olukordades toime tulla;
- kõne tase varieerub: mõned õpilased suudavad osa võtta lihtsast vestlusest, teised on võimelised teatavaks tegema vaid oma põhilisi vajadusi. Mõned õpilased ei õpi kunagi kasutama kõnet, kuid võivad aru saada lihtsamatest instruktsioonidest ja õppida kasutama alternatiivseid suhtlemisvahendeid (viiped, piktogramm jne);
- võimed on eri valdkondades erinevad: mõnedes valdkondades saavutavad õpilased kõrgema, teistes madalama taseme; tavaliselt ollakse võimelised tegema lihtsat tööd, kui ülesanne on üksikasjades selgitatud ja juhendamine hea;
- õppeprotsessis on õpilased rühmana halvasti juhitud;
- mootorsete võimete arengu ja eneseteenindusoskuste mahajäämuse tõttu vajavad mõned õpilased püsihoolijat;
- sageli kaasnevad neuroloogilised, geneetilised või kehalised lisapuuded (epilepsia, PCI, autism jne).

Toimetuleku õppekava rakendatakse ka üksikutele raske vaimupuudega õpilastele, kellel on kirjeldatust madalam saavutustase ja suuremad mootorikahälbed.

Mõiste „arengutase“ kasutamine toimetulekuõppes.

Toimetulekuõppel õppivate lastel ja noortel on võimalik haridussüsteemis viibida 12 aastat. Juhul kui noor jätkab õpinguid kutseõppes, siis kauemgi.

Toimetulekuõppel olev õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi. Samaealiste toimetuleku õppekava järgi õppivate õpilaste kogemused, võimed, oskused ja teadmised erinevad tingituna puude spetsiifikast, kaasuvatest diagnoosidest ja kasvu- ning õpikeskkonnast.

Õppetegevuse kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse iga konkreetse õpilase kogemustest, võimetest, oskustest ja teadmistest, mitte klassi numbrist. Klassid tähistavad toimetulekuõppes nõ koolitalvesid, st seda, mitmendat aastat õpilane koolis õpib.

Toimetulekuõppes toimub õppetegevus kolmel arengutasemel: I arengutase, II arengutase, III arengutase.

Õpilase arengutasemed iga õppeaine erinevates valdkondades määratakse pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemuste alusel. Hindamisel ja otsuse koostamisel õpilase arengutasemete kohta õppeainete erinevates valdkondades osalevad kõik õpilasega tegelevad spetsialistid.

Õpilane jõuab järgmisele arengutasemele iga õppeaine erinevates valdkondades vastavalt individuaalsele arengu tempole.

Tingituna toimetulekuõppel õpilase arengulistest eripäradest ja/või kaasuvatest puuetest võib esineda juhtumeid, kus õpilase arengus tekib mõnes valdkonnas seisak või õpilasel kaovad juba omandatud oskused ja/või teadmised. Kirjeldatud juhul võib õpilane liikuda vastavas valdkonnas tagasi madalamale arengutasemele. IÕK koostamisel ja õppetöö eesmärgistamisel ja läbiviimisel tuleb lähtuda sel juhul madalama arengutaseme eeldatavatest õpitulemustest ja õppesisust.

Kui õpilane on mõnes õppeaines või valdkonnas saavutanud III arengutaseme õpitulemused, siis lähtutakse õpilase õpetamisel PLRÕK Lisa1 Lihtsustatud õpe ainekavades esitatud õppesisust.

Toimetulekuõppel õppimist alustav laps võib erinevates õppeainetes olla erineval arengutasemel sõltuvalt lapse arengulistest eripäradest.

Toimetuleku õppekava järgi õppinud noor võib põhikooli lõpetades olla eri õppeainetes erinevatel arengutasemetel.

Ämmuste Koolis on koostatud õpilase arengutaseme määramise kaart. Lisa nr.....

Hindamine toimetulekuõppes.

Vastavalt PLRÕK Lisale 2 Toimetulekuõpe lähtutakse toimetulekuõppes põhimõttest, et igal ajal peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele.

Toimetulekuõppe õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse iga õpilase arengutasemetest õppeainete kaupa valdkonniti, arvestatakse õpilase potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi .

Õpetamine toimub iga õpilase arengutasemete ja arenguvõimaluste hindamise alusel. Õpilase arengutasemed kõikide õppeainete erinevates valdkondades määratakse pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemuste alusel.

Hindamisel ja otsuse koostamisel õpilase arengutasemete kohta õppeainetes valdkonniti osalevad kõik õpilasega tegelevad spetsialistid.

Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 koostatakse igale toimetulekuõppel õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse arengu jälgimise kaardis olev teave õpilase oskuste ja teadmiste taseme kohta põhineb pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemustel.

Toimetulekuõppel õpilastele koostatakse igal õppeaastal individuaalne õppekava (IÕK), mille koostamisel lähtutakse individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.

ÕPITULEMUSTE HINDAMINE.

Õppetegevustes osalemist ja õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega.

1. Toimetulekuõppes korraldatakse õppetöö ning õpikeskkond lähtudes iga õppija võimetest ja individuaalsetest iseärasustest. Õpitulemuste hindamine võimaldab motiveerida õpilast õppetöös osalema ja annab temaga tegelevatele täiskasvanutele infot õpilase arengutaseme kohta.
2. Õpitulemuste hindamine toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega. Hindamisel kohaldatakse põhikooli riiklikus õppekavas hindamise kohta sätestatud.
3. Toimetulekuõppel õpilaste hindamisel kohaldatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud eesmärgid, seades hindamisele järgmised eesmärgid:
 - 1) toetada õpilase võimetekohast arengut;
 - 2) motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma töö tulemuse vastavust näidisele või etalonile;
 - 3) suunata õpilasel võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
 - 4) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
 - 5) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengu dünaamika kohta.
4. Õpilasele antakse suuliselt konkreetne kirjeldav positiivne hinnang jõukohases tegevuses võimetekohase osalemise ja töö tulemuse kohta. Kirjeldav hindamine annab tagasisidet õpilasega tegelevatele täiskasvanutele tema arengudünaamika kohta.
5. Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“ (TT), „tuleb toime abiga“ (TA) ja „ei tule toime“ (ET). Hinnangut „tuleb toime“ võib täpsustada hinnanguga „tuleb hästi toime“.

Hinnangut „tuleb toime abiga“ võib täpsustada hinnangutega „tuleb toime sõnalise abiga“, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi“, „tuleb toime koostegevuses“, „tuleb toime füüsilise abiga“ või muul viisil. Hinnangut „tuleb toime“ ja „tuleb toime abiga“ täpsustatakse alati sõnalise kirjeldusega selle kohta, millega õpilane toime tuleb.

Hinnang „ei tule toime“ viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

6. Õpetaja teeb õpilase arengu kohta märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.

7. Iga õppeperioodi lõpus lisatakse kokkuvõtvale hinnangutele sõnaline kirjalik tagasiside. Õppeaasta lõpus antavale kokkuvõtvale hinnangule lisandub kirjalik individuaalse õppekava põhjal koostatud saavutatud õpitulemusi kirjeldav tagasiside.

Hindamine ja õpetaja eneseanalüüs

Õpilase arengu hindamisel on õpetaja jaoks oluline roll õppe-kasvatustegevuse korraldamisel ja õpilase õppimise ning tema potentsiaalse arengu toetamisel.

Õpilase arengu hindamine, hindamistulemuste analüüsimine ja dokumenteerimine on samal ajal õpetaja jaoks eneseanalüüsi vahendiks.

Õpilase arengut hinnates saab õpetaja tagasisidet õpilase individuaalses õppekavas püstitatud eesmärkide ning seni toimunud õppe- ja kasvatustegevuste sobivusele.

Kui õpilase individuaalses õppekavas püstitatud eesmärgid jäävad saavutamata, st antakse hinnang „ei tule toime“, siis on oluline analüüsida püstitatud eesmärkide sobivust antud lapse seisukohalt: kas oskus/ teadmine jääb lapse lähima arengu valda ning on abi osutamisel saavutatav või ei.

- Kui õpilane ei ole võimeline abiga saavutama individuaalses õppekavas püstitatud eesmärgid, vajab individuaalne õppekava korrigeerimist antud õpilase võimetest lähtuvalt.

- Kui õpilane on abiga võimeline õpieesmärgi saavutama, siis peab õpetaja analüüsima enda tegevust, st valitud meetodeid ja nende rakendamist õpilase juhendamisel, õpikeskkonna sobivust jm. Eneseanalüüsist lähtuvalt peab õpetaja kavandama järgmised sammud nii õpilase õpetamisel kui enesetäiendamise võimaluste leidmiseks.

IÕK TOIMETULEKUÕPPES.

Õppekorraldus.

1.Õppekorralduse aluseks on Eesti Vabariigi Haridus-ja Teadusministri määrused, Põhikooli-ja Gümnaasiumiseadus, Ämmuste Kooli põhimäärus, arengukava, kooli ja õpilaskodu kodukord ja muud hariduselu puudutavad õigusaktid. Õppetöö toimub Ämmuste Kooli õppekava alusel, mis on koostatud põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava toimetuleku kava põhjal. Koolis võib moodustada liitklasse, kui õpilaste arv ühes klassis on alla piirnormi. Koolivälise nõustamismeeskonna otsusega rakendatakse ühe õpilase õpetamisele keskendunud õpet.

2.Koduõpet rakendatakse vastavalt koduõppe tingimustele ja korrale. Distsantsõpe on olukord, kui õpilased on suunatud õppetöö ajaks kodudesse, aga on tagatud õpilaste arenguks sobivad õppemeetodid ja vahendid.Distsantsõpe on juhendatud õpe, st kooli määratud viisil toimuv õpe, mida võib korraldada e-õppena.

3. Õppetegevus toimub kolmel arengutasemel. Õpilase arengutase võib eri õppeainetes olla erinev. Õpilase arengutase eri õppeainetes määratakse pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemuste alusel. Hindamisel ja otsuse koostamisel õpilase arengutaseme kohta eri õppeainetes osalevad kõik õpilasega tegelevad spetsialistid. Õpilane jõuab järgmisele arengutasemele vastavalt individuaalsele arengu tempole.

4. Toimetulekuõppel olev õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi. Samas klassis õppivad õpilased võivad olla erinevatel arengutasemetel. Toimetulekuõpet lõpetav õpilane võib eri õppeainetes olla erineval arengutasemel.

5. Õppe- ja kasvatustegevuse ajakasutus määratakse kooli õppekavas, arvestades põhikoolija gümnaasiumiseaduses sätestatud nõudeid õppeaasta pikkusele, õpilaste nädalakoormuse piiranguid ja tunnijaotusplaani.

6. Õppe ja kasvatuse põhivorm on õppetund, milles lõimitakse erinevate õppeainete teemasid omavahel. Traditsioonilisi ainetunde ei korraldata. Keskendutakse ainekavades näidatud tegevustele ja teemadele, õpetamine toimub üldõpetuse põhimõtetel. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli õppekäigu või ekskursioonina.

7. Õppetegevus toimub üldjuhul õpperühmades, kus arvestatakse iga õpilase arengutaset ja tagatud on individuaalne lähenemine. Õpperühmade komplekteerimisel on soovitatav lähtuda õpilaste arengutasemetest. Õppetööd viib rühmas läbi õpetaja, vajaduse korral koos abiõpetaja(te) või õpetaja-abi(de)ga.

8. Toimetulekuõppel õpilasele võib kooli õppekavaga ja/või individuaalse õppekavaga sätestada nominaalseks õppeajaks põhikoolis 11 õppeaastat. 10. ja 11. õppeaastal koostatakse õpilasele kohustuslike ja valikainete kohta individuaalne õppekava kuni 32 nädalatunni ulatuses. Kooli põhjendatud otsus õppeaja pikendamise kohta vormistatakse kirjalikult ja toimetatakse õpilase vanemale või eestkostjale kätte posti teel või antakse kätte allkirja vastu hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal.

9. Õppeained jagunevad kohustuslikeks ja valikõppeaineteks. Valikõppeainetele ja valitud tööõppe suunale koostab ainekavad kool. Tööõppe ja valikainete sisu (näiteks keraamika, arvutiõpetus jms) valitakse vastavalt kooli võimalustele kaasates lastevanemaid ja õpilasi. Tööõpe võib sisaldada tööpraktikat, mille sisu esitatakse kooli õppekavas

10. Kehalise kasvatuse tunnid korraldatakse alates 4. klassist poistele ja tüdrukutele võimalusel eraldi.

11. Õppeaasta koosneb kolmest õppeperioodist ning haridus- ja teadusministri poolt määratud koolivaheaegadest.

12. Tunniarvutuspalaan

ÕPPEAINED											
Klass	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Elu- ja toimetulekuõpe	4	5	5	5	7	7	7	7	7	10	10
Eesti keel	4	5	6	6	6	6	6	6	6	3	3
Matemaatika	2	3	4	4	5	5	5	5	5	3	3
Kunst ja käeline tegevus	5	5	5	5	5	2	2	2	2	-	-
Muusikaõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1

Tööõpe						5	5	5	5	12	12
Kehaline kasvatus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Rütmika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-
Valikõppeaine -käsitöö								2	2	2	2
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32	32	32

13. Toimetulekuõppel õpilastele võib kohaldada punktis 7.1.12. toodud tunnijaotusplaani erinevat tunnijaotusplaani. Erineva tunnijaotusplaani kohaldamisel võib õppeaineid liita ja ümber kujundada.

Toimetulekuõppel õpilasele, kes õpib klassis, kus õpe toimub põhikooli riikliku õppekava järgi, kehtestatakse erisused tunnijaotusplaanis individuaalse õppekavaga. Toimetulekuõppel õpilaste klassi tunnijaotusplaanis rakendatakse erisusi kooli hoolekogu nõusolekul ja need kehtestatakse kooli õppekavas.

14. Läbivate teemade õpetamisel lähtutakse alljärgnevatest punktidest:

- keskkond – taotletakse õpilase kujunemist vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda;
- kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist inimeseks, kes väärtustab omakultuuri ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis;
- teabekeskond – taotletakse õpilase kujunemist inimeseks, kes tajub ümbritsevat teabekeskonda ning toimib selles omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi;
- tehnoloogia – taotletakse õpilase kujunemist nüüdisaegseid tehnoloogiaid kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime elu- ja õpikeskkonnas;
- tervis ja ohutus – taotletakse õpilase kujunemist inimeseks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt;
- väärtused ja kõlblus – taotletakse õpilase kujunemist emotsionaalselt ning sotsiaalselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes tunneb üldtunnustatud väärtusi, järgib neid koolis ja väljaspool kooli.
-

15. Õppematerjalid valitakse ja koostatakse toimetulekuõppe üldosa ja ainekavade sisu ning nõudeid arvestades. Arvestatakse mõõduka intellektipuudega vastavas vanuses lapse psüühika, tegevuse ja suhtlemise tüüpilisi iseärasusi, individuaalse võimekuse ja iseärasuste

variatiivsust. Oluliseks tuleb pidada tajutava õppematerjali konkretiseerimist ja diferentseerimist, mis loob baasi võimetele vastavaks rühmitamiseks. Kasutatakse arekeelseid tekste, graafilist materjali. Õpitoiminguid sooritatakse praktiliselt või materialiseeritult, visuaalselt, verbaalselt ja kombineeritult.

Õpilase individuaalse jälgimise kaart. IAJK

Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi (edaspidi IAJK) vajadusele viitab PGS § 46 lg 7,

IAJK täitmisel osalevad klassijuhataja, aineõpetajad, haridusliku erivajadusega õpilaste õppe koordinaator ja teised kooli tugispetsialistid. IAJK koostamise ja täitmise eest vastutavad isikud koolis määrab direktor.

Kaarti täiendatakse soovitatavalt igal õppeperioodil, vajadusel tihedamalt sõltuvalt õpilase arengust (ka taandarengust), kuid mitte harvem kui kord õppeaastas. Iga sissekande ette märgitakse täitmise kuupäev ja täitja nimi.

Õpilase IAJK-l kajastuvad õpilase pedagoogilis-psühholoogiline kirjeldus, koolivälised tugimeetmed ja vältimatu terviseinfo.

Õpilase individuaalne õppekava. IÕK

1. Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 koostatakse igale toimetulekuõppel õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.

2. Toimetulekuõppel õpilastele koostatakse igal õppeaastal individuaalne õppekava (IÕK). Selle koostamisel arvestatakse õpilase arengutasemeid, eeldatavaid õpitulemusi eri 8 õppeainetes ning vajaduse korral erisusi õpilase õppekeeles.

3. Individuaalses õppekavas tuuakse esile:

- 1) üldised andmed õpilase kohta, sh vältimatu terviseinfo;
- 2) õppe läbiviimise eritingimused;
- 3) oodatavad õpitulemused õppeainete kaupa;
- 4) kooli poolt õpilasele rakendatavad tugimeetmed;

5) hinnang õpitulemustele;

6) IÕK koostamise ja rakendamise seotud isikud.

4. ÕK on pidevalt täienev töödokument. IÕK täpsustatakse ja täiendatakse vajadusel õppeaasta jooksul vastavalt õpilase arengule. Kui õpieesmärk saavutatakse enne kooliaasta lõppu, siis tehakse tulemustesse vastav märg (fikseeritakse kuupäev). Eesmärgid, mis jäävad kokkulepitud perioodi lõpuks täitmata (õpilane on palju puudunud, arengus on toimunud tagasilangus, valitud eesmärk ei ole jõukohane, vajab rohkem aega, vajab teistsugust metoodikat vms) vaadatakse kriitiliselt üle ja muudetakse või kantakse edasi järgmisesse perioodi.

5. Iga õppeperioodi lõpus lisatakse kokkuvõtivatele hinnangutele sõnaline tagasiside. Õppeaasta lõpus antavale kokkuvõtvale hinnangule lisandub kirjalik individuaalse õppekava põhjal koostatud saavutatud õpitulemusi kirjeldav tagasiside.

Õpikeskkond.

Õpikeskkond hõlmab nii koolikeskkonda, suhteid koolis ja väljaspool kooli kui ka koduseid tingimusi.

Ämmuste Koolis on õpikeskkonnal, sh positiivsetel suhetel õpetaja ja õpilase vahel, väga oluline kui mitte määrav roll.

Õpetaja juhib ja suunab õpikeskkonna kujunemist, kuid iga õpilane tunneb, et tema kui isikus enda huvide, mõtete ja valikutega on oluline. Õpikeskkonnast sõltub õpilaste soov õppida ja teha koostööd eakaaslaste ning õpetajaga.

Meil on turvaline ja toetav õppekeskkond, kus õpetaja ja õpilase omavahelised suhted on head, valitseb usaldus ja vaba õhkkond.

Õpetaja on kui partner, kellega koos on tore tegutseda ja liikuda ühiste eesmärkide poole.

Meie eesmärk on suunata lapsi võimalikult iseseisvalt tegutsema.

Ämmuste Kooli toimetulekuõppe klassiruum on laste eripärasid ja vanust arvestav turvaline ja kodune koht, kus nad ennast hästi tunnevad ning mille kujundamisel nad kaasa saavad rääkida.

Ämmuste Kooli toimetulekuõppe õpilastele sobiva ja õpilaste arengut toetava vaimse ehk intellektuaalse õpikeskkonna kujundamist toetab :

- hindamise käigus õpilase arengutasemete väljaselgitamine eri valdkondades ja õppeainetes,

- hindamistulemuste põhjal IÕK koostamine ning IÕKs püstitatud eesmärkidest lähtuvalt sobivate õppemeetodite ning õppematerjalide ja õppevara valimine ja/või koostamine.

Arendava õpikeskkonna loomist soodustavad meie kooli täiskasvanute ühtsed nõudmised ja samalaadne tugi.

Tähtis on koostöö tugispetsialistide, õpetajate, lapsevanemate, jätkuõppe korraldajate, koolipidaja jt kooliväliste spetsialistide ja asutustega.

Õppija arengut toetava õpikeskkonna kujundamisel toimetulekuõppes lähtume õpilasest ja toimetulekuõppe põhimõtetest.

Õppeaeg toimetulekuõppes.

Vastavalt PLRÕK lisa 2 paragrahv 4 lõikele 6 sätestatakse, et toimetulekuõppe õpilastele võib kooli õppekavaga ja/või individuaalse õppekavaga sätestada nominaalseks õppeajaks põhikoolis 11 õppeaastat.

Vastavalt PGS paragrahv 50-le võib pakkuda toimetulekuõppe alusel põhikooli lõpetanutele lisaõpet. Lisaõppe kestus on üks õppeaasta.

LISAÕPE

Ämmuste Koolis on lisaõppe peamine eesmärk õpilase võimalikult sujuv üleminek põhikoolist kutseõppeasutusse, tööle või iseseisvasse ellu.

1.PGS-i §50-le võib koolis pakkuda lisaõpet lihtsustatud riikliku õppekava järgi põhikooli lõpetanutele ühel õppeaastal, millega võimaldatakse juhendatud õpet 525 üldharidusliku ja 525 kutsealase ettevalmistuse tunni ulatuses.

Õppe eesmärk on pakkuda täiendavat ettevalmistust ja tuge õppe jätkamiseks või üleminekuks tööturule. Igale õpilasele koostatakse üleminekuplaan, kus määratakse selle õpilase konkreetne õppe sisu ja päevakava.

Ämmuste Kooli üleminekuplaani koostamisel arvestatakse õpilase teadmisi ja oskusi, õpilase ja vanema soove tulevase elu/haridustee kujundamisel ning kooli võimalusi. Üleminekuaastal võib vastavalt lapse erialahuvile suurendada töö- ja tehnoloogia õpetuses konkreetse aine osakaalu. Nimetatud õppeaja üldpädevused kattuvad üldreeglina 9. klassi lõpetaja pädevustega.

2. Lisaõppe vajaduse otsustab klassijuhataja põhjendatud ettepaneku alusel kooli õppenõukogu.

3.Lisaõppe üheks praktiliseks väljundiks on eelkutseõpe põhikoolile järgneval õppetasandil. Lisaks eelkutseõppele peab kogu praktilise suunitlusega eelõpe arendama järgnevaid pädevusi:

- valmidus teha elementaarseid otsuseid;
- oskab hinnata võimalikult adekvaatselt enda tugevusi ja oskusi;
- oskab teha koostööd
- ettevõtetes, kutseasutustes.

4.Lisa- aasta ei ole määratletud riikliku tunnijaotusega (õppekoormus32 tundi nädalas). Ämmuste Kooli lisa Aasta õppekavva võivad kuuluda põhikooli programmis olevad üldained, valikained ja kutsealast eelõpet hõlmavad ained.

Lisa –aasta tunnijaotusplaan koosneb neljast põhiosast, milleproportsioon tuleb õpilase/ õpilase grupi individuaalsetest vajadustest.

Nädalatundide mahust ca pooled üldõpetlikud tunnid ja pooled praktilised tunnid. Praktiliste ja valiktundide maht ja suunitlussõltub õpilase/õpilste grupi individuaalsest vajadusest, õpilaste huvidest ning kooli võimalustest.

Praktika teostatakse kooli õppeklassides, ettevõtetes ja kutseasutustes.

Tunnijaotusplaan.

Õppeained	Õppetunde nädalas
Eelkutseõpe	12
Eluõpetus	8
Eesti keel	3
Matemaatika	3
Töö- ja tehnoloogia õpetus	2
Muusika	1
Kehaline kasvatus	1
Koormus	30

Praktiliste õppeainete üldine õppesisu:

- 1.puhastus- ja koristamispraktika: koristusvahendid ja nende otstarve, kodukeemia, koristamise töövõtted;
- 2.käsitöö: materjali tundmine, mõõtmise alused, õmblustarvikud; õmblusmasin, triikimine; heegeldamise/kudumise alused;
- 3.puutöö: ohutustehnika, materjali tundmine, mõõtmised, tislari töövõtted, tööriistade käsitlemine ;
- 4.kodundus: kulinaaria ja kondiitritöö alused; toiduainete tundmine; toiduainete kalkulatsioon; köögiseadmed; klienditeenindus kohvikus; korrastus- ja puhastustööd; töökorraldus toitlustusettevõtetes; kodu kujundamine ;
- 5.taimekasvatus: aias kasvavad taimed, mulla harimine, taimede hooldamine, toataimede hooldamine.
- 6.telgedel kudumine: vaibakudumise põhimõtted, telgede rakendamine, labane kude, erinevad esemed;

Üldõpetus

- Üldharidusliku osa ained toetavad õpilase õppimisoskuste edasist arengut ja/või nende jätkuvat kasutamisoskust igapäevategevustes. Töö- ja tehnoloogia õpetuse, muusikaõpetuse, kehaline kasvatus ja rütmika õppesisu vastab Ämmuste Kooli õppekavas esitatud vastavate ainete õppesisule. Varieeruvad õppevahendid ja õppemeetodid: arvestatakse õpilaste vanusest tulenevate emotsionaalsete/sotsiaalsete vajadustega.
- Individuaalne õppekava täpsustab vajadusel kooli õppekavaga võrreldes vähendatud või kõrgendatud nõuded õppesisule ja õppetulemustele ühes või mitmes aines või õppekava üldosa pädevuste osas ning ka erisused õppekorralduses. Õpetus on suunatud grupis töötamisele, mis toetab lisaõppe õppeaja üldist eesmärki.

Õpilase hindamine

Hindamise alus ühtib toimetuleku riikliku õppekava hindamise korraldusega. Õppijaid hinnatakse sõnalise hinnanguga, mis peab olema õpilast motiveeriv ja õpilase enesehinnangut toetav.

Individuaalse õppekava loomist alustatakse hetkeseisu kirjeldamisega (õpilase vaatlus). Koostöös vanemaga fikseeritakse kirjalikult IÕK eesmärk ja üldsisu. Täpsustatakse ülesannete jaotus erinevate spetsialistide vahel ja lepitakse kokku tegevuskavas (eeloskused, arendatavad oskused, eeldatavad tulemused, hindamiskriteeriumid).

IÕK peab lisanduvalt sisaldama:

- 1) üldandmeid (ka õpilaseks võtmise alus);

- 2) õppe eesmärgid;
 - 3) õppe korraldust (õppeainete ja muude õppimiste tundide arv oma koolis ja/või kutsekoolis/asutuses, õppe rakendamise aeg);
 - 4) kodu ja kooli koostööd;
- Individuaalne õppekava koostatakse tunniarvutuspäeva põhivaldkondade kaupa.

Lisaõppe tunnistus sisaldab:

- 1) Üldandmestikku (kooli nimi, õpilase nimi, õppeaasta ja tunnistuse väljaandmise kuupäev)
 - 2) Spetsiifilist infot (õpilase õppeainete õpitulemust).
 - 3) Kirjeldavat hinnangut põhiliselt töö- või praktikakohal toimunud õpingute tulemustest ja/või tööülesannete täitmisest.
- Tunnistusele lisatakse iseloomustus, mille üks osa on ka õpilase huvide kirjeldus.

AINEKAVAD.

ELU ja TOIMETULEK

Elu- ja toimetulekuõppe aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Elu- ja toimetulekuõppe eesmärk on õpilaste kehaline, vaimne, sotsiaalne ja emotsionaalne areng.

Elu- ja toimetulekuõppes käsitletavat teemat on seotud õpilase igapäevaeluga koolis, kodus ja ümbritsevas keskkonnas. Need teemad moodustavad õppetöö telje ja on ainetevahelise lõimingu aluseks.

Õppimine ja harjutamine toimub võimalikult reaalses keskkonnas ja elulistest olukordades.

Õpilasi suunatakse võimalikult aktiivselt tegevustes osalema ja omandatud oskusi erinevates olukordades ja tegevustes kasutama.

Õpilasi kaasatakse võimalikult palju tegevuste kavandamisesse, suunatakse tegema valikuid ja oma tegevust kommenteerima.

Õpetamisel kasutatakse õppemänge, igapäevaelu esemeid ja igapäevaelu nähtuseid ning nüüdisaegseid infotehnoloogilisi vahendeid.

Õpetamisel arvestatakse konkreetse õpilase lähimat arenguvalda, huve, sotsiaalset keskkonda.

Õpetus toetab ja suunab õpilase arengut ning võimalikult iseseisvat toimetulekut ja osalemist kodanikuühiskonnas, kus on tagatud sotsiaalne kaitse ja juhendamine.

Õppe tulemusena kujuneb õpilasel

- positiivne minapilt,
- ümbritseva keskkonna võimalikult adekvaatne mõistmine,
- eetiline käitumine,
- algatusvõime,
- esmased tööoskused ja -harjumused,
- kehaline aktiivsus
- arusaamine tervise hoidmise tähtsusest,
- mängu-, õpi-, eneseteenindus- ja sotsiaalsed oskused ning
- teadmised iseendast ja oma kehast.
-

Üldpädevuste kujundamine elu- ja toimetulekuõppe aines.

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.

Elu- ja toimetulekuõppe aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Elu- ja toimetulekuõppe aines käsitletavat teemad on seotud õpilase igapäevaeluga. Õppimine toimub reaalses elulistes olukordades praktilise tegevuse läbi.

Elu- ja toimetulekuõppe soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks kirjeldatud järgmisi teemavaldkondi ja neist lähtuvaid alateemasid:

- **Minapilt.** Mina. Inimese organism. Tervislikud eluviisid. Emotsioonid. Sõprus. Perekond. Kodu. Eestimaa, eesti keel, eesti rahvus ja kombad. Erinevad rahvused ja rassid. Ametid ja tööharjumus. Raha. Raha otstarve ja kasutamine. Eelarve ja kokkuvõid.
- **Eneseteenindusoskused ja käitumine.** Igapäevaoskused. Söömine. Käitumine. Hoiatus- ja teabemärgid, nende tähenduse mõistmine.
- **Kool.** Kool. Koolitarbed.
- **Vaba aeg.** Mänguõpetus. Erinevad vaba aja veetmise võimalused. Sport.
- **Aeg.** Ajajaotus. Aastaajad. Kalender. Kell. Vana aja lood.
- **Elus ja eluta loodus.** Elusloodus. Eluta loodus. Keskkonnakaitse.
- **Maateadus.** Elukoht. Eestimaa. Pinnavormid. Ilmakaared. Plaan, maakaart, gloobus. Maailmaruum.
- **Ohutus.** Liiklus. Ohutusnõuete täitmine.

Loetletud teemavaldkondade ja alateemade lõimitud käsitlemise kaudu elulis-praktilistes olukordades ja klassikalises õppesituatsioonis kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Elu- ja toimetulekuõppe aines käsitletavate teemade ja praktilise tegevuse kaudu hakkavad õpilased tajuma ennast ja ümbritsevat keskkonda. Minapildi kujundamisega suunatud tegutsemise kaudu kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja ümbritsevatest inimestest. Õpilased hakkavad tunnetama end perekonna, klassi, kooli ja laiemalt ühiskonna liikmena. Olulisel kohal on rahvakalendri tähtpäevade tähistamine aastaringis, mille läbi saavad õpilased ettekujutuse eesti kultuurile omastest traditsioonidest ja kommetest ning õpivad neid juhendamisel järgima. Õpilased saavad õppetegevuses, ühisüritustel, õppekäikudel jms osaledes ettekujutuse, et inimesed võivad olla erinevad, sh erinevatest rahvustest ja rääkida erinevates keeltes. Vahetu kogemuse kaudu õpivad õpilased aktsepteerima nii enda kui teiste erisusi. Erinevate elu- ja toimetulekuõppe teemade lõimimise tulemusel (käitumine, sõprus, ohutus jms) õpivad õpilased käituma vastavalt üldtunnustatud väärtustele ja kõlbluspõhimõtetele.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Elu- ja toimetulekuõppe aines on olulisel kohal mänguõpetus, õppimine praktilise tegevuse kaudu, lihtsate jõukohaste tööskuste ja tööharjumuse kujundamine. Ühiselt tegutsedes õpivad õpilased arvestama enda isiklike huvisid ja rühma kui terviku huvisid. Elulistes olukordades õpivad õpilased esialgu suunatult ning seejärel iseseisvalt käituma vastavalt situatsioonile ja kokkulepitud reeglitele nii kodus, koolis kui väljaspool kooli.

Enesemääratluspädevus

Ühises mängus, rühmatöodes, õppekäikudel jms kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja kaaslastest. Õppides mõistma ja aktsepteerima enda ja kaaslaste eripära kujuneb õpilastel positiivne suhtumine iseendasse ja kaaslastesse, samuti enda perekonda, klassi, kooli, kodumaasse. Õpilased õpivad tundma erinevaid ohtusid vahetu kogemuse läbi, nt tänaval liigeldes õpivad peatuma punase fooritule ees,

pesu triikides saavad aru, et kuum triikraud on ohtlik jms. Erinevaid hoiatusmärke tundma õppides õpivad õpilased hoiduma ohuolukordadest, nt hoiatusmärk elektrikilbil jms. Rollimängude ja praktiliste eluliste olukordade lahendamise kaudu õpivad õpilased märkama enda ja kaaslaste abivajadust, abi küsima ja seda pakkuma. Õpilasi suunatakse valima erinevate vaba aja tegevuste vahel, kusjuures olulisel kohal on sportlikud tegevused, tervislik toitumine ja vaimne tasakaal.

Õpipädevus

Elu- ja toimetulekuõppe aine seisukohalt on oluline, et õpilased saaksid uusi elulisi kogemusi ja teadmisi iseendast ja ümbritsevast maailmast praktiliselt tegutsedes elulistes olukordades. Olulisel kohal on õpilaste kaasamine õppeprotsessis valikute tegemisse. Koostegevuses õpivad õpilased kavandama ja suunama nii enda õpi- kui lihtsa töö tegemise oskusi. Õpilasi suunatakse järjest iseseisvamalt täitma jõukohaseid õpiülesandeid ning teostama suunamisel enesekontrolli.

Suhtluspädevus

Suhtluspädevuse arengut toetavad eelkõige igapäevased elulised suhtlussituatsioonid, mis on toimetulekuõppel koolipäeva lahutamatuks osaks. Õpilaste kõne ja /või alternatiivsete väljendusvahendite mõistmise ning oma soovide ja seisukohtade väljendamise arendamiseks saab kasutada näiteks suunatud mänguõpetust. Samuti on võimalik eneseteenindusoskuste õpetamise juures suunata lapsi abi küsima ja abi pakkuma. Erinevate elu- ja toimetulekuõppe teemade käsitlemise juures on oluline suunata õpilasi rääkima enda kogemustest antud teemaga seonduvalt, julgustada neid küsima küsimusi ja avaldama oma mõtteid. Õpilaste suhtlusakte tuleb positiivselt toetada ning suunata neid üha enam elu- ja toimetulekuõppe teemakäsitluste raames vestlustes osalema.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Elu- ja toimetulekuõppe aine raames õpivad õpilased tundma elus ja eluta looduse erinevusi. Õpilased õpivad hoolitsema taimede eest klassiruumis, kooliaias ja õppekäikude ning praktilise tööharjutuse raames. Küllastades talusid, loomafarme, loomaaeda, muuseumi tutvuvad õpilased erinevate loomaliikidega. Praktiliste näidete abil saavad õpilased aru looduse hoidmise vajalikkusest, suhtuvad heatahtlikult loomadesse ja taimedesse ning käituvad suunamisel keskkonnateadlikult. Õpilased õpivad orienteeruma ajas. Õpilasi suunatakse märkama aja kulgu ning kasutama kalendrit ja kella enda igapäevategevuste planeerimisel.

Ettevõtlikkuspädevus

Elu- ja toimetulekuõppe aine erinevate teemade käsitlemine toimub elulistes olukordades praktiliselt tegutsedes. Õpilased tunnetavad jõukohases praktilises tegevuses osaledes eduelamust. Õpilaste huvidest ja elulistest vajadustest lähtuvad teemakäsitlused innustavad neid tegutsema ning suunavad ka iseseisvalt ümbritsevat keskkonda avastama ning seeläbi jätkuvalt omandatud oskusi ja teadmisi uutesse olukordadesse üle kandma ja õpitut kinnistama.

Digipädevus

Elu- ja toimetulekuõppe aine õppimisel kasutatakse õpilastele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Ohutuse teema raames käsitletakse õpilastele mõistetavalt turvalist tegutsemist infotehnoloogilises ruumis. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

Elu- ja toimetulekuõppe aine lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulispraktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides elu- ja toimetulekuõppe aine teemavaldkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Jõukohase ja huvipakkuva mängulise ja elulis-praktilise tegevuse kaudu toetatakse õpilaste huvi kujunemist ümbritseva keskkonna esemete, nähtuste ja tegevuste vastu. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine ümbritsevasse keskkonda ja inimestesse. Tekib positiivne hoiak õppimisse ja kujunevad õpi- ja lihtsa töö tegemise oskused. Elu- ja toimetulekuõppe aine raames tutvutakse erinevate tegevusalade ja elukutsetega. Õppekäikudel tutvuvad õpilased erinevate jõukohaste ametitega, päevakeskustega, toetatud elamise võimalustega jms. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma enda oskusi ning võimeid. Koostegevuses õpilasega toimub tema karjääri edasine planeerimine.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Teema käsitlemine toimub iga õpilase isiklikele kogemustele tuginedes. Praktilise tegevuse ja õppekäikude läbi kogevad õpilased elulistes olukordades vahetult loodust ja igapäevaelu nähtusi. Olulisel kohal on õuesõppetunnid. Õpilased tutvuvad elus ja eluta loodusega ning inimtekkelise keskkonnaga. Õpilastele mõistetavatest olukordadest lähtuvalt tutvustatakse loodushoiu ja keskkonna säästliku ning jätkusuutliku inimtegevuse põhimõtteid. Õpilased õpivad mõistma enda rolli ümbritsevas keskkonnas ning saavad praktilise tegevuse kaudu vastavalt võimetele aru, kuidas saab enda käitumise ja tegevusega mõjutada keskkonnaressursside kasutamist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kesksel kohal on adekvaatse minapildi kujunemine. Õpilased õpivad teadvustama enda rolli perekonnas, klassi- ja koolikaaslaste hulgas ja laiemalt ühiskonnas. Erinevate elu- ja toimetulekuõppe teemakäsitluste kaudu õpivad õpilased aru saama sõprussuhetest. Mängulises tegevuses omandavad õpilased oskused kaaslaste kõrval ja kaaslasega koos tegutsemiseks ning esmased koostööoskused. Oluline on kaasata

õpilasi nende elu-, mängu-, õpi- ja töökeskkonda puudutavatesse valikute tegemisse. Kesksel kohal elu- ja toimetulekuõppe aines on koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemuse saamine näiteks suunatud paaritööd või rühmatööd tehes. Õppetöö osana osaletakse kogukonna üritustel, nt heakorratalgutel, kultuurisündmustel nii osalejate kui pealtvaatajatena jms.

Kultuuriline identiteet

Kultuuriline identiteet kujuneb õpilastel kodu, kooli ja laiemalt ühiskonna pidevas koostöös. Elu- ja toimetulekuõppe aines tutvuvad õpilased Eestimaa, eesti keele ja rahvuse ning kultuuripärandiga. Õpilased õpivad märkama ja aktsepteerima erinevast rahvusest ja rassist kaaslasti enda ümber. Õpilased tutvuvad lisaks enda kultuurikeskkonnale ka kaaslaste omaga ning õpivad huviga ja avatult suhtuma rahvuslikesse ja kultuurilistesse erinevustesse. Olulisel kohal õppetegevuses on osalemine erinevatel kultuurisündmustel nii osavõtjate kui küllastajatena, kohtumised teiste kultuuride esindajatega nt spordivõistlustel, õppetööd toetavate projektide raames jms. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine uude ja erinevasse.

Teabekeskond ja meediakasutus

Igapäevaste tegevuste kaudu ja õppekäikudel suunatakse õpilasi leidma ja mõtestama ümbritsevas keskkonnas olevat eelkõige visuaalselt esitatud teavet. Õpilased õpivad igapäevategevustes, õpi- ja lihtsates tööülesannetes orienteerumisel ja nende sooritamisel kasutama keskkonnas olevat piltide, siltide, märksõnadena, skeemidena vms esitatud teavet. Õpilasi suunatakse mõtestatult kasutama vaba aja veetmise võimalusena erinevaid meediakanaleid: televisiooni, ajakirjandust jms. Ohutusega seonduvate teemade raames käsitletakse õpilaste kogemusväljaga ühtivaid ja arusaadavaid meediakasutusega seonduvaid ohte.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Kõikide elu- ja toimetulekuõppe aine teemavaldkondade käsitlemise raames saab õpetaja kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid digikeskkondi ja rakendusi. Õpilasi saab suunata mänguliste tegevuste ja õppimise kaudu kasutama arengule vastavaid jõukohaseid digivahendeid. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama nii õppetegevuses kui igapäevasel suhtlemisel. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

Tervis ja ohutus

Elu- ja toimetulekuõppe aine teemade hulgas on olulisel kohal õpilaste minapildi kujundamine, sh tutvumine inimese organismi ehituse ja funktsiooniga ning tervislike eluviiside põhimõtted. Teemavaldkonna Vaba aeg raames on soovitatav eraldi käsitleda sportimist kui vaba aja veetmise võimalust. Õpilasi suunatakse näitlike eluliste olukordade, sh rollimängude, dramatiseeringute jms kaudu järgima tervislikke eluviise tutvustades tervisliku toitumise põhimõtteid, vee tarbimise olulisust ning erinevaid sportimise võimalusi nii iseseisvalt kodus kui avalikel spordiväljakutel ning treeningute raames. Ohutuse teemat saab käsitleda läbivalt erinevate elu- ja toimetulekuõppe

teemavaldkondade raames kujundades õpilastel teadmised ja oskused ohutudest hoidumisest ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Õpilased õpivad tundma iseennast, enda tugevusi ja nõrkusi. Õpetaja jt täiskasvanute eeskujul kujuneb positiivne suhtumine iseendasse, kaaslastesse ja laiemalt ümbritsevasse keskkonda, sh looduskeskkonda. Erinevate elu- ja toimetulekuõppe teemakäsitluste läbi omandavad õpilased aktsepteeritavad väärtushinnangud ning käitumismallid. Õppimine toimub elulistes olukordades, rollimängude, dramatiseeringute läbi. Õpilastega külastatakse teatrietendusi ja vaadatakse filme, mida hiljem koos analüüsitakse.

Elu- ja toimetulekuõppe aine lõiming teiste õppeainetega

Elu- ja toimetulekuõppe on toimetulekuõppes üldõpetuse teljeks. Üldõpetus muudab õppe- ja kasvatustegevuse elulähedasemaks ning toetab seoste kujunemist erinevate valdkondade vahel toetades omandatud oskuste ja teadmiste ülekandmist igapäevasesse ellu.

Üldõpetuse puhul esitatakse õppematerjal erinevaid õppeaineid lõimides komplekstemade kaupa.

Lapse elust, huvidest ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika seob õppe- ja kasvatustegevuse tervikuks. Teiste ainete õpetamine on tihedalt seotud elu- ja toimetulekuõppe teemadega. Soovitav on õpetus temaatiliselt planeerida ning siduda teiste õppeainete sisu elu- ja toimetulekuõppe õppetsükli teemaga. Temaatilise planeerimise puhul toimub õppetöö õppetsükli teatud perioodi jooksul kindla teema raames. Eri valdkondadesse kuuluvaid teadmisi ja oskusi kujundatakse sama teemat käsitledes paralleelselt kõikides õppeainetes. Õpet traditsioonilise ainetunnina ei korraldata, vaid keskendutakse ainekavades märgitud tegevustele ja teemadele.

Õppetööd võib kavandada projektipõhise õppena.

Elu- ja toimetulekuõppe ja eesti keel

Elu- ja toimetulekuõppe aine teemade käsitlemisel ja praktilises tegevuses kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad teemakohaseid piltide, sümbolite, skeemide või tekstina esitatud õppetekste, otsivad suunamisel infot erinevatest allikatest: töölehed, arengule vastavad raamatud, internet vms.

Elu- ja toimetulekuõpe ja matemaatika

Elu- ja toimetulekuõppe ja matemaatika teemavaldkonnad on tihedalt omavahel lõimunud. Elu- ja toimetulekuõppe aines käsitletavad teemad toetavad õpilaste elulis-praktiliste oskuste omandamist igapäevastes olukordades ning on aluseks eluliste matemaatiliste oskuste kujunemisele. Elu- ja toimetulekuõppes käsitletavatest teemavaldkondadest tuleneb eluliste matemaatiliste jutukeste aines. Minapildi kujundamise raames areneb õpilaste ettekujutus oma kehast, mis on aluseks ruumisuhetest arusaamisele. Minapildi kujundamise raames saab algust teha lihtsate praktiliste mõõtmisülesannetega. Igapäevase mängu- ja õpitegevuse käigus õpivad õpilased rühmitama esemeid vastavalt nende funktsioonile ning sealt edasi vastavalt etteantud tunnustele. Aja teemade käsitlemine toimub lõimitult nii elu- ja toimetulekuõppe kui matemaatika õpetuse raames läbivalt terve kooliaja. Raha olemuse, otstarbe ja kasutamise põhimõtete selgitamine, samuti lihtsa eelarve kavandamise ja säästliku eluviisi põhimõtete omandamine toimub samuti lõimitult nii elu- ja toimetulekuõppe kui matemaatika aines.

Elu- ja toimetulekuõpe ja kunst ja käeline tegevus

Elu- ja toimetulekuõppe aines saadud kogemused ja omandatud teadmised kinnistatakse kunsti ja käelise tegevuse tööde abil. Näiteks aja kulgu ja aastaajalisi muutusi looduses saab kujutada temaatiliste kunstitööde abil. Minapildi kujunemist toetab õpilasest elusuures pildi joonistamine. Kella õppimisel saab kunsti ja käelise tegevuse tundides meisterdada kellamaketi jne.

Elu- ja toimetulekuõpe ja tööõpe

Elu- ja toimetulekuõppe ning tööõppe teemavaldkonnad on tihedalt lõimunud. Osaliselt on elu- ja toimetulekuõppes omandatavad kogemused, oskused ja teadmised aluseks tööõppes käsitletavatele teemadele. Teisalt käsitletakse elu- ja toimetulekuõppe aine ja tööõppe aine õpetamisel samaaegselt ühe valdkonna teemasid. Elu- ja toimetulekuõppe aines toimub õpilaste eneseteenindusoskuste ja esmaste tööharjumuste kujundamine, mis on aluseks tööõppe aines omandatavatele lihtsa töö oskustele. Elu- ja toimetulekuõppes omandatavad teadmised ametitest, kujutus raha olemusest ja selle teenimisvõimalustest, teadmised kokkuhoidust ja säästmisest on aluseks tööõppes käsitletavatele sisseostude sooritamise ja eelarve planeerimisega seonduvatele tegevustele.

Elu- ja toimetulekuõpe ja kehaline kasvatus

Elu- ja toimetulekuõppe aines saavad õpilased teadmisi tervislikest eluviisidest, sh liikumisharjumuse olulisusest nii füüsilise kui vaimse tervise seisukohalt. Omandatud teadmisi saavad õpilased rakendada kehalise kasvatus tundides. Kehalise kasvatus tundides õpivad õpilased koostööoskusi. Erinevate liikumismängude mängimisel peavad õpilased toime tulema situatsioonidega, kus on oluline mõista enda ja kaaslaste emotsioone. Sõpruse ja emotsioonide teemasid käsitletakse elu- ja toimetulekuõppe raames. Kehalise kasvatus raames saavad õpilased osaleda erinevatel liikumis- ja spordiüritustel, kus nad õpivad käituma vastavalt üldkehtivatele käitumisnormidele.

Elu- ja toimetulekuõpe ja muusika

Muusikaõpetus toetab elu- ja toimetulekuõppe teemade omandamist. Muusikatundides saavad õpilased kuulata või laulda temaatilisi laule, kuulata pillilugusid, anda muusika ja rütmi abil edasi enda emotsioone. Rahvalaulude kuulamine ja õppimine toetab Eesti kultuuripärandi tundmaõppimist. Erinevate rahvaste ja maade muusika, laulude ja pillidega tutvudes õpivad õpilased mõistma ja hindama erinevusi kultuurides ja kommetes. Kontsertide ja muusikaetenduste külastamisel õpivad õpilased käituma vastavalt üldkehtivatele käitumisnormidele.

Elu- ja toimetulekuõpe ja rütmika

Rütmikas saab muusika, rütmi ja liikumise läbi toetada elu- ja toimetulekuõppe teemade omandamist. Erinevate liikumismängude, tantsude jms abil kujuneb õpilastel minatunnetus ja enda kehataju, arenevad koostööoskused ja sõprussuhted. Rahvuslike liikumismängude ja rahvatantsude abil saab kujundada õpilastel arusaamist Eesti rahvuspärandist ning toetada aja kulgemise mõistmist läbi vana aja lugude

Õppetegevus, rõhuasetused ja õpitulemused .**Õppetegevus**

Elu- ja toimetulekuõppe eesmärk on õpilaste kehaline, vaimne, sotsiaalne ja emotsionaalne areng, õppe tulemusena kujuneb positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna võimalikult adekvaatne mõistmine, eetiline käitumine, algatusvõime, esmased tööoskused ja -harjumused, kehaline aktiivsus ning arusaamine tervise hoidmise tähtsusest. Kujunevad mängu-, õpi-, eneseteenindus- ja sotsiaalsed oskused ning teadmised iseendast ja oma kehast. Elu- ja toimetulekuõppes käsitletavat teemat on seotud õpilase igapäevaeluga koolis, kodus ja ümbritsevas keskkonnas. Need teemad moodustavad õppetöö telje ja on ainete lõimingu aluseks.

Õppimine ja harjutamine toimub võimalikult reaalses keskkonnas ja elulistes olukordades. Õpilasi suunatakse võimalikult aktiivselt tegevustes osalema ja omandatud oskusi erinevates olukordades ja tegevustes kasutama. Õpilasi kaasatakse võimalikult palju ka tegevuste kavandamisesse, suunatakse tegema valikuid ja oma tegevust kommenteerima. Õpetamisel kasutatakse õppemänge, igapäevaelu esemeid ja nähtuseid ning nüüdisaegseid infotehnoloogilisi vahendeid. Õpetamisel arvestatakse konkreetse õpilase lähimat arenguvalda, huve, sotsiaalset keskkonda. Õpetus toetab ja suunab õpilase arengut ning võimalikult iseseisvat toimetulekut ja osalemist kodanikuühiskonnas, kus on tagatud sotsiaalne kaitse ja juhendamine.

Rõhuasetused I arengutasemel

I arengutasemel on õppe põhitaotlus õppimiseks vajalike baasoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil.

Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel. Õpilast ärgitatakse osalema praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus. Õpilane kohaneb uute inimestega enda ümber ja uue keskkonnaga. Tähelepanu pööratakse kontaktile ja koostegevusele täiskasvanuga. Oluline on eneseteeninduse alusoskuste õpetamine praktilises tegevuses. Tähelepanu pööratakse oma välimuse ja õppevahendite korrashoiule.

Tähelepanu pööratakse reeglite õpetamisele ja nende täitmisele koostegevuses. Toimub soovitud käitumismustri kujundamine positiivset käitumist tunnustades. Kujundatakse oskust märgata enda põhiemotsioone.

Arendatakse ümbritseva keskkonna võimalikult adekvaatset tajumist, õpetatakse koostegevuses orienteeruma lähiruumis. Õpetatakse koostegevuses loodushoidlikult ja keskkonnateadlikult käituma. Õpetatakse koostegevuses orienteeruma päevarütmis, kujundatakse oskust suunatult jälgida ja järgida pildilist päevakava.

Taotletavad õpitulemused I arengutaseme lõpuks.

Õpilane:

- 1) teab enda nime ja reageerib sellele, tunneb end ära fotodelt; teab enda sugu;
- 2) tunneb pereliikmeid ja teisi talle olulisi inimesi;
- 3) orienteerub klassiruumis ja selle lähiümbruses;
- 4) tunneb oma klassikaaslast ja õpetajaid;
- 5) märkab suunamisel enda põhiemotsioone;
- 6) tunneb enda kehaosi, osutab nimetamisel neile ja nimetab neid;
- 7) maitseb erinevaid toite; osaleb erinevates füüsilistes tegevustes;
- 8) tunneb ära endale kuuluvad esemed, teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta;
- 9) kasutab tuttavat eset ja õppevahendit vastavalt selle otstarbele;
- 10) sooritab suunamisel eneseteenindustoiminguid;
- 11) tegutseb tuttavates olukordades põhimõttel tohib-ei tohi;
- 12) sooritab suunamisel lihtsamaid töövõtteid; osaleb suunamisel lihtsamates kodutöödes;
- 13) osaleb suunamisel ühisüritustel ja -mängus;
- 14) kasutab suunatult digivahendeid mängulistest tegevustes;

- 15) teab ja kasutab meeldetuletamisel õpitud viisakusväljendeid;
- 16) täidab suunamisel liikluses ohutu käitumise reegleid;
- 17) liigub koos täiskasvanuga tuttavalt marsruudil;
- 18) märkab suunamisel ohtu, lähtub tegutsemisel hinnangust tohib / ei tohi;
- 19) tunneb õpitud mets- ja koduloomi, aed- ja puuvilju, taimi;
- 20) osaleb suunamisel loodusvaatlustes, märkab aastaegade tajutavaid tunnuseid;
- 21) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti;
- 22) eristab päeva ja ööd, töö- ja puhkepäevi; eristab õppetundi ja vahetundi, nimetab suunamisel käesolevat aastaaga;
- 23) jälgib ja järgib suunamisel piltpäevakava.

Rõhuasetused II arengutasemel

II arengutasemel on õpetuse põhitaotlus kujundada omandatud baasoskuste harjumuslik sooritamine tuttavas situatsioonis. Kujundatakse oskust käituda rühmas ja arvestada kaaslastega. Tähelepanu pööratakse õpilaste omavahelise suhtlemisoskuse kujunemisele, seda soodustatakse erinevate koostegevuste kaudu.

Kujundatakse oskust sooritada eneseteenindustoiminguid enamasti iseseisvalt.

Harjutatakse õigeid käitumisharjumusi meeldetuletades ja erinevates situatsioonides.

Kujundatakse oskust märgata enda ja kaaslaste põhiemotsioone.

Jätkatakse ümbritseva keskkonna võimalikult adekvaatse mõistmise arendamist, õpetatakse orienteeruma koolis ja kooli lähiümbruses.

Õpilast suunatakse käituma loodushoidlikult ja keskkonnateadlikult.

Õpilast õpetatakse orjenteeruma nädalapäevades ja aastaegades, kujundatakse oskust iseseisvalt jälgida ja järgida visuaalset päevkava.

Taotletavad pädevused II arengutaseme lõpuks.

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) teab olulisi andmeid enda kohta; kasutab suunatult igapäevaelus vajaminevaid isiklikke dokumente;
- 2) teab endast lähtuvalt oma pereliikmete sugulusastet ja nende nimesid;
- 3) orienteerub koolis ja kooli lähiümbruses;
- 4) teab kaaslaste ja õpetajate nimesid, kooli nime;

- 5) tunneb ära oma põhiemotsioonid ja suunamisel reguleerib oma käitumist; märkab ja tunneb ära kaaslaste põhiemotsioone, reageerib suunamisel neile sobivalt;
- 6) teab inimese kehaosi ning nende otstarvet; teab inimese arenguetappe elukaarel;
- 7) teab tervisliku eluviisi söömise ja liikumisega seotud õpitud põhimõtteid;
- 8) hoiab korras oma koolitarbed; teeb vahet oma ja võõrastel asjadel, käitub vastavalt;
- 9) oskab tuttava esemega või töövahendiga tegutseda vastavalt selle otstarbele, valib vastavalt tegevusele õige töövahendi;
- 10) teeb eneseteenindustoiminguid enamasti iseseisvalt, oskab vajaduse korral abi paluda; 11) hindab tegevusi põhimõttel meeldib-ei meeldi, oskan-ei oska, tahan-pean;
- 12) teab pereliikmete ameteid; osaleb jõukohastes kodutöodes;
- 13) osaleb ürituste ettevalmistamisel, esineb pidudel; valib vaba aja tegevuse etteantud valikute alusel ja tegeleb sellega suunatult;
- 14) kasutab suunatult erinevaid digivahendeid praktilises tegevuses;
- 15) käitub meeldetuletamisel viisakalt tuttavates situatsioonides;
- 16) järgib õppekäikudel liikudes suunatult ohutusreegleid; tunneb õpitud liiklusreegleid ja märke;
- 17) hoidub nähtavatest ohtudest, kutsub vajaduse korral abi; hindab tegevusi põhimõttel õigevale, tohib-ei tohi;
- 18) eristab elus- ja eluta loodust, teab nende tähtsust inimesele; rühmitab elus- ja eluta looduse õpitud objekte/esindajaid oluliste tunnuste järgi, teab nende elupaiku;
- 19) tunneb lihtsamaid loodushoiu põhimõtteid (vee- ja elektri kokkuhoid, prügi vähendamine ja sorteerimine, taaskasutus);
- 20) teab asulaid kodukoha ümbruses, tunneb ära Eesti kaardi ja kasutab suunatult digitaalset kaarti; tunneb ära riigi sümbolika, täidab suunatult sellega seostuvaid käitumisreegleid;
- 21) nimetab abiga aastaagu õiges järjestuses; teab seoses aastaegade loodusnähtuste olulisi tunnuseid;
- 22) tunneb nädalapäevade järgnevust ja nimetusi, seostab nädalapäevi oma igapäevaste toimingutega; jälgib ja järgib visuaalset päevakava.

Rõhuasetused III arengutasemel

III arengutasemel on õpetuse põhitaotlus õpilaste võimalikult iseseisev toimetulek igapäevaelus, jõukohaste tööskuste kujundamine. Kujundatakse suutlikkust käituda vastutustundliku kogukonna- ja ühiskonnaliikmena. Arendatakse oskust õpitud suhtlemisvahendeid kasutades teavet küsida, edastada ja kasutada. Arendatakse õpilaste iseseisvust ning vastutustunnet oma asjade ja tegude suhtes ning võimet kontrollida oma põhiemotsioone. Arendatakse võimet teha parimaid valikuid kaaslasena/õpilasena ja ühiskonna liikmena

üldtunnustatud käitumisreegleid järgides. Kujundatakse oskust orienteeruda avalikus ruumis. Õpetatakse loodushoiu ja säästva eluviisi põhitõdesid ning loodust hoidvaid käitumisviise. Õpetatakse iseseisvalt kalendrit kasutama, ajaliselt enda tegevusi ja olulisi sündmusi planeerima.

Taotletavad õpitulemused III arengutaseme lõpuks.

Õpilane:

- 1) teab, oskab leida ja kasutada vajaliku infot isiklikest dokumentidest, kasutab igapäevaelus vajaminevaid isiklike dokumente;
- 2) teab oma pere olulisi perekondlike sündmusi ja sõprade sünnipäevi;
- 3) orienteerub tuttavas avalikus ruumis;
- 4) teab oma rahvust ja kodakondsust, oma põhiõigusi ja kohustusi;
- 5) kontrollib enamasti oma põhiemotsioone;
- 6) teab inimese elukaart, on teadlik kehalistest muutustest lapse- ja nooruki-, täiskasvanu- ja vanurieas;
- 7) teeb endale toidu valimisel tervislikke valikuid, valib endale meelepärase/sobiva kehalise tegevuse, on teadlik ja annab vajaduse korral teada enda tervislikust seisundist;
- 8) hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse;
- 9) teeb vahet omandisuhetel oma-võõras-meie, käitub vastavalt;
- 10) oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle otstarbele ja tegevuse eesmärgile;
- 11) tuleb toime enese teenindamisega, märkab ja abistab teisi igapäevatoimingutes;
- 12) hindab tegevusi põhimõttel õige-vale, meeldib-ei meeldi, tahan-teen, peab-teen, tahan-ei tohi-ei tee;
- 13) teeb jõukohast tööd kodus ja koolis; osaleb suunamisel kogukonna üritustel; osaleb oma tuleviku planeerimisel ja teeb suunamisel valikuid jätkuõppeks, valides etteantud valikute vahel;
- 14) oskab teha ettevalmistusi tähtpäevade tähistamiseks; tunneb enamlevinud tähtpäevade kombeid ja sümboleid;
- 15) oskab käsitseda õpitud multimeedia- ja digivahendeid;
- 16) kasutab suhtluses viisakusväljendeid, täidab igapäevaseid viisakusreegleid;
- 17) oskab õppekäikudel liigelda vastavalt liiklusreeglitele ja -märkidele, loeb ja mõistab hoiatus- ja teabemärke;
- 18) märkab endale ja teistele ohtlike olukordi ja reageerib neile, kutsub abi, keeldub teda kahjustavatest tegevustest;

- 19) nimetab õpitu ulatuses elus- ja eluta looduse esindajate olulisemaid tunnuseid, teab elusja eluta looduse esindajate kasulikkust inimesele;
- 20) tunneb loodushoiu ja säästva eluviisi põhitõdesid, järgib neid;
- 21) teab ja näitab kaardilt Eesti suuremaid linnu, saari, veekogusid ning õpitud välisriike;
- 22) kasutab õpitu piires digitaalset kaarti, tunneb riigi sümboleid, täidab nendega seotud käitumisreegleid;
- 23) nimetab ja järjestab kuude nimetusi ja seostab neid aastaegade, nimetab kuupäeva, aastat, orienteerub kalendris, koostab, jälgib ja järgib visuaalselt päevakava.

Elu ja toimetulekuõppe õppesisu, õpitulemused.

Minapilt

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Mina.</p> <p>MINA osaleja praktilises tegevuses</p> <p>Oma nime äratundmine ja sellele reageerimine.</p> <p>Enda nime ütlemine/viiplemine/ märgi näitamine vms.</p> <p>Oma nimesildi äratundmine. Näidise alusel oma nime moodustamine välja lõigatud tähtedest.</p>	<p>Mina.</p> <p>Suhted MINA/MEIE, MINA/ÕPILANE</p> <p>Enda vanuse teadmine.</p> <p>Olulised dokumendid ja nende kasutamine. Dokumentidele kirjutatud informatsioon. Abiga õpilaspileti, ühistranspordikaardi kasutamine.</p> <p>Enda ja kaaslaste välimuse kirjeldamine, sarnasuste ja erinevuste märkamine.</p>	<p>Mina.</p> <p>MINA/MEIE suhetes kodukoha ja tegevusega</p> <p>Enda vanuse teadmine. Võrdlemine noorem - vanem.</p> <p>Kaal ja pikkus. Võrdlemine kergem - raskem, pikem - lühem.</p> <p>Isiklike andmete (nt ees- ja perekonnanimi, vanus, sünniaeg, aadress jms) teadmine. Ametiasutustes isiklike andmete edastamine.</p>

<p>Kaaslaste ja õpetajate nimede tundmine, oma nime teistelt eristamine.</p> <p>Lähisugulaste nimede teadmine.</p> <p>Fotolt enda, kaaslaste, lähisugulaste äratundmine.</p> <p>Enda ja kaaslaste soo teadmine.</p>	<p>Sarnasused ja erinevused poisi ja tüdruku vahel.</p>	<p>Õpilaspileti, ühistranspordikaardi, ID-kaardi, puudega isiku kaardi jms kasutamine.</p> <p>Esmased teadmised andmekaitsest.</p> <p>Enda neiuna või noormehena defineerimine. Teadmine kehalistest muutustest lapse- ja nooruki-, täiskasvanu- ja vanurieas.</p>
<p>Inimese organism.</p> <p>Erinevad kehaosad ja nende põhifunktsioonid.</p> <p>Kehaosade asukoht.</p> <p>Kehaosade nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras.</p>	<p>Inimese organism.</p> <p>Meeleelundid, nende põhifunktsioonid ja nende tähtsus.</p> <p>Elutähtsad organid ja nende funktsioonid.</p> <p>Terve ja haige lapse/ inimese tunnuse</p>	<p>Inimese organism.</p> <p>Luud ja lihased, nende ülesanded. Liikumise tähtsus igapäevase täisväärtusliku elu osana.</p> <p>Süda, veresooned ja veri, nende ülesanne. Vereringe.</p> <p>Hingetoru ja kopsud, nende ülesanne. Hingamine.</p> <p>Söögitoru, magu ja soolestik. Toidu teekond.</p> <p>Nahk, juuksed ja küüned, nende ülesanded. Iseloomulik välimus.</p> <p>Aju ja närvid, nende ülesanne.</p> <p>Suguorganid, nende ülesanne. Suguorganite hügieen. Seksuaalervis. Seksuaaleluga seonduvad ohud,</p>

		<p>nendest hoidumine. Rasestumine ja sellest hoidumise võimalused. Rasedus, sünnitamine.</p> <p>Muutused inimese kehas elutsükli jooksul.</p>
<p>Tervislikud eluviisid.</p> <p>Ilma ja tegevusega sobiva riietuse, jalanõude koostegevuses valimine ja kandmine.</p> <p>Märku andmine, kui riietus ja jalanõud on väikesed/ suured, mugavad/ ebamugavad, märjad, määrdunud jms.</p> <p>Tervisliku ja mõõduka toidukogusega harjutamine. Toidu valiku laiendamine.</p> <p>Ärkveloleku ja une režiimi kujundamine ja hoidmine.</p> <p>Liikumismängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine.</p>	<p>Tervislikud eluviisid.</p> <p>Rõivastuse ja jalatsite suunatud valik vastavalt ilmale ja tegevusele.</p> <p>Tervislike eluviiside suunatud järgimine ja kahjulikest harjumustest hoidumine.</p> <p>Puhkepauside suunatud pidamine nutiseadmete kasutamisel.</p> <p>Külmetushaigustest hoidumine.</p> <p>Tervislik ja ebatervislik toit, nende eristamine, valik.</p> <p>Toidupüramiidi järgi söömisharjumuste jälgimine.</p> <p>Tervisliku toidutaldriku koostamine näidise alusel.</p> <p>Töö/ liikumise ja puhkuse vaheldumine.</p> <p>Päevarežiimi vajadus ja selle hoidmine.</p> <p>Liikumispauside sooritamine näidise või piltliku instruksiooni näitel -</p>	<p>Tervislikud eluviisid</p> <p>Hingamise tervishoiu põhinõuded. Ruumide tuulutamine, koristamine.</p> <p>Kahjulike harjumuste mõju organismile (suitsetamine, alkoholi jm tarvitamine).</p> <p>Naha hooldus, naha kaitse. Nahahaigused, parasiidid.</p> <p>Nutiseadmete kasutuse ajaline jälgimine, puhkepauside pidamine.</p> <p>Nakkushaigused ja nende profülaktika.</p> <p>Arsti poole pöördumine.</p> <p>Tervislik toitumine: toidupüramiid, toidukorrad – ja kogused, söömiskultuur.</p> <p>Taimne toit ja loomne toit. Mitmekülgne toit. Vitamiinide vajadus.</p> <p>Ülekaalulisus ja rasvumine - nende ohud ja ennetamise võimaluse.</p> <p>Dieet, selle liigid, vajadus ja ohud.</p>

	<p>sirutuspausid, harjutused silmade jaoks jms.</p>	<p>Tervislike eluviiside järgimine. Tutvumine sportimisvõimalustega (vabaajakeskused, avalikud spordiplatsid jms). Kehaliste harjutuste ja füüsilise töö tähtsus. Kehalise töö ja spordi tähtsus südame tugevdamisel.</p>
<p>Emotsioonid.</p> <p>Rõõmus, kurb, tõsine, vihane, solvunud, hirmunud.</p> <p>Enda põhiemotsioonide suunatud märkamine ja reguleerimine koostegevuses.</p> <p>Koostegevuses põhiemotsioonide äratundmine fotodel ja piltidel.</p>	<p>Emotsioonid.</p> <p>Enda emotsioonide märkamine, oma tunnete väljendamine aktsepteeritaval viisil. Emotsioonide reguleerimine suunamisel õpitud viisil.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine. Abi küsimine.</p> <p>Põhiemotsioonide märkamine, äratundmine kaaslastel ja nende emotsioonidele suunatult reageerimine.</p> <p>Põhiemotsioonide äratundmine piltidel.</p>	<p>Emotsioonid.</p> <p>Enda emotsioonide märkamine ja reguleerimine vastavalt olukorrale.</p> <p>Enese meeleolu kontroll ja reguleerimine tegevuste abil (muusika kuulamine, kunstilised tegevused, eraldumine jms).</p> <p>Kaaslaste emotsioonide märkamine ja neile reageerimine. Kaaslase abivajaduse märkamine, abi pakkumine.</p> <p>Andestamine, andeks palumine.</p> <p>Emotikonid. Emotikonide kasutamine suhtlemisel.</p>
<p>Sõprus.</p> <p>Klassi- ja koolikaaslased, nendega koos õppekäikudel, kooli üritustel viibimine.</p> <p>Suunatud sõprussuhete loomine.</p>	<p>Sõprus.</p> <p>Mõistmine, et erinevate inimestega (pereliikmed, sõbrad, tuttavad, võõrad) peab käituma erinevalt.</p> <p>Sõprussuhted ja nende hoidmine.</p>	<p>Sõprus.</p> <p>Sõprus- ja lähedussuhted. Üksteisele meeldimine, armumine, oma tunnete avaldamise võimalused, teiste tunnete (sh vastamata armastuse)</p>

	<p>Kaaslase abivajaduse suunatud märkamine, abistamine.</p>	<p>aktsepteerimine ja nendega toimetulemine.</p> <p>Kooselu. Abiellumine. Lahutamine.</p>
<p>Perekond.</p> <p>Perekonnaliikmete tundmine ja nimetamine, fotodel leidmine: ema, isa, vanaema, vanaisa, õde/vend.</p> <p>Perekonnaliikmete nimede äratundmine, nime ütlemine/ viiplitamine/ märgi näitamine vms.</p> <p>Peretraditsioonid.</p> <p>Enda, lähisugulaste ja kaaslaste sünnipäevade tähistamine.</p> <p>Õnnitluskaardi ja/ või kingituse meisterdamine.</p>	<p>Perekond.</p> <p>Lähisugulaste tundmine (onu, tädi jne).</p> <p>Erinevas vanuses inimesed, üksteise abistamine.</p> <p>Peretraditsioonid. Perega ühisüritustel osalemine (isade-, emadepäev, jõulud koolis jms).</p> <p>Tähtpäevade puhul õnnitlemine. Õnnitluste vastuvõtmine.</p> <p>Poest õnnitluskaardi ja/ või kingituse valimine.</p>	<p>Perekond.</p> <p>Inimese elukaar.</p> <p>Sünd, kasvamine: imiku-, väikelapse-, noorem kooliiga, nooruki- ja täiskasvanuiga. Vanusega kaasnevad kehalised ja tervisega seonduvad muutused.</p> <p>Iseenda ja lähedaste positioneerimine elukaarel.</p> <p>Kooselu, abiellumine, perekonna loomine. Rasedus. Lapse sünnitamine. Lapsevanemaks olemine ja lapse kasvatamine.</p> <p>Vananemine, surm, matused.</p> <p>Peretraditsioonid. Pere ja sõprade oluliste sündmuste meelespidamine ja nende puhul õnnitlemine. Õnnitluste vastuvõtmine. Traagiliste sündmuste puhul kaastunde avaldamine, kaastundeavalduste vastu võtmine.</p> <p>Poest õnnitluskaardi ja/ või kingituse ostmine.</p>
Kodu.	Kodu.	Kodu.

<p>Kodumaja äratundmine õues liikudes ja fotodelt.</p> <p>Elamine ja ehitised linnas ja maal.</p> <p>Ruumid korteris/ majas. Ruumide kasutamise eesmärgid, sisustamine. Mööbel, mööbliesemete nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras.</p>	<p>Kodune aadress.</p> <p>Korter/ maja, erinevad ruumid/ hooned. Korrused majas.</p> <p>Oma tuba, selle sisustamine/ kujundamine.</p>	<p>Oma kodu (vanemate juures, toetatud elamine jms).</p> <p>Kodu sisustamine, mööblikauplused ja nende sortiment. Taaskasutus, teise ringi mööbel.</p> <p>Kodu vanal ajal ja tänapäeval.</p> <p>Materjalid, millest majad on ehitatud (kivi, puu vms).</p> <p>Erinevad ehitised.</p> <p>Majad jm ehitised erinevates riikides. Võrdlemine ehitistega Eestis.</p>
<p>Eestimaa, eesti keel, eesti rahvus ja kombed.</p> <p>Eesti rahvuskombed läbi aja.</p> <p>Aastaring rahvakalendris.</p> <p>Emakeel. Eesti kirjanike luuletuste kuulamine.</p> <p>Eesti muinasjutud, nende kuulamine. Lihtsate dramatiseeringute jälgimine.</p>	<p>Erinevad rahvused.</p> <p>Erinevad rahvused klassis, koolis, kohtumised kooli külalistega. Teretamine erinevates keeltes. Teises keeles räägitud jutu ja laulude kuulamine.</p> <p>Eesti tuntud lastekirjanikud, nende loominguga tutvumine.</p> <p>Eesti kirjanike luule esitamine koos õpetajaga.</p> <p>Muinasjuttude kuulamine, jutustamine pildiseeria toel. Lühilavastuste esitamine õpetaja suunamisel.</p>	<p>Erinevad rahvused ja rassid.</p> <p>Inimestevaheliste rassiliste erisuste märkamine ja aktsepteerimine.</p> <p>Erinevate maade luuletuste, juttude ja muinasjuttude kuulamine, esitamine.</p> <p>Lühilavastused luuletuste ja juttude põhjal.</p>

	<p>Eesti ja teiste maade rahvaste kombestikuga tutvumine, sarnasuste ja erinevuste leidmine.</p> <p>Erinevate maade lastekirjandus. Muinasjutud.</p>	
<p>Ametid ja tööharjumus.</p> <p>Tutvumine elukutsetega, millega õpilane igapäevaselt kokku puutub: õpetaja, koristaja, bussijuht, arst, müüja jms. Nende töökohad, peamised tööülesanded. Vastavasisulised rollimängud ja õppemängud (lotod, memoriin, pusled jms).</p> <p>Koristaja tööülesanded koolis. Koristaja töö matkimine klassis mängulises tegevuses ja elulises situatsioonis.</p> <p>Koostegevuses klassi korrastamisel ja koristamisel osalemine.</p> <p>Suunamisel oma töökoha korrastamine. Isiklike töövahendite karbi paigutamine selleks ettenähtud kohale.</p> <p>Suunamisel korrapidaja lihtsamate ülesannete täitmine (nt tahvli puhastamine, PCS piltide äravõtmine, klassis olevate laste piltide leidmine, juhendamisel ilmakalendri täitmine jne).</p>	<p>Ametid ja tööharjumus.</p> <p>Tuttavad elukutsed: müüja, õpetaja, koristaja, kokk, bussijuht, arst, medõde, ehitaja, müüja jms. Nende töökoha, töövahendite ja tööülesannetega tutvumine.</p> <p>Ema/ isa töökoht ja amet.</p> <p>Erinevad tööd ja ametid, mis mulle meeldivad/ei meeldi; mida on vaja teha. Vastutus.</p> <p>Korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine. Jõukohased tööd koolis: korrapidamine koolis ja klassis, koolihoovis sügisel ja kevadel lehtede riisumine, talvel lume koristamine jms.</p> <p>Meeldetuletamisel tuttavate koristustööde iseseisev sooritamise. Tolmu pühkimine. Põranda pühkimine. Põranda pesemine mopiga. Tahvli, laudade ja uste pesemine. Tuttavate koristusvahendite kasutamine ruumide koristamisel.</p>	<p>Eelarve ja kokkuvõtteid.</p> <p>Raha teenimise võimalused.</p> <p>Esmane ettekujutus eelarvest ja selle koostamisest, oma tulude ja kulude määramine. Kokkuvõtteid - selle vajadus. Soovid ja võimalused.</p> <p>Reklaamlehtedest kauba valimine, soodsaima leidmine. Reklaami kasutegurid ja ohud.</p> <p>Kaupluste kliendikaardid ja nende abil kogutud raha kasutamine, soodustused.</p> <p>Ostude sooritamiseks ligikaudse rahasumma määramine abiga.</p> <p>Ostude eest tasumine sularahas ja/ või kaardiga. Pangakaart makseviisina, selle turvaline kasutus.</p> <p>Iseteeninduskassa kasutamine.</p> <p>Internetipoed. Internetipoodidest kauba valimine ja ostmine. Ohud internetipoodide kasutamisel.</p>

<p>Tutvumine erinevate koristamisel kasutatavate töövahendite ja nende otstarbega (nt lapp, hari, kühvel, luud, mopp, ämber).</p> <p>Juhendamisel erinevate tuttavate töövahendite kasutamine.</p> <p>Koostegevuses mööbli paigutamine klassiruumis sobivale kohale.</p> <p>Lühiajaline keskendumine tööprotsessile, koostegevuses töö lõpuleviimine (nt lapiga tolmu pühkimine).</p> <p>Koostegevuses eeskju järgi hügieeni- ja ohutusnõuete järgimine.</p> <p>Lihtsate piltskeemide suunatud lugemine ja koostegevuses järgimine. Koostegevuses lihtsa töö kavandamine esemete ja/või pildimaterjali abil (nt igapäevaelu esemed, fotod, PCS pildid, piktogramm vms).</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Toataimede eest hoolitsemine. Lillede kastmine meeldetuletamisel.</p> <p>Verbaalsel suunamisel mööbli paigutamine klassiruumis õigele kohale (nt peale koristamist, klassi pidu vms).</p> <p>Lühiajalise töö või õpilasele antud tööosa täitmine ja lõpuni viimine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel pildimaterjali ja/või sõnakaartide abil lihtsa töö tegevusplaani/ tegevuste jada koostamine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Lihtsa eelarve koostamine (nädal, kuu) verbaalsel suunamisel.</p> <p>Kingituse valimine ja ostmine.</p> <p>Erinevate riikide rahaühikud.</p>
---	---	---

Eneseteenindusoskused ja käitumine

<p>Igapäevaoskused.</p> <p>Suunamisel iseseisev riietumine. Kinniste sulgemine koostegevuses: lukk, suured nõöbid.</p> <p>Käte ja hammaste pesemine verbaalsel suunamisel ja/või skeemi järgi.</p> <p>Suunamisel iseseisev toimetulek WC-s.</p> <p>Suu pühkimine, nina nuuskamine, juuste kammimine verbaalsel suunamisel.</p> <p>Oskus küsida abi.</p>	<p>Igapäevaoskused.</p> <p>Iseseisev toimetulek peamiste igapäevaste eneseteenindus- ja hügieenitoimingutega.</p> <p>Lihtsamates situatsioonides oskus aidata teisi, nt garderoobis, sööklas.</p> <p>Kinniste sulgemine: lukupeaga lukk, trukid, nõöbid, sõlme sidumine.</p> <p>Isikliku hügieeni jälgimine. Raskuste puhul abi palumine.</p> <p>Toimetulek ja aktsepteeriv käitumine ujulas, (pere)arsti külastamisel, poes, ühistranspordis jm.</p> <p>Ühiskasutatava tualeti kasutamine.</p>	<p>Igapäevaoskused.</p> <p>Toimetulek isikliku hügieeniga lähtuvalt ealistest ja soolistest erinevustest.</p> <p>Enese regulaarne pesemine, pesemisvajaduse märkamine. Küünte lõikamise vajaduse märkamine, küünte lõikamine.</p> <p>Juuksuri teenused.</p> <p>Lipsu sidumine. Kaaslase abistamine (nt kingapaela sidumine, jope selga aitamine, toidu tõstmine vm).</p>
<p>Söömine.</p> <p>Söömine, söögilauas oma koha katmine ja enda koha koristamine.</p> <p>Tervisliku ja mõõduka toidukogusega harjutamine. Toidu valiku laiendamine.</p>	<p>Söömine.</p> <p>Laua katmine ja koristamine oma klassi õpilastele, valikute tegemine söömisel, elementaarsete lauakommete järgimine. Noa ja kahvli abil söömine.</p> <p>Söömine väljaspool kodu ja kooli: ekskursioonil, piknikul, kohvikus.</p> <p>Tervislik ja ebatervislik toit, nende eristamine, valik.</p>	<p>Söömine.</p> <p>Käitumine pidulauas, kohvikus, restoranis, rootsi lauas jm.</p> <p>Avalikus söögikohas tellimuse tegemine ja selle eest (abiga) maksmine.</p> <p>Viisakas söömine, noa abil toidu tükeldamine.</p> <p>Laua katmine pidulikeks sündmusteks.</p>

	<p>Toidupüramiidi järgi söömisharjumuste jälgimine.</p> <p>Tervisliku toidutaldriku koostamine näidise alusel.</p>	<p>Tervislik toitumine: toidupüramiid, toidukorrad – ja kogused, söömiskultuur.</p> <p>Taimne toit ja loomne toit. Mitmekülgne toit. Vitamiinide vajadus.</p> <p>Ülekaalulisus ja rasvumine - nende ohud ja ennetamise võimaluse.</p> <p>Dieet, selle liigid, vajadus ja ohud.</p>
<p>Käitumine.</p> <p>Käitumine erinevates situatsioonides (tund, vahetund, rühmatuba, arstikabinet jne).</p> <p>Suunamisel viisakussõnade/ viibete/ märkide "palun- aitäh/tänan", "tere - head aega" kasutamine.</p> <p>Enda õige ja vale käitumise suunatud eristamine.</p> <p>Ohuolukorras liikumine evakuaatsiooni juhi järgi.</p> <p>Isiklike asjade tundmine, eristamine kaaslaste asjadest.</p> <p>Loomade eest hoolitsemine koostegevuses.</p>	<p>Käitumine.</p> <p>Viisakas käitumine koolis ja väljaspool kooli: teater, ühistransport, kauplus jms.</p> <p>Viisakussõnade sihipärane kasutamine.</p> <p>Abi palumine, viisakas pöördumine teise inimese poole.</p> <p>Enda ja kaaslaste õige ja vale käitumise eristamine.</p> <p>Hinnangu andmine teiste ja iseenda käitumisele.</p> <p>Ohuolukorras käitumine vastavalt juhistele.</p> <p>Asjade laenamine ja tagastamine.</p> <p>Lemmikloomade eest hoolitsemine, vägivaldse käitumise vältimine.</p>	<p>Käitumine.</p> <p>Viisakas ja ebaviisakas käitumine koolis ja väljaspool kooli erinevates ametiasutustes. Ebaviisakast käitumisest hoidumine.</p> <p>Vajaliku teabe saamine, abi küsimine ametiasutustes.</p> <p>Käitumise ohuolukorras. Ohu hindamine ja abi palumine/kutsumine.</p> <p>Digitaalse keskkonna käitumise reeglid (internetis levivad petuskeemid, vaenukõne jne). Andmekaitse reeglid. Enda ja teiste fotode jagamine/postitamine.</p> <p>Asjade laenamine, võtmine, vargus. Varastamise ennetamine, selle tagajärgede mõistmine.</p>

		<p>Võimalikud väärkohtlemise situatsioonid: verbaalne ja füüsiline vägivald, kuriteole ärgitamine, seksuaalne ärakasutamine jms. Abi otsimine.</p> <p>Hooliv ja lugupidav suhtumine endast nõrgematesse inimestesse (nt lapsed ja vanurid), kiusamise ennetamine.</p>
<p>Hoiatus- ja teabemärgid.</p> <p>Esmased kokkupuuted hoiatus- ja teabemärkidega: tualetid, arst, politsei, apteek jms.</p> <p>Koolis ühiskasutatavate ruumide leidmine teabemärkide alusel (tualett, medõde, aula, söökla, spordisaal jms).</p>	<p>Hoiatus- ja teabemärkide tundmine ning mõistmine.</p> <p>Õpitud hoiatus- ja teabemärkide suunamisel leidmine ja äratundmine.</p> <p>Suunamisel orienteerumine õpitud hoiatus- ja teabemärkide järgi.</p> <p>Õpitud märkide tundmine: tualetid, elekter, kiirabi/arst, politsei, jalakäijatele suunatud liiklusmärgid jms.</p> <p>Ruumisisesed teabemärgid: väljapääs, sissepääs, evakuatsiooni kogunemiskoht, trepp, lift, parkla jne.</p> <p>Suunamisel orienteerumine liiklusmärkide järgi.</p>	<p>Hoiatus- ja teabemärkide mõistmine.</p> <p>Ümbritsevas keskkonnas orienteerumine õpitud hoiatus- ja teabemärkide järgi, nt majajuht, olmekeemia märgid, pesumärgid, triikraua reguleerimine, pliit ja praeahi, pesumasin jms.</p> <p>Linnaruumis orienteerumine liiklusmärkide abil, hoonete sees orienteerumine infomärkide abil.</p> <p>Mõisted siltidel "parim enne", "kõlblik kuni", toidu valimine nende lähtuvalt.</p>

Kool

<p>Kool.</p> <p>Minu klass, selle sisustus, mängnurk ja erinevad kohad õppimiseks, minu töökoht klassis.</p> <p>Õpetajate ja klassikaaslaste äratundmine.</p> <p>Minu klassi õpilased: kaaslaste nimed, poisid/tüdrukud.</p> <p>Erinevad ruumid koolimajas. Tuttavates ruumides orienteerumine.</p> <p>Tund ja vahetund: töö- ja puhkeaeg.</p>	<p>Kool.</p> <p>Õpetajate ja kaaslaste nimed, nimepidi kutsumine, nimepildi äratundmine.</p> <p>Klassikaaslaste nimesildid fotoga/õpilasega seostamine.</p> <p>Kooli nimetus, koolihoone äratundmine, kooli sümboolika.</p> <p>Kaaslaste vanused, sünnipäevad.</p> <p>Erinevate kooliruumide otstarve. Erinevad õppeained.</p> <p>Iseseisev liikumine ühest ruumist teise.</p> <p>Orienteerumine koolihoovis ja kooli lähiümbruses.</p>	<p>Kool.</p> <p>Koolimaja ja selle ümbruse korrashoid.</p> <p>Kool ja tulevane töökoht.</p> <p>Elukutse/ameti valiku planeerimine ja suunamine, toetatud töö võimalused erinevates asutustes.</p> <p>Tutvumine kutseõppeasutuste, päevakeskuste ja tugikeskuste võimalustega.</p> <p>Kooli areng läbi ajaloo.</p>
<p>Koolitarbed.</p> <p>Minu asjad, nende kasutamine ja korrashoid.</p> <p>Koolitarvete koht.</p> <p>Riietumine spordiriietesse, spordiriiete kokkupanemine koostegevuses.</p>	<p>Koolitarbed.</p> <p>Minu asjad – kaaslaste asjad – õpetaja asjad. Kaaslaste asjade võtmisel loa küsimine.</p> <p>Klassiruumi ja koolitarvete korrashoid.</p> <p>Spordiriiete ja jalatsite korrashoid suunamisel.</p> <p>Õpetaja juhendamisel õppetöös nutiseadmete ja arvuti kasutamine.</p>	<p>Koolitarbed.</p> <p>Töökoha ja töövahendite korrashoid.</p> <p>Spordiriiete ja jalatsite korrashoid.</p> <p>Arvuti ja nutiseadmete sihipärane kasutus. Infootsing internetist. Nutiseadmete laadimine vastavalt vajadusele.</p>

	Arvuti klaviatuuril trükkimine. Arvuti/nutiseadme sisse ja välja lülitamine. Robootika alused ja haridusrobotite hooliv kasutamine.	Arvuti ja nutiseadme kasutus meelelahutuseks. Kontrollitud nutiseadmete kasutamise aeg.
--	---	---

6.4. Teema: Vaba aeg

<p>Mänguõpetus.</p> <p>Individuaalne mäng rühmas.</p> <p>Suunatud mängimine koos kaaslasega.</p> <p>Mänguasjade valimine, teisega jagamine ja paigutamine oma kohale.</p>	<p>Mänguõpetus.</p> <p>Jõukohased lauamängud, arvutimängud, lihtne rollimäng (imiteerimine).</p> <p>Mängureeglid.</p> <p>Võit ja kaotus.</p>	<p>Mänguõpetus.</p> <p>Seltskondlikud mängud, rollimängud.</p> <p>Arendavad ajaveetmise kohad internetis. Arvutimängud.</p> <p>Interneti piiratud kasutusvajadus ja seal leiduda võivad ohud.</p>
<p>Erinevad vaba aja veetmise võimalused.</p> <p>Pildiraamatute vaatamine/ lugemine, jalutuskäigud, lühimatkad, mängud toas ja õues jne.</p> <p>Osalemine klassi/kooli üritustel.</p> <p>Erinevad sõiduvahendid.</p>	<p>Erinevad vaba aja veetmise võimalused.</p> <p>Mängud (lauamängud, rollimängud, liikumismängud jms), raamatud, TV, muusika kuulamine, matkad, sport, teater, kino jne.</p> <p>Sünnipäevade pidamine, sõprade küllakutsumine.</p>	<p>Erinevad vaba aja veetmise võimalused.</p> <p>Klassipeo/ sünnipäevapeo/ planeerimine ja organiseerimine.</p> <p>Hobid ja harrastused. Osalemine huvialaringides kindla harrastusega tegelemiseks.</p>

<p>Päevaplaani järgimine koostegevuses.</p>	<p>Esinemine kooli üritustel. Peo planeerimine ja organiseerimine täiskasvanu abiga. Osalemine erinevates huvialaringides. Ühistranspordi kasutamine üritustele, ekskursioonile jms sõitmiseks. Päevaplaani järgimine suunamisel.</p>	<p>Iseseisvalt või perega kultuuri-, spordivm üritustel osalemine koolis ja väljaspool kooli. Reisimine. Reisi planeerimine koostegevuses. Transpordi kasutamise võimalused. Päevakava koostamine ja järgimine.</p>
<p>Sport. Igapäevase õppetegevuse osana koostegevuses liikumismängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine. Mänguväljakute külastamine. Liikumispausid koolipäeva osana. Vahtundides, sh õuevahetundides läbiviidavates liikumistegevustes koostegevuses osalemine. Sport kui harrastus. Liikumisingides koostegevuses osalemine.</p>	<p>Sport. Igapäevase õppetegevuse osana suunamisel liikumis- ja sportmängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine. Liikumispausid koolipäeva osana. Vahtundides, sh õuevahetundides läbiviidavates liikumistegevustes osalemine. Sport kui harrastus. Liikumising ja spordiringides suunatud osalemine. Mänguväljakute, terviseradade, ujula kasutamine suunatud vastavalt kehtestatud reeglitele. Visuaalsete juhiste mõistmine, nt spordiväljakute kasutamise reeglid, trenažöörade kasutamise kirjeldus jms.. Võimete piires reeglite sõnastamine.</p>	<p>Sport. Igapäevase õppetegevuse osana liikumis- ja sportmängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine. Liikumispausid koolipäeva osana. Vahtundides, sh õuevahetundides iseseisvalt liikumistegevuste otsimine, kaaslaste kaasamine liikumistegevustesse. Sport kui harrastus. Vaba aja sisustamine sportlike tegevustega. Koolis- või väljaspool kooli toimuvatel treeningutel osalemine. Spordirajatiste ja ujula kasutamine vastavalt kehtestatud reeglitele.</p>

Aeg

<p>Ajajaotus.</p> <p>Ööpäeva osad: päev, öö. Õpilase tegevused päeval.</p> <p>Isiklik piltpäevaplaan. Päevaplaani järgimine koostegevuses.</p> <p>Tund ja vahetund: töö- ja puhkeaeg.</p> <p>Kooli/tööpäevad, puhkepäevad. Nädalapäevade nimetused, äratundmine.</p>	<p>Ajajaotus.</p> <p>Ööpäeva osad: hommik, lõuna, õhtu, öö. Inimese tegevused ööpäeva eri osadel.</p> <p>Päevaplaani jälgimine ja järgimine, vajadusel suunamisel.</p> <p>Kooli/tööpäevad, puhkepäevad, riiklikud pühad. Koolivaheajad. Nädalapäevade nimetuste mõistmine ja aktiivne kasutamine.</p>	<p>Ajajaotus.</p> <p>Aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund.</p> <p>Päeva- ja nädalarütm.</p> <p>Aastaring ajas (12 kuud, 4 aastaega).</p> <p>Aastaajad, seostamine kuudega. Kuude järjestus ja numeratsioon.</p> <p>Sündmuste ja pidude seostamine aastaegadega.</p> <p>Päeva, nädala tegevuse planeerimine. Plaani järgimine.</p>
<p>Aastaajad.</p> <p>Ühised suunatud loodusvaatlused. Ilmavaatlustabeli täitmine õpetaja abiga.</p> <p>Sügis. Sügise eri meeltega tajutavad tunnused värvid looduses, loodusnähtused sügisel (lehtede kolletamine, langemine, rändlindude lahkumine jms).</p> <p>Aed sügisel. Sügisannid.</p>	<p>Aastaajad.</p> <p>Ühised loodus- ja ilmavaatlused. Ilmavaatlustabeli täitmine.</p> <p>Sügis. Sügise eri meeltega tajutavad tunnused. Sügise tunnuste äratundmine looduses ja pildil. Võrdlemine teiste aastaegadega.</p> <p>Lehtpuud ja põõsad sügisel. Rändlinnud. Sademed.</p>	<p>Aastaajad.</p> <p>Aastaring looduses. Aastaegade vaheldumine, aastaegade vaheldumise põhjused.</p> <p>Päeva pikkus erinevatel aastaegadel, selle põhjused.</p> <p>Õhutemperatuuri jälgimine, mõõtmine. Ilmaportaalid internetis. Termomeetrinäidu märkimine tabelisse.</p>

<p>Riietus sügisel.</p> <p>Tutvumine sügiseste tähtpäevadega: isadepäev, mardi- ja kadripäev.</p> <p>Talv. Talve eri meeltega tajutavad tunnused, talvised loodusnähtused (lumi, jää).</p> <p>Tegevused talvel: kelgutamine, lumememme ehitamine. Talispordivahendid, nende äratundmine ja kasutamine.</p> <p>Loomade ja lindude toitmine talvel. Loomade tegevused talvel.</p> <p>Talveriietus, oma riiete äratundmine.</p> <p>Tutvumine talviste tähtpäevadega: jõulud, vastlapäev.</p> <p>Kevad. Kevade eri meeltega tajutavad tunnused (lume sulamine, rändlindude saabumine, pajuoksad kevadel, esimesed kevadlilled jms).</p> <p>Kevadine riietus.</p> <p>Kevadised tähtpäevad: kevadpühad, emadepäev.</p> <p>Suvi. Suve eri meeltega tajutavad tunnused.</p>	<p>Põld sügisel. Sügistööd aias ja põllul, tööriistad ja masinad.</p> <p>Sügiseseid tähtpäevad: õpetajate päev, mardipäev, isadepäev, kadripäev. Kombed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine.</p> <p>Talv. Talve eri meeltega tajutavad tunnused. Talve tunnuste äratundmine looduses ja pildil. Võrdlemine teiste aastaegadelega.</p> <p>Sademed talvel. Taimed ja loomad talvel. Kalad, putukad, linnud jm talvel.</p> <p>Tutvumine termomeetriga. Sooja- ja külmakraadid. Riietuse valik vastavalt ilmale, termomeetrinäidule.</p> <p>Tegevused talvel: kelgutamine, suusatamine, uisutamine, lumememme ja lumekindluse ehitamine.</p> <p>Ohutus talvel.</p> <p>Talvised tähtpäevad: jõulud, vastlapäev, sõbrapäev, Eesti Vabariigi aastapäev. Kombed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine.</p> <p>Kevad. Kevade eri meeltega tajutavad tunnused, muutuste jälgimine looduses. Võrdlemine teiste aastaegadelega.</p>	<p>Ilma saadete vaatamine ja kuulamine, töö seal antud teabega.</p> <p>Sport ja meelelahutus: erinevad sportimisviisid. Sportimine olenevalt aastaajast.</p> <p>Loomad, linnud, putukad – elu seotus aastaajaliste muutustega looduses.</p> <p>Tähtpäevad – peamised kombed ja tavad, ettevalmistamine, tähistamine,</p> <p>Osalemine hooajalistes töodes. Puhastuteenused. Aiandus. Põllumajandus.</p>
--	---	---

<p>Tegevused suvel: õuemängud, ujumine jms. Suvine riietus.</p> <p>Suvised tähtpäevad: jaanipäev.</p>	<p>Kevadlilled. Rändlindude saabumine.</p> <p>Kevadised tähtpäevad: kevadpühad, emadepäev. Komed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine.</p> <p>Suvi. Suve eri meeltega tajutavad tunnused. Ilmastikunähtused suvel (sademed, vikerkaar, äike).</p> <p>Riietumine suvel.</p> <p>Tegevused suvel: päevitamine, ujumine, kalastamine, sõitmine jalgratta ja rulaga, õuemängud jne. Ohutus suvel (päevituskreemi kasutamine, vee joomine, ülekuumenemise vältimine). Putukate eest kaitsmine (sääsed, puugid).</p> <p>Suvised tähtpäevad: jaanipäev. Komed, tähistamine.</p>	
<p>Kalender.</p> <p>Teadmine kalendri olemasolust ning otstarbest.</p> <p>Nädalapäevade nimetused. PCS piltide, piktogrammide vm pildilise materjalina esitatult äratundmine, seostamine vastavate värvide ja tähtedega.</p>	<p>Kalender.</p> <p>Nädalapäevade nimetused ja järjestus.</p> <p>Kuude nimetused. Suunamisel kuude seostamine aastaegade ja kuude järgnevus.</p> <p>Kuupäeva tähistamine kalendris eeskuju järgi.</p> <p>Enda sünnipäev ja vanus.</p>	<p>Kalender.</p> <p>Kalendris orienteerumise oskus.</p> <p>Kuude nimetused ja järjestus. Kuude seostamine aastaegade ja kuude järgnevus.</p> <p>Kuupäeva märkimine ja seostamine kalendris.</p> <p>Enda, (pereliikmete ja klassikaaslaste) sünnipäev ja vanus.</p>

<p>Aastaajad. Aastaaegade nimetused ja järgnevus.</p> <p>Koostegevuses klassis kalendri täitmine (nädala- ja kuupäev, ilm).</p>		
<p>Vana aja lood</p> <p>Perekonna lugu: vanemad, vanavanemad. Vanemate ja vanavanemate lood lapsepõlvest.</p> <p>Perekonna tähtpäevad ja nende tähistamine.</p> <p>Vana aja toa- ja õuemängud, vanaaegsed mänguasjad.</p> <p>Eesti rahvapärinus. Rahvakalendri tähtpäevade tähistamine koostegevuses</p>	<p>Vana aja lood</p> <p>Perekonna lugu: lihtne sugupuu.</p> <p>Eesti rahvapärinus. Eesti talurahva tööd ja tegemised. Rahvakalendri tähtpäevade tähistamine. Rahvariided.</p> <p>EV sümbolika. Eesti hümn, lipp ja vapp.</p> <p>Vanad mängud ja meelelahutused.</p> <p>Aeg maal enne inimasustust: dinosaurused.</p>	<p>Vana aja lood</p> <p>Rahvakalendri tähtpäevade kombed, toit.</p> <p>Peamised sündmused Eesti ajaloos.</p> <p>Eesti linnade tekkimise ajalugu. Kodulinna sünnipäev. Kodulinna fotod erinevatest aegadest.</p> <p>Eesti Vabariik. Tuntud inimesed. Presidendid.</p> <p>Erinevad ajaperioodid jääaeg, kiviaeg, rauaaeg jne.</p> <p>Inimtegevus (nt küttimine, korilus, maaharimine jms), ehitised, toit, riietus, transport jms erinevatel ajaperioodidel.</p>

6.6. Teema: Elus ja eluta loodus.

<p>Elus ja eluta loodus.</p> <p>Esmane kokkupuude mõistetega elus/eluta.</p>	<p>Elus ja eluta loodus.</p> <p>Elusolendid: inimene, loomad, linnud, putukad, taimed. Elusolendite ühised tunnused.</p> <p>Looduslikud eluta looduse osad (vesi, õhk, maavarad, päike, kuu) ja inimeste poolt valmistatud asjad.</p>	<p>Elus ja eluta loodus.</p> <p>Elus ja eluta looduse tunnused ja osad.</p> <p>Elus ja eluta looduse osade eristamine ja rühmitamine tunnuste alusel.</p>
<p>Keskkonnakaitse.</p> <p>Esmased teadmised prügi sorteerimisest ja selle vajadusest.</p> <p>Prügi viskamine prügikasti. Koostegevuses prügi sorteerimine: paber/ papp, biojäätmed.</p>	<p>Keskkonnakaitse.</p> <p>Esmased teadmised keskkonnakaitsest. Vee- ja elektri kokkuhoid: tule kustutamine, käte seebitamisel/ hammaste pesemisel kraani sulgemine, tualetis sobiva veekoguse laskmine, käte kuivatuspaberi, WC-paberi säästlik kasutamine jms.</p> <p>Prügi sorteerimine: paber/papp, biojäätmed, klaas, patareid.</p> <p>Taaskasutamise põhimõtted. Paberi taaskasutus joonistamiseks, meisterdamiseks. Riiete jm esemete sorteerimine põhimõttel: taaskasutamiseks kõlblikud - tuleb ära visata.</p>	<p>Keskkonnakaitse.</p> <p>Looduskaitse/keskkonnakaitse.</p> <p>Keskkonnareostuse äratundmine (nt reostunud veekogu, metsa alla visatud prügi), sellest teavitamine, selle vältimine.</p> <p>Tutvumine reostamise tagajärgedega ümbritsevas looduse ja videomaterjali abil.</p> <p>Võimalused reostuse vähendamiseks: taaskasutus, plastknõude, kilekottide jms kasutamise vähendamine.</p> <p>Prügi sorteerimine: paber/papp, biojäätmed, klaas, plast- ja metallpakend, joogikartong, patareid, vanad lambid, vanad (mustad) riided.</p>

<p>Elusloodus.</p> <p>Taimed.</p> <p>Lilled. Vaatlemine suunatult sügisel, talvel, kevadel, suvel. Õpitud lillede äratundmine kasvukohas, ruumide kaunistustes, pildil, kujutamine kunsti ja käelise tegevuse töödes.</p> <p>Lillede kasvatamine klassis. Lillede hooldamine koostegavuses (kastmine, tolmu pühkimine).</p> <p>Puude suunatud vaatlemine sügisel, talvel, kevadel, suvel.</p> <p>Viljapuude liigid: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, ploomipuu</p> <p>Puuviljade maitse, lõhn, kuju, värvus. Õpitud puuviljade äratundmine, sh fotolt ja pildilt.</p> <p>Aedviljade maitse, lõhn, kuju, värvus. Õpitud aedviljade äratundmine, sh fotolt ja pildilt.</p> <p>Loomad.</p>	<p>Koduloomade väljaheidete koristamine õues.</p> <p>Elusloodus.</p> <p>Taimed.</p> <p>Söödavad ja mürgised taimed.</p> <p>Taime osad: juur, vars, lehed, õied, seemned, viljad.</p> <p>Taimede areng seemnest. Taimetele eluks vajalikud tingimused: vesi, valgus, soojus, toitained.</p> <p>Üheaastased taimed.</p> <p>Lilled. Toa -, aia - ja põllulilled. Lillede kasvatamine.</p> <p>Okas- ja lehtpuude enamlevinud liigid, erinevused ja sarnasused. Puud erinevatel aastaegadel.</p> <p>Puu- ja aedviljade kasvatamine (seeme, taim, vili). Puu- ja aedviljade säilitamine, hoidistamine.</p> <p>Marjad. Söödavad ja mürgised marjad. Marjade säilitamine (külmutamine, kuivatamine). Hoidised.</p> <p>Seened. Söödavad ja mürgised seened. Seente säilitamine.</p>	<p>Puhta riietuste/ jalanõude/ mänguasjade vms taaskasutamine, annetamine, konteineritesse / taaskastuskeskustesse viimine.</p> <p>Elusloodus.</p> <p>Taimed.</p> <p>Toataimed: Toataimede kasvatamine: valgus, temperatuur, niiskus. Toataimede kasutamine ruumide kujundamisel. Toataimed kui õhuhastajad.</p> <p>Puu, põõsas, puhmas, rohhtaim, sammal, samblik</p> <p>Ühe- ja mitmeaastased taimed.</p> <p>Töötamine aedniku abilisenä. Tööd pargis.</p> <p>Mets. Metsa tähtsus. Eestis esinevad metsatüübid.</p> <p>Metsatööd.</p> <p>Loomad.</p> <p>Kodu- ja metsloomad, kodu- ja metslinnud.</p> <p>Loomariigi mitmekesisus: teistes loodusvööndites elavad loomad.</p>
--	--	---

<p>Koduloomad ja metsloomad.</p> <p>Kodukoha loomad ja linnud.</p> <p>Õpitud loomade ja lindude äratundmine, sh, fotolt, pildilt.</p> <p>Loomade/lindude häälte äratundmine, matkimine.</p> <p>Loomade/lindude liikumisviisid, liikumisviiside äratundmine, liikumise matkimine.</p>	<p>Enamlevinud ravimtaimed: korjamine ja kasutamine.</p> <p>Loomad.</p> <p>Kodu- ja metsloomad, linnud</p> <p>Loomariigi mitmekesisus. Loomade/lindude välisehitus. Putukate, kahepaiksete, kalade, roomajate iseloomulikud tunnused, eristamine loomadest, lindudest.</p> <p>Erinevad elupaigad: mets, põld, soo, veekogud. Loomaaed, loomapargid, farm, talu.</p> <p>Paiga- ja rändlinnud.</p> <p>Kodu-/lemmikloomade ja lindude eest hoolitsemine. Loomade kasulikkus inimesele. Loomade kaitse. Toitumine, poegimine. Noorloomad.</p> <p>Metsloomade elu erinevatel aastaegadel.</p> <p>Käitumisreeglid mesitaru, sipelgapesa, linnupesa leidmisel.</p>	<p>Imetajad: välisehitus, levinumad liigid, tähtsus.</p> <p>Putukad: tähtsus looduses. Putukate kasulikkus inimesele. Putukahammustused, esmaabi. Mesilane/mesilaste pidamine.</p> <p>Kahepaiksed: välised tunnused, elupaik</p> <p>Roomajad: välised tunnused, elupaik, ohud. Esmaabi rästikuhammustuse puhul.</p> <p>Kalad: välised tunnused, elupaik, enamlevinud kalaliigid Eestis. Kasulikkus inimesele. Kalapüük.</p> <p>Linnud: välised tunnused, levinumad linnuliigid, elupaigad, tähtsus.</p> <p>Toitumisahel.</p> <p>Elu ja töö talus ja farmis, kodutute loomade varjupaigas.</p>
--	--	---

<p>Eluta loodus.</p> <p>Mängud vee ja liivaga. Soe vesi, külm vesi, jää, lumi.</p> <p>Savist voolimine.</p> <p>Õhupalli täispuhumine ja õhu väljalaskmine.</p> <p>Valgus ja pimedus. Varjuteater.</p>	<p>Eluta loodus.</p> <p>Vesi. Vee tähtsus inimese elus. Vee säästlik kasutamine. Vee olekud. Kodukoha veekogud.</p> <p>Õhk. Õhu puhtus. Õhu puhtuse tagamine ruumides.</p> <p>Termomeeter. Tutvumine erinevate termomeetrite ja nende funktsioonidega.</p> <p>0 kraad/punkt, sooja ja külma temperatuuri leidmine termomeetrilt (seoste loomine, et punane värv on soe ja sinine külm).</p>	<p>Eluta loodus.</p> <p>Vesi. Vee leidumine looduses, tähtsus, kaitse. Puhta vee omadused.</p> <p>Vee olekute seos temperatuurimuutustega. Vee ringkäik looduses.</p> <p>Veekogud (looduslikud ja tehiseveekogud). Puhtad/saastatud veekogud.</p> <p>Õhk. Puhta õhu omadused. Õhu tähtsus.</p> <p>Õhusoojus: soe õhk, külm õhk. Erinevad soojusallikad (päike, ahi, radiaator, kamin).</p>

	<p>Muld. Muld taimede kasvukeskkonna ja loomade elupaigana.</p> <p>Valgusõpetus. Pime ja valge aeg. Päike, kuu, tähed.</p>	<p>Õhutemperatuur erinevatel aastaegadel.</p> <p>Puhas õhk ja saastatud õhk.</p> <p>Termomeeter. Temperatuuriskaala. Pluss- ja miinuskraadid.</p> <p>Õhu-, keha- ja veetemperatuuri mõõtmine.</p> <p>Ilmateate mõistmine.</p> <p>Loodusvarad. Loodusvara/maavara. Maavarade tähtsus inimese elus.</p> <p>Savi, liiv, turvas, põlevkivi, paekivi.</p> <p>Muld, mulla harimine.</p> <p>Loodusvarade säästlik kasutamine. Loodushoid.</p> <p>Valgusõpetus. Looduslikud ja kunstlikud valgusallikad.</p> <p>Prillid, suurendusklaas. Hea valgustuse tähtsus.</p> <p>Elekter igapäevaelus. Ohutus. Elektri tähtsus ja säästmine.</p>
--	--	---

Maateadus

<p>Elukoht.</p> <p>Asula, kus õpilane elab. Linn/ maa. Õues ja pildilt oma maja ära tundmine.</p>	<p>Elukoht.</p> <p>Kodukohta lähem tundmaõppimine. Elu linnas ja maal. Kodune aadress. Tänavad - maanteed. Eramaja - kortermaja. Materjalid, millest maja on ehitatud.</p>	<p>Elukoht.</p> <p>Maja ja korteri number. Korrus. Koduse aadressi kirjutamine, ütlemine. Turvalisus: kellele võib vastavat teavet edastada. Oma kodulinna/valla paberkaart ja digitaalne kaart, olulisemate kohtade leidmine sellelt (kodu, kool jms). Digitaalse kaardi abil teekonna planeerimine.</p>
<p>Eestimaa.</p> <p>Kodumaa Eesti. Eesti pealinn Tallinn. Kodukoht. Kodukohta nimi. Õppekäigud kodukohas. Kodukohas olevate objektide fotode järgi äratundmine ja nende leidmine õppekäikudel.</p>	<p>Eestimaa.</p> <p>Kodukoht Eesti kaardil. Linnad, järved, jõed kodukohta vahetus ümbruses. Tutvumine digitaalse kaardiga. <i>Google maps</i>'i abil kodukohta vaatamine. EV sümbolika. Eesti hümn, lipp ja vapp. Eesti rahvuslind, -lill. Pealinn. Rahvariided. Eesti president.</p>	<p>Eestimaa.</p> <p>Eesti kaart. Suuremad linnad, jõed, järved Eestimaal. Maakonnad. Õpilaste poolt külastatud linnade jm asulad. Eesti naaberriigid. Naaberriikide rahvad, keel ja rahvussümbolika. Digitaalse kaardi kasutamine.</p>
<p>Pinnavormid.</p>	<p>Pinnavormid.</p> <p>Mägi, org, saar.</p>	<p>Pinnavormid.</p> <p>Org, tasandik, poolsaar.</p>

<p>Künkast üles ja alla ronimine. Kelgutamine.</p>	<p>Raba ja soo. Matkamine mitmekesisel maastikul.</p>	<p>Matkamine mitmekesisel maastikul.</p>
<p>Ilmakaared. Esmane tutvumine mõistetega põhi ja lõuna: lõunamaa, põhjamaa. Lõuna- ja põhjamaal tehtud fotode vaatamine.</p>	<p>Ilmakaared. Koostöös õpetajaga põhja - lõuna suuna näitamine oma klassis, toas kompassi järgi.</p>	<p>Ilmakaared. Põhja- ja lõunasuuna määramine kompassiga. Tutvumine mõistega lääs ja ida. Eesti kaardil Põhja-Eesti, Lõuna-Eesti, Lääne-Eesti, Ida-Eesti.</p>
<p>Plaan, maakaart, gloobus. Mängud reaalsete esemete vähendatud kujutistega: nukud, mudelautod, nukumajad jms. Ühistööna koolimaja, kooliõue, klassiruumi maketi meisterdamine erinevatest vahenditest (klotsid, karbid, pulgad jms). Pallimängud. Eesti kaardi ühisvaatlemine ja värvi alusel võrdlemine. Mida ja kuidas märgitakse kaardil: linnad, jõed, metsad, mäed jne.</p>	<p>Plaan, maakaart, gloobus. Plaan. Koolimaja lähiümbruse plaan, teekond koolist koju. Leppemärgid plaanil: puu, maja, jõgi, tee, mööbliesemed jne. Plaani järgi objektide suunatud leidmine klassis, koolis, kooliõues. Orienteerumismängud plaani järgi klassis, koolimajas, kooli lähiümbruses. Kaart. Eesti geograafiline kaart. Geograafilise kaardi leppevärvused. Kodukoha märkimine kaardil. Kodukoha läheduses asuvad jõed, järved, asulad.</p>	<p>Plaan, maakaart, gloobus. Plaan. Klassi plaani koostamine ja kasutamine ruumis orienteerumisel. Plaanil märgitud objektide/esemete leidmine klassis, koolis, õues. Kodulinna/küla plaan, oluliste objektide leidmine plaanilt. Orienteerumismängud koduasulas. Kaart. Geograafiline Eesti, Euroopa ja maailma kaart: vaatlemine, võrdlemine. Eestimaa leidmine Euroopa ja maailma kaardilt. Eesti naaberriigid kaardil. Õpilaste jaoks olulised Euroopa ja maailma riigid.</p>

<p>Jõgede, majade, puude jms voolimise.</p>	<p>Gloobus. Esmane tutvumine gloobusega. Gloobus kui maakera vähendatud mudel ehk „väike maakera“.</p> <p>Maailmaruum: Esmane tutvumine maailmaruumiga. Maa, päike, kuu, tähed, teised planeedid.</p>	<p>Leppevärvused ja -märgid kaardil.</p> <p>Ookeanidele, maismaale, jõgedele, järvedele, asulatele osutamine erinevatel kaartidel.</p> <p>Leppemärgid digitaalsel kaardil: pood, kohvik, kool, park, haigla, peatus jne.</p> <p>Gloobus. Eesti asukoha leidmine ja märkimine gloobusel.</p> <p>Maailmaruum. Kosmos ja maailmaruum, planeetide nimetused.</p> <p>Elu tekkimine Maal.</p>
---	---	---

Ohutus

<p>Liiklus.</p> <p>Kõnnitee, sõidutee, maantee, ülekäigurajad, foorid.</p> <p>Ohutu liiklemine kooli ümbruses.</p> <p>Erinevad sõidukid teedel.</p>	<p>Liiklus.</p> <p>Ohutu liiklemine koduasulas. Kergliiklustee.</p> <p>Tee kodust koolini ja koolist koju.</p> <p>Ühissõidukid: sõidukisse sisenemine (kaardi valideerimine, pileti eest</p>	<p>Liiklus.</p> <p>Liiklusmärgid.</p> <p>Liikluseeskirja vajalike sätete tundmine ja järgimine liikluses.</p> <p>Viisakusreeglid ühistranspordis: koha andmine piiratud liikumisvõimega inimestele, pensionäridele, rasedatele.</p>
--	---	--

	<p>maksmine, nupu vajutamine uste avamiseks) ja väljumine.</p> <p>Liiklemine asulavälisel teel.</p> <p>Peamised liiklusmärgid: bussipeatus, kõnnitee, jalgrattatee, käigu-keeld, ülekäigurada, parkla, käigutunnel, esmaabi.</p> <p>Liiklemine pimedal ajal, helkuri kasutamine.</p> <p>Autos ja bussis turvavöö kasutamine.</p>	<p>Ühistranspordis piktogrammide ja teabemärkide mõistmine.</p> <p>Jalgratta, rula, tõukerattaga ohutu liiklemine: turvavarustus, helkurid jms.</p>
<p>Ohutusnõuete täitmine.</p> <p>Adekvaatne käitumine häire korral.</p> <p>Õpetaja/täiskasvanu korralduste järgimine hädaolukorras.</p>	<p>Ohutusnõuete täitmine.</p> <p>Käitumine ohuolukorras. Telefoni kasutamine. Hädaabinumber 112.</p> <p>Suunamisel adekvaatne käitumine, abi palumine/ kutsumine tulekahju, vette kukkumise, asjade varastamise korral.</p> <p>Käitumine putuka / looma hammustuse korral.</p> <p>Enesekaitse reeglid palava, külma ilma korral.</p> <p>Lihtne esmaabi.</p>	<p>Ohutusnõuete täitmine.</p> <p>Hädaabinumber 112, vajaliku informatsiooni edastamine.</p> <p>Käitumine erinevates ohusituatsioonides. Evakuatsioonisiltide mõistmine ja järgimine.</p> <p>Telefoni kasutamine.</p> <p>Enesele ja teistele suunatud ohtliku käitumise märkamine, ohu vältimine, abi palumine/kutsumine.</p>

EESTI KEEL

1. Eesti keele aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Eesti keel on emakeelena toimetulekuõppes sotsiaalsete oskuste ja tajude arendamise, tunnetustegevuse, suhtlemise, tegevuste kavandamise ning oma ja teiste tegevuste reguleerimise vahend.

Keelel on oluline osa õpilase isiksuse kujunemisel ja rahvuskultuuri omandamisel.

Keele õpetamise kaudu arendatakse õpilase kõnetegevust sensomotoorsel, keelelisel ja pragmaatilisel tasandil.

Kõnearenduses arvestatakse õpilase üldist arengutaset ja kõnesoovi, võimalikku nägemis- ja kuulmiskahjustust, artikulatsiooniaparaadi liikuvust.

Suhtlemise õpetamisel on kõige olulisem enda väljendamine nii keeleliste kui ka mittekeeleliste vahenditega ning partneri mõistmine. Kõne hääldusliku külje arendamisest olulisem on õpetada oma mõtete ja soovide arusaadavaks tegemist. Vajaduse korral võetakse kasutusele verbaalset kõnet toetavad ja/või asendavad kommunikatsioonivahendid.

Arendatakse suutlikkust oma teadmiste ja omandatud suhtlemisvahenditega vastavalt teavet küsida, edastada ja kasutada; mõista suhtlussituatsioone; kuulata ja mõista kohandatud teksti, lugeda ja mõista silte ja tabelauseid ning kohandatud lühitekste sõltuvalt kõne arengu tasemest; mõista ja kasutada graafilist teavet (pilte, skeeme) ja instruksioone, seostada verbaalset ja graafilist teavet.

Keele õpetamine on seotud õpilase praktilise tegevusega, toimub kõikides tundides ning klassivälistes tegevustes. Kõne sisu toetub esialgu tajutavale situatsioonile, hiljem ka tajukujutlustele, sh piltidele. Verbaliseeritakse praktilises tegevuses tekkivaid olukordi, kommenteeritakse/kirjeldatakse oma või teiste tegevust. Kõne arengu tingimuseks on õpilaste suhtlema ärgitamine praktilise tegevuse käigus. Motiveeritakse mitteverbaalseid ja verbaalseid situatiivseid suhtlemisakte.

Suhtlemine täiskasvanuga toimub esialgu oma soovide väljendamise tasandil ning hiljem täiskasvanu suunatud/juhendatud suhtlussituatsioonides ning tegevustes, mille käigus omandatakse uusi teadmisi. Õpetaja ülesandeks on toetada verbaliseerimist, andes ette suhtlemisvahendid ja mallid, mida hakatakse järk-järgult iseseisvamalt kasutama. Õpilaste omavahelist suhtlemist soodustatakse, korraldades erinevaid koostegevusi.

Suhtlemisvahendite kasutamine õpetamisel teadmiste omandamiseks arvestatakse järgmisi etappe:

- olemasoleva kogemuse fikseerimine,
- tuttavate objektide ning tegevuse tajumise sõnastamine,
- kujutiste ja kujutluste aktiveerimine mälu pildile toetudes,
- varem tundmatute objektide ja tegevuste analüüsi sõnastamine omandatud suhtlemisvahendite piires.

Oluline on suunata õpilasi mõistma ja õigesti kasutama objektide nimetusi, eristama neid tegevust, seisundit ja tunnuseid väljendavatest vahenditest.

Kuulmistähelepanu piisav areng on kõne mõistmise eelduseks. Selle arendamiseks harjutatakse mitteverbaalsete helide kuulamist ja äratundmist, seejärel sõnade ja lausungite äratundmist. Kuulmistähelepanu arendamiseks ja keeleüksuste tähenduste mõistmiseks kasutatakse hääliksuste ja sõnade järele kordamist, esemetele või piltidele osutamist, sisuliste või keeleliste vigade leidmist. Toimetulekuõppe lõpuks kujundatakse oskus kuulata jutustatud või ette loetud lühiteksti.

Kõneloome arendamisel on peamine eesmärk laiendada õpilaste baassõnavara ja kujundada baaslausungite moodustamise ja kasutamise oskust, et jõuda dialoogi sisaldavate lühitekstide loomiseni.

Grammatikaõpetuses õpetatakse lihtsamate grammatiliste konstruktsioonide praktilist mõistmist ja kasutamist.

Ladusa lugemiseni jõuavad vähesed toimetulekuõppe õpilased. Lugemisoskus tähendab eelkõige õpitud märkide ja sõnade äratundmist, mis võimaldab saada teavet ümbritsevast maailmast. Harjutatakse oskust lugeda tähtede, sõnade ja lühemate lausete kaupa.

Iseseisva kirjutamiseni jõuavad vähesed toimetulekuõppe õpilased. Kujundatakse üksikute oluliste sõnade ja lühikeste lausete kirjutamise – häälimise, õigekirja ja ära kirja, oskust.

2. Üldpädevuste kujundamine eesti keele aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.

Eesti keele aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Eesti keele soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks kirjeldatud tegevusi neljas valdkonnas:

- Suulise kõne mõistmine.

- Suuline eneseväljendus ja sõnavara.
- Tekstiloome ja selle mõistmine.
- Lugemine ja kirjutamine.

Loetletud valdkondade tegevuste lõimimise kaudu õppetegevuses ja igapäevaste tegevuste raames kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Eesti keele õppe käigus on hea võimalus erinevate kõnearenduslike tegevuste, õppetekstide, dramatiseeringute jms kaudu tutvuda Eestimaa ja selle ajaloo ning eestlaste kultuuripärandiga. Õpilased õpivad väärtustama Eestit kui oma kodumaad ja Eestis elavaid inimesi, nende rahvusest sõltumata. Õpilastega saab külastada teatrietendusi, teha õppekäike muuseumidesse. Õppetegevuse käigus laiendatakse ja täpsustatakse õpilaste vastavasisulist passiivset ja aktiivset sõnavara.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Eesti keele aine raames õpivad õpilased mõistma ning kasutama igapäevaseid viisakusväljendeid, väljendeid, mis võimaldavad küsida/pakkuda abi jms.

Enesemääratluspädevus

Eesti keele õpe loob hea võimaluse õppida erinevates asutustes, näiteks raamatukogus, kaupluses, teatris, kinos jne kasutatavate infokandjate lugemist ja mõistmist ning toimimist vastavalt saadud infole. Tänaval liiklemisel on abiks liiklusmärkide, tänavasiltide jms lugemisõskus ja tegutsemine vastavalt juhistele. Erinevates infokandjate lugemis- ja tõlgendamisoskus suurendab õpilaste iseseisvust ümbritsevas keskkonnas.

Õpipädevus

Õpilased kasutavad õpitud suhtlemis-, lugemis- ja kirjutamisõskusi igapäevases elus toime tulemiseks. Nad täidavad korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutavad sobivaid teabevahendeid. Õpilased on huvitatud uute teadmiste ja oskuste omandamisest.

Suhtluspädevus

Suhtluspädevuse arengut toetavad eelkõige igapäevased elulised suhtlussituatsioonid, mis on toimetulekuõppel koolipäeva lahutamatuks osaks. Õpilased osalevad vestlustes vastavalt oma võimetele. Õpilaste suhtlusakte tuleb positiivselt toetada ning suunata neid üha enam erinevate teemakäsitluste raames vestlustes osalema. Vajadusel saab kasutada suhtlemise toetamiseks erinevaid AAC vahendeid (alternatiivne ja augmentatiivne kommunikatsioon - alternatiivne ehk kõnet asendav kommunikatsioon ja augmentatiivne ehk kõnet toetav kommunikatsioon). AAC vahendite kasutamine sõltub iga õpilase suhtlemise eripärast

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Keskkonnateadlikkuse arendamiseks tegeletakse eesti keele tundides erinevate märkide, siltide jms leidmise, äratundmise ja mõistmise õpetamisega. See loob võimaluse nt sorteerida prügi õigesti või leida matkates sobiv lõkke- ja/või prügi mahapanemise koht. Kujundatakse sisseostude tegemiseks vajalikku lugemisoskust.

Ettevõtlikkuspädevus

Õpilaste suhtlemisoskuste arendamiseks pakutakse neile õppekäikude raames erinevaid suhtlemisvõimalusi nii eakaaslaste kui täiskasvanutega, tuttavate ja võõraste inimestega. Õpilasi suunatakse pingutama ühiselt seatud eesmärkide saavutamise nimel. Olulisel kohal on töö tegemise korrektsus, oskus alustatud tegevus lõpuni viia ja tulemust kontrollida, nt võrrelda näidisega. Õpilastes kujundatakse oskust märgata enda ja teiste pingutust ja tööd.

Digipädevus

Eesti keele õppimisel kasutatakse õpilastele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

3. Eesti keele aine lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineüleised ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulis-praktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides eesti keele aine soovituslikus ainekavas kirjeldatud valdkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Jõukohase ja huvipakkuva mängulise ja elulis-praktilise tegevuse kaudu toetatakse õpilaste huvi kujunemist ümbritseva keskkonna esemete, nähtuste ja tegevuste vastu. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine ümbritsevasse keskkonda ja inimestesse. Tekib positiivne hoiak õppimisse ja kujunevad jõukohased eneseväljendus-, lugemis- ja kirjutamisoskused. Õppekäikudel saavad õpilased arendada lugemisoskust, teistega suheldes eneseväljendusoskusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Eesti keele aines omandatud oskusi ja teadmisi saavad õpilased kasutada igapäevastes elulistes olukordades. Olulisel kohal on õuesõppetunnid, kus pildimaterjali, sõnakaardid jms saab ühendada looduses leiduvaga. Õpilased tutvuvad elus ja eluta loodusega ning inimtekkelise keskkonnaga. Õpilased õpib mõistma enda rolli ümbritsevas keskkonnas ning saavad praktilise tegevuse kaudu vastavalt võimetele aru, kuidas saab enda käitumise ja tegevusega mõjutada keskkonnaressursside kasutamist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kesksel kohal on adekvaatse minapildi kujunemine. Õpilased õpivad teadvustama enda rolli perekonnas, klassi- ja koolikaaslaste hulgas ja laiemalt ühiskonnas. Erinevate eesti keele aine teemakäsitluste kaudu õpivad õpilased aru saama sõprussuhetest. Mängulises tegevuses omandavad õpilased oskused kaaslaste kõrval ja kaaslasega koos tegutsemiseks ning esmased koostööoskused.

Kultuuriline identiteet

Kultuuriline identiteet kujuneb õpilastel kodu, kooli ja laiemalt ühiskonna pidevas koostöös. Eesti keele aine erinevate teemavaldkondade kaudu tutvuvad õpilased Eestimaa, eesti keele ja rahvuse ning kultuuripärandiga. Õpilased õpivad märkama erinevast rahvusest ja rassist kaaslasti enda ümber. Õpilased tutvuvad lisaks enda kultuurikeskkonnale ka kaaslaste omaga ning õpivad huviga ja avatult suhtuma rahvuslikesse ja kultuurilistesse erinevustesse. Olulisel kohal õppetegevuses on osalemine erinevatel kultuurisündmustel nii osavõtjate kui küllastajatena, kohtumised teiste kultuuride esindajatega nt spordivõistlustel, õppetööd toetavate projektide raames jms. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine uude ja erinevasse.

Teabekeskond ja meediakasutus

Igapäevaste tegevuste kaudu ja õppekäikudel suunatakse õpilasi leidma ja mõtestama ümbritsevas keskkonnas olevat eelkõige visuaalselt esitatud teavet. Õpilased õpivad igapäevategevustes, õpi- ja lihtsates tööülesannetes orienteerumisel ja nende sooritamisel kasutama keskkonnas olevat piltide, siltide, märksõnadena, skeemidena vms esitatud teavet. Õpilasi suunatakse mõtestatult kasutama vaba aja veetmise võimalusena erinevaid meediakanaleid: televisiooni, ajakirjandust jms. Ohutusega seonduvate teemade raames käsitletakse õpilaste kogemusväljaga ühtivaid ja arusaadavaid meediakasutusega seonduvaid ohtusid.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Eesti keele aine teemavaldkondade käsitlemise raames saab õpetaja kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid digikeskkondi ja rakendusi. Õpilasi saab suunata mänguliste tegevuste ja õppimise kaudu kasutama arengule vastavaid jõukohaseid digivahendeid. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama õppetegevuses. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

Tervis ja ohutus

Eesti keele aine kuulamis-, vestlus- ja lugemisteemade hulgas on olulisel kohal õpilaste tervislike eluviisidega seonduv. Õpilasi suunatakse

näitlike eluliste olukordade, sh rollimängude, dramatiseeringute jms kaudu järgima tervislikke eluviise tutvustades tervisliku toitumise põhimõtteid, vee tarbimise olulisust ning erinevaid sportimise võimalusi nii iseseisvalt kodus kui avalikel spordiväljakutel ning treeningute raames. Ohutuse teemat saab käsitleda läbivalt erinevate teemavaldkondade raames kujundades õpilastel teadmised ja oskused ohtudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Õpilased õpivad tundma iseennast, enda tugevusi ja nõrkusi. Õpetaja jt täiskasvanute eeskujul kujuneb positiivne suhtumine iseendasse, kaaslastesse ja laiemalt ümbritsevasse keskkonda, sh looduskeskkonda. Erinevate eesti keele teemakäsitluste läbi omandavad õpilased aktsepteeritavad väärtushinnangud ning käitumismallid. Õppimine toimub elulistes olukordades, rollimängude, dramatiseeringute läbi. Õpilastega külastatakse teatrietendusi ja vaadatakse filme, mida hiljem koos analüüsitakse. Vastavasisulised tegevused arendavad õpilaste suhtlemisjulgust ning eneseväljendusoskusi.

4. Eesti keele aine lõiming teiste õppeainetega

Eesti keel ja elu- ja toimetulekuõpe

Eesti keeles omandatud verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid, omandatud piltide, sümbolite, sõnade ja lihtsa teksti lugemise oskust kasutatakse kõikide elu- ja toimetulekuõppe teemade käsitlemisel. Elu- ja toimetulekuõppe aine raames, sh praktilise tegevuse käigus kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad teemakohaseid piltide, sümbolite, skeemide või tekstina esitatud õppejutte, otsivad suunamisel infot erinevatest allikatest: töölehed, arengule vastavad raamatud, internet vms.

Eesti keel ja matemaatika

Eesti keeles omandatud oskusi ja teadmisi kasutatakse matemaatikas erinevate ülesannete lahendamisel. Eesti keele aines raames omandavad õpilased passiivses ja aktiivses kasutuses matemaatikaalase sõnavara, nt kehaosade nimetused, ruumisuhteid, suurustunnuseid jms märkivad mõisted. Õpilased õpivad mõistma ja kasutama arvsõnu, järgarvude nimetusi, mõõtühikute nimetusi jms. Õpilased õpivad lugema, mõistma ja järeldusi tegema visuaalselt interpreteeritud infost, mis on esitatud erinevate piltide, jooniste, tabelite, skeemide, graafikute jmt abil. Nende õpilaste puhul, kes on omandanud lihtsa teksti lugemise oskuse, on oluline toetada funktsionaalse lugemisoskuse arengut lugedes elulisi matemaatilisi jutukesi ja suutlikust rakendada loetud tekstist saadud teavet. Teemade käsitlemisel ja praktilises

tegevuses kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust.

Eesti keel ja tööõpe

Õppetöö läbiviimisel suhtleb õpetaja õpilastega kasutades õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad piltide, skeemide, sõnade/ lihtlausete kaudu esitatud teavet ning töö täitmisel lähtuvad sellest. Koostöös teistega arenevad õpilaste suhtlemisoskused.

Eesti keel ja kehaline kasvatus

Kehalise kasvatus tundides praktiliste liikumistegevuste raames kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja täitma õpetajapoolseid korraldusi ja järgima verbaalselt ja/ või alternatiivsete vahendite abil selgitatud mängureegleid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad piltide, sümbolite, skeemide või tekstina esitatud infokandjaid linnaruumis, mängu- ja spordiväljakutel, looduskeskkonnas jm.

Eesti keel ja rütmika

Õpilasi suunatakse jälgima, mõistma ja täitma õpetaja korraldusi. Õpilased osalevad rütmisalmide lugemisel, liisutamisel, rahvalaulude laulmisel jms.

Eesti keel ja muusikaõpetus

Muusikatundides on võimalus õpilasel kasutada eesti keele aines õpitud sõnu, häälsusi (nt loomahääled) ja emotsioone ning tegevusi väljendavaid žeste. Eesti keele tunnid on võimaluseks lugeda ja pähe õppida laulusõnu.

Eesti keel ja kunst ja käeline tegevus

Kunsti ja käelise tegevuse aine teemade käsitlemisel ja praktilises tegevuses kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased kirjeldavad suunavate küsimuste ja pildimaterjali abil enda ja teiste kunstitöid, emotsioone, mis tekkisid loometöö käigus ning valmis töid

vaadates. Õpilased loevad piltide, skeemide, jooniste või tekstina esitatud tööjuhendeid, kirjutavad kunstitöödele enda nime, töö pealkirja jms.

Õppetegevus.

Õppetegevuse kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse iga konkreetse õpilase kogemustest, võimetest, oskustest ja teadmistest.

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist.

Eesti keele õpetamise põhimõtted :

1. Kuulamine.

Kuulamisoskusest oleneb kõne mõistmine, adekvaatne osalemine dialoogis ja ühistegevuses, sh õpitegevuses. Kuulmistähelepanu arendamiseks harjutatakse mitteverbaalsete helide kuulamist ja äratundmist, seejärel sõnade ja lausungite äratundmist. Kuulmistähelepanu arendamiseks ja keeleüksuste semantiseerimiseks kasutatakse häälsüste, sõnade järelekordamist, esemetele või piltidele osutamist, sisuliste või keeleliste vigade leidmist, jutukeste, muinasjuttude, luuletuste jne kuulamist.

Toimetulekuõppe lõpuks kujundatakse oskus kuulata jutustatud või ette loetud lihtsas eesti keeles (ARE keeles) lühiteksti.

2. Kõne mõistmine

Kõnemõistmise eelduseks on kuulmistähelepanu piisav areng ning soov/oskus kontakti astuda ja seda säilitada, samuti õpilaste isiklike kogemuste pagas.

Toimetulekuõppe lõpuks taotletakse oskust mõista suhtluspartneri ütluste tähendust ja mõtet igapäevastel teemadel.

3. Kõneloome

Olulisem, kui töö kõne hääldusliku küljega, on õpetada oma mõtete ja soovide arusaadavaks tegemist. Kõnetute õpilaste puhul on kasutusel kõnet asendavad alternatiivsed suhtlusvahendid (viiped, piktogrammide vms). Grammatikaõpetust toimetulekuõppes traditsioonilises tähenduses ei toimu. Eesmärgiks on seatud lihtsamate grammatiliste konstruktsioonide praktiline mõistmine ja kasutamine. Samaaegselt väljendusoskuse kujundamisega tuleb vajadusel vabaneda kaja- ja/või psühhoosilisest kõnest.

Kõneloome peamine eesmärk on arendada õpilase baassõnavara ja baaslausungite kasutamise oskust, et jõuda lühitekstide loomiseni.

4. Lugemine ja kirjutamine

Ladusa lugemiseni õpilased antud koolitüübis reeglina ei jõua. Eristatakse teadlikku lugemist ja signaalsõnade äratundmist. Enamuse õpilastelugemisoskus tähendabki eelkõige õpitud märkide ja sõnade äratundmist, mis võimaldab saada infot ümbritsevast maailmast. Vastavalt õpilase individuaalsetele võimetele võib harjutada ka veerimise ja lühemate sõnade kaupa lugemise oskust ning lihtsas eesti keeles (ARE keeles) tekstide teadlikku lugemist.

Nagu teadliku lugemiseni, nii jõuavad ka iseseisva kirjutamiseni vähesed õpilased. Õpilaste kiri jääb valdavalt primitiivseks ja vigaderohkeks. Kujundatakse üksikute oluliste sõnade (nimi, aadress jne) kirjutamise oskust. Ärakirja harjutamisel on oluline töö mõtestatus õpilase jaoks.

Rõhuasetused.

Rõhuasetused I arengutasemel.

Selgitatakse välja õpilase kõnemõistmise ja verbaalse/mitteverbaalse eneseväljenduse oskused.

Lõimitakse kõne mitteverbaalse suhtlemisega.

Kujundatakse oskust kuulata, jälgida, matkida ja koos tegutseda. Vajaduse korral võetakse kasutusele alternatiivsed suhtlusvahendid. Õpilane õpib keeleliste või alternatiivsete vahenditega oma põhivajadusi ja soove arusaadavalt väljendama.

Õpetatakse lühikorraldusi kuulama ning esitatud korraldustele situatsioonist lähtuvalt koos osutamise/ettenäitamisega reageerima, oma kõnet ja häälotsusi grupis koostöötamise eesmärgil reguleerima.

Oluline on kontakti astumine, kontaktis osalemine ja kontakti kestuse pikendamine.

Kõne arendamine toimub peamiselt praktilise tegevuse ja suunatud esemelise mängu kaudu, kusjuures elementaarseks kõneks ja vokaliseerimiseks on vajalikud kaasnevad passiivsed ja aktiivsed liigutused.

Lihtsate ja õpilaste jaoks arusaadavate (nende sensomotoorsetele kogemustele toetuvate) õppejuttude ning erinevate õppeülesannete kaudu arendatakse kuulmistähelepanu: õpetatakse reageerimist erinevatele helidele ja mürale, kõnehäälikute äratundmist ja eristamist, sõnade eristamist.

Vajaduse korral täpsustatakse hääldust, kujundatakse oskust kõne baasiks olevaid häälikuid ja häälikukomplekse (häälikute rida, silbirida, kõnetakt, sõna) järele korrata.

Harjutatakse situatsioonile vastavate sõnade äratundmist ja kasutamist, võimaluse korral baaslausungite moodustamist.

Alustatakse lugemise ja kirjutamise eeloskuste kujundamisega.

Õpetatakse pildi ja terviksõna lugemise oskust.

Tehakse lihtsamaid kirja eelharjutusi.

Rõhuasetused II arenguastasel.

Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist, harjutatakse situatiivset dialoogi.

Jätkub kõnearendustöö. Tõuseb õpilaste suutlikkus mõista ja kasutada situatsioonile vastavaid baaslauseid.

Kujuneb võime elementaarselt kommenteerida oma tegevust verbaalselt või alternatiivsete vahenditega.

Õpetatakse küsimustele vastama tajutud sündmuse või pildi põhjal.

Laiendatakse baassõnavara, kusjuures sõnavara omandamine toetub suunatud tajule ja praktilisele tegevusele.

Sõnavaratöös kasutatakse rühmitamise ja sobitamise ülesandeid, varieeritakse objekte, objektide arvu, muudetakse rühmitamisalust.

Õpetatakse oluliste/tüüpiliste tunnuste eristamist ja nimetamist.

Olulisel kohal on ülesanded, milles harjutatakse kujutluste aktiveerimist verbaalse/alternatiivse teabe alusel ja kujutluste verbaliseerimist suunatult (pildi abil, kogemuste alusel).

Terviksõnameetodil loetavate sõnade arvu suurendatakse.

Õpetatakse tundma ja kirjutama tähti, häälima ja kirjutama lühikesi sõnu, lugema (veerima) lühikesi sõnu ja lauseid.

Rõhuasetused III arengutasemel.

Arendatakse oskust tulla toime igapäevastes suhtlussituatsioonides, püsida dialoogis.

Täiendatakse eneseväljendusoskusi, kujundatakse suhtlemisoskust.

Arendatakse oskust iseseisvalt informatsiooni hankida ja kasutada ning teateid edastada.

Toetatakse õpilase suutlikkust kõnelemisel mälu kujutlustele tugineda.

Kujundatakse oskust eristada kogemusi ja esitatud teavet, neid omavahel seostada.

Kujundatakse suutlikkust lühikest ja arusaadavat juhendit mälus säilitada ja seda õpitud ja/või harjutatud toimingute sooritamisel arvestada.

Arendatakse oskust kõne abil oma tegevust planeerida ja reguleerida.

Õpilane omandab elementaarseid lugemis- ja kirjutamisoskusi.

Grammatikateemasid õpetatakse praktilisel viisil.

Eesti keele õppesisu, õpitulemused

Suulise kõne mõistmine

I arengutase	II arengutase	III arengutase
Mittekõneliste helide ja mürade eristamine inimkõnest; inimkõne äratundmine ja erinevate helide ja mürade matkimine. Oma nimele reageerimine.	Kuulmistaju ja verbaalse operatiivmälu arendamine. Kõne rütmide (häälikuridade, kõnetaktide, sõnaridade ja lühikeste lausete järelkordamine), rütmisalmide koos- ja järelkordamine.	Korralduste, juhendite mõistmine. Verbaalse ja mitteverbaalse info seostamine. Tuttavate objektide ja sündmuste äratundmine kirjelduse järgi.

<p>Klassikaaslaste nimede teadmine.</p> <p>Õpilase tegevustega seotud kõne mõistmine.</p> <p>2 - 3 objekti vaheliste ruumisuhete ja neid väljendavate keelendite (all, peal, ees, taga, kõrval) mõistmine.</p> <p>Verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud lühikorralduste ja keeldude situatiivne mõistmine.</p>	<p>Tähtpäevadega seotud salmide mõistmine ja õppimine.</p> <p>Seose objekt – pilt – sõna loomine.</p> <p>Objektide vaheliste ruumisuhete ja neid väljendavate keelendite (all, peal, ees, taga, kõrval) mõistmine. Eseme asukoha leidmine kirjelduse järgi.</p> <p>Verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud lühikorralduste ja keeldude mõistmine.</p>	<p>Seoste objekt – pilt – skeem – keeleüksus</p> <p>Objektide asukoha teadvustamine kahe parameetri alusel (all paremal, taga peal jne).</p> <p>Jutustatud/etteloetud arengule vastava eakohase teksti jälgimine ja mõistmine.</p>
---	--	--

Õpitulemused. Suulise kõne mõistmine.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab kõnet ja mittekõnelisi helisid;</p> <p>2) reageerib oma nimele ja tuttavatele lühikorraldustele, teab ja/või kasutab klassikaaslaste nimesid;</p> <p>3) orienteerub lähiümbruses sõnade/lihtsustatud viibete/alternatiivsete suhtlusvahendite toel;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kuulab ja jälgib kaaslaste ja õpetaja igapäevast kõnet;</p> <p>2) täidab üheosalisi korraldusi;</p> <p>3) mõistab õpitud märkide, sümbolite, sõnade ja lausete tähendust ja kasutab neid igapäevases suhtluses;</p> <p>4) mõistab seoseid objekt-pilt-keeleüksus;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) mõistab igapäevakõnet;</p> <p>2) mõistab ja täidab kaheosalisi/kolmeosalisi korraldusi;</p> <p>3) tunneb kirjelduse järgi ära tuttavad objektid, sündmused;</p> <p>4) mõistab igapäevaelu suhtlussituatsioonides kasutusel olevate märkide, sümbolite, sõnade ja lausete tähendust ja kasutab neid;</p>

<p>4) tunneb ära objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavaid õpitud sümboleid, lihtsustatud viipeid ja sõnu, oskab neid suunamisel kasutada;</p> <p>5) osutab nimetamisel oma kehaosadele, tegevustes kasutatavatele esemetele ja tuttavatele inimestele;</p> <p>6) mõistab objektidevahelisi ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja neid väljendavaid keelendeid;</p> <p>7) mõistab seost objekt-pilt-sõna;</p> <p>8) kuulab kohaldatud lühiteksti, jälgib dramatiseeringut;</p> <p>9) orienteerub lähiümbruses sõnade, lihtsustatud viibete, piktogrammide, PCS piltide vms toel.</p>	<p>5) leiab eseme asukoha kirjelduse järgi;</p> <p>6) mõistab kohaldatud lühiteksti sisu;</p> <p>7) mõistab tuttavate objektide ja sündmuste tüüpilisi ja juhuslikke tunnuseid, neid väljendavaid keelendeid;</p> <p>8) mõistab lihtlauset.</p>	<p>5) mõistab seoseid objekt-pilt-skeem-keeleüksus;</p> <p>6) mõistab igapäevaseid põhjus - tagajärg seoseid;</p> <p>7) mõistab suulist/kirjalikku kohaldatud teksti;</p> <p>8) mõistab laiendatud lihtlauset;</p> <p>9) seostab tuttavat verbaalset ja mitteverbaalset infot;</p> <p>10) mõistab mõnda enamlevinud võõrsõna.</p>
---	---	---

Eneseväljendus ja sõnavara

I arengutase	II arengutase	III arengutase
Emotsionaalse kontakti otsimine, loomine ja hoidmine täiskasvanute ja kaaslastega.	Täiskasvanu ja kaaslasega kontakti astumise harjutamine.	Suhtlemine tuttavate ja võõraste inimestega igapäevastes elulistes situatsioonides.

<p>Reageerimine miimikale, intonatsioonile, kehaasendile, liigutustele.</p> <p>Hingamis- ja artikulatsiooniharjutused.</p> <p>Rütmisalmide saatmine liigutustega, kooskõne vastavalt võimekusele.</p> <p>Oma põhivajaduste ja soovide, nt janu, vajadus tualetti minna, väljendamine lihtsate keeleliste vahenditega (sõnad, baaslausungid) või õpitud alternatiivsete vahenditega.</p> <p>Küsimustele vastamine jaatavalt/ eitavalt žesti, viipe, hääliksuse või sõnaga.</p> <p>Viisakusväljendite äratundmine, reageerimine, kasutamine.</p> <p>Oma tegevusele viitamine, ärgitatud privaatkõne alged.</p> <p>Tegevusaktile antud hinnangu õige - vale mõistmine.</p> <p>Situatsioonile vastavate sõnade ja 2-3-sõnaliste baaslausete äratundmine ja kasutamine koos- ja järelkõnes.</p> <p>Esemete ja nende kujutiste rühmitamine 1 – 2 tajutava tunnuse alusel ja rühma kuuluvate objektide nimetamine.</p>	<p>Osalemine situatiivses dialoogis, sh rollimängudes.</p> <p>Viisakusväljendite kasutamine.</p> <p>Oma vajaduste ja soovide väljendamine, vajadusel abi küsimine.</p> <p>Enda kohta olulise teabe esitamine.</p> <p>Tajutavate ruumi- ja ajakujutluste verbaliseerimine, ees- ja tagasõnade kasutamine.</p> <p>Sõnavaratöö, sh omadussõnad, mis väljendavad tajutavaid tunnuseid, levinud üldnimetused (lind-loom) ja allrühmade nimetused (koduloom-metsloom), teistes õppeainetes kasutusel olev sõnavara.</p> <p>Objektide ja sündmuste tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine ja sõnastamine.</p> <p>3-4 sõnalise baaslause moodustamine, sh tunnuse/omaduse väljendamine.</p> <p>2-3-osalise pildiseeria järjestamine suunamisel. Suunavate küsimuste abil piltidel kujutatud esemete, olendite ja tegevuste nimetamine ja kirjeldamine.</p> <p>Tegevuspildi, olupildi, 2-3 pildist koosneva pildiseeria järgi lausete</p>	<p>Enamlevinud suhtlemissituatsioonide väljendused.</p> <p>Kujutluste verbaliseerimine ja/või alternatiivsete vahenditega väljendamine.</p> <p>Võrdlemine plaani järgi (inimesed, aastaajad, loomad, puuviljad jne).</p> <p>Telefoni kasutamine.</p> <p>Üldistamine 2- 3 üldistustasandil, allrühmade moodustamine ja nimetamine.</p> <p>Elementaarsete põhjus-tagajärg seoste loomine praktilises tegevuses.</p> <p>Käänded (funktsioonide kaupa), pöörded igapäevases kõnes.</p> <p>Omadussõnad emotsioonide ja tunnete kirjeldamiseks.</p> <p>Väheste vabade laienditega (määrused, sihitised täiendid) lihtlause moodustamine (4-5 sõnaline lause) ja kasutamine suhtluses.</p> <p>Passiivse ja aktiivse sõnavara laiendamine ja täpsustamine.</p> <p>Salmide õppimine kuulamise järgi</p>
---	---	--

<p>Tajutavat/pildil kujutatud tegevust kujutava lausungi kuulamine ja mõistmine konkreetset tegevust või pilti tajudes.</p> <p>Lähimbruses orienteerumine sõna/lihtsustatud viipe/ PCS pildi, piktogrammi toel.</p>	<p>moodustamine ja jutustamine pildimaterjali, suunavate küsimuste ja skeemide abil.</p> <p>Oma tegevusest jutustamine olevikus ja lihtminevikus kasutades sõnu, baaslauseid või alternatiivseid vahendeid.</p> <p>Rääkimine suunatult kaaslaste ja oma tegevusest selle sooritamisel ja vahetult pärast seda.</p> <p>Küsimuste esitamine kaaslastele (<i>mida teed? kus oled?</i>), küsimustele vastamine.</p> <p>Tuttavate tegevuste hindamine põhimõttel õige-vale, meeldib – ei meeldi.</p> <p>Mõisted <i>täht-sõna</i>, nimetamine/ äratundmine ja leidmine/märkimine.</p>	<p>Kuni 6-osalise pildiseeria järjestamine ja selle järgi jutustamine.</p> <p>Kuuldud jutukese või info ümberjutustamine (edastamine).</p>
---	---	--

Õpitulemused: eneseväljendus ja sõnavara.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) annab märku oma soovidest ja vajadustest õpitud viisil;</p> <p>2) väljendab eitust ja jaatust;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) väljendab oma soove ja palub vajaduse korral abi;</p> <p>2) osaleb situatiivses dialoogis;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kasutab elulistes olukordades vajalikku põhisõnavara;</p> <p>2) alustab dialoogi ja suudab selles lühiajaliselt püsida;</p>

<p>3) vastab arusaadavatele küsimustele 1–2 sõna või alternatiivse suhtlusvahendi abil;</p> <p>4) nimetab lähiümbruse esemeid, temale olulisi isikuid ja tegevusi verbaalselt või õpitud alternatiivsel viisil;</p> <p>5) tunneb ära ja nimetab mõningaid fotol või pildil kujutatud esemeid ja isikuid;</p> <p>6) nimetab üksikuid tuttavaid üldnimetusi verbaalselt või alternatiivse suhtlusvahendi abil;</p> <p>7) moodustab ja kasutab koos- või järelkõnes 2–3-sõnalist baaslauset;</p> <p>8) osaleb rütmisalmide lugemisel ja ringmängudes verbaalselt või alternatiivsel viisil;</p> <p>9) meeldetuletamisel tervitab, jätab hüvasti, palub, tänab verbaalselt või alternatiivsel viisil;</p> <p>10) tutvustab ennast, öeldes oma nime või kasutades alternatiivset suhtlusvahendit.</p>	<p>3) nimetab reaalseid või pildil kujutatud tuttavaid objekte, nende tajutavaid tunnuseid õpitud viisil;</p> <p>4) oskab nimetada õpitud üldnimetusi;</p> <p>5) kommenteerib kaaslase ja oma tegevusi selle sooritamise ajal ja vahetult pärast seda verbaalselt 2-3 sõnaga (lihtsa lausungiga) või alternatiivseid vahendeid kasutades;</p> <p>6) esitab küsimusi kaaslase tegevuse kohta;</p> <p>7) mõistab, koostab ja kasutab oma kõnes lihtlauset;</p> <p>8) annab kuulnud teksti sisu edasi suunavate küsimuste abil verbaalselt või alternatiivsel viisil;</p> <p>9) kordab lühikesi rütmisalme ja luuletusi;</p> <p>10) kasutab õpitud viisil enamlevinud viisakusväljendeid kontakti astudes ja tuttavates situatsioonides;</p> <p>11) ütleb õpitud viisil oma nime, vanuse, aadressi ja teisi olulisi andmeid;</p> <p>12) sõnastab pildil kujutatud tegevusi 3-4 lihtlausega, toetudes skeemile ja/või küsimustele;</p>	<p>3) kirjeldab tuttavaid esemeid, inimesi, sündmusi õpitud viisil;</p> <p>4) kasutab õpitud üldnimetusi;</p> <p>5) kommenteerib oma tegevuse tulemust õpitud viisil;</p> <p>6) väljendab enda kogetud emotsioone;</p> <p>7) mõistab, koostab ja kasutab oma kõnes laiendatud lihtlauset;</p> <p>8) jätab meelde ja edastab lühiteate;</p> <p>9) annab verbaalselt või alternatiivsel viisil edasi lühijutu sisu;</p> <p>10) teab peast õpitud luuletusi;</p> <p>11) kasutab viisakusväljendeid enamlevinud suhtlussituatsioonides õpitud viisil;</p> <p>12) oskab nimetada olulisi andmeid enda kohta;</p> <p>13) annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil;</p> <p>14) jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest pildi või kogemuse põhjal.</p>
--	--	--

	13) räägib oma tegevust	
--	-------------------------	--

Lugemine

I arengutase	II arengutase	III arengutase
<p>Situatsioonide lugemise oskuse kujundamine ja täiendamine.</p> <p>Tuttavate situatsioonide äratundmine ja käitumine vastavalt õpitud reeglitele.</p> <p>Harjumine uudsete olukordadega.</p> <p>Esemete ja nende funktsiooni äratundmine, rühmitamine vastavalt esemete funktsioonile.</p> <p>Foto, pildi, sümboli ja terviksõna lugemisoskuse kujundamine.</p> <p>Piltpäevakava lugemine.</p> <p>Tähekujude õppimine, eristamine teistest sümbolitest.</p>	<p>Situatsioonide lugemise oskuse arendamine; uudsed olukorrad; reeglite mõistmine ja järgimine uudsetes olukordades.</p> <p>Tegevuspildi vaatlemine, pildil kujutatu mõistmine.</p> <p>Piltskeemidena esitatud tööjuhiste lugemine.</p> <p>Häälimisoskuste kujundamine, hääliku leidmine sõnas (algul, keskel, lõpus; soovitavalt helilised häälikud).</p> <p>3-4-häälikuliste sõnade kooshäälimine.</p> <p>Hääliku- ja tähevahelise seose loomine.</p> <p>Joonistäheddes kirjutatud sõnade, sõnaühendite, lühilause lugemine.</p>	<p>Iseseisev toimetulemine uudes olukorras; käitumisreeglite märkamine, mõistmine ja järgimine.</p> <p>Lühikese ja ülipika (täis)hääliku diferentseerimine kuulmise teel.</p> <p>Sõnade iseseisev häälimine.</p> <p>Väiketäheddes kirjutatud sõnade, teksti lugemine.</p> <p>Sõnaühendi, lihtlause lugemine.</p> <p>Lihtsas keeles (ARE-keeles) tekstide lugemine.</p> <p>Teabeteksti, e-maili lugemine.</p>

<p>Nimede (oma nimi, kaaslaste nimed) lugemine terviksõnameetodil.</p> <p>Lapse jaoks igapäevaselt oluliste sõnade lugemine terviksõnameetodil.</p>		
---	--	--

Õpitulemused: lugemine.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) loeb infot fotolt ja joonistatud pildilt; 2) loeb PCS pilti, piktogrammi vms; 3) loeb sümbolite abil päevakava, tegevuste järjekorda; 4) eristab õpitud tähti teistest sümbolitest; 5) tunneb sõnakuju järgi oma nime; 6) loeb üksikuid õpitud sõnu terviksõnameetodil. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) loeb tegevuspilti; 2) loeb piltskeemi; 3) kuuleb ja eristab häälikut häälikute reas ja sõnas; 4) häälib õpetaja abiga lihtsa silbistruktuuriga sõnu; 5) tunneb joonistähti; 6) loeb veerides lihtsa häälikustruktuuriga 1–2-silbilisi sõnu ja lühilauseid. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) eristab erinevaid häälikuid ja nende järjekorda lihtsa silbistruktuuriga sõnades; 2) häälib iseseisvalt lihtsa silbistruktuuriga sõnu; 3) tunneb kirjatähti; 4) loeb erineva pikkusega lihtsa silbistruktuuriga sõnu ja lühilauseid; 5) leiab abiga vajalikku infot jõukohaseks kohandatud retseptist, telekavast jms; 6) oskab lugeda lihtsaid

Kirjutamine

I arengutase	II arengutase	III arengutase
<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab õpitud tähti teistest sümbolitest;</p> <p>2) teeb näidise järgi lihtsamaid kirja eelharjutusi;</p> <p>3) kasutab koostegevuses enese väljendamiseks talle igapäevaselt olulisi digivahendeid.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb ja kirjutab joonistähti;</p> <p>2) kirjutab lühikesi õpitud sõnu, sh oma nime;</p> <p>3) teeb tähthaaval ära kirja;</p> <p>4) oskab õppetegevustes suunamisel kasutada tuttavaid digivahendeid ja tuleb koostegevuses toime ohutu internetikasutusega.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab kuulmise teel ja märgib abiga lühikest ja ülipikka (täis)häälikut</p> <p>2) tunneb kirjatähti ja kirjutab kirjatähti;</p> <p>3) kirjutab iseseisvalt sõnu, sõnaühendeid ja lühilauseid;</p> <p>4) sooritab ära kirja sõna, sõnaühendi või lühikese lause kaupa;</p> <p>5) kirjutab allkirja;</p> <p>6) kasutab võimalikult ohutult tuttavaid digivahendeid, internetiotsingut ja sotsiaalmeediat;</p> <p>7) oskab kirjutada ja saata lihtsamaid e-kirju.</p>

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab õpitud tähti teistest sümbolitest;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb ja kirjutab joonistähti;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab kuulmise teel ja märgib abiga lühikest ja ülipikka (täis)häälikut</p>

<p>2) teeb näidise järgi lihtsamaid kirja eelharjutusi;</p> <p>3) kasutab koostegevuses enese väljendamiseks talle igapäevaselt olulisi digivahendeid.</p>	<p>2) kirjutab lühikesi õpitud sõnu, sh oma nime;</p> <p>3) teeb tähthaaval ära kirja;</p> <p>4) oskab õppetegevustes suunamisel kasutada tuttavaid digivahendeid ja tuleb koostegevuses toime ohutu internetikasutusega.</p>	<p>2) tunneb kirjatahti ja kirjutab kirjatahti;</p> <p>3) kirjutab iseseisvalt sõnu, sõnaühendeid ja lühilauseid;</p> <p>4) sooritab ära kirja sõna, sõnaühendi või lühikese lause kaupa;</p> <p>5) kirjutab allkirja;</p> <p>6) kasutab võimalikult ohutult tuttavaid digivahendeid, internetiotsingut ja sotsiaalmeediat;</p> <p>7) oskab kirjutada ja saata lihtsamaid e-kirju.</p>
--	---	--

Matemaatika.**Õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid**

Matemaatikaalaseid teadmised ja oskused on ümbritsevas keskkonnas toimetuleku eelduseks. Matemaatika õpetamine seostatakse igapäevaeluga. Õpetamisel kasutatakse mängulisi ja elulisi situatsioone.

Matemaatikas luuakse esmane mõistete ja tegevuste baas, mis aitab õpilasel orienteeruda teda vahetult ümbritsevas esemete ja nähtuste maailmas. Luuakse eeldused märgata esemetele iseloomulikke tunnuseid ning mõista esemete ja objektide omavahelisi seoseid. Igapäevaelus hakkama saamiseks on oluline praktiliste ülesannete lahendamise oskus, mida arendatakse sotsiaalse matemaatika ülesannete kaudu.

Arvumõiste kujunemisele eelneb töö arvueelses valdkonnas. Õpetamist alustatakse oma keha tunnetamisest, ruumitaju arendamisest, objektide rühmitamisest tajutavatele tunnustele ja tajukujutlustele toetudes.

Õpetatakse praktilistes tegevustes orienteeruma hulkade, mõõtude ja arvude vahelistes seostes ja suhetes. Omandatakse oskused kasutada mõnda enamlevinud mõõtevahendit, sooritada praktiliselt/materialiseeritult lihtsaid matemaatilisi tehteid, mõista ja kasutada praktilise tegevusega seotud graafilisi sümboleid ja lihtsaid mudeleid.

Õpetamisel seostatakse erinevad tegevused ajamõistetega, toetudes näitlikele vahenditele.

Praktiliste tegevuste käigus õpetatakse mõistma raha otstarvet ning teostama igapäevaelus toimetulekuks vajalikke rahalisi toiminguid õpitud arvuvalla piires.

Harjutamisel kasutatakse erinevaid digivahendeid, mis tagavad tehnoloogiaalased algteadmised igapäevaeluks.

Üldpädevuste kujundamine matemaatika aines.

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.

Matemaatika aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Matemaatika aines käsitletavat teemasid on seotud õpilase igapäevaeluga. Õppimine toimub reaalses elulises olukorras praktilise tegevuse läbi.

Matemaatika soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks soovitatud käsitleda järgmisi teemavaldkondi:

- Tegevused esemetega, suuruskujujudused.
- Vormikujujudused.
- Ruumikujujudused.
- Ajakujujudused.
- Hulgakujujudused.
- Kujutluse loomine arvust, tehted arvudega.
- Rahaühikud.
- Mõõdühikud ja mõõtmine.
- Sotsiaalmatemaatika. Eluliste probleemide praktiline lahendamine.

Loetletud teemavaldkondade lõimitud käsitlemise kaudu elulis-praktilistes olukorras ja klassikalises õppesituatsioonis kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Matemaatika aines käsitlevatel teemadel ja praktilise tegevuse kaudu hakkavad õpilased tajuma ennast ja ümbritsevat keskkonda. Minapildi kujundamisega suunatud tegutsemise kaudu kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja ümbritsevatest inimestest. Erinevate elulis-praktiliste ülesannete ja temaatiliste eluliste matemaatiliste jutukete lahendamise läbi avardub õpilaste silmaring ja areneb tähelepanu ning mõtlemisoskus. Matemaatika teemade lõimimise tulemusel, nt kehataju arendamine, ajamõisted, raha, elulised matemaatilised jutukesed jne, õpivad õpilased käituma vastavalt üldtunnustatud väärtustele ja kõlbluspõhimõtetele. Matemaatika aine raames esitatud ülesannete lahendamisel suunatakse õpilasi vaatlema probleemi erinevatest vaatenurkadest ning tajuma teavet, mis võib olla esitatud erinevatel viisidel. Suunatakse otsima lisateavet, esitama lisaküsimusi ja nendele vastuseid leidma.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õppetegevus matemaatika aines toimub enamasti mängude ja praktiliste tegevuste kaudu individuaal-, paaris- või rühmatöö kaudu. Matemaatilistele probleemidele lahenduste otsimisel kaasatakse õpilasi ühisaruteludesse. Ühiselt tegutsedes õpivad õpilased märkama ja arvestama enda isiklike huvisid ja mõtteid ning rühma kui terviku huvisid ja mõtteid.

Enesemääratluspädevus

Ühises mängus, rühmatöodes, õppekäikudel jms kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja kaaslastest. Õppides mõistma ja aktsepteerima enda ja kaaslaste eripära kujuneb õpilastel positiivne suhtumine iseendasse ja kaaslastesse, samuti enda perekonda, klassi, kooli, kodumaasse. Praktiliste eluliste matemaatiliste olukordade lahendamise kaudu õpivad õpilased märkama enda ja kaaslaste abivajadust, abi küsima ja seda pakkuma. Matemaatika aines omandatud elulis-praktilised oskused ja teadmised toetavad õpilaste toimetulemist igapäevastes elulistes olukordades: isikliku hügieeni eest hoolitsemisel, sisseostude sooritamisel, toiduvalmistamisel, ajaliste kokkulepete sõlmimisel jms.

Õpipädevus

Matemaatika õpetamisel on oluline, et õpilased saaksid uusi kogemusi, oskusi ja teadmisi eluliste probleemide võimalikult iseseisvaks lahendamiseks. Matemaatikaülesannete lahendamisel õpivad õpilased situatsioonile lähenema erinevatest vaatenurkadest, otsima lahendusi probleemidele ning oma tegevusi ja valikuid põhjendama. Olulisel kohal on õpilase kaasamine õppeprotsessi valikute tegemisse, mille kaudu areneb õpimotivatsioon ja huvi toimuva vastu. Õpilasi suunatakse järjest iseseisvamalt täitma jõukohaseid õpiülesandeid ning teostama suunamisel enesekontrolli praktiliste tegevuste kaudu.

Suhtluspädevus

Õpilased õpivad aru saama suuliselt, graafiliselt, nt pildi, joonise, tabeli, diagrammi, graafiku jms abil, ja tekstina esitatud teabest ning sellest lähtuvalt tegutsema. Õpilasi suunatakse matemaatiliste probleemide lahendamise kaudu avaldama oma arvamust, edastama infot. Mänguliste ja eluliste õppesituatsioonide käigus kujunevad õpilastel elulised suhtlemisoskused.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Matemaatika õppimise tulemusel kujunevad õpilastel elulised oskused ja teadmised igapäevaste probleemide lahendamiseks. Erinevate matemaatika aine teemade lõimimise tulemusel kujuneb õpilastel alus eneseteenindusoskuse, õpioskuste ja lihtsate tööoskuste omandamiseks. Õpilased õpivad orienteeruma ajas. Õpilasi suunatakse märkama aja kulgu ning kasutama kalendrit ja kella enda igapäevategevuste planeerimisel. Praktiliste tegevuste kaudu õpivad õpilased kasutama erinevaid koduses majapidamises kasutatavaid seadmeid, nt kellad, kaalud, kalkulaator jms.

Ettevõtlikkuspädevus

Matemaatika aine raames mänguliste ja eluliste situatsioonide kaudu õpetakse mõistma raha otstarvet. Raha õpitakse kasutama rollimängudes, eluliste poeskäikude jm raames. Samuti on võimalik näiteks projektipõhise õppe raames korraldada koolis õpilaskohvikuid, laatasid jms. Kirjeldatud tegevused annavad õpilastele võimaluse tegeleda jõukohasel tasemel ettevõtlusega, toetavad raha kui maksevahendi tähtsuse mõistmist ning kasutamist.

Digipädevus

Matemaatika aine õppimisel kasutatakse õpilastele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

Lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulispraktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides matemaatika aine soovituslikes teemavaldkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Matemaatikaalaste tegevuste kaudu toetatakse õpilaste taju, tähelepanu, mälu ja mõtlemise arengut. Jõukohase ja huvipakkuva mängulise ja elulis-praktilise tegevuse kaudu toetatakse õpilaste huvi kujunemist ümbritseva keskkonna esemete, nähtuste ja tegevuste vastu. Tekib positiivne hoiak õppimisse ja kujunevad õpioskused. Õpilased saavad vajalikud matemaatilised baasoskused, nt ettekujutus enda kehast, ruumisuhetest, arusaamine aja kulust, raha olemusest jms, elus võimalikult iseseisvaks toimetulemiseks. Matemaatikaalased oskused on aluseks lihtsate tööskute kujunemisele.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Matemaatika õppes toimub antud teema käsitlemine iga õpilase isiklikele kogemustele tuginedes. Õpilastele mõistetavatest olukordadest lähtuvalt tutvustatakse loodushoiu ja keskkonna säästliku ning jätkusuutliku inimtegevuse põhimõtteid. Õpilasi suunatakse võrdlema erinevaid elukeskkondi enne ja nüüd, antakse esmased teadmised loodusressursside hoidmise ja säästmise vajalikkustest, nt vee tarbimine suhtes palju - vähe jne. Õpilased õpivad mõistma enda rolli ümbritsevas keskkonnas ning saavad praktilise tegevuse kaudu vastavalt võimetele aru, kuidas saab enda käitumise ja tegevusega mõjutada keskkonnaressursside kasutamist. Praktiliste eluliste matemaatiliste jutukeste aineks sobib keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Matemaatika aine raames mänguliste ja eluliste situatsioonide kaudu õpetakse mõistma raha otstarvet. Raha õpitakse kasutama rollimängudes, eluliste poeskäikude jm raames. Samuti on võimalik näiteks projektipõhise õppe raames korraldada koolis õpilaskohvikuid, laatasid jms. Kirjeldatud tegevused annavad õpilastele võimaluse tegeleda jõukohasel tasemel ettevõtlusega, toetavad raha kui maksevahendi tähtsuse mõistmist ning kasutamist.

Kultuuriline identiteet

Matemaatika on nii maailma- kui ka rahvuskultuuri osa. Eriti on tihe seos matemaatika ja ajaloo vahel - erinevad sündmused ja ajalised mõisted; ettekujutus maailmaruumi, elusolendite ja ühiskonna kujunemise kohta. Praktiliste eluliste matemaatiliste jutukeste aineks sobivad kultuuriga seonduvad teemad.

Teabekeskond ja meediakasutus

Igapäevaste tegevuste kaudu ja õppekäikudel suunatakse õpilasi leidma, mõtestama ja kasutama ümbritsevas keskkonnas skeemide, numbrite jms abil esitatud teavet. Õpilasi suunatakse mõtestatult kasutama vaba aja veetmise võimalusena tuttavaid digivahendeid ja -keskkondi.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Praktiliste tegevuste kaudu õpivad õpilased kasutama kodus majapidamises kasutatavaid seadmeid, nt kellad, kaalud, kalkulaator jms. Kõikide matemaatika aine teemavaldkondade käsitlemise raames saab õpetaja kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid digikeskkondi ja -rakendusi. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit, tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama nii õppetegevuses kui igapäevasel suhtlemisel. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele .

Tervis ja ohutus

Olulisel kohal teema käsitlemisel on toitumise ja liikumisega seonduva seostamine matemaatiliste oskuste ja teadmistega. Õpilasi suunatakse tegema tervislikke toiduvalikuid. Praktilise toiduvalmistamise käigus kasutavad õpilased õpitud aja-, mahu- ja kaaluühikuid. Õpilasi suunatakse jälgima enda enesetunnet nii igapäevaselt kui liikumistegevustes. Õpilastele tutvustatakse liikumisäppe ja nutikella kasutamist näiteks sammude lugemiseks, suunatakse jälgima ööune pikkust jms.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Matemaatika tundides õpivad õpilased tundma iseennast, enda tugevaid ja nõrku külgi.

Lõiming teiste õppeainetega

Matemaatika õpetamine toimub teiste õppeainetega lõimitult üldõpetuse põhimõttel. Üldõpetuse põhimõtete rakendamine muudab õppe- ja kasvatustegevuse elulähedasemaks ning toetab seoste kujunemist erinevate valdkondade vahel toetades omandatud oskuste ja teadmiste ülekandmist igapäevasesse ellu.

Matemaatika ja eesti keel

Matemaatikas kasutatakse eesti keele aines omandatud sõnavara, oskusi ja teadmisi erinevate ülesannete lahendamisel. Õpilased omandavad eesti keele aines nii passiivses kui aktiivses kasutuses matemaatikaalase sõnavara, nt kehaosade nimetused, ruumisuhteid, suurustunnuseid jms märkivad mõisted. Õpilased õpivad mõistma ja kasutama arvsõnu, järgarvude nimetusi, mõõtühikute nimetusi jms. Õpilased loevad, mõistavad ja teevad järeldusi piltide, jooniste, tabelite, skeemide, graafikute jmt abil esitatud infost. Nende õpilaste puhul, kes on omandanud lihtsa teksti lugemise oskuse, on oluline toetada funktsionaalse lugemisoskuse arengut lugedes elulisi matemaatilisi jutukehi ja suutlikust rakendada loetud tekstist saadud teavet. Matemaatikaalaste teemade käsitlemisel ja praktilises tegevuses kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust.

Matemaatika ja elu- ja toimetulekuõpe

Matemaatika ja elu- ja toimetulekuõppe teemavaldkonnad on tihedalt omavahel lõimunud. Elu- ja toimetulekuõppe aines käsitletavate teemad toetavad õpilaste elulis-praktiliste oskuste omandamist igapäevastes olukordades ning on aluseks eluliste matemaatiliste oskuste kujunemisele. Matemaatiliste jutukeste aines tuleneb elu- ja toimetulekuõppes käsitletavatest teemavaldkondadest. Minapildi kujundamise raames areneb õpilaste ettekujutus oma kehast, mis on aluseks ruumisuhetest arusaamisele. Minapildi kujundamise raames saab algust teha lihtsate praktiliste mõõtmisülesannetega. Igapäevase mängu- ja õpitegevuse käigus õpivad õpilased rühmitama esemeid vastavalt nende funktsioonile ning sealt edasi vastavalt etteantud tunnustele. Aja teemade käsitlemine toimub lõimitult nii elu- ja toimetulekuõppe kui matemaatika õpetuse raames läbivalt terve kooliaja. Raha olemuse, otstarbe ja kasutamise põhimõtete selgitamine, samuti lihtsa eelarve kavandamise ja säästliku eluviisi põhimõtete omandamine toimub samuti lõimitult nii matemaatika kui elu- ja toimetulekuõppe aines.

Matemaatika ja kunst ja käeline tegevus

Matemaatika ja kunsti ja käelise tegevuse õpetus on tihedalt lõimunud. Omandatud matemaatikaalaseid oskusi ja teadmisi saavad õpilased kasutada kunstitööde loomisel. Arusaamine enda kehapildist, sh näost ja näoosadest on aluseks kujutamise- ja lihtsa joonistamisoskuse kujunemisele. Objektide erinevate tunnuste tundmaõppimine, nt suurus, kuju, struktuur, on aluseks käelise tegevuse tööde detailide rühmitamisele, materjalide sorteerimisele jms. Loendamise- ja rühmitamisoskust ning jadade moodustamist saavad õpilased kasutada mustrite kujundamisel ja tarbekunstiesemete dekoreerimisel. Kunsti ja käelise tegevuse tööde loomisel on olulise tähtsusega ka oskus

kasutada joonlauda ja teisi mõõte vahendeid nii joonte tõmbamiseks kui mõõtmisel. Kunsti ja käelise tegevuse raames saab valmistada õppevahendeid ja -materjale, mis toetavad matemaatiliste oskuste ja teadmiste omandamist, nt kellamakett, kalender, mänguraha jms.

Matemaatika ja tööõpe

Matemaatika ja tööõppe teemavaldkonnad on omavahel tihedalt lõimunud ning täiendavad teineteist. Matemaatika annab vajalikke oskusi ja teadmisi tööõppe aine raames püstitatud töölaadsete ülesannete täitmiseks. Tööõppe raames tööde kavandamisel ja teostamisel tehakse praktilisi mõõtmisi. Puhastusvahendite kasutamisel peab orienteeruma praktiliselt erinevates mahuühikutes. Ruumide sisustamisel ja kujundamisel ning koristustööde sooritamisel on oluline ruumis orienteerumise oskus. Toitlustuse ja kokanduse raames toetatakse matemaatika aines omandatud oskuste ja teadmiste eelarve planeerimisel, poes praktiliste ostude sooritamisel. Toiduvalmistamisel on oluline kasutada taimerit, oskus valida pliidil ja ahjul sobiv temperatuur, tunda kaalu- ja mahuühikuid jms.

Matemaatika ja kehaline kasvatus

Kehalise kasvatus tundides toimub matemaatiliste oskuste arendamine ja kinnistamine elulis-praktilistes olukordades. Liikumistegevuste aluseks on õpilaste kehataju arendamine, mis on omakorda aluseks ruumisuhete mõistmisele. Rivistumisel õpivad õpilased mõõtma üksteist põhimõttel pikem-lühem ning vastavalt mõõtmistulemustele moodustama kahanevaid ja kasvavaid jadasid. Liikumistegevuste käigus õpivad õpilased loendama õpilasi, esemeid, tegevusi jm. Õpitakse järgarvude praktilist kasutamist. Kehalise kasvatus tundide osaks on eluliste matemaatiliste jutukeste koostamine ja lahendamine. Õpilased õpivad saavutatud tulemusi mõõtma õpitud mõõtevahenditega kasutades õpitud mõõtühikuid.

Matemaatika ja muusika ja rütmika

Muusikaõpetus ja rütmika toetavad matemaatiliste teemade omandamist. Erinevate liikumismängude, tantsude jms abil kujuneb õpilastel minatunnetus ja enda kehataju, areneb arusaamine ruumisuhetest. Õpilased õpivad moodustama erinevaid tantsujooniseid, liikuma rivis, ringjoonel. Õpilased õpivad tunnetama, tajuma ja taasesitama erineva pikkusega rütmi, kuulama ja esitama muusikapalu ja laule. Kujuneb arusaamine aja kulust, mõistetest pikk- lühike.

Õpetamise põhimõtted.

1. Matemaatika ainekava sisu läbib integreeritult kogu toimetulekuõppekava. Matemaatikaalased teadmised ja oskused on olmes ja töös toimetuleku eeldused, seepärast seostatakse matemaatika õpetamine toimetulekuõppes tihedalt igapäevase eluga.
2. Uusi teadmisi ja oskusi õpetatakse osaoskuste kaupa, kasutades mängulisi ja elulisi situatioone. Eriline osakaal on vaatlustel, õppekäikudel ja praktilisel tegevusel. Matemaatilisi oskusi võib omandada ja kinnistada õues-õppe vormis.
3. Õpetamisel kasutatakse konkreetseid ja õpilaste kogemustega ühtivaid väljendeid.

4. Esemete ja nende tunnuste üldistamise ja rühmitamise aluseks on konkretiseerimine. Tähelepanu pööratakse rühmade moodustamiseks vajalikele tunnustele, hulkadega opereerides märgatakse elementide muutusi, hulga muutumise põhjusi.
5. Kõik ülesanded hulkadega sooritatakse esmalt materialiseeritult, kasutades erinevaid esemeid, asju, pildimaterjali.
6. Tekstülesanded on enamasti suulised ning neil on praktiline ja lihtsalt mõistetav sisu.
7. Sotsiaalmatemaatika tunnid viiakse läbi töö- elu- ja toimetulekuõppe tundidega integreeritult.

Matemaatika aine rõhuasetused.

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Olulisel kohal on praktilised tegevused mitmesugustest esemetest koosnevate hulkadega, vaatlus- ning eristamisoskuse kujundamine. Põhitaotluseks on kujundada oskus tajuda ümbritsevaid esemeid ja nähtuseid ning suutlikkus märgata ja sõnastada neile omaseid tunnuseid. Praktiliste tegevuste kaudu areneb oskus vaadelda ning eristada erinevatest esemetest koosnevaid hulki.</p> <p>Õpilast suunatakse koostegevuses jälgima ja matkima arvsõnade kasutamist loendamisel ja vaadeldavate esemete arvu nimetamisel. Harjutatakse kahest esemest koosnevate hulkade tajumist.</p> <p>Õpetatakse mõõtma kehatunnetuse ja erinevate igapäevaste esemete abil.</p>	<p>Õpetatakse suurustunnuseid, ruumisuhteid, aja- ja kujundimõisteid ning nende seostamist ümbritsevate esemete ja nähtustega.</p> <p>Õpetatakse loendama ning seostama hulka ja arvu, lahendama praktilisi arvutusülesandeid 10 piires. Lahendatakse lihtsaid matemaatilisi jutukehi.</p> <p>Praktilises tegevuses kasutatakse suunatult mõõtevahendeid, tutvustatakse mõõtühikuid.</p> <p>Tutvustatakse õpitud arvuvalla piires raha ja rollimängude või reaalse olukordade kaudu selle kasutamist igapäevastes situatsioonides.</p>	<p>Rõhuasetus on sotsiaalmatemaatikal. Laiendatakse ja täpsustatakse õpitud mõisteid. Analüüsitakse ja lahendatakse matemaatilisi probleemsituatsioone.</p> <p>Jätkub arvude tundmaõppimine ja arvutamisoskuste kujundamine.</p> <p>Õpilast suunatakse mõõtevahendeid praktilises tegevuses iseseisvalt kasutama.</p> <p>Õpitakse iseseisvalt sooritama igapäevaseid oste ning raha kasutust planeerima.</p> <p>Õppetöös kasutatakse digivahendeid eesmärgipäraselt ja internetiohutuse algtõdesid silmas pidades. Õpilasi suunatakse iseseisvalt õpitud lauamänge mängima.</p>

<p>Õpetatakse koostegevuses praktilistes situatsioonides ära tundma raha ja selle kasutamise otstarvet.</p> <p>Õpetamisel on olulisel kohal mängulised tegevused. Koostegevuses kasutatakse digivahendeid.</p> <p>Õpetatakse igapäevastes olukordades oma tegevusi öö ja päeva rütmiga seostama ning suunatakse piltpäevaplaani järgima.</p>	<p>Õppetöös kasutatakse erinevaid laua- ja arvutimänge. Suunatakse kasutama tuttavaid digivahendeid.</p> <p>Õpetatakse orienteeruma ajas, eristama mõisteid <i>eile, täna, homme</i> ning planeerima oma tegevusi lähtudes päevaplaanist, ööpäeva osadest ning nädalapäevadest.</p>	<p>Õpetatakse iseseisvalt oma aega planeerima, selleks kalendrit ja päevaplaani kasutama.</p>
--	---	---

Matemaatika aine õppesisu, õpitulemused.

Tegevused esemetega, suurskujutlused

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutase
<p>Esemete vaatlemine ja eristamine, nimetamine: esemed klassis, õpilaste riietusesemed, koolitarbed, mänguasjad, puuviljad. Esemete otstarve.</p> <p>Esemete värvuse eristamine ja väljendamine.</p>	<p>Esemetest või nende kujutistest jadade koostamine suurustunnuste järgi nii kasvavas kui kahanevas järjekorras.</p> <p>Esemete ja nende kujutiste võrdlemine (<i>pikk-lühike, ühepikkused; kõrge-madal, ühekõrgused, lai-kitsas, ühelaiused; ühesuurused</i>).</p>	<p>Esemete ja nende kujutiste võrdlemine kõrguse, paksuse/jämeduse, sügavuse, mahu tunnuste järgi.</p> <p>Jadade koostamine suurustunnuste järgi. Jadade piiride sõnastamine (see põõsas on kõige madalam, see kuusk on kõige kõrgem).</p>

<p>Esemete võrdlemine värvuse, suuruse järgi (suur-väike, pikk-lühike, ühesuurused)</p> <p>Esemete leidmine tunnuse järgi, rühmitamine etteantud tunnuse alusel, tunnuse sõnastamine.</p>		<p>Objektide ja graafiliste kujutiste kogumist sarnaste esemete leidmine 2-4 tunnuse alusel.</p>
---	--	--

Õpitulemused: tegevused esemetega

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab esemeid ja nende kujutisi (3–4 elementi) värvuse, suuruse, vormi järgi;</p> <p>2) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel;</p> <p>3) kõrvutab esemeid paaride moodustamiseks.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) võrdleb esemeid ja nende kujutisi õpitud suurustunnuste järgi;</p> <p>2) koostab esemetest või nende kujutistest (kuni 5 elementi) nii kasvavat kui ka kahanevat jada.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) võrdleb esemeid ja nende kujutisi ning koostab erinevaid jadasid õpitud suurustunnuste järgi;</p> <p>2) koostab näidise järgi mitmest geomeetrisest kujundist koosneva jada;</p> <p>3) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi sõnalise juhendi järgi 2-4 tunnuse alusel.</p>

Vormikujutlused.

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arenguastasel
<p>Ümmargused ja kandilised objektid. Pallide, kuubikute, klotside võrdlemine kuju, kuju-värvuse ja kuju-suuruse järgi näidisele toetudes.</p> <p>Esemete ja graafiliste kujutiste (ring, kolmnurk, nelinurk) rühmitamine kuju (ümmargune, kandiline) järgi.</p> <p>Graafiliste kujutiste kopeerimine (joonte tõmbamine).</p>	<p>Objektide võrdlemine kuju järgi.</p> <p>Geomeetrilised kujundid ring, kolmnurk, ruut, ristkülik. Äratundmine, konstrueerimine, võrdlemine, joonistamine, joonestamine (joonlaua abil), nimetamine.</p> <p>Mustrite koostamine. Erisuurustega geomeetrilistest kujunditest jadade koostamine kahanevas ja kasvavas järjekorras.</p> <p>Esemete piltide järgi võrdlemine (nelinurk/kandiline - teler, ring - pall jne).</p>	<p>Mustrite koostamine.</p> <p>Geomeetrilistest kujunditest koostatud jadade jätkamine järjestust säilitades.</p> <p>Eluline märkamine, mis kujuga on ümbritsevad objektid (maja nagu ristkülik, kännu pind nagu ring, aken nagu nelinurk jne).</p>

Õpitulemused: vormikujutlused.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks.
<p>Õpilane:</p> <p>1) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) võrdleb esemeid ja nende kujutisi õpitud vormitunnuste järgi;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) võrdleb esemeid ja nende kujutisi ning koostab erinevaid jadasid õpitud vormitunnuste järgi;</p>

<p>2) eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, nende graafilisi kujutisi.</p>	<p>2) koostab esemetest või nende kujutistest (kuni 5 elementi) nii kasvavat kui ka kahanevat jada;</p> <p>3) tunneb õpitud geomeetrilisi kujundeid, oskab neid nimetada; leiab ümbritsevast keskkonnast vastavakujulisi esemeid;</p> <p>4) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi kahe etteantud tunnuse alusel.</p>	<p>2) koostab näidise järgi mitmest geomeetrisest kujundist koosneva jada;</p> <p>3) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi sõnalise juhendi järgi 2–4 tunnuse alusel.</p>
--	--	---

Ruumikujutlused

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Oma keha tajumine. Kehaosad.</p> <p>Eseme asukoha määramine õpilase kehast lähtuvalt: ruumisuhed <i>minu ees – minu taga, ette – taha</i>.</p> <p>Objektidevahelised ruumisuhed: <i>peale – alla, peal – all, kõrval, juures</i>.</p>	<p>Eseme asukoha määramine õpilase kehast ja teistest objektidest lähtuvalt.</p> <p>Objektidevaheliste ruumisuhete tajumine: <i>ees, esimene, keskel, kõrval, kõige taga, viimane</i>.</p>	<p>Eseme asukoha määramine oma keha suhtes, teise esemete suhtes muutuvates tingimustes ruumis ja tasapinnal.</p> <p>Ruumisuhteid sisaldavate tegevusjuhiste mõistmine ja täitmine.</p>

	<p>Esemete asukoha määratlemine ja paigutamine õpitud ruumisuhete piires.</p> <p><i>Üleval – all, ülemine-alumine, peal - all; ees-taga- järel; kõrval, juures, vahel, keskel.</i></p> <p><i>Sees – väljas (peale-alla, peal, all, kõrval, juures).</i></p> <p><i>Kaugel-lähedal.</i></p> <p><i>Parema - vasaku poole leidmine, nendest lähtuvalt asukoha määramine. Esemete asetamine paremale - vasakule.</i></p>	<p>Orienteerumine ruumis / tasapinnal kahe parameetri raames: <i>all - paremal, üleval vasakul</i> jne.</p>
--	---	---

Õpitulemused: ruumikujutlused.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) mõistab ruumisuhteid <i>all, peal, ees, taga, kõrval</i>, asetab esemeid nimetatud kohale;</p> <p>2) tegutseb lihtkorralduste alusel õpitud ruumisuhteid mõistes ja kasutades.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) tajub ruumisuhteid (vasakul/paremal) oma keha ja teise objekti suhtes;</p> <p>2) mõistab suhteid ees, esimene, keskel, kõrval, kõige taga, viimane;</p> <p>3) oskab määrata esemete asukohta ruumisuhete mõistete <i>üleval – all, ülemine-alumine, peal - all; ees-taga-järel; kõrval, juures, vahel, keskel; sees – väljas (peale-alla, peal, all, kõrval, juures); kaugel-lähedal</i> piires.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) määrab objekti asukohta ruumis, arvestades kahte parameetrit;</p> <p>2) täidab ruumisuhteid sisaldavaid tegevusjuhiseid.</p>

--	--	--

Ajakujutlused

Õppesisu.

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Aastaaja tajutavad tunnused.</p> <p>Päev - öö.</p> <p>Päeva osad: öö, päev. Inimeste tüüpilised tegevused päeval, öösel.</p> <p>Piltpäevaplaan.</p> <p>Õppetunni/ õppetsükli tegevuste piltlik jada.</p> <p>Isikliku päevaplaani täitmine: <i>praegu, enne, pärast, samal ajal.</i></p> <p>Nädal. Kooli- ja puhkepäevad.</p> <p>Nädalapäevade PCS piltide, piktogrammide vm pildilise materjalina esitatult ära tundmine, seostamine vastavate värvide ja tähtedega.</p> <p>Enda sünnipäeva aastaae</p>	<p>Aastaaegade järgnevus, nimetused. Enda tegevuste seostamine aastaaegadega.</p> <p>Ööpäeva osad ja nende järgnevus: öö, päev, hommik, lõuna, õhtu, öö; iseloomulikud/ tuttavad tegevused ja seisundid.</p> <p>Täna, eile, homme, seostamine tunniplaani, nädalapäevade nimetustega.</p> <p>Eilsete tegevuste meenutamine. Suunatult lähituleviku plaanide tegemine.</p> <p>Enne, pärast, ruttu/ kiiresti, kaua.</p> <p>Täis- ja pooltund. Täistundide seostamine laste tegevustega.</p>	<p>Aasta ja 12 kuud. Aastaajad, seostamine kuudega.</p> <p>Sündmuste ja tähtpäevade seostamine aastaaegadega.</p> <p>Nädala- ja kuupäeva seostamine toetudes kalendri.</p> <p>Kalendri kasutamine. Kalendrist küsitud teabe leidmine.</p> <p>Kella tundmine. Täistund, pooltund, veerandtund, kolmveerandtund. Ajakavad: tv-kava, sõiduplaan, elektrooniline tabloo, kohtumised, visiidi aeg jms.</p> <p>Ennelõunane ja pärastlõunane kellaeg, nt 8:00 - 20:00, 9:00 - 21:00 jne.</p> <p>Kuupäev ja kellaeg telekavas.</p>

	Täis- ja pooltunni määramine mehaaniliste ja elektrooniliste kellade abil. Vanus. Sünnipäev.	Aja planeerimine seoses enda tegevusega. Plaanide tegemine.
--	---	---

Õpitulemused: ajakujutlused.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab suunatult toetudes näitlikule materjalile või piltidele tegevuste järjestust: <i>praegu, enne, pärast</i>;</p> <p>2) seostab igapäevategevusi ööpäevarütmiga, järgib suunatult piltpäevaplaani;</p> <p>3) nimetab suunamisel käesolevat aastaaega;</p> <p>4) oskab seostada oma sünnipäeva aastaajaga.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab tegevuste ja sündmuste toimumist <i>eile, täna, homme</i>;</p> <p>2) teab ööpäevaosasid, nädalapäevade ja aastaegade järgnevust ja nimetusi;</p> <p>3) seostab nädalapäevi oma igapäevaste toimingutega, jälgib ja järgib päevaplaani;</p> <p>4) teab oma vanust ja sünnipäeva;</p> <p>5) tunneb kella täis- ja pooltunni täpsusega.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) seostab sündmused ajaga;</p> <p>2) kasutab kalendrit; teab kuupäeva, järjestab kalendrikuud, suudab seostada kalendrikuud aastaegadega;</p> <p>3) koostab, jälgib ja järgib päeva- ja nädalaplaani;</p> <p>4) teab kellaaja märkimise viise ja tunneb kella veerand- ja kolmveerandtunni täpsusega, seostab kellaaja igapäevategevustega.</p>

Hulgakujutlused

Õppesisu:

I arengutasemel	I arengutasemel	I arengutasemel
<p>Objektide rühma vaatlemine.</p> <p>Hulga suuruse tajumine: üks-palju.</p> <p>Hulkade moodustamine ühise tunnuse alusel.</p> <p>Standardsete hulkade tajumine. Hulk-arv seos ilma loendamiseta: kuni 2 elementi hulgas, hulkade ja hulgakaartide tajumine.</p> <p>Matemaatilised jutukesed hulkade praktiliseks muutmiseks - ühendamiseks, osahulga eraldamiseks.</p>	<p>Hulga samaväärsuse säilimine elementide asukoha ja paigutuse muutumisel.</p> <p>Objektide rühmade/ hulgakaardi vaatlemine, üks-üheses vastavuses võrdlemine peale, kõrvale asetamisega. Tulemuse sõnastamine: on samapalju, on rohkem, on vähem.</p> <p>Hulkade praktiline suurendamine, vähendamine, võrdsustamine üksühesele vastavusele toetudes.</p> <p>Hulkade moodustamine elementide (võta pallid), arvu (võta kaks), elementide ühe kuni kahe tunnuse (võta suured punased), arvu ja tunnuse järgi (võta kaks suurt palli).</p> <p>Hulga elementide loendamine 10 piires.</p>	<p>Hulkade praktiline suurendamine, vähendamine, võrdsustamine.</p> <p>Hulkade praktiline ühendamine, eraldamine, jaotamine osahulkadeks.</p> <p>Hulga koostisse kuuluvate osahulkade variatiivsus.</p> <p>Matemaatiliste jutukeste koostamine põhinedes etteantud hulkadele.</p>

Õpitulemused:hulgakujutised.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
-----------------------	------------------------	-------------------------

<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab hulki üks/palju; seostab hulga arvuga 1–2;</p> <p>2) ühendab hulki ja eraldab osahulki;</p> <p>3) osaleb mängulises tegevuses matemaatilise jutukese lahendamisel.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) loendab esemeid, seostab hulga, arvu ja numbriga 1–10 piires;</p> <p>2) suudab abiga lahendada matemaatilisi jutukesi ja jõukohaseid elulisi ülesandeid hulkade ühendamise, hulgast osa eraldamise ning võrdlemise kohta;</p> <p>3) vastab küsimusele <i>mitu?</i> õpitu ulatuses.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) loendab esemeid ning seostab hulga, arvu ja numbriga õpitud arvuvalla piires;</p> <p>2) koostab matemaatilisi jutukesi etteantud hulkade järgi;</p> <p>3) suudab võrrelda hulki (praktiliste vahendite abil), kasutades mõisted rohkem, vähem, ühepalju;</p> <p>4) jaotab praktiliste tegevustega hulki erinevateks osahulkadeks, ühendab osahulki üheks hulgaks.</p>
--	--	--

Kujutluse loomine arvust, tehted arvudega.

Õppesisu

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Arv kui hulga tunnus: hulk-arv seos.</p> <p>Erinevatest asjadest hulkade loomine.</p> <p>Erinevate hulkade võrdlemine: üks ja palju.</p> <p>Suuliste instruksioonide alusel leidmine kus on üks ja palju.</p> <p>Hulga arvuga seostamine kahe piires.</p>	<p>10 piires erinevate ülesannete sooritamine hulkade toel: hulkade moodustamine, koguse loendamine, võrdlemine.</p> <p>Uue arvu moodustamine eelmisele ühe juurdelisamise teel.</p> <p>Arvule vastavate hulkade tajumine ja moodustamine.</p>	<p>Arvu liitehituse kasutamine liitmisel ja lahutamisel, arvu kümnendkoostise tutvustamine.</p> <p>Naturaalarvude järjestus 1-100 piires kasutades abivahendeid (arvutabel)</p> <p>Täiskümnete numeratsioon 100-ni.</p> <p>Arvuridade loomine kasvavas ja kahanevas järjekorras.</p>

<p>Numbrite kuju tundmine. Numbrite eristamine tähtedest, geomeetristest kujunditest, muudest objektidest.</p> <p>Numbrite piirjoonestamine, kirjutamine, voolimine, konstrueerimine.</p> <p>Erinevalt kirjutatud ja kujundatud samade numbrite rühmitamine.</p> <p>Loendamine vastavalt õpilase võimetele.</p> <p>Arvu suurendamine ja vähendamine toetudes abivahenditele (eeltöö liitmisele ja lahutamisele).</p>	<p>Arvurida, arvu naabrid.</p> <p>Arvude õiges järjekorras nimetamine, panemine, kirjutamine.</p> <p>Arv-number. Seos hulk-arv-number.</p> <p>Järgarvud (esimene, teine, kolmas, neljas, viies).</p> <p>Arvu ja järgarvu vastandamine.</p> <p>Hulga jaotamine osahulkadeks. Arvu koostis (liitehitus).</p> <p>Aritmeetiliste märkide tundmine ja kasutamine. Liitmise ja lahutamise loogika mõistmine.</p> <p>5 piires liitmine ja lahutamine abivahendite abil.</p> <p>Kahekohaliste numbrite moodustamine. Kirjutamine, lugemine, nimetamine.</p> <p>Kalkulaatoril olevate nuppude äratundmine ja leidmine. Kalkulaatori sihipärane kasutamine abiga.</p>	<p>Järgarvude praktiline kasutamine igapäevaelus.</p> <p>Liitmine ja lahutamine erinevate abivahendite abil õpitud arvuvalla piires.</p> <p>Mitmekohaliste numbrite moodustamine. Kirjutamine, lugemine, nimetamine.</p> <p>Kalkulaatori iseseisev kasutamine elulistes olukoradades.</p>
--	---	---

Õpitulemused; kujutluse loomine arvust, tehted arvudega.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
-----------------------	------------------------	-------------------------

<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab hulki üks/palju; seostab hulga arvuga 1–2;</p> <p>2) eristab numbreid teistest sümbolitest.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) loendab esemeid, seostab hulga, arvu ja numbriga 1–10 piires;</p> <p>2) teab naturaalarvude järjestust 1–10;</p> <p>3) loeb ja kirjutab õpitud numbreid;</p> <p>4) liidab ja lahutab loendamise teel viie piires;</p> <p>5) tunneb ja oskab abiga kasutada aritmeetilisi tehtmärke: +, −, =;</p> <p>6) kasutab suunatult kalkulaatorit;</p> <p>7) vastab küsimusele <i>mitu?</i> õpitu ulatuses.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) loendab esemeid ning seostab hulga, arvu ja numbriga õpitud arvuvalla piires;</p> <p>2) teab naturaalarvude järjestust õpitud arvuvalla piires, loeb ja kirjutab mitmekohalisi numbreid;</p> <p>3) liidab ja lahutab peast või abivahendeid kasutades õpitud arvuvalla piires.</p>
---	--	--

Rahaühikud

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Sarnaste rahaühikute leidmine ja rühmitamine.</p> <p>Erinevus paberraha ja mündite vahel.</p> <p>Raha otstarve mõistmine.</p>	<p>Euro 5-, 10-, 20-, 50- eurosed paberrahad, nende äratundmine.</p> <p>Euromündid (1ne ja 2ne euromünt).</p> <p>Sendid, eristamine euromüntidest.</p>	<p>Raha saamine ja kasutamine.</p> <p>Palk, pension, toetus, sisseostud, üür, erinevad teenused, jne.</p>

<p>Elementaarsed poemängud.</p> <p>Müntide suuruse alusel võrdlemine / rühmitamine.</p>	<p>Paberraha vahetamine.</p> <p>Poemäng.</p> <p>Raha kasutamine suunamisel ostude, maksete tegemisel.</p> <p>Pangakaardi, kinkekaardi, kliendikaardi otstarve ja kasutus.</p>	<p>Praktilised ülesanded rahaga: ostmine, müümine, maksmine, laenamine.</p> <p>Eelarve koostamine, oma tulude ja kuulude kokku lugemine. Raha kokkuhoid.</p> <p>Raha kasvavas ja kahanevas järjekorras järjestamine.</p> <p>Elementaarsete summade moodustamine täpsest rahast (nt 7 eurot, 5.50 eurot, 4 eurot).</p> <p>Erinevate summade moodustamine. Raha vahetamine.</p> <p>Väikeste ostude sooritamine kaupluses. Raha või pangakaardi ja kliendikaardi kasutamine maksmisel. Ostu sooritamine tavakassas ja iseteeninduskassas.</p> <p>Hinnasiltide leidmine ja lugemine. Hinna ja olemasoleva raha seos. Mõisted: jätkub/ei jätku raha.</p> <p>Internetipanga kasutamine.</p> <p>Teiste riigi rahaühikud ja nende erinevus Eesti (Euroopa) omadelt.</p>
---	---	---

Õpitulemused; raha

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) omab ettekujutust raha olemasolust ja funktsioonist;</p> <p>2) kasutab koostegevuses mängulistes või praktilistes situatsioonides raha.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb käibel olevaid rahaühikuid õpitud arvuvalla piires, teab pangakaardi kasutamise võimalusi;</p> <p>2) eristab 1- ja 2-euroseid münte eurosentidest;</p> <p>3) kasutab suunamisel raha ostude eest maksmisel.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kasutab raha õpitu piires kauba eest maksmisel;</p> <p>2) kasutab pangakaarti maksmisel.</p>

Mõõtühikud ja mõõtmine

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Kaalumine käega, objekti raskuse tajumine. Objektide võrdlemine: kerge ja raske.</p> <p>Asjade võrdlemine pikkuse ja laiuse alusel.</p> <p>Joonalaua abil joonte tõmbamine.</p> <p>Õpilase kaalumise ja pikkuse mõõtmine medõe juures.</p> <p>Kraadiklaasi kasutamine</p>	<p>Mõõtmine mõõdupulgaga, sammudega, sõrmedega. Mõõtmise tulemuse sõnastamine arvuga.</p> <p>Eri raskusega objektide võrdlemine lihastundlikkuse alusel: kerge-raske, kergem-raskem, samasugused.</p> <p>Erinevad mõõduriistad: kaalud, joonlauad, mõõdulindid, mõõtekannud, termomeetrid.</p>	<p>Pikkusühikud: mm, cm, m, km.</p> <p>Raskusühikud: g, kg.</p> <p>Õpilaste pikkus ja kaal, enda pikkuse ja kaalu teadmine. Järjestamine: pikka, keskmise või lühike kasvu.</p> <p>Mahuühikud: ml, dl, l.</p> <p>Mahu mõõtmine koduste vahenditega: klaas, lusikas, mõõtekann.</p>

	<p>Kaalumine mehaanilise ja elektroonilise kaaluga. Kilogramm. Õpilaste kaalumise õppesituatsioonis.</p> <p>Oma kasvu teistega võrdlemine rivi moodustamisel. Õpilaste mõõtmine õppesituatsioonis.</p> <p>Sirgjoone joonestamine etteantud mõõdu järgi. Sirgjoone mõõtmine.</p> <p>Eri mahuga anumad.</p>	<p>Kaalu- ja mahuühikute kasutamine toiduvalmistamisel. Pakenditelt mõõtühikute leidmine ja lugemine.</p> <p>Juhendamisel mõõtühikute teisendamine.</p> <p>Termomeetrid. Kehatemperatuuri mõõtmine, näidu lugemine, seostamine terve - haige. Toa- ja välistemperatuuri mõõtmine, näidu lugemine, seostamine sobiva riietusega.</p> <p>Keha mõõdud ja vastava suuruse riietus ja jalanõud.</p>
--	---	--

Õpitulemused; mõõtühikud ja mõõtmine.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab suunatult objekti mõõdetavaid tunnuseid praktilises tegevuses.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kasutab suunatult mõõtevahendeid praktilises tegevuses;</p> <p>2) oskab mõõta mõõdupulgaga, sammudega, kaaluga;</p> <p>3) tajub lihastundlikkuse alusel raskemat ja kergemat;</p> <p>4) teab pikkusühikut meeter, raskusühikut kilogramm, mahuühikut liiter;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) oskab mõõta õpitud mõõtevahenditega;</p> <p>2) teab erinevate mõõtühikute (pikkus-, raskus-, mahuühikud) nimetusi ja praktilist tähendust;</p> <p>3) teab enamlevinud mõõtühikute lühendeid (kg, g, cm, m, km, l, dl, ml);</p> <p>4) kasutab õpitud mõõtühikuid praktilises tegevuses.</p>

	5) sooritab abiga praktilisi mõõtmis- ja kaalumisülesandeid.	
--	--	--

Sotsiaalmatemaatika. Eluliste probleemide praktiline lahendamine

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Matemaatilised jutukesed hulkade praktiliseks muutmiseks: ühendamiseks, osahulga eraldamiseks.</p> <p>Mängudes osalemine. Suunamisel oma järjekorra jälgimine.</p> <p>Erinevad (õppe)mängud tahvelarvutis, arvutis, SMART tahvilil jne. Õpperobotid.</p>	<p>Jutukesed matemaatilistest situatsioonidest, hulkade ja mõõtude seostest: ühendamine, kokkuloendamine, osahulga eraldamine, kahe hulga võrdlemine. Kasutatakse praktiliselt läbitehtavaid ülesandeid, mille lahendus on saavutatav situatsioonpildile toetudes.</p> <p>Lauamängude valik vastavalt soovidele, situatsioonidele ja kaasmängijate arvule (paarismäng, rühmamäng).</p> <p>Lauamängude lihtsamate reeglite mõistmine, teistele selgitamine.</p> <p>Kalkulaatori kasutamine suunamisel.</p> <p>Digivahendite kasutamine.</p>	<p>Elulise sisuga 1-tehteliste tekstülesannete suunatud koostamine ja lahendamine, kusjuures ülesannet sisu modelleeritakse näitvahenditega (pildid, skeemid) või praktilise tegevusega.</p> <p>Kalkulaatori kasutamine ja selle otstarve mõistmine. Kalkulaatori tarkvara leidmine ja kasutamine telefonis, tahvelarvutis, arvutis jne.</p> <p>Digivahendite kasutamine õppimiseks ja meelelahutuseks. Nende kahte otstarve eesmärkide vahe mõistmine.</p> <p>Digivahendite turvaline kasutus.</p> <p>Google maps'i abil marsruudi koostamine ja järgimine.</p>

	Haridusrobotite abil lihtsamate algoritmite sooritamine.	
--	--	--

Õpitulemused: Sotsiaalmatemaatika. Eluliste probleemide praktiline lahendamine

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) osaleb mängulises tegevuses matemaatilise jutukese lahendamisel;</p> <p>2) kasutab mängulises tegevuses suunatult tuttavaid digivahendeid, osaleb mõnes õpitud lauamängus.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) suudab abiga lahendada matemaatilisi jutukesi ja jõukohaseid elulisi ülesandeid hulkade ühendamise, hulgast osa eraldamise ning võrdlemise kohta;</p> <p>2) valib meelepärase laua- või arvutimängu, kasutab suunamisel õppetegevuses tuttavaid digivahendeid.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kasutab kalkulaatorit igapäevaelus;</p> <p>2) asutab digivahendeid eesmärgipäraselt ja internetiohutuse algtõdesid silmas pidades;</p> <p>3) oskab mängida lauamänge;</p> <p>4) koostab ja lahendab elulise sisuga tekstülesandeid toetudes näitvahenditele ja praktilistele tegevustele.</p>

KUNST JA KÄELINE TEGEVUS

1. Kunsti ja käelise tegevuse aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Kunsti ja käelise tegevuse eesmärgiks on õpilases huvi äratamine kunstiliste tegevuste vastu ning tema loomingulisuse toetamine. Kunsti ja käelise tegevuse tundide abil tuuakse õpilase ellu rõõmu ja mängulusti, millega kaasneb käeliste oskuste ja vilumuste arendamine.

Kujundatakse õpilase soovi ise midagi luua. Õpilast ärgitatakse kunsti ja käelise tegevuse kaudu väljendama oma emotsioone, individuaalsust ja loovust. Arendatakse õpilaste väljendusoskust. Õpilast suunatakse vaatlema ümbritsevat keskkonda ja selles olevaid esemeid ning objekte, märkama olulisi tunnuseid ning nähtut erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades kujutama.

Kunst ja käeline tegevus on lõimitud teiste õppeainete teemadega ning on praktilise ja kõnearendusliku suunitlusega.

Õpitakse ja harjutatakse praktiliseks tööks vajalike liigutuste sooritamist. Kujundatakse arusaamist töö lõpuleviimise tähtsusest. Õpilast suunatakse kasutama töövahendeid ja -materjale eesmärgipäraselt, ohutult ja säästvalt.

Õpilastega külastatakse näitusi, muuseume ja neile tutvustatakse rahvakunsti.

Õppe tulemusel kujuneb inimene, kes tunneb rõõmu oma kunstilisest tegevusest ja selle lõpptulemusest, tunneb huvi kunstiteoste ja Eesti kultuuripärandi vastu, väärtustab enda ja kaasinimeste loomingut.

Üldpädevuste kujundamine kunsti ja käelise tegevuse aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla. Kunsti ja käelise tegevuse aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Kunsti ja käelise tegevuse soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks kirjeldatud tegevusi järgmistes teemavaldkondades:

- Kujutamissoõpetus.
- Värvusõpetus.
- Materjaliõpetus.

- Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon.
- Tehnikate õpetus.
- Voolimine.
- Paberi- ja papitööd.
- Tekstiilitööd.
- Muud materjalid.
- Tehniline modelleerimine.
- Teemaatilised tööd.
- Ohutusnõuded ja tööpaik.

Loetletud teemavaldkondade tegevuste lõimimise kaudu õppetegevuses ja igapäevaste tegevuste raames kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Kunsti ja käelise tegevuse tundides õpivad õpilased loomingus väljendama enda mõtteid ja tundeid. Teiste õpilaste töödega tutvumine kujundab arusaamist inimeste eripäradest, õpilased õpivad kaaslaste tegevusse, sh loomingusse, lugupidavalt suhtuma. Kunsti ja käelise tegevuse tundides tutvuvad õpilased Eesti kultuuripärandiga külastades muuseume ja näitusi. Õpilased õpivad erinevaid vahendeid ja tehnikaid kasutades looma ja kujundama rahvuslikke tarbeesemeid. Õpilased õpivad hindama ja väärtustama nii rahvuslikku kui kaasaegset loomingut.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Ühises loomingus osalemise läbi õpivad õpilased arvestama nii enda kui kaaslaste mõtete ja soovidega. Õpilastes kujundatakse jõukohaseid tööoskusi ja -harjumusi, suunatakse kinni pidama ohutusnõuetest. Õpilased saavad aru alustatud töö lõpuleviimise tähtsusest.

Enesemääratluspädevus

Individuaal-, paaris- ja rühmatöodes, õppekäikudel jms osaledes kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja kaaslastest. Kunstilise loominguga ja käsitöö kaudu õpivad õpilased mõistma ja aktsepteerima enda ja kaaslaste erinevusi. Praktilistes kunstitegevustes osaledes õpivad õpilased aru saama enda ja kaaslaste abivajadusest, nad õpivad abi küsima ja kaaslaste vajadusel abistama. Õpilased õpivad käsitlema erinevaid kunstivahendeid ja lihtsaid tööriistu kogedes ohutusnõuete täitmise olulisust vahetu praktilise kogemuse läbi, nt kasutades nõela õmblemisel ja tikkimisel saab laps aru, et nõel on terav. Kunsti ja käelise tegevuse töödes saab kajastada tervisliku toitumise ja liikumisõpetuse põhimõtteid kinnistades arusaamist tervislike eluviiside olulisusest.

Õpipädevus

Õpilasi kaasatakse võimetekohaselt kunsti ja käelise tegevuse tööde kavandamisse, suunatakse alustatud tööd lõpule viima ja teostama enesekontrolli, nt võrdlema enda tööd näidise või kavandiga. Õpilasi suunatakse kasutama omandatud elulis-praktilisi lugemis- ja kirjutamisoskusi ning matemaatilisi oskusi kunsti ja käelise tegevuse raames - õpilased loevad piltide, skeemide, tekstina vms esitatud juhendeid kunstitööde loomiseks, kasutavad loomingu omandatud suurusmõisteid, kirjutavad töödele enda nime, pealkirja jms.

Suhtluspädevus

Suhtluspädevuse arengut toetavad kunsti ja käelise tegevuse käigus kujunevad elulised suhtlussituatsioonid. Õpilaste kõne ja /või alternatiivsete väljendusvahendite mõistmise ning oma soovide ja seisukohtade väljendamise arendamine toimub läbivalt kunsti ja käelise tegevuse tundide raames. Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja järgima õpetajapoolseid juhiseid, selgitusi jms. Ühise kunstitegevuse raames õpivad õpilased suhtlema kaaslastega, väljendama enda soove, tundeid ja mõtteid, küsima ja pakkuma abi. Õpilaste suhtlusakte tuleb toetada ning suunata neid üha enam osalema vestlustes, kirjeldama enda töid ja avaldama oma arvamust.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Kunsti ja käelise tegevuse tundide raames suunatakse õpilasi vaatlema ümbritsevat keskkonda, loomingu kaudu õpivad nad tundma ja hoidma loodust. Õpilased õpivad tundma ja kasutama nii looduslikke kui tehismaterjale. Õpilasi suunatakse materjale säästlikult kasutama. Tutvustakse taaskasutuse põhimõtteid nii kunstiteoste kui tarbekunsti esemete loomisel. Õpilasi suunatakse kasutama omandatud matemaatikaalaseid oskusi ja teadmisi, nt oskus mõõta erinevate mõõtvahendite abil (mõõtepulk, nõör, joonlaud jms), oskus kasutada joonlauda sirgjoone tõmbamiseks, oskus loendada erinevaid detaile jms.

Ettevõtlikkuspädevus

Õpilased tunnevad rõõmu ja saavad eduelamuse huvipakkavas ja jõukohases kunstilises tegevuses osalemisest. Õpilaste huvidest lähtuvad kunstitööd innustavad tegutsema ja suunavad iseseisvalt ümbritsevat keskkonda avastama ning kogetut loomingu väljendama. Kunsti ja käelise tegevuse tundides omandavad õpilased praktilise töö tegemise kogemused ja oskused. Nad õpivad tundma ja kasutama erinevaid materjale ja töövahendeid. Pikemaajalistes kunsti- ja käsitööprojektides osaledes õpivad õpilased alustatud tööd lõpule viima.

Digipädevus

Kunsti ja käelise tegevuse tundide mitmekesistamiseks kasutatakse õpilasele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

tööriistu jms. Õpilasi suunatakse looma nii eesti kui teiste rahvuste rahvakunstist inspireeritud kunstitöid ja tarbeesemeid. Eesti ja teiste rahvuste kultuuripärandiga tutvudes kujuneb õpilastel rahvusliku kuuluvuse tunne ning positiivne suhtumine erinevustesse inimeste ja kultuuride vahel.

Teabekeskond ja meediakasutus

Õpilasi suunatakse leidma ja mõtestama ümbritsevas keskkonnas olevat eelkõige visuaalselt esitatud teavet, sh ruumikujunduselemente, pilte, silte jms. Õpilane õpib kunstilistes tegevustes orienteerumisel ja nende sooritamisel kasutama piltide, siltide, märksõnadena, skeemidena vms esitatud tööjuhiseid. Õpilast suunatakse vaatama pildi- ja kunstiraamatuid, külastatakse virtuaalnäitusi.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Erinevate kunsti ja käelise tegevuse teemavaldkondade raames saab kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid õpilaste arengule vastavaid seadmeid, digikeskkondi ja rakendusi. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama õppetegevuses. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

Tervis ja ohutus

Läbivalt toimub kunstilise ja käelise tegevuse raames ohutus- ja hügieeniteemade käsitlemine. Õpilasi suunatakse võimalikult adekvaatselt hindama enda võimeid, ohutult käsitlema kunsti- ja töövahendeid, arvestama vahendite kasutamisel kaaslastega jne. Õpilasi suunatakse teadlikult kasutama vajalikke töökaitsevahendeid. Õpilastel kujundatakse teadmised ja oskused ohtude märkamiseks, ohtudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks. Kunsti ja käelise tegevuse raames kujundatakse õpilastel teadmised ja oskused hoolitseda isikliku hügieeni eest ja jälgida töökoha puhtust ning korda.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Selleks, et õpilased väärtustaksid kunsti ja käsitööd, peab õpetaja olema õpilastele eeskujuks positiivse suhtumisega kunstilistesse tegevustesse, sh laste loomingusse. Kunsti ja käelise tegevuse kaudu õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone ning nende väljendamise võimalusi kunstiliste tegevuste kaudu. Ühiste tegevuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud. Õpilastega külastatakse kunstinäitusi ja muuseume, analüüsitakse ühiselt nähtud taieid.

Lõiming teiste õppeainetega

Kunsti ja käelise tegevuse kaudu toimub teistes õppeainetes omandatud oskuste ja teadmiste kinnistamine.

Õppetsükli kirjeldusi koos omandatu kinnistamiseks mõeldud kunsti ja käelise tegevuse tööde juhenditega leiab siit <https://hev.edu.ee/229-2/>

Kunsti ja käelise tegevuse raames kujundatakse õpilaste esmaseid tööoskusi, õpilased tutvuvad erinevate tööriistadega ja ohutusnõuetega nende käsitlemisel.

Kunsti ja käelise tegevuse ainekohaselt tulenevad õppetegevuse teemaatilise planeerimise korral õppetsükli teemavaldkond. Kunsti ja käelise tegevuse tööd võivad olla projektipõhise õppe õpiväljundiks või loovtööks (vt Tegevusele suunatud õpetus. Projektipõhine õpe).

Kunst ja käeline tegevus ja eesti keel

Kunsti ja käelise tegevuse aine teemade käsitlemisel ja praktilises tegevuses kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased kirjeldavad suunavate küsimuste ja pildimaterjali abil enda ja teiste kunstitöid, emotsioone, mis tekkisid loometöö käigus ning valmis töid vaadates. Õpilased loevad piltide, skeemide, jooniste või tekstina esitatud tööjuhendeid, kirjutavad kunstitöödele enda nime, töö pealkirja jms.

Kunst ja käeline tegevus ja matemaatika

Kunsti ja käelise tegevuse ja matemaatika õpetus on tihedalt lõimunud. Omandatud matemaatikaalaseid oskusi ja teadmisi saavad õpilased kasutada kunstitööde loomisel. Arusaamine enda kehapildist, sh näost ja näoosadest on aluseks kujutamise- ja lihtsa joonistamisoskuse kujunemisele. Objektide erinevate tunnuste tundmaõppimine, nt suurus, kuju, struktuur, on aluseks käelise tegevuse tööde detailide rühmitamisele, materjalide sorteerimisele jms. Loendamise- ja rühmitamisoskust ning jadade moodustamist saavad õpilased kasutada mustrite kujundamisel ja tarbekunstiesemete dekoreerimisel. Kunsti ja käelise tegevuse tööde loomisel on olulise tähtsusega oskus kasutada joonlauda ja teisi mõõte vahendeid nii joonte tõmbamiseks kui mõõtmisel.

Kunst ja käeline tegevus ja elu- ja toimetulekuõpe

Kunsti ja käelise tegevuse tööde abil kinnistatakse elu- ja toimetulekuõppe aines omandatud teadmised ja oskused. Kunsti ja käelise tegevuse raames õpitakse tundma erinevaid töövahendeid ja nende kasutamisevõimalusi ning ohutusnõudeid. Õpilased õpivad kavandama ja teostama kavandatud töid, kusjuures oluline on alustatud töö lõpuleviimine. Kirjeldatud oskused aitavad õpilastel mõista enda tugevaid külgi ja toetavad karjäärivaliku teema käsitlemist elu- ja toimetulekuõppe aines.

Kunst ja käeline tegevus ja tööõpe

Kunsti ja käelise tegevuse aines luuakse alus lihtsate tööoskuste ja tööharjumuse kujunemiseks. Tööoskuste järjepidev täiustamine toimub tööõppe aines.

Kunst ja käeline tegevus ja kehaline kasvatus

Kunsti ja käelise tunde õuesõppetundidena läbi viies on võimalik kunstilist loomingut ja liikumist siduda. Looduses liikudes saavad õpilased ideid kunstitööde loomiseks, saab koguda looduslikku materjali jms. Õpilased saavad kujundada liikumisradasid, rühmitada spordivahendeid värvuste järgi jms.

Kunst ja käeline tegevus ja muusika

Kunsti ja käelise tegevuse tundides meisterdatakse erinevaid (rütmi)pille. Kunstilise tegevuse läbi saavad õpilased väljendada emotsioone, mis neil tekivad kindlat muusikapala kuulates.

Kunst ja käeline tegevus ja rütmika

Kunsti ja käelise tegevuse tundides meisterdatud rütmipille mängides õpivad õpilased tajuma enda keha, areneb rütmitunne. Rütmikatundides õpitud liikumiskavade juurde meisterdavad õpilased kostüüme, maske, loovad dekoratsioone jms.

Kunsti ja käelise tegevuse aine rõhuasetused

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Arendatakse õpilase peenmootorikat ning silma ja käe liigutuste koostööd.</p> <p>Kujundatakse kunsti ja käelise tegevuse osaoskusi.</p> <p>Peamiseks töövormiks on koostegemine ja praktiline tegevus eeskuju või näidise järgi.</p> <p>Arvestatakse iga õpilase individuaalset käelise tegevuse ja kõne mõistmise taset.</p> <p>Õpilasele tutvustatakse eri materjale ja töövahendeid, nende omadusi ja kasutamise võimalusi.</p> <p>Õpilast suunatakse koostegevuses hoidma korras oma töökohta ja -vahendeid.</p> <p>Õpilasi innustatakse tegevusest ja valmis tööst rõõmu tundma.</p> <p>Koostegevuses lõpetatakse alustatud töö.</p> <p>Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang.</p>	<p>Jätkatakse peenmootorika ning silma ja käe koostöö arendamist lihtsa kunsti ja käsitöö kaudu.</p> <p>Tööd teostatakse eeskuju ja/või näidise järgi etappide kaupa.</p> <p>Õpitakse ja harjutatakse osatoimingute järjestamist ning osadest terviku moodustamist. Omandatud toiminguid rakendatakse ahelana korduvates ja osaliselt muutuvates tingimustes.</p> <p>Õpilast suunatakse otsima ja kasutama abi.</p> <p>Õpilasele tutvustatakse erinevaid materjale, töövahendeid, töövõtteid ja ohutustehnika nõudeid.</p> <p>Õpilast suunatakse korras hoidma oma töökohta ja -vahendeid.</p> <p>Õpilast julgustatakse väljendama oma positiivseid emotsioone kunsti abil.</p> <p>Õpilast suunatakse lõpetama alustatud tööd.</p>	<p>Kujundatakse iseseisva kunsti- ja käsitöö oskusi.</p> <p>Tööd teostatakse näidise, lihtsate tööjuhiste, skeemide jms järgi.</p> <p>Harjutatakse toimingute suunatud planeerimist.</p> <p>Õpilane sooritab õpitud ja jõukohaseid tegevusi iseseisvalt nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes.</p> <p>Suunatakse teostama enesekontrolli, valminud tööd võrreldakse näidisega.</p> <p>Õpilane õpib leidma ja valima iseseisvalt tööks sobivaid materjale ja töövahendeid ning otsustama töö tegemise viisi.</p> <p>Õpilast suunatakse iseseisvalt korras hoidma oma töökohta ja -vahendeid.</p> <p>Õpilane hakkab oma tundeid vastavalt võimetele kunstis väljendama.</p> <p>Vaadeldakse kaaslaste töid, külastatakse kunstinäitusi ja muuseume. Oluline on enda ja teiste loomingust esteetilise elamuse saamine.</p>

<p>Õpetaja verbaliseerib õpilaste tegevust.</p>	<p>Õpilase tegevuse tulemustele antakse positiivne hinnang.</p> <p>Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist. Õpilast suunatakse oma tegevust verbaalselt või alternatiivsete vahenditega kommenteerima</p>	<p>Taotletakse, et õpilane lõpetab alustatud töö. Õpilast suunatakse andma hinnangut enda ja teiste tegevusele ja valmis tööle.</p> <p>Õpilane kommenteerib suunamisel oma tegevust verbaalsete/alternatiivsete vahenditega.</p>
---	---	--

Kunsti ja käelise tegevuse aine õppesisu, õpitulemused.

Kujutamissoetus.

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Lihtsate selge kontuuriga piltide värvimine põhivärvidega.</p> <p>Lihtsa objekti (pall, õun, päike vms) kujutamine vaatluse järgi.</p> <p>Näo osade kujutamine.</p>	<p>Olu- ja tegevuspiltide värvimine sobivate realistlike värvitoonidega.</p> <p>Inimese kehaosade nimetamine ja kujutamine.</p> <p>Eelnevalt analüüsitud lihtsa objekti (õis, puu, lind, loom, maja jms) kujutamine vaatluse järgi</p> <p>Geomeetriliste kujundite joonistamine ja nendest tervikliku pildi loomine (maja, auto vms).</p>	<p>Mandala värvimine.</p> <p>Keha proportsioonide arvestamine inimese/ looma kujutamisel.</p> <p>Lihtsate esemete rühma kujutamine vaatluse järgi.</p> <p>Teemakohase pildi joonistamine.</p>

Õpituksed:kujutamissopeus.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; 2) värvib kujundit kontuuri järgimata; 3) joonistab/ maalib lihtsa pildi 4) tunneb ja eristab põhivärve; 5) kasutab tuttavaid joonistamis- ja maalimisvahendeid kunstilises tegevuses; 6) teeb koostöös juhendajaga ühise kunstitöö; 7) lõpetab koostegevuses alustatud töö; 8) koristab koostegevuses abiga oma tööpaiga. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) väljendab oma meeleolu kunsti kaudu; 2) värvib kontuuri piires; 3) joonistab/ maalib äratuntavaid objekte; lihtsa pildi; 4) tunneb ja eristab sekundaarvärve; 5) kasutab erinevaid joonistamis- ja maalimisvahendeid; 6) teeb suunamisel koostöös kaaslastega ühise kunstitöö; 7) lõpetab suunamisel alustatud töö; 8) koristab suunamisel oma tööpaiga. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib enda väljendamiseks meelepärase kunstivormi; 2) värvib erinevaid detaile, katab kogu pinna ühtlaselt; 3) joonistab/ maalib suunamisel teemakohase pildi, kasutades erinevaid tehnikaid; 4) eristab sooje ja külmi toone; 5) valib töö jaoks sobivad joonistamis- ja maalimisvahendid; 6) teeb koostöös kaaslastega ühise kunstitöö; 7) lõpetab alustatud töö; 8) koristab tööpaiga.

Värvusõpetus

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Põhivärvuste eristamine ja tundmine.</p> <p>Põhivärvuste seostamine ümbritseva elu objektidega, loodusega, toiduga vms.</p> <p>Soe toon PUNANE ja külm toon SININE praktilises kasutuses (veekraan jms).</p> <p>ROHELINE - lubav värvus.</p>	<p>Värvide omavahel segamine</p> <p>Uute värvitoonide leidmine.</p> <p>Värvide helestamine ja tumestamine koostegevuses.</p> <p>Lihtsa toonirea koostamine.</p> <p>Soojad ja külmad värvused loodusobjektide näitel.</p> <p>Looming looduslike värvidega (lilleõied, lehed, muld jms).</p> <p>Meeleolude väljendamine värvuste kaudu.</p>	<p>Värvuse hele ja tume toon.</p> <p>Toonirea koostamine värvikaardi abiga</p> <p>Soojad ja külmad värvused kunstis ja olmes.</p> <p>Looduslike vahendite abil tekstiilidele, toidule jm värvi andmine.</p> <p>Kuulitava muusika kujutamine värvuste kaudu.</p> <p>Värvide sobitamine omavahel (riietumine, sisustustekstiilid jms).</p> <p>Temaatilised värvikombinatsioonid (jõulud, lihavõtted jms).</p>

Õpitulemused: värvusõpetus.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane:	Õpilane:	Õpilane: 1) väljendab enda meeleolu kunsti muusika kaudu;

<p>1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;</p> <p>2) tunneb ja eristab põhivärvusi;</p> <p>3) järgib koostegemisel värvimärkidel põhinevaid ohutusnõudeid.</p>	<p>1) väljendab oma meeleolu kunsti kaudu;</p> <p>2) segab suunamisel põhivärvidest sekundaarvärve, helestab, tumestab ja toonib värve</p> <p>3) eristab sooje ja külmi toone elulistes olukordades;</p> <p>4) kasutab looduslikke värve loomingus.</p>	<p>2) segab iseseisvalt põhivärvidest sekundaarvärve, helestab ja tumestab ning toonib värve;</p> <p>3) eristab sooje ja külmi toone;</p> <p>4) valib endale meelepärastes värvitoonides riided, kodutekstiilid, kaunistab ruumi tähtpäevadeks;</p> <p>5) teab, mõnda looduslikku vahendit, mida saab kasutada esemetele ja toidule värvuse andmiseks.</p>
---	---	--

Materjaliõpetus

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Koostegevuses loodusliku materjali korjamine ja rühmitamine tajutavate tunnuste alusel.</p> <p>Meisterdamine looduslikust materjalist.</p> <p>Mudimis/muljumis/kujumuutvad materjalid: voolimissavi, savi, plastiliin, voolimismass, kineetiline liiv, veniv liiv jms. Pehme - kõva. Värvuste segamine</p>	<p>Loodusliku materjali kogumine suunamisel, abiga vajalike töövahendite kasutamine (käärid, oksakäärid vms). Koostegevuses kompositsioonid looduslikest materjalidest.</p> <p>Looduslikud ja tehismaterjalid - võrdlemine. Materjalide rühmitamine.</p>	<p>Loodusliku materjali kogumine, abiga vajalike töövahendite kasutamine (oksakäärid, oksasaag vms). Kompositsioonid looduslikest materjalidest, oasise kasutamine.</p> <p>Materjalide sobivus erinevateks töödeks.</p>

<p>Muud materjalid: erinevad paberid, tekstiilid, karusnahk, puit, klaas, kivi jms.</p> <p>Materjalide tunnetamine, kompimine, tajumine.</p>	<p>Taaskasutuse põhimõtted. Meisterdamine olmejääkidest.</p> <p>Voolimine, voolimistehnikate õpetamine: pall, uss/vorstike, veeretamine, rulliga rullimine, Lihtsa mitmeosalise objekti voolimine.</p>	<p>Materjalide töötlemine, liimimine (parandamine), erinevad liimid PVA, pulgaliim jms.</p> <p>Erinevate materjalide ja olmejääkide taaskasutamine praktiliste esemete valmistamisel.</p> <p>Detailide ühendamine voolimisel.</p>
--	--	---

Õpitulemused: materjaliõpetus.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; 2) rühmitab erinevaid looduslike materjale, meisterdab juhendamisel looduslikest materjalidest; 3) paigutab vaasi lilli, oksti; 4) kasutab esmaseid voolimisvõtteid lihtsamate vormide voolimiseks 5) on tutvunud erinevate materjalide ja nende omadustega; 6) osaleb ruumide kaunistamisel jõukohase ülesandega. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) väljendab oma meeleolu kunsti kaudu; 2) teeb juhendamisel kompositsioone looduslikust materjalist; 3) voolib lihtsa mitmeosalise objekti; 4) on tutvunud looduslike ja tehismaterjalidega; rühmitab materjale; 5) on tutvunud taaskasutuse põhimõtetega; meisterdab suunamisel olmejääkidest; 6) valmistab näidise järgi ruumide kaunistamiseks dekoratsioone; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib enda väljendamiseks meelepärase kunsti- või käsitöövormi; 2) teeb võimalikult iseseisvalt töid/kompositsioone erinevatest materjalidest; 3) kasutab erinevaid voolimistehnikaid; 4) kasutab erinevaid materjale loomingus; 5) teeb koostöös ühise kujutava või tarbekunsti töö; 6) kaunistab ruumi tähtpäevadeks;

	<p>7) käsitseb abiga ohutult tuttavaid töövahendeid;</p> <p>8) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid.</p>	<p>7) kasutab materjale säästlikult, taaskasutab ja töötleb materjale;</p> <p>8) valib ja kasutab lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist sobivaid töövahendeid;</p> <p>9) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid töövahendite kasutamisel.</p>
--	--	---

Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Lihtsate kaheosaliste mustriribade koostamine (ladumine, liimimine, trükkimine).</p> <p>Ruumide kaunistamine koostegevuses</p>	<p>Ribamustrite koostamine.</p> <p>Tarbeesemete ja nende kujutiste dekoreerimine (käpik, sall, linik, vaas, taldrik vms).</p>	<p>Ringmustrite koostamine.</p> <p>Mustri kujundamine erinevatest detailidest.</p>

	Ruumide kaunistamine verbaalsel suunamisel.	Tarbeesemete valmistamine erinevatest materjalidest ja kaunistamine. Kujundustööd klassis ja kodus.
--	---	--

Õpitulemused: Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) vajutab jäljendeid erinevatele materjalidele;</p> <p>2) liimib koostegevuses alusele erinevast materjalist kujundeid;</p> <p>3) trükib paberile, papile vms vabalt valitud mustreid;</p> <p>4) osaleb ruumide kaunistamisel jõukohase ülesandega.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) trükib näidise järgi lihtsamaid mustreid;</p> <p>2) dekoreerib tarbeesemeid või nende kujutisi juhendamisel ja/või iseseisvalt;</p> <p>3) valmistab näidise järgi ruumide kaunistamiseks dekoratsioone.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teostab juhendamisel dekoratiivseid töid eri materjalist alustele;</p> <p>2) teeb koostöös ühise kujutava või tarbekunsti töö</p> <p>3) kaunistab erinevaid tarbeesemeid iseseisvalt valitud mustritega;</p> <p>4) kujundab ruume.</p>

Tehnikate õpetus

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Fooni- ja ilupaberite valmistamine.</p> <p>Lihtsad trükitehnikad: pintsli-, peegel- ja lõngatrükk jms.</p> <p>Looduslike materjalide kasutamine trükkimisel- seemed, köögiviljad.</p> <p>Puhumistehnika jms.</p>	<p>Tutvumine trüki- ja paljundustehnikatega.</p> <p>Lihtsate templete valmistamine, nt puuleht, kartul, õun, porgand jms.</p> <p>Geelitrükk, švammitrükk jms</p>	<p>Erinevate templete valmistamine.</p> <p>Materjalitrükk - erinevad vahendid õuest ja klassiruumis, iseseisev otsimine ja kasutamine.</p> <p>Graafiline punkt ja joon.</p> <p>Lihtne ornamentika.</p>

Õpitulemused: tehnikate õpetus.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) valmistab fooni- ja ilupabereid kasutades erinevaid tehnikaid (puhumine, peegel- ja lõngatrükk vms);</p> <p>2) katab pinna pintsli- ja lõngatrükkis ühtlaselt;</p> <p>3) vajutab jäljendeid erinevatele materjalidele.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) on tutvunud trüki- ja paljundustehnikatega;</p> <p>2) valmistab suunamisel erinevatest materjalidest templeid;</p> <p>3) trükib näidise järgi lihtsamaid mustreid.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) valmistab ja kasutab erinevaid templeid tööde valmistamisel.</p> <p>2) trükib mustreid eri materjalist alustele;</p> <p>3) Teeb juhendamisel töid kasutades erinevaid tehnikaid (graafiline joon, ornamentika, materjalitrükk jms).</p>

--	--	--

Voolimine.

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Mudimis/ muljumis/ kujumuutvad materjalid: voolimissavi, savi, plastiliin, voolimismass, kineetiline liiv, veniv liiv, soolatainas jms.</p> <p>Sensoorsed mängud erinevate voolimismassidega. Pehme - kõva. Värvuste segamine.</p> <p>Voolimise algvõtted: pigistamine, vajutamine, silumine, osadeks jaotamine.</p> <p>Lihtsa üheosalise objekti voolimine. Jäljendite vajutamine.</p>	<p>Voolimistehnikate õpetamine: pall, uss, veeretamine, rulliga rullimine.</p> <p>Lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti (seen vms) voolimine.</p>	<p>Detailide ühendamine voolimisel</p> <p>Lihtsa tarbeeseme voolimine ja dekoreerimine, värvimine, glasuurimine.</p> <p>Inim- ja loomafiguuride voolimine.</p>

Õpitlemused: voolimine.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) on tutvunud erinevate voolimismassidega;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) on tutvunud erinevate voolimistehnikatega;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kasutab erinevaid voolimistehnikaid;</p>

<p>2) kasutab esmaseid voolimisvõtteid lihtsamate vormide voolimiseks;</p> <p>3) vajutab jäljendeid erinevatele materjalidele.</p>	<p>2) voolib lihtsa mitmeosalise objekti.</p>	<p>2) voolib ja kaunistab lihtsa tarbeeseme.</p>
--	---	--

Tekstiilitööd

Õppesisu

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Lõnga ja paela lõikamine.</p> <p>Lõngapildi kleepimine.</p> <p>Riideribade kleepimine.</p>	<p>Punkteerimine erinevatel materjalidel.</p> <p>Lõngapildi (muster) tikkimine papile orientiiride järgi</p> <p>Riideribade lõikamine.</p> <p>Riidematerjalide põimimine, sõlmimine, kerimine.</p> <p>Raamil kudumine.</p> <p>Tekstiilimarkerite kasutamine</p> <p>Märgviltimine.</p> <p>Ohutusreeglid nõela ja naaskli kasutamisel.</p>	<p>Tekstiilkollaaž, tekstiilimaal, trükkimine riidele.</p> <p>Nööbi õmblemine. Nööpide sobitamine vastavalt tekstiili värvusele ja nõõpaugu suurusele.</p> <p>Lihtsad õmblustööd. Käsitsi õmblemine (õmbluste parandamine jms). Masinaga sirge õmbluse õmblemine.</p> <p>Raamil ja telgedel kudumine.</p> <p>Märg- ja nõelviltimine.</p> <p>Heegeldamise põhivõtted.</p> <p>Tikkimise põhipisted.</p> <p>Paelte sõlmimine ja punumine, lipsu sidumine.</p>

		Ohutusreeglid viltimisnõela kasutamisel.	ja	kangastelgede, õmblusmasina
--	--	--	----	--------------------------------

Õpitulemused: tekstiilitööd.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) lõikab ja kleebib abiga erinevaid materjale;</p> <p>2) tegutseb koostegemisel tuttava töövahendiga (kääris, liim);</p> <p>3) järgib koostegemisel ohutusnõudeid.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel;</p> <p>2) liimib erinevaid materjale;</p> <p>3) paneb niidi nõela taha, teeb lihtsaid pisteid; kerib, põimib ja sõlmib erinevaid materjale;</p> <p>4) teeb märgviltimist;</p> <p>5) oskab raamil kududa;</p> <p>6) tikib lõngapilte orientiiri järgi;</p> <p>7) käsitseb ohutult tuttavaid töövahendeid (nõel, naaskel);</p> <p>8) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) õmbleb nõöbi ette; õmbleb õmblusmasinaga sirge õmbluse;</p> <p>2) koob kangastelgedel ja/või raamil;</p> <p>3) teeb märg- ja nõelviltimist;</p> <p>4) tikib põhipisteid;</p> <p>5) seob sõlme ja lipsu;</p> <p>6) valib ja kasutab lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist sobivaid töövahendeid;</p> <p>7) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid töövahendite kasutamisel (kangasteljed, viltimisnõel, õmblusmasin).</p>

Muud materjalid.

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Klepsutööd.</p> <p>Suurte pärlite, papist vm materjalist auguga kujundite nõõri otsa ajamine.</p> <p>Mosaiikpildid</p> <p>Tutvumine erinevate materjalidega: nahk, puit, metall jne. Materjalide lõikamine, kleepimine.</p> <p>Tutvumine erinevate töövahenditega.</p>	<p>Lihtsad pärlitööd: kaelakeed, käevõrud, pärlipildid jms.</p> <p>Meisterdamine HAMA pärlitest.</p> <p>Mosaiikpildid erinevatest materjalidest (riis, makaronid, nahatükid jms).</p> <p>Lihtsad nahkehistööd.</p> <p>Tööd puidu- ja metallijääkidest. Lihtsad traaditööd.</p> <p>Tööd looduslikest ja tehismaterjalidest.</p> <p>Paberist, lõngast vms punumine.</p> <p>Mesilasvaha lehtedest küünalde rullimine.</p>	<p>Keerulisemad pärlitööd: kõrvarõngad, pärltikand jms.</p> <p>Meisterdamine HAMA pärlitest.</p> <p>Naharibade ja -kujundite lõikamine, kleepimine, sõlmimine.</p> <p>Lihtsad metallitööd.</p> <p>Puidu lihvimine. Vineeri saagimine. Naela löömine.</p> <p>Puidu ehistööd: põleti kasutamine, värvimine, lakkimine.</p> <p>Lihtsa tarbeeseme valmistamine puidust.</p> <p>Traadist kujundite painutamine.</p>

Õpitulemused:muud materjalid.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) on tutvunud erinevate kunsti ja käsitöö materjalidega; 2) liimib koostegevuses alusele erinevast materjalist kujundeid; 3) lõikab abiga erinevaid materjale; 4) teeb koostöös juhendajaga ühise kunsti- või käsitöö; 5) tegutseb koostegemisel tuttava töövahendiga. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab erinevaid kunsti ja käsitöömaterjale loomingus; 2) lõikab erinevaid materjale; 3) liimib erinevaid materjale; 4) painutab traati; 5) teeb suunamisel koostöös kaaslastega ühise kunsti- või käsitöö; 6) käsitseb ohutult tuttavaid töövahendeid; 7) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib enda väljendamiseks ja tarbeesemete loomiseks meelepärase kunsti- või käsitöövormi ja vahendid selle teostamiseks; 2) lõikab kääridega erinevaid materjale mööda etteantud joont; 3) lihvib puidust pinda, lööb naela, keerab kruvi; 4) teeb traadist lihtsaid kujundeid; 5) teeb koostöös ühise kujutava või tarbekunsti töö; 6) valib ja kasutab lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist sobivaid töövahendeid; 7) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid töövahendite kasutamisel.

Tehniline modelleerimine.

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Erinevatest mänguklotsidest ehitamine (ladumine üksteise kõrvale, peale). Kujundite ladumine. Lihtsa mosaiigi ladumine.	Mudelite valmistamine karpidest, topsidest. Robotika vahenditest, LEGO klotsidest lihtsate mudelite konstrueerimine.	Maketi meisterdamine. Robotika vahenditest, LEGO klotsidest mudelite konstrueerimine.

Õpitulemused: tehnilime modelleerimine.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; 2) kasutab klotse loovkonstrueerimisel, ehitab näidise järgi koostegemisel; 3) laob lihtsaid kujundeis ja mosaiike.	Õpilane: 1) väljendab oma meeleolu kunsti kaudu; 2) meisterdab iseseisvalt karpidest ja klotsidest.	Õpilane: 1) valib enda väljendamiseks meelepärase kunsti- või käsitöövormi; 2) meisterdab abiga/näidise järgi makette.

Temaatilised tööd

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Teemakohase analüüsitud üksikobjekti kujutamine.	Lihtsa temaatilise süžeebildi joonistamine näidise järgi. Temaatilised ühistööd (kollaaž vms). Aastaaegade kujutamine kasutades erinevaid tehnikaid.	Tunnete ja meeleolude väljendamine õpitud tehnikate abil. Lihtsa situatiivse tegevuse kujutamine (seeni korjamas, suusatamas vms)

Õpitulemused: temaatilised tööd.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) kasutab tuttavaid joonistamis- ja maalimisvahendeid kunstilises tegevuses; 2) osaleb ühistöös teemapildi valmimisel.	Õpilane: 1) kasutab eri joonistamis- ja maalimisvahendeid; joonistab ja maalib äratuntavaid objekte; 2) joonistab lihtsa süžeebildi etteantud teemal näidise ja juhendamise järgi.	Õpilane: 1) valib enda tunnete ja emotsioonide väljendamiseks meelepärase kunsti- või käsitöövormi; 2) joonistab lihtsat situatiivset tegevust kujutava pildi.

Ohutusnõuded ja tööpaik

Õppesisu:

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Koostegevuses käärade, liimi, värvide kasutamine.</p> <p>Oma töökoha koristamine koostegevuses.</p> <p>Juhendamisel ohutusnõuete järgimine.</p> <p>Koostegevuses töökaitsevahendite kasutamine (põlled, kätised jms).</p>	<p>lementaarsed ohutusnõuded nõela, naaskli jne käsitlemisel.</p> <p>Tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul.</p> <p>Õpetaja abistamine töövahendite jagamisel ja kokkukorjamisel.</p> <p>Suunamisel töökaitsevahendite kasutamine (töökindad, klapid, prillid, põlled jms)</p>	<p>Ohutusnõuded haamri, sae jne käsitlemisel.</p> <p>Elementaarsed ohutusnõuded elektritööriistade, puidupõleti, triikraua, liimipüstoli jms kasutamisel.</p> <p>Töökoha ettevalmistamine ja korrashoid</p> <p>Töökaitsevahendite kasutamine (töökindad, klapid, prillid, põlled jms)</p>

Õpitulemused: ohutusnõuded ja tööpaik.

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) tegutseb koostegemisel tuttava töövahendiga;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) käsitseb ohutult tuttavaid töövahendeid;</p>	<p>Õpilane:</p>

<p>2) järgib juhendamisel ohutusnõudeid pliatsi, liimi, käärde, pintsli kasutamisel;</p> <p>3) koristab koostegevuses abiga oma tööpaiga.</p>	<p>2) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid nõela, naaskli jms kasutamisel;</p> <p>3) koristab suunamisel oma tööpaiga.</p>	<p>1) valib ja kasutab lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist sobivaid töövahendeid;</p> <p>2) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid tuttavate töövahendite kasutamisel;</p> <p>3) koristab tööpaiga.</p>
---	--	---

Tööõppe aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Tööõppe aine hõlmab valdkondi, mis on seotud igapäevatoimingutega kodus, koolis ning lähiumbruses. Kujundatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis on vajalikud igapäevaste kodu- ja majapidamistöodega toimetulekuks. Õpilane õpib tundma ja täitma õpitud tööde jaoks vajalikke ohustustehnika- ja hügieeninõudeid. Arendatakse vastutustunnet, kujundatakse positiivset suhtumist oma kohustustesse ja töösse. Õpetatakse töö vajalikkust ja selle lõpuleviimise tähtsust. Oluline on igapäevaste tegevuste kavandamise, korraldamise ja probleemide lahendamise oskuste kujundamine. Tööõppe käigus tutvustatakse lihtsaid igapäevategevustes vajaminevaid töövahendeid ja masinaid ning õpetatakse neid juhendamisel või juhendi abil kasutama. Oluline on koostöö koduga, et õpilane saaks omandatud oskusi variatiivsetes situatsioonides rakendada.

Õpetusega kujundatakse õpilastel tegevuspädevus:

- praktilise tegevuse oskuste kasutamine korduvates ja vähe varieeruvates situatsioonides;
- praktilise tegevuse sooritamine toiminguid/operatsioone valides ja eesmärgipäraselt järjestades;
- osalemine jõukohases ühistevuses;
- oma tegevuse tulemuse hindamine eesmärgist lähtuvalt kas näidisega võrreldes või mälukujutlustele toetudes;
- tegevuste sooritamine iseseisvalt oma oskuste piires.

Üldpädevuste kujundamine tööõppe aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla. Tööõppe aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist. Tööõppe aine raames omandatud oskused ja teadmised valmistavad õpilast ette võimalikult iseseisvaks elulistes olukordades toime tulemiseks nii kooli- kui täiskasvanueas. Õppimine toimub peamiselt elulistes olukordades praktiliste tegevuste kaudu. Tööõppe aine täpne suund ja sisu valitakse vastavalt õpilaste eripärale ja kooli võimalustele kaasates lastevanemaid ja õpilasi. Valitud tööõppe suunale koostab ainekavad kool. Tööõppe võib sisaldada tööpraktikat, mille sisu esitatakse kooli õppekavas.

Tööõppe soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks soovitatud käsitleda järgmisi teemavaldkondi:

- Ruumide korrashoid ja koristamine.
- Inimene ja töö.
- Asjad ja nende korrashoid.
- Toitlustamine.
- Köögitööd.
- Toiduvalmistamine.
- Sisseostude tegemine.
- Rõivastus ja selle hooldus.
- Haljastustööd. Aiandus.
- Käsitöö.
- Puidutöö.

Loetletud teemavaldkondade käsitlemise kaudu elulis-praktilistes olukordades ja klassikalises õppesituatsioonis kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Tööõppe aine raames omandatud elulis-praktilised tööoskused tagavad õpilaste võimalikult suure iseseisvuse ning toetavad õpilaste kujunemist täieõiguslikuks ühiskonna liikmeks. Õpilased õpivad mõistma ja väärtustama töö tegemise olulisust. Nad saavad aru, kuidas avaldab inimtegevus, sh tootmine ja tarbimine, mõju ümbritsevale keskkonnale. Tööõppe tundides omandavad õpilased säästliku eluviisi põhimõtteid. Toiduvalmistamise raames on võimalik valmistada ja maitsta nii Eesti kui teiste rahvuste rahvustoite ning seeläbi tutvuda erinevate rahvuste kultuuripärandiga.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Tööõppe aine raames õpivad õpilased tegema erinevaid jõukohaseid töid. Õpilased õpivad hindama nii enda kui teiste inimeste poolt tehtud tööd ning suhtuvad sellesse lugupidavalt. Lihtsa töö oskusi omandades areneb õpilaste vastutustunne, õpilased õpivad mõistma enda kohustusi ja õigusi. Kaaslastega koos tööd tehes arenevad õpilaste sotsiaalsed oskused: suhtlemisoskus, kannatlikkus, sallivus jne. Õpilased jälgivad, õpivad mõistma ja täitma jõukohaseid piltide ja/või skeemidena ja/või verbaalselt esitatud tööjuhiseid. Õpilased õpivad koostegevuses enda tööd planeerima, õigeaegselt teostama ja tulemust kontrollima. Tööõppe tundide raames toimuvate praktiliste tegevuste, õppekäikude jms läbi areneb õpilaste sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpilased osalevad kogukonnaüritustel, nt talgutel, aitavad endast nõrgemaid, nt on vabatahtlikena abis loomade varjupaigas jms.

Enesemääratluspädevus

Tööõppe tundides omandavad õpilased oskused ja teadmised võimalikult iseseisvaks toimetulemiseks igapäevase elus ja ühiskonnas laiemalt. Õpilasi suunatakse omandama igapäevaelus vajaminevaid elulis-praktilisi oskusi, nt koristamine, toiduvalmistamine, sisseostude sooritamine jms. Tööõppe tundide raames omandavad õpilased esmase ettekujutuse sellest, missuguses valdkonnas võiksid nad peale kooli lõpetamist rakendust leida. Õpilased tutvuvad erinevate jõukohase töö tegemise võimalustega nii koolis kui väljaspool, nt päevakeskustes, toetatud töökohal vms. Samuti tutvustakse õpilastele kutseõppeasutustes edasi õppimise võimalusi. Toetatakse võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist. Õpilased õpivad võimalikult iseseisvalt kavandama ja täide viima erinevaid tegevusi ning kontrollima saavutatud tulemust. Nad õpivad märkama enda ja teiste abivajadust, abi küsima ja abi pakkuma. Õpilased omandavad esmased oskused ja teadmised jõukohase töö tegemiseks.

Õpipädevus

Õpilasi kaasatakse võimetekohaselt tööõppe tundides erinevate tööde kavandamisse, suunatakse alustatud tööd lõpule viima ja teostama enesekontrolli, nt võrdlema enda tööd näidise või kavandiga. Õpilasi suunatakse kasutama omandatud elulis-praktilisi lugemis- ja kirjutamisoskusi ning matemaatilisi oskusi töö õppimise raames - õpilased loevad pildina, skeemina, tekstina vms esitatud tööjuhendeid, kasutavad tuttavaid mõõteriistu jne.

Suhtluspädevus

Suhtluspädevuse arengut toetavad tööõppe aine raames tekkivad elulised suhtlussituatsioonid, nendes osaledes omandavad õpilased suhtlemisoskuseid ja käitumismustreid. Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja järgima õpetajapoolseid juhiseid, selgitusi jms. Ühise tööülesande raames õpivad õpilased suhtlema kaaslastega, väljendama enda soove, tundeid ja mõtteid, küsima ja pakkuma abi. Õpilaste suhtlusel tuleb toetada ning suunata neid üha enam osalema vestlustes, kirjeldama enda töid ja avaldama oma arvamust.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Tööõppe aine raames omandatakse nii eluks vajalikke oskusi kui ka säästliku ja keskkonnasõbraliku eluviisi põhimõtted. Õpilased õpivad tundma ja kasutama looduslikke materjale ja tehismaterjale. Õpilasi suunatakse materjale säästlikult kasutama, vältima liigse prügi teket ja hoolima ümbritsevast keskkonnast. Tööõppe raames on palju erinevaid võimalusi teiste ainete raames saadud teoreetilisi teadmisi rakendamiseks elulis-praktilistes situatsioonides. Kasuks tulevad näiteks matemaatikaalased oskused, nt oskus mõõta erinevate mõõtvahendite abil (mõõtepulk, nõör, joonlaud jms), oskus kasutada joonlauda sirgjoone tõmbamiseks, oskus loendada erinevaid detaile jms.

Ettevõtlikkuspädevus

Tööõppe raames omandatud teadmised ja isikuomadused aitavad õpilastel arendada ettevõtlikkust ja valmisolekut karjääri planeerimiseks ja tööturul toimetulemiseks. Tööõppe aine raames omandatud oskused on eelduseks võimalikult iseseisvaks toimetulemiseks igapäevases elus ja lihtsa töö tegemiseks.

Digipädevus

Digitehnoloogia kasutamine tööõppe raames mitmekesistab õppeprotsessi. Nutiseadme tarkvara abil saab koostada poenimekirja, poes kasutada kalkulaatorit ostusumma arvutamiseks jms. Õpilased õpivad otsima retsepte ja toiduvalmistamise õppefilme internetist. Interneti vahendusel on võimalik tutvuda ka aiatööde tegemisega, rõivaste eest hoolitsemisega jm praktilise töö tegemisega nii kodus kui töökohal.

3. Tööõppe lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulispraktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides tööõppe aine soovituslikes teemavaldkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Tööõppe raames omandatud oskused ja teadmised on baasiks elukestvale õppele ja karjääri kujundamisele. Seega on oluline luua positiivne hoiak õppimise ja lihtsa töö tegemise vastu, kujundada peamised õpi- ja tööoskused. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma vastavalt võimetele enda tugevaid ja nõrgemaid külgi. Kujunevad oskused ja harjumus eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendada. Õpilased arvestavad tegutsemisel kokkulepitud reeglitega, alluvad distsipliinile ja on valmis tegutsema eesmärgi saavutamise nimel. Praktiliste tegevuste sooritamine meeskonnatöös valmistab õpilasi ette võimalikult iseseisvaks igapäevaseks eluks täiskasvanuna ja tööeluks.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Keskkonnateadlikkus ja jätkusuutliku käitumisoskuse arendamine on vajalik kaasaegse maailma väljakutsetega toimetulemiseks ja jätkusuutliku eluviisi edendamiseks. Teema käsitlemine toimub tööõppe raames saadavate kogemuste kaudu. Õpilastele mõistetavatest praktilistest ja töölaadsetest tegevustest lähtuvalt tutvustatakse loodushoiu ja inimeste jätkusuutliku tegutsemise põhimõtteid. Õpilased tutvuvad erinevate looduslike ja tehismaterjalidega, õpivad neid eristama, sorteerima, kasutama, taaskasutama ja utiliseerima. Õpilasi suunatakse materjale säästlikult kasutama. Olulisel kohal on materjalide, rõivaste, toidu jms taaskasutus, loodusressursside hoidmine.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Tööõppe raames suunatakse õpilaste kujunemist aktiivseteks ja vastutustundlikeks kogukonna ja laiemalt ühiskonna liikmeteks. Töö tegemise kogemuse kaudu õpivad õpilased austama enda ja teiste poolt tehtud tööd. Nad omandavad oskused kavandada enda igapäevaseid tegemisi ja töölaadseid ettevõtmisi. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine praktilistesse, sh töölaadsetesse tegevustesse. Kaaslastega koos paaris- ja rühmatöid tehes omandavad õpilased esmased koostööoskused. Õpilased õpivad märkama probleeme ja neid samm-sammult lahendama, püstitama eesmärgi, töötama vastavalt suunistele ettenähtud ajaperioodi kestel. Praktilise tegevuse kaudu sisseostude sooritamisel õpivad õpilased kasutama raha säästlikult. Tööõppe tundide raames on võimalik õpilaste algatusvõime ja ettevõtlikkuse

toetamiseks läbi viia projektipõhist õpet. Üheks projektipõhise õppe võimaluseks on näiteks avada teatud ajaperioodiks koolis kohvik. Kohviku projekti raames õpivad õpilased planeerimisoskusi, oskuse kavandatud ellu viia ja kontrollida. Kujuneb oskus õpitut praktikas rakendada, nt söögitegemise oskused, oskus katta lauda, pesta nõusid jms. Areneb suhtluspädevus, lihtsad ettevõtlusoskused, oskus eelarvet koostada jms (vt Tegevusele suunatud õpetus. Projektipõhine õpe).

Kultuuriline identiteet

Tööõppe tundides tutvuvad õpilased Eesti kultuuripärandiga. Muuseumitundides õpivad õpilased tundma eestlaste eluolu läbi erinevate ajastute kuni tänapäevani välja, näiteks tutvuvad vanade tööriistade ja talutöödega, riietusega, sh rahvarõivastega jms. Kokanduse raames, saab valmistada erinevate rahvuste toite ja tutvuda toidutegemisega vanal ajal. Praktiliste tegevuste kaudu õpivad õpilased märkama ajalisi ja rahvuslikke erinevusi ning neil kujuneb rahvusliku kuuluvuse tunne ning positiivne suhtumine erinevustesse inimeste ja kultuuride vahel.

Teabekeskond ja meediakasutus

Õpilast suunatakse igapäevastes tegevustes orienteerumisel ja nende sooritamisel kasutama piltidena, siltidena, märksõnadena, skeemidena vms esitatud tööjuhiseid. Õpilasi suunatakse leidma ja mõtestama ümbritsevas keskkonnas olevat eelkõige visuaalselt esitatud teavet, nt teabemärke riietusesemetel, märke ja skeeme toidupakenditel, skeemidena esitatud juhendeid tehnika kasutamiseks, teavet poes oleva kauba paiknemise kohta müügisaaalis jms.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Tööõppe aine teemavaldkondade raames saab kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid õpilaste arengule vastavaid seadmeid, digikeskkondi ja -rakendusi. Õpilasi saab suunata otsima asjakohast teavet internetist. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama õppetegevuses. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele (vt AAC vahendite kasutamine).

Tervis ja ohutus

Läbivalt toimub tööõppe raames ohutus- ja hügieeniteemade käsitlemine. Õpilasi suunatakse võimalikult adekvaatselt hindama enda võimeid, ohutult käsitlema töövahendeid, arvestama vahendite kasutamisel kaaslastega jne. Õpilastel kujundatakse teadmised ja oskused ohtude märkamiseks, ohtudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks. Õpilasi suunatakse teadlikult kasutama vajalikke töökaitsevahendeid. Tööõppe raames kujundatakse õpilastel teadmised ja oskused hoolitseda isikliku hügieeni eest. Olulisel kohal on oskus märgata määratud riideid, sh tööriideid, neid pesta ja korrastada.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Selleks, et õpilane väärtustaks praktilise töö tegemist, peab õpetaja olema õpilasele eeskujuks positiivse suhtumisega töösse. Praktilise töö tegemise läbi õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone. Ühiste tegevuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud.

Tööõppe aine lõiming teiste õppeainetega

Tööõppe aine raames kujundatakse õpilaste esmaseid igapäevaelu- ja tööoskusi.

Tööõppe ainekultuurist tulenevad teemad võivad olla toimetulekuõppes üldõpetuse teljeks. Õppetööd võib kavandada projektipõhise õppena.

Tööõppe ja eesti keel

Tööõppe aine tegevuste raames suhtleb õpetaja õpilastega kasutades õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad piltide, skeemide, sõnade/ lihtlausetega kaudu esitatud teavet ning töö täitmisel lähtuvad sellest. Koostöös teistega arenevad õpilaste suhtlemisoskused.

Tööõppe ja elu- ja toimetulekuõppe

Tööõppe ja elu- ja toimetulekuõppe teemavaldkonnad on tihedalt lõiminud. Osaliselt on elu- ja toimetulekuõppes omandatavad kogemused, oskused ja teadmised aluseks tööõppes käsitletavatele teemadele. Teisalt käsitletakse elu- ja toimetulekuõppe aine ja tööõppe aine õpetamisel samaaegselt ühe valdkonna teemasid. Elu- ja toimetulekuõppe aines toimub õpilase eneseteenindusoskuste ja esmaste tööharjumuste kujundamine, mis on aluseks tööõppe aines omandatavatele lihtsa töö oskustele. Elu- ja toimetulekuõppes omandatavad teadmised ametitest, kujutusloomingu olemusest ja selle teenimisvõimalustest, teadmised kokkuhoidust ja säästmisest on aluseks tööõppes käsitletavatele sisseostude sooritamise ja eelarve planeerimisega seonduvatele tegevustele. Tööõppe aines omandatud lihtsa töö oskustele tuginedes on võimalik nõustada elu- ja toimetulekuõppe raames õpilasi karjäärivaliku teemadel.

Tööõpe ja matemaatika

Tööõppe ja matemaatika teemavaldkonnad on omavahel tihedalt lõimunud ning täiendavad teineteist. Matemaatika annab vajalikke oskusi ja teadmisi tööõppe aine raames püstitatud praktiliste ja töölaadsete ülesannete täitmiseks. Tööõppe raames tööde kavandamisel ja teostamisel tehakse praktilisi mõõtmisi. Puhastusvahendite kasutamisel peab orienteeruma praktiliselt erinevates mahuühikutes. Ruumide sisustamisel ja kujundamisel ning koristustööde sooritamisel on oluline ruumis orienteerumise oskus. Toitlustuse ja kokanduse raames toetatakse matemaatika aines omandatud oskuste ja teadmiste eelarve planeerimisel, poes praktiliste ostude sooritamisel. Toiduvalmistamisel on oluline kasutada taimerit, oskus valida pliidil ja ahjul sobiv temperatuur, tunda kaalu- ja mahuühikuid jms.

Tööõpe ja kunst ja käeline tegevus

Tööõppe ja kunsti ja käelise tegevuse teemavaldkonnad on tihedalt põimunud. Nii tööõppe kui kunsti ja käelise tegevuse aines luuakse alus lihtsate tööskuste ja tööharjumuse kujunemiseks. Ühes aines omandatud oskusi kasutatakse teises aines tegevuste sooritamisel.

Tööõpe ja kehaline kasvatus

Kehalise kasvatus tundides omandavad õpilased tööõppes õpitavate tööülesannete täitmise eelduseks oleva füüsilise võimekuse. Kehalise kasvatus tundides suunatakse õpilasi järgima tervisliku eluviisi põhimõtteid - nii liikumise, toitumise kui vaimse tervisega seonduvaid. Tervisliku toitumise teemat saab praktikas rakendada tööõppe tundides õpitava menüü planeerimise ja toiduvalmistamise käigus.

Tööõpe ja muusika ja rütmika

Tööõppe aines omandatud praktilisi tööoskusi saavad õpilased rakendada näiteks koolikontsertide lava ülesseadmisel abiks olles. Erinevaid töid on võimalik sooritada meelepärast muusikat kuulates ühendades nii muusikakuulamise kui harrastuse praktiliste tööskuste omandamisega.

Tööõppe aine rõhuasetused

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
------------------------	-------------------------	--------------------------

<p>Toimub igapäevaste majapidamistöde osatoimingute praktiline õppimine koostegevuses.</p> <p>Täidetakse erinevaid jõukohaseid tööülesandeid koostöös või individuaalselt.</p> <p>Tööoperatsioonid/tegevused jaotatakse õpilaste vahel nende võimeid ja oskusi arvestades.</p> <p>Tööprotsessile antakse positiivset tagasisidet.</p>	<p>Kujundatakse praktilise tegevuse oskusi, harjutatakse nende rakendamist korduvates situatsioonides.</p> <p>Õpitakse töövõtteid ning neid õiges järjestuses sooritama.</p> <p>Kujundatakse oskusi sooritada koostöös järjestikusi tööoperatsioone/tegevusi.</p> <p>Õpilasi suunatakse valima jõukohaseid õpitud tööoperatsioone ja tegevusi.</p> <p>Töö protsessile ja tulemusele antakse positiivset tagasisidet.</p>	<p>Kinnistatakse omandatud töövõtteid ja õpitakse uusi.</p> <p>Tähelepanu pööratakse tööoperatsioonide õigele järjekorrale ning töö lõpetamise vajalikkusele.</p> <p>Hakatakse täitma tööülesandeid, mille puhul töö valmib alles teatud aja möödudes.</p> <p>Praktiseeritakse sotsiaalse suunitlusega tööülesandeid, teiste abistamist.</p> <p>Kasutatakse laiendatud sõltuvat koostööd (tööd tehakse ühel ajal ning ühist eesmärki silmas pidades).</p> <p>Õpilasi õpetatakse suunatult oma tegevusi ja töö tulemust planeerima, ise sobivaid töövahendeid valima ja konkreetse töö teostamiseks vajalikke osatoiminguid järjestama.</p>
---	--	--

		<p>Õpilasi suunatakse oma töö tulemusi kontrollima ja hindama.</p> <p>Õpilasi suunatakse oma tegevusele ja valmis tööle hinnangut andma.</p> <p>Kujundatakse harjumus teha nii meeldivat kui ka vähem meeldivat tööd.</p>
--	--	---

Tööõppe aine õpitulemused, õppesisu ja õppetöö läbiviimine

Teema: Ruumide korrashoid ja koristamine

Õppesisu

Ruumide korrashoid ja koristamine		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Koostegevuses klassi korrastamisel ja koristamisel osalemine.</p> <p>Suunamisel oma töökoha korrastamine. Isiklike töövahendite karbi paigutamine selleks ettenähtud kohale.</p> <p>Suunamisel korrapidaja lihtsamate ülesannete täitmine (nt tahvli puhastamine, PCS piltide äravõtmine, klassis olevate laste piltide leidmine, juhendamisel ilmakalendri täitmine jne).</p> <p>Tutvumine erinevate koristamisel kasutatavate töövahendite ja nende otstarbega (nt lapp, hari, kühvel, luud, mopp, ämber).</p> <p>Juhendamisel erinevate tuttavate töövahendite kasutamine.</p> <p>Koostegevuses tolmu pühkimine.</p>	<p>Korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel eluruumide ja klassi korrashoid, korrastamine.</p> <p>Tuttavate koristusvahendite kasutamine ruumide koristamisel.</p> <p>Meeldetuletamisel tuttavate koristustööde iseseisev sooritamine. Tolmu pühkimine. Põranda pühkimine. Põranda pesemine mopiga. Tahvli, laudade ja uste pesemine.</p> <p>Suunamisel põrandate ja põrandakatete puhastamine tolmuimejaga.</p> <p>Verbaalsel suunamisel mööbli paigutamine klassiruumis õigele kohale (nt peale koristamist, klassi pidu vms).</p> <p>Verbaalsel suunamisel nõudepesumasinasse mustade nõude paigutamine, puhaste nõude masinast välja võtmine.</p>	<p>Korrapidaja ülesannete järjestamine. Ülesannete jaotamine koristustöödel.</p> <p>Ühiselt kasutatavate ruumide (trepikojad) korrashoid ja koristamine.</p> <p>Puhastusainete hoiatavad tingmärgid ja nende arvestamine tegevustes.</p> <p>Kummikinnaste kasutamine.</p> <p>Seinte (värvitud, plaaditud) pesemine, puhastusvahendite valimine ja kasutamine.</p> <p>Valamute, WC-pottide puhastamine, selleks vajalike vahendite valimine ja kasutamine.</p> <p>Peeglite, ukseklaaside, akende pesemine; puhastusvahendite valimine ja kasutamine.</p>
--	--	---

<p>Koostegevuses mööbli paigutamine klassiruumis sobivale kohale.</p> <p>Lühiajaline keskendumine tööprotsessile, koostegevuses töö lõpule viimine (nt lapiga tolmu pühkimine).</p> <p>Koostegevuses eeskuju järgi hügieeni- ja ohutusnõuete järgimine.</p> <p>Lihtsate piltskeemide suunatud lugemine ja koostegevuses järgimine. Koostegevuses lihtsa töö kavandamine esemete ja/või pildimaterjali abil (nt igapäevaelu esemed, fotod, PCS pildid, piktogrammide vms).</p> <p>Igapäevase tuttava kodutehnika (nt veekeetja, tolmuimeja, nõudepesumasin, külmkapp, mikrolaineahi jne) otstarbe mõistmine. Elulis-praktilistes olukordades koostegevuses tuttava kodutehnika kasutamisel osalemine.</p>	<p>Koostegevuses pesumasinas kodutekstiilide pesemine: sorteerimine, pesumärkide lugemine, pesumasina programmide lugemine ja sobiva valimine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel pildimaterjali ja/või sõnakaartide abil lihtsa töö tegevusplaani/tegevuste jada koostamine.</p> <p>Tutvumine puhastusainete hoiatavate tingmärkidega (tuleohtlik, mürgine jms), koostegevuses tingmärkidega arvestamine.</p> <p>Kummikinnaste otstarve ja kasutamine meeldetuletamisel.</p> <p>Toataimede eest hoolitsemine. Lillede kastmine meeldetuletamisel.</p> <p>Lühiajalise töö või õpilasele antud tööosa täitmine ja lõpuni viimine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Kodutekstiilide kasutamine ja puhastamine.</p> <p>Tekkide, mööblikatete kloppimine klopitsaga, käsitsi.</p> <p>Voodipesu vahetamine.</p> <p>Pehme mööbli, radiaatorite puhastamine tolmuimejaga.</p> <p>Suurpuhastus: kardinad, katted, kuplid.</p> <p>Koristustöö plaani koostamine pildimaterjali abil või kirjalikult. Koostatud plaani järgimine.</p> <p>Vajalike kodutööde planeerimine nädalaks.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
--	---	--

Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.		
--	--	--

Õpitulemused

Ruumide korrashoid ja koristamine		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <p>1) täidab koostegemisel jõukohaseid ülesandeid korrapidamis- ja majapidamistöodes;</p> <p>2) täidab koostegevuses tööülesandeid;</p> <p>3) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni;</p> <p>4) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid;</p> <p>5) võtab vastu abi;</p> <p>6) täidab suunamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid;</p> <p>7) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teeb meeldetuletamisel õpitud korrapidamis- ja majapidamistöid;</p> <p>2) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst;</p> <p>3) viib alustatud töö enamasti lõpuni;</p> <p>4) valib tööks vajalikud töövahendid, sh kodutehnika ja kasutab seda juhendamisel;</p> <p>5) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi;</p> <p>6) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid;</p> <p>7) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani;</p> <p>8) koristab suunamisel pärast töö lõpetamist oma töökoha;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teeb õpitud jõukohaseid majapidamistöid;</p> <p>2) osaleb võimetekohaselt ühistöös;</p> <p>3) viib alustatud töö lõpuni;</p> <p>4) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid, sh kodutehnika ja kasutab neid;</p> <p>5) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks;</p> <p>6) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel;</p> <p>7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures;</p> <p>8) koostab, jälgib ja järgib töö plaani;</p>
---	---	---

<p>8) koristab koostegevuses pärast töö lõpetamist oma töökoha;</p> <p>9) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.</p>	<p>9) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav.</p>	<p>9) on säästlik ja taaskasutav igapäevastes kodu- ja majapidamistöodes.</p>
---	--	---

Teema: Inimene ja töö

Õppesisu

<p>Inimene ja töö</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>

<p>Tutvumine elukutsetega, millega õpilane igapäevaselt kokku puutub: õpetaja, koristaja, bussijuht, arst, müüja jms. Nende töökohad, peamised tööülesanded. Vastavasisulised rollimängud ja õppemängud: lotod, memoriin, pusled jms.</p>	<p>Tuttavad elukutsed: müüja, õpetaja, koristaja, kokk, bussijuht, arst, medõde, ehitaja, müüja jms. Nende töökoha, töövahendite ja tööülesannetega tutvumine.</p> <p>Ema/ isa töökoht ja amet.</p>	<p>Kodukoha lähedal asuvad ettevõtted ja asutused. Õpilasele jõukohased ametid, nt koristaja, pesumasinist, haljastustöötaja, majahoidja, köögitöeline, laadija, sulane jms. Nende ametite tööülesanded.</p>
<p>Koristaja tööülesanded koolis. Koristaja töö matkimine klassis mängulises tegevuses ja elulises situatsioonis.</p>	<p>Verbaalsel suunamisel päevaplaani koostamine pildimaterjali ja/või sõnakaartide abil. Koostatud päevaplaani jälgimine, järgimine ja täitmine suunamisel.</p>	<p>Õpitud osaoskuste ühendamine ahelaks ja tuttava töö sooritamine algusest lõpuni, sh vajalikke tööriistade valimine, nende asukoha leidmine ja töö lõpetamisel tagasipanemine õigele kohale.</p>
<p>Suunamisel enda töökoha korrastamine, isiklike asjade paigutamine selleks ettenähtud kohale.</p>	<p>Klassis korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine.</p>	<p>Töötamine erinevates töökohtades: nt puutöökoda, aed, pesuköök, õppeköök, aed, park jne.</p>
<p>Koostegevuses lapiga tolmu pühkimine.</p>	<p>Osalemine klassi korrastamisel ja koristamisel. Klassis olevate puhastusvahendite koha teadmine, nt seebi, lapi, harja, kühvli jne asukohad.</p>	<p>Kutse õppimise võimalused. Tutvumine toetatud ja kaitstud töö tegemise võimalustega. Tutvumine SKA poolt pakutavate teenustega, sh töölaadsete tegevustega teenuse raames.</p>
<p>Tegevustes abi vastuvõtmine ja koostöös tegevuse jätkamine.</p>	<p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Vajadusel abi palumine töö tegemisel. Vanade inimeste, nooremate ja puudega inimeste abistamine. Kaaslaste</p>

		abivajaduse märkamine ja abi osutamine. Erinevus kellegi eest töö ära tegemine vs abistamine.
--	--	---

Õpitulemused

Inimene ja töö		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 3) võtab vastu abi; 4) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 5) on tutvunud mänguliste tegevuste kaudu erinevate tuttavate elukutsetega. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 3) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi; 4) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 5) teab/oskab nimetada tuttavate elukutsete esindajaid; 6) teab ema/isa ametit. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 2) viib alustatud töö lõpuni; 3) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 4) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks; 5) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel; 6) koostab, jälgib ja järgib töö plaani; 7) tunneb erinevaid jõukohaseid ameteid; 8) omab esmast töökogemust õppetöökojas, haljastusvaldkonnas vms.
---	---	---

Teema: Asjad ja nende korrashoid

Õppesisu

Asjad ja nende korrashoid		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Enda asjade, sh koolitarvete ja riietusesemete tundmine, eristamine kaaslaste omast.</p> <p>Suunamisel oma töökoha korrastamine.</p> <p>Koostegevuses oma kooliasjade ülevaatamine põhimõttel kasutuskõlblik või mitte.</p> <p>Kasutuskõlbmatute ja mittevajalike esemete äraviskamine, nt tühjad värvitopsid, liimipulgad, kuivanud vildikad jms.</p> <p>Koostegevuses näitvahenditena kasutatavate riietusesemete ülevaatamine põhimõttel määratud, katkine jms. Enda riietuse ülevaatamine põhimõttel määratud - puhas, terve-katkine.</p> <p>Pildimaterjali põhjal koostegevuses otsustamine, kas piltidel kujutatud tarbeesemed ja riietusesemed on kasutuskõlblikud. Mida teha</p>	<p>Asjade eristamine põhimõttel minu oma, meie oma.</p> <p>Töökoha korrastamine meeldetuletamisel. Erinevad panipaigad klassiruumis, seal olevad esemed. Panipaikade korrashoid.</p> <p>Oma asjade, töövahendite eest hoolitsemine, nende paigutamine selleks ettenähtud kohale. Koolitarvete kasutuskõlblikkuse, puhtuse jms jälgimine verbaalsel suunamisel. Töövahendite töökorda seadmine: pliitsite teritamine, pinali korrastamine jms.</p> <p>Materjaliõpetus: paber, klaas, plastik, metall, tekstiil, puit, looduslikud materjalid jne. Prügi sorteerimise alustõed: olmejäätmed, papp ja paber, biojäätmed, klaas, pakend. Tutvumine erinevate prügikonteineritega koolimajas, õuealal, avalikus ruumis. Verbaalsel suunamisel prügi sorteerimine.</p>	<p>Asjade eristamine põhimõttel meie oma, võõras.</p> <p>Erinevate panipaikade korrashoid ja koristamine.</p> <p>Põranda- ja tolmulappide pesemine. Töövahendite ratsionaalne paigutus, ärapanemine peale kasutamist ja hoidmine.</p> <p>Koristustöödel vee, puhastusvahendite ratsionaalne tarbimine. Elektri säästlik tarbimine.</p> <p>Prügi sorteerimine, vajadusel abi küsimine.</p> <p>Riietuse sorteerimine põhimõttel: sobib kandmiseks aga enam ei meeldi ja läheb taaskasutusse; ei sobi kandmiseks - saab kasutada käsitöömaterjalina (nt vaibakudumine), tuleb ära visata.</p>
---	--	--

<p>kasutuskõlbmatute asjadega: parandamine, pesemine, ära viskamine.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Tutvumine säästliku eluviisi põhimõtetega: kokkuhoid ja taaskasutus. Osalemine koolis läbiviidavate taaskasutusprojektides.</p> <p>Prügivedaja amet ja tööülesanded.</p> <p>Verbaalsel suunamisel enda riietuse ülevaatamine põhimõttel määratud-puhas, katkine - terve. Suunamisel riiete, sh aluspesu ja sokkide vahetamise vajaduse üle otsustamine. Kehalise kasvatus riiete korrashoid.</p> <p>Koostegevuses käsitsi väikeste riideesemete, nt sokid, pesemine.</p> <p>Koostegevuses pesumasinas pesu pesemine: riiete sorteerimine, pesumärkide lugemine, pesumasina programmide lugemine ja sobiva valimine.</p> <p>Pesu kuivama panemine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Kasutatud patareide, rõivaste, kõlbmatu ravimite selleks ettenähtud kohtadesse viimine.</p> <p>Asjade pakkimine väljasõiduks, ekskursiooniks. Vajalike asjade nimekirja koostamine.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
--	---	---

Õpitulemused

Asjad ja nende korrashoid		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) täidab koostegemisel jõukohaseid ülesandeid korrapidamis- ja majapidamistöodes;</p> <p>2) võtab vastu abi;</p> <p>3) tunneb ära endale kuuluvad esemed, teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta;</p> <p>4) hoiab suunamisel korras oma töökoha;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teeb meeldetuletamisel õpitud korrapidamis- ja majapidamistöid;</p> <p>2) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi;</p> <p>3) teeb vahet oma ja võõrastel asjadel;</p> <p>4) hoiab igapäevaselt korras oma koolitarbed ja töökoha;</p> <p>5) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutatav.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teeb õpitud jõukohaseid majapidamistöid;</p> <p>2) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel;</p> <p>3) teeb vahet omandisuhetel oma-võõras-meie;</p> <p>4) on säästlik ja taaskasutatav igapäevastes kodu- ja majapidamistöodes.</p>

5) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.		
--	--	--

Teema: Toitlustamine

Õppesisu

Toitlustamine		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Mängulistest tegevustest laua katmine ja koristamine, vastavasisulised nuku- ja rollimängud.</p> <p>Koostegevuses laua katmine etteantud nõudega elulis -praktilises olukorras, nt sööklas, klassiüritusel, õppeköögis vms. Laua koristamine pärast söömist.</p> <p>Verbaalsel suunamisel laua katmine vastavalt skeemile, nt lauakate, millel on kujutatud söögiriistade asukohad.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Hommiku-, lõuna ja õhtusöögi ning piduliku laua jaoks lauanõude suunatud valimine vastavalt menüüle.</p> <p>Suunamisel hommiku- ja õhtusöögi laua katmine ja koristamine.</p> <p>Lõunalaua ja piduliku laua katmine koostegevuses: küünlad, linikud, lilled, nõud.</p> <p>Verbaalsel suunamisel enda tööülesande, nt laua katmine iseendale, lõpule viimine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Lõunasööginõude valimine ja paigutamine.</p> <p>Lõunasöögilaua katmine ja koristamine.</p> <p>Lauakatmine vastavalt inimeste arvule.</p> <p>Temaatiliste pidulaudade katmine.</p> <p>Rootsi laud, selle katmine.</p> <p>Nimekaartide ja kaunistuste kasutamine peolauas.</p> <p>Taaskasutatavate nõude ja ühekordsete nõude kasutamine üritustel.</p> <p>Piknikukorvi komplekteerimine, piknikulaua katmine.</p> <p>Ühises töös osalemine, enda tööosa lõpuleviimine.</p>
--	--	--

		Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
--	--	---

Õpitulemused

Toitlustamine		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 2) katab koostegevuses etteantud nõudega söögikoha ja koristab pärast söömist laua; 3) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani 4) osaleb suunamisel lühiajaliselt ühistöös; 5) täidab koostegevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 6) võtab vastu abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) leiab suunamisel vajalikud lauanõud ja vahendid laua katmiseks erinevatel söögikordadel; 2) abistab laua katmisel ja koristamisel; 3) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 4) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 5) täidab lihtsamaid toitlustamisega seotud tööülesandeid meeldetuletamisel; 6) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 7) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) katab lauda erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks ning koristab selle pärast söömist; 2) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 5) abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.
---	---	---

Teema: Köögitööd

Õppesisu

Köögitööd		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Mängulistes tegevustes köögitööde sooritamine, vastavasisulised nuku- ja rollimängud.</p> <p>Köögis kasutatavad majapidamisvahendid, nt käsn, lapp, pesuhari jne.</p> <p>Majapidamisvahendite eristamine välimuse ja kasutamise otstarbe järgi.</p> <p>Õpitud majapidamisvahendite nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras.</p> <p>Õpitud majapidamisvahenditega koostegevuses õpitud majapidamistöde sooritamine, nt lapiga tööpinna puhastamine.</p> <p>Koostegevuses eeskuju järgi hügieeni- ja ohutusnõuete järgimine. Lihtsate piltskeemidena kujutatud hügieeni- ja ohutuslaste juhiste suunatud lugemine ja koostegevuses järgimine, nt skeem, kuidas pesta käsi.</p>	<p>Meeldetuletamisel hügieeninõuete täitmine köögis töötamisel: käte pesemine, rõivastus.</p> <p>Köögis olev mööbel, kodutehnika, köögitarvikud. Nende nimetused, otstarve ja suunatud kasutamine.</p> <p>Köögitarvikute kasutamine suunamisel: sõel, riiv, pajalapid.</p> <p>Kodumasinad ja ohutusnõuded nendega töötamisel.</p> <p>Kodumasinade kasutamine verbaalsel suunamisel: külmutuskapp, röster. Koostegevuses: pliit ja ahi, nõudepesumasin, veekeetja, kohviaparaat, mikser, vahvlmasin jms</p> <p>Verbaalsel suunamisel nõudepesumasinasse mustade nõude paigutamine, puhaste nõude masinast välja võtmine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel korrektne nõude pesemine, nõudepesuvahendi kasutamine.</p>	<p>Tunneb erinevaid köögitarvikuid ja nende otstarvet. Kasutab iseseisvalt tuttavaid köögitarvikuid toiduvalmistamisel.</p> <p>Tunneb erinevaid kodumasinad ja nende otstarvet. Teab ning järgib ohutusnõudeid nendega töötamisel.</p> <p>Tuttavate kodumasinade iseseisev kasutamine: elektri- ja gaasipliit, nõudepesumasin, veekeetja, kohviaparaat, mikser.</p> <p>Kodumasinade puhastamine.</p> <p>Kodutehnika kasutusjuhendite lugemine. Kodutehnikal olevate piltide ja nuppude tähendus ja kasutamine.</p> <p>Prügi sorteerimine, vajadusel abi küsimine.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
---	---	--

<p>Köögis olevate mööbliesemete ja kodutehnika eristamine välimuse ja kasutamise otstarbe järgi. Õpitud mööbliesemete ja kodutehnika nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras.</p> <p>Suunamisel töö tegemiseks vajaliku kodutehnika valimine ja koostegevuses kasutamine.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Nõude kuivatamine: restile, rätikule nõrguma, rätikuga kuivatamine.</p> <p>Pannide, pottide, küpsetusvormide puhastamine koostegevuses.</p> <p>Meeldetuletamisel köögi korrastamine: nõude ja toiduainete paigutamine ettenähtud kohtadesse.</p> <p>Toiduainete säilitamine külmikus.</p> <p>Koostegevuses köögikella kasutamine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel prügi sorteerimine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	
---	--	--

Õpitulemused

Köögitööd		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) täidab koostegevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 2) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 3) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 4) valib suunamisel igapäevaste kodutööde tegemiseks vajaliku kodutehnika ja kasutab seda koostegevuses; 5) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 6) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 2) valib tööks vajaliku kodutehnika ja kasutab seda juhendamisel; 3) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 4) täidab talle antud ülesande ühe osana ühistööst; 5) teeb lihtsaid köögitöid; 6) leiab suunamisel erinevatelt esemetelt ja pakenditelt tingmärke, teab nende tähendust; 7) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav; 8) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 2) kasutab õpitud kodutehnikat; 3) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 4) viib alustatud töö lõpuni; 5) teeb köögitöid; 6) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid esemetelt ja pakenditelt ning oskab nende järgi tegutseda; 7) on säästlik ja taaskasutav igapäevastes kodu- ja majapidamistöodes; 8) abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.
--	--	---

7) võtab vastu abi.		
---------------------	--	--

Teema: Toiduvalmistamine

Õppesisu

Toiduvalmistamine		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Toiduvalmistamisel hügieeninõuete täitmine: verbaalsel suunamisel käte pesemine, abiga põlle ette panemine/eest ära võtmine, kaitsemütsi/ pearätiku kasutamine.</p> <p>Ohtude suunatud märkamise toiduvalmistamisel ja neist hoidumise koostegevuses: teravad esemed, kuumad joogid ja söögid, kuum pliit, ahi jms.</p> <p>Toiduained ja toidud, nende nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras.</p> <p>Koostegevuses lihtsa söögi/ joogi valmistamine, nt võileiva (enne viilutatud leivale/ saiale viilutatud juustu/vorsti panemine), maitsevee, müsli, smuutide, tee, mahlajoogi jms valmistamine.</p> <p>Esmaste toiduvalmistamisel oluliste tegevuste õppimine koostegevuses ja verbaalsel suunamisel. Noa kasutamine määrimisel, pehme toiduaine tükeldamisel. Käärde kasutamine</p>	<p>Toiduvalmistamisel hügieeninõuete täitmine: käte pesemine, meeldetuletamisel põlle ette panemine/eest ära võtmine, kaitsemütsi/ pearätiku kasutamine.</p> <p>Suunamisel ohutusnõuete järgimine köögitarvikute ja kodumasinat kasutamisel. Ohutusnõuded kuumade jookide ja toitide valmistamisel.</p> <p>Suunamisel lihtsa hommikusöögi valmistamine.</p> <p>Viilutatud leivale, saiale või/määrdevõide määrimine.</p> <p>Saia/leiva röstimine rösteris.</p> <p>Koostegevuses vee keetmine veekeetjaga.</p> <p>Puuviljade, aedviljade koorimine ja tükeldamine. Aedviljasalati valmistamine.</p>	<p>Toiduvalmistamisel hügieeni- ja ohutusnõuete täitmine.</p> <p>Leiva, saia, vorsti lõikamine.</p> <p>Juustunoa kasutamine.</p> <p>Puljongi valmistamine kontsentraadist.</p> <p>Poolfabrikaatidest, konservidest, pakisuppidest lihtsa toidu valmistamine.</p> <p>Makaronide, muna keetmine.</p> <p>Aedviljade puhastamine ja koorimine.</p> <p>Praekartulite valmistamine.</p> <p>Toiduainete küpsetamine (kana, kala, juurviljad jm).</p> <p>Lihtsate magustoitude valmistamine (vahustamised).</p>
---	--	---

<p>pakendite avamisel. Toidu, taina segamine, vispeldamine. Kannust joogi valamine.</p> <p>Kaaslastega toidu jagamine, nt sünnipäeva puhul kommide, küpsiste, puuviljade jms jagamine.</p> <p>Lihtsa piltskeemina esitatud retsepti lugemine ja koostegevuse järgimine.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Valmistaigna rullimine, tükeldamine, koostegevuses küpsetiste valmistamine ja kaunistamine.</p> <p>Toiduainete rühmadega tutvumine: piima-, liha, teraviljatooted, puu- ja köögiviljad.</p> <p>Tervisliku toidutaldriku ja toidupüramiidi põhimõtetega tutvumine.</p> <p>Lihtsa piltskeemina või lihtsas keeles tekstina esitatud retsepti lugemine, loetu mõtestamine ja verbaalsel suunamisel retsepti põhjal koostegevuses toidu valmistamine.</p> <p>Toidu valmistamisel verbaalsel suunamisel biojäätmete ja pakendite sorteerimine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Vahvlite küpsetamine vahvlimasinaga.</p> <p>Koogi küpsetamine.</p> <p>Toidu soojendamine.</p> <p>Toidu serveerimine ja kaunistamine.</p> <p>Toiduainete rühmitamine vastavalt piima-, liha, teraviljatooted, puu- ja köögiviljad.</p> <p>Tervisliku toidutaldriku koostamine vähesel verbaalsel suunamisel.</p> <p>Toidupüramiidi põhimõtted.</p> <p>Ülesannete jaotamine toiduvalmistamisel.</p> <p>Lihtsate retseptide (skeemide) järgi toidu valmistamine.</p> <p>Toiduvalmistamisel tekkinud prügi sorteerimine.</p>
---	---	---

		Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
--	--	---

Õpitulemused

Toiduvalmistamine		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 3) täidab koostegevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 4) osaleb koostegevuses toidu valmistamisel; 5) riietub suunamisel tööks vajalikku riietusse; 6) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 7) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib tööks vajaliku kodutehnika ja kasutab seda juhendamisel; 2) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 3) täidab talle antud ülesande ühe osana ühistööst; 4) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 5) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 6) suunamisel valmistab lihtsaid õpitud toite; 7) valmistab lihtsa hommikusöögi; 8) tükeldab puu- ja aedvilja; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 2) kasutab õpitud kodutehnikat; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 5) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 6) planeerib abiga menüüd, teeb vajalikke sisseoste ja valmistab lihtsat toitu; 7) valmistab lihtsat toitu skeemi/retsepti järgi; 8) valmistab poolfabrikaatidest ja konservidest lihtsat toitu;
--	--	--

<p>8) võtab vastu abi.</p>	<p>9) valmistab suunamisel valmistaignast küpsetisi;</p> <p>10) valib suunamisel tööks vajaliku riietuse;</p> <p>11) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani;</p> <p>12) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutatav;</p> <p>13) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.</p>	<p>9) kaunistab ja serveerib toidu;</p> <p>10) valib tegevusele ja olukorrale vastava tööriietuse ja jalatsid;</p> <p>11) osaleb ülesannete jaotamisel söögivalmistamise juures;</p> <p>12) koostab, jälgib ja järgib töö plaani;</p> <p>13) sorteerib toiduvalmistamisel tekkinud prügi;</p> <p>14) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.</p>
----------------------------	---	---

Teema: Sisseostude tegemine

Õppesisu

Sisseostude tegemine		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Mängulistes tegevustes sisseostude sooritamise, poeteemalised nuku- ja rollimängud.</p> <p>Toiduained ja nende nimetused passiivses ja aktiivses sõnavara.</p> <p>Erinevat tüüpi poed: toidupood, riidepood, jalanõudepood, mänguasjapood jne. Õppekäigud poodi, turule. Tutvumine kaupadega elulis-praktilises olukorras.</p> <p>Reaalsete kaupade seostamine piltidega.</p> <p>Piltidest ostunimekirja koostamine ja lugemine koostegevuses.</p> <p>Jõukohased tegevused poes: käru lükkamine, korvi kandmine, soovitud kauba otsimine ja paigutamine korvi jms. Koostegevuses ostu sooritamine poes.</p>	<p>Pakendite ja toiduainete äratundmine köögis, poes.</p> <p>Fotodest, piltidest, sõnakaartidest, kirjutatud sõnadest ostunimekirja koostamine ja lugemine verbaalsel suunamisel.</p> <p>Ostunimekirja koostamine retsepti alusel koostegevuses.</p> <p>Kaupade paigutus poes.</p> <p>Suunamisel kaupade kaalumise poes.</p> <p>Toiduainete ostmine poest/turult: kaupade leidmine suunavate märkide ja siltide abil, verbaalsel suunamisel maksmine kassas. Sularahamaksed, kaardimaksed.</p> <p>Tutvumine iseteeninduskassadega.</p>	<p>Järgmise päeva menüü suunatud koostamine ja sisseostude planeerimine.</p> <p>Ostunimekirja koostamine lihtsa retsepti (skeemi) järgi.</p> <p>Ostunimekirja kasutamine sisseostude tegemisel.</p> <p>Kaupade kaalumise poes.</p> <p>Riide- ja jalanõudepoodes kaubavalikuga tutvumine, meeldivate/vajalike esemete leidmine, sobiva suuruse leidmine. Enda kinganumbri ja rõivaste suuruse õppimine.</p> <p>Ostude sooritamiseks ligikaudse rahasumma määratlemine abiga.</p> <p>Ostude eest tasumine sularahas ja/ või kaardiga.</p> <p>Iseteeninduskassa kasutamine.</p>
--	--	--

	<p>Poes kingituste valik sõbrale sünnipäevaks, jõuludeks. Kingituste pakkimine.</p> <p>Reklaamlehtedega tutvumine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja tuttavalt inimeselt abi küsimine.</p>	<p>Reklaamlehtedest kauba valimine, soodsaima leidmine. Reklaami kasutegurid ja ohud.</p> <p>Lihtsa eelarve koostamine (nädal, kuu) verbaalsel suunamisel.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja teenindajalt abi küsimine.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
--	---	---

Õpitulemused

Sisseostude tegemine		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 2) osaleb õppekäikudel poodi ja turule; 3) abistab sisseostude sooritamisel jõukohaste tegevustega; 4) koostegevuses koostab ja loeb piltidest koostatud ostunimekirja; 5) võtab vastu abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 2) koostab abiga ostunimekirja ning kasutab seda sisseostude sooritamisel; 3) leiab tuttavas poes kauba; 4) verbaalsel suunamisel maksab kassas sularahas; 5) valib suunamisel sõbrale kingituse; 6) pakib kingituse; 7) märkab enda abivajadust ja küsib tuttavalt inimeselt abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) planeerib abiga menüüd, teeb vajalikke sisseoste ja valmistab lihtsat toitu; 2) koostab ja kasutab ostunimekirja; 3) valib kaupluses sobivad riideesemed; 4) määratleb abiga ostudeks vajamineva rahasumma, 5) maksab kassas sularahas ja/või kaarti kasutades; 6) kasutab iseteeninduskassat ostude eest tasumisel; 7) küsib vajadusel teenindajalt abi.
--	---	--

Teema: Rõivastus ja selle hooldus

Õppesisu

Rõivastus ja selle hooldus		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Koostegevuses näitvahenditena kasutatavate riietusesemete ülevaatamine põhimõttel määratud, katkine jms. Enda riietuse ja jalanõude ülevaatamine põhimõttel määratud - puhas, terve - katkine.</p> <p>Pildimaterjali põhjal koostegevuses otsustamine, kas pildidel kujutatud tarbeesemed ja riietusesemed on kasutuskõlblikud. Mida teha kasutuskõlbmatute asjadega: parandamine, pesemine, ära viskamine, taaskasutus.</p> <p>Suunamisel riie puhastusrulliga puhastamine.</p> <p>Koostegevuses riietuse ja jalanõude valimine vastavalt ilmale.</p> <p>Pesulõksude kasutamine mängulises õppetegevuses.</p> <p>Riietuse tingmärkide eristamine teistest märkidest. Koostegevuses</p>	<p>Verbaalsel suunamisel enda riietuse ja jalanõude ülevaatamine põhimõttel määratud- puhas, katkine - terve. Suunamisel riie, sh aluspesu ja sokkide vahetamise vajaduse üle otsustamine.</p> <p>Musta pesu hoidmine.</p> <p>Koostegevuses pesu pesemine käsitsi (sokid, pesu, sukkpüksid jne).</p> <p>Koostegevuses pesumasinas pesu pesemine: pesu sorteerimine värvi alusel, pesumärkide lugemine, pesumasina programmide lugemine ja sobiva valimine.</p> <p>Pesu kuivatamine nõõril, pesurestil.</p> <p>Jalanõude kuivatamine.</p> <p>Kummijalanõude pesemine.</p>	<p>Riietuse sorteerimine põhimõttel: sobib kandmiseks, aga enam ei meeldi - läheb taaskasutusse; ei sobi kandmiseks - tuleb ära visata, taaskasutada.</p> <p>Pesumärkide lugemine: käsitsipesu, masinpesu, ainult keemiline puhastus, vajab triikimist, ei vaja triikimist jm.</p> <p>Pesu sorteerimine: kirju, valge/hele, tume pesu.</p> <p>Pesu pesemine automaatpesumasina: pesu panemine masinasse, masina sisselülitamine, pesu väljavõtmine. Pesumasina juhendi lugemine koostegevuses. Pesumasinal olevate ikoonide mõistmine (pesurežiim, loputus, vee väljalaskmine jm).</p> <p>Pesupulbri valimine. Pesupulbri kogus. Loputusvahendid.</p> <p>Automaatpesumasina temperatuuri reguleerimine pesumärkide järgi.</p>
--	--	---

<p>riideesemetelt pesuhooldusmärkide leidmine.</p> <p>Koostegevuses jalanõude puhastamine lapiga.</p> <p>Sokkide ja kinnaste paaride leidmine.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Rõivastuse ja jalatsite valik vastavalt ilmale ja tegevusele.</p> <p>Piduliku, igapäevase, sportliku riietuse valik. Kehalise kasvatus riie korrashoid.</p> <p>Riietusel tingmärkide leidmine ja koostegevuses tähenduse selgitamine. Lihtsamate tingmärkide sobitamine neil märgitud kodumasinatega (nt triikrauaga).</p> <p>Materjaliõpetus: tekstiil/kangas, vill/lõng, nahk, kunstnahk jms.</p> <p>Tutvumine säästliku eluviisi põhimõtetega: kokkuhoid ja taaskasutus. Osalemine koolis läbiviidavate taaskasutusprojektides, nt vanadest riietest kaltsuvaiba kudumine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Pesu pesumajja viimine.</p> <p>Triikraua sisse- ja väljalülitamine.</p> <p>Triikraua temperatuuri valimine vastavalt pesumärgile.</p> <p>Aurustaja kasutamine/pesu niisutamine.</p> <p>Pesu triikimine.</p> <p>Triikimise ohutusnõuded.</p> <p>Triigitud pesu sorteerimine, kappi paigutamine.</p> <p>Rõivaste kokkupanek.</p> <p>Nööbi õmblemine, soki nõelumine, õmbluste parandamine, paigad/aplikatsioonid.</p> <p>Sobivate rõivaste valimine (värvitoonid, suurus).</p>
--	---	---

		<p>Olukorrale ja tegevusele vastavate rõivaste ja jalatsite valimine.</p> <p>Rõivastuse täiendamine sobivate detailidega. Ehted, kosmeetika.</p> <p>Jalatsite hooldus. Kingakreemide valik vastavalt jalatsi värvile, jalatsite puhastamine.</p> <p>Kingsepp.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
--	--	--

Õpitulemused

Rõivastus ja selle hooldus		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 3) märkab, et riided ja jalatsid on määrdunud; 4) valib koostegvuses ilmale vastava riietuse ja jalatsid; 5) leiab koostegevuses erinevatelt esemetelt ja pakenditelt tingmärke; 6) täidab koostegevuses hügieeni- ja ohutusnõudeid; 7) võtab vastu abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 3) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 4) jälgib oma riiete ja jalanõude puhtust; 5) peseb käsitsi väikeseid riideesemeid; 6) peseb kummijalanõusid; 7) paneb pesu kuivama, kuivatab jalanõusid; 8) valib suunamisel tööks vajaliku riietuse; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teeb õpitud jõukohaseid majapidamistöid; 2) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 5) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid esemetelt ja pakenditelt ning oskab nende järgi tegutseda; 6) peseb pesu automaatpesumasinaga; 7) triigib pesu; 8) paigutab triigitud pesu panipaika; 9) õmbleb nõöbi, parandab õmbluse;
---	---	--

	<p>9) valib suunamisel riietumiseks ilmale ja sündmusele vastava riietuse ja jalatsid;</p> <p>10) leiab suunamisel erinevatelt esemetelt ja pakenditelt tingmärke, teab nende tähendust;</p> <p>11) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid;</p> <p>12) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.</p>	<p>10) hooldab jalanõusid;</p> <p>11) valib tegevusele ja olukorrale vastava tööriietuse ja jalatsid;</p> <p>12) valib riietumiseks ilmale ja sündmusele vastava riietuse ja jalatsid;</p> <p>13) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures;</p> <p>14) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.</p>
--	---	--

Teema: Haljastustööd. Aiandus

Õppesisu

Haljastustööd. Aiandus

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
------------------------	-------------------------	--------------------------

<p>Elus ja eluta loodus.</p> <p>Õppekäik lillepoodi, aianduspoodi.</p> <p>Toataimed. Toataimed eest hoolitsemine koostegevuses: kastmine, närbunud lehtede äravõtmine, tolmu pühkimine.</p> <p>Lõikelilled vaasis. Koostegevuses närbunud lillede äraviskamine, vee vahetamine vaasis. Lillede korjamine, kimpude tegemine.</p> <p>Aiatööriistade nimetused ja funktsioon. Aiatööde nimetused.</p> <p>Koostegevuses hooajalistes aiatöödega tutvumine: lehtede riisumine, lume lükkamine, seemnete külvamine, taimede kastmine, saagi koristamine. Õppekäigud tallu, linnaeda.</p> <p>Talgud kooli aias.</p>	<p>Taime osad: juur, vars, lehed, õied, seemned, viljad.</p> <p>Taimede areng seemnest. Üheaastased taimed, nende elutsükkel.</p> <p>Taime eluks vajalikud komponendid: toit (muld), vesi, valgus, soojus (päike).</p> <p>Toataimede eest hoolitsemine verbaalsel suunamisel. Koostegevuses toataimede ümberistutamine.</p> <p>Koostegevuses klassis seemnete külvamine ja taimede kasvatamine.</p> <p>Sügisestes, talvistes ja kevadistes aiatöödes osalemine.</p> <p>Koostegevuses taimede istutamine. Peenramaa ettevalmistamine: verbaalsel suunamisel maa kaevamine, kobestamine.</p>	<p>Toataimede kasvatamine: valgus, temperatuur, niiskus. Toataimede kasutamine ruumide kujundamisel. Toataimed kui õhupuhastajad.</p> <p>Ühe- ja mitmeaastased taimed.</p> <p>Köögivilja – ja lilletaimede ettekasvatamine.</p> <p>Kaevamine, külvamine, istutamine, kastmine, rohimine, kõplamine.</p> <p>Saagi koristamine aias, põllul, metsas.</p> <p>Puude ja põõsaste istutamine.</p> <p>Toataimede ümberistutamine.</p> <p>Luuaga pühkimine.</p> <p>Prahi äravedu.</p>
--	--	---

<p>Koostegevuses pildimaterjali abil lihtsate tööskeemide koostamine, lugemine ja järgimine.</p> <p>Õue- ja aiatööriistade ohutu kasutamine koostegevuses. Töökinnaste kasutamine suunamisel. Hügieeninõuete täitmine suunamisel.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Enamlevinud ravimtaimed: kasvatamine, korjamine ja kasutamine.</p> <p>Koostöös muru niitmine. Muru riisumine.</p> <p>Lehtede riisumine, äravedu.</p> <p>Lume koristamine lumelabidaga.</p> <p>Puu- ja aedviljade kasvatamine (seeme, taim, vili). Puu- ja aedviljade säilitamine, hoidistamine.</p> <p>Marjad: söödavad ja mürgised marjad. Marjade säilitamine (külmutamine, kuivatamine). Hoidised.</p> <p>Kogukonnaüritustel koostegevuses osalemine: koristustööd Maailmakoristuspäev, Teeme ära!, talgud koolis vms.</p> <p>Aiatööde kavandamine koostegevuses, tööplaani koostamine kas piltide alusel</p>	<p>Puistematerjali puistamine libedatele teedele.</p> <p>Pinkide, aia värvimine.</p> <p>Töötamine aedniku abilisenä. Tööd pargis.</p> <p>Muru niitmine. Niiduki ja trimmeri ohutu kasutamine.</p> <p>Metsatööd.</p> <p>Kogukonnaüritustel osalemine: koristustööd Maailmakoristuspäev, Teeme ära!, talgud koolis vms.</p> <p>Piltjuhised ja märgid taimede seemnete ja sibulate pakenditel. Juhiste lugemine, tõlgendamine, juhistele vastavalt taimede kasvatamine.</p> <p>Peenra kujundamine.</p>
---	---	---

	<p>või kirjalikult. Tööde täitmine suunamisel vastavalt plaanidele.</p> <p>Õue- ja aiatööriistade ohutu kasutamine. Töökinnaste kasutamine. Hügieeninõuete täitmine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Aiatööde kavandamine, tööplaani koostamine kas piltide alusel või kirjalikult. Tööde täitmine vastavalt plaanidele.</p> <p>Ohutus- ja hügieeninõuete teadmine ja täitmine.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
--	---	--

Õpitulemused

Haljastustööd. Aiandus		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) täidab koostegemisel jõukohaseid ülesandeid korrapidamis- ja majapidamistöodes; 2) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 3) osaleb suunamisel lühiajaliselt ühistöös; 4) riietub suunamisel tööks vajalikku riietusse; 5) täidab koostegevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 6) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 7) võtab vastu abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teeb meeldetuletamisel õpitud korrapidamis- ja majapidamistöid; 2) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 3) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 4) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 5) osaleb jõukohastes aiatöodes. 6) valib suunamisel tööks vajaliku riietuse; 7) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 8) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 2) viib alustatud töö lõpuni; 3) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel; 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 5) teeb juhendamisel lihtsamaid töid õues ja aias; 6) valib tegevusele ja olukorrale vastava tööriietuse ja jalatsid; 7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 8) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid esemetelt ja pakenditelt ning oskab nende järgi tegutseda;
--	--	---

	9) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.	9) koostab, jälgib ja järgib töö plaani; 10) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.
--	--	--

Tööõpetuse õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Igapäevatoimingutega toimetulekuks on vaja omada töökogemusi ning –oskusi. Nende kogemuste ja oskuste andmine ongi toimetulekuõppe tööõpetuse eesmärk. Tööõpetuse temaatika hõlmab valdkondi, mis on otseselt seotud igapäevatoimingutega kodus ning selle lähiümbruses.

Õpilane omandab üksikuid töövõtteid ja võtete õiget järjestust. Kujundatakse praktilise tegevuse oskusi ja harjutatakse nende rakendamist. Vastavalt võimete erisusele kasutatakse abistavat, individuaalset või järjestikust koostööd. Abistava koostöö korral mingi töö tegemiseks palutakse õpilasel midagi tuua, hoida, ulatada, anda jne. Individuaalse koostöö puhul antakse õpilasarühmale ühine ülesanne, mille iga õpilane täidab osaliselt individuaalselt nt. antakse õpilastele erinevad detailid lihvida ja hiljem detailidest koostatakse ese. Järjestikkuse koostöö puhul koosneb töö mitmest erinevast tööoperatsioonist ning iga õpilane sooritab kindlaksmääratud järjekorras oma operatsiooni nt. üks kogub detailid, teine paneb kokku, kolmas keerab kruvid või lööb naelad jne. Tegevused jaotatakse õpilastele arvestades nende võimeid ja oskusi. Õpilastes kujundatakse soovi osaleda jõukohases ühistegevuses. Töö protsessile ja resultaadile antakse positiivset tagasisidet.

Täiustatakse ja kinnistatakse omandatud- ning omandatakse uusi töövõtteid. Tähelepanu pööratakse tööoperatsioonide õigele järjekorrale ning töö lõpetamise vajalikkusele ja tähtsusele. Õpitakse tundma lihtsamaid elektrikäsitööriistu. Iga õpilasele võimaldatakse tema võimetele vastav töö, et see aitaks õpilasel kujundada oma oskustest võimalikult adekvaatne pilt ja enesehinnang. Õpilasi õpetatakse hindama ja kontrollima

Süvendatakse teadmisi tööohutusest ja ohutustehnikast. Suunatult oma tegevusi ja töö tulemust planeerima, valima ise sobivaid tööriistu konkreetse töö tegemiseks. Õpitakse konkreetse töö teostamiseks vajalikke osatoiminguid järjestama. Õpetatakse oma töö tulemust

Tööõpetuse põhimõtted

2.1. Tööõpetuse tundide läbiviimisel tuleb arvestada õpilase füüsilist, vaimset ja sotsiaalset omapära. Peale üldiste tööoskuste tuleb arendada ka sotsiaalseid oskusi nagu näiteks koos tegutsemine, abi küsimine, teiste abistamine, võimalikult adekvaatne enesehindamine.

2.2. Õppetöö on kontsentriiline, igal järgneval õppeaastal laiendatakse eelmisel õppeaastal omandatud teadmisi ja oskusi.

3. Tööõpetuse eesmärkideks on:

- 1) anda teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud igapäevaste kodu- ja majapidamistöödega toimetulekuks;
- 2) arendada vastutustunnet, kujundada positiivset suhtumist oma kohustustesse ja tegevustesse;
- 3) arendada igapäevaste tegevuste kavandamise ja korraldamise ning probleemide lahendamise oskust;
- 4) tutvustada lihtsaid töövahendeid ja masinaid ning õpetada neid kasutama;
- 5) anda enda ja teiste tegevuste hindamise ja järelduste tegemise oskusi;
- 6) õpetada tööoperatsioone õiges järjekorras sooritama;
- 7) kujundada tuttavates situatsioonides valikute tegemise ja otsustamise oskust;
- 8) kujundada koostöövõimet;
- 9) arendada üld- ja peenmotoorikat;
- 10) arendada õpilase materjali-, värvi- ja vormitaju;
- 11) õpetada mõistma käsil oleva töö vajalikkust ja selle lõpuleviimise tähtsust
- 12) õpetada tundma ja täitma igapäevaste töödega seostuvaid lihtsaid ohutustehnika- ja hügieeninõudeid;
- 13) anda võimalusi omandatud oskusi rakendada erinevates elusituatsioonides.

Õppesisu

Käsitöö		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Looduslikud ja tehismaterjalid. Looduslike materjalide korjamine. Tutvumine erinevate looduslike- ja tehismaterjalidega. Meisterdamine looduslikest materjalidest ja olmejääkidest.</p> <p>Kääride kasutamine koostegevuses tekstiilmaterjalide lõikamisel. Lõnga ja paela lõikamine.</p> <p>Lõngapildi kleepimine. Riideribade kleepimine.</p> <p>Ohutusnõuded kääride ja liimi kasutamisel.</p> <p>Koostegevuses tööpaiga korrashoid ja koristamine töö lõpetamisel.</p>	<p>Looduslikud ja tehismaterjalid. Looduslike ja tehismaterjalide eristamine suunamisel. Erinevad kangad, lõngad, niidid jms. Taaskasutuse põhimõtetega tutvumine. Käsitööd olmejääkidest.</p> <p>Riideribade lõikamine.</p> <p>Õmblemine. Nõela niidistamine. Sõlme tegemine. Traageldamine. Kahe auguga nõöbi õmblemine.</p> <p>Tikkimine. Punkteerimine erinevatel materjalidel. Lõngapildi (muster) tikkimine papile orientiiride järgi. Eelpiste, narmastamine (linik).</p> <p>Raamil ja telgedel kudumine. Raamil kudumine verbaalsel suunamisel. Kaltsuvaiba materjali ettevalmistamine. Koostegevuses telgedel kaltsuvaiba kudumine.</p> <p>Viltimine. Märgviltimine.</p>	<p>Looduslikud ja tehismaterjalid. Looduslike ja tehismaterjalide eristamine Tikkimisniitide (mulinee, iirislõng, puuvillane lõng) äratundmine ja kasutamine; korrutatud villase lõnga, puuvillase, villase ja siidriide äratundmine. Materjalide töötlemine, liimimine (parandamine), erinevad liimid. Materjalide sobivus erinevateks töödeks. Erinevate materjalide ja olmejääkide taaskasutamine praktiliste esemete valmistamisel.</p> <p>Kangast ribade ja lihtsate kujundite lõikamine.</p> <p>Õmblemine. Nõöbi õmblemine. Nööpide sobitamine vastavalt tekstiili värvusele ja nõöpaugu suurusele. Õmbluste parandamine, sokkide nõelumine. Õmblemine käsitsi ja masinaga. Elektriline ja käsiõmblusmasin. Lapitehnika. Aplikatsioonid.</p> <p>Tikkimine. Riide lõngade loendamine, niidi kinnitamine töö alguses, keskel ja lõpus. Üherealised tarbe- ja kaunistuspisted. Mustri kandmine riidele.</p>
---	---	--

	<p>Punumine. Lõnga kerimine, sõlmimine, lõngast tuttide ja tupsude valmistamine.</p> <p>Punatud paelad: paela keerutamine, palmik. Paela sõlmimine.</p> <p>Ohutusnõuded nõela, naaskli, kääride, telgede jms käsitlemisel.</p> <p>Verbaalsel suunamisel tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul.</p> <p>Õpetaja abistamine töövahendite jagamisel ja kokkukorjamisel.</p>	<p>Kaherealiste pistete tikkimine. Töö viimistlemine.</p> <p>Raamil ja telgedel kudumine. Raamil ja telgedel kootud tarbeesemed: vaibad, padjad, sallid jms. Kudumine, viimistlemine. Abistamine kanga rakendamisel.</p> <p>Viltimine. Märg- ja nõelviltimine. Tarbeesemete valmistamine.</p> <p>Punumine. lipsu sidumine. Punatud paelad: erinevad tehnikad. Makramee lihtsamad sõlmed. Tarbeesemete valmistamine.</p> <p>Heegeldamine. Heegelnõela ja materjali omavaheline sobitamine, heegelnõela käsitsemine. Põhisilmuste (alg-, ahel- ja kinnissilmus) heegeldamine, tingmärgid. Edasi-tagasi heegeldamine. Heegeldustöö viimistlemine.</p> <p>Kudumine. Varraste ja lõnga omavaheline sobitamine, silmuste loomine. Parempidine silmus ja tingmärk, ripspinna</p>
--	--	---

		<p>kudumine, pahempidine silmus ja tingmärk, parem- ja pahempidise pinna kudumine, silmuselise ja sõlmelise ääre kudumine, silmuste mahakudumine. Kudumi viimistlemine.</p> <p>Ohutusnõuded tööriistade kasutamisel.</p> <p>Tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul.</p>
--	--	---

Õpitulemused

Käsitöö		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) on tutvunud looduslike- ja tehismaterjalidega; 2) lõikab ja kleebib abiga erinevaid materjale; 3) tegutseb koostegemisel tuttava töövahendiga; 4) järgib koostegemisel tööpaiga korrashoidu; 5) järgib koostegemisel ohutusnõudeid. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb erinevaid käsitöömaterjale; 2) kasutab juhendamisel õpitud käsitöö tehnikaid; 3) jälgib tööpaiga korrasolekut; 4) käsitseb ohutult tuttavaid töövahendeid; 5) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb ja oskab kasutada erinevaid materjale käsitöö valmistamisel; 2) teeb juhendamisel praktilise väärtusega käsitööd kasutades erinevaid õpitud käsitöö tehnikaid; 3) korrastab iseseisvalt tööpaiga; 4) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid mehaaniliste ja elektriliste tööriistade kasutamisel.
--	---	---

Õpitulemused

Puidutöö		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <p>1) on tutvunud erinevate materjalidega;</p> <p>2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni;</p> <p>3) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid;</p> <p>4) liimib koostegevuses alusele erinevaid materjale;</p> <p>5) järgib koostegevuses hügieeni- ja ohutusnõudeid;</p> <p>6) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb ja eristab erinevaid materjale;</p> <p>2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni;</p> <p>3) kasutab materjale ja tuttavaid tööriistu sihipäraselt;</p> <p>4) kasutab puidu töötlemiseks abiga lihtsamaid töövõtteid;</p> <p>5) teab ja järgib meeldetuletamisel õpitud hügieeni- ja ohutusreegleid;</p> <p>6) korrastab verbaalsel suunamisel töökoha ja töövahendid;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab ja oskab kasutada erinevaid puitmaterjale;</p> <p>2) viib alustatud töö lõpuni;</p> <p>3) valib puidu töötlemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid;</p> <p>4) kasutab puidu töötlemiseks lihtsamaid töövõtteid;</p> <p>5) osaleb võimetekohaselt ühistöös;</p>
--	--	--

	<p>7) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav.</p>	<p>6) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel;</p> <p>7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures;</p> <p>8) korrastab töökoha ja töövahendid;</p> <p>9) on säästlik ja taaskasutav.</p>
--	--	---

Õppesisu

Puidutöö		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <p>1) on tutvunud erinevate materjalidega;</p> <p>2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni;</p> <p>3) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid;</p> <p>4) liimib koostegevuses alusele erinevaid materjale;</p> <p>5) järgib koostegevuses hügieeni- ja ohutusnõudeid;</p> <p>6) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb ja eristab erinevaid materjale;</p> <p>2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni;</p> <p>3) kasutab materjale ja tuttavaid tööriistu sihipäraselt;</p> <p>4) kasutab puidu töötlemiseks abiga lihtsamaid töövõtteid;</p> <p>5) teab ja järgib meeldetuletamisel õpitud hügieeni- ja ohutusreegleid;</p> <p>6) korrastab verbaalsel suunamisel töökoha ja töövahendid;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab ja oskab kasutada erinevaid puitmaterjale;</p> <p>2) viib alustatud töö lõpuni;</p> <p>3) valib puidu töötlemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid;</p> <p>4) kasutab puidu töötlemiseks lihtsamaid töövõtteid;</p> <p>5) osaleb võimetekohaselt ühistöös;</p>
--	--	--

	7) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav.	6) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel; 7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 8) korrastab töökoha ja töövahendid; 9) on säästlik ja taaskasutav.
--	---	--

TÖÖÕPE

Tööõppe aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Tööõppe aine hõlmab valdkondi, mis on seotud igapäevatoimingutega kodus, koolis ning lähiümbruses. Kujundatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis on vajalikud igapäevaste kodu- ja majapidamistöodega toimetulekuks. Õpilane õpib tundma ja täitma õpitud tööde jaoks vajalikke ohustehnika- ja hügieeninõudeid. Arendatakse vastutustunnet, kujundatakse positiivset suhtumist oma kohustustesse ja töösse. Õpetatakse töö vajalikkust ja selle lõpuleviimise tähtsust. Oluline on igapäevaste tegevuste kavandamise, korraldamise ja probleemide lahendamise oskuste kujundamine. Tööõppe käigus tutvustatakse lihtsaid igapäevategevustes vajaminevaid töövahendeid ja masinaid ning

õpetatakse neid juhendamisel või juhendi abil kasutama. Oluline on koostöö koduga, et õpilane saaks omandatud oskusi variatiivsetes situatsioonides rakendada.

Õpetusega kujundatakse õpilastel tegevuspädevus:

- praktilise tegevuse oskuste kasutamine korduvates ja vähe varieeruvates situatsioonides;
- praktilise tegevuse sooritamine toiminguid/operatsioone valides ja eesmärgipäraselt järjestades;
- osalemine jõukohases ühistegevuses;
- oma tegevuse tulemuse hindamine eesmärgist lähtuvalt kas näidisega võrreldes või mälu kujutlustele toetudes;
- tegevuste sooritamine iseseisvalt oma oskuste piires.

Üldpädevuste kujundamine tööõppe aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla. Tööõppe aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist. Tööõppe aine raames omandatud oskused ja teadmised valmistavad õpilast ette võimalikult iseseisvaks elulistes olukordades toime tulemiseks nii kooli- kui täiskasvanueas. Õppimine toimub peamiselt elulistes olukordades praktiliste tegevuste kaudu. Tööõppe aine täpne suund ja sisu valitakse vastavalt õpilaste eripärale ja kooli võimalustele kaasates lastevanemaid ja õpilasi. Valitud tööõppe suunale koostab ainekavad kool. Tööõppe võib sisaldada tööpraktikat, mille sisu esitatakse kooli õppekavas.

Tööõppe soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks soovitatud käsitleda järgmisi teemavaldkondi:

- Ruumide korrashoid ja koristamine.
- Inimene ja töö.
- Asjad ja nende korrashoid.
- Toitlustamine.
- Köögitööd.

- Toiduvalmistamine.
- Sisseostude tegemine.
- Rõivastus ja selle hooldus.
- Haljastustööd. Aiandus.
- Käsitöö.
- Puidutöö.

Loetletud teemavaldkondade käsitlemise kaudu elulis-praktilistes olukordades ja klassikalises õppesituatsioonis kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Tööõppe aine raames omandatud elulis-praktilised tööoskused tagavad õpilaste võimalikult suure iseseisvuse ning toetavad õpilaste kujunemist täieõiguslikuks ühiskonna liikmeks. Õpilased õpivad mõistma ja väärtustama töö tegemise olulisust. Nad saavad aru, kuidas avaldab inimtegevus, sh tootmine ja tarbimine, mõju ümbritsevale keskkonnale. Tööõppe tundides omandavad õpilased säästliku eluviisi põhimõtteid. Toiduvalmistamise raames on võimalik valmistada ja maitsta nii Eesti kui teiste rahvuste rahvustoite ning seeläbi tutvuda erinevate rahvuste kultuuripärandiga.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Tööõppe aine raames õpivad õpilased tegema erinevaid jõukohaseid töid. Õpilased õpivad hindama nii enda kui teiste inimeste poolt tehtud tööd ning suhtuvad sellesse lugupidavalt. Lihtsa töö oskusi omandades areneb õpilaste vastutustunne, õpilased õpivad mõistma enda kohustusi ja õigusi. Kaaslastega koos tööd tehes arenevad õpilaste sotsiaalsed oskused: suhtlemisoskus, kannatlikkus, sallivus jne. Õpilased jälgivad, õpivad mõistma ja täitma jõukohaseid piltide ja/või skeemidena ja/või verbaalselt esitatud tööjuhiseid. Õpilased õpivad koostegevuses enda tööd planeerima, õigeaegselt teostama ja tulemust kontrollima. Tööõppe tundides raames toimuvate praktiliste tegevuste, õppekäikude jms läbi areneb õpilaste sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpilased osalevad kogukonnaüritustel, nt talgutel, aitavad endast nõrgemaid, nt on vabatahtlikena abis loomade varjupaigas jms.

Enesemääratluspädevus

Tööõppe tundides omandavad õpilased oskused ja teadmised võimalikult iseseisvaks toimetulemiseks igapäevase elus ja ühiskonnas laiemalt. Õpilasi suunatakse omandama igapäevaelus vajaminevaid elulis-praktilisi oskusi, nt koristamine, toiduvalmistamine, sisseostude

sooritamine jms. Tööõppe tundide raames omandavad õpilased esmase ettekujutuse sellest, missuguses valdkonnas võiksid nad peale kooli lõpetamist rakendust leida. Õpilased tutvuvad erinevate jõukohase töö tegemise võimalustega nii koolis kui väljaspool, nt päevakeskustes, toetatud töökohal vms. Samuti tutvustakse õpilastele kutseõppeasutustes edasi õppimise võimalusi. Toetatakse võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist. Õpilased õpivad võimalikult iseseisvalt kavandama ja täide viima erinevaid tegevusi ning kontrollima saavutatud tulemust. Nad õpivad märkama enda ja teiste abivajadust, abi küsima ja abi pakkuma. Õpilased omandavad esmased oskused ja teadmised jõukohase töö tegemiseks.

Õpipädevus

Õpilasi kaasatakse võimetekohaselt tööõppe tundides erinevate tööde kavandamisse, suunatakse alustatud tööd lõpule viima ja teostama enesekontrolli, nt võrdlema enda tööd näidise või kavandiga. Õpilasi suunatakse kasutama omandatud elulis-praktilisi lugemis- ja kirjutamisoskusi ning matemaatilisi oskusi töö õppimise raames - õpilased loevad pildina, skeemina, tekstina vms esitatud tööjuhendeid, kasutavad tuttavaid mõõteriistu jne.

Suhtluspädevus

Suhtluspädevuse arengut toetavad tööõppe aine raames tekkivad elulised suhtlussituatsioonid, nendes osaledes omandavad õpilased suhtlemisoskuseid ja käitumismustreid. Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja järgima õpetajapoolseid juhiseid, selgitusi jms. Ühise tööülesande raames õpivad õpilased suhtlema kaaslastega, väljendama enda soove, tundeid ja mõtteid, küsima ja pakkuma abi. Õpilaste suhtlusel tuleb toetada ning suunata neid üha enam osalema vestlustes, kirjeldama enda töid ja avaldama oma arvamust.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Tööõppe aine raames omandatakse nii eluks vajalikke oskusi kui ka säästliku ja keskkonnasõbraliku eluviisi põhimõtted. Õpilased õpivad tundma ja kasutama looduslikke materjale ja tehismaterjale. Õpilasi suunatakse materjale säästlikult kasutama, vältima liigse prügi teket ja hoolima ümbritsevast keskkonnast. Tööõppe raames on palju erinevaid võimalusi teiste ainete raames saadud teoreetilisi teadmisi rakendamiseks elulis-praktilistes situatsioonides. Kasuks tulevad näiteks matemaatikaalased oskused, nt oskus mõõta erinevate mõõtvahendite abil (mõõtepulk, nõör, joonlaud jms), oskus kasutada joonlauda sirgjoone tõmbamiseks, oskus loendada erinevaid detaile jms.

Ettevõtlikkuspädevus

Tööõppe raames omandatud teadmised ja isikuomadused aitavad õpilastel arendada ettevõtlikkust ja valmisolekut karjääri planeerimiseks ja tööturul toimetulemiseks. Tööõppe aine raames omandatud oskused on eelduseks võimalikult iseseisvaks toimetulemiseks igapäevases elus ja lihtsa töö tegemiseks.

Digipädevus

Digitehnoloogia kasutamine tööõppe raames mitmekesistab õppeprotsess. Nutiseadme tarkvara abil saab koostada poenimekirja, poes kasutada kalkulaatorit ostusumma arvutamiseks jms. Õpilased õpivad otsima retsepte ja toiduvalmistamise õppefilme internetist. Interneti vahendusel on võimalik tutvuda ka aiatööde tegemisega, rõivaste eest hoolitsemisega jm praktilise töö tegemisega nii kodus kui töökohal.

Tööõppe lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulispraktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides tööõppe aine soovituslikes teemavaldkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Tööõppe raames omandatud oskused ja teadmised on baasiks elukestvale õppele ja karjääri kujundamisele. Seega on oluline luua positiivne hoiak õppimise ja lihtsa töö tegemise vastu, kujundada peamised õpi- ja tööoskused. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma vastavalt võimetele enda tugevaid ja nõrgemaid külgi. Kujunevad oskused ja harjumus eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendada. Õpilased arvestavad tegutsemisel kokkulepitud reeglitega, alluvad distsipliinile ja on valmis tegutsema eesmärgi saavutamise nimel. Praktiliste tegevuste sooritamine meeskonnatöös valmistab õpilasi ette võimalikult iseseisvaks igapäevaseks eluks täiskasvanuna ja tööeluks.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Keskkonnateadlikkus ja jätkusuutliku käitumisoscuse arendamine on vajalik kaasaegse maailma väljakutsetega toimetulemiseks ja jätkusuutliku eluviisi edendamiseks. Teema käsitlemine toimub tööõppe raames saadavate kogemuste kaudu. Õpilastele mõistetavatest praktilistest ja töölaadsetest tegevustest lähtuvalt tutvustatakse loodushoiu ja inimeste jätkusuutliku tegutsemise põhimõtteid. Õpilased tutvuvad erinevate looduslike ja tehismaterjalidega, õpivad neid eristama, sorteerima, kasutama, taaskasutama ja utiliseerima. Õpilasi suunatakse materjale säästlikult kasutama. Olulisel kohal on materjalide, rõivaste, toidu jms taaskasutus, loodusressursside hoidmine.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Tööõppe raames suunatakse õpilaste kujunemist aktiivseteks ja vastutustundlikeks kogukonna ja laiemalt ühiskonna liikmeteks. Töö

tegemise kogemuse kaudu õpivad õpilased austama enda ja teiste poolt tehtud tööd. Nad omandavad oskused kavandada enda igapäevaseid tegemisi ja töölaadseid ettevõtmisi. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine praktilistesse, sh töölaadsetesse tegevustesse. Kaaslastega koos paaris- ja rühmatöid tehes omandavad õpilased esmased koostööoskused. Õpilased õpivad märkama probleeme ja neid samm-sammult lahendama, püstitama eesmärgi, töötama vastavalt suunistele ettenähtud ajaperioodi kestel. Praktilise tegevuse kaudu sisseostude sooritamisel õpivad õpilased kasutama raha säästlikult. Tööõppe tundide raames on võimalik õpilaste algatusvõime ja ettevõtlikkuse toetamiseks läbi viia projektipõhist õpet. Üheks projektipõhise õppe võimaluseks on näiteks avada teatud ajaperioodiks koolis kohvik. Kohviku projekti raames õpivad õpilased planeerimisoskusi, oskuse kavandatud ellu viia ja kontrollida. Kujuneb oskus õpitut praktikas rakendada, nt söögitegemise oskused, oskus katta lauda, pesta nõusid jms. Areneb suhtluspädevus, lihtsad ettevõtlusoskused, oskus eelarvet koostada jms (vt Tegevusele suunatud õpetus. Projektipõhine õpe).

Kultuuriline identiteet

Tööõppe tundides tutvuvad õpilased Eesti kultuuripärandiga. Muuseumitundides õpivad õpilased tundma eestlaste eluolu läbi erinevate ajastute kuni tänapäevani välja, näiteks tutvuvad vanade tööriistade ja talutöödega, riietusega, sh rahvarõivastega jms. Kokanduse raames, saab valmistada erinevate rahvuste toite ja tutvuda toidutegemisega vanal ajal. Praktiliste tegevuste kaudu õpivad õpilased märkama ajalisi ja rahvuslikke erinevusi ning neil kujuneb rahvusliku kuuluvuse tunne ning positiivne suhtumine erinevustesse inimeste ja kultuuride vahel.

Teabekeskond ja meediakasutus

Õpilast suunatakse igapäevastes tegevustes orienteerumisel ja nende sooritamisel kasutama piltidena, siltidena, märksõnadena, skeemidena vms esitatud tööjuhiseid. Õpilasi suunatakse leidma ja mõtestama ümbritsevas keskkonnas olevat eelkõige visuaalselt esitatud teavet, nt teabemärke riietusesemetel, märke ja skeeme toidupakenditel, skeemidena esitatud juhendeid tehnika kasutamiseks, teavet poes oleva kauba paiknemise kohta müügisaalis jms.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Tööõppe aine teemavaldkondade raames saab kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid õpilaste arengule vastavaid seadmeid, digikeskkondi ja -rakendusi. Õpilasi saab suunata otsima asjakohast teavet internetist. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama õppetegevuses. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele (vt AAC vahendite kasutamine).

Tervis ja ohutus

Läbivalt toimub tööõppe raames ohutus- ja hügieeniteemade käsitlemine. Õpilasi suunatakse võimalikult adekvaatselt hindama enda võimeid, ohutult käsitlema töövahendeid, arvestama vahendite kasutamisel kaaslastega jne. Õpilastel kujundatakse teadmised ja oskused

ohtude märkamiseks, ohtudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks. Õpilasi suunatakse teadlikult kasutama vajalikke töökaitsevahendeid. Tööõppe raames kujundatakse õpilastel teadmised ja oskused hoolitseda isikliku hügieeni eest. Olulisel kohal on oskus märgata määratud riideid, sh tööriideid, neid pesta ja korrastada.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Selleks, et õpilane väärtustaks praktilise töö tegemist, peab õpetaja olema õpilasele eeskujuks positiivse suhtumisega töösse. Praktilise töö tegemise läbi õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone. Ühiste tegevuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud.

4. Tööõppe aine lõiming teiste õppeainetega

Tööõppe aine raames kujundatakse õpilaste esmaseid igapäeva elu- ja tööoskusi.

Tööõppe ainest tulenevad teemad võivad olla toimetulekuõppes üldõpetuse teljeks. Õppetööd võib kavandada projektipõhise õppena.

Tööõppe ja eesti keel

Tööõppe aine tegevuste raames suhtleb õpetaja õpilastega kasutades õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad piltide, skeemide, sõnade/ lihtlausete kaudu esitatud teavet ning töö täitmisel lähtuvad sellest. Koostöös teistega arenevad õpilaste suhtlemisoskused.

Tööõppe ja elu- ja toimetulekuõppe

Tööõppe ja elu- ja toimetulekuõppe teemavaldkonnad on tihedalt lõiminud. Osaliselt on elu- ja toimetulekuõppes omandatavad kogemused, oskused ja teadmised aluseks tööõppes käsitletavatele teemadele. Teisalt käsitletakse elu- ja toimetulekuõppe aine ja tööõppe aine õpetamisel samaaegselt ühe valdkonna teemasid. Elu- ja toimetulekuõppe aines toimub õpilase eneseteenindusoskuste ja esmaste tööharjumuste kujundamine, mis on aluseks tööõppe aines omandavatele lihtsa töö oskustele. Elu- ja toimetulekuõppes omandatavad teadmised ametitest, kujutlus raha olemusest ja selle teenimisvõimalustest, teadmised kokkuhoidust ja säästmisest on aluseks tööõppes

käsitlevatele sisseostude sooritamise ja eelarve planeerimisega seonduvatele tegevustele. Tööõppe aines omandatud lihtsa töö oskustele tuginedes on võimalik nõustada elu- ja toimetulekuõppe raames õpilasi karjäärivaliku teemadel.

Tööõppe ja matemaatika

Tööõppe ja matemaatika teemavaldkonnad on omavahel tihedalt lõimunud ning täiendavad teineteist. Matemaatika annab vajalikke oskusi ja teadmisi tööõppe aine raames püstitatud praktiliste ja töölaadsete ülesannete täitmiseks. Tööõppe raames tööde kavandamisel ja teostamisel tehakse praktilisi mõõtmisi. Puhastusvahendite kasutamisel peab orienteeruma praktiliselt erinevates mahuühikutes. Ruumide sisustamisel ja kujundamisel ning koristustööde sooritamisel on oluline ruumis orienteerumise oskus. Toitlustuse ja kokanduse raames toetatakse matemaatika aines omandatud oskuste ja teadmiste eelarve planeerimisel, poes praktiliste ostude sooritamisel. Toiduvalmistamisel on oluline kasutada taimerit, oskus valida pliidil ja ahjul sobiv temperatuur, tunda kaalu- ja mahuühikuid jms.

Tööõppe ja kunst ja käeline tegevus

Tööõppe ja kunsti ja käelise tegevuse teemavaldkonnad on tihedalt põimunud. Nii tööõppe kui kunsti ja käelise tegevuse aines luuakse alus lihtsate tööoskuste ja tööharjumuse kujunemiseks. Ühes aines omandatud oskusi kasutatakse teises aines tegevuste sooritamisel.

Tööõppe ja kehaline kasvatus

Kehalise kasvatus tundides omandavad õpilased tööõppes õpitavate tööülesannete täitmise eelduseks oleva füüsilise võimekuse. Kehalise kasvatus tundides suunatakse õpilasi järgima tervisliku eluviisi põhimõtteid - nii liikumise, toitumise kui vaimse tervisega seonduvaid. Tervisliku toitumise teemat saab praktikas rakendada tööõppe tundides õpitava menüü planeerimise ja toiduvalmistamise käigus.

Tööõppe ja muusika ja rütmika

Tööõppe aines omandatud praktilisi tööoskusi saavad õpilased rakendada näiteks koolikontsertide lava ülesseadmisel abiks olles. Erinevaid töid on võimalik sooritada meelepärast muusikat kuulates ühendades nii muusikakuulamise kui harrastuse praktiliste tööoskuste omandamisega.

Tööõppe aine rõhuasetused

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
------------------------	-------------------------	--------------------------

<p>Toimub igapäevaste majapidamistöde osatoimingute praktiline õppimine koostegevuses.</p> <p>Täidetakse erinevaid jõukohaseid tööülesandeid koostöös või individuaalselt.</p> <p>Tööoperatsioonid/tegevused jaotatakse õpilaste vahel nende võimeid ja oskusi arvestades.</p> <p>Tööprotsessile antakse positiivset tagasisidet.</p>	<p>Kujundatakse praktilise tegevuse oskusi, harjutatakse nende rakendamist korduvates situatsioonides.</p> <p>Õpitakse töövõtteid ning neid õiges järjestuses sooritama.</p> <p>Kujundatakse oskusi sooritada koostöös järjestikusi tööoperatsioone/tegevusi.</p> <p>Õpilasi suunatakse valima jõukohaseid õpitud tööoperatsioone ja tegevusi.</p> <p>Töö protsessile ja tulemusele antakse positiivset tagasisidet.</p>	<p>Kinnistatakse omandatud töövõtteid ja õpitakse uusi.</p> <p>Tähelepanu pööratakse tööoperatsioonide õigele järjekorrale ning töö lõpetamise vajalikkusele.</p> <p>Hakatakse täitma tööülesandeid, mille puhul töö valmib alles teatud aja möödudes.</p> <p>Praktiseeritakse sotsiaalse suunitlusega tööülesandeid, teiste abistamist.</p> <p>Kasutatakse laiendatud sõltuvat koostööd (tööd tehakse ühel ajal ning ühist eesmärki silmas pidades).</p> <p>Õpilasi õpetatakse suunatult oma tegevusi ja töö tulemust planeerima, ise sobivaid töövahendeid valima ja konkreetse töö teostamiseks vajalikke osatoiminguid järjestama.</p>
---	--	--

		<p>Õpilasi suunatakse oma töö tulemusi kontrollima ja hindama.</p> <p>Õpilasi suunatakse oma tegevusele ja valmis tööle hinnangut andma.</p> <p>Kujundatakse harjumus teha nii meeldivat kui ka vähem meeldivat tööd.</p>
--	--	---

Tööõppe aine õpitulemused, õppesisu ja õppetöö läbiviimine

Ruumide korrashoid ja koristamine

Õppesisu

Ruumide korrashoid ja koristamine		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Koostegevuses klassi korrastamisel ja koristamisel osalemine.</p> <p>Suunamisel oma töökoha korrastamine. Isiklike töövahendite karbi paigutamine selleks ettenähtud kohale.</p> <p>Suunamisel korrapidaja lihtsamate ülesannete täitmine (nt tahvli puhastamine, PCS piltide äravõtmine, klassis olevate laste piltide leidmine, juhendamisel ilmakalendri täitmine jne).</p> <p>Tutvumine erinevate koristamisel kasutatavate töövahendite ja nende otstarbega (nt lapp, hari, kühvel, luud, mopp, ämber).</p> <p>Juhendamisel erinevate tuttavate töövahendite kasutamine.</p> <p>Koostegevuses tolmu pühkimine.</p>	<p>Korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel eluruumide ja klassi korrashoid, korrastamine.</p> <p>Tuttavate koristusvahendite kasutamine ruumide koristamisel.</p> <p>Meeldetuletamisel tuttavate koristustööde iseseisev sooritamine. Tolmu pühkimine. Põranda pühkimine. Põranda pesemine mopiga. Tahvli, laudade ja uste pesemine.</p> <p>Suunamisel põrandate ja põrandakatete puhastamine tolmuimejaga.</p> <p>Verbaalsel suunamisel mööbli paigutamine klassiruumis õigele kohale (nt peale koristamist, klassi pidu vms).</p> <p>Verbaalsel suunamisel nõudepesumasinasse mustade nõude paigutamine, puhaste nõude masinast välja võtmine.</p>	<p>Korrapidaja ülesannete järjestamine. Ülesannete jaotamine koristustöödel.</p> <p>Ühiselt kasutatavate ruumide (trepikojad) korrashoid ja koristamine.</p> <p>Puhastusainete hoiatavad tingmärgid ja nende arvestamine tegevustes.</p> <p>Kummikinnaste kasutamine.</p> <p>Seinte (värvitud, plaaditud) pesemine, puhastusvahendite valimine ja kasutamine.</p> <p>Valamute, WC-pottide puhastamine, selleks vajalike vahendite valimine ja kasutamine.</p> <p>Peeglite, ukseklaaside, akende pesemine; puhastusvahendite valimine ja kasutamine.</p>
--	--	---

<p>Koostegevuses mööbli paigutamine klassiruumis sobivale kohale.</p> <p>Lühiajaline keskendumine tööprotsessile, koostegevuses töö lõpule viimine (nt lapiga tolmu pühkimine).</p> <p>Koostegevuses eeskuju järgi hügieeni- ja ohutusnõuete järgimine.</p> <p>Lihtsate piltskeemide suunatud lugemine ja koostegevuses järgimine. Koostegevuses lihtsa töö kavandamine esemete ja/või pildimaterjali abil (nt igapäevaelu esemed, fotod, PCS pildid, piktogrammide vms).</p> <p>Igapäevase tuttava kodutehnika (nt veekeetja, tolmuimeja, nõudepesumasin, külmkapp, mikrolaineahi jne) otstarbe mõistmine. Elulis-praktilistes olukordades koostegevuses tuttava kodutehnika kasutamisel osalemine.</p>	<p>Koostegevuses pesumasinas kodutekstiilide pesemine: sorteerimine, pesumärkide lugemine, pesumasina programmide lugemine ja sobiva valimine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel pildimaterjali ja/või sõnakaartide abil lihtsa töö tegevusplaani/tegevuste jada koostamine.</p> <p>Tutvumine puhastusainete hoiatavate tingmärkidega (tuleohtlik, mürgine jms), koostegevuses tingmärkidega arvestamine.</p> <p>Kummikinnaste otstarve ja kasutamine meeldetuletamisel.</p> <p>Toataimede eest hoolitsemine. Lillede kastmine meeldetuletamisel.</p> <p>Lühiajalise töö või õpilasele antud tööosa täitmine ja lõpuni viimine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Kodutekstiilide kasutamine ja puhastamine.</p> <p>Tekkide, mööblikatete kloppimine klopitsaga, käsitsi.</p> <p>Voodipesu vahetamine.</p> <p>Pehme mööbli, radiaatorite puhastamine tolmuimejaga.</p> <p>Suurpuhastus: kardinad, katted, kuplid.</p> <p>Koristustöö plaani koostamine pildimaterjali abil või kirjalikult. Koostatud plaani järgimine.</p> <p>Vajalike kodutööde planeerimine nädalaks.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
--	---	--

Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.		
--	--	--

Õpitulemused

Ruumide korrashoid ja koristamine		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) täidab koostegemisel jõukohaseid ülesandeid korrapidamis- ja majapidamistöodes; 2) täidab koostegevuses tööülesandeid; 3) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 4) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 5) võtab vastu abi; 6) täidab suunamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 7) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teeb meeldetuletamisel õpitud korrapidamis- ja majapidamistöid; 2) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 3) viib alustatud töö enamasti lõpuni; 4) valib tööks vajalikud töövahendid, sh kodutehnika ja kasutab seda juhendamisel; 5) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi; 6) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 7) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 8) koristab suunamisel pärast töö lõpetamist oma töökoha; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teeb õpitud jõukohaseid majapidamistöid; 2) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid, sh kodutehnika ja kasutab neid; 5) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks; 6) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel; 7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 8) koostab, jälgib ja järgib töö plaani;
--	--	--

<p>8) koristab koostegevuses pärast töö lõpetamist oma töökoha;</p> <p>9) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.</p>	<p>9) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav.</p>	<p>9) on säästlik ja taaskasutav igapäevastes kodu- ja majapidamistöodes.</p>
---	--	---

Teema: Inimene ja töö

Õppesisu

<p>Inimene ja töö</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>

<p>Tutvumine elukutsetega, millega õpilane igapäevaselt kokku puutub: õpetaja, koristaja, bussijuht, arst, müüja jms. Nende töökohad, peamised tööülesanded. Vastavasisulised rollimängud ja õppemängud: lotod, memoriin, pusled jms.</p>	<p>Tuttavad elukutsed: müüja, õpetaja, koristaja, kokk, bussijuht, arst, medõde, ehitaja, müüja jms. Nende töökoha, töövahendite ja tööülesannetega tutvumine.</p> <p>Ema/ isa töökoht ja amet.</p>	<p>Kodukoha lähedal asuvad ettevõtted ja asutused. Õpilasele jõukohased ametid, nt koristaja, pesumasinist, haljastustöötaja, majahoidja, köögitöeline, laadija, sulane jms. Nende ametite tööülesanded.</p>
<p>Koristaja tööülesanded koolis. Koristaja töö matkimine klassis mängulises tegevuses ja elulises situatsioonis.</p>	<p>Verbaalsel suunamisel päevaplaani koostamine pildimaterjali ja/või sõnakaartide abil. Koostatud päevaplaani jälgimine, järgimine ja täitmine suunamisel.</p>	<p>Õpitud osaoskuste ühendamine ahelaks ja tuttava töö sooritamine algusest lõpuni, sh vajalikke tööriistade valimine, nende asukoha leidmine ja töö lõpetamisel tagasipanemine õigele kohale.</p>
<p>Suunamisel enda töökoha korrastamine, isiklike asjade paigutamine selleks ettenähtud kohale.</p>	<p>Klassis korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine.</p>	<p>Töötamine erinevates töökohtades: nt puutöökoda, aed, pesuköök, õppeköök, aed, park jne.</p>
<p>Koostegevuses lapiga tolmu pühkimine.</p>	<p>Osalemine klassi korrastamisel ja koristamisel. Klassis olevate puhastusvahendite koha teadmine, nt seebi, lapi, harja, kühvli jne asukohad.</p>	<p>Kutse õppimise võimalused. Tutvumine toetatud ja kaitstud töö tegemise võimalustega. Tutvumine SKA poolt pakutavate teenustega, sh töölaadsete tegevustega teenuse raames.</p>
<p>Tegevustes abi vastuvõtmine ja koostöös tegevuse jätkamine.</p>	<p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Vajadusel abi palumine töö tegemisel. Vanade inimeste, nooremate ja puudega inimeste abistamine. Kaaslaste</p>

		abivajaduse märkamine ja abi osutamine. Erinevus kellegi eest töö ära tegemine vs abistamine.
--	--	---

Õpitulemused

Inimene ja töö		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 3) võtab vastu abi; 4) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 5) on tutvunud mänguliste tegevuste kaudu erinevate tuttavate elukutsetega. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 3) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi; 4) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 5) teab/oskab nimetada tuttavate elukutsete esindajaid; 6) teab ema/isa ametit. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 2) viib alustatud töö lõpuni; 3) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 4) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks; 5) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel; 6) koostab, jälgib ja järgib töö plaani; 7) tunneb erinevaid jõukohaseid ameteid; 8) omab esmast töökogemust õppetöökojas, haljastusvaldkonnas vms.
---	---	---

Teema: Asjad ja nende korrashoid

Õppesisu

Asjad ja nende korrashoid		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Enda asjade, sh koolitarvete ja riietusesemete tundmine, eristamine kaaslaste omast.</p> <p>Suunamisel oma töökoha korrastamine.</p> <p>Koostegevuses oma kooliasjade ülevaatamine põhimõttel kasutuskõlblik või mitte.</p> <p>Kasutuskõlbmatute ja mittevajalike esemete äraviskamine, nt tühjad värvitopsid, liimipulgad, kuivanud vildikad jms.</p> <p>Koostegevuses näitvahenditena kasutatavate riietusesemete ülevaatamine põhimõttel määratud, katkine jms. Enda riietuse ülevaatamine põhimõttel määratud - puhas, terve-katkine.</p> <p>Pildimaterjali põhjal koostegevuses otsustamine, kas piltidel kujutatud tarbeesemed ja riietusesemed on kasutuskõlblikud. Mida teha</p>	<p>Asjade eristamine põhimõttel minu oma, meie oma.</p> <p>Töökoha korrastamine meeldetuletamisel. Erinevad panipaigad klassiruumis, seal olevad esemed. Panipaikade korrashoid.</p> <p>Oma asjade, töövahendite eest hoolitsemine, nende paigutamine selleks ettenähtud kohale. Koolitarvete kasutuskõlblikkuse, puhtuse jms jälgimine verbaalsel suunamisel. Töövahendite töökorda seadmine: pliitsite teritamine, pinali korrastamine jms.</p> <p>Materjaliõpetus: paber, klaas, plastik, metall, tekstiil, puit, looduslikud materjalid jne. Prügi sorteerimise alustõed: olmejäätmed, papp ja paber, biojäätmed, klaas, pakend. Tutvumine erinevate prügikonteineritega koolimajas, õuealal, avalikus ruumis. Verbaalsel suunamisel prügi sorteerimine.</p>	<p>Asjade eristamine põhimõttel meie oma, võõras.</p> <p>Erinevate panipaikade korrashoid ja koristamine.</p> <p>Põranda- ja tolmulappide pesemine. Töövahendite ratsionaalne paigutus, ärapanemine peale kasutamist ja hoidmine.</p> <p>Koristustöödel vee, puhastusvahendite ratsionaalne tarbimine. Elektri säästlik tarbimine.</p> <p>Prügi sorteerimine, vajadusel abi küsimine.</p> <p>Riietuse sorteerimine põhimõttel: sobib kandmiseks aga enam ei meeldi ja läheb taaskasutusse; ei sobi kandmiseks - saab kasutada käsitöömaterjalina (nt vaibakudumine), tuleb ära visata.</p>
---	--	--

<p>kasutuskõlbmatute asjadega: parandamine, pesemine, ära viskamine.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Tutvumine säästliku eluviisi põhimõtetega: kokkuhoid ja taaskasutus. Osalemine koolis läbiviidavate taaskasutusprojektides.</p> <p>Prügivedaja amet ja tööülesanded.</p> <p>Verbaalsel suunamisel enda riietuse ülevaatamine põhimõttel määratud-puhas, katkine - terve. Suunamisel riiete, sh aluspesu ja sokkide vahetamise vajaduse üle otsustamine. Kehalise kasvatus riiete korrashoid.</p> <p>Koostegevuses käsitsi väikeste riideesemete, nt sokid, pesemine.</p> <p>Koostegevuses pesumasinas pesu pesemine: riiete sorteerimine, pesumärkide lugemine, pesumasina programmide lugemine ja sobiva valimine.</p> <p>Pesu kuivama panemine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Kasutatud patareide, rõivaste, kõlbmatu ravimite selleks ettenähtud kohtadesse viimine.</p> <p>Asjade pakkimine väljasõiduks, ekskursiooniks. Vajalike asjade nimekirja koostamine.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
--	---	---

Õpitulemused

Asjad ja nende korrashoid		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) täidab koostegemisel jõukohaseid ülesandeid korrapidamis- ja majapidamistöodes;</p> <p>2) võtab vastu abi;</p> <p>3) tunneb ära endale kuuluvad esemed, teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta;</p> <p>4) hoiab suunamisel korras oma töökoha;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teeb meeldetuletamisel õpitud korrapidamis- ja majapidamistöid;</p> <p>2) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi;</p> <p>3) teeb vahet oma ja võõrastel asjadel;</p> <p>4) hoiab igapäevaselt korras oma koolitarbed ja töökoha;</p> <p>5) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutatav.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teeb õpitud jõukohaseid majapidamistöid;</p> <p>2) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel;</p> <p>3) teeb vahet omandisuhetel oma-võõras-meie;</p> <p>4) on säästlik ja taaskasutatav igapäevastes kodu- ja majapidamistöodes.</p>

5) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.		
--	--	--

Teema: Toitlustamine

Õppesisu

Toitlustamine		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Mängulistest tegevustest laua katmine ja koristamine, vastavasisulised nuku- ja rollimängud.</p> <p>Koostegevuses laua katmine etteantud nõudega elulis -praktilises olukorras, nt sööklas, klassiüritusel, õppeköögis vms. Laua koristamine pärast söömist.</p> <p>Verbaalsel suunamisel laua katmine vastavalt skeemile, nt lauakate, millel on kujutatud söögiriistade asukohad.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Hommiku-, lõuna ja õhtusöögi ning piduliku laua jaoks lauanõude suunatud valimine vastavalt menüüle.</p> <p>Suunamisel hommiku- ja õhtusöögi laua katmine ja koristamine.</p> <p>Lõunalaua ja piduliku laua katmine koostegevuses: küünlad, linikud, lilled, nõud.</p> <p>Verbaalsel suunamisel enda tööülesande, nt laua katmine iseendale, lõpule viimine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Lõunasööginõude valimine ja paigutamine.</p> <p>Lõunasöögilaua katmine ja koristamine.</p> <p>Lauakatmine vastavalt inimeste arvule.</p> <p>Temaatiliste pidulaudade katmine.</p> <p>Rootsi laud, selle katmine.</p> <p>Nimekaartide ja kaunistuste kasutamine peolauas.</p> <p>Taaskasutatavate nõude ja ühekordsete nõude kasutamine üritustel.</p> <p>Piknikukorvi komplekteerimine, piknikulaua katmine.</p> <p>Ühises töös osalemine, enda tööosa lõpuleviimine.</p>
--	--	--

		Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
--	--	---

Õpitulemused

Toitlustamine		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 2) katab koostegevuses etteantud nõudega söögikoha ja koristab pärast söömist laua; 3) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani 4) osaleb suunamisel lühiajaliselt ühistöös; 5) täidab koostegevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 6) võtab vastu abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) leiab suunamisel vajalikud lauanõud ja vahendid laua katmiseks erinevatel söögikordadel; 2) abistab laua katmisel ja koristamisel; 3) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 4) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 5) täidab lihtsamaid toitlustamisega seotud tööülesandeid meeldetuletamisel; 6) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 7) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) katab lauda erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks ning koristab selle pärast söömist; 2) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 5) abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.
---	---	---

Teema: Köögitööd

Õppesisu

Köögitööd		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Mängulistes tegevustes köögitööde sooritamine, vastavasisulised nuku- ja rollimängud.</p> <p>Köögis kasutatavad majapidamisvahendid, nt käsn, lapp, pesuhari jne.</p> <p>Majapidamisvahendite eristamine välimuse ja kasutamise otstarbe järgi.</p> <p>Õpitud majapidamisvahendite nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras.</p> <p>Õpitud majapidamisvahenditega koostegevuses õpitud majapidamistöde sooritamine, nt lapiga tööpinna puhastamine.</p> <p>Koostegevuses eeskuju järgi hügieeni- ja ohutusnõuete järgimine. Lihtsate piltskeemidena kujutatud hügieeni- ja ohutuslaste juhiste suunatud lugemine ja koostegevuses järgimine, nt skeem, kuidas pesta käsi.</p>	<p>Meeldetuletamisel hügieeninõuete täitmine köögis töötamisel: käte pesemine, rõivastus.</p> <p>Köögis olev mööbel, kodutehnika, köögitarvikud. Nende nimetused, otstarve ja suunatud kasutamine.</p> <p>Köögitarvikute kasutamine suunamisel: sõel, riiv, pajalapid.</p> <p>Kodumasinad ja ohutusnõuded nendega töötamisel.</p> <p>Kodumasinat kasutamine verbaalsel suunamisel: külmutuskapp, röster. Koostegevuses: pliit ja ahi, nõudepesumasin, veekeetja, kohviaparaat, mikser, vahvlmasin jms</p> <p>Verbaalsel suunamisel nõudepesumasinasse mustade nõude paigutamine, puhaste nõude masinast välja võtmine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel korrektne nõude pesemine, nõudepesuvahendi kasutamine.</p>	<p>Tunneb erinevaid köögitarvikuid ja nende otstarvet. Kasutab iseseisvalt tuttavaid köögitarvikuid toiduvalmistamisel.</p> <p>Tunneb erinevaid kodumasinad ja nende otstarvet. Teab ning järgib ohutusnõudeid nendega töötamisel.</p> <p>Tuttavate kodumasinat iseseisvalt kasutamine: elektri- ja gaasipliit, nõudepesumasin, veekeetja, kohviaparaat, mikser.</p> <p>Kodumasinat puhastamine.</p> <p>Kodutehnika kasutusjuhendite lugemine. Kodutehnikal olevate piltide ja nuppude tähendus ja kasutamine.</p> <p>Prügi sorteerimine, vajadusel abi küsimine.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
---	--	--

<p>Köögis olevate mööbliesemete ja kodutehnika eristamine välimuse ja kasutamise otstarbe järgi. Õpitud mööbliesemete ja kodutehnika nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras.</p> <p>Suunamisel töö tegemiseks vajaliku kodutehnika valimine ja koostegevuses kasutamine.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Nõude kuivatamine: restile, rätikule nõrguma, rätikuga kuivatamine.</p> <p>Pannide, pottide, küpsetusvormide puhastamine koostegevuses.</p> <p>Meeldetuletamisel köögi korrastamine: nõude ja toiduainete paigutamine ettenähtud kohtadesse.</p> <p>Toiduainete säilitamine külmikus.</p> <p>Koostegevuses köögikella kasutamine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel prügi sorteerimine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	
---	--	--

Õpitulemused

<p>Köögitööd</p>

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) täidab koostegevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 2) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 3) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 4) valib suunamisel igapäevaste kodutööde tegemiseks vajaliku kodutehnika ja kasutab seda koostegevuses; 5) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 2) valib tööks vajaliku kodutehnika ja kasutab seda juhendamisel; 3) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 4) täidab talle antud ülesande ühe osana ühistööst; 5) teeb lihtsaid köögitöid; 6) leiab suunamisel erinevatelt esemetelt ja pakenditelt tingmärke, teab nende tähendust; 7) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutatav; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 2) kasutab õpitud kodutehnikat; 3) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 4) viib alustatud töö lõpuni; 5) teeb köögitöid; 6) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid esemetelt ja pakenditelt ning oskab nende järgi tegutseda; 7) on säästlik ja taaskasutatav igapäevastes kodu- ja majapidamistöodes;

<p>6) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti;</p> <p>7) võtab vastu abi.</p>	<p>8) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.</p>	<p>8) abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.</p>
--	---	---

Toiduvalmistamine

Õppesisu

<p>Toiduvalmistamine</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>

<p>Toiduvalmistamisel hügieeninõuete täitmine: verbaalsel suunamisel käte pesemine, abiga põlle ette panemine/eest ära võtmine, kaitsemütsi/ pearätiku kasutamine.</p> <p>Ohtude suunatud märkamise toiduvalmistamisel ja neist hoidumise koostegevuses: teravad esemed, kuumad joogid ja söögid, kuum pliit, ahi jms.</p> <p>Toiduained ja toidud, nende nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras.</p> <p>Koostegevuses lihtsa söögi/ joogi valmistamine, nt võileiva (enne viilutatud leivale/ saiale viilutatud juustu/vorsti panemine), maitsevee, müsli, smuutide, tee, mahlajoogi jms valmistamine.</p> <p>Esmaste toiduvalmistamisel oluliste tegevuste õppimine koostegevuses ja verbaalsel suunamisel. Noa kasutamine määrimisel, pehme toiduaine tükeldamisel. Käärde kasutamine</p>	<p>Toiduvalmistamisel hügieeninõuete täitmine: käte pesemine, meeldetuletamisel põlle ette panemine/eest ära võtmine, kaitsemütsi/ pearätiku kasutamine.</p> <p>Suunamisel ohutusnõuete järgimine köögitarvikute ja kodumasinade kasutamisel. Ohutusnõuded kuumade jookide ja toitide valmistamisel.</p> <p>Suunamisel lihtsa hommikusöögi valmistamine.</p> <p>Viilutatud leivale, saiale või/määrdevõide määrimine.</p> <p>Saia/leiva röstimine rösteris.</p> <p>Koostegevuses vee keetmine veekeetjaga.</p> <p>Puuviljade, aedviljade koorimine ja tükeldamine. Aedviljasalati valmistamine.</p>	<p>Toiduvalmistamisel hügieeni- ja ohutusnõuete täitmine.</p> <p>Leiva, saia, vorsti lõikamine.</p> <p>Juustunoa kasutamine.</p> <p>Puljongi valmistamine kontsentraadist.</p> <p>Poolfabrikaatidest, konservidest, pakisuppidest lihtsa toidu valmistamine.</p> <p>Makaronide, muna keetmine.</p> <p>Aedviljade puhastamine ja koorimine.</p> <p>Praekartulite valmistamine.</p> <p>Toiduainete küpsetamine (kana, kala, juurviljad jm).</p> <p>Lihtsate magustoitude valmistamine (vahustamised).</p>
---	---	---

<p>pakendite avamisel. Toidu, taina segamine, vispeldamine. Kannust joogi valamine.</p> <p>Kaaslastega toidu jagamine, nt sünnipäeva puhul kommide, küpsiste, puuviljade jms jagamine.</p> <p>Lihtsa piltskeemina esitatud retsepti lugemine ja koostegevuse järgimine.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Valmistaigna rullimine, tükeldamine, koostegevuses küpsetiste valmistamine ja kaunistamine.</p> <p>Toiduainete rühmadega tutvumine: piima-, liha, teraviljatooted, puu- ja köögiviljad.</p> <p>Tervisliku toidutaldriku ja toidupüramiidi põhimõtetega tutvumine.</p> <p>Lihtsa piltskeemina või lihtsas keeles tekstina esitatud retsepti lugemine, loetu mõtestamine ja verbaalsel suunamisel retsepti põhjal koostegevuses toidu valmistamine.</p> <p>Toidu valmistamisel verbaalsel suunamisel biojäätmete ja pakendite sorteerimine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Vahvlite küpsetamine vahvlimasinaga.</p> <p>Koogi küpsetamine.</p> <p>Toidu soojendamine.</p> <p>Toidu serveerimine ja kaunistamine.</p> <p>Toiduainete rühmitamine vastavalt piima-, liha, teraviljatooted, puu- ja köögiviljad.</p> <p>Tervisliku toidutaldriku koostamine vähesel verbaalsel suunamisel.</p> <p>Toidupüramiidi põhimõtted.</p> <p>Ülesannete jaotamine toiduvalmistamisel.</p> <p>Lihtsate retseptide (skeemide) järgi toidu valmistamine.</p> <p>Toiduvalmistamisel tekkinud prügi sorteerimine.</p>
---	---	---

		Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
--	--	---

Õpitulemused

Toiduvalmistamine		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab koostegEVuses talle antud töövahendeid; 2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegEVuses lõpuni; 3) täidab koostegEVuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 4) osaleb koostegEVuses toidu valmistamisel; 5) riietub suunamisel tööks vajalikku riietusse; 6) osaleb koostegEVuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 7) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib tööks vajaliku kodutehnika ja kasutab seda juhendamisel; 2) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 3) täidab talle antud ülesande ühe osana ühistööst; 4) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 5) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 6) suunamisel valmistab lihtsaid õpitud toite; 7) valmistab lihtsa hommikusöögi; 8) tükeldab puu- ja aedvilja; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 2) kasutab õpitud kodutehnikat; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 5) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 6) planeerib abiga menüüd, teeb vajalikke sisseoste ja valmistab lihtsat toitu; 7) valmistab lihtsat toitu skeemi/retsepti järgi; 8) valmistab poolfabrikaatidest ja konservidest lihtsat toitu;
--	--	--

<p>8) võtab vastu abi.</p>	<p>9) valmistab suunamisel valmistaignast küpsetisi;</p> <p>10) valib suunamisel tööks vajaliku riietuse;</p> <p>11) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani;</p> <p>12) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutatav;</p> <p>13) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.</p>	<p>9) kaunistab ja serveerib toidu;</p> <p>10) valib tegevusele ja olukorrale vastava tööriietuse ja jalatsid;</p> <p>11) osaleb ülesannete jaotamisel söögivalmistamise juures;</p> <p>12) koostab, jälgib ja järgib töö plaani;</p> <p>13) sorteerib toiduvalmistamisel tekkinud prügi;</p> <p>14) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.</p>
----------------------------	---	---

Teema: Sisseostude tegemine

Õppesisu

Sisseostude tegemine		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Mängulistest tegevustes sisseostude sooritamine, poeteemalised nuku- ja rollimängud.</p> <p>Toiduained ja nende nimetused passiivses ja aktiivses sõnavara.</p> <p>Erinevat tüüpi poed: toidupoed, riidepoed, jalanõudepoed, mänguasjapoed jne. Õppekäigud poodi, turule. Tutvumine kaupadega elulis-praktilises olukorras.</p> <p>Reaalsete kaupade seostamine piltidega.</p> <p>Piltidest ostunimekirja koostamine ja lugemine koostegevuses.</p>	<p>Pakendite ja toiduainete äratundmine köögis, poes.</p> <p>Fotodest, piltidest, sõnakaartidest, kirjutatud sõnadest ostunimekirja koostamine ja lugemine verbaalsel suunamisel.</p> <p>Ostunimekirja koostamine retsepti alusel koostegevuses.</p> <p>Kaupade paigutus poes.</p> <p>Suunamisel kaupade kaalumise poes.</p> <p>Toiduainete ostmine poest/turult: kaupade leidmine suunavate märkide ja siltide abil, verbaalsel suunamisel maksmine kassas. Sularahamaksed, kaardimaksed.</p> <p>Tutvumine iseteeninduskassadega.</p>	<p>Järgmise päeva menüü suunatud koostamine ja sisseostude planeerimine.</p> <p>Ostunimekirja koostamine lihtsa retsepti (skeemi) järgi.</p> <p>Ostunimekirja kasutamine sisseostude tegemisel.</p> <p>Kaupade kaalumise poes.</p> <p>Riide- ja jalanõudepoes kaubavalikuga tutvumine, meeldivate/vajalike esemete leidmine, sobiva suuruse leidmine. Enda kinganumbri ja rõivaste suuruse õppimine.</p> <p>Ostude sooritamiseks ligikaudse rahasumma määratlemine abiga.</p> <p>Ostude eest tasumine sularahas ja/ või kaardiga.</p> <p>Iseteeninduskassa kasutamine.</p>
--	--	--

<p>Jõukohased tegevused poes: käru lükkamine, korvi kandmine, soovitud kauba otsimine ja paigutamine korvi jms. Koostegevuses ostu sooritamine poes.</p>	<p>Poes kingituste valik sõbrale sünnipäevaks, jõuludeks. Kingituste pakkimine.</p> <p>Reklaamlehtedega tutvumine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja tuttavalt inimeselt abi küsimine.</p>	<p>Reklaamlehtedest kauba valimine, soodsaima leidmine. Reklaami kasutegurid ja ohud.</p> <p>Lihtsa eelarve koostamine (nädal, kuu) verbaalsel suunamisel.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja teenindajalt abi küsimine.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
--	---	---

Õpitulemused

<p>Sisseostude tegemine</p>		
<p>I arengutaseme lõpuks</p>	<p>II arengutaseme lõpuks</p>	<p>III arengutaseme lõpuks</p>

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 2) osaleb õppekäikudel poodi ja turule; 3) abistab sisseostude sooritamisel jõukohaste tegevustega; 4) koostegevuses koostab ja loeb piltidest koostatud ostunimekirja; 5) võtab vastu abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 2) koostab abiga ostunimekirja ning kasutab seda sisseostude sooritamisel; 3) leiab tuttavas poes kauba; 4) verbaalsel suunamisel maksab kassas sularahas; 5) valib suunamisel sõbrale kingituse; 6) pakib kingituse; 7) märkab enda abivajadust ja küsib tuttavalt inimeselt abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) planeerib abiga menüüd, teeb vajalikke sisseoste ja valmistab lihtsat toitu; 2) koostab ja kasutab ostunimekirja; 3) valib kaupluses sobivad riideesemed; 4) määratleb abiga ostudeks vajamineva rahasumma, 5) maksab kassas sularahas ja/või kaarti kasutades; 6) kasutab iseteeninduskassat ostude eest tasumisel; 7) küsib vajadusel teenindajalt abi.
--	---	--

Teema: Rõivastus ja selle hooldus

Õppesisu

Rõivastus ja selle hooldus		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Koostegevuses näitvahenditena kasutatavate riietusesemete ülevaatamine põhimõttel määratud, katkine jms. Enda riietuse ja jalanõude ülevaatamine põhimõttel määratud - puhas, terve - katkine.</p> <p>Pildimaterjali põhjal koostegevuses otsustamine, kas pildidel kujutatud tarbeesemed ja riietusesemed on kasutuskõlblikud. Mida teha kasutuskõlbmatute asjadega: parandamine, pesemine, ära viskamine, taaskasutus.</p> <p>Suunamisel riie puhastusrulliga puhastamine.</p> <p>Koostegevuses riietuse ja jalanõude valimine vastavalt ilmale.</p> <p>Pesulõksude kasutamine mängulises õppetegevuses.</p> <p>Riietuse tingmärkide eristamine teistest märkidest. Koostegevuses</p>	<p>Verbaalsel suunamisel enda riietuse ja jalanõude ülevaatamine põhimõttel määratud- puhas, katkine - terve. Suunamisel riie, sh aluspesu ja sokkide vahetamise vajaduse üle otsustamine.</p> <p>Musta pesu hoidmine.</p> <p>Koostegevuses pesu pesemine käsitsi (sokid, pesu, sukkpüksid jne).</p> <p>Koostegevuses pesumasinas pesu pesemine: pesu sorteerimine värvi alusel, pesumärkide lugemine, pesumasina programmide lugemine ja sobiva valimine.</p> <p>Pesu kuivatamine nõõril, pesurestil.</p> <p>Jalanõude kuivatamine.</p> <p>Kummijalanõude pesemine.</p>	<p>Riietuse sorteerimine põhimõttel: sobib kandmiseks, aga enam ei meeldi - läheb taaskasutusse; ei sobi kandmiseks - tuleb ära visata, taaskasutada.</p> <p>Pesumärkide lugemine: käsitsipesu, masinpesu, ainult keemiline puhastus, vajab triikimist, ei vaja triikimist jm.</p> <p>Pesu sorteerimine: kirju, valge/hele, tume pesu.</p> <p>Pesu pesemine automaatpesumasinaga: pesu panemine masinasse, masina sisselülitamine, pesu väljavõtmine. Pesumasina juhendi lugemine koostegevuses. Pesumasinal olevate ikoonide mõistmine (pesurežiim, loputus, vee väljalaskmine jm).</p> <p>Pesupulbri valimine. Pesupulbri kogus. Loputusvahendid.</p> <p>Automaatpesumasina temperatuuri reguleerimine pesumärkide järgi.</p>
--	--	---

<p>riideesemetelt pesuhooldusmärkide leidmine.</p> <p>Koostegevuses jalanõude puhastamine lapiga.</p> <p>Sokkide ja kinnaste paaride leidmine.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Rõivastuse ja jalatsite valik vastavalt ilmale ja tegevusele.</p> <p>Piduliku, igapäevase, sportliku riietuse valik. Kehalise kasvatus riie korrashoid.</p> <p>Riietusel tingmärkide leidmine ja koostegevuses tähenduse selgitamine. Lihtsamate tingmärkide sobitamine neil märgitud kodumasinatega (nt triikrauaga).</p> <p>Materjaliõpetus: tekstiil/kangas, vill/lõng, nahk, kunstnahk jms.</p> <p>Tutvumine säästliku eluviisi põhimõtetega: kokkuhoid ja taaskasutus. Osalemine koolis läbiviidavate taaskasutusprojektides, nt vanadest riietest kaltsuvaiba kudumine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Pesu pesumajja viimine.</p> <p>Triikraua sisse- ja väljalülitamine.</p> <p>Triikraua temperatuuri valimine vastavalt pesumärgile.</p> <p>Aurustaja kasutamine/pesu niisutamine.</p> <p>Pesu triikimine.</p> <p>Triikimise ohutusnõuded.</p> <p>Triigitud pesu sorteerimine, kappi paigutamine.</p> <p>Rõivaste kokkupanek.</p> <p>Nööbi õmblemine, soki nõelumine, õmbluste parandamine, paigad/aplikatsioonid.</p> <p>Sobivate rõivaste valimine (värvitoonid, suurus).</p>
--	---	---

		<p>Olukorrale ja tegevusele vastavate rõivaste ja jalatsite valimine.</p> <p>Rõivastuse täiendamine sobivate detailidega. Ehted, kosmeetika.</p> <p>Jalatsite hooldus. Kingakreemide valik vastavalt jalatsi värvile, jalatsite puhastamine.</p> <p>Kingsepp.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
--	--	--

Õpitulemused

Rõivastus ja selle hooldus		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 3) märkab, et riided ja jalatsid on määrdunud; 4) valib koostegvuses ilmale vastava riietuse ja jalatsid; 5) leiab koostegevuses erinevatelt esemetelt ja pakenditelt tingmärke; 6) täidab koostegevuses hügieeni- ja ohutusnõudeid; 7) võtab vastu abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 3) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 4) jälgib oma riiete ja jalanõude puhtust; 5) peseb käsitsi väikeseid riideesemeid; 6) peseb kummijalanõusid; 7) paneb pesu kuivama, kuivatab jalanõusid; 8) valib suunamisel tööks vajaliku riietuse; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teeb õpitud jõukohaseid majapidamistöid; 2) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 5) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid esemetelt ja pakenditelt ning oskab nende järgi tegutseda; 6) peseb pesu automaatpesumasinaga; 7) triigib pesu; 8) paigutab triigitud pesu panipaika; 9) õmbleb nõöbi, parandab õmbluse;
---	---	--

	<p>9) valib suunamisel riietumiseks ilmale ja sündmusele vastava riietuse ja jalatsid;</p> <p>10) leiab suunamisel erinevatelt esemetelt ja pakenditelt tingmärke, teab nende tähendust;</p> <p>11) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid;</p> <p>12) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.</p>	<p>10) hooldab jalanõusid;</p> <p>11) valib tegevusele ja olukorrale vastava tööriietuse ja jalatsid;</p> <p>12) valib riietumiseks ilmale ja sündmusele vastava riietuse ja jalatsid;</p> <p>13) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures;</p> <p>14) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.</p>
--	---	--

Teema: Haljastustööd. Aiandus

Õppesisu

Haljastustööd. Aiandus

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Elus ja eluta loodus.</p> <p>Õppekäik lillepoodi, aianduspoodi.</p> <p>Toataimed. Toataimed eest hoolitsemine koostegevuses: kastmine, närbunud lehtede äravõtmine, tolmu pühkimine.</p> <p>Lõikelilled vaasis. Koostegevuses närbunud lillede äraviskamine, vee vahetamine vaasis. Lillede korjamine, kimpude tegemine.</p> <p>Aiatööriistade nimetused ja funktsioon. Aiatööde nimetused.</p> <p>Koostegevuses hooajalistes aiatöödega tutvumine: lehtede riisumine, lume lükkamine, seemnete külvamine, taimede kastmine, saagi koristamine. Õppekäigud tallu, linnaeda.</p>	<p>Taime osad: juur, vars, lehed, õied, seemned, viljad.</p> <p>Taimede areng seemnest. Üheaastased taimed, nende elutsükkel.</p> <p>Taime eluks vajalikud komponendid: toit (muld), vesi, valgus, soojus (päike).</p> <p>Toataimede eest hoolitsemine verbaalsel suunamisel. Koostegevuses toataimede ümberistutamine.</p> <p>Koostegevuses klassis seemnete külvamine ja taimede kasvatamine.</p> <p>Sügisestes, talvistes ja kevadistes aiatöodes osalemine.</p>	<p>Toataimede kasvatamine: valgus, temperatuur, niiskus. Toataimede kasutamine ruumide kujundamisel. Toataimed kui õhupuhastajad.</p> <p>Ühe- ja mitmeaastased taimed.</p> <p>Köögivilja – ja lilletaimede ettekasvatamine.</p> <p>Kaevamine, külvamine, istutamine, kastmine, rohimine, kõplamine.</p> <p>Saagi koristamine aias, põllul, metsas.</p> <p>Puude ja põõsaste istutamine.</p> <p>Toataimede ümberistutamine.</p> <p>Luuaga pühkimine.</p>

<p>Talgud kooli aias.</p> <p>Koostegevuses pildimaterjali abil lihtsate tööskeemide koostamine, lugemine ja järgimine.</p> <p>Õue- ja aiatööriistade ohutu kasutamine koostegevuses. Töökinnaste kasutamine suunamisel. Hügieeninõuete täitmine suunamisel.</p> <p>Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.</p>	<p>Koostegevuses taimede istutamine. Peenramaa ettevalmistamine: verbaalsel suunamisel maa kaevamine, kobestamine.</p> <p>Enamlevinud ravimtaimed: kasvatamine, korjamine ja kasutamine.</p> <p>Koostöös muru niitmine. Muru riisumine.</p> <p>Lehtede riisumine, äravedu.</p> <p>Lume koristamine lumelabidaga.</p> <p>Puu- ja aedviljade kasvatamine (seeme, taim, vili). Puu- ja aedviljade säilitamine, hoidistamine.</p> <p>Marjad: söödavad ja mürgised marjad. Marjade säilitamine (külmutamine, kuivatamine). Hoidised.</p> <p>Kogukonnaüritustel koostegevuses osalemine: koristustööd Maailmakoristuspäev, Teeme ära!, talgud koolis vms.</p>	<p>Prahi äravedu.</p> <p>Puistematerjali puistamine libedatele teedele.</p> <p>Pinkide, aia värvimine.</p> <p>Töötamine aedniku abilisena. Tööd pargis.</p> <p>Muru niitmine. Niiduki ja trimmeri ohutu kasutamine.</p> <p>Metsatööd.</p> <p>Kogukonnaüritustel osalemine: koristustööd Maailmakoristuspäev, Teeme ära!, talgud koolis vms.</p> <p>Piltjuhised ja märgid taimede seemnete ja sibulate pakenditel. Juhiste lugemine, tõlgendamine, juhiste vastavalt taimede kasvatamine.</p>
---	---	--

	<p>Aiatööde kavandamine koostegevuses, tööplaani koostamine kas piltide alusel või kirjalikult. Tööde täitmine suunamisel vastavalt plaanidele.</p> <p>Õue- ja aiatööriistade ohutu kasutamine. Töökinnaste kasutamine. Hügieeninõuete täitmine.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.</p>	<p>Peenra kujundamine.</p> <p>Aiatööde kavandamine, tööplaani koostamine kas piltide alusel või kirjalikult. Tööde täitmine vastavalt plaanidele.</p> <p>Ohutus- ja hügieeninõuete teadmine ja täitmine.</p> <p>Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.</p>
--	---	---

Õpitulemused

Haljastustööd. Aiandus		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) täidab koostegemisel jõukohaseid ülesandeid korrapidamis- ja majapidamistöodes; 2) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 3) osaleb suunamisel lühiajaliselt ühistöös; 4) riietub suunamisel tööks vajalikku riietusse; 5) täidab koostegevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 6) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 7) võtab vastu abi. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teeb meeldetuletamisel õpitud korrapidamis- ja majapidamistöid; 2) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 3) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 4) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 5) osaleb jõukohastes aiatöodes. 6) valib suunamisel tööks vajaliku riietuse; 7) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 8) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 2) viib alustatud töö lõpuni; 3) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel; 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 5) teeb juhendamisel lihtsamaid töid õues ja aias; 6) valib tegevusele ja olukorrale vastava tööriietuse ja jalatsid; 7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 8) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid esemetelt ja pakenditelt ning oskab nende järgi tegutseda;
--	--	---

	9) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.	9) koostab, jälgib ja järgib töö plaani; 10) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.
--	--	--

Teema: Käsitöö

Õppesisu

Käsitöö		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Looduslikud ja tehismaterjalid. Looduslike materjalide korjamine. Tutvumine erinevate looduslike- ja tehismaterjalidega. Meisterdamine looduslikest materjalidest ja olmejääkidest.</p> <p>Kääride kasutamine koostegevuses tekstiilmaterjalide lõikamisel. Lõnga ja paela lõikamine.</p> <p>Lõngapildi kleepimine. Riideribade kleepimine.</p> <p>Ohutusnõuded kääride ja liimi kasutamisel.</p> <p>Koostegevuses tööpaiga korrashoid ja koristamine töö lõpetamisel.</p>	<p>Looduslikud ja tehismaterjalid. Looduslike ja tehismaterjalide eristamine suunamisel. Erinevad kangad, lõngad, niidid jms. Taaskasutuse põhimõtetega tutvumine. Käsitööd olmejääkidest.</p> <p>Riideribade lõikamine.</p> <p>Õmblemine. Nõela niidistamine. Sõlme tegemine. Traageldamine. Kahe auguga nõöbi õmblemine.</p> <p>Tikkimine. Punkteerimine erinevatel materjalidel. Lõngapildi (muster) tikkimine papile orientiiride järgi. Eelpiste, narmastamine (linik).</p> <p>Raamil ja telgedel kudumine. Raamil kudumine verbaalsel suunamisel. Kaltsuvaiba materjali ettevalmistamine. Koostegevuses telgedel kaltsuvaiba kudumine.</p> <p>Viltimine. Märgviltimine.</p>	<p>Looduslikud ja tehismaterjalid. Looduslike ja tehismaterjalide eristamine Tikkimisniitide (mulinee, iirislõng, puuvillane lõng) äratundmine ja kasutamine; korrutatud villase lõnga, puuvillase, villase ja siidriide äratundmine. Materjalide töötlemine, liimimine (parandamine), erinevad liimid. Materjalide sobivus erinevateks töödeks. Erinevate materjalide ja olmejääkide taaskasutamine praktiliste esemete valmistamisel.</p> <p>Kangast ribade ja lihtsate kujundite lõikamine.</p> <p>Õmblemine. Nõöbi õmblemine. Nööpide sobitamine vastavalt tekstiili värvusele ja nõöpaugu suurusele. Õmbluste parandamine, sokkide nõelumine. Õmblemine käsitsi ja masinaga. Elektriline ja käsiõmblusmasin. Lapitehnika. Aplikatsioonid.</p> <p>Tikkimine. Riide lõngade loendamine, niidi kinnitamine töö alguses, keskel ja lõpus. Üherealised tarbe- ja kaunistuspisted. Mustri kandmine riidele.</p>
---	---	--

	<p>Punumine. Lõnga kerimine, sõlmimine, lõngast tuttide ja tupsude valmistamine.</p> <p>Punatud paelad: paela keerutamine, palmik. Paela sõlmimine.</p> <p>Ohutusnõuded nõela, naaskli, kääride, telgede jms käsitlemisel.</p> <p>Verbaalsel suunamisel tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul.</p> <p>Õpetaja abistamine töövahendite jagamisel ja kokkukorjamisel.</p>	<p>Kaherealiste pistete tikkimine. Töö viimistlemine.</p> <p>Raamil ja telgedel kudumine. Raamil ja telgedel kootud tarbeesemed: vaibad, padjad, sallid jms. Kudumine, viimistlemine. Abistamine kanga rakendamisel.</p> <p>Viltimine. Märg- ja nõelviltimine. Tarbeesemete valmistamine.</p> <p>Punumine. lipsu sidumine. Punatud paelad: erinevad tehnikad. Makramee lihtsamad sõlmed. Tarbeesemete valmistamine.</p> <p>Heegeldamine. Heegelnõela ja materjali omavaheline sobitamine, heegelnõela käsitsemine. Põhisilmuste (alg-, ahel- ja kinnissilmus) heegeldamine, tingmärgid. Edasi-tagasi heegeldamine. Heegeldustöö viimistlemine.</p> <p>Kudumine. Varraste ja lõnga omavaheline sobitamine, silmuste loomine. Parempidine silmus ja tingmärk, ripsinna</p>
--	--	--

		<p>kudumine, pahempidine silmus ja tingmärk, parem- ja pahempidise pinna kudumine, silmuselise ja sõlmelise ääre kudumine, silmuste mahakudumine. Kudumi viimistlemine.</p> <p>Ohutusnõuded tööriistade kasutamisel.</p> <p>Tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul.</p>
--	--	---

Õpitulemused

Käsitöö		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) on tutvunud looduslike- ja tehismaterjalidega; 2) lõikab ja kleebib abiga erinevaid materjale; 3) tegutseb koostegemisel tuttava töövahendiga; 4) järgib koostegemisel tööpaiga korrashoidu; 5) järgib koostegemisel ohutusnõudeid. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb erinevaid käsitöömaterjale; 2) kasutab juhendamisel õpitud käsitöö tehnikaid; 3) jälgib tööpaiga korrasolekut; 4) käsitseb ohutult tuttavaid töövahendeid; 5) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb ja oskab kasutada erinevaid materjale käsitöö valmistamisel; 2) teeb juhendamisel praktilise väärtusega käsitööd kasutades erinevaid õpitud käsitöö tehnikaid; 3) korrastab iseseisvalt tööpaiga; 4) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid mehaaniliste ja elektriliste tööriistade kasutamisel.
--	---	---

Teema: Puidutöö

Õpitulemused

Puidutöö		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) on tutvunud erinevate materjalidega;</p> <p>2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni;</p> <p>3) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid;</p> <p>4) liimib koostegevuses alusele erinevaid materjale;</p> <p>5) järgib koostegevuses hügieeni- ja ohutusnõudeid;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb ja eristab erinevaid materjale;</p> <p>2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni;</p> <p>3) kasutab materjale ja tuttavaid tööriistu sihipäraselt;</p> <p>4) kasutab puidu töötlemiseks abiga lihtsamaid töövõtteid;</p> <p>5) teab ja järgib meeldetuletamisel õpitud hügieeni- ja ohutusreegleid;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab ja oskab kasutada erinevaid puitmaterjale;</p> <p>2) viib alustatud töö lõpuni;</p> <p>3) valib puidu töötlemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid;</p> <p>4) kasutab puidu töötlemiseks lihtsamaid töövõtteid;</p> <p>5) osaleb võimetekohaselt ühistöös;</p>

<p>6) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.</p>	<p>6) korrastab verbaalsel suunamisel töökoha ja töövahendid;</p> <p>7) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav.</p>	<p>6) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel;</p> <p>7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures;</p> <p>8) korrastab töökoha ja töövahendid;</p> <p>9) on säästlik ja taaskasutav.</p>
---	--	---

Õppesisu

Puidutöö		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <p>1) on tutvunud erinevate materjalidega;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb ja eristab erinevaid materjale;</p> <p>2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) eristab ja oskab kasutada erinevaid puitmaterjale;</p> <p>2) viib alustatud töö lõpuni;</p>

<p>2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni;</p> <p>3) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid;</p> <p>4) liimib koostegevuses alusele erinevaid materjale;</p> <p>5) järgib koostegevuses hügieeni- ja ohutusnõudeid;</p> <p>6) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.</p>	<p>3) kasutab materjale ja tuttavaid tööriistu sihipäraselt;</p> <p>4) kasutab puidu töötlemiseks abiga lihtsamaid töövõtteid;</p> <p>5) teab ja järgib meeldetuletamisel õpitud hügieeni- ja ohutusreegleid;</p> <p>6) korrastab verbaalsel suunamisel töökoha ja töövahendid;</p> <p>7) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutatav.</p>	<p>3) valib puidu töötlemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid;</p> <p>4) kasutab puidu töötlemiseks lihtsamaid töövõtteid;</p> <p>5) osaleb võimetekohaselt ühistöös;</p> <p>6) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel;</p> <p>7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures;</p> <p>8) korrastab töökoha ja töövahendid;</p> <p>9) on säästlik ja taaskasutatav.</p>
---	--	--

Tööõppe rõhuasetused

II arengutase

Tööõppe tundideks vajalikke baasoskusi kujundatakse õpilastel 1.-5. kooliaastal kunsti ja käelise tegevuse tundide raames. Alates 6. klassist kujundatakse praktilise tegevuse oskusi ja harjutatakse nende rakendamist stereotüüpsetes situatsioonides tööõppe tundides (II arengutasemel). Omandatakse üksikuid töövõtteid, võtete õiget järjestust lihtsates ruumide, rõivaste ja jalatsite korrashoiu ning toidu valmistamisega seotud töödes. Vastavalt õpilaste võimete erisusele kasutatakse abistavat, individuaalset või järjestikust koostööd.

Abistava koostöö korral mingi töö tegemiseks palutakse õpilasel midagi tuua, ulatada, hoida, panna, viia, rühmitada jne. Individuaalse koostöö korral antakse õpilasterühmale ühine ülesanne, mille iga õpilane täidab osaliselt individuaalselt. Töötatakse samaaegselt ühes ruumis/territoriumil ja ühise teema järgi (nt igal õpilasel on oma maalapp riisuda), samas individuaalse juhendamise järgi. Järjestikuse koostöö puhul koosneb töö mitmest erinevast tööoperatsioonist/tegevusest ning iga õpilane sooritab kindlaksmääratud järjekorras oma operatsiooni/tegevust. Tööoperatsioonid/tegevused jaotatakse õpilastele arvestades nende võimeid ja oskusi. Töö protsessile ja resultaadile antakse positiivset tagasisidet. Õpilastes kujundatakse soovi osaleda jõukohases ühistegevuses. Luuakse teadmine, et tuleb teha nii meeldivad, kui ka vähem meeldivad tööd.

III arengutase

Kolmandal arengutasemel täiustatakse/kinnistatakse omandatud ja õpitakse uusi töövõtteid. Õpitakse kasutama enamlevinud kodumasinaid.

Tähelepanu pööratakse tööoperatsioonide õigele järjekorrale ning töö lõpetamise vajalikkusele. Hakatakse täitma tööülesandeid, mille puhul töö tulemus saabub alles teatud aja möödudes (nt külvamine). Praktiseeritakse sotsiaalse suunitlusega tööülesandeid (näit teiste abistamine)

Kasutatakse laiendatud sõltuvat koostööd, st tööd tehakse üheaegselt ning ühist eesmärki silmas pidades (nt klassi koristamine). See võimaldab anda igale õpilasele tema võimetele vastava tööülesande ning seeläbi kujundada õpilaste võimalikult adekvaatset enesehinnangut.

Õpilasi õpetatakse suunatult oma tegevusi ja töö tulemust planeerima, valida ise sobivaid töövahendeid ning konkreetse töö teostamiseks vajaminevaid osatoiminguid järjestama. Õpilast suunatakse oma töö tulemusi hindama/kontrollima.

Tööõppe õpetamise põhimõtted

1. Tööõppe õpetamise eesmärgiks toimetulekuõppes on õpilaste esmaste tööharjumuste kujundamine ning seeläbi võimalikult adekvaatse isikliku ja sotsiaalse identiteedi loomine, mis omakorda tagab laiaulatuslikuma integratsiooni ühiskonda. Tööõppe õpetamine on tihedalt lõimunud teiste ainete õpetamisega. Tööõppe tundides käsitletav teema võib olla üldõpetuse põhimõttel läbiviidava õppetöö teljeks.

2. Tööõppe aine hõlmab valdkondi, mis on otseselt seotud igapäevatoimingutega kodus, koolis ning nende lähiümbruses vastavalt õpilaste vajadustele. Õpilastel kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud igapäevaste kodu- ja majapidamistöodega toimetulekuks ning toeks elukutsevalikul. Tööõppe tundides õpitu toetab õpilaste ametivalikut ning seeläbi integratsiooni ühiskonda. Tööõppe käigus tutvustatakse lihtsaid igapäevategevustes vajaminevaid töövahendeid ja masinaid ning õpetatakse neid juhendamisel/juhendi abil kasutama. Õpilased õpivad tundma ja täitma igapäevatöödega seotuvaid lihtsaid ohutustehnika- ja hügieeninõudeid. Olulised on igapäevaste tegevuste kavandamise, korraldamise ning probleemide lahendamise oskused.

3. Õpetus taotleb tegevuspädevuse kujunemist:

- 1) praktilise tegevuse oskuste kasutamine stereotüüpsetes ja vähe varieeruvates situatsioonides;
- 2) praktilise tegevuse omandamine toiminguid/operatsioone valides ja eesmärgipäraselt järjestades;
- 3) osalemine jõukohases ühistegevuses;
- 4) oma tegevuse tulemuse hindamine eesmärgist lähtuvalt mälu kujutlustele toetudes või näidisega võrreldes;
- 5) tegevuste sooritamine oma oskuste piires iseseisvalt.

4. Vajalik on koostöö koduga ning erinevate ettevõtete ning ametiasutustega, et õpilased saaksid omandatud oskusi rakendada variatiivsetes situatsioonides.

5. Tööõppe tundide läbiviimisel arvestatakse iga õpilase füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid iseärasusi ning sotsiaalseid oskusi (koos tegutsemine, abi küsimine, teiste abistamine). Õpilastel kujundatakse võimalikult adekvaatset enesehinnangut. Arendatakse vastutustunnet, kujundatakse positiivset suhtumist oma kohustustesse ja töösse. Õpetatakse mõistma töö vajalikkust ja selle lõpuleviimise tähtsust.

6. Tööõppe tundide läbiviimiseks on koolis sisustatud õppeklass ja/või ruum(id) vajaminevate töökohtade ja seadmetega.

Õppesisu teemad käesolevas ainekavas on esitatud võimalike valikuvariantidena.

Tööõppe ainekava jaotus

Ruumide korrasoid ja koristamine

Õppesisu:

2.arengutase	3.arengutase	Pikendatud ja lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> • Eluruumide ja klassi korrashoid, korrastamine. • Mööbli paigutamine klassiruumis. • Koristusvahendid: harjad, kühvliid, mopid, lapid, puhastusvahendid. • Tolmu pühkimine. • Põranda pühkimine. • Tahvli, laudade ja uste pesemine. • Puhastusainete hoiatavad tingmärgid (tuleohtlik, mürgine) ja nende arvestamine tegevustes. • Korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mööbli ratsionaalne paigutamine klassis, eluruumides. • Puhastusainete hoiatavad tingmärgid ja nende arvestamine tegevustes. • Kummikinnaste kasutamine. • Seinte (värvitud, plaaditud) pesemine, puhastusvahendite valimine ja kasutamine. • Valamute, selleks vajalike vahendite valimine ja kasutamine. • Peeglite, ukseklaaside, akende pesemine; puhastusvahendite valimine ja kasutamine. • Kodutekstiilide kasutamine. • Suurpuhastus: kardinad, katted, kuplid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mööbli ratsionaalne paigutamine klassis, eluruumides. • Ühiselt kasutatavate ruumide (trepikojad) korrashoid ja koristamine. • Puhastusainete hoiatavad tingmärgid ja nende arvestamine tegevustes. • Kummikinnaste kasutamine. • Seinte (värvitud, plaaditud) pesemine, puhastusvahendite valimine ja kasutamine. • Valamute, WC-pottide puhastamine, selleks vajalike vahendite valimine ja kasutamine. • Peeglite, ukseklaaside, akende pesemine; puhastusvahendite valimine ja kasutamine. • Kodutekstiilide kasutamine.

	<ul style="list-style-type: none"> • Korrapidaja ülesannete järjestamine. Ülesannete jaotamine 	<ul style="list-style-type: none"> • Tekkide, mööblikatete kloppimine klopitsaga, käsitsi. • Pehme mööbli, radiaatorite puhastamine tolmuimejaga. • Suurpuhastus: kardinad, katted, kuplid. • Korrapidaja ülesannete järjestamine. Ülesannete jaotamine
--	---	---

Taotletavad õpitulemused:

2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks	Lisaõppe lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb õpitud koristusvahendeid ja teab nende funktsiooni. • Teab ja suunamisel täidab õpitud koristamistöde juures hügieeni- ja ohutusnõudeid. • Täidab korrapidamisülesandeid ja lihtsamaid tööülesandeid meeldetuletamisel. • Tunneb peamisi hoiatavaid tingmärke majapidamises kasutatavatel puhastusvahenditel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teeb juhendamisel majapidamistöid. • Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid. • Tunneb kodutehnikat ja oskab sellest endale olulisi seadmeid kasutada. • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks. • Osaleb võimetekohaselt ühistöös. • Viib alustatud töö lõpuni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teeb juhendamisel majapidamistöid. • Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid. • Tunneb kodutehnikat ja oskab sellest endale olulisi seadmeid kasutada. • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks. • Osaleb võimetekohaselt ühistöös. • Viib alustatud töö lõpuni. • Planeerib (abiga) nädalaks kodutööd.

<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab vajadusel koristustöödel kaitsevahendeid. • Abistab teisi jõukohaste korrapidamisülesannete täitmisel. • Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest/tööst. • Viib alustatud töö enamasti lõpuni • Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha. 	<ul style="list-style-type: none"> • Planeerib (abiga) nädalaks kodutööd 	<ul style="list-style-type: none"> • Puhastab WC-potte ja valamuid selleks mõeldud vahenditega. • Peseb peegleid, ukseklaase ja aknaid, valib selleks vajalikud ja sobilikud vahendid • Puhastab pehmet mööblit ja vaipu tolmuimejaga • Teeb suurpuhastust: kardinad, kuplid, katted
---	---	--

Asjad ja nende korrashoid

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase	Lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> • Minu oma, meie oma • Oma asjade ja töövahendite eest hoolitsemine, nende paigutamine • Töökoha koristamine 	<ul style="list-style-type: none"> • Meie oma, võõras • Töövahendite ratsionaalne paigutus, ärapanek peale kasutamist ja hoidmine 	<ul style="list-style-type: none"> • Meie oma, võõras • Töövahendite ratsionaalne paigutus, ärapanek peale kasutamist ja hoidmine • Erinevate panipaikade korrashoid ja koristamine • Asjade pakkimine väljasõiduks, ekskursiooniks. Vajalike asjade nimekirja koostamine

Taotletavad õpitulemused:

2.arengutase	3.arengutase	Lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> • Omab ettekujutust minu-meie oma • Hoiab igapäevaselt korras oma koolitarbed • Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha 	<ul style="list-style-type: none"> • Omab ettekujutust minu-meie oma • Hoiab korras panipaigad klassiruumis, osaleb panipaikade koristamisel/suurpuhastusel • Osaleb võimetekohaselt ühistöös 	<ul style="list-style-type: none"> • Omab ettekujutust minu-meie oma • Hoiab korras erinevad panipaigad, osaleb panipaikade koristamisel/suurpuhastusel • Osaleb võimetekohaselt ühistöös • Aitab pakkida asju väljasõitudeks/ekskursioonideks • Koostab vajalike asjade nimekirja

Toitlustamine

Õppesisu:

2.arengutase	3.arengutase	Lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> • Hommiku-, lõuna ja õhtusöögi ning piduliku laua jaoks lauanõude suunatud valimine vastavalt menüüle • Pidulik laud: küünlad, linikud, lilled, nõud • Hommiku- ja õhtusöögi laua katmine ja koristamine 	<ul style="list-style-type: none"> • Hommiku-, lõuna ja õhtusöögi ning piduliku laua jaoks lauanõude suunatud valimine vastavalt menüüle • Lõunasöögilaua katmine ja koristamine • Rootsi laud, selle katmine • Ühekordsete nõude kasutamine 	<ul style="list-style-type: none"> • Hommiku-, lõuna ja õhtusöögi ning piduliku laua jaoks lauanõude suunatud valimine vastavalt menüüle • Pidulik laud: küünlad, linikud, lilled, nõud

<ul style="list-style-type: none"> • Abistamine lõunalaua ning piduliku laua katmisel • Rootsi laud, selle katmine • Lauakombed • Käitumine söögilauas 	<ul style="list-style-type: none"> • Piknikukorvi komplekteerimine, piknikulaua katmine • Lauakombed • Käitumine söögilauas 	<ul style="list-style-type: none"> • Hommiku- ja õhtusöögilaua katmine ja koristamine
--	--	--

Taotletavad õpitulemused:

2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks	Lisaõppe lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • Leiab suunamisel vajalikud lauanõud ja vahendid hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi ning piduliku laua katmiseks, abistab laua katmisel • Täidab lihtsamaid tootlustamisega seotud tööülesandeid meeldetuletusel • Abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel • Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest/tööst • Viib alustatud töö enamasti lõpule 	<ul style="list-style-type: none"> • Katab lauda erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks ning koristab seda pärast söömist • Komplekteerib piknikukorvi • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks • Osaleb võimetekohaselt ühistöös • Viib alustatud tööd lõpule 	<ul style="list-style-type: none"> • Katab lauda erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks ning koristab seda pärast söömist • Katab piduliku laua • Osaleb ühistöös • Viib alustatud töö lõpule

Köögitööd

Õppesisu:

2.arengutase	3.arengutase	Lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> ● Kodumasinat kasutamine abiga: pliit, külmkapp, nõudepesumasin, veekeetja, röster, kohviaparaat, mikser, vahvlimasin ● Nõude pesemine, nõudepesuvahendi kasutamine ● Nõude kuivatamine: restile, rätikule nõrguma, rätikuga kuivatamine ● Köögi korrastamine: nõude ja toiduainete paigutamine ettenähtud kohtadesse 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kodumasinad ning ohutusnõuded nendega töötamisel ● Kodumasinat kasutamine. Elektripliit, nõudepesumasin, veekeetja, mikser, blender ● Kodumasinat puhastamine ● Köögikella kasutamine ● Sõela kasutamine ● Riivi kasutamine ● Pajalappide/kinnaste kasutamine ● Pannide, pottide, küpsetusvormide puhastamine ● Toiduainete säilitamine külmikus ● Prügi sorteerimine 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kodumasinad ning ohutusnõuded nendega töötamisel ● Kodumasinat kasutamine. Elektripliit, nõudepesumasin, veekeetja, mikser, blender, saumikser ● Kodumasinat puhastamine ● Köögikella kasutamine ● Sõela kasutamine ● Riivi kasutamine ● Pajalappide/kinnaste kasutamine ● Pannide, pottide, küpsetusvormide puhastamine ● Toiduainete säilitamine külmikus ● Prügi sorteerimine

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks	Lisaõppe lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • Teab ja suunamisel täidab õpitud köögitööde juures hügieeni- ja ohutusnõudeid. • Teeb lihtsaid köögitöid. • Tunneb igapäevast kodutehnikat ja oskab neid juhendamisel kasutada. • Abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel. • Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest/tööst. • Viib alustatud töö enamasti lõpuni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb kodutehnikat ja oskab sellest endale olulisi seadmeid kasutada. • Loeb lihtsaid skeeme majapidamismasinatelt, oskab nende järgi tegutseda. • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks. • Osaleb võimetekohaselt ühistöös. • Viib alustatud töö lõpuni. • Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid. • Teeb köögitöid 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb kodutehnikat ja oskab sellest endale olulisi seadmeid kasutada. • Loeb lihtsaid skeeme majapidamismasinatelt, oskab nende järgi tegutseda. • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks. • Osaleb võimetekohaselt ühistöös. • Viib alustatud töö lõpuni. • Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid. • Teeb köögitöid

Toidu valmistamine

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase	Lisaõpe

<ul style="list-style-type: none"> ● Lihtsa hommikusöögi valmistamine ● Viilutatud leivale, saiale või/määrdevõide määrimine. ● Saia/leiva röstimine rösteris. ● Vee keetmine veekeetjaga. ● Tee-ja mahlakontsentraadist külma ja kuumaga joogi valmistamine. ● Puuviljade, aedviljade tükeldamine. Aedviljasalati valmistamine. ● Valmistaigna rullimine, tükeldamine, küpsetamine. ● Küpsiste, saiakeste küpsetamine valmistaignast, nende kaunistamine. ● Praadimine: poolfabrikaadist toidu soojendamine. ● Toidukaunistamine 	<ul style="list-style-type: none"> ● Leiva, saia, vorsti lõikamine, hakkimine. ● Juustunoa kasutamine. ● Lihtsate retseptide (skeemide) järgi toidu valmistamine. ● Puljongi valmistamine kontsentraadist. ● Poolfabrikaadidest, konservidest, paki- ja purgisupidest lihtsa toidu valmistamine. ● Makaronide, riisi, aedviljade, muna, kisselli keetmine. ● Aedviljade puhastamine ja koorimine. ● Toorsalatid. Segasalatid. ● Lihtsate magustoitude valmistamine (vahud) ● Prae- ja ahjukartulite valmistamine. ● Toiduainete küpsetamine (kana, kala, juurviljad). ● Lihtsate magustoitude valmistamine (vahustamised). ● Vahvlite küpsetamine vahvlimasinaga. ● Koogi küpsetamine ● Toidu soojendamine ● Toidu serveerimine ja kaunistamine 	<ul style="list-style-type: none"> ● Leiva, saia, vorsti lõikamine, hakkimine. ● Juustunoa kasutamine. ● Lihtsate retseptide (skeemide) järgi toidu valmistamine. ● Puljongi valmistamine kontsentraadist. ● Poolfabrikaadidest, konservidest, paki- ja purgisupidest lihtsa toidu valmistamine. ● Makaronide, riisi, aedviljade, muna, kisselli keetmine. ● Aedviljade puhastamine ja koorimine. ● Toorsalatid. Segasalatid. ● Lihtsate magustoitude valmistamine (vahud). ● Prae- ja ahjukartulite valmistamine. ● Suppide keetmine (piimasupid, segasupid, püreesupid, selged leemed). ● Praadimine, küpsetamine ja hautamine (liha, kala, aedviljad). ● Maitseained. Maitsetaimed. ● Pirukate, saiakeste küpsetamine (pärimi-, biskviit-, mure- ja kedetaigen)
---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Ülesannete jaotamine toiduvalmistamisel 	
--	---	--

Taotletavad õpitulemused:

2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks	Lisaõppe lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • Valmistab lihtsa hommikusöögi. • Tükeldab puu- ja aedvilja. • Valmistab suunamisel valmistaignast küpsetisi. • Tunneb igapäevast kodutehnikat ja oskab neid juhendamisel kasutada • Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest/tööst. • Viib alustatud töö enamasti lõpuni. • Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valmistab lihtsat toitu skeemi/retsepti järgi. • Valmistab poolfabrikaatidest ja konservidest lihtsat toitu • Kaunistab ja serveerib toidu. • Osaleb ülesannete jaotamisel söögivalmistamise juures. • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks. • Osaleb võimetekohaselt ühistöös. • Viib alustatud töö lõpuni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valmistab lihtsat toitu skeemi/retsepti järgi. • Valmistab poolfabrikaatidest ja konservidest lihtsat toitu • Kaunistab ja serveerib toidu. • Osaleb ülesannete jaotamisel söögivalmistamise juures. • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks. • Osaleb võimetekohaselt ühistöös. • Viib alustatud töö lõpuni.

Toitlustamise alused

Õppesisu:

2.arengutase	3.arengutase	Lisaõppe
--------------	--------------	----------

	<ul style="list-style-type: none"> ● Toit, toiduaine, toitaine. ● Toidurühmad. ● Tervislik toit. ● Mitmekülgne toit. ● Toiduenergia. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Toit, toiduaine, toitaine. ● Toidurühmad. ● Tervislik toit. ● Mitmekülgne toit. ● Toiduenergia. ● Toidupüramiid. ● Päeva-ja nädalamenüü koostamine. ● Toiduainete säilitamine (sügavkülmutamine, hoidistamine).
--	---	--

Sisseostude tegemine

Õppesisu:

2.arengutase	3.arengutase	Lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> ● Pakendite ja toiduainete äratundmine. ● Ostunimekirja (fotod, pildid, sõnad) koostamine ● Toiduainete ostmine poest/turult: kaupade suunatud leidmine, kassas maksmine ● Poes kingituste valik sõbrale sünnipäevaks, jõuludeks, kingituste pakkimine. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Poe mängus ostunimekirja koostamine lihtsa retsepti (skeemi) järgi. ● Poe mängus ostunimekirja kasutamine sisseostude tegemisel. ● Ostude sooritamiseks ligikaudse rahasumma määratlemine. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Järgmise tunni menüü suunatud koostamine ja sisseostude planeerimine. ● Ostunimekirja koostamine lihtsa retsepti (skeemi) järgi. ● Ostunimekirja kasutamine sisseostude tegemisel. ● Ostude sooritamiseks ligikaudse rahasumma määratlemine. ● Lihtsa eelarve koostamine (nädal, kuu).

		<ul style="list-style-type: none"> • Sobivate rõivaste valimine (värvitoonid, suurus) kaupluses.
--	--	---

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks	Lisaõppe lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • Koostab ostunimekirja ja kasutab seda sisseostude sooritamisel • Valib suunamisel sõbrale kingituse, pakib kingituse 	<ul style="list-style-type: none"> • Koostab ostunimekirja ja kasutab seda sisseostude sooritamisel • Määratleb abiga ostudeks vajamineva ostusumma 	<ul style="list-style-type: none"> • Koostab suunamisel järgmise päeva menüü ja planeerib sisseostud • Koostab ja kasutab ostunimekirja • Valib kaupluses sobivad riideesemed • Määratleb abiga ostudeks vajamineva rahasumma

Rõivastus ja selle hooldus

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase	Lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> • Rõivastuse ja jalatsite valik vastavalt ilmale. • Piduliku, igapäevase, 	<ul style="list-style-type: none"> • Pesumärkide lugemine: käsitsipesu, masinpesu, ainult keemiline puhastus, vajab triikimist, ei vaja triikimist. • Pesu sorteerimine: kirju, valge/hele, tume pesu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pesumärkide lugemine: käsitsipesu, masinpesu, ainult keemiline puhastus, vajab triikimist, ei vaja triikimist. • Pesu sorteerimine: kirju, valge/hele, tume pesu.

<p>sportliku riietuse valik.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rõivaste, jalanõude puhtus. • Musta pesu hoidmine. • Pesu pesemine käsitsi (sokid, pesu, sukkpüksid jne). • Pesu kuivatamine nööri, pesurestil. • Jalanõude kuivatamine 	<ul style="list-style-type: none"> • Pesu pesemine automaatpesumasina: pesu panek masinasse, sisselülitamine, pesu väljavõtmine. • Pesupulbri valimine. • Automaatpesumasina temperatuuri reguleerimine pesumärkide järgi. • Pesu pesumajja viimine. • Triikraua sisse- ja väljalülitamine. • Triikraua temperatuuri valimine vastavalt pesumärgile. • Aurustaja kasutamine/pesu niisutamine. • Pesu triikimine. • Triikimise ohutusnõuded. • Triigitud pesu sorteerimine, kappi paigutamine. • Rõivaste kokkupanek. • Nööbi õmblemine, soki nõelumine, õmbluste parandamine, paigad/aplikatsioonid. • Sobivate rõivaste valimine (värvitoonid, suurus). • Olukorrale ja tegevusele vastavate rõivaste ja jalatsite valimine. • Rõivastuse täiendamine sobivate detailidega. Ehted, kosmeetika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pesu pesemine automaatpesumasina: pesu panek masinasse, sisselülitamine, pesu väljavõtmine. • Pesupulbri valimine. • Automaatpesumasina temperatuuri reguleerimine pesumärkide järgi. • Pesu pesumajja viimine. • Pesu kuivatamine nööri, pesurestil. • Pesu pesemine käsitsi (sokid, pesu, sukkpüksid jne) • Triikraua sisse- ja väljalülitamine. • Triikraua temperatuuri valimine vastavalt pesumärgile. • Aurustaja kasutamine/pesu niisutamine. • Pesu triikimine. • Triikimise ohutusnõuded. • Triigitud pesu sorteerimine, kappi paigutamine. • Rõivaste kokkupanek. • Nööbi õmblemine, soki nõelumine, õmbluste parandamine, paigad/aplikatsioonid. • Sobivate rõivaste valimine (värvitoonid, suurus). • Olukorrale ja tegevusele vastavate rõivaste ja jalatsite valimine.
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Jalatsite hooldus. Kingakreemide valik vastavalt jalatsi värvile, jalatsite puhastamine. • Kingsepp. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rõivastuse täiendamine sobivate detailidega. Ehted, kosmeetika. • Jalatsite hooldus. Kingakreemide valik vastavalt jalatsi värvile, jalatsite puhastamine. • Kingsepp.
--	---	--

Taotletavad õpitulemused:

2.angutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks	Lisaõppe lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • Valib riietumiseks ilmale ja sündmusele vastava riietuse ja jalatsid. • Jälgib oma riiete ja jalanõude puhtust. • Peseb käsitsi väikeseid riidesemeid. • Peseb kummijalanõusid. • Kuivatab pesu/jalanõusid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vasta riidetuse ja jalatsid. • Loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid rõivastelt ning majapidamismasinatelt ja oskab nende järgi tegutseda • €Peseb pesu automaatpesumasina. • Triigib pesu. • Paigutab triigitud pesu panipaika. • Õmbleb nõõgi, parandab õmbluse. • Hooldab jalanõusid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vasta riidetuse ja jalatsid. • Loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid rõivastelt ning majapidamismasinatelt ja oskab nende järgi tegutseda • €Peseb pesu automaatpesumasina. • Triigib pesu. • Paigutab triigitud pesu panipaika. • Õmbleb nõõgi, parandab õmbluse. • Hooldab jalanõusid.

Inimene ja töö

Õppesisu:

2.arengutase	3.arengutase	Lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> Tuttavad elukutsed: müüja, õpetaja, koristaja, kokk, bussijuht Ema, isa ja töökoht amet. 	<ul style="list-style-type: none"> Kodukoha lähedal asuvad ettevõtted. Õpilastele sobivad ametid: koristaja, pesumasinist, haljastustöötaja, majahoidja, köögitööline, laadija, sulane jms. Töötamine erinevates õppetöökodades: puutöökoda, aed, pesuköök, õppeköök jne. Kutse õppimise võimalused. Puudega inimeste töökodade (toetatud töötamine) tutvustamine. Üksteise abistamine töödes. Vanade inimeste, nooremate ja puudega inimeste abistamine. Abi palumine töö tegemisel. 	<ul style="list-style-type: none"> Kodukoha lähedal asuvad ettevõtted. Õpilastele sobivad ametid: koristaja, pesumasinist, haljastustöötaja, majahoidja, köögitööline, laadija, sulane jms. Töötamine erinevates õppetöökodades: puutöökoda, aed, pesuköök, õppeköök jne. Kutse õppimise võimalused. Puudega inimeste töökodade (toetatud töötamine) tutvustamine. Üksteise abistamine töödes. Vanade inimeste, nooremate ja puudega inimeste abistamine. Abi palumine töö tegemisel.

Taotletavad õpitulemused:

2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks	Lisaõppe lõpuks

<ul style="list-style-type: none"> • Teab ja oskab nimetada tuttavate elukutsete esindajaid • Teab ema/isa ametit 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb erinevaid jõukohaseid ameteid. • Omab esmast töökogemust õppetöokojas. • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks. • Märkab (suunamisel) abivajajat ja pakub abi. • Osaleb võimetekohaselt ühistöös. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb erinevaid jõukohaseid ameteid. • Omab töökogemust õppetöokojas. • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks. • Märkab (suunamisel) abivajajat ja pakub abi. • Osaleb võimetekohaselt ühistöös.
---	--	---

Tööd õues ja aias

Õppesisu:

2.arengutase	3.arengutase	Lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> • Sügisestes, talvistes ja kevadistes aiatöodes osalemine. • Lehtede riisumine, äravedu. • Lume koristamine lumelabidaga. 	<ul style="list-style-type: none"> • Köögivilja – ja lilletaimede ettekasvatamine. • Kaevamine, külvamine, istutamine, kastmine, rohimine, kõplamine. • Saagi koristamine aias, põllul, metsas. • Puude istutamine. • Toataimede ümberistutamine. • Luuaga pühkimine. • Prahi äravedu. • Puistematerjali puistamine libedatele teedele. • Pinkide, aia värvimine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Köögivilja – ja lilletaimede ettekasvatamine. • Kaevamine, külvamine, istutamine, kastmine, rohimine, kõplamine. • Saagi koristamine aias, põllul, metsas. • Puude istutamine. • Toataimede ümberistutamine. • Luuaga pühkimine. • Prahi äravedu. • Puistematerjali puistamine libedatele teedele. • Pinkide, aia värvimine

--	--	--

Taotletavad õpitulemused:

2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks	Lisaõppe lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • Valib riietumiseks ilmale vastava riietuse ja jalatsid. • Osaleb jõukohastes aiatöodes. • Abistab teisi jõukohaste aiatööde tegemisel. • Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest/tööst. • Viib alustatud töö enamasti lõpuni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vastava riietuse ja jalatsid. • Teeb juhendamisel lihtsamaid töid õues ja aias. • Teab ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid. • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks. • Osaleb võimetekohaselt ühistöös. • Viib alustatud töö lõpuni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vastava riietuse ja jalatsid. • Teeb juhendamisel lihtsamaid töid õues ja aias. • Teab ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid. • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks. • Osaleb võimetekohaselt ühistöös. • Viib alustatud töö lõpuni.

Tööõpetus/Puutöö

Igapäevatoimingutega toimetulekuks on vaja omada töökogemusi ning –oskusi. Nende kogemuste ja oskuste andmine ongi toimetulekuõppe tööõpetuse eesmärk. Tööõpetuse temaatika hõlmab valdkondi, mis on otseselt seotud igapäevatoimingutega kodus ning selle lähiümbruses.

II arengutase

Õpilane omandab üksikuid töövõtteid ja võtete õiget järjestust. Kujundatakse praktilise tegevuse oskusi ja harjutatakse nende rakendamist. Vastavalt võimete erisusele kasutatakse abistavat, individuaalset või järjestikust koostööd. Abistava koostöö korral mingi töö tegemiseks palutakse õpilasel midagi tuua, hoida, ulatada, anda jne. Individuaalse koostöö puhul antakse õpilasarühmale ühine ülesanne, mille iga õpilane täidab osaliselt individuaalselt nt. antakse õpilastele erinevad detailid lihvida ja hiljem detailidest koostatakse ese. Järjestikkuse koostöö puhul koosneb töö mitmest erinevast tööoperatsioonist ning iga õpilane sooritab kindlaksmääratud järjekorras oma operatsiooni nt. üks kogub detailid, teine paneb kokku, kolmas keerab kruvid või lööb naelad jne. Tegevused jaotatakse õpilastele arvestades nende võimeid ja oskusi. Õpilastes kujundatakse soovi osaleda jõukohases ühistegevuses. Töö protsessile ja resultaadile antakse positiivset tagasisidet.

III arengutase

Täiustatakse ja kinnistatakse omandatud- ning omandatakse uusi töövõtteid. Tähelepanu pööratakse tööoperatsioonide õigele järjekorrale ning töö lõpetamise vajalikkusele ja tähtsusele. Õpitakse tundma lihtsamaid elektrikäsitööriistu. Igale õpilasele võimaldatakse tema võimetele vastav töö, et see aitaks õpilasel kujundada oma oskustest võimalikult adekvaatne pilt ja enesehinnang. Õpilasi õpetatakse hindama ja kontrollima

Süvendatakse teadmisi tööohutusest ja ohutustehnikast. Suunatult oma tegevusi ja töö tulemust planeerima, valima ise sobivaid tööriistu konkreetse töö tegemiseks. Õpitakse konkreetse töö teostamiseks vajalikke osatoiminguid järjestama. Õpetatakse oma töö tulemust

2. Tööõpetuse põhimõtted

2.1. Tööõpetuse tundide läbiviimisel tuleb arvestada õpilase füüsilist, vaimset ja sotsiaalset omapära. Peale üldiste tööoskuste tuleb arendada ka sotsiaalseid oskusi nagu näiteks koos tegutsemine, abi küsimine, teiste abistamine, võimalikult adekvaatne enesehindamine.

2.2. Õppetöö on kontsentriiline, igal järgneval õppeaastal laiendatakse eelmisel õppeaastal omandatud teadmisi ja oskusi.

3. Tööõpetuse eesmärkideks on:

- 1) anda teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud igapäevaste kodu- ja majapidamistöödega toimetulekuks;
- 2) arendada vastutustunnet, kujundada positiivset suhtumist oma kohustustesse ja tegevustesse;
- 3) arendada igapäevaste tegevuste kavandamise ja korraldamise ning probleemide lahendamise oskust;

- 4) tutvustada lihtsaid töövahendeid ja masinaid ning õpetada neid kasutama;
- 5) anda enda ja teiste tegevuste hindamise ja järelduste tegemise oskusi;
- 6) õpetada tööoperatsioone õiges järjekorras sooritama;
- 7) kujundada tuttavates situatsioonides valikute tegemise ja otsustamise oskust;
- 8) kujundada koostöövõimet;
- 9) arendada üld- ja peenmootorikat;
- 10) arendada õpilase materjali-, värvi- ja vormitaju;
- 11) õpetada mõistma käsil oleva töö vajalikkust ja selle lõpuleviimise tähtsust
- 12) õpetada tundma ja täitma igapäevatöödega seostuvaid lihtsaid ohutustehnika- ja hügieeninõudeid;
- 13) anda võimalusi omandatud oskusi rakendada erinevates elusituatsioonides.

Käsitöö

	Õppesisu	Taotletavad õpitulemused lisaõppe lõpuks
Kudumine	<ul style="list-style-type: none"> • Varraste ja lõnga sobivus • Silmuste loomine ja kudumine • Töö lõpetamine • Silmuste kasvatamine ja kahandamine • Ringselt kudumine • Tingmärgid • Viimistlemine 	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab vastavaid töövahendeid • Loob silmused ja koob iseseisvalt • Oskab tööd lõpetada . • Suudab ringselt kududa

<p>Heegeldamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Heegelnõela ja lõnga sobivus ● Erinevad materjalid heegeldustöös ● Algsilmus, ahelsilmus, kinnissilmus ja erinevad sambad ● Ridadena ja ringselt heegeldamine ● Töö lõpetamine ● Viimistlemine ● Tingmärgid, lihtsamad heegelskeemid. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab vastavaid töövahendeid ● Alustab iseseisvalt heegeldustööd ● Heegeldab edasi-tagasi ridadena ● Heegeldab ringselt ● Loeb lihtsamaid heegelskeeme ● Lõpetab töö ja viimistleb
<p>Tikkimine</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Tikkimislõngad ja alusmaterjalid ● Töövahendite sobivus ● Erinevad lihtsamad tikkimispisted ● Erinevate pistete omavaheline sobitamine ● Töö viimistlemine 	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb ja kasutab vastavaid töövahendeid ja materjale ● Oskab lihtsamaid tikkpisteid ● Juhendamisel sobitab erinevaid pisteid omavahel ● Oskab töö lõpetada ja viimistleda
<p>Õmblemine</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Nööbi õmblemine ● Lihtsamad õmblustööd ● Õmblusmasin 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab sihipäraselt niiti ja nõela. ● Käsitseb õpitud töövahendeid. ● Õmbleb iseseisvalt nööpe ja teeb lihtsamaid õmblustöid.
<p>Raamil/telgedel kudumine</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Töövahendid ja materjalid ● Ettevalmistustööd ● Kudumine 	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb töövahendeid ● Oskab juhendamisel ettevalmistustöid teha ● Kasutab õpitud tövõtteid ja oskab kududa kangast

	<ul style="list-style-type: none"> • Töö lõpetamine ja viimistlemine 	<ul style="list-style-type: none"> • Oskab juhendamisel töö lõpetada ja viimistleda
Märg- ja nõelviltimine	<ul style="list-style-type: none"> • Materjalid ja töövahendid • Nõelviltimine • Märgviltimine • Ohutus viltimisel • Töö lõpetamine ja viimistlemine 	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab õpitud töövahendeid • Kasutab õpitud töövõtteid nõelviltimisel • Laotab villa ja valmistab iseseisvalt ette tööpinna märgviltimisel • Oskab töö lõpetada ja viimistleda • Valmistab praktilise eseme
Tekstiilkollaaž	<ul style="list-style-type: none"> • Erinevate tekstiilidega eseme(pilt, pajalapp, padi jm) kaunistamine. • Šablooni kasutamine • Töö kavandamine • Töö lõpetamine ja viimistlemine 	<ul style="list-style-type: none"> • Käsitseb õpitud töövahendeid • Kasutab kaunistamiseks erinevaid tekstiile • Kasutab iseseisvalt šabloone, lõikab kontuuri järgi • Koostab juhendamisel töökavandi • Oskab töö lõpetada ja viimistleda
Tekstiilimaal ja värvitrükk	<ul style="list-style-type: none"> • Materjalid ja töövahendid • Taimetrükk • Kartulitrükk või papist kujundi trükk • Materjalitrükk • Pintsli trükk • Monotüüpia • Töö lõpetamine ja viimistlemine 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb töövahendeid ja materjale • Oskab sihipäraselt kasutada töövahendeid ja materjale • Juhendamisel kavandab töö • Oskab töö lõpetada ja viimistleda

Siidimaal	<ul style="list-style-type: none"> ● Materjalid ja töövahendid ● Erinevad tehnikad: kontuurita ja kontuuriga maalimine, efekttehnikad ● Kavandamine ● Töö lõpetamine ja viimistlemine 	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb töövahendeid ja materjale ● Juhendamisel kasutab erinevaid töövõtteid ja tehnikaid ● Juhendamisel kavandab töö ● Oskab töö lõpetada ja viimistleda
Klaasimaal	<ul style="list-style-type: none"> ● Materjalid ja töövahendid ● Töö ettevalmistamine ja töökäik ● Kavandamine ● Töö lõpetamine ja viimistlemine 	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb ja kasutab vastavaid töövahendeid ja materjale ● Oskab töövõtteid ja kavandab juhendamisel töö ● Oskab töö lõpetada ja viimistleda

Puutöö

	Õppesisu	Taotletavad õpitulemused lisaõppe lõpuks
Materjaliõpetus	<ul style="list-style-type: none"> ● Puu ja puit ● Kolmekihiline vineer ● Okas- ja lehtpuit ● Lauad, prussid ● Puitlaast- ja puitkiudplaat ● Mööblikilp ● Lakk ja peits 	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb töömaterjalid ära ● Oskab puidutöömaterjale nimetada ja kirjeldada ● Oskab materjale kasutada

<p>Töövahendid</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Hõõvelpink, puidutrepink ● Pliiats, joonlaud, nurgik, sirkel ● Saag, tikksaag, erinevad käsisaed, jõhvsaa, saagimisrenn ● Haamer, puitvasar ● Lihvimisklots, lihvpaber ● Elektri- ja akutrell, puurid, kruvikeeraja ● Lihthöövel, peitel, vestmisnuga ● Pitskrugi, PVA liim 	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb vastavaid töövahendeid ● Oskab vahendeid nimetada ● Tunneb töövahendite ehitust ● Kasutab vahendeid vastavalt korraldusele
<p>Mõõtmine</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Piki- ja ristjoon ● Kujund ● Šabloon 	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab pliiatsiga materjalile märkida piki- ja ristjooni ● Oskab šablooni järgi kujundit märkida
<p>Saagimine</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Prussi saagimine ● Naelutamine ● Lihvimine 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab prussi ristikiudu saagida ● Suudab detailid omavahel naeltega ühendada ● Oskab detaile lihvpaberiga siluda ● Lõikab vineerist jõhvsaaega kujundeid ● Suudab tikksaega vineerist lõigata etteantud kujundeid

Puurimine	<ul style="list-style-type: none"> • Kruvid, naelad • Ettepuurimine • Süvitamine käsitsi ja puurpingis • Puuride ehitus 	<ul style="list-style-type: none"> • Oskab kruvidele ja naeltele ette puurida • Suudab käsitsi ja puurpingis süvitada • Tunneb puuride ehitust
Liidete valmistamine	<ul style="list-style-type: none"> • Nael-, kruvi- ja liimliited • Naelte ja kruvide valimine • PVA liimide ja suruvahendite kasutamine liimliidetes 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb nael-, kruvi- ja liimliiteid • Suudab valida liidete jaoks vastavad kruvid • Oskab liimliidetes kasutada PVA liimi • Oskab liimliidetes kasutada suruvahendeid
Teritamine	<ul style="list-style-type: none"> • Vestmismuga • Luisk 	<ul style="list-style-type: none"> • Suudab käsitseda luisku • Oskab vestmismuga luisuga teritada
Peiteldamine	<ul style="list-style-type: none"> • Mitteläbiv ava 	<ul style="list-style-type: none"> • Oskab peiteldada mitteläbivat ava
Treimine	<ul style="list-style-type: none"> • Ohutustehnika treipingil • Silinder • Profiil 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb ohutustehnikat treipingil • Oskab treida silindrit ja lihtsat profiili
Tööohutus	<ul style="list-style-type: none"> • Puidutöökoda • Elementaarne ohutustehnika 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb puidutöökoja elementaarset ohutustehnikat • Suudab ohutustehnikat kasutada
Praktilised tööd	<ul style="list-style-type: none"> • Lõikelaud 	<ul style="list-style-type: none"> • Suudab algusest peale meisterdada lihtsamaid praktilisi esemeid

	<ul style="list-style-type: none"> ● Karp ● Täring ● Vurr ● Kaardikepp ● Pink ● Vasaravars 	<ul style="list-style-type: none"> ● Viib alati alustatud töö lõpuni ● Suudab praktilise töö lõpuni viimistleda
--	--	---

Muusikaõpetus

1. Muusikaõpetuse aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Muusikaõpetus lõimub teiste õppeainetega, soodustab eneseväljendamist, suhtlemist ja kõne arengut.

Õpitegevus sisaldab muusika kuulamist, laulmist, pillimängu, muusikalis-rütmilist liikumist, mängu ja tantse.

Muusikapalade valikul arvestatakse õpilaste ea- ja jõukohasusega ning õpilaste huvidega.

Kujundatakse ja arendatakse õpilase muusikalisi võimeid ja oskusi. Laulu ja muusika abil suunatakse õpilasi väljendama oma tundeid, õpetatakse tajuma erinevaid meeleolusid ja kujundatakse muusikalist maitset.

Muusikaõpetusel on oluline roll õpilastele rahvuskultuuri tutvustamisel, selles osalemisel, rahvuskommete ja -tavade õpetamisel.

Olulisel kohal on koos laulmine ja musitseerimine, mille kaudu saadakse koostegutsemise positiivne kogemus.

Õpilasel positiivse minapildi ja eneseväljendusoskuse kujundamiseks esinetakse koolis ja väljaspool kooli.

2. Üldpädevuste kujundamine muusikaõpetuse aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla. Muusikaõpetuse aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Muusikaõpetuse soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks kirjeldatud tegevusi järgmistes teemavaldkondades:

- Muusika kuulamine.
- Muusika saatel liikumine.
- Laulmine.
- Pillimäng.

Loetletud teemavaldkondade tegevuste lõimimise kaudu õppetegevuses ja igapäevaste tegevuste raames kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

2.1. *Kultuuri- ja väärtuspädevus*

Muusikaõpetuse tundides õpivad õpilased väärtustama rahvalaulude kaudu oma kultuuri. Kaaslastega koos musitseerides, tantsides ning laulu- ja tantsumänge mängides areneb positiivne suhtumine iseendasse ja kaaslastesse. Teiste inimeste poolt esitatud laulude ja pillimängu kuulamine arendab sallivust erinevate inimeste ja nende tegevuste suhtes. Õpilased õpivad tundma Eesti hümni, tutvuvad isamaalise repertuaariga. Õpilased tutvuvad Eesti ja teiste riikide rahvalaulude, -pillide ja -tantsudega.

2.2. *Sotsiaalne ja kodanikupädevus*

Ühises loomingus osalemise läbi õpivad õpilased arvestama nii enda kui kaaslaste mõtete ja soovidega. Muusika ja liikumisega seonduvates elulistes ja mängulistes olukordades õpivad õpilased esialgu suunatult ning seejärel iseseisvalt käituma vastavalt situatsioonile ja kokkulepitud reeglitele, sh järgima mängureegleid, ootama enda järjekorda jms. Õpilased õpivad tajuma ja mõistma enda ja kaaslaste emotsioone ning enda käitumist vastavalt reguleerima.

2.3. *Enesemääratluspädevus*

Individuaal-, paaris- ja rühmatöodes, õppekäikudel jms osaledes kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja kaaslastest. Pillimuusika

ja laulu kaudu õpivad õpilased mõistma ja aktsepteerima enda ja kaaslaste erinevusi. Praktilistes muusikategevustes osaledes õpivad õpilased aru saama enda ja kaaslaste abivajadusest, nad õpivad abi küsima ja kaaslaste vajadusel abistama. Õpilased õpivad käsitlema erinevaid pille kogedes ohutusnõuete täitmise olulisust vahetu praktilise kogemuse läbi.

2.4. Õpipädevus, matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilasi kaasatakse võimetekohaselt muusikaõpetuse tegevuse (pillimäng, ühislaul, tants) kavandamise, suunatakse alustatud lõpule viima ja teostama enesekontrolli, nt võrdlema enda pillirütmi õpetaja omaga. Õpilasi suunatakse kasutama omandatud elulis-praktilisi lugemis- ja kirjutamisoskusi ning matemaatilisi oskusi muusikaõpetuse raames: õpilased loevad piltide, skeemide, tekstina vms esitatud juhendeid, loevad lihtsat takti nt marsimuusika järgi tantsides/sammudes jms. Muusikalistes tegevustes osalemise kaudu õpivad õpilased täitma jõukohaseid ülesandeid nii individuaalselt kui rühmas tegutsedes.

2.5. Suhtluspädevus

Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja järgima õpetajapoolseid juhiseid, selgitusi jms. Ühise muusikategevuse raames õpivad õpilased suhtlema kaaslastega, väljendama enda soove, tundeid ja mõtteid, küsima ja pakkuma abi. Õpilaste suhtlusakte tuleb toetada ning suunata neid üha enam osalema vestlustes, lauludes, tantsudes, pillimängus.

2.6. Ettevõtlikkuspädevus

Õpilased tunnevad rõõmu ja saavad eduelamuse huvipakkavas ja jõukohases muusikalises tegevuses osalemisest. Õpilasi suunatakse ja nad õpivad alustatud tegevust (laulu või tantsu selgeks õppimine) lõpuni viima. Õpilasi kaasatakse muusikaliste ürituste korraldamisse.

2.7. Digipädevus

Muusikaõpetuse tundide mitmekesistamiseks kasutatakse õpilasele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

3. Muusikaõpetuse aine lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulis-praktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides muusikaõpetuse aine teemavaldkondades.

3.1. Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Huvipakkuva ja jõukohase muusikaliste tegevuste kaudu areneb õpilastes huvi ümbritseva keskkonna esemete ja nähtuste vastu ning soov osaleda erilaadsetes muusikategevustes. Õpilastel kujuneb positiivne hoiak õppimise ning lihtsate muusikaliste tegevuste, laulmise ja muusikakuulamise vastu. Õpilasi suunatakse tajuma helisid enda ümber ja mõistma enda võimeid pillimängus, ringmängudes ja laulmisel. Kujunevad oskused ja harjumus eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendada. Õpilased arvestavad tegutsemisel kokkulepitud reeglitega, alluvad distsipliinile ja on valmis tegutsema eesmärgi saavutamise nimel. Õppekäikudel saavad õpilased tutvuda erinevate muusikariistade, lauljate, ansambelite ja orkestritega, kuulata muusikat kontsertsaalides.

3.2. Keskkond ja jätkusuutlik areng

Õpilased suudavad leida ümbritsevast keskkonnast helisid tekitavaid materjale, mängida nn looduslikel pillidel (puit, metall, klaas). Metsas õppekäigul on võimalus arendada säästvat ja heaperemehelikku suhtumist loodusesse, kuulata loodushääli.

3.3. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Muusikaliste tegevuse kaudu omandab õpilane oskused kavandada ja teostada enda muusikalisi ideid. Õpilasel kujuneb positiivne suhtumine enda ja teiste muusikalistesse tegevustesse. Õpilasi suunatakse kaaslastele enda loomingut tutvustama, osalema muusikaprojektides ja neid suunamisel algatama. Kaaslastega koos paaris- ja rühmatöid tehes omandavad õpilased esmased koostööoskused. Õpilased osalevad enda etteastetega koolipidudel, võtavad osa laulukonkurssidest. Õppetöö osana külastatakse erinevaid muusikaüritusi nii avalikus ruumis kui kontsertsaalides ja muuseumides.

3.4. Kultuuriline identiteet

Õpilasi suunatakse kuulama ja ära tundma Eesti kultuurile omast rahva- ja instrumentaalmuusikat ning lauluvara. Õpitakse ära tundma Eesti hümnit ja osalema selle esitamisel. Õpilased õpivad tundma eesti muusikuid ja lauljaid ning osalema laulude esitamisel.

3.5. Tehnoloogia ja innovatsioon

Muusikaõpetuse teemavaldkondade raames saab kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid õpilaste arengule vastavaid seadmeid, digikeskkondi ja rakendusi. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama õppetegevuses. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

3.6. Tervis ja ohutus

Õpilasi suunatakse võimalikult adekvaatselt hindama enda võimeid, ohutult käsitlema õppevahendeid, arvestama vahendite kasutamisel kaaslastega jms. Õpilastel kujundatakse teadmised ja oskused ohtude märkamiseks, ohtudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks.

3.7. **Väärtused ja kõlblus**

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Selleks, et õpilastel kujuneks soov osaleda muusikalistes tegevustes, peab õpetaja toetama positiivse hinnangu andmisega õpilaste osalemissoovi. Oluline on rõhutada, et toimetulekuõppes ei ole muusikas õiget ja vale, oluline on tegutsemisrõõm. Muusikaõpetuse kaudu õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone ning nende väljendamise võimalusi laulmise, pillimängu ja teiste muusikaliste tegvuste kaudu. Ühiste tegevuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud. Õpilastega külastatakse erinevaid muusikaüritusi ja seejärel analüüsitakse ühiselt kuuldut ja nähtut.

4. **Muusikaõpetuse aine lõiming teiste õppeainetega**

4.1. **Muusikaõpetus ja elu- ja toimetulekuõpe**

Muusikaõpetus toetab elu- ja toimetulekuõppe teemade omandamist. Muusikatundides saavad õpilased kuulata või laulda temaatilisi laule, kuulata pillilugusid, anda muusika ja rütmi abil edasi oma emotsioone. Rahvalaulude kuulamine ja õppimine aitab tutvustada Eesti kultuuripärandit. Erinevate rahvaste ja maade muusika, laulude ja pillidega tutvudes õpivad õpilased mõistma ja hindama erinevusi rahvaste kultuurides ja kommetes. Küllastades kontserte ja muusiküritusi õpivad õpilased käituma vastavalt üldkehtivatele käitumisnormidele.

4.2. **Muusikaõpetus ja eesti keel**

Muusikaliste tegvuste läbiviimisel kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate temavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Muusikatundides on võimalus õpilastel kasutada eesti keele tundides õpitud sõnu, hääliitsusi (nt loomahääled) ja emotsioone ning tegevusi väljendavaid žeste. Eesti keele tunnid on võimaluseks õppida laulusõnu.

4.3. **Muusikaõpetus ja matemaatika**

Muusika aine raames on võimalik toetada õpilase arusaamist aja rütmilisest kulust kuulates ja pillidel mängides erinevate pikkustega meloodiaid ja liisusalme. Rütmiharjutusi võib kombineerida kindla pikkusega rütmikujunditega. Seeläbi kujuneb oskus mõista (kella)aega. Erinevaid pille võib omavahel võrrelda suuruse, kuju, kaalu jms alusel.

4.4. **Muusikaõpetus ja kunst ja käeline tegevus**

Kunsti ja käelise tegevuse tundides meisterdatakse erinevaid (rütmilisi)pille. Omavalmistatud pille saab kasutada muusikatundides või esinemistel. Kunstilise tegevuse läbi saavad õpilased väljendada emotsioone, mis neil tekivad kindlat muusikapala kuulates.

4.5. Muusikaõpetus ja tööõpe

Muusikaõpetuse tundides on õpilasel võimalus korrastada õpetaja toetusel esinemiseks lava (esinemisplats) ja hiljem kõik uuesti korda seada. Nii õpitakse ise vastutama oma esinemispaiga korrashoiu eest.

4.6. Muusikaõpetus ja rütmika ning kehaline kasvatus

Muusikaõpetus, kehaline kasvatus ja rütmika on tihedalt omavahel seotud õppeained. Muusikatundides esineb rohkelt rütmika elemente ning vastupidi. Muusika tunnis liigutakse rütmi saatel, rütmikatunnis saadetakse liikumistegevusi rütmipillidega ning sageli ka lauluga. Liikumismängud toimuvad muusika ja laulu saatel, samuti tantsimine. Spordivõistlustel esitatakse riikide hümne ja ergutuslaule.

5. Muusikaõpetuse aine rõhuasetused

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Õpilastes äratakse huvi rütmi ja muusika vastu.</p> <p>Õpetatakse koostegevuses või täiskasvanut matkides sooritama erineva rütmi ja tempoga liigutusi rütmipille ja laulumänge mängides.</p> <p>Õpilast suunatakse kuulama muusikat ja sellele reageerima</p>	<p>Süvendatakse õpilaste muusikahuvi.</p> <p>Õpetatakse mängima rütmipilli lugusid ja laulma lihtsaid laule.</p> <p>Tutvustatakse erinevaid pille.</p> <p>Suunatakse hindama muusikat põhimõttel meeldib-ei meeldi.</p> <p>Külastatakse muusikaüritusi.</p>	<p>Õpilasi suunatakse tegema muusikalisi valikuid ja tegelema muusika kui harrastusega.</p> <p>Süvendatakse pillimänguoskusi.</p> <p>Õpetatakse koos laulmist ja musitseerimist.</p> <p>Suunatakse valima ja külastama meeldivat muusikaüritust.</p>

6. Muusikaõpetuse aine õpitulemused, soovituslik õppesisu ja soovitusel õppetöö läbiviimiseks**6.1. Soovituslikust õppesisust lähtuvalt lahtikirjutatud õpitulemused**

Muusika kuulamine		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) eristab inimhääli teistest häältest; 2) tunneb ära korduvad hääled ja müra ruumis ja looduses; 3) tunneb huvi muusika vastu; 4) eristab ühe ja mitme rütmipilli heli; 5) reageerib vastavalt muusika iseloomule kas käte, jalgade või keha liikumisega; 6) tunneb ära õpitud laule; 7) jälgib kaaslaste esinemist klassis ja kooli üritustel. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb ära erinevaid loodushääli, eristab inimhääli; 2) eristab muusikapalade tunnuseid (kurb – rõõmus), kiiret ja aeglast rütmi; 3) eristab õpitud tantsuviisi ja marssi; 4) tunneb ära kuulatud laule; 5) külastab lastekontserte. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) eristab rahva-, levi- ja klassikalist muusikat; 2) eristab soololaulu koorilaulust; 3) eristab kõrget ja madalat häält; 4) eristab orkestrit üksiku muusikainstrumendi mängust; 5) visualiseerib kuulatud muusikapala; 6) kuulab muusikat vabaaja tegevusena, külastab kontserte.
Muusika saatel liikumine		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) matkib liigutusi; 	<p>Õpilane</p>	<p>Õpilane</p>

<p>2) liigub spontaanselt muusika saatel;</p> <p>3) liigub õpetaja eeskujul vastavalt muusikale,</p> <p>4) osaleb lihtsates laulu- ja ringmängudes;</p> <p>5) esineb klassi- ja kooli üritustel.</p>	<p>1) liigub vastavalt muusika tunnustele (kiire-aeglane, rõõmus-kurb jms);</p> <p>2) tantsib vaba tantsu muusika saatel;</p> <p>3) osaleb laulu-ja ringmängudes;</p> <p>4) esineb kooli üritustel.</p>	<p>1) osaleb tantsukavades, seltskonnatantsudes jms;</p> <p>2) esineb kogukondlikel ja vabariiklikel üritustel.</p>
<p>Laulmine</p>		
<p>I arengutaseme lõpuks</p>	<p>II arengutaseme lõpuks</p>	<p>III arengutaseme lõpuks</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) kuulab õpetaja laulu ja/või laulab kaasa;</p> <p>2) osaleb mõne õpitud laulu esitamisel;</p> <p>3) tunneb ära õpitud laule.</p>	<p>Õpilane</p> <p>1) laulab õpitud laste- ja rahvalaulu valjult ja vaikselt,</p> <p>2) muudab hääle tugevust;</p> <p>3) esineb (koos)lauluga kooliüritustel, saadab end rütmipillil.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) osaleb koorilaulus;</p> <p>2) laulab jõukohast soololaulu;</p> <p>3) esineb/ osaleb kogukonna ja vabariiklikel üritustel.</p>
<p>Pillimäng</p>		
<p>I arengutaseme lõpuks</p>	<p>II arengutaseme lõpuks</p>	<p>III arengutaseme lõpuks</p>
<p>Õpilane</p> <p>1) teeb kaasa kehapilliharjutusi;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kasutab erisuguseid rütmipille;</p>	<p>Õpilane:</p>

<p>2) kasutab rütmipille; 3) mängib muusikale kaasa rütmipillil.</p>	<p>2) mängib järgi ettemängitud lihtsat rütmi.</p>	<p>1) tunneb õpitud muusikainstrumente ja orkestripille; 2) osaleb ansamblimängus jõukohase pilliga.</p>
--	--	--

6.2. Soovituslik õppesisu

Muusika kuulamine		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Inimhääle eristamine teistest häältest. Helid ja mürad looduses ja linnaruumis. Erinevates ruumides olevate helide märkamine/tundmine (pesumasin, kohvimasin, ventilatsioonihelid jms). Liisutamise, lihtsate lastealulude jm kuulamine. Rütmi ja pausi tajumine muusikas, nt liisutamise kaudu. Reageerimine vastavalt muusika iseloomule (plaksutamine, lehvitamine, käte, jalgade, keha liigutamine).</p>	<p>Loodushääle eristamine ja tundmine. Erinevate lauluhääle äratundmine laulus (nais-, mees-, lastehääled). Erižanriliste muusikapalade kuulamine., rõõmsa - kurva muusikapala eristamine. Erineva tempoga/ rütmiga muusikapalade kuulamine (kiire, aeglane, marsimuusika jms). Arengutasemele vastavate kontsertide külastamine.</p>	<p>Rahvamuusika, levimuusika ja klassikalise muusika kuulamine. Muusikapalade kuulamine: soololaul ja koorilaul. Koorilaulu kuulamine: kõrge ja madal hääle. Pillimängu kuulamine: erinevad pillid, orkester. Muusikapala kuulamisel tekkivate emotsioonide väljendamine kunstilise tegevuse kaudu. Muusikaetenduste ja kontsertide külastamine. Muusika kuulamine kui harrastus.</p>

Rütmipilli kasutamine vastavalt kuulatavale muusikapalale. Kaaslase esinemise jälgimine.		
Muusika saatel liikumine		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Vaba liikumine muusika saatel. Liikumised koos õpetajaga vastavalt laulu tekstile ja muusika meeleolule. Lihtsad laulumängud mängujuhi liikumise jälgendamisega. Klassi ja kooli üritustel esinemine õpitud laulumängudega.	Muusikapala tunnuste väljendamine liikumises. Rütmikas õpitud tantsuelementide (kõnd, jooks, keerutamine, liikumine hanereas, liikumine paarilisega) kasutamine õpetaja seatud tantsudes. Ringmängud laulu saatel. Eesti traditsioonilised laulumängud paarilise valimisega. Lihtsamad tantsud õpitud tantsusammudega. Vaba tants. Kooli üritustel esinemine õpitud laulumängude, tantsude ja liikumiskavadega.	Võimalikult täpne liikumine vastavalt muusika rütmile ja karakterile (liikumisharjutused ja pausi tajumine jms). Paarilise leidmine ja tantsimine koos paarilisega Liikumine ja tantsimine kaaslasega või rühmas. Kogukonna või vabariiklikel üritustel esinemine/osalemine tantsude ja liikumiskavadega. Muusikaline liikumine, sh tants kui harrastus.
Laulmine		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Õpetaja laulmise kuulamine, jälgimine, laulu osaline kaasaulmine.</p> <p>Kooslaulmisel osalemine (nt plaksutab ja/või laulab kaasa vms).</p> <p>Nime- ja teretamislaulud.</p> <p>Kehaosade laulud.</p> <p>Laulud vastavalt päevaosale, aastarütmile.</p> <p>Laulude saatmine liigutustega.</p> <p>Jõukohane esinemine teistele.</p>	<p>Jõukohaste rahva- ja lastelaulude laulmine.</p> <p>Tuttavate meloodiate äratundmine. Laulu seostamine sisule vastava karakteriga.</p> <p>Ilmekas laulmine, hääle tugevuse ja tempo muutmine lauldes.</p> <p>Laulmine mitmekesi ühtses tempos.</p> <p>Hoidumine hääle liigsest pingutamisest.</p> <p>Enda salvestatud (laulu)hääle äratundmine.</p> <p>Tunnete väljendamine laulu ja muusika abil.</p> <p>Laulu sisu edastamine draamaelemente kasutades.</p> <p>Esinemine kooliüritustel solo- või rühmalauluga.</p>	<p>Eakohaste laulude (lemmiklaulud) laulmine.</p> <p>Seltskonnalaulud: kooslaulmine, muusikalised mängud, pillisaated.</p> <p>Laulmine koos liikumise, liigutuste või pillimänguga.</p> <p>Esinemine kontserdil koolis või/ja väljaspool kooli: oma ja teiste tegevuse kooskõlastamine.</p> <p>Hääle tugevuse võimendamine (võimendustehnika, mikrofonid).</p> <p>Hääle salvestamine.</p> <p>Karaoke.</p> <p>Hoidumine liiga valjust helist (muusika, müra) kui kahjustavast toimest kuulmisele.</p> <p>Osalemine lauluvõistlustel.</p> <p>Laulmine kui harrastus.</p>
Pillimäng		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Muusikale kaasamängimine kehapillil (rütmi kaasa plaksutamine) õpetajaga koos või ettenäitamisel.</p>	<p>Rütmide kuulamine ja taasesitamine keha- ja rütmipillidel, aeglane ja kiire rütm.</p> <p>Rütmipillidel mängimine.</p>	<p>Erinevast materjalist pillide kuulamine.</p> <p>Kaasmängud rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele.</p>

<p>Erinevate rütmipillidega tutvumine. Õige pillihoiu harjutamine.</p> <p>Rütmi kaasamängimine saatemuusikaga (randmekuljused, marakas, kõlapulga jne)</p> <p>Mängimine pillil (üks heli, heli ja vaikuse vaheldumine, palju helisid).</p> <p>Pillimängu järjekorra ootamine.</p> <p>Kaaslastega korruga heli tekitamine.</p>	<p>Rütmi mängimine muusika saateks.</p> <p>Enamlevinud pillidega tutvumine.</p> <p>Erinevatel pillidel mängitud tuttava muusikapala äratundmine, kasutatud pilli nimetamine.</p> <p>Eesti rahvapillidega tutvumine.</p> <p>Rahvapillidel mängitud palade kuulamine.</p> <p>Eesti rahvamuusikaga tutvumine.</p>	<p>Osalemine ansamblimängus jõukohase pilliga mängides.</p> <p>Pillimäng kui harrastus.</p>
---	--	---

6.3. Õppetöö läbiviimine

- **Õpilaste arengutasemetega arvestamine õppetegevuse kavandamisel ja läbiviimisel.**

Muusikaõpetuse aines toimub õppetegevus kolmel arengutasemel: I arengutase, II arengutase, III arengutase.

Samaealiste toimetuleku õppekava järgi õppivate õpilaste kogemused, võimed, oskused ja teadmised erinevad tingituna puude spetsiifikast ja kaasuvatest diagnoosidest.

Ühes klassis õppivad õpilased võivad olla muusikaõpetuse aines erinevatel arengutasemetel.

Õppetegevuse kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse iga konkreetse õpilase kogemustest, võimetest, oskustest ja teadmistest. Õpilane jõuab järgmisele arengutasemele muusikaõpetuse aine valdkonnades vastavalt individuaalsele arengu tempole (vt Mõiste "arengutase" kasutamine toimetulekuõppes).

- **Õpilase julgustamine, positiivne tagasiside.**

- o Tunnustada tuleb õpilase soovi muusikategevustes osaleda. Muusikaõpetus laulu ja pillimänguga loob hea võimaluse anda õpilasele positiivset tagasisidet. Rõõmsad laulud pakuvad lapsele rõõmu, pillimäng võimaldab lapsel saada emotsionaalset lõõgastust.

- o Muusikaõpetuses ei ole õiget ja valet. Oluline on õpilase soov osaleda muusikalistes tegevustes: mängida pilli, laulda, liikuda muusika saatel.
- **Rütmilise liikumise ja laulumängude kasutamine muusikaõpetuses.**
 - o Knill programm harjutused. Knill on kehatunnetus-, kontakti- ja kommunikatsiooniharjutuste programm, mille eesmärgiks on luua raamistatud tegevus ja selle kaudu arendada kehataju, sotsiaalset suhtlemist ja vastastikust tegevust. Iga harjutust toetab kindel tunnusmeloodia, seeläbi on lapsel/noorel võimalus ühendada kuulnud meloodiat konkreetse tegevusega. Harjutusmaterjali leiab näiteks [Youtube.com](https://www.youtube.com) veebikeskkonnast.
 - o Just Dance programmi alusel liikumine iseseisvalt või eeskuju järgi (eeldab programmi olemasolu koolis). Programm on emotsionaalselt väga köitev. Tähelepanu hoida lapse emotsionaalsel eneseväljendusel, mitte liigutuste sooritamise täpsusel.
- **Laulmine**
 - o Toimetuleku õppel õppiv õpilane armastab väga laulda. Laulmise eelharjutusteks sobivad väga sõrme/näpumängud. Sõrmemängude abil on lapsi tore innustada kaasa mõtlema ja rääkima. Samuti on sõrmemängude mängimine tore tegevus esinemisjulguse arendamisel.
 - o Esimesteks lauluharjutuseks sobivad lihtsad lastelaulud kaasalaulmiseks. Sõnade hääldus ei ole siinkohal olulisim, tähtis on valmisolek laulda. Liigutused, mis laulu saadavad, saab iga õpetaja vastavalt õpilaste võimetele, ise välja mõelda.
- - o Lastekaraoke
- **Pillimäng laulu saateks ja tutvumine erinevate pillidega.**
 - o Õppekäik pillimeistri juurde tutvumaks, kuidas tehakse erinevaid pille.
 - o Instrumentide valmistamise töötoad, kus laps saab ise endale pilli meisterdada (saab integreerida kunsti ja käelise tegevuse tunniga).
- **Esinemised koolis ja väljaspool kooli.**
 - o Esinemine koolipidudel.
 - o Võimalusel osaleda erinevatel esinemistel väljaspool kooli.
 - o Lihtne dramatiseering koos lauludega.
- **Kontserdid koolis ja väljaspool kooli**
 - o Popartistide kooli kutsumine.

- o Kontsertide külastamine vastavalt võimalustele.

Kehaline kasvatus

1. Kehalise kasvatus aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Kehalise kasvatus kaudu rakendatakse toimetulekuõppes kohandatult liikumisõpetuse põhimõtteid.

Õpetuse eesmärgiks on kujundada õpilases positiivset suhtumist liikumistegevustesse, motivatsiooni, teadmisi, oskusi ja harjumust igapäevaselt aktiivselt liikuda, tegeleda liikumise kui harrastusega.

Arendatakse ja toetatakse õpilase positiivse suhtumise kujunemist liikumisse. Sobivate õppemeetodite valik suunab õpilasi arendama oma kehalisi võimeid. Eakohast võimetele vastavaid liikumisoskusi kujundatakse motiveerivate eelkõige mänguliste tegevuste kaudu.

Kasutatakse õpilase sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi. Õpilase jaoks on oluline võimetekohane tegevustes osalemine ja positiivse kogemuse saamine.

Arendatakse õpilase üldmootorikat ja koordineerimist, kujundatakse eneseteeninduse ja sotsiaalseid oskusi. Õpilast suunatakse sportlikult riituma ning võimalikult iseseisvalt isikliku hügieeni nõudeid täitma.

Harjutusi sooritades õpib õpilane tunnetama oma keha ja suunama liigutusi, areneb jõud, vastupidavus, osavus ning paraneb rüht. Jõukohaste harjutuste sooritamisel õpitakse liikumisest rõõmu tundma ja lõõgastuma. Õpilasi suunatakse spordialast meelisharrastust valima.

Oskuste omandamist toetab samalaadsete harjutuste pidev kordamine. Muudetakse harjutuste rütmi ja tempot.

Harjutusi sooritatakse vastavalt õpilase arengule

- koostegevuses,
- eeskuju järgi,
- verbaalsel suunamisel või
- mälukujutlustele toetudes iseseisvalt.

Õppe tulemusena kujuneb õpilasel regulaarse aktiivse kehalise liikumise harjumus. Kujuneb terve ja liikuv inimene, kes oskab suunamisel kasutada koolis õpitud liikumisõpetuse alaseid teadmisi igapäevases elus.

2. Kehalise kasvatuse aine rõhuasetused

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Õpib oma keha tunnetama ja ruumis orienteeruma.</p> <p>Vajaduse korral toimub sobimatute liigustusstereotüüpide muutmine ja/või asendamine.</p> <p>Õpilasi suunatakse sooritama jõukohaseid harjutusi koostegevuses ja/või eeskuju järgi.</p> <p>Õppetöö läbiviimisel tuginetakse mängulisele tegevusele.</p> <p>Õpilasi motiveeritakse sportlikus tegevuses osalema positiivse hinnangu andmisega.</p> <p>Õpilast õpetatakse koostegevuses sportimisel olulisi reegleid järgima.</p>	<p>Õpilasel kujundatakse oskust ja harjumust suunamisel oma keha asendit ja liigutusi kontrollida.</p> <p>Õpilasi suunatakse sooritama tuttavaid ja jõukohaseid harjutusi.</p> <p>Õppetöös kasutatakse jätkuvalt mängulisi elemente.</p> <p>Õpilasi motiveeritakse sportlikus tegevuses osalema positiivse hinnangu andmisega.</p> <p>Sisemist motivatsiooni sportlikuks tegevuseks kujundatakse jõukohase ja huvipakkuva tegevuse kaudu.</p> <p>Õpilasi õpetatakse järgima sportimisega seotud reegleid, arvestama võistluslikus mängus kaaslasega.</p>	<p>Õpilasel kujundatakse oskust ja harjumust iseseisvalt kontrollida oma keha asendit ja liigutusi.</p> <p>Õpilasi suunatakse oma liigutusi teadlikult järjestama osatoimingute ahelast lähtuvalt.</p> <p>Kujundatakse liigustusstereotüüpe ja varieeritakse neid tegevusest ja tingimustest sõltuvalt.</p> <p>Õpilane sooritab õpitud harjutusi varieeruvates tingimustes.</p> <p>Õpilasi suunatakse sportlikus tegevuses osalema sisemisest motivatsioonist lähtuvalt.</p> <p>Õpilast suunatakse õpitud oskusi iseseisvalt rakendama,</p> <p>Õpilasele tutvustatakse spordieetika põhinõudeid ja suunatakse neid järgima.</p> <p>Õpilast suunatakse täitma mitmeosalisi korraldusi, oma tegevust planeerima ja</p>

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Õpilasel kujundatakse oskust jälgida, kuulata ja täita lihtsamaid korraldusi.</p> <p>Tegevust verbaliseeritakse ja/või saadetakse alternatiivsete vahenditega täiskasvanu poolt.</p> <p>Õpilast suunatakse koostegevuses järgima korraharjumusi.</p> <p>Kujundatakse oskust riietuda ja täita esmaseid hügieeninõudeid</p>	<p>Õpilast suunatakse täitma ühe- ja kaheosalisi korraldusi, oma tegevust kommenteerima.</p> <p>Õpilasel kujundatakse oskus täita suunamisel korraharjumusi ja hügieeninõudeid.</p>	<p>kontrollima ning kaasnevalt ja järgnevalt kommenteerima.</p> <p>Õpilasel kujundatakse oskus täita iseseisvalt korraharjumusi ja hügieeninõudeid.</p>

3. Kehalise kasvatuse aine õpitulemused

Liikumisoskused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>1) jälgib harjutuse ette näitamist enda või teise keha peal ning seda saatvat verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit;</p>	<p>1) jälgib harjutuse ette näitamist ning seda saatvat verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit;</p>	<p>1) jälgib harjutuse verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit ja täidab seda;</p> <p>2) sooritab varieeruvates tingimustes keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas;</p>

<p>2) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid keha- ja ruumitunnetusharjutusi;</p> <p>3) teeb koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid rühi- ja tasakaaluharjutusi, korrigeerib kehahoidu õpetaja juhendamisel;</p> <p>4) sooritab koostegevuses erisuunalisi liigutusi ja liigutuste ahelat</p> <p>5) liigub roomates, põlvedel ja neljakäpakil;</p> <p>6) ronib üle takistuste;</p> <p>7) liigub vahelduvsammuga trepist üles;</p> <p>8) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid kõnni- ja jooksuharjutusi;</p> <p>9) käib ja/või jookseb võimetekohases tempos jõukohast distantsi;</p> <p>10) liigub spontaanselt muusika saatel;</p> <p>11) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutusi;</p> <p>12) osaleb lihtsates liikumismängudes;</p>	<p>2) sooritab õpitud keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt;</p> <p>3) sooritab õpitud rühi- ja tasakaaluharjutusi iseseisvalt erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel, hoiab tasakaalu asendites ja liikumistel;</p> <p>4) sooritab juhendamisel / juhendi järgi erisuunalisi liigutusi vastavalt liigutuste ahelale;</p> <p>5) liigub vahelduvsammuga trepist üles ja alla;</p> <p>6) sooritab õpitud kõnni- ja jooksuharjutusi iseseisvalt, kõnnib/jookseb erinevatel maastikel jõukohast distantsi;</p> <p>7) loob kehapillil rütmi;</p> <p>8) sooritab suunamisel õpitud venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutusi;</p> <p>9) osaleb erinevates liikumismängudes;</p>	<p>3) sooritab lihtsamaid kombineeritud rühi- ja tasakaaluharjutusi erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel;</p> <p>4) sooritab mälule toetudes liigutuste ahelat;</p> <p>5) sooritab varieeruvates tingimustes kõnni- ja jooksuharjutusi, kõnnib/jookseb erinevatel maastikel ja eri aastaegadel eri pikkusega distantse;</p> <p>6) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;</p> <p>7) sooritab iseseisvalt venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutusi;</p> <p>8) kasutab liikumisel erinevaid spordivahendeid;</p> <p>9) mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge, suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest;</p> <p>10) peab liikumisel ja sportimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valib sobivad paigad ja vahendid;</p> <p>11) harrastab kindlat spordiala iseseisvalt või osaleb treeningutel.</p>
---	--	---

<p>13) kasutab tuttavaid spordivahendeid eesmärgipäraselt;</p> <p>14) riietub suunamisel spordiriietesse ja täidab hügieeninõudeid;</p> <p>15) järgib liikumisel ja sportimisel koostegevuses ohutusreegleid.</p>	<p>10) on tutvunud erinevate spordivahenditega ja oskab neid kasutada;</p> <p>11) riietub verbaalsel suunamisel vastavalt ilmale ja tunni toimumise kohale, täidab hügieeninõudeid;</p> <p>12) järgib meeldetuletamisel liikumisel ja sportimisel ohutusreegleid.</p>	
---	---	--

Liikumisoskused

Keha- ja ruumitunnetusharjutused, rühi- ja tasakaaluharjutused

Keha- ja ruumitunnetusharjutused, rühi- ja tasakaaluharjutused. Kehahoid vastavalt liikumis- ja igapäevasele tegevusele. Kehahoiu korrigeerimine koostegevuses õpetajaga ja õpetaja suunamisel.

Tasakaalu hoidmine asendites. Kehatunnetuse ja kehahoiu harjutused paigal. Tasakaaluasendid erinevate kõrguste ja laiustega toepindadel. Toengud erinevate kehaosade peal. Maandumine. Rippumine.

Tasakaalu hoidmine liikumisel. Kehatunnetuse ja kehahoiu harjutused liikudes. Liikumised erinevate kõrguste ja laiustega toepindadel.

Tasakaalu hoidmine asendite ja liikumiste kombinatsioonides. Asendite ja liikumiste kombinatsioonid (nt harjutuste kombinatsioonid: liikumine-tasakaaluasend, takistusrajad jne), kehahoid erinevates liikumistes.

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Igapäevased tegevused.</p> <p>Harjutused peegli ees kehahoiu korrigeerimiseks.</p> <p>Harjutused sensoorteraapia-ja füsiorullpallidega. Stopp- liikumine koostegevuses.</p> <p>Kiikumisharjutused. Kükitamise, kägarasend ja selles kiikumine.</p> <p>Käte kõverdamine ja sirutamine, plaksutamine, rusikasse surumine ja avamine, kehaosade puudutamine. Sõudmine istuvas asendis.</p> <p>Roomamine käsi ja jalgu liigutades. Põlvedel ja neljakäpakil liikumine.</p> <p>Kõnd tasapinnal orientiiride järgi. Kõnd reljeefsel/erinevatest materjalidest rajal. Erinevate kõnnakute matkimine kindlas rütmis.</p> <p>Takistustest üleronimine. Varbseinal ronimine. Ronimine mänguväljaku treppidel ja redelitel.</p>	<p>Enda veeretamine.</p> <p>Harjutused erinevate vahenditega: võimlemiskepid, pallid, hüpits.</p> <p>Rippumisharjutused varbseinal.</p> <p>Kõnd võimlemispingil. Põlve- ja sääretõstekõnd, tagurpidi kõnd. Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksusammudega. Stopp- liikumine mängudes.</p> <p>Ronimine kaldpingil. Ronimine mänguväljaku tasakaaluradadel.</p> <p>Ruumitaju arendavad harjutused: verbalsel suunamisel stardi- ja finišijoonega, väljaku piiridega arvestamine.</p> <p>Paarisharjutused.</p> <p>Venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutused.</p>	<p>Tasakaalu arendavad liikumismängud.</p> <p>Jõuharjutused varbseinal.</p> <p>Põlve- ja sääretõstejooks. Jooks suuna muutmiseks. Liikumine joonel ja pingil kasutades erinevaid kõnni- ja jooksusamme. Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksusammul. Stopp- liikumine harjutuskava osana.</p> <p>Ronimine mänguväljaku redelitel, tasakaaluradade, Slackline lindil. Ronimine ronimisseinal.</p> <p>Ruumitaju arendavad harjutused: stardi- ja finišijoonega ning väljaku piiridega arvestamine, hooga kaugushüpe, pallivise.</p> <p>Paaris – ja rühmaharjutused.</p> <p>Kombineeritud võimlemisharjutused. Venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutused.</p>

<p>Ruunitaju arendavad harjutused: liikumine ravis, ringis.</p> <p>Venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutused.</p>		
<p>Edasiliikumisoskused</p>		
<p>Kõnni- ja jooksuoskus. Kõnni-, jooksuharjutused ja - mängud. Kõnni ja jooksusammudel põhinevad tantsumängud ja tantsud. Kõndimine ja jooksmine sise- ja välistingimustes (sh erinevat tüüpi maastikul). Matk või õppekäik linna- või looduskeskkonnas.</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>
<p>Kõnd tasapinnal orientiiride järgi. Kõnd reljeefsel/erinevatest materjalidest rajal. Kõnd kallakust üles ja alla. Kõnd treppidest üles ja alla. Erinevate kõnnakute matkimine.</p> <p>Jooks rahulikus tempos.</p> <p>Õppekäigud ja matkad kooli lähiümbrusesse.</p>	<p>Kõnd treppidest üles ja alla. Kõnd erinevatel maastikel. Kõnd võimlemispingil. Põlve- ja sääretõstekõnd, tagurpidi kõnd.</p> <p>Jooksuasend, jooksuliigutused, jooks erinevas tempos. Erineva pikkusega jooksuharjutused. Jooks kallakust üles.</p> <p>Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksusammudega. Jooksumängud. Teatejooks. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes.</p> <p>Õppekäigud ja matkad linnaruumis ja looduses.</p>	<p>Põlve- ja sääretõstejooks. Jooks suuna muutmiseks. Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksusammudega.</p> <p>Jooksuasend, jooksu alustamine ja lõpetamine. Jooks erinevatest lähteasenditest, mitmesugused jooksuharjutused. Püstistart koos stardikäsklustega. Võimetekohase jooksutempo valimine. Pendelteatejooks teatepulgaga.</p> <p>Jooks/kõnd vahelduval maastikul erinevatel aastaegadel. Õppekäigud ja matkad linnaruumis ja looduses.</p>

<p>Hüppeoskus. Hüppeharjutused. Hüppemängud. Hüppeid ja hüpakuid sisaldavad tantsud. Hüppe- ja jooksumbinaatsioonid. Hüpete kasutamine erinevates keskkondades. Hüpitsaharjutused.</p>		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Sulghüpe. Harki - kokku hüplemine</p>	<p>Harki- ja käarihüplemine. Sügavushüpe. Kombineeritud hüpped: hüpped ühel jalal, hüpped rõngast rõngasse, hüpped batuudil jne. Hoota kaugushüpe.</p>	<p>Galoppsamm. Hüpped üle takistuste. Hüplemine hüpitsaga. Hoota kaugushüpe kahel jalal maandumisega. Kaugushüpe hoojooksuga paku tabamiseta.</p>
<p>Roomamis- ja ronimisoskus. Roomamine. Ronimine erinevatel vahenditel, üle takistuste, erinevatel tasapindadel, vahendite alt. Ohutusega arvestamine ja enda suutlikkuse suunatud mõistmine.</p>		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Roomamine käsi ja jalgu liigutades. Põlvedel ja neljakäpakil liikumine. Takistustest üleronimine. Takistuste alt läbi ronimine. Varbseinal ronimine. Trepist üles ja alla ronimine.</p>	<p>Roomamine läbi tunneli. Ronimine kaldpingil. Erinevatel redelitel, treppidel üles ja alla ronimine. Ronimine mänguväljaku jõukohastel redelitel, tasakaaluradadel.</p>	<p>Ronimine mängu- ja spordiväljaku redelitel, tasakaaluradade. Ronimine ronimisseinal. Ronimine looduskeskkonnas üle takistuste, ronimine kividel, puutüvedel jms.</p>

<p>Ronimine mänguväljaku treppidel ja redelitel.</p> <p>Ronimine koostegevuses looduskeskkonnas üle takistuste.</p>	<p>Ronimine eeskuju järgi looduskeskkonnas üle takistuste, ronimine kividel, puutüvedel jms.</p>	
<p>Ujumisoskus. Ohutusnõuded ja kord basseinis ning ujumispaias. Hügieeninõuded ujumisel. Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine vahendiga ja ilma.</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>
<p>Harjutused veega kohanemiseks.</p> <p>Riietumine. Tuelaleti kasutamine.</p> <p>Isikliku hügieeni järgimine: pesemine- ja kuivatamine koostegevuses.</p> <p>Ohutusnõuete järgmine koostegevuses.</p>	<p>Harjutused vees. Abivahendiga ujumine.</p> <p>Toimetulek ja aktsepteeritav käitumine ujulas. Isikliku hügieeni järgimine. Ohutusnõuete suunatud järgimine.</p>	<p>Abivahenditega ja iseseisev ujumine</p> <p>Ujumine kui harrastus.</p> <p>Isikliku hügieeni järgimine, otstarbekalt isikliku hügieeni tarvete kasutamine. Ohutusnõuete iseseisev järgimine.</p>
<p>Edasiliikumisoskuste kasutamine. Edasiliikumisoskuste kasutamine tantsus, rütmis ja muusikas. Keha liikumine ajas ja erinevates rütmides, ise rütmi tekitamine. Keha liikumine ruumis. Keha liikumine heli ja muusika saatel. Liikumine eneseväljenduse vahendina. Liikumine koostöös teistega. Edasiliikumisoskused koostöös paarilise ja rühmaga. Liikumised paarilise ja rühmaga erinevates suundades, tempos, rütmis.</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>

<p>Õpetaja tegevuse matkimine. Harjutused peegli ees. Tähelepanu- ja matkimismängud. Plaksutamine. Rütmi tekitamine kehapillil.</p> <p>Harjutused paaris.</p> <p>Liikumine ravis, ringis.</p> <p>Harjutused koostöölangevarju, rätikute ja lintidega.</p> <p>Lindude ja loomade kõnnaku ja tegevuste matkimine.</p> <p>Spontaansust ja liikumise rõõmu arendavad mängud: kullimängud, laulumängud.</p> <p>Vaba liikumine muusika saatel.</p>	<p>Rütmi plaksutamine vm kehapillil tekitamine.</p> <p>Harjutused paaris ja rühmas.</p> <p>Liikumine ravis, ringis ja paarilisega kõrvuti ringjoonel.</p> <p>Ringmängud. Eesti traditsioonilised laulumängud paarilise valimisega.</p> <p>Lihtsamad tantsud õpitud tantsusammudega. Õigeaegne tantsu alustamine ja lõpetamine.</p> <p>Vaba tants.</p>	<p>Liikumine rütmis, rütmi tekitamine.</p> <p>Harjutused paaris ja rühmas.</p> <p>Tantsukujundid rühmas ja liikumine nendes. Erinevad liikumised rütmi või muusika iseloomu vaheldumisel.</p> <p>Laulumängud erinevates joonistes. 2–3-kombinatsioonilised lihtsamad paaritantsud. Korduvtuurilised eesti rahvatantsud ja keerukamad laulumängud. Erinevate rahvaste tantsud. Lastetantsud.</p> <p>Tantsulise liikumise väljamõtlemine. Lihtsa tantsu loomine.</p>
<p>Vahendi kasutamine</p>		
<p>Vahendi esmane hoidmis- ja hooldusvajadus. Vahend (jalgratta, tõukeratta, rulluisude, suuskade, kelgu) hoidmisele ja sellest sõltub ka tehnilisele ABC-le keskendumise vajadus vastavalt vahendi eripärale.</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>
<p>Spordivahenditega tutvumine.</p>	<p>Spordivahendite kasutusvõimalused. erinevad</p>	<p>Tuttavate spordivahendite õige hoiustamine ja hooldamine suunamisel.</p>

<p>Spordivahendite sorteerimine vastavalt kasutamiseviisile.</p> <p>Spordivahendite hoiupaika paigutamine koostegevuses</p>	<p>Spordivahendite leidmine hoiupaigast ja hoiupaika paigutamine peale kasutamist. Spordivahendi hoidmisesendid.</p> <p>Spordivahendi hooldamine koostegevuses.</p>	
<p>Vahendil liikumine. Harjutused tasakaalu/ jooksu-, tõuke- ja jalgrattal. Harjutused ja mängud kelkudel. Harjutused uiskudel. Harjutused suuskadel.</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>
<p>Spordivahendite lükkamine ja vedamine.</p> <p>Tasakaalu/ jooksuratta kasutamine.</p> <p>Kelgutamine: laskumine nõlvakust, kelgu vedamine (tühi kelk, istuva kaaslasega).</p>	<p>Tõukerattaga sõitmine.</p> <p>Jalgrattasõit: kolmerattaline jalgratas, abiratastega jalgratas.</p> <p>Kelgutamine: kelgu lükkamine, kelgu märke vedamine, kelgu pidurdamine.</p> <p>Suusatamine: suuskadel liikumine keppideta/keppidega lauskmaal</p>	<p>Tõukerattasõit kui harrastus.</p> <p>Jalgrattasõit. Jalgrattasõit kui harrastus.</p> <p>Kelgutamine: kelgu juhtimine, koos kaaslasega kelgul nõlvakust laskumine.</p> <p>Snowtubing.</p> <p>Suusatamine: suuskadel liikumine paaristõugetega ja vahelduvsammuga, laskumine väikesest nõlvast. Suuskadel eessõitjast/ takistusest möödumine. Suusatamine kui harrastus.</p> <p>Uisutamine: uiskudel tasakaalu hoidmine raami abil, iseseisvalt uisutamine.</p> <p>Liikumine lumeräätsadel.</p>

Vahendi käsitlemine harjutustes, liikumismängudes.

Viske- ja püüdmisoskus. Palli hoidmine, palli hoidmine koos kaaslasega, palli hoidmine erinevatel viisidel liikudes. Palli veeretamine ja veereva palli püüdmine, veeretamine täpsusele ja esemete alt. Viske- ja püüdmisharjutused: viskamine erinevalt kauguselt, enda ja paarilise visatud palli püüdmine, viskamine üle võrgu, individuaalharjutused palliga, viskamine üles ja püüdmine, viskamine seina vastu ja püüdmine, viskamine horisontaalsesse (nt rõngas, kast) või vertikaalsesse märklauda (nt tähis seinal). Erinevate vahendite viskamine ja püüdmine. Viske- ja püüdmisega liikumismängud.

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Erinevate vahendite viskamine ja püüdmine: pallid, liivakotikesed, lennukid, lendpall jms.</p> <p>Harjutused palliga: palli hoidmine, kandmine, veeretamine, viskamine kahe käega.</p>	<p>Harjutused erinevate viskevahenditega: pallid, discgolfi kettad, noolemängud jms.</p> <p>Harjutused palliga: pallivisked ühe käega, palli löömine ja vedamine jalaga, palli ja teiste viskevahendite märkiviskamine, palli veeretamine kindla sihtmärgi suunas, palli püüdmine.</p> <p>Pallivise paigalt</p>	<p>Harjutused palliga: palli löömine kaaslasel, palli veeremise peatamine jalaga, väikese palli viskamine kaugusesse, palli/ kuuli veeretamine sihtmärgi suunas, veeretamise tugevuse reguleerimine.</p> <p>Viskepalli hoie, viskeliigutus. Pallivise kahesammulise hooga.</p> <p>Viske ja püüdmisega liikumismängud: mädamuna, rahvastepall, bowling, Bocce, discgolf jms.</p>

Põrgatamisoskus. Põrgatamine kahe käega, parema ja vasaku käega, põrgatamine ja püüdmine, põrgatamine säilitades asukohta, põrgatamine liikumisel. Põrgatamisharjutused.

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
-----------------	------------------	-------------------

<p>Palli kukutamine käest. Palli viskamine kahe käega vastu maad.</p>	<p>Palli pörgatamine kahe käega. Palli pörgatamine ühe käega. Palli pörgatamine ja püüdmine säilitades asukohta.</p>	<p>Palli pörgatamine parema ja vasaku käega. Palli pörgatamine liikumisel. Pörgatamisharjutused. Pallimängud: korvpall.</p>
<p>Palli löömisoskus.</p> <p>Palli löömisoskus käega. Harjutused kergete pallidega, nt õhu- või rannapallid. Kerge palli löömine üles, ette, üle takistuse (võrk, nõör). Palli löömine säilitades enda asukohta ja liikumisel.</p> <p>Palli löömisoskus jalaga. Seisva ja liikuva palli löömine kaaslasele ja täpsusele, nt väravasse. Palli vedamine ja peatamine. Harjutused ja liikumismängud.</p> <p>Palli löömisoskus vahendiga (reketiga, hokikepiga). Kerge palli löömine õhku, edasi, üle takistuse (võrk) reketiga. Juurdeviivad harjutused reketi- ja hokimängudele. Palli vedamine, löömine, peatamine, söötmine hokikepiga</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>
<p>Kerge palli löömine käega. Seisva palli löömine jalaga.</p>	<p>Kerge palli löömine üles, ette. Liikuva palli löömine ja vedamine jalaga. Õhupalli löömine reketiga õhku. Palli vedamine ja löömine hokikepiga.</p>	<p>Kerge palli löömine üle takistuse. Palli jalaga löömine kaaslasele. Palli löömine väravasse. Palli veeremise peatamine jalaga. Õhupalli/sulgpalli löömine õhku, edasi, kaaslasele, üle takistuse. Palli peatamine ja söötmine hokikepiga.</p>

		Pallimängud: jalgpall, sulgpall, saalihoki.
<p>Vahendite abil erinevate oskuste arendamine. Kehatunnetuse, koordineerimise, tasakaalu, koostöö, rütmisuse harjutused vahendite abil.</p>		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Harjutused erinevate vahenditega: langevarjud, linnid, raskuskotikesed, õhupallid, pallid jms.</p> <p>Harjutused peegli ees.</p> <p>Harjutused paaris.</p> <p>Liikumismängud.</p>	<p>Harjutused erinevate vahenditega: võimlemiskepid, pallid, hüüpits jms.</p> <p>Harjutused paaris ja rühmas.</p> <p>Lihtsad võimlemis- ja tantsukavad. Kohandatud reeglitega pallimängud.</p>	<p>Harjutused erinevate vahenditega: lint, rõngas, pallid, hüüpits jms.</p> <p>Harjutused paaris ja rühmas.</p> <p>Võimlemis- ja tantsukavad. Palli- jm sportmängud.</p>
<p>Turvalisuse ja ohutu liikumise põhimõtete arvestamine. Soojendus enne liikumistegevust, riietuse valik vastavalt tegevusele, keskkonnale, ilmale. Erinevate liikumisviiside puhul ohutuse tagamine nii linna- kui maakeskkonnas (enda nähtavaks tegemine). Teekonna kavandamine, ilmastikutingimusi ja liikumisviisi arvestavalt. Liiklusmärkide, teekattetähiste, mängu- ja spordiväljakute infotahvlite märkamine, lugemine, mõtestamine.</p> <p>Turvalisus vahendil liikumises. Turvavarustuse kasutamine: kiiver, kaitsmed, helkur, erksavärvilised riided jne. Liiklusreeglitega arvestamine vahendil (tõukeratas, jalgratas jne) liikudes linna- või maakeskkonnas. Kaaslasega arvestamine vahendil liikumisel.</p>		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

<p>Koostegevuses tegevuse ja ilmaga sobivate spordirõivaste valimine. Iseseisev riietumine.</p> <p>Soojendusharjutuste sooritamise eeskujuga järgi.</p> <p>Koostegevuses mänguväljakutel ohutusreeglite järgimine: enda järjekorra ootamine, kaaslaste tegevuse jälgimine jms.</p> <p>Ohutu liiklemine kooli ümbruses: kõnnitee, sõidutee, maantee, ülekäigurajad, foorid. Helkuri ja helkurvesti kandmine õppekäikudel.</p> <p>Erinevad sõidukid meie teedel, sh tõukerattad, rattad.</p> <p>Jooksurattaga, kelguga vm vahendiga liikumisel eeskujuga järgi kaaslaste liikumistrajektooriga arvestamine. Rattaga liikumisel kiivri kandmine.</p>	<p>Verbaalsel suunamisel tegevuse ja ilmaga sobivate spordirõivaste valimine ja riietumine.</p> <p>Õpitud soojendusharjutuste sooritamise meeldetuletamisel.</p> <p>Mängu- ja spordiväljakute ohutu kasutamine verbaalsel suunamisel. Mängu- ja spordiväljakute pildiliselt ja tekstina esitatud kasutusreeglite leidmine, koostegevuses kasutusreeglite lugemine, mõtestamine ja järgimine.</p> <p>Ohutu liiklemine koduasulas. Liiklemine kergliiklusteel. Kergliiklusteel olevate liiklusmärkide ja teekattemärgistuse märkamise, lugemise ja mõistmise: kõnnitee, jalgrattatee.</p> <p>Liiklemine pimedal ajal, helkuri ja helkurvesti kasutamine.</p> <p>Rattaga sõitmisel, kelgutamisel meeldetuletamisel kaaslaste liikumistrajektooriga arvestamine. Oskus märgata ohutu ja pidurdada. Rattaga sõitmisel kiivri kandmine.</p>	<p>Tegevuse ja ilmaga sobivate spordirõivaste valimine ja riietumine.</p> <p>Iseseisev soojendusharjutuste sooritamise enne liikumistegevust.</p> <p>Spordiväljakute, sh väljõusaalide ohutu kasutamine. Treeningseadmete kasutusjuhendite leidmine, lugemine ja järgimine.</p> <p>Sportimisel õpitud ohutusnõuete täitmine. Turvavarustuse kandmine.</p>
---	---	---

3.1.Tervis ja kehalised võimed

Tervis ja kehalised võimed		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>1) jälgib harjutuse ette näitamist enda või teise keha peal ning seda saatvat verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit;</p> <p>2) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid keha- ja ruumitunnetuse harjutusi;</p> <p>3) teeb koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid rühi- ja tasakaaluharjutusi;</p> <p>4) sooritab koostegevuses erisuunalisi liigutusi ja liigutuste ahelat;</p> <p>5) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid kõnni- ja jooksuharjutusi; käib ja/või jookseb võimetekohases tempos jõukohast distantsi;</p>	<p>1) jälgib harjutuse ette näitamist ning seda saatvat verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit;</p> <p>2) sooritab õpitud keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt;</p> <p>3) sooritab õpitud rühi- ja tasakaaluharjutusi iseseisvalt erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel;</p> <p>4) sooritab juhendamisel / juhendi järgi erisuunalisi liigutusi vastavalt liigutuste ahelale;</p> <p>5) sooritab õpitud kõnni- ja jooksuharjutusi iseseisvalt, kõnnib/jookseb erinevatel maastikel jõukohast distantsi;</p>	<p>1) jälgib harjutuse verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit ja täidab seda;</p> <p>2) sooritab varieeruvates tingimustes keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas;</p> <p>3) sooritab lihtsamaid kombineeritud rühi- ja tasakaaluharjutusi erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel;</p> <p>4) sooritab mälule toetudes liigutuste ahelat;</p> <p>5) sooritab varieeruvates tingimustes kõnni- ja jooksuharjutusi; kõnnib/jookseb erinevatel maastikel ja eri aastaegadel eri pikkusega distantse;</p>

<p>6) osaleb lihtsates liikumismängudes; 7) võtab osa klassi ja kooli spordiüritustest; 8) toitub koostegevuses tervislikult, on valmis proovima uusi toite.</p>	<p>6) osaleb erinevates võistlusmängudes, võtab osa spordivõistlustest koolis ja väljaspool; 7) kasutab suunatult mõõtevahendeid praktilises tegevuses, mõõdab enda kehalisi võimeid koostegevuses õpetajaga; 8) järgib suunamisel tervisliku toitumise põhimõtteid; 9) teab liikumise tähtsust inimese tervisele.</p>	<p>6) mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge, suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest, 7) võtab osa üleriigilistest spordivõistlustest; 8) mõõdab enda kehalisi võimeid õpetaja juhendamisel õpitud mõõtevahenditega; 9) teab ja järgib tervisliku eluviisi põhimõtteid.</p>
--	---	--

3. 2. Õppesisu

<p>Tervis ja kehalised võimed</p>		
<p>Kehalisi võimeid arendavates mängudes ja harjutustes osalemine. Kehaliste võimete (koordinatsioon, osavus, tasakaal, kiirus, painduvus, reaktsioon, jõud, vastupidavus, tasakaal) arendamine toimub mänguliste harjutuste ja liikumismängude kaudu. Erinevate tegevuste kaudu kujuneb õpilasel arusaamine enda kehapildist ja ta õpib tunnetama enda võimeid.</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>

<p>Kehatunnetust ja ruumitaju arendavad harjutused. Oma keha tajumine. Kehaosad.</p> <p>Rütmi tekitamine kehapillil. Rütmiharjutused liisusalvide saatel. Stopp-liikumine koostegevuses.</p> <p>Mängulised liikumisharjutused. Õpetaja tegevuse matkimine. Harjutused peegli ees. Tähelepanu- ja matkimismängud. Harjutused erinevate vahenditega.</p> <p>Lihtsad liikumisrajad.</p> <p>Kiirust, reaktsiooni, vastupidavust arendavad mängud: erinevad kullimängud jms.</p> <p>Vaba liikumine muusika saatel.</p> <p>Kiikumine, ronimine ja liulaskmine mänguväljakul.</p> <p>Matkad kooli lähiümbruses.</p>	<p>Liikumisharjutused ja lihtsad võimlemiskavad.</p> <p>Liikumismängud ja lihtsustatud reeglitega sportmängud. Stopp-liikumine liikumismängudes. Vahendite kasutamine liikumis- ja sportmängudes. Liikumisradade läbimine. Tasakaaluradade läbimine.</p> <p>Vaba tants.</p> <p>Mängu- ja spordiväljakute suunatud kasutamine.</p> <p>Matkad linnaruumis ja looduses. Lihtsad orienteerumismängud.</p>	<p>Võimlemisharjutuste ettenäitamine, lihtsate võimlemiskavade koostamine kasutades erinevaid vahendeid.</p> <p>Liikumis- ja sportmängud.</p> <p>Tantsukavades osalemine.</p> <p>Spordiväljakute kasutamine.</p> <p>Matkad ja orienteerumismängud linnaruumis ja looduses.</p>
<p>Kehaliste võimete mõõtmine. Koostegevuses õpetajaga toimub kehaliste võimete mõõtmine ja tulemuste seostamine tervisega.</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>

<p>Osalemine klassi- ja kooli spordiüritustel. Koostegevuses õpetajaga kaaslastele spordiüritustel kaasaelamine, ergutamine.</p> <p>Praktilises tegevuses ja passiivses ning aktiivses kasutuses mõisted kiire-aeglane, kiirem-aeglasem, pikk-lühike, pikem-lühem.</p>	<p>Klassi- ja kooli sportlikel üritustel, sh võistlustel osalemine.</p> <p>Tulemuste mõõtmine mõõdupulgaga, sammudega. Mõõtmise tulemuste sõnastamine arvuga.</p> <p>Saavutatud tulemuste võrdlemine koostegevuses õpetajaga ja seostamine tervisega.</p>	<p>Sportivõistlustel osalemine.</p> <p>Tulemuste mõõtmine kasutades õpitud mõõtvahendeid ja pikkus- ning ajaühikuid.</p> <p>Oskus seostada saavutatud tulemusi enda tervisliku seisundi ja liikumisharjumuse, sh treeningutega.</p>
<p>Liikumise ja toitumise mõju tervisele. Tervisliku toitumisharjumuse kujundamine. Teadliku liikumisharjumuse kujundamine.</p>		
<p>I arengutasemel</p>	<p>II arengutasemel</p>	<p>III arengutasemel</p>
<p>Tervisliku ja mõõduka toidukogusega harjutamine. Toidu valiku laiendamine.</p> <p>Sportlikes tegevustes, sh liikumismängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine.</p>	<p>Tervislike eluviiside suunatud järgimine ja kahjulikest harjumustest hoidumine.</p> <p>Tervislik ja ebatervislik toit, nende eristamine, valik. Toidupüramiidi järgi söömisharjumuste jälgimine. Tervisliku toidutaldriku koostamine näidise alusel.</p> <p>Liikumise ja puhkuse vaheldumine. Päevarežiimi vajadus ja selle hoidmine. Liikumispausides osalemine. Suunatud liikumisharjumuse kujundamine.</p>	<p>Tervislik toitumine: toidupüramiid, toidukorrad – ja kogused, söömiskultuur.</p> <p>Taimne toit ja loomne toit. Mitmekülgne toit. Vitamiinide vajadus.</p> <p>Ülekaalulisus ja rasvumine - nende ohud ja ennetamise võimalused.</p> <p>Tervislike eluviiside järgimine. Tutvumine</p>

		erinevate sportimisvõimalustega, sport kui harrastus.
--	--	---

3.3 Kehaline aktiivsus

3.3.1 Õpitulemused

Kehaline aktiivsus		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>1) osaleb lihtsates liikumismängudes, võtab osa klassi ja kooli liikumis- ja spordiüritustest;</p> <p>2) märkab suunamisel enesetunde muutusi liikumisel, annab õpitud viisil muutustest märku;</p> <p>3) järgib koostegevuses liikumisalaseid ohutusreegleid.</p>	<p>1) osaleb erinevates võistlusmängudes, võtab osa spordivõistlustest koolis ja väljaspool;</p> <p>2) tegeleb suunamisel spordi kui harrastusega;</p> <p>3) teadvustab suunamisel ja annab märku sportimisel tekkivatest muutustest enesetundes;</p>	<p>1) teab, et igapäevane liikumisharjumus on inimese tervise seisukohalt väga oluline, tegeleb spordi kui harrastusega;</p> <p>2) mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge, suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest, võtab osa üleriigilistest spordivõistlustest;</p> <p>3) jälgib enesetunnet sportimisel ja tegutseb vastavalt enesetundele;</p> <p>4) märkab ja väldib ohuolukordi sportimisel;</p>

	<p>4) märkab suunatult ohtlike olukordi sportimisel ja väldib neid;</p> <p>5) märkab liikumisel ja sportimisel enda abivajadust ja annab sellest märku.</p>	<p>5) märkab liikumisel ja sportimisel enda ja kaaslase abivajadust, pakub ja kutsub abi.</p>
--	---	---

3.3.2 Õppesisu

Kehaline aktiivsus		
Igapäevane kehaline aktiivsus. Läbi mängu kujundatakse lastes positiivset suhtumist liikumisse. Kujundatakse igapäevast liikumisharjumust.		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Igapäevase õppetegevuse osana koostegevuses liikumismängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine.</p> <p>Liikumispausid koolipäeva osana. Vahetundides, sh õuevahetundides läbiviidavates liikumistegevustes koostegevuses osalemine.</p>	<p>Igapäevase õppetegevuse osana suunamisel liikumis- ja sportmängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine.</p> <p>Liikumispausid koolipäeva osana. Vahetundides, sh õuevahetundides läbiviidavates liikumistegevustes osalemine.</p>	<p>Igapäevase õppetegevuse osana liikumis- ja sportmängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine.</p> <p>Liikumispausid koolipäeva osana. Vahetundides, sh õuevahetundides iseseisvalt liikumistegevuste otsimine, kaaslaste kaasamine liikumistegevustesse.</p>

Sport kui harrastus. Liikumisingides koostegevuses osalemine.	Sport kui harrastus. Liikumis- ja spordiringides suunatud osalemine.	Sport kui harrastus. Vaba aja sisustamine sportlike tegevustega. Koolis- või väljaspool kooli toimuvatel treeningutel osalemine.
Enesetunne liikumisel. Märkab enesetunde muutust vastavalt liikumistegevusele.		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Liikumine koostegevuses täiskasvanuga. Õpilase tähelepanu juhtimine enesetunde muutustele liikumisel: väsimus hingeldamine jms. Vajadusel liikumistegevusse pausi tegemine, liikumistegevuse lõpetamine.	Osalemine liikumis- ja spordimängudes. Enda enesetunde suunatud teadvustamine liikumisel ja sportimisel. Märku andmine muutustest enesetundes.	Sportlike tegevuste harrastamine koolis ja vabal ajal. Enda enesetunde jälgimine sportimisel. Tegutsemine vastavalt enesetundele.
Ohtliku olukorra märkamine sportimisel ja abi kutsumine. Ohtude teadvustamine sportimisel, ohtliku olukorra märkamine ja abi kutsumine.		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Koostegevuses liikumisalaste ohutusreeglite järgimine. Täiskasvanu korralduste järgimine ohtlikus olukorras.	Verbaalsel suunamisel sportimisalaste ohutusreeglite järgimine. Ohtlike olukordade suunatud märkamine ja vältimine.	Õpitud sportimisalaste ohutusreeglite järgimine. Võimalike ohtlike olukordade märkamine ja vältimine.

	<p>Enda abivajaduse märkamine liikumisel ja sportimisel ja abi palumine/ kutsumine.</p> <p>Lihtne esmaabi koostegevuses täiskasvanuga.</p>	<p>Enda ja kaaslaste abivajaduse märkamine sportimisel. Abi pakkumine. Abi kutsumine.</p> <p>Lihtne esmaabi.</p>
--	--	--

3.4 Liikumine ja kultuur

3.4.1 Õpitulemused

Liikumine ja kultuur		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>1) riietub suunamisel spordiriietesse ja täidab hügieeninõudeid;</p> <p>2) järgib koostegevuses liikumisalaseid ohutusreegleid;</p>	<p>1) riietub iseseisvalt vastavalt ilmale ja tunni toimumise kohale, täidab hügieeninõudeid;</p> <p>2) märkab suunatult ohtlike olukordi sportimisel ja väldib neid;</p> <p>3) kasutab edasiliikumisoskusi eri keskkondades, harjutustes,</p>	<p>1) riietub liikumiseks sobilikult;</p> <p>2) teab ning järgib isiklikku hügieeni ja ohutusnõudeid;</p> <p>3) kasutab edasiliikumisoskusi eri keskkondades, harjutustes, liikumismängudes ja tantsus, rütmis ja muusika saatel, koostöös</p>

<p>3) kasutab edasiliikumisoskusi tuttavas keskkonnas, laulu- ja tantsumängudes;</p> <p>4) osaleb tantsu ja liikumisega seotud kultuuriüritustel pealtvaataja ja osalejana;</p> <p>5) jälgib harjutuse ette näitamist enda või teise keha peal ning seda saatvat verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit;</p> <p>6) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid keha- ja ruumitunnetuse harjutusi;</p> <p>7) teeb koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid rühi- ja tasakaaluharjutusi;</p> <p>8) sooritab koostegevuses erisuunalisi liigutusi ja liigutuste ahelat.</p>	<p>liikumismängudes ja tantsus, koostöös paarilise ja rühmaga; avastab liikumisvõimalusi tantsu kaudu;</p> <p>4) osaleb tantsu ja liikumisega seotud kultuuriüritustel pealtvaataja ja osalejana;</p> <p>5) jälgib harjutuse ette näitamist ning seda saatvat verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit;</p> <p>6) sooritab õpitud keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt;</p> <p>7) sooritab õpitud rühi- ja tasakaaluharjutusi iseseisvalt;</p> <p>8) sooritab juhendamisel / juhendi järgi erisuunalisi liigutusi vastavalt liigutuste ahelale.</p>	<p>paarilise ning rühmaga; loob midagi liikumisega seotult;</p> <p>4) osaleb tantsu ja liikumisega seotud kultuuriüritustel pealtvaataja ja osalejana;</p> <p>5) jälgib harjutuse verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit ja täidab seda;</p> <p>6) sooritab varieeruvates tingimustes keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas;</p> <p>7) sooritab lihtsamaid kombineeritud rühi- ja tasakaaluharjutusi.</p>
--	--	--

3.4.2 Õppesisu

Liikumine ja kultuur

Isikliku hügieeni nõuded ja riietumine. Ohutusnõuded. Riietumine ja jalanõude valik vastavalt keskkonnale, ilmastikule ja liikumisviisile (spordialale, tantsule). Pesemis- ja riiete vahetamisoskuste ja -harjumuste kujundamine. Jalanõude paelte sidumine. Ohutu käitumine ja liikumine erinevates keskkondades.

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Tutvumine hügieeninõuetega sportimisel.</p> <p>Koostegevuses tegevuse ja ilmaga sobivate spordirõivaste valimine. Iseseisev riietumine. Jalanõude jalga panemine, krõpskinniste sulgemine.</p> <p>Koostegevuses liikumisalaste ohutusreeglite järgimine koolis ja kooli lähiümbuses.</p> <p>Täiskasvanu korralduste järgimine ohtlikus olukorras.</p>	<p>Isikliku hügieeni suunatud jälgimine sportimisel. Iseseisev toimetulek peamiste hügieenitoimingutega. Raskuste korral abi palumine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel tegevuse ja ilmaga sobivate spordirõivaste valimine ja riietumine. Jalanõude jalga panemine, sõlme sidumine.</p> <p>Verbaalsel suunamisel sportimisalaste ohutusreeglite järgimine.</p> <p>Ohtlike olukordade suunatud märkamine ja vältimine linnaruumis ja looduskeskkonnas.</p> <p>Enda abivajaduse märkamine liikumisel ja sportimisel ja abi palumine/ kutsumine.</p>	<p>Toimetulek isikliku hügieeni nõuetega sportimisel.</p> <p>Tegevuse ja ilmaga sobivate spordirõivaste valimine ja riietumine. Jalanõude jalga panemine, lipsu sidumine.</p> <p>Õpitud sportimisalaste ohutusreeglite järgimine.</p> <p>Võimalike ohtlike olukordade märkamine ja vältimine liikumisel linnaruumis ja looduskeskkonnas.</p> <p>Enda ja kaaslaste abivajaduse märkamine sportimisel. Abi pakkumine. Abi kutsumine.</p>

Liikumine tuttavas keskkonnas. Liikumine linnas ja looduskeskkonnas. Liikumine tuttavas keskkonnas, asukoha ja suuna määramine. Liikumistegevused erinevates keskkondades: maastikumängud, peitumis- ja otsimismängud. Liikumine lihtsa

<p>plaani ja kaardi järgi. Kooliümbruse ohutuse vaatlemine. Kooliteekonna ohutus, liikumisviiside mitmekesisus. Liikluseeskirjade järgimine liikudes tänaval. Erinevatel pinnastel ja reljeefidel liikumine. Liikumine tänaval, pargis, väljasõitudel matkaradadel, suusaradadel</p>		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Orienteerumismängud ruumis. Kõnd tasapinnal orientiiride järgi. Kõnd reljeefsel/erinevatest materjalidest rajal. Kõnd mäest ja treppidest üles ja alla. Õppekäigud ja matkad kooli lähiümbrusesse.</p>	<p>Orienteerumismängud kooli hoovis. Kõnd treppidest üles ja alla. Kõnd erinevatel maastikel. Jooks kallakust üles. Õppekäigud ja matkad linnaruumis ja looduses.</p>	<p>Orienteerumismängud kooli lähiümbruses Jooks/kõnd vahelduval maastikul erinevatel aastaegadel. Õppekäigud ja matkad linnaruumis ja looduses.</p>
<p>Liikumisüritustel osalemine. Liikumisüritustel osalemine osalejana, pealtvaatajana. Tutvumine tantsu ja liikumisega seotud kultuuriürituste ja Eesti sportlastega.</p>		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Klassi ja kooli liikumisüritustel osalemine osaleja ja pealtvaatajana.</p>	<p>Kooli ja kogukonna liikumisüritustel osalemine osaleja ja pealtvaatajana.</p>	<p>Kooli ja kogukonna ning vabariiklikel liikumisüritustel osalemine osaleja ja pealtvaatajana. Ausa mängu põhimõtted.</p>

Loovuse arendamine liikumise kaudu. Liikumisvõimaluste avardamine tantsu kaudu. Liikumisvõimaluste avastamine tantsu kaudu. Erinevad tantsud ja tantsumängud. Harjutuste ette näitamine kaaslastele, erinevate lihtsate liikumiste loomine üksi või kaaslastega.

I arengutasemel	II arengutaseme	III arengutasemel
<p>Õpetaja tegevuse matkimine. Harjutused peegli ees. Tähelepanu- ja matkimismängud.</p> <p>Rütmi tekitamine kehapillil.</p> <p>Liikumine liisusalmide rütmis. Stopp-liikumine.</p> <p>Harjutused paaris. Liikumine ravis, ringis.</p> <p>Laulu- ja tantsumängud.</p> <p>Vaba liikumine muusika saatel.</p>	<p>Rütmi plaksutamine vm kehapillil tekitamine.</p> <p>Harjutused paaris ja rühmas. Liikumine ravis, ringis ja paarilisega kõrvuti ringjoonel.</p> <p>Ringmängud. Eesti traditsioonilised laulumängud paarilise valimisega.</p> <p>Lihtsamad tantsud õpitud tantsusammudega. Õigeaegne tantsu alustamine ja lõpetamine.</p> <p>Vaba tants.</p>	<p>Liikumine rütmis, rütmi tekitamine.</p> <p>Harjutused paaris ja rühmas.</p> <p>Tantsukujundid rühmas ja liikumine nendes. Erinevad liikumised rütmi või muusika iseloomu vaheldumisel.</p> <p>Laulumängud erinevates joonistes. 2–3-kombinatsioonilised lihtsamad paaritantsud. Korduvtuurilised eesti rahvatantsud ja keerukamad laulumängud. Erinevate rahvaste tantsud. Lastetantsud.</p> <p>Tantsulise liikumise väljamõtlemine. Lihtsa tantsu loomine.</p>

3.5 Vaimne ja kehaline tasakaal

3.5.1 Õpitulemused

Vaimne ja kehaline tasakaal

I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
<p>1) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi;</p> <p>2) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi sirutus- ja lõdvestusharjutusi;</p> <p>3) märkab suunamisel enda põhiemotsioone.</p>	<p>1) sooritab paaris õpitud sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi;</p> <p>2) sooritab suunamisel õpitud sirutus- ja lõdvestusharjutusi;</p> <p>3) tunneb ära oma põhiemotsioonid ja suunamisel reguleerib oma käitumist;</p> <p>4) märkab ja tunneb ära kaaslaste põhiemotsioone, reageerib suunamisel neile sobivalt.</p>	<p>1) sooritab varieeruvates tingimustes sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi rühmas;</p> <p>2) sooritab iseseisvalt sirutus- ja lõdvestusharjutusi;</p> <p>3) kontrollib enamasti oma põhiemotsioone.</p>

3.5.2 Õppesisu

Vaimne ja kehaline tasakaal
<p>Vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavad tegevused. Sooritab õpetaja juhendamisel vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavaid tegevusi. Vaimset ja kehalist tasakaalu toetavateks meelerahuharjutusteks on peamiselt keskendumis-, tähelepanelikkuse-, kehatunnetuse-, hingamis- ja venitusharjutused. Keskendumise- ja tähelepanuharjutuse erinevus on, et keskendumise harjutuse ajal keskendutakse ühele konkreetsele tegevusele ning tähelepanuharjutuse ajal ollakse vaatleja. Õpetaja juhendamisel erinevad kehatunnetusharjutused (lastejooga, lõdvestusharjutused tunni lõpus, lõdgestus- ja puudutustegevused). Tunnetustoas viibimine.</p>

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Tähelepanu- ja matkimismängud.</p> <p>Kehatunnetusharjutused.</p> <p>Venitus –, sirutus- ja lõdvestusharjutused.</p> <p>Tegevused tunnetustoas.</p>	<p>Kehatunnetus- ja hingamisharjutused.</p> <p>Venitus –, sirutus- ja lõdvestusharjutused.</p>	<p>Kehatunnetus- ja hingamisharjutused.</p> <p>Venitus –, sirutus- ja lõdvestusharjutused.</p>
<p>Emotsioonide märkamine ja reguleerimine. Õpetaja juhendamisel enda emotsioonide märkamine. Emotsioonidega toimetulemist soodustavate tegevustega tutvumine.</p>		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
<p>Enda põhiemotsioonide suunatud märkamine liikumistegevuste käigus individuaalses töös ja rühmas.</p> <p>Enda põhiemotsioonide reguleerimine koostegevuses mängulise tegevuse abil.</p>	<p>Enda emotsioonide märkamine liikumistegevustes ja sportmängudes osaledes. Oma tunnete suunamine ja väljendamine aktsepteeritaval viisil. Võit ja kaotus.</p> <p>Emotsioonide juhtimine suunamisel: eemaldumine, hingamisharjutused, joonistamine, stressipall jms</p> <p>Põhiemotsioonide märkamine ja äratundmine kaaslastel.</p>	<p>Enda emotsioonide märkamine ja reguleerimine vastavalt olukorrale. Võit ja kaotus.</p> <p>Emotsioonide juhtimine erinevate õpitud tegevuste abil.</p> <p>Kaaslaste emotsioonide märkamine ja neile reageerimine aktsepteeritaval viisil, kaaslaste toetamine.</p>

Rütmika

1. Rütmika rõhuasetused

I arengutase

1.-2. klassis arendatakse õpilastel kuulamis-, jälgimis-, matkimis-, mõistmis- ja lihtsamate korralduste täitmise oskusi. Kujundatakse hügieeni- ja korraharjumusi. Lapsi õpetatakse tunnetama oma keha ja liigutusi, arendatakse ruumitaju. Harjutusi õpitakse matkides, eeskuju järgi, abiga.

II arengutase

Suuremat tähelepanu pööratakse ruumitaju arendamisele ja oma kehaasendi kontrollimisele. Mängud ja tantsud võimaldavad tunda rõõmu emotsionaalsest liikumisest, mõista kaaslaseid ja arendada loovust.

III arengutase

Kasutatakse aeroobika elemente, erinevaid rütme. Suunatakse vaba liikumist improvisatsioonis. III kooliastme õpilane enamasti matkib tantsusamme (nt juurdevõtusamm). Õpitakse keerulisemaid tantsujooniseid. Õpitakse erinevate seltskonnatantsude (polka, valsi, rumba, samba, disko) elemente. Tantsusammude valikul lähtub õpilane muusikast. Esitab õpitud liikumiskavu.

Kõikidel kooliastmetel kasutatakse tegevuste väljundina koolisiseseid ettevõtmisi, üritusi, pidusid.

2. Rütmika õpetamise põhimõtted

2.1. Rütmikatundides kasutatakse kehatunnetuse-, kontakti- ja kommunikatsiooniharjutusi, mängu ning tantse, mille abil saab arendada õpilaste füüsilisi võimeid ning psüühikat, kinnistada nii verbaalse kui ka mitteverbaalse suhtlemise oskusi.

2.2. Rütmikatundides ühendatakse kehalise kasvatuse tundidest tuttavad harjutused muusika ja rütmiga. Rütmitunde aluseks on motoorsuse lihaste liigutustele tugineva korrapärase liikumise tunnetamine. Muusika rütmiline külg organiseerib psüühikat, liigutused muusika saatel ja rütmiline liikumine aktiveerib kõiki psüühilisi protsesse, aitab kaasa õpilaste enesetunnetuse kujunemisele, tõstab meeleolu.

3. Rütmika ainekava jaotus

3.1. Harjutused kehatunnetuse saavutamiseks

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase; lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> ● Kiikumisharjutused. ● Käte kõverdamine ja sirutamine. plaksutamine, rusikasse surumine ja avamine. ● Põlvedel ja neljakäpukil käimine. lükkamine ja vedamine; lõdvestumine. Marssimine, liikumine ringis. ● Tantsuelementide järelekordamine. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kontaktliikumise harjutused. ● Harjutused rütmi- ja liisusalmide saatel. ● Liikumismängud 	<ul style="list-style-type: none"> ● Aeroobika. Rütmi-improvisatsioonid. ● Kombineeritud võimlemisharjutused. ● Harjutused ühiselt grupiga.

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks; lisaõppe lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> Oskab kuulata ja täita lihtsamaid harjutusi koostegEVuses eeskujU järgi/abiga. 	<ul style="list-style-type: none"> Teab oma kohta rivis, harjutustes, õpitud tantsus. 	<ul style="list-style-type: none"> Oskab liikuda erinevates joonistes, improviseerida.

3.2. Koordinatsiooniharjutused

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase; lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> Harjutused peegli ees kehahoiu korrigeerimiseks. Rütmilised harjutused käte ja õlgadega, ülakeha painutused. Kõnd võimlemispingil, trel, hüpped pingilt. 	<ul style="list-style-type: none"> Kõnd päkkadel ja kandadel, takistuste ületamine, tagurpidikõnd. Käte ja jalgade samaaegsed harjutused. Harjutused väikeste pallidega. Hüppeharjutused paigal, jalad koos, harki-kokku hüpped, üle esemete, hüpped batuudil. Külgsamm, galopp, hüpaksamm. 	<ul style="list-style-type: none"> Tantsusammud: juurdevõtusamm. Keerulisemad tantsujoonised. Jooksurütm, hüpped/hüplemine muusikas käte ja jalgade üheaegne erinev liigutamine.

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks; lisaõppe lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> Oskab kuulata ja täita lihtsamaid harjutusi koostegevuses eeskuju järgi/abiga 	<ul style="list-style-type: none"> Oskab sooritada õpitud harjutusi 	<ul style="list-style-type: none"> Oskab sooritada erinevatest sammudest kombinatsioone ja neid ka ise välja mõelda ja ette näidata

3.3 Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase; lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> Lindude ja loomade kõnnaku ja tegevuste matkimine. Lihtsamad tantsud koostegevuses. Harjutused rätikute ja lintidega. Liikumine ringis. 	<ul style="list-style-type: none"> Harjutused paaris ja rühmas. Liikumine rivis, kolonnis, ringis. Lihtsamad tantsud õpitud tantsusammudega. Rahvatantsud 	<ul style="list-style-type: none"> Seltskonnatantsude elemendid. Polka, valsi, rumba, samba põhisammud. Diskotantsud. Tantsusammude valik muusika järgi. Liikumiskavad.

Taotletavad õpitulemused:

1.arengutaseme lõpuks	2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks; lisaõppe lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • Oskab tegutseda erinevate vahenditega; • Tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat. • Mängib kaasa õpitud tantse, ringmänge. • Kuulab muusikat, liigub muusikaga kooskõlas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oskab liikuda kooskõlas muusikaga; • Oskab esitada õpitud tantsu või liikumist; • Oskab tantsule paluda, tantsu lõpetada. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teab ja järgib põhilisi viisaka käitumise reegleid pidudel ja avalikes kohtades • Oskab esitada õpitud liikumiskava, tantsu • Tantsida lihtsamaid seltskonna- ja peotantse.

3.4. Lõdvestusharjutused

Õppesisu:

1.arengutase	2.arengutase	3.arengutase; lisaõpe
<ul style="list-style-type: none"> • Rahustava muusika ja puudutuselementide saatel õpitakse lõdvestuma ja tunni pinget maandama. 	<ul style="list-style-type: none"> • Paarisharjutused, venitused 	<ul style="list-style-type: none"> • Hingamisharjutused, erinevad lõdvestused ja venitused.

Taotletavad õpitulemused:

1.arengutaseme lõpuks	2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks; lisaõppe lõpuks

• Õpilane naudib lõõgastumist	• Sooritab venitusharjutusi paarisharjutustena	• Sooritab meeldetuletusel lõõgastusharjutusi iseseisvalt
-------------------------------	--	---

Ainekavad lisaõppes

Funktsionaalne lugemis- ja kirjaoskus

1. Õppetöö rõhuasetused

Õppetegevuses tuginetakse varem omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele. Õppeprotsessi mitmekesistatakse kaasaegsete ja interaktiivsete õppematerjalidega ning kasutatakse infotehnoloogilisi ja kommunikatiivseid võimalusi. Varemõpitule toetudes

- jätkatakse õpilastes lugemisoskuse ja loetust arusaamise treenimist;
- kirjeldatakse märkide ja sümbolite tähendust ning käitumist vastavalt juhendile;
- õpetatakse kirjutama täpseid isikuandmeid (nimi, isikukood, aadress, telefoni number, e-mail);
- arendatakse kujutlusvõimet, võrdlemis- ja vaatlusoskust; oskust seostada objekti pildi ja/või skeemiga;
- tutvustatakse erinevaid kirjandusžanre (luule, proosa, draama vm), eepos “Kalevipoeg”

Õpetuse põhitaotluseks on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus. Põhirõhk on pandud teabetekstidele, verbaalse ja mitteverbaalse info seostamisele. Treenitakse oskust lugeda lihtsaid teateid, kuulutusi, juhendeid jm ning mõista loetu sisu (toidu- ja tarbekaupade nimetus, hind, koostis/valmistamisõpetus/kasutusjuhend, TV-kava, ilmateade, sõiduplaan). Oluline on õpetada tundma kokkuleppemärke, viitasid ja sümboleid. Tänapäevaühiskonnas on primaarne oskus käsitseda mobiiltelefoni ja arvutit. Leida infot ajalehest, arvutist, teadetahvlilt jm. Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt vestlusi, kommenteeritakse situatsioone, arutletakse võimalike variantide üle. Õppetöö toimub võimalikult sageli praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi või koolimaja. Rõhuasetus on *mina-meie* teadvustamisel suhetes kodukoha ja oma tegevusega.

2. Õpetuse eesmärgid

Funktsionaalse lugemis- ja kirjaoskusega taotletakse, et õpilane:

- Mõistab igapäevakõnet, täidab ühe-/ kaheosalisi korraldusi.
- Oskab loetust aru saada ja seda infot kasutada.
- Mõistab lihtsat mitteverbaalset juhendit (toiduresept, tehnika, kodukeemia vm)
- Tunneb ära ja oskab kasutada õpitud märkide järgi käitumist (WC, bussipeatus, apteek vm)
- Oskab nimetada/kirjutada isikuandmeid, täita lihtsat ankeeti/küsitlust (nimi, isikukood, aadress vm)

3. Õppesisu:

Lugemine ja mõistmine; lugemise harjutamine: lugemine kooris ja üksi;

Töötamine juhendite, dokumentide, eelarve, etikettide ja tarbetekstidega;

Isikuandmed. Ankeetide ja blankettide täitmine, avalduste ja seletuskirjade kirjutamine;

Lisa-aastatel jätkatakse varemõpitud keelereeglite kasutamist ning kirjutamis- ja lugemise baasoskuste kordavat harjutamist arvestades õpilase individuaalsust, kuid nende iseseisva valdamise kõrval on õpetamisel olulisem põhirõhk toimetulekul teabega igapäevakeskkonnast.

4. Õpitulemused

Lisaõppe lõpuks õpilane eeldatavasti:

- leiab abiga vajalikku infot teabetekstidest, retseptist, telekavast vm
- tegutseb saadud info põhjal; otstarbekalt; tegutseb
- kirjutab andmeid enda kohta, sooritab ära kirja;

- kasutab viisakusväljendeid enamlevinud suhtlussituatsioonides;
- kommenteerib/hindab oma tegevust/tulemust põhimõttel õige-vale, meeldib-ei meeldi, hea-halb
- kasutab telefoni, suhtleb e-postis, leiab arvutist infot (TV-kava, ilm, ajalehed, sõiduplaanid)

Matemaatika

1. Õppetöö rõhuasetused

Õppetegevuses toetatakse varem omandatud teadmiste ja oskuste. Rõhuasetus on nn sotsiaalmatemaatikal. Matemaatikat õpitakse eluliste probleemide parema mõistmise ja edukama lahendamise eesmärgil. Analüüsitakse ja lahendatakse matemaatilisi probleemsituatsioone (sh tekstülesandeid). Matemaatilised oskused: geomeetria; probleemülesanded raha, aja, vanuse ja mõõtühikutega; Orienteerumine ajas: kell, kalender, aastaajad; tähtpäevad

Õppesisu:

-orienteerumine ajas: kell, nädalapäevad, kalender, aastaajad;

-suurustunnused: lühike- mõõtmine – pikkus, kaal, maht pikk; raske-kerge;

-kirjalik liitmine ja lahutamine;

-taskuarvuti kasutamine,

-raha: rahatähtede tundmine; raha väärtuse mõistmine; ostu-müügitehingutega seotud elementaarkujutluste loomine; raha kasutamine igapäevaelus;

-mõõtühikud: liiter, milliliiter, detsiliiter, toll, kilogramm, gramm, milligramm;

-elulise sisuga tekstülesanded;

-ruumilised suhted: kavandi koostamine, joonise lugemine.

Õpitulemused:

Lisaõppe lõpuks õpilane eeldatavasti:

- oskab planeerida oma päeva, tunneb kella, orienteerub kalendris;
- oskab kasutada taskuarvutit;
- lahendab elulise sisuga tekstülesandeid,
- tunneb rahatähti, oskab planeerida oma eelarvet;
- teab ja oskab kasutada õpitud mõõtühikuid:cm, m, liiter, kg, gramm.

Eluõpetus

1. Õppetöö rõhuasetused

Õppetegevuses tuginetakse varem omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele.

- Varemõpitule toetudes jätkatakse õpilastes pereelu kujutluspildi loomist ja seostatakse saadud teadmisi teistes õppeainetes omandatuga.
- Kirjeldatakse inimese arengus toimuvaid vanuselisi muutusi, rõhutades individuaalsusele; selgitatakse soo jätkumise aluseid, sellega kaasnevaid teemasid (sünd, vastutus, haigused vm).
- Arendatakse kujutlusvõimet, võrdlemis- ja vaatlusoskust.
- Kujundatakse käitumisnorme; väärtustatakse õigete otsuste tegemist, õige/vale käitumise analüüsimisoskust;
- Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub vaimses õpikeskkonnas üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle;

- Õppeprotsessi mitmekesistatakse kaasaegsete ja interaktiivsete õppematerjalidega ning kasutatakse infotehnoloogilisi ja kommunikatiivseid võimalusi.

Inimese- ja perekonnaõpetus on integreeritud õppeaine, millesse on kaasatud terviseõpetus. Õpetuses on rõhuasetus täiendatud teadmiste andmisel inimese anatoomiast ja soolisest erinevusest. Aine käsitlekse kaudu aidatakse õpilastel õppida tundma oma keha arengut ning anda lihtsustatud teadmisi loote ja väikelapse arengust. Püütakse õpetada mõistma ja reguleerima oma tunnetustegevust ja sellega kaasnevat käitumist. Õpetuse eesmärk on aidata õpilasel kujuneda isiksuseks, kes on võimeline kohanema ümbritsevas keskkonnas ning toime tulema toetatud elamises võimalikult iseseisvana.

2. Õpetuse eesmärgid

Inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb oma keha ning mõistab inimese kasvamise/arenemisega seotud muutusi;
- hoolitseb iseenda ja kaaslaste (pereliige/elukaaslane/laps) tervise eest (isiklik ja pere hügieen, tervislikud eluviisid); väldib ennast ja teisi kahjustavat käitumist;
- pöördub abi saamiseks täiskasvanu või arsti poole (valu kirjeldamine, olukorra selgitamine);
- annab primitiivset esmaabi (kannatanu lohutamine, pikali asetamine, tekiga katmine, juua andmine; juhtunust teatamine, abi kutsumine jm), vajadusel teatab juhtunust 112-le
- analüüsib ühisvestluses situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumisaktide ning emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi;

Õppesisu:

Suhtlemine ja käitumiskultuur

SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA. (Läbivalt igas aines)

- 1) Elementaarsed viisakusnõuded erinevas eas/soos kaaslastega suhtlemisel;
- 2) Nõustumine ja eriarvamus, oma seisukohtade selgitamine;

- 3) Süüdistamine ja valesüüdistus;
- 4) Arusaamatused ja konfliktid (kodus, koolis, sõprade vahel), tekkepõhjused ja võimalikud lahendamisvõimalused;
- 5) Üldinimlikud väärtused: ausus, hoolivus, õiglus, vastutus- ja kohusetunne.

SUHTLEMINE ISEENDAGA.

- 1) Mina-pilt: head ja halvad iseloomuomadused, sarnasused ja erinevused kaaslastega; isiksus ja temperament.
- 2) Negatiivsete omaduste parendamisvõimalused.
- 3) Enesehinnang (minu reageeringud kiitusele, laitudele, õnnestumisele või ebaõnnestumistele, võrdlus kaaslaste käitumisega).
- 4) Võimalikud lahendused käitumise parendamiseks.

NEIUD JA NOORMEHED.

- 1) Neiu/noormees; keda noormehed/neiud hindavad. Isiksuseomadused.
- 2) Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine (ajutised ja püsivad suhted, lahkumine; sõprus, armumine, armastus). Suhte saavutamine ja hoidmine.
- 3) Vägivald kodus ja koolis (vägivalla vormid, vägivallast hoidumine, vägivallaga toimetulek, hinnang individuaalsele ja rühmakäitumisele; teatamine täiskasvanule (ema, õpetaja, arst, vm); nõustamis- ja kriisiabi kodukohas).
- 4) Vastastikune usaldus; usaldusisik; usalduse kuritarvitamise tagajärjed.

KÄITUMISKULTUUR.

- 1) Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine (vestlusteemad, käitumine; kaaslane kinos, teatris, peol: kutsumine, nõustamine/keeldumine, teised valiku-võimalused, kaaslasega arvestamine jne).

2) Peod, pidudel osalemine, korraldamine; erinevad peod (kodus, koolis, sõbra või võõra juures, linnas jm.; tuttavad/võõrad kaaslased, käitumine ja riskid).

3) Avalik koht (tänaval, bussis, kaupluses, sööklas, arsti juures jne.); üksi või „kambaga“, kaasaminemine või kaaslase mõjutamine); hea-halva äratundmine.

Tervis ja selle hoidmine

INIMESE VÄLIMUS.

1) Keha konstruktsioon. Igapäevane hügieen (enda ja riiete puhtus ning kord);

2) Igapäevane hügieen (enda ja riiete puhtus ning kord).

3) Eakohane igapäevane ja pidulik riietus, aksessuaarid ja meik (igapäevane/ pidulik riietus, vastavus aastaajale, sündmusele).

4) Suhtumine enda ja kaaslase välimusse (sünnipärane ja kujundatav välimus, vanemate ja eakaaslaste soovitude ja võimaluste arvestamine, kaaslaste/võõraste kritiseerimine); eputamine ja uhkustamine (oma välimusega liialdamine).

5) Rõivaste ja jalatsite hooldus (musta pesu sorteerimine; käsi- ja masinpesu; triikimine; kord riidekappides); hooldusmärgid ja kodukeemia (valik, tarvitamine kasutusjuhendi järgi

INIMESE KEHA JA SELLE EEST HOOLITSEMINE.

1) Minu toiduvalik ja seda mõjutavad tegurid, mitmekesise toidu tähtsus.

2) Söömine. Dieet. Söömishäired (anoreksia, buliimia), tundemärgid, abi.

3) Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana (kehalise aktiivsuse vormid, võimalused koolis, kodukohas).

4) Arstiabi kodukohas (lähinaabruses): meditsiiniastutused ja nende otstarve. Arsti (kiirabi, perearst, hambaarst) poole pöördumine (registratuur, vestlus vastuvõtul, konsultatsioon telefoni teel).

5) Perearst ja eriarstid. Tervise- ja puhkekeskused.

6) Koduapteek (sisu, kasutamine, ravimipakendi teabeleht). Käsimüügi ravimid.

7) Ravimtaimed kodus (korjamine, säilitamine, apteegist ostmine; kasutamine).

SEKSUAALSUHTED

1) Suguelundid ja nende talitus; intiimhügieen.

2) Seks (olemus, kõlblusnormid ja eetika, saladused, häbi, ohud). Loodusseadus: Paljunemine – s.o. sigitamine ja järglaste saamine. Kohustused ja vastutus.

3) Seksuaalsuhte alustamine; uudishimu, hirmud (võimalikult kindla partneri olemasolu; valmisolek, nõustumine, keeldumine jne);

4) Kaitsevahendid (nimetused, vajalikkus, kasutamine)

5) Suguhaigused – ohud ja soovimatud tagajärjed (HIV-viirus. AIDS.)

6) Rasestumine (soovitud/soovimatu laps); abort, edaspidine elu ...

7) Ahistamine, vägistamine; ohver või tegutseja (olemus; julgus kõneleda usaldusisikule, anonüümne teatamine, vaikimine = kannatamine). Ahistaja karistamine.

UIMASTID

1) Alkohol. Tubakas. Narkootilised ained.

2) Uimastite tarbija perekonnas: mõju tervisele, majanduslikule olukorrale, suhetele;

3) Uimastite tarbimise enamlevinud põhjused noorte hulgas, tagajärjed;

4) Uimastisõltuvuse kujunemine, ravi; alternatiivsed tegevused.

5) Uimastid ja kuritegevus; uimastitega seotud seaduste põhipunktid.

Õpitulemused

Lisa-aastate lõpuks õpilane eeldatavasti:

- teab, kuidas hoolitseda oma tervise eest (toitumine, kehaline aktiivsus, tervise ohutegurite-riskide vältimine, arstiabi, abi palumine); teab hoolitsematuse tagajärgi;
- tunneb oma keha, mõistab ealisi muutusi; teab suguelundeid ja nende talitust;
- mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid, võimalikke tagajärgi ja oma vastutust selles;
- väärtustab iseennast ja teisi, väärtustab oma soolist kuuluvust; tunneb ea- ja sookohaseid käitumisnorme;
- väärtustab lähisuhteid, oskab suhet alustada ning teab, kuidas suhteid hoida;
- kirjeldab täiskasvanu abiga imiku ja väikelapse arendamise tingimusi, hooldamise võtteid;
- kirjeldab ning hindab täiskasvanu abiga oma huvisid ja igapäevast toimetulekut (õnnestumised, raskused jms);
- oskab vähesel määral sisustada/planeerida oma vaba aega (tegevuste ajaline järjekord, arvestamine oma soovide/võimalustega);
- teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (2-3), oskab täiskasvanu suunamisel nimetada negatiivsete omaduste (N: valetamine vm) parendamisvõimalusi;
- võrdleb ja hindab täiskasvanu suunamisel enda ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ja käitumist (eesmärk, tingimused, põhjus–tagajärg); oskab reageerida kohatule käitumisele;
- mõistab vabandamist kui oma süüst või eksimusest arusaamist ja kahetsemist;
- hoidub uimastite tarvitamisest, teab nende tarbimisega seotud tervise- ja sotsiaalseid riske;
- väärtustama rahvuskombeid, -traditsioone (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel).

Ühiskonnaõpetuse alused

Õppesisu:

Ühiskond ja turvalisus

EESTIMAA MEIE KODUNA.

- 1) Oma kodu, tuba: korteri/toa plaan, toa sisustamine. Unistuste kodu.
- 2) Kodu kaunistamine tähtpäevadeks, seos peretraditsioonidega.
- 3) Maa-, õhu- ja veetranspordivahendid Eestis, nende ülesanne. Transpordiühendus kodukohas.
- 4) Matk, ekskursioon kodukohas ehk kooli ümbruses (planeerimine koostegevuses: kaart, leppemärgid, info otsimine vaatamisväärsuste kohta, valikute tegemine, ettevalmistuste planeerimine (sh reisikoti pakkimine); kirjalik meemespea kaaslastele; plaani tutvustamine ja põhjendamine jms).

PEREKOND.

- 1) Peremudelid (perekond, üksikpered, kasu- ja hoolduspered, kargpered);
- 2) Lastekodu ja perekodu, nende vajalikkus; kasvandikud ja nende tulevik;
- 3) Pereliikmete roll perekonnas (+võrdlus minevikuga), kohustused ja vastutus
- 4) Seksuaalkäitumine: planeerimine (partneri valik, teadmatus, huvi, kogemus, kordumine); soovimatu raseduse ennetamine; võimalikud tagajärjed, haigused;
- 5) Seksuaalkuriteod, valehäbi, ohvriabi; nõustamisteenused;
- 6) Lapsevanemaks saamine: füüsiline ja sotsiaalne küpsus; lapse areng;
- 7) Lapse saamisega seotud kohustused, vastutus;
- 8) Lapse sünniga kaasnevad (lisa) kulutused (peamised kulutusartiklid lapseas).
- 9) Last arendavad mänguasjad ja mängud; mängimine nooremate õpilastega.

„KARJÄÄRI“ PLANEERIMINE.

- 1) „Eneseanalüüs“ (töölased huvid, võimed, oskused, isiksuseomadused).
- 2) Jätkuõppevõimalused (erialad, õppeasutused, väljaõpe töökohal).
- 3) Isikut tõendavad dokumendid – olemasolu, otstarve; soodustused
- 4) Dokumendid edasiõppeks/tööle vormistamiseks (CV, ankeet, soovitus, iseloomustus vm)

ÜHISKONNAKORRALDUS.

- 1) Ühiskonna liikmed (lapsed ja täiskasvanud, mehed ja naised, erinevatest rahvustest inimesed). Rahvas, isamaa ja kodumaa.
- 2) Seadused; nende mittetäitmine. Inimese õigused ja kohustused.
- 3) EV haldusjaotus (riik, maakond, linn, vald, küla).
- 4) Riigi valitsemine. Riigi- ja omavalitsuse juhid (Eesti riigipea, peaminister, linnapea, vallavanem), nende põhifunktsioonid. (EV Valitsus, kohalik omavalitsus; Riigikogu, valla/linnavolikogu ning nende põhifunktsioonid).
- 5) Eesti Euroopa Liidu liikmesriigina.
- 6) Eestimaal elavad teised rahvused; sallivus teiste rahvuste ja kultuuride suhtes.

Inimene ja ühiskond

INIMENE JA TEAVE.

- 1) Avalik infopunkt. Kohalik ajaleht. Eestis ilmuvad ajalehed ja ajakirjad, nende tellimine.
- 2) Vaba aja ja tegevuste planeerimine (võimalused ja pakkumised kodukohas ja lähiümbruses).
- 3) Kirjavahetus (kirja saatmine Eesti piires ja välismaale; tähtitud kiri; e-mail, e-kaart; kirjavahetus tänapäeval ja minevikus).
- 4) Telefon (telefoniraamatu kasutamine; infotelefon; sidepidamine tänapäeval ja minevikus).

5) Reklaampakkumised (telefoni teel pakutavad kaubad-teenused; reklaamlehed postkastis jms), nõustumine-keeldumine.

INIMENE JA TÖÖ. INIMENE JA RAHA.

- 1) Töö lapse ja täiskasvanu elus (tööde liigid, töö tulemus, eesmärk, tingimused; kohusetunne ja vastutus tulemuste eest).
- 2) Pere sissetulekud (palk, tootmine, toetused) ja väljaminekud (eluase, toit, riided, transport, meelelahutus); perega koos elavad sugulased, ühine ja oma raha.
- 3) Arve avamine pangas; hoiuse igapäevane kasutamine (sularahaautomaat, maksed poes jne).
- 4) Laen, liising, võlg; tagasimaksed.
- 5) Maksete liigid kodus majapidamises, maksete tasumise võimalused, täpsus ja viivis; maksetest kõrvalehoidmine, tagajärjed.
- 6) Mängurlus, riskid, sõltuvus: loterii, hasartmängud (mänguautomaadid, kasiino jne).
- 7) Töötus; ülalpidamine kodus, riigi abi;

TEENINDUS.

- 1) Igapäevased sisseostud: ostukoha valik (kauplus, turg jms); kauba valik ja vajalikkus; kulude planeerimine päevaks, nädalaks; ostutoimingud, käitumiskultuur;
- 2) Ühiskondliku toitlustamise asutused (menüü, arve, toidu kojutellimine), käitumisetikett, sh kaaslaste kutsumine;
- 3) Kataloogikaubandus (tellimine, riskid, kauba tagastamine); postipaki saamine ja saatmine.

INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS.

- 1) Vesi ja elekter kodus, vajalikkus ja säästlik tarbimine; kokkuhoid.
- 2) Jäätmekäitlus maal ja linnas (era- ja kortermajad; prügilad). Prügi käitlemist reguleerivad piktogrammide pakenditel.

- 3) Kodu majandamine; teenused ja maksed.
- 4) Kodukeemia kasutamine (vaipade ja metallesemete puhastamine), ohutusnõuete kirjeldus pakendil, selle järgimine.
- 5) Hääletamine reisil (eelised võrreldes ühistranspordiga, riskid).
- 6) Hädaabi kutsumine erinevate õnnetusjuhtumite korral. Õnnetuste ennetamine.

Õpitulemused

Lisaõppe lõpuks õpilane eeldatavasti:

- mõistab perekonna vajadusi ja oskab kirjeldada töö tähtsust; ühtekuuluvus ja vastutus;
- teab oma pere sissetuleku- ja kuluallikaid; (raha, vajadused, kohustused, kokkuhoid);
- kirjeldab täiskasvanu abiga eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi;
- teab sidepidamise viise, oskab helistada pereliikmetele, kutsuda abi 112;
- hangib täiskasvanu juhendamisel teavet kaaslastelt (küsimuste esitamine) ja eriliigilistest tekstidest (Internet, meedia, teatmeteosed, sõiduplaanid);
- kasutab säästlikult vett ja elektrit; teab jäätmete käitlemisviise;
- nimetab võimetekohase elukutse omandamise võimalusi, hindab täiskasvanu abiga oma võimeid adekvaatselt;
- teab oma põhiõigusi ning kohustusi EV kodanikuna/töötajana;
- teab Eesti riigi sümboolikat, pealinna ja riigijuhti; oskab abiga nimetada Eesti haldusjaotust, näitab kaardilt oma kodukoha ja nimetab aadressi;

Praktiline arvutiõpetus

Praktilise arvutiõpetuse rõhuasetused:

- valdab peamisi töövõtteid arvutil igapäevases õppetöös eelkõige infot otsides, töödeldes ja analüüsid ning tekstidokumente ja esitlusi koostades;
- teadvustab ning oskab vältida info ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisel tekkida võivaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele;
- koostab IKT vahendeid kasutades toimiva ja efektiivse õpikeskkonna;
- osaleb virtuaalsetes võrgustikes ja kasutab veebikeskkonda digitaalsete materjalide avaldamiseks kooskõlas intellektuaalomandi kaitse heade tavadega.

Praktilise arvutiõpetuse õppesisu:Õpitavaid oskuseid käsitletakse õpiülesannete kaudu. Õpitust arusaamiseks toetatakse õpilaste refleksiooni õpitu kohta ja suulisi ettekandeid. Oma töövõtteid ning otsuseid selgitades õpivad õpilased kasutama korrektset emakeelset terminoloogiat. Referaadi ja esitluse koostamise teemad võetakse üldjuhul teistest õppeainetest, aidates seeläbi kaasa õppeainete lõimumisele.

Taotletavad õpitulemused:

Õpilane:

- tunneb arvuti ohutu sisse-ja väljalogimise reegleid, arvutiklassi kasutamise eeskirju;
- tunneb arvutikomplekti osi, teab klaviatuuri ja hiire kasutamise võimalusi;
- kasutab operatsioonisüsteemi graafilist kasutajaliidest (oskab avada ja sulgeda programmiaknaid; muudab akende suurust, töötab mitmes aknas, otsib vajalikku);
- teab faili ja kausta mõistet, oskab luua uut kausta, avada ja sulgeda faili.
- salvestab tehtud tööd ettenähtud kohta, leiab ja avab salvestatud faili uuesti, salvestab selle teise nime all, kopeerib faile ühest kohast teise;

- sisestab ja vormindab arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste (nt jutukesi, kuulutusi, plakateid), järgides tekstitötluse põhireegleid (suur ja väike algustäht; kirjavahemärgid, reavahetused ja tühikud; poolpaks, kald-ja allajoonitud kiri; teksti joondamine; värvid, pildid);
- oskab käivitada brauserit ja pöörduda etteantud leheküljele internetis, rakendada otsingumootorit õpetaja poolt etteantud info otsimiseks. Leiab internetist ja kopeerib tekstifaili erinevas formaadis algmaterjali (tekst, pilt) ning töötleb neid vajaduse korral, pidades kinni intellektuaalomandi kaitse headest tavadest;
- teab arvuti väärast kasutamisest tekkida võivaid ohte oma tervisele (sõltuvus, rühivead, silmade probleemid)
- kaitseb enda virtuaalset identiteeti väärkasutuse eest, valides igale keskkonnale uue tugeva parooli, ega avalda infot enda kohta avalikus internetis;

TAIMEKASVATUS

Taimikasvatuse eesmärgiks on tutvuda tähtsamate aias kasvatatavate taimedega, mulla harimisega, taimede hooldamisega, toataimede hooldamisega ning akvaristika alustega.

Taimikasvatuse rõhuasetused

- Taimeriiki tutvustatakse põhimõttel lähemalt- kaugemale (Eestis kasvavad taimed- ..), konkreetselt- üldisele (käega katsutavalt-silmale nähtamatu).
- Teemade valik peab olema seotud noore inimese arengu, huvide ja vajadustega.
- Taimikasvatus õppimine peab looma kogemuse elusorganismide eest hoolt kandmisest- arendama noore tundeelu ja looma isikliku sideme loodusega.

Õppesisu:

Sügis aias. Saagi koristamine.

Aialilled. Saialillede näitel taime osad: juur, vars, leht, õis, õisik, vili, seeme.

Köögiviljad: ühe- ja kaheaastased köögiviljataimed. Nende juurte, varte, lehtede, õite, viljade ja seemnete kasutamine toiduks. Mõiste köögiviljad. Köögiviljade tarvitamine keedetult, hapendatult, konserveeritult, toorelt.

Juurviljad: porgand, peet, kaalikas. Mõiste juurviljad. Nende arenemine 1. kasvuaastal. Porgandi, peedi ja kaalika arenemine 2. kasvuaastal. Õisik. Kaheaastase taime mõiste.

Umbrohud. Hanemalts – seemnetega leviv umbrohi. Orashein – maa-aluse varrega leviv umbrohi. Umbrohu poolt tekitatud kahju. Umbrohutõrje. Kahjurid aias: kapsaliblikas, õunamähkur, kiritigu.

Aedmaasikas. Aedmaasika paljundamine tütaraiemedega.

Marjad . Sõstrad (punane, must, valge), karusmari, vaarikad. Põõsa kuju, põõsaste lõikamine, noorendamine. Viljad, seemned.

Viljapuud. Õuna-, pirni-, ploomi-, kreegi-, ja kirsipuud. Viljapuude istutamine, võra kujundamine, külmakindlus.

Sibullilled: tulp, nartsiss, hüatsint, lumikelluke, märtsikelluke. Sibullillede paljundamine, talvitumine, puhkeperiood. Sibullilled peenral, murus. Sibullillede ajatamine.

Ilupõõsad. Õpime tundma kooli ümbruses kasvavaid ilupõõsaid.

Muld. Mulla koostis. Huumus, liiv, savi. Mulla poorsus. Vee liikumine mullas. Mullaorganismide tähtsus. Mulla soojenemine ja jahtumine – selle tähtsus organismide jaoks. Tallamine. Mürgiste ainete sattumine mulda. Inimtegevuse mõju mullale. Maaharimine. Taimekasvatus. Vee auramise reguleerimine mullast.

Väetised. Orgaanilised ja mineraalväetised. Mahepõllundus.

Aia planeerimine:

Aia planeerimine. Aiaplaani joonistamine. Väike aed, suur aed. Istekoht aias. Aiatööriistad. Aiakuur. Aiatöomasinad. Kastmisvarustus.

Suured ja väiksed seemned. Seemnete külv (külvi sügavus, seemnete katmine mullaga). Seemnete külvamine ettekasvatamiseks. Pikeerimine. Taimede istutamine peenraste. Seemnekaupluse külastamine. Üheaastased lilled. Kaheaastased lilled. Sibullilled. Püsilillede istutamine ja paljundamine. Puude ja põõsaste istutamine, paljundamine, hooldamine.

Väikekasvuhoone aias: paiknemine, suurus, asukoht, paigutus, sisustus, kasvuhoonetüübid, kütmine, vajutamine, õhustamine, kastmisseadmed. Elektrivool väikekasvuhoones. Tööriistad. Mullad, mullasegud, väetamine kasvuhoones.

Külvi- ja pikeerimistehnika. Köögivilja- ja suvelilletaimede külvide ajastamine. Köögiviljad ja maitsetaimed konteinerites.

Õpitulemused:

Lisa-aastate lõpuks õpilane eeldatavasti:

- Tunneb köögiviljade seemneid
- Tunneb köögiviljade ja lillede tõusmeid
- Tunneb viljapuid ja marjapõõsaid
- Tunneb maitsetaimi
- Tunneb umbrohtusid
- Tunneb erinevaid lilli
- Oskab külvata erinevaid seemneid
- Oskab tõusmeid harvendada; istikuid pikeerida, istutada
- Omab algteadmisi aia planeerimisest

MUUSIKA

Taotletavad õpitulemused:

LÕ lõpuks õpilane

- Kujuneb välja oma muusikaline maitse.
- Leiab meediast vaba aja sisustamiseks erinevaid muusikasaateid, on tekkinud huvi muusika kuulamise vastu.
- Oskab kaasa laulda seltskonnalaule.
- Laulab oma lemmiklaule.
- Oskab muusikat kasutada enda emotsionaalseks tasakaalustamiseks ja eneseväljendamiseks.
- Teab kuulsamaid Eesti ja mõnda välismaa artiste, teab nende tuntumaid lugusid.

Õppesisu:

LÕ õppeaastal

Muusika kuulamine.

Erineva muusika tutvustamine, kuulamine. Erinevad meeleolud muusikas. Muusika tunnetamine, tajumine läbi keha. Soovitava muusikakanali leidmine raadiost ja TV-st. Tutvumine tuntumate artistidega Eestis ja välismaal. Muusikaürituste külastamine või TV vahendusel jälgimine. Tuttavate, õpitud muusikapalade äratundmine.

Laulmine.

Oma hääle kasutamine erineval tugevusel (vaikselt – valjult). Laulmine mikrofoniga. Ühislaulud. Esinemised kooli üritustel. Lemmiklaulude õppimine. Seltskonnalaulud, ringmängud.

Pillimäng.

Erinevate rütmide kuulamine, eristamine. Rütmide tunnetamine läbi keha. Erinevate rütmide matkimine, taasesitamine. Osalemine rütmipilliorkestris. Rütmipillide sihipärane kasutamine. Erinevad rütmipillid, nendel mängimine.

Muusikalis - rütmiline liikumine.

Erinevate seltskonnamängude õppimine. Osalemine seltskondlikel üritustel. Tuntud ringmängude reeglite teadmine.

Eelkutseõpe

Rõhuasetused

- Alustab ja lõpetab oma tegevuse
- Peab kinni juhenditest ja juhtnöördest
- Oskab küsida abi ja seda kasutada
- Kasutab talle antud puhkepause otstarbekalt
- Oskab orienteeruda ümbruses, vältides füüsilisi takistusi ja tõkkeid

- Vältib liigse müra tekitamist
- Oskab oma tööd adekvaatselt hinnata
- Tutvub erinevate ametitega ning külastab asutusi ja ettevõtteid

Õppesisu:

- keskendumine oma tegemistele;
- toimingute alustamine ja lõpetamine;
- juhendite vastavus ja järgimine (kinni pidamine) ja mõistmine
- erinevate töövaldkondadega tutvumine;
- erinevate töövahenditega tutvumine ja nende asjakohane kasutamine;
- oma töökohas puhtuse ja korra hoidmine;
- õige tööasend;
- abi kasutamine;
- tööaja järgimine;
- puhkepausi kasutamine;
- erinevate materjalidega tutvumine ja nende kasutamisest arusaamine;
- töötegitaja ja töö väärtustamine: tasustamine; töötasu; sotsiaalsed suhted; üheskoos töötamine; meeskonnatöö; meelepärase töö leidmine; teiste abistamine/aitamine;
- oma võimete ja võimaluste teadvustamine;
- vajadusel abi küsimine;
- orienteerumine ümbruses: füüsilised takistused/tõkked; müra (kõne, lärm); inimsuhted;

- tutvumine oma valla/linna töö-, tööharjutus- ja päevakeskustega;
- tööharjutused/praktika;
- erinevate ametitega tutvumine ja asutuste/ettevõtete külastamine;
- hinnang oma tööle;
- kohanemine ja tööga harjumine: oma töökoha leidmine; töö ja ühiste reeglite mõistmine ja järgimine.

Kodundus

Rõhuasetused:

- Tunneb erinevaid sööginõusid ja kodumasinaid.
- Peab kinni hügieeninõuetest.
- Oskab säilitada erinevaid toiduaineid.
- Teab ja oskab vältida ohtusid.
- Peab köögis puhtust ja korda.
- Tunneb külmkapi riiulipaigutust ja oskab toiduaineid sellele vastavalt paigutada.
- Oskab terariistadega ohutult ümber käia.
- Tunneb erinevaid toiduained ning oskab neid mõõta ja kaalud.
- Oskab retsepti lugeda ja selle järgi toimetada.
- Tunneb tervisliku toitumise põhimõtteid.

- Suudab koostada päeva menüü.
- Oskab iseseisvalt valmistada lihtsamaid toite erinevateks söögikordadeks.
- Suudab pärast tööde lõpetamist tööpaiga endisesse korda seada.

Õppesisu:

- Köögi- ja sööginõud: elektrilised ja mehhaanilised köögitarbed.
- Hügieeninõuded köögis: käte pesemine, rõivastus: peakatted, põlled.
- Toiduhügieen ja toiduainete säilitamine: puhtus, õiged hoiutingimused.
- Köögis varitsevad ohud: kuumad esemed, libe põrand, avatud ukseid – aknad, elektrilised kodumasinad, terariistad, esmaabi õnnetuste korral
- Nõude pesemine: nõudepesuvahendid, kummikinnaste kasutamine, pesulapid, küürimisvahendid, harjad; pottide – pannide pesemine, erinevate vahendite kasutamine, kõrbenud pindade puhastamine.
- Köögi korrashoid: kindlad paigutuskohad, kapiriulite korrashoid, sahtlite koristamine, terariistade paigutus, lõikelauad, kodumasinade paigutus, puhastamine.
- Külmkapp: toiduainete paigutus, sügavkülm, toiduainete pakendamine külmkappi panekuks, pakkematerjalid – kilekotid, toidukile, erinevad karbid, kausid, pudelid; sulatamine, puhastamine; toiduainete säilitamine.
- Veekeetja kasutamine: märgistuse min ja max lugemine, ohutuse jälgimine, keetja sisse- ja väljalülitamine, puhastamine – katlakivi eemaldamine.
- Kohvimasina kasutamine: filtri kasutamine, vahetamine; kohvi täpne mõõtmine mõõtelusikaga vastavalt vee hulgale, vee panek masinasse, ohutusnõuded.
- Mikrolaineahi: programmide kasutamine vastavalt toiduaine iseloomule – sulatamine, soojendamine, küpsetamine; puhastamine, õigete nõude kasutamine; ohutusnõuded.
- Mikser: toiduainete vahustamine, taiginate segamine, ohutusnõudes, saumikseri kasutamine.

- Terariistad: erinevate nugade otstarve, ohutu kasutamine, teritamine; puhastamine.
- Hakklihamasin: masina kokkupanek, lahti võtmine, laua külge kinnitamine, tööprotsessi järjekord, masina pesemine, kuivatamine, ohutus.
- Triikraud: temperatuuri valik vastavalt materjalidele, sisse lülitamine, aurutamine, pressimine, ohutusnõuded triikimisel, triikraua puhastamine.
- Elektripliit: sisselülitamine, temperatuuri valimine, praeahju eelsoojendus, ahjuplaadid, restid, pannid, puhastamine, ohutusnõude.
- Köögitööd: köögi- ja juurviljade pesemine, puhastamine, koorimine, tükeldamine, riivimine, köögiviljade töötlemine; erineva jämedusega riivide kasutamine vastavalt toidule.
- Toiduained: kuivained, maitseained, piimatooted, jahutooted, rasvad, õlid, lihatooted, puu- ja köögiviljad, marjad, kalad, muna.
- Toiduainete mõõtmine: kaalumine, erinevate mõõteanumate kasutamine, toiduainete koguste määramine, mõõtühikud – milliliiter, liiter, gramm, kilogramm, supilusikas, teelusikas.
- Retseptide lugemine: lühendite tundmine –l (liiter), g (gramm), kg (kilogramm), ml (milliliiter), spl (supilusikas), tl (teelusikas).
- Tervislik toitumine: erinevad toitained, toidupüramiid, toidu kogused, toitumistavad, toitumisharjumused, toidukordade arv, vitamiinid, ebatervislik toit.
- Menüüde koostamine: toidukordade arv päevas, toidu valik, supp, praad, magustoit, koogid, küpsised, joogid, salatid, teraviljatooted, piimasaadused.
- Toidu valmistamine: keetmine, aurutamine, hautamine, praadimine, kuumutamine teatud temperatuurini, keemise tunnused, ohutusnõuded.
- Kiirtoidud: paki- ja purgisupid, nuudliroad, kastmed, poolfabrikaadid, valmistamisõpetuse lugemine, vee keetmine.
- Võileibade valmistamine: katete valik – vorstid, singid, juustud, konservid, määrded, konservikarpide avamine; võileibade jagunemine – suupiste-, eine- ja tikuvõileivad, soojad võileivad; leiva ja saia lõikamine; võileibade kaunistamine.
- Pudrud: tangainete valik, erinevad keetmise ajad, koguste mõõtmine, kiirpudrud, ohud keetmisel – ülekeemine, põhjakõrbemine.
- Piim ja piimasaadused: piim, keefir, pett, jogurt, hapu- ja rõõskkoor, kohupiim, juust, kakao, piimakohv, rasva protsent, toiteväärtus.

- Puu- ja köögiviljad, aia- ja metsamarjad: säilitamine, töötlemine, toormoosid, keedised, kompotid, hoidised, hapendamine, marineerimine.
- Lihasaadused: toore liha töötlemine, keetmine, hautamine, praadimine, grillimine; ohutusnõuded; külmutatud toodete kasutamine.
- Küpsetised: pärimi-, liiva-, mure- ja keedutaigna tegemine; ainete mõõtmine, segamine, taigna kergitamine, taignarulli kasutamine; erinevate küpsetusvormide kasutamine; küpsetuspaber; valmistaignate kasutamine, plaadikoogid, väikesaiad, pirukad, vahvlid, pannkoogid.
- Supid: piimasupid, liha-, köögivilja- ja kalasupid, puljongid, toiduainete ettevalmistamine, retsepti lugemine, koguste arvutamine
- Kastmed: soojad ja külmad kastmed; lisandid; panni eelsoojendus, rasvaine valik, jahu kuumutamine, vedeliku panek, maitseainete lisamine, sibula hakkimine, pruunistamine.
- Hautised: köögivilja-, liha-, ja kalahautised, toiduainete ettevalmistamine, tükeldamine, toiduainete hautamise järjekord.
- Kala: kala valik, töötlemine; keetmine, praadimine, hautamine.
- Salatid: toorsalatid, kartuli-, muna-, makaroni-, riisi- ja köögiviljasalatid, toiduainete keetmine, jahutamine, koorimine, tükeldamine, kastmete segamine, maitsestamine, serveerimine.
- Magustoidud: kissellid, vahud, kreemid, tarretised, kompotid; tärklise kasutamine; želatiini töötlemine; poolfabrikaatide kasutamine, valmistamisõpetuse lugemine, veekoguse mõõtmine.
- Maitseained: liigitus, kasutamine, kogused; maitsetaimed, äädika kasutamine, ohud ja esmaabi.
- Laua katmine. Igapäevane, pidulik, kohvi- ja rootsi laud, lauakatted; salvrätikud, lauanõud, nõude paigutamine lauale, kaunistused.
- Laua koristamine: nõude sorteerimine; pesemise järjekord, pesuvahendite valik, ettevaatusabinõud, nõude kuivatamine, kappidesse paigutamine, ruumi koristamine, tööde jaotamine.

Puhastusteenindus

Rõhuasetused:

- Oskab kodu korras hoida ja vajadusel koristada.
- Oskab hoolitseda toataimede eest.
- Hoiab korras oma rõivad ja nende panipaigad.
- Oskab pesta pesu käsitsi ja masinaga.
- Suudab teha lihtsamaid parandustöid.
- Oskab triikida pesu.
- Tunneb pesumärkide tähendusi ja puhastusvahendeid.
- Oskab ohutult käsitleda kodukeemiat.
- Oskab vajadusel abistada endast nõrgemaid.
- Tunneb elementaarseid koduloomade pidamise põhitõdesid.

Õppesisu:

- Kodu korrashoid ja koristamine: töö juhendite lugemine, oma töö kirjeldamine, vajalike tööde planeerimine nädalaks. Mööbli paigutamine kodus, oma toas, teistes ruumides.
- Lilled ruumis: lillede valik, kastmine, ümberistutamine
- Rõivastus ja selle hooldamine: riiete ja jalatsite korrastamine ja hooldamine; pesu pesemine pesumasinaga ja käsitsi; pesu sorteerimine – valge ja kirju pesu; pesu panek masinasse, programmi valimine, sisselülitamine, pesu välja võtmine; pesu kuivatamine nõõril; keemiline puhastus; pesu leotamine, välja väänamine.
- Pesu parandamine: käsitsi ja õmblusmasinat kasutades, nõõpide, haakide, trukkide õmblemine.
- Pesu triikimine: temperatuuri valimine vastavalt pesumärgile, aurustaja kasutamine; märkide vajab triikimist, ei vaja triikimist tundmine; triigitud pesu kokkupanek, pesu sorteerimine ja kappi paigutamine.

- Rõivastuse ja jalatsite valik vastavalt ilmale: kingakreemide valik jalatsi värvuse järgi, jalatsite puhastamine.
- Kodused asjad: mööbel, kodutehnika, isiklikud asjad, kosmeetikavahendid, esmatarbeasjad, iluasjad, asjade otstarve ja korrashoid.
- Puhastusvahendid: pesupulbrid, loputusvahendid, puhastusvahendid, erinevad lapid, harjad, ämbrid, seebid – vedelseebid, lõhna- ja majapidamisseebid.
- Ohtlikud puhastusvahendid: ohumärkide tundmine, etikettide lugemine; ettevaatusabinõud: kummikinnaste kasutamine; esmaabi õnnetusjuhtumi korral – loputamine/pesemine rohke voolava veega, vajadusel kiirabi kutsumine.
- Kodu koristamine: koristustööd erinevates ruumides, lagede, seinte, põrandate pesemine, tolmuvõtmine, vaipade puhastamine, kloppimine; niiske ja kuivpuhastus, mööbli puhastamine.
- Nipid puhastamisel ja hooldamisel igapäevases majapidamises.
- Looduslike vahendite kasutamine kodus majapidamises.
- Tolmuimeja kasutamine: erinevad otsikud, tolmu koti vahetamine, puhastamine.
- Akende ja peeglite pesemine, kuivatamine: erinevate vahendite kasutamine.
- Kappide korrastamine: pesu sorteerimine, paigutamine riulitele, riidepuu kasutamine.
- Kahjurid kodus majapidamises: kahjurite ennetamine, tõrje, tõrjevahendite kasutamine, ohutus.
- Inimene ja töö: tööd, mis on seotud teiste inimeste eest hoolitsemise ja abistamisega, üksteise abistamine töödes, abi palumine töö tegemisel.
- Koduloomad korteris: loomade eest hoolitsemine, toitmine, ravimine, loomakliiniku kasutamise võimalused, ohutusnõuded.
- Jäätmekäsitus: pakendi jäätmed, olmejäätmed, paber-papp, klaas, plastpakend, metallpakend, toidu- ja biojäätmed, ohtlikud jäätmed.
- Tööd aias ja õues: seemnete külvamine, rohimine, kõplamine, kaevamine, riisumine, kastmine, puude ladumine riita, tupp viimine, lehtede riisumine, äravedu, juurviljade koristamine, hoiustamine.